IEROMONAH IOAN IAROSLAV

CUM SĂ NE MÂNTUIM?

DUPĂ ÎNVĂȚĂTURA SFINȚILOR PĂRINȚI

Întreaga pagină

Carţi

Pagina principală

SCARA ŞI MĂNĂSTIREA SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ŞI GAVRIIL – PETRU VODĂ

2005

http://sfantulioancelnou.trei.ro/carti.html

Redactori DAN ICHIMESCU
MANUELA ALEXE
Difuzare DIONISIE TOMOAIA
Director MUGUR VASILIU
EDITURA SCARA
Asociaţia Română pentru Cultură şi Ortodoxie
O.P. 54 – C.P. 65, Bucureşti
telefon 0723.503.406; 0723.046.982
internet www.scara.ro

CUPRINS

- CUM SĂ NE MÂNTUIM?
- CUVÎNT ÎNAINTE
- PARTEA I - DESPRE ADEVĂRATA SPOVEDANIE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE CITIREA EVANGHELIEI, A SFINȚILOR PĂRINȚI ȘI DESPRE PĂZIREA DE CĂRȚILE CARE CUPRIND ÎNVĂȚĂTURI MINCINOASE
- Despre citirea Evangheliei
- Despre citirea Sfinților Părinți
- Despre păzirea de cărțile care cuprind învățături mincinoase
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI
- Cuvînt înainte
- Cum trebuie să se pregătească fiecare cînd vrea să se mărturisească
- Părțile pocăinței
- Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusiți duhovnici
- Cum să-și cerceteze cineva cugetul său
- Cum trebuie să se mărturisească păcătosul
- Ce este mărturisirea?
- Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie
- Mărturisirea trebuie să fie smerită
- Mărturisirea trebuie să fie spre învinovățirea ta
- Mărturisirea trebuie să fie dreaptă
- Mărturisirea trebuie făcută fără să te rușinezi
- Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.
- Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărîre
- Ce este împlinirea canonului
- Pilde ale celor care s-au canonisit pentru păcatele lor
- Cel ce împlinește canonul său este fiu adevărat al Bisericii
- Cel ce se pocăiește se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu
- Păcătosul trebuie să-și capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci
- Cel ce se pocăiește trebuie să se îndepărteze de la Sfînta Împărtășanie
- Cum să se păzească păcătosul după mărturisire
- Cuvîntul de pe urmă
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE POCĂINȚĂ
- Cuvînt în care se arată în ce primejdie se află cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi
- Ce pagube își pricinuiesc mîntuirii lor cei care păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi?
- Pentru vindecarea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi și se vor pocăi
- Trei pricini sînt pentru care se cuvine ca durerea inimii să fie necurmată
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂINȚĂ
- CUVINTE ALE SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ
- ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ
- CUVINTE ALE SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SPOVEDANIE ȘI SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - DESPRE ADEVĂRATA POCĂINȚĂ
- Iubirea noastră pentru păcat
- Fără frică de Dumnezeu nu te poți păzi de păcat
- În ce constă adevărata pocăință
- Ce este moartea și cît de folositoare este pomenirea ei?
- Sfaturi înțelepte cu privire la pomenirea morții
- Slavă îndelung-răbdării Tale, Doamne!
- Cuvînt în săptămîna a patra după Cincizecime

- Cuvînt în săptîmîna a douăzeci şi şaptea după Cincizccime
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE VIAȚA LĂUNTRICĂ
- Două cuvinte despre Sfînta Taină a Botezului
- Cinci învățături despre calea mântuirii

I. Viața trăită sub îndrumare
II. Viața după pravile
III. Calea îngustă şi anevoioasă
IV. Rîvna spre mîntuire
Trei cuvinte despre purtarea Crucii
Cum şi cu ce să ne hrănim sufletul, ca să sporească duhovnicește
Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăință şi în autoîndreptare

- CUVÎNTUL SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE DUHOVNICIE
- Către unul din ucenicii lui cu privire la modul în care poate cineva să recunoască un bărbat sfînt şi despre cum sau făcînd ce anume îl va găsi şi, după ce a dat de unul ca acesta, cum trebuie să fie față de el
- Despre cei ce se autohirotonesc învățători şi se investesc ei înşişi în demnitatea apostolică fără harul de sus; şi că, înainte de a fi fost născut şi luminat de un părinte duhovnicesc, nu trebuie să-i călăuzim sau să-i învățăm pe alții
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE ADEVĂRATA ASCULTARE
- XII O viață de ascultare pe lîngă un bătrîn
- XIII Viața dusă urmărind sfaturile duhovnicești
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÂTUL - DESPRE RUGĂCIUNE
- Cum trebuie să ne rugăm

Lecția întâi
Lecția a doua
Lecția a treia
Lecția a patra
Lecția a cincea

- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE RUGĂCIUNE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE POST
- Partea a II-a - Despre păcate
- CUVÎNTUL AVVEI DOROTEI - DESPRE SMERENIE ŞI ALTE ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET
- Cuvîntul 1 - Pentru supunere (ascultare)
- Cuvîntul 2 - Pentru smerenie
- Cuvîntul 3 - Pentru conştiință
- Cuvîntul 4 - Pentru frica de Dumnezeu
- Cuvîntul 5 - Nu trebuie a se încrede cineva în înțelepciunea sa
- Cuvîntul 6 - Pentru neosîndirea aproapelui
- Cuvîntul 7 - Trebuie să ne defăimăm pe noi înşine
- Cuvîntul 8 - Pentru ținerea de minte a răului
- Cuvîntul 9 - Pentru minciună
- Cuvîntul 10 - Pentru ca să umblăm pe calea lui Dumnezeu cu luare-aminte
- Cuvîntul 11 - Să tăiem patimile degrabă pînă nu ne obişnuim cu ele
- Cuvîntul 12 - Pentru frica de muncile cele viitoare şi ca cel ce vrea să se mîntuiască să nu se lenevească niciodată de mîntuirea lui
- Cuvîntul 13 - Pentru ca să suferim ispitele cu mulțumită şi fără tulburare
- Cuvîntul 14 - Pentru săvîrşirea şi alcătuirea faptelor celor bune ale sufletului
- Cuvîntul 15 - Pentru Sfîntul şi Marele Post
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DEPRE SLAVA DEŞARTĂ ŞI DESPRE CREŞTEREA COPIILOR
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, LA 1 IANUARIE, LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI (Luca 2, 51) - DESPRE CREŞTEREA COPIILOR
- DARUL SFÎNT AL VIEȚII ŞI COMBATEREA PĂCATELOR ÎMPOTRIVA ACESTUIA

- Poemul vieții intrauterine a pruncului, dovada „biologică” a intervenției divine în actul procreației.
- Atitudini creștine față de contracepție, în trecut și astăzi
- Motivele instaurării sterilității voluntare și consecințele lor
- Contracepția premergătoare pruncuciderii
- Avortul, păcatul care pătrunde în visteriile vieții
- Motivele condamnării avortului de către Biserica Ortodoxă
- Avortul - opunere vădită la porunca divină a transmiterii vieții
- Cine sînt vinovații crimei privind avortul?
- Sensul avortului ca deicid
- Combaterea avortului propriu-zis
- Sensul „planificării familiale”
- MIJLOACE ANTICONCEPȚIONALE

Manipularea limbajului
MIJLOACE CONTRACEPTIVE ARTIFICIALE
1. Spirala (sterilet n.n.) sau IUD (Intra-Uterin-Device)
2. Condom-ul sau prezervativul
3. Spermicide sub forma de supozitoare, săruri, alifii, spray-uri, tampoane
4. Sterilizarea bărbatului și a femeii
5. Efectul depresiv asupra ovulației și cel de avort timpuriu exercitat de pilula anti-baby
6. Un alt efect ucigător al pilulei cu hormoni artificiali: factorul tubar sau transportul încetinit al ovulului fecundat în trompele uterine

- CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE
- De ce au căzut creștinii în vrăjitorii
- Că cei care fac sau cer vrăjitorii se leapădă și tăgăduiesc pe Hristos și se însoțesc cu diavolul
- Că demonii nu pot să vindece, ci omoară
- Că demonii, chiar dacă vindecă trupul cu îngăduința lui Dumnezeu, îl însănătoșesc ca să omoare sufletul. Pilde ale celor care s-au îmbolnăvit și nu au chemat vrăjitori
- Că vrăjitorii și vracii, deși rostesc numele lui Dumnezeu, trebuie îndepărtați
- Cei bolnavi trebuie să alerge la Hristos și la Sfinți, și nu la vrăjitori. Că mare nerecunoștință arată creștinii cînd părăsesc pe Hristos, Sfinții și Biserica și merg la vrăjitori
- Chiar dacă vrăjitorii ar putea într-adevăr să dea sănătate, tot trebuie să-i îndepărtăm
- Că numai Dumnezeu descoperă cele tăinuite. Că Îngerii și oamenii cunosc cele tăinuite de la Dumnezeu. Că demonii nu cunosc cele tăinuite
- Că demonii nu descoperă soarta omului, nu cunosc limpede cele ce țin de fire și de voința slobodă și, chiar cunoscînd adevărul, nu-l dezvăluie
- Cum de prezic demonii unele lucruri și se întâmplă
- Comorile sînt în mînă lui Dumnezeu și le dă cui vrea. Iar creștinii trebuie să alerge la Dumnezeu și la Sfinți ca să le dezvăluie ce au pierdut
- Că diavolul trebuie să se teamă de creștini, și nu creștinii de diavol. După cum vor creștinii, diavolul devine mare sau mic
- Că demonii fac ceea ce li se poruncește, iar fără încuviințarea lui Dumnezeu nu fac rău nici oamenilor, nici animalelor. Că demonii nu se supun diavolului fără încuviințarea lui Dumnezeu
- Ce pedepse dă Dumnezeu vrăjitorilor
- La ce pedepse supun pe vrăjitori canoanele
- Ce trebuie să facă creștinii ca să se păzească de vrăjitorii
- CUVÎNTUL CUVIOSULUI PAISIE AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE
- Vrăjitorii folosesc și diferite lucruri sfînte
- Lucrările diavolești și vrăjitorești
- Diavolul niciodată nu poate face binele
- Cînd prind vrăjile
- Cum se dezleagă vrăjile
- Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavolii

- Cu mîndria luciferică omul se poate îndrăci
- Îndrăciții reacționează la orice este sfînt
- Ajutor pentru cei îndrăciți
- Despre exorcisme
- Îndrăciții suferă mucenicia
- Visele sînt înșelătoare
- Atenție la vedenii
- Harismele ieftine ale celor înșelați
- Metempsihoză
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE DESFRÎNARE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURA DE AUR - DESPRE POFTA TRUPEASCĂ
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI EFREM SIRUL - DESPRE CUM SE BIRUIE DRACUL CURVIEI
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE CE SE CADE A FACE CINEVA CÎND VA FI RĂPIT CU OCHII
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE DUHUL CURVIEI ŞI AL POFTEI TRUPEŞTI
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE CURĂȚIE
- DESPRE DIVORȚ DUPĂ CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI
- ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE IERTAREA ŞI IUBIREA VRĂJMAŞILOR
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI SILUAN ATONITUL- DESPRE IUBIREA VRĂJMAŞILOR ŞI DESPRE SMERENIE
- Tânjirea după Dumnzeu
- Despre smerenie
- Despre pace
- Despre har
- Despre voia lui Dumnezeu și libertatea omului în Dumnezeu
- Despre pocăință
- Despre iubire
- Despre monahi
- Despre ascultare
- Despre războiul duhovnicesc. Marea știință
- Despre gînduri și înșelare
- Despre părintele Stratonik
- Gînduri, sfaturi și observații ascetice
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - „CU SMERENIA SĂ BIRUIEŞTI DUŞMĂNIA”
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN IACOB HOZEVITUL - DESPRE PĂCATUL DEZNĂDEJDII
- CUVINTE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI - DESPRE ÎMPĂRTĂŞIREA CU VREDNICIE ŞI CU NEVREDNICIE
- Tîlcuire a Sfîntului Teofilact al Bulgariei la zicerea Apostolului: Aşadar, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie... (1 Corinteni 11, 27-31)
- CUVINTE ALE SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE ÎMPĂRTĂŞANIA CU VREDNICIE ŞI NEVREDNICIE
  - Cuvîntul al IV-lea. Despre pocăință și umilință și din ce lucruri le poate cîștiga cineva. Despre lacrimi fără de care nu este cu putință a ajunge cineva la curăție și nepătimire
  - Cuvîntul al V-lea. Despre pocăință; și că nu este de ajuns pentru curățirea sufletului numai să împărțim averile noastre, nici numai să ne lipsim de lucruri, dacă nu vom cîștiga și plînsul. Despre izgonirea lui Adam. Și că dacă s-ar fi pocăit după ce a călcat porunca, nu ar fi fost scos din Rai. Ce mare bine a adus pocăința lui, după cădere. Despre a doua venire a Domnului și despre osîndirea păcătoșilor. Mustrări celor ce trăiesc în răutate și fățărnicie.

- Cuvîntul al VIII-lea. Învățătură către cei ce de curînd s-au lepădat de lume, despre pocăință și despre începutul unei vieți vrednice de laudă. Cum să se poarte cel ce se pocăiește. Despre lacrimi și umilință
- Cuvîntul al XXXII-lea. Să nu zicem că acum este cu neputință celui ce vrea, să se ridice la culmea virtuții și să fie asemenea cu Sfinții de altădată. Tot cel ce învață cele potrivnice Sfintelor Scripturi este dascălul unei noi rătăciri pentru cei ce-l ascultă. Despre lacrimi, că ele în chip firesc ne sînt la îndemînă
- Cuvîntul al XXXIII-lea. Cum să prăznuim sărbătorile și ce simbolizează cele ce facem noi în sărbători. Cuvînt împotriva celor ce fac din ele prilej de laudă. Despre cei ce se împărtășesc cu vrednicie sau cu nevrednicie și ce deosebire este între ei. Cum se unește sau nu se unește omul cu Dumnezeu în Sfînta Împărtășanie
- Despre pocăință și care sînt cele ce trebuie să le facă cel ce mai întîi a căzut în păcat și s-a obișnuit cu el, iar mai apoi s-a mărturisit și pune început pocăinței
- CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII
- I Despre înfrînarea pîntecelui
- II Despre duhul curviei și al poftei trupești
- III. Despre iubirea de argint
- IV. Despre mînie
- V. Despre întristare
- VI. Despre trîndăvie
- VII. Despre slava deșartă
- VIII. Despre mîndrie
- ÎNDREPTAR DE SPOVEDANIE PE VÂRSTE ȘI STĂRI DUHOVNICEȘTI
- Spovedania copiilor de 6-7 ani
- Spovedania copiilor între 8-12 ani
- Spovedania elevilor (13-18 ani)
- Spovedania tinerilor care doresc să se facă preoți sau să intre în viața monahală
- Spovedania tinerilor necăsătoriți
- Spovedania generală a celor căsătoriți
- Spovedania credincioșilor sporiți duhovnicește
- Spovedania femeilor gravide care merg la maternitate
- Spovedania bătrânilor și bolnavilor în stare gravă
- Spovedania bolnavilor paralizați care nu pot vorbi
- Spovedania orfanilor, handicapaților, infirmilor și cerșetorilor
- Spovedania văduvelor și văduvilor
- Spovedania celor ce revin la ortodoxie
- Spovedania ateilor și păgânilor care se întorc la Hristos și primesc Botezul Ortodox
- Spovedania creștinilor care au făcut păcate foarte grele în viață
- Spovedania femeilor care au făcut păcate mari în viață
- Anexe

Să nu ne împărtășim cu nevrednicie!
Despre actualitatea sfintelor canoane
Grija de căpetenie
Să ne silim a fi noi înșine!

CUVÎNT ÎNAINTE

După Sfinții Părinți, cel mai important lucru pe care ar trebui să-l facem - atît în bolile trupeşti, cît şi în cele duhovniceşti, ultimele de altfel fiind cauzele primelor - este să ne spovedim cum trebuie (Sfîntul Nicodim Aghioritul) şi la cine trebuie (Sfîntul Simeon Noul Teolog). Spovedania este cheia mîntuirii - cum spunea unul dintre cei mai mari duhovnici din zilele noastre. Spovedania adevărată - pentru că este şi una mincinoasă, din nefericire des întîlnită azi, şi este aşa pentru că cei ce o fac, şi duhovnicii, şi penitenții nu țin seama de voia lui Dumnezeu din *Sfînta Scriptură* şi de canoanele şi scrierile Sfinților Părinți - spovedania adevărată, aşadar, ar trebui să fie lucrul de care să ne aducem aminte unul altuia cît mai des, în fiecare zi. Din sfaturile preoților, şi mai ales ale duhovnicilor, şi chiar din discuțiile mai scurte pe care aceştia le-ar avea cu cineva, îndemnurile către spovedanie ar trebui să nu lipsească. Atît doar că ar trebui să le aducă aminte mereu celor pe care îi îndeamnă la aceasta că spovedania trebuie făcută cum o cer Sfinții Părinți şi la acei duhovnici care pot să ducă spre mîntuire sufletele noastre. Fără adaosul acesta foarte important, îndemnul la spovedanie este, dacă am judeca trupeşte, ca şi cum ai îndemna pe cineva la un medic care nu ştie medicină şi face mai mult rău bolnavului, ucigîndu-l cu zile cum se zice.

Spovedania adevărată - şi adesea vom folosi zicerea aceasta, avînd în vedere că destui fac o spovedanie mincinoasă şi nemîntuitoare - ne ajută să ieşim întăriți duhovniceşte din necazurile de tot felul şi din ispitele noastre, fiind răspunsul la toate problemele pe care le avem. Ea este adevăratul medicament universal. Însă, după cum spun Sfinții Părinți şi pe ei îi vom cita mereu, fiind singurul izvor adevărat de la care ne putem adăpa duhovniceşte, spovedania „s-a făcut astăzi (aşadar încă de acum vreo două veacuri) [...] o taină prea puțin folositoare" - după cum spune Sfîntul Nicodim Aghioritul. Cei mai mulți dintre creştini se mărturisesc rar (o dată pe an sau cel mult în cele patru posturi), iar alții şi mai rar (la cîțiva ani o dată) şi nici atunci nu o fac cum trebuie şi la cine trebuie, cum am mai spus. Căci tot Sfîntul Nicodim Aghioritul zice: „Alții - majoritatea zicem noi, văzînd realitatea tristă din zilele noastre - e adevărat că se mărturisesc, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conştiinței şi a păcatelor lor, nici cu zdrobirea şi umilința cea trebuincioasă, nici cu o voință hotărîtoare ca de acum înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - căci acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu." De aceea, în chip cu totul deosebit trebuie să ne facem un obicei din a ne cerceta conştiința în fiecare seară cu privire la păcatele săvîrşite în timpul zilei, avînd în vedere în chip deosebit cele şapte păcate de moarte (după unii Sfinți Părinți, opt), din care - după Sfinții Părinți - se nasc toate celelalte păcate. Apoi, în urma cercetării conştiinței, să vedem care sînt cele mai grave dintre păcatele noastre, să vedem pricinile lor şi să ne străduim cu toată puterea a le părăsi, înlocuindu-le cu faptele bune opuse lor. Trebuie să fim convinşi că, dacă nu fugim mai întîi de pricinele păcatelor, nu o să sporim duhovniceşte.

Din nefericire pentru noi toți, cercetarea conştiinței sau luarea aminte la sine - care erau lucruri de căpetenie la Sfinții Părinți (vezi la Sfîntul Ioan Gură de Aur, la Avva Dorotei, la Sfîntul Simeon Evlaviosul, la Sfîntul Ignatie Briancianinov şi la alții) - nu mai este prețuită astăzi. Rari sînt duhovnicii care cer fiilor lor duhovniceşti să se cunoască bine pe sine sau fac din lucrul acesta parte din canonul dat la spovedanie. De aceea, credincioşii nu înaintează duhovniceşte, sau prea puțini se folosesc de taina spovedaniei, deşi unii se spovedesc mai des. Aşa se face că mulți îşi văd păcatele mai grosiere, adică cele trupeşti, dar pe cele mai subțiri şi mai greu de biruit (precum sînt mîndria şi slava deşartă) puțini şi le văd. Şi aceasta tocmai pentru că aceste păcate subțiri presupun paza minții şi rugăciune de toată vremea („Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul!") şi cercetarea zilnică a conştiinței. Unii nu şi le văd pînă în ultima clipă a vieții lor, punîndu-şi în pericol mîntuirea. Nu degeaba Sfîntul Simeon Noul Teolog cerea în învățăturile sale ca „încă din copilărie orice om să învețe a se cunoaşte pe sine, să cunoască ce este şi cum îşi va sfîrşi viața." *(Țelul vieții creştine,* Editura Anastasia, 1996). Dar cauza principală a spovedaniilor nefolositoare de suflet stă în faptul că creştinii zilelor noastre nu-şi tratează bolile sufletului precum pe acelea ale trupului. Căci, dacă se îmbolnăvesc trupeşte, caută să meargă la cei mai mari doctori; însă, cînd e vorba de bolile sufleteşti, prea puțin simțindu-le gravitatea sau nemaisimțind-o de loc, ei se spovedesc la oricine, iar nu la duhovnici iscusiți (adică cei care canonisesc după *Canoanele* Sfinților Părinți).

Dat fiind cele zise mai sus, ne-am gîndit să strîngem în lucrarea de față sfaturile mai multor Sfinți Părinți în legătură cu adevărata spovedanie. Facem aceasta pentru că puțini sînt acei creştini care citesc scrierile acestea în întregime, şi de aceea le-am adunat aici într-o formă prescurtată.

Cartea cuprinde două părți. În prima, am pus scrieri de ale Sfinților Părinți ce ne vorbesc despre adevărata spovedanie, iar în cea de a doua scrieri în care ni se vorbeşte despre unele păcate mari, generalizate astăzi şi despre chipul în care ne putem izbăvi de ele.

La începutul primei părți, am pus un cuvînt al Sfîntului Ignatie Briancianinov (din *Experiențe ascetice,* volumul I) despre influența covîrşitoare (în bine sau în rău) asupra sufletului nostru a ceea ce citim. Din acest cuvînt, încheierea Sfîntului Ignatie cu privire la cărțile bune de citit e de o deosebită însemnătate: „**Semnul după care recunoaştem că o carte este cu adevărat folositoare de suflet e acela că a fost scrisă de un sfînt scriitor, mădular al Bisericii de Răsărit, încuviințat şi recunoscut de Sfînta Biserică.**”

După cuvîntul Sfîntului Ignatie Briancianinov, urmează două cuvinte ale Sfîntului Nicodim Aghioritul, adunate din scrierile mai multor Sfinți Părinți, cuvinte pe care, dacă le-am citi încît să le ştim pe dinafară, am ajunge, cu timpul, să şi punem în lucrare povățuirile cuprinse într-însele, dacă vrem cu adevărat să ne mîntuim. (De fapt, e nevoie ca toată cartea să fie citită cu atîta stăruință, încît să ajungem a pune în faptă cele cuprinse într-însa. Căci - după Sfinții Părinți - spovedania adevărată ne face să ne schimbăm viața cu totul, încît, dacă tovarăşii noştri de păcate ne-ar întîlni după un timp, să nu ne mai recunoască - cum zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul într-unul din cuvintele din cartea de față.)

În prima scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul, trebuie luat aminte la faptul că împlinirea canonului dat la spovedanie este neasemuit de însemnată pentru mîntuire. Lăsînd la o parte faptul că cei mai mulți dintre creştinii zilelor noastre sînt împărtăşiți deşi nu-şi fac canonul - lucru foarte grav, pentru că se împărtăşesc spre a lor osîndă veşnică (vezi articolul „Să nu ne împărtăşim cu nevrednicie” din *Glasul Monahilor* nr. 8, 2004, vezi Anexa) - nici canonul dat de mulți duhovnici ai zilelor noastre nu mai este ceea ce ar trebui să fie. Canonul a ajuns astăzi ceva neînsemnat, deşi ar trebui să fie lucrul cel mai important cu putință. După Sfîntul Nicodim Aghioritul, el trebuie făcut fie în viața aceasta, în chip vremelnic, fie în viața viitoare, în chip veşnic. Se ajunge pînă acolo încît canonul constă acum mai mult din aducerea de lumînări, untdelemn, vin şi prescuri la altar, ceva rugăciuni scurte, zise de cîteva ori pe zi şi atît. Şi aceasta deşi canonul ar trebui să conste - după Sfinții Părinți - într-o foarte bună cunoaştere de sine prin cercetarea zilnică a conştiinței, pentru a putea lupta cu patimile din noi, în primul rînd cu cele mai grave (vezi Sfîntul Teofan Zăvorîtul), pînă ce le părăsim desăvîrşit şi a pune în locul lor faptele bune opuse acestora, cu acceptarea opririi de la Sfînta Împărtăşanie, acolo unde o cer Sfintele Canoane. De asemenea, din canon fac parte rugăciunile, metaniile, postirile, milosteniile, citirea cărților sfinte şi alte lucruri folositoare de suflet. Foarte importantă este, ca parte din canon, oprirea de la Sfînta Împărtăşanie, acolo unde Canoanele Sfinților Părinți o cer, după cum vedem şi din primul cuvînt al Sfîntului Nicodim Aghioritul. Din nefericire, cu greu se mai poate vorbi în zilele noastre despre oprirea de la Sfînta Împărtăşanie. Ar trebui poate ca, atunci cînd se citesc rugăciunile de dezlegare a păcatelor, să nu mai zicem: „Cîte veți lega pe pămînt, vor fi legate şi în ceruri. Şi, cîte veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate şi în ceruri, ” ci doar: „Cîte veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate şi în ceruri.” Pentru că, în practică, mulți duhovnici nu mai fac decît lucrul acesta, adică dezleagă numai, deşi în majoritatea cazurilor ar trebui să facă dimpotrivă, adică să-i oprească pe fiii lor duhovniceşti de la Sfînta Împărtăşanie, date fiind păcatele lor. Astfel de duhovnici, împreună cu susținătorii lor care cred că se vor mîntui fără să-şi schimbe viața, se îndreptățesc spunînd că Sfintele Canoane ar fi învechite şi nepotrivite zilelor noastre. Lucrul acesta este cum nu se poate mai neadevărat (vezi „Actualitatea Sfintelor Canoane” din *Glasul Monahilor,* februarie 2004). În cursul istoriei Bisericii, mulți duhovnici sfinți au fost prigoniți tocmai pentru că au ținut la canoane. Iată ce ne spune Sfîntul Simeon Noul Teolog chiar despre sine: „Diavolul şi-a ridicat asupra mea slugile lui şi duce război cu mine, ca să încetez a mai vesti în cuvinte, şi a face cu fapta poruncile *Evangheliei* şi ale Apostolilor şi a mă strădui să înnoiesc viețuirea evanghelică care s-a învechit oarecum şi a ajuns disprețuită, ca oamenii să nu mai aibă îndrăzneală că pot să se mîntuiască fără să primească harul Duhului Sfînt, şi fără nepătimire, şi să se amăgească fără să-l primească şi să piară. De aceea, în loc să-mi datoreze multă recunoştință pentru că le spun şi-i îndemn să vină la desăvîrşirea virtuții, aceştia mă învinuiesc, mă urăsc şi-şi întorc spatele la mine. Şi m-au predat foamei, setei şi morții, fiindcă nu-i amăgesc şi nu le spun: «Îndrăzniți! Toți ne vom mîntui fără osteneală sau chinuri şi fără pocăință şi păzirea întocmai a poruncilor lui Dumnezeu!» Cei ce spun acestea răstoarnă toată învățătura lui Hristos şi a Apostolilor Lui.”

În zilele noastre, am ajuns la o aşa nesimţire duhovnicească, încît judecăm împotriva a ceea ce ne-a învăţat Dumnezeu prin gura Sfinţilor Părinţi şi, datorită apostaziei generale în care ne ducem viaţa, nici nu ne mai vedem păcatul. Tot în această scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul vom vedea cîtă însemnătate are vederea păcatelor proprii

, pentru a avea neîncetată osîndire de sine, pentru a fugi de pricinile păcatelor, pentru a ne spovedi des şi mai ales pentru a înţelege gravitatea păcătoşeniei noastre.

În acest sens, contrar a ceea ce se spune de către destui duhovnici - că, dacă au fost mărturisite, păcatele nu mai trebuie spuse niciodată - Sfîntul Nicodim Aghioritul sfătuieşte ca fiecare creştin să facă o spovedanie generală măcar o dată pe an şi mai ales cînd schimbă duhovnicul.

În cea de-a doua scriere a Sfîntului Nicodim Aghioritul, acesta ne vorbeşte mai mult despre ceea ce ar trebui să facem după spovedanie. Şi zice, pentru tămăduirea păcatelor, nu ajunge doar împlinirea unui canon uşor şi nici mărturisirea cu oarecare umilinţă, dacă creştinul nu luptă mai întîi pentru părăsirea păcatului cu fapta. Sfîntul Nicodim vorbeşte mereu despre pagubele pe care şi le „pricinuiesc mîntuirii lor cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi şi se vor pocăi.” Şi arată (ca dealtfel toţi Sfinţii Părinţi) că mărturisirea adevărată trebuie să ducă la părăsirea păcatelor şi la înlocuirea lor cu faptele bune opuse lor. Pocăinţa adevărată - după Sfîntul Nicodim Aghioritul - trebuie neapărat făcută „după canoanele Bisericii.” Conştientizarea foarte clară a păcatelor şi părerea de rău pentru ele cu durerea inimii (fără a ajunge la deznădejde însă) trebuie să persiste mereu în sufletul creştinului ce vrea cu adevărat să se mîntuiască. După Sfîntul Nicodim, ca şi după Sfîntul Marcu Ascetul şi alţi Sfinţi Părinţi, pocăinţa este o stare sufletească ce ţine pînă la sfîrşitul vieţii noastre. Sfîntul Marcu Ascetul zice că „lucrul pocăinţei se ţese din aceste trei fapte bune: din a-ţi veghea gîndurile, a te ruga neîncetat şi a suferi scîrbele ce vin asupra ta” (vezi în legătură cu luarea aminte articolul „Grija de căpetenie” din revista *Glasul Monahilor,* noiembrie 2004).

Avem apoi patru cuvinte ale Sfîntului Ioan Gură de Aur. În primul dintre ele, pe care l-am numit *Despre taina spovedaniei,* ni se vorbeşte despre nevoia cercetării bolii sufleteşti, în vederea tămăduirii ei. În acest cuvînt ni se atrage atenţia - fapt de care iau aminte puţini dintre creştinii zilelor noastre - că şi păcatele socotite de noi mici şi neînsemnate ne pot aduce osînda veşnică.

În cel de-al doilea cuvînt, numit *Despre căinţă,* Sfîntul Ioan Gură de Aur ne face să înţelegem cît de păcătoşi sîntem, fiecare dintre noi. Lucru vrednic de luat aminte, pentru că adesea noi zicem că nu prea avem păcate grele, asemenea „celorlalţi.” Pentru Sfîntul Părinte, noi sîntem nişte luptători împotriva poruncilor lui Hristos şi-I purtăm o ură neîmpăcată. Noi zicem că viaţa dusă după voia lui Dumnezeu este astăzi cu neputinţă şi tocmai pentru aceasta ne mustră Sfîntul Părinte. Şi spune că facem toate relele pentru că ne trîndăvim, nepunîndu-ne mintea la lucru, lăsîndu-l pe vrăjmaşul diavol să facă ceea ce vrea cu noi.

În cel de-al treilea cuvînt, *Despre pocăinţă,* Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbeşte despre faptele bune pe care trebuie să le facem pentru a săvîrşi adevărata pocăinţă, aducînd dovezi *din Vechiul şi Noul Testament.* Şi zice că trebuie să ne mărturisim păcatele, să ni le plîngem, să ne smerim, să facem milostenie săracilor, să ne mulţumim cu foarte puţin în ceea ce priveşte viaţa trupească (căci de puţine este nevoie pentru aceasta) să ne rugăm, să postim... (iar postul trebuie să fie nu doar trupesc, ci şi duhovnicesc, de pildă fuga de „teatre” - azi: televizor, calculator, filme, concerte, discoteci etc. - lucruri prin care intră în suflet cele mai multe dintre patimi şi mai ales curvia). Apoi, trebuie să ajungem să smulgem patimile din rădăcină, anume să nu le mai facem nici măcar cu închipuirea. Căci noi, cei din Legea Harului, vom fi şi mai aspru pedepsiţi decît cei ce au păcătuit în Legea Veche, dar şi mai mult răsplătiţi dacă vom vieţui după voia lui Dumnezeu. Iar timpul pocăinţei noastre este acum, în viaţa aceasta pămîntească. Mare trebuie să ne fie teama dacă nu am apucat a ne pocăi cu adevărat, înaintea sfîrşitului vieţii noastre. Păcatul e adevăratul rău şi pricina supărărilor, tulburărilor, războaielor, bolilor, pagubelor, al tuturor suferinţelor greu de vindecat ce vin peste noi. Însă, dacă le vom îndura fără cîrtire pe toate, mulţumind lui Dumnezeu, păcatele noastre ne vor fi şterse.

În al patrulea cuvînt, *Alt cuvînt despre pocăinţă,* Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbeşte despre covîrşitoarea însemnătate pentru mîntuire a cercetării zilnice a conştiinţei. Şi arată că nu este de ajuns a zice „sînt păcătos”, ci trebuie să ne aducem aminte de fiecare păcat în parte. Doar aşa, conştientizînd starea noastră de oameni bolnavi sufleteşte, ne vom putea apuca cu tărie a face şi ceea ce ne poate vindeca. Dumnezeu, în nemărginita Sa bunătate şi

milostivire, ne poate reaşeza, dacă facem pocăința adevărată, în starea de dinainte de păcătuire, vindecîndu-ne desăvîrşit.

O altă lucrare foarte importantă pentru spovedanie şi pocăință este cea a Sfîntului Teofan Zăvorîtul, intitulată *Pregătirea pentru Sfînta Spovedanie şi Împărtăşanie.* În această scriere, Sfîntul Părinte stăruie mult să nu ne îndreptățim pe noi înşine, să ne vedem păcatele şi să ne defăimăm, să ne osîndim şi să ne ocărîm mereu, fără cruțare, dar şi fără a ajunge la deznădejde. El ne arată chipul în care vrăjmaşul ne atacă sufletele şi ceea ce trebuie să facem pentru a ne apăra şi a ne izbăvi de săgețile lui. Important este ca noi înşine să nu voim să ne îndulcim cu gîndurile păcătoase, ci să le respingem numaidecît ce le vedem. Dacă vom îndepărta gîndurile păcătoase necontenit, vrăjmaşul nu va putea să ne facă nimic. Şi după Sfîntul Teofan trebuie să ne străduim, cît timp viețuim pe pămînt, să punem în locul păcatelor săvîrşite faptele bune potrivnice acestora. Trebuie să ne luptăm - zice şi el - mai întîi cu patima de căpetenie pe care o vedem în noi înşine în urma cercetării zilnice a conştiinței. Să întrebuințăm - zice - toate mijloacele duhovniceşti pentru a ne despietri inima. Trebuie - zice el - să ne ştim păcatele foarte limpede „socotite şi numărate." Iar pentru aceasta e nevoie să avem mereu în față poruncile lui Dumnezeu, spre a ne oglindi în ele şi a ne vedea păcătoşenia. În ceasul în care ne spovedim trebuie să mărturisim cu sinceritate tot ce ne face de ruşine înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor. Ruşinîndu-ne, dar spunînd toate păcatele înaintea duhovnicului, vom scăpa de ruşinea înaintea întregii omeniri la Judecata de Apoi. Un lucru foarte important de reținut, pe care ni-l face cunoscut Sfîntul Teofan Zăvorîtul, de care prea puțini ştiau, este chipul în care putem ieşi din nesimțirea duhovnicească. Ieşirea stă în a vorbi mereu cu noi înşine şi cu Dumnezeu prin rugăciune (vezi şi la Sfîntul Ignatie Briancianinov, în *Experiențe ascetice*, volumul III), tocmai pentru a fi mereu ocupați duhovniceşte şi a nu da putință de intrare în suflet a vrăjmaşului nostru.

Un alt lucru important în scrierea de care vorbim (întîlnit şi la alți Sfinți Părinți, ca Sfîntul Diadoh al Foticeii, Sfîntul Macarie Egipteanul, Sfîntul Ioan Scărarul şi Sfîntul Ignatie Briancianinov), este deosebirea pe care avem a o face în inima noastră între glasul nostru şi acela al vrăjmaşului diavol (vezi despre aceasta articolul „Să ne silim a fi noi înşine" din revista *Glasul Monahilor,* ianuarie 2005). Este mare nevoie să vrem a ne despătimi cu adevărat, să nu ne cruțăm trupul şi să nu ținem cont de părerea lumii, care dintotdeauna a fost potrivnică lui Dumnezeu (Iacov 4, 4).

În cuvîntul intitulat de noi *Despre adevărata pocăință*, Sfîntul Dimitrie al Rostovului, la fel cu ceilalți Sfinți Părinți citați aici, arată că adevărata pocăință constă în a ne întoarce de la păcatele făcute mai înainte, pe care avem a le plînge cu inima smerită, şi a ne îndrepta prin nevoințele pocăinței, nevoințe care - spune el, ca şi Sfîntul Simeon Noul Teolog - trebuie să fie pe măsura păcatelor făcute şi chiar să le întreacă. Dacă aşa stau lucrurile, să ne gîndim ce pocăință superficială facem noi, cei ce ne spovedim astăzi! Căci am ajuns să credem că cele cîteva lumînări pe care ni le dau preoții drept canon şi alte lucruri neînsemnate ar fi de ajuns pentru a ne răscumpăra păcatele. Tot aici, am adăugat cîte ceva din capitolul „Cuvînt despre moarte şi cît de folositoare este pomenirea ei", pentru marele folos duhovnicesc în vederea unei adevărate spovedanii şi pocăințe. Aici, se vorbeşte de faptele bune pe care le fac unii creştini din zilele noastre, dar care, neavînd smerenie şi făcîndu-le în chip fățarnic, pentru slava deşartă, nu se vor mîntui. S-au adus din Cuvintele Sfîntului Dimitrie al Rostovului şi cele ce vorbesc despre nesimțirea duhovnicească, atît de generalizată astăzi.

Urmează două scrieri a doi mari Sfinți Părinți, Sfîntul Teofan Zăvorîtul şi Sfîntul Simeon Noul Teolog, în care ni se vorbeşte pe larg mai cu seamă despre duhovnicul iscusit şi ce trebuie să facem pentru găsirea acestuia. În prima scriere, *Viața lăuntrică,* a Sfîntului Teofan Zăvorîtul, ni se vorbeşte mai întîi despre ieşirea din formalismul religios şi despre trezirea în noi a rîvnei spre mîntuire. Ne este arătată cît de importantă este credința dreaptă pentru mîntuire, prevăzînd ravagiile duhovniceşti de nedescris pe care le aduce ecumenismul zilelor noastre (vezi *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*, de Sfîntul Iustin Popovici, 2002 şi *Chemare către creştinii ortodocşi împotriva ereziei ecumeniste*, de ieromonah Martirie Păduraru, 2004). Cînd ne vorbeşte de duhovnic, Sfîntul Teofan zice că trebuie să-l căutăm cu multă rugăciune pe „cel albit de înțelepciune, iar nu numai de ani." Duhovnicul iscusit trebuie să-şi fi învins el însuşi patimile, căci altfel „nu poate da o regulă de încredere pentru înfrîngerea lor" celor ce-i sînt ucenici. La rîndul său, părintele duhovnicesc trebuie să-şi cunoască foarte bine ucenicii, ca un văzător cu duhul. Aici e nevoie de o lămurire, în sensul că Sfîntul Teofan se gîndeşte la adevărații văzători cu duhul, care atunci se găseau, deşi destul de rar. Astăzi însă nu prea mai pot fi găsiți, deşi creştinii, neavînd discernămînt duhovnicesc, găsesc văzători cu duhul la tot pasul, neştiind că aceia dintre ei care într-adevăr nu sînt înşelători vorbesc datorită duhului, însă nu a celui dumnezeiesc, ci a celui diavolesc (e bine a citi în acest sens lucrarea Sfîntului Ignatie Briancianinov,

Despre înşelare). De aceea, trebuie să fim mereu cu grijă să ne încredinţăm sufletul unui adevărat duhovnic, neînşelat şi neînşelător la rîndul său. Deşi sînt greu de găsit duhovnici adevărați, totuşi - după Sfîntul Teofan, ca şi după Sfîntul Simeon Noul Teolog - dacă îi căutăm cu toată rîvna şi cu rugăciune, îi putem găsi. Încheierea Sfîntului Teofan în privința călăuzitorilor duhovniceşti este aceasta: „Iată aşadar care este astăzi cea mai bună şi mai sigură cale de îndrumare în viața creştină: viața trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după *Scripturile* dumnezeieşti şi scrierile Sfinților Părinți, cu sfătuirea şi întrebarea celor ce sînt în acelaşi cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate şi trebuie să ne ducă la izbîndă, căci conține toate condițiile desăvîrşirii, ale retezării voii proprii şi ale socotinței proprii. Dar este limpede că această cale se află cu mult mai prejos decît cea a călăuzirii, a îndrumării prin duhovnic."

În această scriere, este de luat aminte ceea ce spune Sfîntul Teofan Zăvorîtul despre săvîrşirea cu regularitate a pravilei, adică a regulei de viață duhovnicească. Aceasta mai ales azi, cînd creştinii nu se mai roagă, căci faptul că zic „Tatăl nostru" o dată pe zi, fără metanii şi închinăciuni, sau alte rugăciuni făcute cu luare aminte, aceasta nu mai poate însemna că se roagă. Creştinii zilelor noastre, înconjurați doar de comodități (chiar şi cei mai „săraci"), uită că trebuie să-şi ducă crucea nevoințelor, dacă vor mîntuirea sufletelor lor. De aceea am prezentat pe scurt sfatul Sfîntului Teofan în legătură cu aceasta, din capitolul „Calea îngustă şi anevoioasă." Acolo găsim o lămurire foarte importantă cu privire la calea mîntuirii, căci zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul: „De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul, trebuie să-şi pregătească sufletul pentru încercări. Să nu aştepți nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri, ci osteneală, batjocuri şi lipsuri, chiar caută-le! Trebuie să ştii cu tărie că cel ce dobîndeşte virtuți fără osteneală, cel ce stă în nevoințe cu înlesnire, fără strîmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i în regulă acolo. Nu poți avea pace printre oameni dacă rămîi în dreptate. Duhul lumii este un uliu mîncător de carne: imediat se năpusteşte. De aceea trebuie să fii pregătit pentru orice." Să ne verificăm prin aceste spuse, pentru a şti dacă sîntem sau nu pe calea mîntuirii, atît ca simpli creştini, cît şi ca duhovnici. Toți ne ducem crucea pînă la urmă - după cum zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul - dar tînguindu-ne, cîrtind şi căzînd în deznădejde, sau cufundîndu-ne în necazurile noastre şi suferind, însă fără a ne mişca cu mintea şi fără a ne înălța suferința inimii spre Dumnezeu. Toți cei ce facem aşa „nu ne folosim cum se cuvine de crucile care ne sînt trimise şi pierdem astfel momentul prielnic şi ziua mîntuirii."

Şi, pentru că mulți dintre noi nici nu mai ştim că avem şi suflet, care trebuie hrănit duhovniceşte, am luat din cuvîntul Sfîntului Teofan cele în legătură cu aceasta, sfîrşind cu îndemnul ce ni-l face de a fi asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăință. Fără o mare nevoință în vederea mîntuirii, nu putem face nimic.

În scrierea Sfîntului Simeon Noul Teolog ni se vorbeşte mai întîi despre mărturisire şi despre puterea de a dezlega şi ierta păcatele. E bine de ştiut că, după Sfîntul Simeon Noul Teolog, duhovnicul nu trebuie să dea dezlegarea păcatelor cu uşurință: „Nu s-a auzit vreodată, nici nu stă scris în dumnezeieştile *Scripturi* că cineva primeşte păcatele altuia şi dă seamă pentru el fără ca acela care a păcătuit să fi arătat mai întîi roade vrednice de pocăință pe măsura păcatelor şi să fi pus la temelia pocăinței ostenelile lui." Toți duhovnicii ar trebui să ia aminte la aceste cuvinte spre a nu expune osîndei atît pe cei ce li se spovedesc, cît şi pe ei înşişi. Iar creştinii să ia aminte şi să nu meargă (cum s-au obişnuit deja cu toții) la duhovnici îngăduitori, căci zice Sfîntul Simeon: „Să nu te lupți aşadar să-ți afli un sfătuitor şi un aliat linguşitor şi rob al pîntecelui, ca nu cumva să te învețe, potrivindu-se cu voința ta, nu cele pe care le iubeşte Dumnezeu, ci cele pe care le primeşti tu, şi aşa să rămîi iarăşi cu adevărat vrăjmaş neîmpăcat cu El. Nici unul neexperimentat, ca nu cumva, prin multa lui tăiere, şi prin tăieturile şi arderile ne la vremea lor, să te arunce în adîncul disperării, sau prin compătimirea lui peste măsură să te lase bolnav, părînd că eşti sănătos - lucrul cel mai cumplit - şi aşa să te predea osîndei veşnice, cum nu speri, fiindcă acest lucru ni-l oferă boala care omoară sufletul."

Aşadar, pe lîngă faptul că, de obicei, cei mai mulți dintre noi ne spovedim cum nu trebuie, să n-o facem cumva şi la cine nu trebuie, spre a noastră osîndă veşnică. Grija noastră deosebită pentru a ne alege un duhovnic iscusit, care să ne poată duce spre mîntuire, trebuie să fie cu atît mai mare cu cît un astfel de om „nu cred că e aşa uşor de găsit", cum zice tot Sfîntul Simeon Noul Teolog încă din vremea aceea. Şi le spune şi preoților duhovnici cum pot să-şi dea seama dacă sînt dintre cei chemați cu adevărat de Dumnezeu la slujirea preoțească, iar celor ce caută duhovnici adevărați semnele după care îi vor recunoaşte pe aceştia. Ei sînt recunoscuți după roadele lor, după chipul cum îşi duc viața. Noi trebuie, dacă vrem să ne mîntuim sufletele, să ne căutăm astfel de duhovnici iscusiți, cu multă osteneală, inimă îndurerată şi multe lacrimi în rugăciunile noastre făcute lui Dumnezeu. Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să „dea jos vălul de pe ochii inimii noastre ca să-i recunoască, în cazul în care se va găsi unul

ca aceştia în această generaţie rea şi vicleană; pentru ca, găsindu-l, să primim prin el iertarea păcatelor, supunîndune poruncii şi rînduielii lui din tot sufletul, aşa cum şi acela, ascultînd cuvintele lui Hristos, s-a făcut părtaş al harului şi darurilor Lui şi a primit de la El puterea de a dezlega şi a lega păcatele, aprins fiind de Duhul Sfînt."

Sfîntul Părinte insistă mereu că e nevoie a găsi duhovnicul iscusit care „să aibă pe Hristos în el şi să cunoască cuprinzător propovăduirea Apostolilor, Canoanele şi poruncile lor şi dogmele Sfinţilor Părinţi." Duhovnicul adevărat trebuie căutat cu post, milostenie şi multă rugăciune, altminteri vom da peste înşelători şi nu vom avea nici o iertare pentru aceasta. Căci, dacă n-am avea putinţa de a găsi duhovnici adevăraţi, Domnul n-ar fi poruncit: ***Feriţivă de proorocii mincinoşi!*** (Matei 7, 15-16). Vom găsi aici şi alte învăţături folositoare de suflet despre cinstirea ce o datorăm părinţilor duhovniceşti, despre răi părinţi (trupeşti), care-şi învaţă fiii cele rele - lucru cum nu se poate mai valabil azi, din nefericire, cînd mulţi sînt îndemnaţi de părinţii lor să se păzească de a avea copii, să-i avorteze, să trăiască necununaţi, să divorţeze fără temei duhovnicesc etc. Sfîntul Simeon îi îndeamnă pe fii să se despartă de asemenea părinţi, care trebuie chiar urîţi în astfel de cazuri - să luăm bine aminte: urîţi! - deoarece aceştia ajung „nişte uneltitori ai sufletului lor." De asemenea, vom afla în această scriere şi despre osînda celor păstoriţi şi a celor ce le sînt păstori nevrednici, care nu se cunosc nici pe ei înşişi, dar vor să-i călăuzească pe alţii spre mîntuire. Apoi, ni se mai vorbeşte despre necesitatea vieţuirii în sfinţenie, Sfîntul Părinte fiind foarte pornit împotriva celor care spuneau (astăzi o spun aproape toţi!), că lucrul acesta este cu neputinţă. El socotea părerea aceasta o mare nevolnicie şi erezie a ereziilor, după cum vedem în alte scrieri ale sale.

La sfîrşitul primei părţi, am pus un cuvînt despre ascultare al Sfîntului Ignatie Briancianinov, pentru că astăzi ascultarea e înţeleasă adeseori greşit, mulţi neţinînd seama de părerea Sfinţilor Părinţi, ci de alte scrieri ale celor care nu sînt în duhul acestora. Pentru că, făcînd ascultare la cine nu trebuie, ne vom afla - zice Sfîntul Ignatie - în situaţia supărătoare a celor ce „ascultă de oameni, iar nu de Dumnezeu." Şi aceasta se întîmplă mai ales dacă nu avem dreaptă socoteală şi nu ne ocupăm cu „citirea cărţilor sfinte cu dorinţa sinceră de a ne mîntui." Să nu ne înşelăm cu neadevărata zicere: „credinţa ucenicului poate înlocui lipsurile bătrînului." Mai mult, „Avva Pimen ne cere să rupem cu un bătrîn dacă petrecerea cu el se arată vătămătoare pentru suflet." De aceea - zice - azi trebuie să fii gata „să faci ascultare de toţi părinţii şi fraţii atunci cînd ei îţi cer lucruri care nu sînt potrivnice legii lui Dumnezeu, nici regulii şi ordinii mănăstirii, nici sfaturilor părinţilor ce conduc. Dar în nici un caz să nu asculţi de ce este rău, chiar dacă ar trebui să suferi din cauza acestei hotărîri de a nu plăcea oamenilor. Cere sfatul părinţilor şi fraţilor bogaţi în fapte bune şi în înţelepciune, dar nu primi sfaturile lor decît cu cea mai mare băgare de seamă şi fereală." Ca peste tot, şi în această privinţă, Sfinţii n-au dat sfaturi de la ei înşişi, ci s-au întărit cu învăţătura Sfinţilor dinaintea lor. Astfel, referitor la cele zise mai sus, Sfîntul Ignatie Briancianinov îl citează pe Sfîntul Simeon Noul Teolog, care spune: „Cercetează *Sfînta Scriptură* şi scrierile Sfinţilor Părinţi. În mod deosebit ale celor ce s-au ocupat de viaţa ascetică; şi, comparînd învăţătura lor cu poveţele şi purtarea dascălului tău, vei putea vedea ca într-o oglindă cum trebuie să vieţuieşti. Dacă poveţele lui glăsuiesc împreună cu *Sfînta Scriptură,* le poţi primi şi păstra în suflet; dar, dacă sînt greşite şi rele, nu trebuie să le primeşti, ca să nu cazi în greşeală. Căci trebuie să ştii că sînt numeroşi dascălii înşelători şi mincinoşi care au apărut în zilele noastre."

În cea de-a doua parte a cărţii, am adus cuvintele Sfinţilor Părinţi în legătură cu păcatele mai grave şi povăţuirile acestora pentru a ne putea izbăvi de ele. Prima dintre aceste scrieri este cea a Avvei Dorotei - la care fac mereu referire Sfinţii Părinţi de după el. În ea ni se vorbeşte împotriva mândriei, despre smerenie, dar şi despre alte învăţături folositoare de suflet. De pildă, despre tăierea voii, despre conştiinţă, despre neosîndirea aproapelui, despre clevetire, despre defăimarea de noi înşine (acest lucru fiind socotit de Sfinţii Părinţi cel mai important pentru a ne agonisi smerenia), despre neîndreptăţirea de sine, despre neţinerea minte a răului făcut de vrăjmaşi şi despre rugăciunea pentru ei. Apoi: despre minciună şi felurile ei (de mare însemnătate pentru a cunoaşte cît de farisei sîntem azi şi noi, şi semeni noştri), despre cele trei stări în care se poate afla omul, adică: cel ce nu încetează a păcătui, cel ce părăseşte păcatul şi cel ce dezrădăcinează păcatul. De asemenea: despre importanţa cercetării zilnice a conştiinţei, despre luarea aminte la toate păcatele, şi la cele mici, căci şi acestea ne pot agonisi osînda veşnică. Avva Dorotei arată şi el că, pentru mîntuire, nu este destul numai a părăsi patimile, ci trebuie să le şi înlocuim cu faptele bune potrivnice lor. Avva Dorotei adaugă că trebuie să avem luare aminte la sine-ne pînă la moarte şi că lupta cu păcatul trebuie să pornească de la fuga de pricinile păcatelor şi mai ales de la îndulcirea cu ele. El ne mai vorbeşte despre post, despre citirea Sfintei Scripturi şi despre săvîrşirea faptelor bune cu înţelepciune, cu pricepere, ca să nu ne aflăm ostenindu-ne fără folos duhovnicesc.

Avînd în vedere că „pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care-l punem la temelia educației copiilor noștri” - după cum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur - am adăugat două cuvinte de ale sale în legătură cu aceasta. În primul dintre ele ni se vorbește mai întîi despre slava deșartă. Apoi Sfîntul Părinte, ne arată cît de importantă este creșterea fiilor în frica de Dumnezeu (iar nu după judecățile pe care le face lumea în privința aceasta) și obișnuirea lor cu faptele bune creștinești încă din fragedă copilărie. Cel mai mult trebuie să luptăm - zice Sfîntul Ioan - pentru a păzi sufletul copilului de duhul curviei. (Astăzi, din nefericire, noi mai tare ne străduim a-l face pe copil să fie desfrînat. Vezi propaganda pentru educație sexuală în școală, ba chiar de la grădiniță!) Sfîntul Ioan ne îndeamnă necontenit să-i facem pe copii să-și ocupe timpul cu scrieri folositoare de suflet din *Sfînta Scriptura* și din scrierile Sfinților Părinți.

Apoi, în cel de-al doilea cuvînt despre creșterea copiilor, Sfîntul Părinte ne spune că cei ce nu-și vor crește fiii în frică de Dumnezeu nu vor avea cuvînt de răspuns la Judecată. Căci - zice el - chiar dacă noi ne ducem viața în frică de Dumnezeu, dacă nu ne străduim din răsputeri a-i face și pe copii să trăiască la fel, ne vom duce în iad, și ne dă pilda judecătorului Eli, din *Vechiul Testament.* După cum vedem, cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur îi osîndesc hotărît pe părinții de astăzi, cerîndu-le să nu se îngrijească pentru bunăstarea urmașilor, ci pentru creșterea lor creștinească. Totodată, în ciuda a ceea ce se crede azi, cînd copii sînt scăpați de sub control, Sfîntul Ioan Gură de Aur zice că: „un copil are trebuință de asprime, de supraveghere și de frică.” Dacă ne vom lenevi și nu vom face acestea, nu ne vom mîntui.

Apoi, pentru că unul dintre cele mai mari și mai răspîndite păcate este astăzi uciderea de prunci - prin avort, dar și prin folosirea anticoncepționalelor, a steriletelor și a altor mijloace care ucid pruncii într-un răstimp de două săptămîni de la zămislire - am adăugat și cîteva materiale din care se vede limpede gravitatea unor astfel de păcate.

Un alt păcat dintre cele mai înfricoșătoare, care se întinde tot mai mult datorită presei, este vrăjitoria. De aceea, am adunat în carte și două cuvinte în legătură cu aceasta. În primul dintre ele, alcătuit de Sfîntul Nicodim Aghioritul, ni se arată cît de greu este păcatul vrăjitoriei - care, ca toate păcatele mari de altfel, a ajuns a fi socotit *firesc* pentru toată lumea - de vreme ce toți cei ce sînt ținuți de el „devin locașuri ale lucrării duhului necurat.” Sfîntul Nicodim Aghioritul arată că diavolul nu ajută, și, chiar dacă o face cîteodată cu îngăduința lui Dumnezeu, scopul lui este de a omorî sufletul și de a-l duce în iad. De aceea - zice - trebuie să răbdăm toate, cum au făcut-o și Sfinții și să nu alergăm la vrăjitori. Sfîntul Părinte zice că în vechime, păcatul alergării la vrăjitori a fost foarte aspru pedepsit de Dumnezeu, și dă și pilde. De asemenea, el zice că aceia care umblă la vrăjitori trebuie să fie opriți de la Sfînta Împărtășanie. Din nefericire, azi, cînd nu mai e firesc nimic sănătos duhovnicește, iar păcatul e lucrul cel mai firesc, cei ce fac aceasta nu mai sînt opriți de la Sfînta Împărtășanie decît rareori. Ba încă se întîmplă că unii sînt chiar îndemnați de preot să meargă pe la bioenergeticieni și la alții asemenea lor.

În cea de-a doua scriere despre vrăjitorie, Cuviosul Paisie Aghioritul ne spune ce trebuie să facem pentru a scăpa de urmările vrăjilor făcute pe seama noastră. Adică să ne spovedim curat și să ne împlinim canonul dat la spovedanie, dacă cumva ne-am spovedit la un duhovnic ce canonisește după Canoanele Sfinților Părinți. Cuviosul Părinte ne mai spune cum ne putem da seama dacă cineva este ținut de diavolul sau e bolnav psihic. Apoi, ni se atrage atenția asupra faptului că deasa împărtășire a celor îndrăciți (cînd aceștia au păcate care îi opresc de la aceasta) „pentru a fi întăriți în lupta cu vrăjmașul”, li se face pricină de mai mari pedepse din partea lui Dumnezeu. Nici rugăciunile pentru izgonirea diavolilor - zice - nu ajută prea mult celor ce nu s-au spovedit cum trebuie și la cine trebuie, care nu-și conștientizează păcătoșenia și nu fac pocăință pe măsura păcatelor lor. Apoi, Sfîntul ne vorbește despre vise și despre reîncarnare, arătînd care este părerea obștească a Sfinților Părinți în privința acestora.

Poate că cel mai răspîndit păcat de moarte al zilelor noastre este curvia. De aceea, am rezumat în cartea de față cîteva cuvinte ale Sfinților Părinți despre căsătorie, curvie și divorț. Pentru căsătorie, Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că trebuie să ne pregătim cu multă rugăciune și cu păstrarea întregii feciorii (trupește și duhovnicește), dacă vrem să avem parte de căsătorie binecuvîntată de Dumnezeu. De asemenea, Sfîntul Ioan Gura de Aur arată că aceia care se recăsătoresc fără temei în Legea lui Dumnezeu, săvîrșesc preacurvie - și ei, și cei cu care trăiesc - și-i expun preacurviei și pe cei de care s-au despărțit.

În ceea ce privește curvia, s-au pus mai întîi două cuvinte ale Sfîntului Ioan Gură de Aur. În primul dintre ele, ni se spune că pentru a ne păzi de păcatul acesta este nevoie să fugim mai întîi de îndulcirea cu gîndurile și închipuirile păcătoase. Trebuie urmărit să nu se întîmple lucrul acesta încă din copilărie. Primejdia e cu atît mai

mare azi, cînd nici părinții şi nici duhovnicii nu sînt cu toată luarea aminte la lucrul acesta. Cît îi priveşte pe unii duhovnici, să ne gîndim la răul pe care îl fac atunci cînd îi spovedesc pe copii colectiv. Lucru foarte grav, deoarece majoritatea copiilor din zilele noastre, din pricina televizorului şi calculatorului, au fost luați în primire de diavolul curviei încă de la cele mai mici vîrste.

Un mare ajutor în lupta cu păcatul curviei şi al preacurviei este, după Sfîntul Părinte, raportarea cît mai deasă la cuvintele *Sfintei Scripturi,* mai ales la cele ale Sfîntului Apostol Pavel (1 Corinteni 7, 2-4), unde ni se vorbeşte despre aceasta. Cei căsătoriți (cununați la Biserică), trebuie să ştie că cel mai de preț lucru din toate averile lor nu este altul decît trupul celuilalt - trup ce trebuie să se facă vrednic de locuirea Sfîntului Duh. Să se gîndească mereu la toate relele ce se nasc din săvîrşirea păcatului preacurviei şi la sfîrşitul acestuia - osînda veşnică.

În al doilea cuvînt în legătură cu curvia, Sfîntul Ioan Gură de Aur ne vorbeşte despre pofta trupească, ce este scurtă şi mereu aceeaşi, care secătuieşte trupul de vlagă, care ne răpeşte timpul pentru mîntuire şi ne face să avem o voință slăbită, robi neputincioşi ai ei. În pofta trupească nu este dulceață, după cum zice Sfîntul Părinte. Deci, atunci cînd vom fi ispitiți la păcatul curviei sau al prea-curviei, trebuie să nu ne îndulcim cu gîndurile păcătoase, cu cele în care socotim cum să dobîndim pofta, ci cu cele care ne pot ajuta să ne izbăvim de poftă. Căderile noastre în păcatul curviei se datorează trîndăviei minții noastre, din care pricină pofta (simțirea) a trecut la cîrma conducerii sufletului nostru (vezi mai ales Filocalia I-IV). Deci primul lucru pe care trebuie să-l facem este să nu mai primim prin simțul văzului imaginile care ne pot trage spre curvie şi nici să zăbovim cu gîndul şi imaginația în jurul imaginilor pe care le-am primit chiar şi fără voia noastră prin mijlocirea acestui simț (vezi îmbrăcămintea femeilor sau mai bine zis lipsa acesteia). Dacă ne vom întreba cum putem să nu mai căutăm la imaginile ce ne trag către păcatul curviei, răspunsul Sfîntului Părinte este acesta: „Dă-te la altele care trag sufletul: la cărți, la griji de nevoie, la apărarea şi ajutorarea celor nedreptățiți, la rugăciuni, la cugetarea şi grija pentru cele ce vor să fie. Cu unele ca acestea leagă sufletul! Aşa, vei îndrepta nu numai patima cea proaspătă, ci o vei lepăda cu uşurință şi pe cea întărită şi veche de mulți ani!" De asemenea, un mijloc însemnat este să ne gîndim ce este în sine trupul cel poftit, adică noroi, ce se va da spre putrezire, „că nimic alt nu este ceea ce vezi fără numai flegmă, sînge şi zeamă de carne putredă." Acest ultim îndemn în privința izbăvirii de pofta trupească ni-l dă şi Sfîntul Nicodim Aghioritul, în cartea sa „Paza celor cinci simțuri", din care s-a dat un fragment ceva mai încolo, în care Sfîntul Părinte îi citează spre mărturie pe Sfîntul Ioan Gură de Aur şi pe Sfînta Singlitichia.

Urmează un cuvînt despre cum se biruie dracul curviei al Sfîntului Efrem Sirul.

S-a pus apoi *Cuvînt despre duhul curviei şi al poftei trupeşti* al Sfîntului Ioan Casian. Şi aici aflăm sfatul care ne arată trebuința smereniei pentru înfrîngerea patimii curviei, ca de altfel şi a oricărei alte patimi. E foarte important de reținut aici faptul că „nu putem cîştiga desăvîrşit virtutea curăției dacă nu vom dobîndi mai întîi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoştința adevărată nu ne putem învrednici, cîtă vreme patima curviei zăboveşte în ascunzişurile sufletului."

În ultimul cuvînt despre curvie pus în carte, cel al Sfîntului Ignatie Briancianinov, *Despre curăție*, ni se vorbeşte despre virtutea curăției - potrivnică patimii curviei. El face deosebirea între curvia cu trupul, care este mult mai grea, şi cea cu mintea şi cu inima. El ne vorbeşte, ca şi ceilalți Sfinți Părinți, despre nevoia depărtării de bunăvoie de pricinile păcatului curviei. Mărturisirea neîntîrziată la duhovnic a gîndurilor păcătoase este de mare ajutor şi în privința patimii curviei, ca şi rugăciunea cu lacrimi. Şi la acest Sfînt Părinte, ca şi la cei dinainte, arma cea mai puternică pentru biruirea oricărei patimi, şi a curviei îndeosebi, este smerenia.

Şi pentru că azi divorțurile au ajuns o modă şi mulți nici nu se mai cunună la Biserică (cununia civilă n-are nici o însemnătate!), şi pentru că s-au născocit tot felul de conviețuiri păcătoase după modelul occidental (fără a pomeni de toate nefirescurile vieții conjugale, care grăbesc sfîrşitul lumii), am pus şi nişte cuvinte ale Sfinților Părinți în legătură cu divorțul şi a doua căsătorie. Primul este luat din *Pidalion* (culegere de *Canoane* a Sfinților Părinți ai Bisericii), iar al doilea dintr-un cuvînt al Sfîntului Ioan Gură de Aur despre vorba Apostolului**: *Femeia este legată prin Lege atîta vreme cît trăieşte bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Însă mai fericită ar fi dacă ar rămîne cum este*** (1 Corinteni 7, 39-40).

Dat fiind faptul că creştinul îşi arată, potrivit *Sfintei Scripturi* (vezi epistolele Sfîntului Ioan Evanghelistul şi ale Sfinților Părinți) iubirea față de semeni prin iubirea vrăjmaşilor, s-au pus trei cuvinte ale Sfinților Părinți în

sensul acesta. În primul cuvînt, cel al Sfîntului Ioan Gură de Aur, acesta ne sfătuieşte să nu lăsăm timpul să facă a dispare duşmănia dintre noi, ci să facem totul pentru întoarcerea vrajbei întru iubire, căci altfel nu vom avea plată. Zice deci Sfîntul Părinte: „Îmi spui că ai suferit o nedreptate şi ai fost jefuit? Dar tocmai pentru aceea trebuie să înduri, ca să cîştigi mai mult!"

Foarte grăitoare pentru noi, cei de astăzi, în privința iubirii vrăjmaşilor şi smereniei noastre, sînt cuvintele unui Sfînt contemporan - Sfîntul Siluan Athonitul. Trebuie ştiut că - după acesta - cine nu-şi iubeşte vrăjmaşii n-are în el harul lui Dumnezeu. Rugăciunea pentru vrăjmaşi este cea care ne poate aduce pacea sufletului. Sfîntul Siluan insistă pe faptul că, atunci cînd gîndim rău de aproapele, înseamnă că un duh rău viază în noi. Spune Sfîntul Părinte: „Cine nu iubeşte pe vrăjmaşi, acela nu poate avea pace, chiar de ar fi aşezat în Rai!" Pentru a păstra în noi harul lui Dumnezeu, fără de care nu putem face nimic pentru mîntuire, trebuie să ne smerim pururea. Să ne vedem mai răi decît toți oamenii şi să ne osîndim la iad, să ne obişnuim sufletul cu gîndul că vom arde în focul iadului, fără să deznădăjduim însă. Smerenia e cea care ne poate face să nu ne înşelăm în privința cercetării duhurilor. Tot războiul cu vrăjmaşii noştri nevăzuți se duce pentru smerenie. Dar, pentru a ne agonisi smerenia, trebuie străduință pînă la sfîrşitul vieții noastre.

În cel de-al treilea cuvînt despre iertarea vrăjmaşilor şi împăcarea cu aceştia, luat de la Sfîntul Dimitrie al Rostovului, ni se arată prin pilde din diferite scrieri sfinte cum putem îmblînzi pe vrăjmaşii noştri, făcîndu-i să fie binevoitori.

Dat fiind faptul că astăzi unii cad în deznădejde şi-şi iau viața, s-a pus un cuvînt al Sfîntului Ioan Iacob Hozevitul despre aceasta. Trebuie să ştim cu toții, pentru a nu cădea în deznădejde, că mîntuirea o avem în dar, prin harul lui Dumnezeu, iar faptele noastre sînt şi ele trebuincioase pentru mîntuire, dar nu şi atunci cînd nădăjduim doar în ele, uitînd de darul lui Dumnezeu. De aceea, „de-ar săvîrşi cineva toate răutățile din lume, însă dacă nu-şi pierde nădejdea în Dumnezeu, şi dacă aleargă la pocăință, tot se mîntuieşte." După toți Sfinții Părinți, nici un păcat nu este atît de vătămător ca deznădejdea.

Pricina cea mai însemnată a tuturor necazurilor şi ispitelor pe care le îngăduie Dumnezeu pe seama noastră este astăzi împărtăşirea (deasă, de multe ori) cu nevrednicie. Iată de ce am adăugat un cuvînt al Sfîntului Simeon Noul Teolog despre aceasta şi tîlcuirea Sfîntului Teofilact şi a Sfîntului Nicodim Aghioritul la zicerea Apostolului: ***Aşadar, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul şi Sîngele Domnului*** (1 Corinteni 11, 27).

Deşi despre păcate - ca şi despre spovedania adevărată - s-ar mai putea aduce multe texte din scrierile patristice, am continuat cea de-a doua parte cu cuvîntul Sfîntului Ioan Casian despre cele opt gînduri ale răutății şi mijloacele pentru a ieşi din ele. Aceasta mai ales pentru că - după toți Sfinții Părinți - de la aceste patimi mai generale, ca de la nişte rădăcini, cresc toate celelalte patimi şi păcate în toată varietatea lor. Deşi sfaturile Sfîntului Ioan Casian cu privire la cele opt patimi de moarte şi felul cum le putem înfrînge sînt adresate mai mult monahilor, ca şi multe din cuvintele Sfinților Părinți, ele folosesc în egală măsură şi mirenilor.

Cu ajutorul lui Dumnezeu apare cea de-a doua ediție a cărții *Cum să ne mântuim?*, îmbunătățită şi adăugită, în care s-au intodus (la sfîrşitul primei părți) cuvinte ale unor Sfinți Părinți în legătură cu două dintre mijloacele cele mai importante ce ne ajută la mîntuire, adică rugăciunea şi postul. E vorba de un cuvînt al Sfîntului Teofan Zăvorîtul despre rugăciune şi două cuvinte ale Sfîntului Ignatie Briancianinov, unul despre rugăciune şi unul despre post.

Ieromonah Ioan Iaroslav

PARTEA I - DESPRE ADEVĂRATA SPOVEDANIE

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE CITIREA EVANGHELIEI, A SFINȚILOR PĂRINȚI ŞI DESPRE PĂZIREA DE CĂRȚILE CARE CUPRIND ÎNVĂȚĂTURI MINCINOASE

Despre citirea Evangheliei

Cînd citeşti Evanghelia, nu căuta desfătări, nu căuta extaze, nu căuta cugetări sclipitoare: caută să vezi adevărul cel sfînt, singurul infailibil.

Nu te mulțumi doar cu citirea neroditoare a Evangheliei; străduieşte-te să împlineşti poruncile ei, citeşte-o cu fapta. Evanghelia este cartea vieții şi prin viață trebuie citită.

Nu socoti că din întîmplare cea mai sfîntă dintre cărți. „Tetra-Evanghelia" începe cu Evanghelia după Matei şi sfîrşeşte cu Evanghelia după Ioan. Matei ne învață mai mult cum să împlinim voia lui Dumnezeu şi povețele lui sînt deosebit de potrivite cu cel ce face primii paşi pe calea lui Dumnezeu; Ioan arată chipul unirii dintre Dumnezeu şi omul înnoit prin porunci, unire la care pot ajunge doar cei ce au sporit în calea lui Dumnezeu.

Deschizînd Sfînta Evanghelie pentru a o citi, adu-ți aminte că ea hotărăşte soarta ta veşnică. După ea vom fi judecați şi după felul în care neam potrivit pe pămînt cu îndreptarul ei vom primi fie fericirea veşnică, fie chinurile veşnice (Ioan 12, 48).

Dumnezeu Şi-a descoperit voia unui nevrednic firicel de praf, omul! Cartea în care e înfățişată această mare şi atotsfîntă voie se află în mîinile tale. Poți să primeşti ori să lepezi voia Ziditorului şi Mîntuitorului tău, după cum îți place. Viața ta veşnică şi moartea ta veşnică sînt în mîinile tale: judecă singur de cîtă prevedere şi înțelepciune ai nevoie. Nu te juca cu soarta ta veşnică!

Roagă-te Domnului cu inimă înfrîntă ca să-ți descopere minunile ascunse în legea Lui (Psalmi 118, 18), care e Evanghelia. Se deschid ochii şi se arată minunata vindecare de păcat a sufletului săvîrşită de Cuvîntul lui Dumnezeu. Tămăduirea neputinților trupeşti a fost numai dovada tămăduirii sufletului, dovadă pentru oamenii trupeşti, dovadă pentru mințile orbite prin faptul că s-au robit simțurilor (Luca 5, 24).

Să citeşti Evanghelia cu cea mai mare evlavie şi luare aminte. Nimic din ea să nu socoți de mică însemnătate, prea puțin vrednic de cercetare. Din orişicare cuvînt al ei iese o rază de lumină. Nepăsarea față de viață înseamnă moarte.

Citind despre leproşii, slăbănogii, orbii, şchiopii, îndrăciții tămăduiți de Domnul, să te gîndeşti că sufletul tău, care poartă rănile cele de multe feluri ale păcatelor şi e înrobit de către demoni, se aseamănă cu aceşti bolnavi. Învață din Evanghelie să crezi că Domnul, Care i-a vindecat pe ei, te va vindeca şi pe tine dacă îl vei ruga cu rîvnă ca să fii vindecat.

Să dobîndeşti o stare a sufletului care să te ajute în primirea vindecării; iar vindecarea sînt în stare să o primească cei care şi-au recunoscut păcătoşenia şi sînt gata să o părăsească (Ioan 9, 39-41). Dreptului mîndru, adică păcătosului care nu-şi vede păcătoşenia sa, Mîntuitorul nu îi este de folos (Matei 9, 13).

Vederea păcatelor, vederea căderii în care se află tot neamul omenesc, e un dar deosebit al lui Dumnezeu. Cere să capeți acest dar şi vei pricepe mai uşor cartea Doctorului Ceresc, Evanghelia.

Străduieşte-te să-ți însuşeşti Evanghelia cu mintea şi cu inima, încît mintea ta, ca să zic aşa, să plutească în ea, să trăiască în ea: atunci şi lucrarea ta cu înlesnire va deveni lucrare evanghelică. Poți să reuşeşti asta citind cu evlavie, cercetînd cu deadinsul Evanghelia.

Preacuviosul Pahomie cel Mare, unul din cei mai vestiți părinți ai vremurilor vechi, ştia pe dinafară Sfînta Evanghelie şi socotea, prin descoperire dumnezeiască, învățarea ei pe dinafară drept o îndatorire de căpătîi a ucenicilor săi. Astfel, Evanghelia îi însoțea pe aceştia pretutindeni, călăuzindu-i neîncetat.

Şi de ce în vremurile de acum dascălul creştin nu ar împodobi ținerea de minte a copilului nevinovat cu Evanghelia, în loc s-o murdărească prin învățarea fabulelor lui Esop şi a altor nimicuri?

Ce fericire, ce bogăție este întipărirea Evangheliei în minte! Nu pot fi prevăzute întorsăturile sorții şi necazurile ce pot să ni se întîmple de-a lungul vieții pămînteşti. Evanghelia, odată întipărită în minte, poate fi spusă de cel orb, pe osîndit îl însoțeşte în temniță, vorbeşte în țarină cu plugarul, călăuzeşte pe negustor la tîrg, veseleşte pe cel bolnav în vremea chinuitoarei lipse de somn şi a grelei singurătăți.

Nu cuteza să tîlcuieşti tu însuți Evanghelia şi celelalte cărți ale Sfintei Scripturi. Scriptura a fost întocmită de către Sfinții Prooroci şi Apostoli, întocmită nu după bunul plac, ci din insuflarea Sfîntului Duh (2 Petru 1, 21). Aşadar, cum să nu fie o nebunie tîlcuirea ei după bunul plac?

Sfîntul Duh, Care a grăit prin Prooroci şi Apostoli cuvîntul lui Dumnezeu, l-a tîlcuit prin Sfinții Părinți. Atît cuvîntul lui Dumnezeu, cît şi tîlcuirea lui sînt dar al Sfîntului Duh. Numai această tîlcuire o primeşte Sfînta Biserică Ortodoxă! Numai această tîlcuire o primesc adevărații ei fii!

Cel care tîlcuieşte după bunul plac Evanghelia şi întreaga Scriptură leapădă prin aceasta tîlcuirea ei de către Sfinții Părinți, de către Sfîntul Duh. Cel care leapădă tîlcuirea Scripturii de către Sfîntul Duh leapădă, fără nici o îndoială, însăşi Sfînta Scriptură.

Şi cuvîntul lui Dumnezeu, cuvîntul mîntuirii, se face pentru cei ce îl tîlcuiesc cu obrăznicie mireasmă spre moarte, sabie cu două tăişuri cu care aceştia se junghie pe sine spre veşnică pieire (2 Petru 3, 16; 2 Corinteni 2, 15, 16). Cu această sabie s-au omorît pe veci Arie, Nestorie, Eutihie şi alți eretici care prin tîlcuirea după bunul plac şi cu obrăznicie a Scripturii au căzut în hulă.

La cine voi căuta, dacă nu la cel smerit şi blînd, care tremură de cuvintele Mele? (Isaia 66, 2), zice Domnul. Aşa să fii față de Evanghelie şi de Domnul, Care este în ea. Părăseşte viața păcătoasă, părăseşte împătimirile şi desfătările pămînteşti, leapădă-te de sufletul tău: atunci Evanghelia îți va fi la îndemînă şi lesne de pătruns.

Cel ce-şi urăşte sufletul în lumea aceasta, a grăit Domnul, sufletul pentru care, de la cădere încoace, iubirea de păcat s-a făcut o a doua fire, s-a făcut însăşi viața sa ***îl va păstra pentru viața veşnică*** (Ioan 12, 25). Pentru cel ce iubeşte sufletul său, pentru cel care nu se hotărăşte să se lepede de sine, Evanghelia rămîne închisă: acesta citeşte litera, însă cuvîntul vieții, fiind duh, rămîne acoperit de ochii lui printr-un văl cu neputință de pătruns.

Cînd Domnul era pe pămînt cu trupul Său cel preasfînt, mulți L-au văzut şi totodată nu L-au văzut. Ce folos dacă omul vede cu ochii trupeşti, pe care-i au şi dobitoacele, dar nu vede nimic cu ochii sufletului, cu mintea şi cu inima? Şi în vremea de acum sînt mulți care citesc Evanghelia şi totodată nu o citesc niciodată, nu o cunosc deloc.

Evanghelia, a zis un oarecare preacuvios sihastru, se citeşte cu mintea curată şi se pricepe după măsura împlinirii poruncilor cu fapta. Însă pătrunderea desăvîrşită a Evangheliei nu poate fi atinsă prin sforţările omeneşti: ea este dar al lui Hristos.

Duhul Sfint, sălăşluindu-se în adevăratul şi credinciosul Său slujitor îl face şi desăvîrşit cititor şi adevărat plinitor al Evangheliei.

Evanghelia zugrăveşte însuşirile omului nou, care e Domnul din ceruri (1 Corinteni 15, 48). Acest om nou este Dumnezeu după fire. Pe oamenii din sfînta Lui seminţie, care cred în El şi se preschimbă după asemănarea Lui, El îi face dumnezei prin har.

Voi, ce vă tăvăliţi în balta cea puturoasă şi murdară a păcatelor şi aflaţi în aceasta desfătare, ridicaţi capetele voastre, priviţi la cerul curat: acolo este locul vostru! Dumnezeu vă dă cinstea de a fi dumnezei; voi, lepădînd această cinste, vă alegeţi „cinstea" dobitoacelor şi încă a celor mai necurate. Veniţi-vă în fire! Părăsiţi balta cea rău-mirositoare; curăţiţi-vă prin mărturisirea păcatelor; spălaţi-vă prin lacrimi de pocăinţă; împodobiţi-vă cu lacrimile duhului înfrînt; urcaţi la cer: acolo vă cheamă Evanghelia. ***Cît aveţi lumina (Evanghelia, în care e ascuns Hristos) credeţi în lumină, ca să fiţi fii ai luminii*** (Ioan 12, 36).

Despre citirea Sfinţilor Părinţi

Tovărăşiile şi societatea au o mare înrîurire asupra omului. Tovărăşia şi apropierea unui învăţat aduce multă ştiinţă, a unui poet multe gînduri şi simţiri înalte, a unui călător multe cunoştinţe despre ţările străine, despre obiceiurile şi datinile altor popoare. E limpede: tovărăşia şi apropierea Sfinţilor aduc sfinţenie. ***Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu bărbatul nevinovat, nevinovat vei fi, şi cu cel ales, ales vei fi*** (Psalmi 17, 28, 29).

Fă cunoştinţă cu Sfinţii încă de pe acum din vremea vieţii pămînteşti, pe care Scriptura nici măcar nu o numeşte viaţă, ci pribegie. Vrei ca în cer să te numeri în obştea lor, vrei să fii părtaş al fericirii lor? Fă-te părtaş al lor încă de pe acum. Cînd vei ieşi din casa trupului, te vor primi la ei ca pe un cunoscut, ca pe un prieten (Luca 16, 9). Nu este prietenie mai apropiată, nu este legătură mai strînsă decît legătura unirii în cuget, a unirii în simţiri, a unirii în ţeluri (1 Corinteni 1, 10).

Însuşeşte-ţi gîndirea şi duhul Sfinţilor Părinţi prin citirea scrierilor lor. Sfinţii Părinţi au atins ţelul: mîntuirea. Şi tu vei atinge acest ţel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget şi într-un suflet cu Sfinţii Părinţi, te vei mîntui.

Cerul i-a primit pe Sfinţii Părinţii în fericitele sale sînuri. Prin acest fapt, el a dat mărturie că gîndurile, simţirile şi faptele Sfinţilor Părinţi îi sînt plăcute. Sfinţii Părinţi şi-au zugrăvit gîndurile, inima şi lucrarea în scrierile lor. Asta înseamnă că scrierile Părinţilor sînt călăuză nerătăcită către cer, mărturisită de cerul însuşi.

Toate scrierile Sfinţilor Părinţi sînt alcătuite sub insuflarea sau înrîurirea Sfîntului Duh. Minunată este conglăsuirea lor, minunată este ungerea lor de sus! Cel care se călăuzeşte după ele are drept călăuză, fără îndoială Duhul Sfînt.

Toate apele pămîntului se revarsă în ocean şi poate că oceanul este izvorul tuturor apelor pămîntului. Toate scrierile Părinţilor se reunesc în Evanghelie, toate amintesc de ea, ca să ne învete a împlini întocmai poruncile Domnului nostru Iisus Hristos; izvorul şi sfîrşitul lor, al tuturor, e Sfînta Evanghelie.

Sfinţii Părinţi ne învaţă cum să ne apropiem de Evanghelie, cum s-o citim, cum să o înţelegem aşa cum trebuie, ce ajută şi ce împiedică înţelegerea ei şi ca atare, la început, citeşte mai mult scrierile Sfinţilor Părinţi; iar după ce acestea te vor învăţa cum să citeşti Evanghelia, citeşte cu precădere Evanghelia.

Să nu socoţi că-ţi e de ajuns numai citirea Evangheliei, fără citirea Sfinţilor Părinţi! Acesta e un gînd trufaş, primejdios. Mai bine să te aducă la Evanghelie Sfinţii Părinţi ca pe un fiu iubit, ce a fost pregătit pentru aceasta prin scrierile lor.

Mulți, toți care i-au lepădat nebuneşte şi cu trufie pe Sfinții Părinți, care s-au apropiat nemijlocit, cu îndrăzneală oarbă, cu minte şi inimă necurate de Evanghelie, au căzut în rătăcire pierzătoare. Pe aceştia i-a lepădat Evanghelia: ea îi îngăduie la sine numai pe cei smeriți.

Citirea cărților Părinților e maica şi împărăteasa tuturor virtuților. Din citirea cărților Părinților deprindem adevărata înțelegere a Sfintei Scripturi, credința dreaptă, viețuirea după îndreptarul poruncilor evanghelice, adînca cinstire pe care se cuvine să o avem față de ele: într-un cuvînt, mîntuirea şi desăvîrşirea creştină.

După ce povățuitorii duhovniceşti s-au împuținat, citirea scrierilor Părinților a devenit călăuza de căpetenie pentru cei ce doresc să se mîntuiască şi chiar să atingă desăvîrşirea creştină.

Cărțile Sfinților Părinți, aşa cum spune unul dintre ei, asemenea sînt unei oglinzi: privind în ele cu luare aminte şi ades, sufletul poate să-şi vadă toate neajunsurile.

Iarăşi: aceste cărți sînt asemenea unui loc plin de leacuri; în el, sufletul poate să afle doctoria mîntuitoare pentru fiecare dintre bolile sale.

Grăit-a Sfîntul Epifanie al Ciprului: „Şi singură vederea cărților creştineşti mai pregetători spre păcat ne face pe noi şi către dreptate ne îndeamnă să ne ridicăm.”

Pe Sfinții Părinți trebuie să-i citim cu rîvnă, cu luare-aminte şi în chip statornic: vrăjmaşul nostru nevăzut, care urăşte glasul adeverinței (Pilde 11, 15), urăşte acest glas mai ales cînd el vine din partea Sfinților Părinți. Acest glas dă în vileag meşteşugurile vrăjmaşului nostru, viclenia lui, descoperă cursele lui, felul în care lucrează el: drept aceea, vrăjmaşul se înarmează împotriva citirii Sfinților Părinți prin felurite cugetări trufaşe şi hulitoare; se străduieşte să-l arunce pe nevoitor în vîrtejul grijilor deşarte, ca să-l abată de la citirea cea mîntuitoare, îl luptă prin trîndăvie, plictiseală, uitare. Din acest război împotriva citirii Sfinților Părinți trebuie să ne dăm seama cît de mîntuitoare armă este ea pentru noi şi cît o urăşte vrăjmaşul.

Fiecare să citească din Sfinții Părinți ceea ce se potriveşte cu felul său de viață. Pustnicul să-i citească pe Părinții care au scris despre liniştire; monahul care viețuieşte în chinovie, pe Părinții care au scris povățuiri pentru viața chinovială; creştinul care trăieşte în lume, pe Sfinții Părinți ce şi-au rostit povețele pentru tot creştinul îndeobşte. Fiecare, în orice tagmă s-ar afla, să culeagă belşug de povățuire din scrierile Părinților.

Este neapărat trebuincioasă citirea potrivită cu felul de viață al fiecăruia. Altminteri, ne vom umple de gînduri chiar dacă sfinte, însă de neîmplinit cu fapta, care stîmesc o lucrare neroditoare doar în închipuiri şi în dorințe; faptele cucerniciei care se potrivesc cu felul tău de viață îți vor scăpa din mîini. Pe lîngă faptul că vei deveni un visător sterp, gîndurile tale, aflîndu-se în neîncetată împotrivire cu faptele, negreşit vor naşte tulburare în mintea ta, iar în purtarea ta, nehotărîre; iar această tulburare şi această nehotărîre sînt apăsătoare şi vătămătoare pentru tine însuți şi pentru cei din jurul tău. Necitind după rînduiala cuvenită *Sfînta Scriptură* şi pe Sfinții Părinți, lesne te poți abate de la calea mîntuitoare în hățişuri de netrecut şi prăpăstii adînci, ceea ce s-a şi întîmplat cu mulți. Amin.

Despre păzirea de cărțile care cuprind învățături mincinoase

Iarăşi îți aduc, fiu credincios al Bisericii de Răsărit, cuvînt de sfat nemincinos şi bun. Acest cuvînt nu e al meu: este cuvîntul Sfinților Părinți. De la ei vin toate sfaturile mele.

Păzeşte-ți mintea şi inima de învățătura mincinoasă. Nu vorbi despre creştinism cu oameni molipsiți de învățături mincinoase; nu citi cărți despre creştinism scrise de dascăli mincinoşi. Adevărul se află în tovărăşia Duhului Sfînt: El este Duhul Adevărului. Minciuna o însoțeşte şi o ajută duhul diavolului, care este minciună şi părintele minciunii.

Cel ce citeşte cărțile dascălilor mincinoşi intră negreşit în părtăşie cu duhul viclean şi întunecat al minciunii. Lucrul acesta să nu ți se pară ciudat şi de necrezut: aşa spun răspicat luminătorii Bisericii, Sfinții Părinți. Dacă în

mintea şi sufletul tău nu este scris nimic. Adevărul şi Duhul să scrie în ele poruncile lui Dumnezeu şi învăţătura Lui duhovnicească.

De ţi-ai îngăduit a-ţi mîzgăli de tot tablele sufetului cu felurite cugete şi întipăriri neduhovniceşti, fără a lua aminte cu înţelepciune şi fereală: „Cine e scriitorul, ce scrie el?”, curăţă cele scrise de scriitori străini, curăţă prin pocăinţă şi lepădarea a tot ce este împotrivitor de Dumnezeu. Să scrie pe tablele tale doar degetul lui Dumnezeu.

Pregăteşte pentru acest scriitor minte şi inimă curată, vieţuind cu evlavie şi întreagă înţelepciune: atunci, rugîndu-te tu şi citind sfinţitele cărţi, pe nebăgate de seamă şi în chip tainic se va scrie pe tablele sufletului tău legea Duhului.

Nu-ţi este îngăduit să citeşti alte cărţi despre religie decît cele scrise de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii Soborniceşti a Răsăritului. Acest lucru îl cere Biserica de Răsărit de la fiii săi.

Iar dacă gîndeşti altfel şi socoţi porunca Bisericii mai puţin întemeiată decît socotinţa ta şi a celorlalţi de un cuget cu tine, atunci nu mai eşti fiu al Bisericii, ci judecător al ei.

Mă numeşti mărginit, neluminat îndeajuns, rigorist? Lasă-mă în mărginirea şi în celelalte neajunsuri ale mele: voiesc mai bine a rămîne, cu toate aceste neajunsuri, fiu al Bisericii de Răsărit, decît ca, avînd toate părutele calităţi, să mă fac mai deştept decît ea şi, ca atare, să-mi îngădui a nu-i da ascultare şi a mă despărţi de ea. Adevăraţilor fii ai Bisericii de Răsărit le va face plăcere glasul meu.

Aceştia ştiu că cel care voieşte a primi înţelepciunea cerească trebuie să lepede înţelepciunea sa pămîntească, oricît de mare ar fi ea, să o lase deoparte, să o taie, s-o recunoască drept nebunie, aşa cum este ea de fapt (1 Corinteni 3, 19).

Înţelepciunea pămîntească este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu: ea legii lui Dumnezeu nu se supune şi nici nu poate (Romani 8, 7). Dintru început aceasta este firea ei; aşa va şi rămîne pînă ce va lua sfîrşit, cînd ***pămîntul şi lucrurile de pe dînsul,*** iar dimpreună cu ele şi înţelepciunea pămîntească, ***vor arde*** (2 Petru 3, 10).

Sfînta Biserică îngăduie citirea cărţilor eretice numai acelor mădulare ale sale care au mintea şi simţirile inimii vindecate şi luminate de Sfîntul Duh, care pot deosebi întotdeauna între adevăratul bine şi răul ce se preface a fi bine şi se ascunde sub chipul adevărului.

Marii bineplăcuţi ai lui Dumnezeu, care au cunoscut neputinţa cea de obşte a tuturor oamenilor, s-au înfricoşat de otrava eresului şi a minciunii. Ca atare, ei au fugit cu toată rîvna de împreună vorbirile cu oamenii molipsiţi de învăţăturile cele mincinoase şi de citirea cărţilor eretice. Avînd înaintea ochilor căderea preaînvăţatului Origen, a lui Arie cel iscusit în certuri, a lui Nestorie cel bun de gură şi a altor bogaţi în înţelepciunea acestei lumi, ce au pierit din pricina nădăjduirii în sine şi a părerii de sine, ei au căutat mîntuirea şi au aflat-o în fuga de învăţăturile mincinoase, în ascultarea faţă de Biserică pînă şi în amănuntele cele mai subţiri.

Păstorii şi dascălii cei purtători de Duh şi sfinţi ai Bisericii nu citeau scrierile ereticilor celor hulitori de Dumnezeu decît siliţi de nevoia de neînlăturat a întregii obşti creştine. Prin cuvîntul lor plin de putere, cuvînt duhovnicesc, ei au înfierat rătăcirile, au vestit tuturor fiilor Bisericii primejdia ascunsă în scrierile eretice sub numele frumoase ale sfinţeniei şi evlaviei.

Eu şi cu tine însă trebuie să ne păzim neapărat de citirea cărţilor alcătuite de dascăli mincinoşi. Oricine a scris despre Hristos, despre credinţa şi duhovnicia creştină fără să fie mădular al Bisericii de Răsărit, singura sfîntă, poartă numele de dascăl mincinos.

Spune-mi, cum este cu putinţă să-ţi îngădui a citi orişice carte, cînd fiecare carte pe care o citeşti te poartă încotro voieşte, te înduplecă să crezi în tot lucrul pentru care îi face trebuinţă încuviinţarea ta, să te lepezi de tot ce are ea nevoie să lepezi?

Experiența arată cît de pierzătoare sînt urmările citirii fără dreaptă socotință. Printre fiii Bisericii de Răsărit cîte idei

despre creştinism nu putem întîlni din cele mai tulburi, mai greşite, mai potrivnice învățăturii Bisericii, mai defăimătoare ale acestei sfinte învățături, idei însuşite prin citirea cărților eretice!

Nu te mîhni, prietene, pentru preîntîmpinările mele, care sînt insuflate de faptul că îți doresc binele cel adevărat. Tatăl, mama, dascălul bun nu se înfricoşează, oare, pentru pruncul nevinovat şi fără experiență, atunci cînd el vrea să intre într-o cameră unde printre lucruri bune de mîncat se află otravă multă?

Moartea sufletului e mai de plîns decît moartea trupească: trupul mort are să învieze şi adeseori moartea trupului se face pricină de viață sufletului; dimpotrivă, sufletul omorît de rău este jertfă a morții veşnice, iar el poate fi omorît de orice gînd care cuprinde vreun fel de hulă împotriva lui Dumnezeu, pe care cei neştiutori nu-l bagă nicidecum de seamă.

Va fi o vreme, a proorocit Sfîntul Apostol, ***cînd învățătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftele lor îşi vor alege loruşi învățători să le răsfețe auzul, şi de la adevăr îşi vor întoarce auzul, iar către basme se vor pleca*** (2 Timotei 4, 3-4).

Nu te lăsa înşelat de titlurile răsunătoare ale cărților care făgăduiesc să-i învețe desăvîrşirea creştină pe cei ce încă au nevoie de hrana pruncilor; nu te lăsa înşelat nici de podoaba cea din afară a cărții, de vioiciunea, puterea, frumusețea stilului, nici de faptul că autorul ar fi, pasămite, sfînt, care şi-a dovedit sfințenia prin numeroase minuni (aluzie, probabil, la „sfinții" apuseni ca Francisc din Assisi n. tr.).

Învățătura mincinoasă nu se dă înapoi de la nici o născocire, de la nici o înşelăciune ca să dea basmelor sale înfățişarea adevărului şi astfel să otrăvească mai lesne sufletul cu ele.

Învățătura mincinoasă este deja, în sine, înşelare. Ea amăgeşte, înainte de cititor, pe scriitor (2 Timotei 3, 13).

Semnul după care recunoaştem că o carte e cu adevărat folositoare de suflet este că a fost scrisă de un sfînt scriitor, mădular al Bisericii de Răsărit, încuviințat şi recunoscut de Sfînta Biserică. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ignatie Briancianinov, *Experiențe Ascetice,* volumul I, Editura Sophia Bucureşti, 2000.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI

Cuvînt înainte

După cum, la rînduiala firii, Dumnezeu n-a purtat de grijă numai să fim sănătoşi în viața aceasta, ci să şi dobîndim sănătatea cu osebite doctorii şi tămăduiri cînd ne vom îmbolnăvi trupeşte, În acelaşi chip, şi la rînduiala Darului, El n-a purtat de grijă numai ca să ne naştem a doua oară duhovniceşte, sănătoşi, prin Sfîntul Botez, ci şi să dobîndim sănătatea cea duhovnicească, cînd ne vom îmbolnăvi sufleteşte, cu o baie curățitoare şi doctorie minunată. Şi aceasta nu este altceva decît Taina Sfintei Mărturisiri. [...]

Dar, o, nenorocire! Această baie curățitoare şi minunată doctorie, adică mărturisirea cea folositoare de suflet, s-a făcut astăzi la creştini o Taină prea puțin folositoare! Căci, socotind că se curăță în această baie, n-au ajuns nici măcar să se spele - după cum zice Solomon: ***Fiul rău pe sine se judecă a fi drept, şi de întinăciune nu s-a spălat.*** (Pilde 30, 13) - de vreme ce unii dintre dînşii sau nu se mărturisesc niciodată, sau se mărturisesc foarte rar, iubind, ticăloşii, mai bine să se tăvălească în noroiul păcatelor lor ca dobitoacele decît să alerge la această baie şi să se curețe. Alții se mărturisesc, e adevărat, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conştiinței şi a păcatelor lor, nici cu zdrobirea şi umilința cea trebuincioasă, nici cu o voință hotărîtoare ca de aici înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - că acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu. Ci se mărturisesc fără de nici o cercetare, fără de nici o umilință, fără de hotărîre şi fără de împlinirea canonului, mai pe scurt spus, se spovedesc numai pentru obicei, poate pentru că vine Paştele, sau Naşterea lui Hristos, sau Botezul. Şi aşa, în acest chip rău mărturisindu-se, ticăloşii, se batjocoresc cu adevărat şi foarte se păgubesc. De aceea, noi ne întristăm pentru o atît de mare pagubă şi înşelare a fraților noştri creştini, încît ne-am nevoit ca să adunăm de la mulți dascăli această scurtă sfătuire către cel ce se pocăieşte şi cu aceasta să-i îndemnăm pe păcătoşii ce se mărturisesc să se mărturisească mai des; iar celor de se mărturisesc rău, să le tîlcuim şi să-i facem să cunoască a se mărturisi cum se cuvine, pentru ca mărturisirea lor să fie plăcută lui Dumnezeu şi folositoare şi, ca urmare, să fie adeverită şi fără de îndoială iertarea păcatelor lor, care se dă de la Dumnezeu prin preotul duhovnic. [...]

Cum trebuie să se pregătească fiecare cînd vrea să se mărturisească

Fratele meu cel păcătos, în aşa chip trebuie să te pregăteşti cînd vei voi să te pocăieşti şi să te mărturiseşti: află, mai întîi, că pocăința - potrivit cu dumnezeiescul Ioan Damaschin (Cartea 11, capitolul 47) - este o întoarcere de la starea cea împotriva firii la cea potrivit cu firea, adică de la diavol la Dumnezeu, şi care se săvîrşeşte cu durere şi cu nevoință. Deci şi tu, iubitul meu, dacă vrei să te pocăieşti precum se cuvine, trebuie să părăseşti pe diavol şi faptele cele diavoleşti şi să te întorci către Dumnezeu şi către o trăire potrivită cu voia lui Dumnezeu. Să laşi păcatul, care este lucru împotriva firii şi să te întorci spre fapta cea bună, care este ceva potrivit cu firea; să urăşti într-atît de mult răutatea, încît să zici şi tu, împreună cu David: ***Nedreptatea am urît şi am disprețuit*** (Psalmi 118, 163); şi, dimpotrivă; să iubeşti atît de mult binele, încît să zici, cu acelaşi David; ***Legea Ta am iubit-o*** şi, iarăşi: ***Pentru aceasta am iubit poruncile Tale, mai mult decît aurul şi topazul*** (Psalmi 118, 127). Pe scurt, Duhul Sfînt, prin înțeleptul Isus Sirah, te învață care este adevărata pocăință, grăind astfel: ***Întoarce-te la Domnul şi părăseşte păcatele.... Sîrguieşte către Cel Preaînalt, şi te întoarce de la nedreptate şi te scîrbeşte foarte de lucrul urît.*** (Isus Sirah 17, 20-21). Iar care este adevărata pocăință şi roadele ei, caută şi vezi în cuvîntul cel de la sfîrşit.

Părțile pocăinței

În al doilea rînd, să ştii că trei sînt părțile pocăinței; I) zdrobirea inimii, II) mărturisirea şi III) împlinirea canonului. Gheorghe Koressios, în cartea lui despre Taine, mai adaugă o parte a pocăinței, şi anume: dezlegarea de păcat - care se face de către darul Sfîntului Duh, prin mijlocirea duhovnicului - care se numeşte cheie şi, mai ales aceasta ține într-însa Taina pocăinței.

I) Ce este zdrobirea inimii. Zdrobirea inimii este o mîhnire şi o durere desăvîrşită a inimii, care se petrece fiindcă omul a supărat cu păcatele sale pe Dumnezeu şi a călcat legea Lui dumnezeiască. Această durere nu stă numai întru simțire, adică în suspine şi lacrimi, ci stă, mai ales, în aceea ca voința omului să urască păcatul dinlăuntru şi să hotărască să nu-l mai facă. Ține seama şi de aceasta, potrivit cu Koressios, că durerea şi zdrobirea inimii sînt părți alcătuitoare ale pocăinței şi, în măsura în care se găsesc în inimă, se află şi omul în pocăință. Îndată însă ce va lipsi durerea din inimă, lipseşte şi omul de la pocăință. Prin aceasta vrea să spună că durerea şi zdrobirea trebuie să se afle pururea în inima celui ce se pocăieşte şi, în acest chip pocăința lui este adevărată. Însă această zdrobire a inimii este lucrarea celor ce sînt desăvîrşiți şi asemenea unor fii, fiindcă izvorăşte numai din dragostea cea către Dumnezeu. Adică, după cum se pocăieşte un fiu numai pentru că l-a supărat pe tatăl său, şi nu pentru că va fi lipsit de moştenirea părintească sau va fi izgonit din casa tatălui său. [...]

Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusiți duhovnici

Întîi, cercetează şi află care este cel mai iscusit duhovnic între ceilalți. Pentru că marele Vasile spune (în hotărîrea pe scurt 229): „După cum oamenii nu-şi arată unul altuia suferințele şi rănile trupului, ci le dezvăluie doctorilor încercați care ştiu să le lecuiască, aşa şi păcatele se cade să fie înfățişate nu oricui, ci acelora care pot să le tămăduiască.”

Cum să-şi cerceteze cineva cugetul său

În al doilea rînd, după cum stai şi socoteşti cu cîți bani eşti păgubit în negutătoria pe care o faci, tot aşa adunăte şi tu, frate, deoparte, şi - înainte să mergi la un asemenea duhovnic, vreme de două sau trei săptămîni, mai cu seamă la începutul celor patru posturi ale anului - şezi în mare linişte, şi plecîndu-ți capul, cercetează în cugetul tău ceea ce Filon Iudeul numeşte judecata cugetului. Şi să nu te faci apărător, ci judecător al păcatelor tale, cum spune Sfințitul Augustin. Socoteşte şi tu, precum Iezechia, toată vremea trecută a vieții tale, cu mîhnire şi amărăciune în sufletul tău: ***Sfîrşi-voi firul vieții mele aducîndu-mi aminte de amărăciunea sufletului meu!*** (Isaia 38, 15); sau măcar socoteşte, după ce te-ai mărturisit, cîte păcate ai săvîrşit;cu fapta, cu vorba şi încuviințarea gîndurilor. Numără lunile; apoi, de la luni, treci la săptămîni, şi de la săptămîni la zile. Adu-ți aminte de oamenii cu care ai păcătuit şi de locurile unde ai păcătuit şi gîndeşte-te cu grijă, ca să afli fiecare păcat al tău.

Deoarece oamenii astăzi fie că se lasă greu cînd e vorba să-şi facă o asemenea cercetare amănunțită a cugetului lor, fie că uită şi nu pot să-şi amintească păcatele, iată, frate, că ți-am aşternut pe hîrtie, în „Învățătura către duhovnic”, păcatele de moarte, păcatele ce se iartă şi păcatele care se trec cu vederea. Ți-am înfățişat acolo şi cele zece porunci şi cine sînt cei ce greşesc la fiecare din acestea, ca să te despovărăm de această greutate şi să te facem să-ți aminteşti cu uşurință păcatele tale. Deci caută acolo şi, cercetînd, adu-ți aminte care păcate din cele ce se află acolo le-ai săvîrşit, ca să le mărturiseşti.

Dar, precum vînătorii nu se mulțumesc doar să afle fiara în pădure, ci se străduiesc în tot chipul să o ucidă, tot astfel şi tu, frate al meu păcătos, nu te mulțumi doar să-ți cercetezi şi să-ți afli păcatele. Pentru că numai acest lucru puțin îți va folosi. Ci luptă-te în tot chipul să-ți omori păcatele cu durerea inimii tale, adică cu zdrobirea inimii şi cu îngrijorarea. Şi, ca să dobîndeşti zdrobirea, socoteşte marea vătămare pe care ți-au adus-o păcatele tale înaintea lui Dumnezeu. Iar ca să dobîndeşti îngrijorarea, gîndeşte la paguba cea mare pe care păcatele tale ți-au pricinuit-o ție însuți. [...]

Cum trebuie să se mărturisească păcătosul

După ce te vei fi gîndit în acest chip la păcatele tale, frate al meu păcătos, şi te vei fi pregătit cu această zdrobire a inimii şi îngrijorare, mergi atunci la acel iscusit duhovnic de care am vorbit. Dacă ştii carte, însemnează-ți, frate, păcatele şi pe hîrtie, ca să nu le uiți. Şi, de va fi departe locuința duhovnicului, să nu întîrzii, după cum nu întîrzii să mergi pentru boala ta cea trupească la acel doctor iscusit care se află departe. Ci zi şi tu ca fiul acela risipitor: ***Sculîndu-mă, mă voi duce la tatăl meu*** (Luca 15, 18). Şi, mergînd la dînsul, cînd acela îți va spune să-ți mărturiseşti păcatul tău înaintea Stăpînului Hristos, atunci tu, îngenunchind înaintea sfintei Lui icoane, să zici:

„Părinte, greşit-am la cer şi înaintea Ta şi nu sînt vrednic să mă numesc fiul Tău, dar iată că astăzi, prin părintele meu duhovnicesc, mă voi mărturisi Ţie, întru dreptatea inimii.” Şi, aşa, să începi apoi să te mărturiseşti.

Ce este mărturisirea?

Mărturisirea este o înfăţişare, de bunăvoie, prin grai, a faptelor rele, ca şi a vorbelor şi a gîndurilor. Ea este smerită, învinuindu-se pe sine, este dreaptă, fără ruşinare, hotărîtă, şi se face către un duhovnic legiuit.

Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie

Aşadar, şi tu, frate:

1) Trebuie să mărturiseşti, cu însăşi gura ta, toate faptele tale cele rele, toate vorbele tale rele şi toate gîndurile tale rele. Am zis să-ţi spui păcatele cu însăşi gura ta deoarece, chiar dacă le-ai avea scrise ca să nu le uiţi, totuşi ai datoria să le citeşti tu însuţi duhovnicului tău. Cei care îşi scriu păcatele şi, după ce au dat duhovnicului ceea ce scriseseră, pleacă, fac rău şi greşesc, iar mărturisirea lor nu este desăvîrşită. Şi, pe viitor, să înceteze cu acest lucru nepotrivit şi să-şi citească ei singuri înscrisul cu păcatele lor.

Mărturisirea să nu se facă din silă sau nevoie, ci de bunăvoie, de la sine, grăind împreună cu David: „Şi din voia mea mă voi mărturisi Lui.” Să nu te asemeni şi tu, în aceasta, împăratului Nabucodonosor, care nu a spus magilor visul pe care l-a avut ca, pe urmă, magii să-l tălmăcească, ci a cerut ca aceia să-i spună şi visul, şi tălmăcirea lui. ***Deci, descoperiţi-mi visul şi tîlcuirea lui!*** (Daniel 2, 6). Dar tu, spune mai întîi visul, adică păcatele tale, şi atunci, auzindu-le, duhovnicul să le îndrepte.

Mărturisirea trebuie să fie smerită

2) Trebuie să te mărturiseşti cu smerenie, cu multă umilinţă şi cu inima zdrobită - precum şi-a mărturisit femeia desfrînată păcatele ei, precum cananeanca şi precum se ruga vameşul - pentru ca Dumnezeu să primească mărturisirea ta şi să-ţi dea iertarea păcatelor. Fiindcă ***inima înfrîntă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18). Această smerenie şi umilinţă trebuie să o arăţi încă şi atunci cînd te mustră duhovnicul pentru vreun păcat al tău, păstrînd tăcerea şi fără să te mînii, şi nici tăindu-i vorba, ci primind dojana cu bucurie, ca şi cînd ţi-ar face-o Însuşi Dumnezeu. Ce zic să o primeşti cu bucurie? Dacă s-ar putea, ar trebui să cazi la pămînt ca un vinovat şi să-i scalzi picioarele cu lacrimile tale, cum te sfătuieşte Sfîntul Ioan Scărarul: „Fii - şi în purtare, şi în cuget - ca un păcătos, la mărturisirea ta cătînd spre pămînt, şi, de este cu putinţă, să scalzi în lacrimi picioarele celui ce te lecuieşte, ca pe ale lui Hristos” (Cuvîntul IV).

Mărturisirea trebuie să fie spre învinovăţirea ta

3) Cînd te mărturiseşti nu trebuie să învinovăţeşti pe unul sau pe altul, spunînd că ei au fost pricina de ai păcătuit, după cum Adam a dat vina pe Eva şi Eva pe şarpe. Nu! Tu să nu faci aşa! Ci să te învinovăţeşti numai şi numai pe tine şi voinţa ta cea ticăloasă. „Dacă vrei să învinovăţeşti pe cineva - îţi spune dumnezeiescul Gură de Aur (Omilia 51 la Matei) - învinovăţeşte-te pe tine!” Şi alcătuitorul Pildelor spune: ***Drept este cel ce se învinovăţeşte pe sine*** (Pilde 18, 17). „Pe sine” zice, şi nu „pe alţii.” Pentru ca nu cumva, căutînd să-şi împuţineze cu mărturisirea păcatele sale, să şi le sporească, adăugînd şi învinovăţirea. Iar ce să spui duhovnicului, te sfătuieşte Ioan Scărarul: (Cuvîntul IV): „Spune şi nu te ruşina: A mea este izbitura, părinte, a mea este rana, ea este pricinuită de însăşi lipsa mea de grijă şi nu de altul. Nimeni nu este vinovat de aceasta: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci numai lipsa mea de grijă!”

Mărturisirea trebuie să fie dreaptă

4) Trebuie să te mărturiseşti întru adevărul şi dreptatea inimii tale, arătîndu-ţi toate păcatele, aşa cum le-ai săvîrşit, cu toate împrejurările: locul, persoana, pricina, numărul păcatelor şi felul lor. (Vezi capitolul V al

„Învățăturii către Duhovnic”, despre împrejurări. Numai că numele persoanelor cu care ai păcătuit nu trebuie să le arăți.) Mărturiseşte-ți păcatele fără să adaugi sau să scazi ceva, fără să spui jumătate din păcatele tale unui duhovnic şi jumătatea cealaltă altuia, cum fac unii vicleni. Să nu le spui cu cine ştie ce cuvinte meşteşugite, - cu care în acelaşi timp să-ți ascunzi păcatele, cu scopul să-ți micşorezi ruşinea - ci să le mărturiseşti simplu şi drept, cu inimă fără vicleşug, şi adevărat. Fiindcă, dacă te mărturiseşti cu vicleşug şi doar aşa, pe deasupra, nu numai că mărturisirea ta va fi urîtă înaintea lui Dumnezeu, Care iubeşte pururi adevărul: ***Că iată adevărul ai iubit*** (Psalmi 50, 7), ci încă şi păcatele tale pe care le-ai mărturisit vor încolți din nou în tine, după puțină vreme, după cum încolțesc din nou şi perii albi la acei bătrîni care nu-i dezrădăcinează, ci doar îi rad pe deasupra. Cu acestea te asemeni şi tu, în această privință, cum spune David: ***Ca un brici ascuțit ai făcut vicleşug*** (Psalmi 51, 1).

Mărturisirea trebuie făcută fără să te ruşinezi

5) Trebuie să te mărturiseşti fără să te ruşinezi, fiindcă ruşinea pe care o capeți cînd te mărturiseşti îți aduce slavă şi har de la Dumnezeu, potrivit cu Isus Sirah: ***Este ruşine care aduce păcate şi este ruşine care aduce mărire şi har*** (Isus Sirah 4, 23). Ruşinea aceasta te face să scapi de ruşinea ce va să fie în ziua înfricoşată a Judecății, potrivit cu Scărarul (Cuvîntul IV): „Nu nesocoti mărturisirea păcatului tău, pentru ca, prin ruşinea de aici, să scapi de ruşinea de dincolo!”

De ce te ruşinezi, păcătosule? Cînd săvîrşeşti păcatul nu te ruşinezi, şi acum, cînd cauți să te scapi de el, te ruşinezi? O, nebunule! Tu nu ştii că ruşinea aceasta este de la diavolul, care, atunci cînd faci păcatul, îți dă îndrăzneală şi neruşinare, iar cînd îl mărturiseşti îți dă frică şi ruşine? Aşa dă mărturie Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Două sînt acestea: păcatul şi pocăința: în păcat - ruşine şi batjocură; în pocăință - laudă şi îndrăzneală. Dar satana răstoarnă rînduiala şi dă la păcat îndrăzneală, şi la pocăință ruşine. Tu însă să nu i te încrezi!” (Cuvîntul pentru mărturisire). Pentru aceasta, citim la Pateric că un părinte îmbunătățit l-a văzut cu ochii lui pe diavol cum merge adesea la spovedaniile duhovnicilor, ca să insufle ruşine păcătoşilor care se mărturisesc acolo. Dumnezeu nu ți-a dat drept duhovnic vreun Înger sau vreun Arhanghel, ca să te ruşinezi, ci un om, unul supus patimilor ca şi tine, pentru ca să nu te ruşinezi. [...] Iar dacă - să zicem - ai afla de la alții sau ai bănui că duhovnicul tău dă pe față altora păcatele tale, acest fapt să nu te împiedice de la mărturisire, fiindcă este înşelăciune a diavolului, cu care caută să-ți piardă sufletul. Tu să mergi fără teamă şi mărturiseşte-ți păcatele! Iar dacă acela le dă pe față altora (ceea ce este foarte cu anevoie, ca să nu zic cu neputință, să o facă) el are să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu, pentru răul acesta pe care îl face. Iar tu, odată spovedit, eşti pe deplin nevinovat şi iertat de păcatele tale. Aşa cum îți aduce la cunoştință Sfîntul Meletie Mărturisitorul (Treapta 171): „Dacă îți dă în vileag şi-ți defăima mărturisirea, acesta va da socoteală lui Dumnezeu la Judecată, iar cel ce s-a spovedit rămîne întru totul nevinovat şi izbăvit pe deplin de greşelile lui.” În vechime, cei ce păcătuiau, stăteau la poarta bisericii şi-şi mărturiseau păcatele la toată mulțimea care intra în biserică, după cum spune Sozomen: „La început, aşa au socotit preoții să se arate mulțimii din biserică păcatele de către cel ce se mărturiseşte, ca într-un teatru” (Cartea a VII-a, capitolul 16, şi canoanele 56 şi 75 ale marelui Vasile spun acelaşi lucru.) Un om drept ca Iov nu se ruşina să se mărturisească în fața mulțimii, după cum ne vesteşte el însuşi: ***Căci nu am dat înapoi față de mulțimea gloatei, ca să mă mărturisesc înaintea lor*** (Iov 31, 34). Şi tu, frate al meu, păcătos fiind, de ce să te ruşinezi, cînd te mărturiseşti unui singur om?

Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.

6) Una din două: sau aici, jos, trebuie să-ți arăți păcatele tale, frate, către duhovnicul; sau, dincolo, înfricoşatul Judecător le va da în vileag înaintea tuturor Îngerilor şi oamenilor, cu mare mustrare pentru tine. ***Mustra-te-voi şi voi pune înaintea feței tale păcatele tale*** (Psalmi 49, 22). Ce zic, judecător? Înseşi păcatele tale nemărturisite te vor mustra atunci şi te vor da în vileag, la acel Scaun de judecată a toată lumea. ***Lepădarea ta de credință te va pedepsi şi răutatea ta te va mustra*** (Ieremia 2, 19). Vezi şi pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur care zice: „Acolo le vom vedea (greşelile noastre), în fața ochilor, goale şi descoperite, şi vom plînge acolo şi va fi în zadar!” Vezi şi mărturia marelui Vasile, că vom vedea atunci păcatele noastre, pe fiecare cum s-a săvîrşit (în al optulea capitol al „Învățăturii către Duhovnic”).

Dacă cumva vreun singur păcat va rămîne nemărturisit, rămîn neiertate şi celelalte. Dacă vei mărturisi toate păcatele tale, dar vei ascunde, de ruşine, numai unul singur, află că nu numai păcatele pe care le-ai mărturisit rămîn neiertate, dar îți mai adaugi ție, pe deasupra, şi un alt mare păcat, al pîngăririi celor sfinte, pentru această

tăinuire, după cum spune, în „Cartea cea pentru mărturisire”, Patriarhul Hrisant al Ierusalimului. Vezi şi în „Mîntuirea păcătoşilor”, unde se arată că o femeie, deşi şi-a mărturisit toate celelalte păcate la un cucernic duhovnic, nu şi-a mărturisit un mare păcat al ei, iar un frate slujitor al duhovnicului a văzut cum ieşea din gura ei cîte un şarpe pentru fiecare păcat mărturisit. Iar la urmă de tot, a văzut un şarpe mare cum şi-a scos de trei ori capul afară din gura femeii, apoi iarăşi l-a tras înăuntru şi nu l-a mai scos. Pentru aceasta, toţi ceilalţi şerpi care ieşiseră mai înainte s-au întors iarăşi şi au intrat în gura ei. După moartea sa, acea nenorocită s-a arătat şezînd pe un înfricoşat balaur şi i-a spus duhovnicului ei şi fratelui că a fost pedepsită fiindcă nu şi-a mărturisit acel păcat. De aceea, şi un oarecare dascăl te sfătuieşte cu înţelepciune că, dacă vrei să biruieşti pe diavolul care îţi aduce ruşinea, spune, mai înainte de toate celelalte, acel păcat de care te ruşinezi mai mult.

Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărîre

7) Trebuie să te mărturiseşti cu hotărîre, adică să arăţi înaintea duhovnicului o hotărîre temeinică şi statornică cum că vrei mai bine să mori de mii de ori, decît să mai păcătuieşti cu voia ta, avînd ajutorul harului dumnezeiesc. Fiindcă, dacă nu iei o asemenea hotărîre în inima ta, puţin îţi va folosi zdrobirea inimii şi îngrijorarea şi pocăinţa, cum spun îndeobşte toţi dascălii Bisericii. Pentru aceasta, cîţi nu iau o asemenea hotărîre, au - ca sa zic aşa - un picior la duhovnic, şi altul în păcat. Se mărturisesc cu gura, iar cu inima gîndesc iarăşi să săvîrşească păcatul, asemuindu-se în aceasta cu cîinele care, după ce a vărsat, se întoarce iarăşi la vărsătura lui, şi cu porcul care, după ce s-a spălat, se tăvăleşte iarăşi în noroiul de la început. Aceştia - după cum spune Sfinţitul Augustin - nu retează păcatul, ci amînă aceasta pentru altă dată. Ei se mărturisesc doar din obişnuinţă, aşa, pentru că vine - să zicem - Paştele, sau Naşterea Domnului, sau pentru că sînt în primejdie de moarte şi nu că ar vrea cu adevărat să taie păcatul din rădăcină. Citim la Pateric că un părinte a văzut sufletele coborînd în iad cum cade zăpada pe pămînt în mijlocul iernii. Şi oare de ce aceasta? Nu pentru că nu se mărturisesc creştinii, ci fiindcă nu se mărturisesc bine, cu hotărîrea de a nu mai păcătui; fiindcă nu-şi sfâşie inima cu o durere adevărată, pentru o îndreptare hotărîtă, ci îşi sfîşie numai veşmintele, după cuvîntul Proorocului, cu o mincinoasă şi prefăcută durere. **Sfîşiaţi inimile, şi nu hainele voastre!** (Ioil 2, 13).

Şi ce-ţi va fi ţie de folos, frate al meu, dacă spui doar: Am păcătuit, mă pocăiesc! Un asemenea am păcătuit a spus şi Saul (1 Regi 15, 24), a spus şi Iuda (Matei 27, 4), dar nu le-a folosit. De aceea, şi marele Vasile spune că nu se foloseşte de pe urma mărturisirii şi nu se mărturiseşte nicidecum acela care spune numai „am păcătuit”, dar stăruie iarăşi în păcat şi nu-l urăşte. Şi spune că nu trage nici un folos de pe urma nedreptăţilor pe care i le-a iertat duhovnicul, dacă el iarăşi săvîrşeşte nedreptăţi, „fiindcă nu se mărturiseşte cu adevărat cel ce zice „am păcătuit”, şi pe urmă stăruie în păcat, ci acela care, după cuvîntul Psalmului, şi-a aflat păcatul său şi l-a urît. Căci ce folos este pentru bolnav îngrijirea doctorului, dacă el face mereu lucruri primejdioase pentru viaţă? Tot aşa este şi cel ce încă face păcate, nu are nici un folos de pe urma păcatelor iertate de duhovnic” (într-o tîlcuire de către Nichita a Psalmului 35). Întreaga ta pocăinţă înseamnă să te hotărăşti să-ţi schimbi viaţa. Să nu spui: Dacă am să pot, am să mă îndrept! sau: Am voit să nu păcătuiesc! Ci aşa să spui: „Hotărăsc să mă îndrept! Vreau de astăzi - cu voinţă puternică, neschimbată şi hotărîtă - să nu mai păcătuiesc, după cum nu vreau să beau vreodată un pahar cu otravă, după cum nu vreau vreodată să mă prăbuşesc într-o prăpastie şi după cum nu vreau vreodată să mă omor.” Deoarece voinţa omului nu poate să rămînă tare fără ajutor dumnezeiesc, noi ţi-am alcătuit o rugăciune prin care se arată cum să ceri de la Dumnezeu acest ajutor. Pe aceasta o vei găsi la sfîrşitul învăţăturii a şasea, pentru păzirea de sine.

Se cuvine să însemn aici că se face şi o a doua mărturisire a propriilor păcate, pentru trei pricini: 1) dacă cineva nu-şi mărturiseşte păcatele cu împrejurările şi cu pregătirea cuviincioasă, cu întristarea şi hotărîrea de a nu mai greşi şi cu împlinirea canonului; 2) dacă nu s-a îndreptat şi nu s-a canonisit cum trebuie de duhovnic; şi 3) (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea 24) dacă - odată ce a căzut din nou în aceleaşi păcate sau într-altele, care sînt urmare a celor dintîi - spune, odată cu păcatele din urmă, şi pe cele dintîi, socotite ca nişte rădăcini şi pricini ale celor din urmă, sau pentru o mai mare zdrobire a inimii şi smerenie.

Scris este în cartea ce se cheamă „Învăţătură pentru cel ce se pocăieşte”, că este un lucru foarte folositor dacă îşi face cineva şi o mărturisire cuprinzătoare şi de obşte a tuturor păcatelor pe care le-a săvîrşit în întreaga sa viaţă, după cum fac cei ce vor să se preoţească şi cei ce sînt în primejdie de moarte, măcar o dată pe an şi mai ales, dacă se întîmplă să mergi la un nou duhovnic. Deoarece, prin mijlocirea acestei cuprinzătoare mărturisiri, se strîng laolaltă toate păcatele, ca nişte rîuri şi alcătuiesc o mare întinsă, sau sînt ca nişte munţi deasupra altor munţi, încît par că

ajung pînă la cer, cum spune Ezdra: ***Şi greşelile noastre s-au ridicat pînă la cer*** (Ezdra 9, 6). Iar cel ce se mărturiseşte, văzîndu-le pe acestea dintr-o singură privire îngrămădite laolaltă, capătă o mai mare ruşinare, o suferință mai mare, o mai mare smerenie şi, drept urmare, se teme mai mult de dumnezeiasca dreptate, pe care a mîniat-o atîta de mult. Capătă astfel o linişte deplină în cugetul său, vestindu-i-se că păcatele i-au fost iertate şi capătă o mare înfrînare şi piedică spre a nu mai cădea din nou. Se cuvine ca păcătosul să primească cu bucurie canonul său.

Ce este împlinirea canonului

După mărturisire, urmează a treia parte a pocăinței, adică facerea canonului dat de duhovnic, care este o împlinire prin fapte a canonisirii, după cum o hotărăşte Gavriil al Filadelfiei, în cartea lui despre Taine. Aşadar şi tu, frate al meu păcătos, eşti dator să primeşti cu mare bucurie canonul pe care ți-l va da duhovnicul, fie că e vorba de post, de plecări ale genunchilor, de milostenie, sau de altceva. Şi, înainte de toate, să primeşti din tot sufletul îndepărtarea de la împărtăşire, atîția ani cît va hotărî el. Fiindcă cu această mică pedeapsă îmblînzeşti marea urgie pe care o are Dumnezeu împotriva ta. Cu acest canon trecător, scapi de canonul cel veşnic al iadului.

Pilde ale celor care s-au canonisit pentru păcatele lor

Dacă sora lui Moisi n-ar fi fost izgonită afară din tabără pe şapte zile, nu s-ar fi curățit de lepră (Numeri 12). Dacă desfrînatul din Corint nu ar fi fost dat satanei, el nu şi-ar fi mîntuit sufletul (1 Corinteni 5, 5). Aşa şi tu, frate, dacă nu primeşti această mică pedeapsă a canonului, nici de lepra păcatului nu te vei curăți pe deplin, nici sufletul tău nu se mîntuieşte. Neguțătorie este aceasta, iubitule, aducătoare de mult cîştig şi de mare însemnătate pentru cei înțelepți: una dai şi scapi de milioane; primeşti (pedepse) trecătoare şi scapi de cele veşnice.

Împăratul David, pentru ispăşirea păcatelor sale, a fost alungat din împărăția sa de însuşi fiul său, Avesalom. Cutreiera munții şi văile desculț, era ocărît şi lovit cu pietre de Şimei (2 Regi 16, 6-13), era disprețuit şi defăimat de toți. Şi tu cauți să-L îmblînzeşti pe Dumnezeu fără nici un canon? O, om fără de minte ce eşti! Împăratul Teodosie cel Mare a împlinit o vestită canonisire la Milan, aşa cum i-a fost hotărîtă de Sfîntul Ambrozie. Împăratul Romanos cel bătrîn, Lecapenul, din pricina jurămintelor pe care le călcase, pocăindu-se, s-a călugărit. Şi, cînd era timpul să mănînce pîine, avea (lîngă el) un băieţaş care îl lovea cu un bici peste picioare, pentru canonisire şi-i spunea: „Mergi, călugăr nevrednic, la trapeză!” Alt împărat, pentru un omor pe care îl săvîrşise, a fost canonisit să suie un munte înalt, cu picioarele goale. Şi, acolo sus aflîndu-se, dezbrăcat de veşmîntul împărătesc, a ținut un post întreg de patruzeci de zile numai cu pîine şi apă, în necurmată rugăciune şi tăcere, dormind pe pămîntul tare. Şi alți mulți împărați au îndurat cele mai aspre canonisiri pentru păcatele lor. Şi tu, păcătosule, eşti - chipurile! - mai de soi decît ei? Sau ai un trup mai de soi şi mai gingaş şi nu primeşti un canon atît de uşor, de la duhovnicul tău, pentru păcatele tale?

Să nu te înşele cugetul zicînd că dai bani să-ți răscumperi canonul! Împărații aceştia aveau bani mai mulți decît tine şi puteau să dea milioane ca să nu capete aceste canoane. Dar aceasta nu este cu putință să se întîmple, chiar dacă cineva ar da o împărăție. Fiindcă dreptatea nepărtinitoare a lui Dumnezeu nu poate fi mulțumită în alt chip decît numai dacă se pedepseşte însuşi trupul care a păcătuit. Iar de se va afla vreun duhovnic iubitor de cîştig şi-ți va spune să-i dai bani, că el te iartă, ia aminte şi să nu-i dai crezare, fiindcă nu poate să te ierte în asemenea chip şi-ți pierzi şi banii şi rămîi şi neiertat. Sfîntul Isidor Pelusiotul scrie unui asemenea duhovnic aşa: „Duhovnicii nu pot ierta pe cei bogați care dau bani, căci ei nu sînt stăpîni şi domni ai iertării, sau moştenitori ai jertfelnicului dumnezeiesc, ca acei necredincioşi care ziceau: „Veniți să moştenim altarul lui Dumnezeu!” Căci, după cum a spus Apostolul, acei care aduc jertfe pentru păcatele lor, nu pot să ierte cu a lor putere păcatele celor nepocăiți, chiar dacă aceştia ar fi bogați” (Epistola 1060 către Zosim). (Vezi şi la începutul capitolului IX din „Învățătura către duhovnic.”)

Cel ce împlineşte canonul său este fiu adevărat al Bisericii

Dacă îți împlineşti canonul dat de duhovnicul tău, prin aceasta arăți că într-adevăr te pocăieşti şi eşti fiu cu adevărat al lui Dumnezeu şi al Sfintei Biserici, care a hotărît această pedeapsă. Iar dacă, dimpotrivă, încalci canonul

duhovnicului tău, aceasta este un semn că pocăința ta nu este adevărată, ci mincinoasă, un semn că nu eşti fiu adevărat al lui Dumnezeu şi al Bisericii, aşa cum grăieşte şi Pavel: ***Răbdați, spre înțelepțire! Dumnezeu Se poartă cu voi ca față de fii, căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepseşte? Iar dacă sînteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sînteți fii nelegitimi şi nu fii adevărați*** (Evrei 12, 7-8).

Cel ce se pocăieşte se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu

Dacă, din întîmplare, duhovnicul tău vrea să-ți dea canon uşor, atunci tu, din dragostea pentru Dumnezeu, trebuie să-l rogi să-ți dea canon mai greu (cum fac mulți care se pocăiesc cu osîrdie), ca să îmblînzeşti mai vîrtos, prin acest canon vremelnic, dumnezeiasca dreptate şi să te încredințezi mai bine că Dumnezeu te-a iertat de pedeapsa cea veşnică pe care ai fi căpătat-o pentru păcat.

Păcătosul trebuie să-şi capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci

Frate, să alegi una din două: ori să primeşti aici, în chip vremelnic, canonul păcatelor tale; ori acolo, pentru vecie. Dacă-l primeşti aici, atunci scapi de cel de acolo; iar dacă nu-l primeşti aici, atunci negreşit ai să-l capeți dincolo, dar va fi pe vecie. După cum scrie şi Gavriil al Filadelfiei, în cartea sa despre Taine „Cel ce nu s-a supus (canoanelor) aici, trebuie să fie trimis la scaunul de judecată de dincolo şi va da socoteală de nelegiuirile pe care le-a săvîrşit, ca unul ce a încălcat aşezămintele Sfintei Biserici."

Cel ce se pocăieşte trebuie să se îndepărteze de la Sfînta Împărtăşanie

Mai presus de toate, îți spunem, frate, că trebuie fără greş să stai departe de Sfînta Împărtăşanie atîția ani cîți îți va hotărî duhovnicul, pentru că această îndepărtare este o canonisire a canonisirilor, trebuincioasă şi alcătuind adevărata ta pocăință. Fiindcă, dacă vei cuteza să te împărtăşeşti în aceşti ani, vei ajunge un al doilea Iuda. Şi, dacă vei sili pe duhovnic să te ierte, tu nu vei mai fi un om care se pocăieşte, ci un asupritor şi un tiran care sileşte legile dumnezeieşti şi canoanele Sfintelor Sinoade ale Bisericii şi ale Părinților. Pentru aceasta, Dumnezeiasca Împărtăşanie îți va fi ție nu pentru iertare, ci pentru o mai mare osîndă şi pedeapsă. Şi, ca să înțelegi mai bine acest lucru, înțelege din pilda aceasta: după cum omul care are răni pe trup merge şi le arată doctorului şi primeşte de la el porunca cum să ia cutare doctorie pentru răni şi să nu bea vin sau să nu mănînce cutare mîncare, pentru că altfel rănile nu i se vindecă, tot aşa şi tu, frate al meu, porți răni nevăzute în sufletul tău, adică anumite păcate. Ai mers şi le-ai arătat duhovnicului, adică te-ai mărturisit, iar duhovnicul a hotărît să foloseşti o anumită doctorie pentru păcatele tale, canonul adică: hrană uscată, plecarea genunchilor, milostenie, rugăciuni şi celelalte. Pe lîngă acestea, ți-a prescris să nu bei şi să nu mănînci cutare mîncare, adică să nu te împărtăşeşti cu Dumnezeieştile Taine. Aşadar, dacă nu-i vei da ascultare duhovnicului (mai adevărat Canoanelor Sfinților Părinți, n. n.) rănile şi păcatele tale nu se vor vindeca, ba vor ajunge mai cumplite şi mai întinse. Dar ce zic eu că nu se vindecă? Ți se trage încă şi moartea, sufletească şi trupească, cum spune dumnezeiescul Pavel: *De aceea, mulți dintre voi sînt neputincioşi şi bolnavi şi mulți au murit* (1 Corinteni 11, 30). Adică, deoarece se împărtăşesc fiind nevrednici, unii mor sufleteşte şi ajung neputincioşi şi bolnavi şi mulți dintre ei încetează din viață.

Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune că păcatul celui ce se pocăieşte se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului - şi deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtăşească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat şi îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri: 1) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul şi va sta departe de Sfînta Împărtăşanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăşte canonul şi lipsirea de Sfintele Taine); 2) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă şi pedeapsa şi certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde şi îndepărtarea de la Sfînta Împărtăşanie. Fiindcă şi păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu - cînd Natan i-a spus: „Domnul a ridicat păcatul tău" - dar nu s-a iertat şi pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăția sa de către fiul său, Avesalom şi sabia nu s-a îndepărtat de casa lui şi alte nenumărate răutăți a pătimit, după cum însuşi Natan i le proorocise; 3) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare şi, cu timpul, să fie întărit în harul lui Dumnezeu.

În sfîrşit, îţi spunem, frate, că acel canon pe care ţi-l va da duhovnicul (după Canoanele Sfinţilor Părinţi n. n.). trebuie să-l împlineşti cît mai repede cu putinţă, adică cîtă vreme te afli în harul lui Dumnezeu şi să nu amîni, fiindcă nu ştii ce ţi se va întîmpla mîine: *Că nu ştii la ce poate da naştere ziua de mîine* (Pildele lui Solomon 27, 1).

Cum să se păzească păcătosul după mărturisire

Iar după ce te-ai mărturisit şi ţi-ai primit canonul de la duhovnicul tău, pentru ca să te păzeşti să nu cazi din nou în acelaşi păcat sau în altele, foloseşte-te de aceste cinci povăţuiri, ca de nişte leacuri care să te păzească:

Întîia păzire: aducerea aminte de păcatele făcute. Să nu uiţi, ci să-ţi aminteşti pururea de păcatele pe care le-ai săvîrşit. Că aşa îţi porunceşte Dumnezeu, prin mijlocirea lui Isaia: ***Eu sînt Acela care şterge păcatele tale şi nu Îşi mai aduce aminte de fărădelegile tale*** (Isaia 43, 25). Aceasta să faci, adică să-ţi aminteşti păcatele tale, nu ca să-ţi chinuieşti cugetul - îţi spune dumnezeiescul Gură de Aur, în Omilia IV la Statui - ci să-ţi pedepseşti sufletul, ca să nu mai zburde la patimi şi să nu mai cadă iarăşi în aceleaşi. Ca, prin aducerea aminte, să cunoşti marele dar ce l-ai primit de la Dumnezeu ca să-ţi ierte atît de multe păcate, după cum şi Pavel şi-a adus pururea aminte că a prigonit Biserica, pentru ca să arate cît de mare este harul lui Dumnezeu - spune Sfîntul Ioan Gură de Aur (Cuvîntul XXXVIII la 1 Corinteni). Unul care a scăpat dintr-o mare primejdie, cînd îşi aminteşte ce a păţit, tremură şi se înfricoşează şi frica aceasta îl face să nu mai cadă iarăşi în aceeaşi prăpastie. Aşa şi David, după ce i-au fost iertate păcatele, întotdeauna şi le amintea şi le avea înaintea ochilor lui. De aceea şi zice: ***Şi păcatul meu înaintea mea este pururea*** (Psalmi 50, 4).

Dacă voieşti - îţi spune Sfinţitul Augustin - să-Şi întoarcă Dumnezeu faţa Sa de la păcatele tale, trebuie ca tu să le ai pururea înaintea ta, să le priveşti şi să plîngi pentru ele. Dacă tu vei scrie şi îţi vei aminti de păcatele tale, dumnezeiescul Gură de Aur te încredinţează că Dumnezeu le va şterge şi ţi le va ierta. Iar dacă tu le vei şterge de unde le-ai scris şi le vei uita, atunci le va scrie Dumnezeu şi-Şi va aminti de ele. Şi iarăşi spune acelaşi: „Căci nu este nici un alt leac pentru iertarea păcatelor precum neîncetata aducere aminte şi necurmata lor osîndire.” (Cuvîntul II cum că spre folos este că proorociile nu sînt limpezi).

Sfîntul Marcu Pustnicul te sfătuieşte însă ca, atunci cînd îţi mărturiseşti lui Dumnezeu păcatele tale, să nu-ţi aminteşti de ele după felul lor, deci să nu-ţi aminteşti împrejurările şi feţele oamenilor cu care ai păcătuit. Deoarece, fiind tu încă împătimit şi iubitor de plăceri, s-ar putea să pofteşti iarăşi la ele şi să te tulburi; sau, aducîndu-ţi aminte cu durere de ele după chipul lor, să cazi în deznădejde. Mai cu seamă să te fereşti cînd este vorba de păcatele trupeşti şi murdare pe care le-ai săvîrşit: deci să nu-ţi aduci în minte împrejurările şi oamenii cu care ai păcătuit, fiindcă îţi întinezi mintea. Să-ţi aminteşti doar că eşti păcătos şi că ai săvîrşit multe păcate cu care ai mîniat pe Dumnezeu.

A doua păzire: să fugi de pricinile păcatului. A doua păzire foloseşte-o ca să fugi de pricinile păcatului, fiindcă aceleaşi pricini aduc întotdeauna şi aceleaşi urmări. Fugi, dar, frate, de priveliştile cele rele, de vorbirea şi întovărăşirea cu cei fără de rînduială şi, mai cu seamă, să fugi de vorbirea şi prietenia cu oamenii aceia cu care ai păcătuit trupeşte. Fiindcă, una din două: sau tu trebuie să fugi de ei, sau ei trebuie să se îndepărteze de tine şi să-i alungi, dacă-i ai în casă la tine, fie că este slujnică, fie că este argat, fie că este unul din prietenii tăi. Căci despre aceştia a vorbit Domnul: ***Iar dacă ochiul tău cel drept te sminteşte, scoate-l şi aruncă-l de la tine, căci mai de folos îţi este să piară unul din mădularele tale, decît tot trupul tău să fie aruncat în gheena*** (Matei 5, 29). Să nu te încrezi niciodată în tine, zicînd: Eu pot să mă întovărăşesc cu oameni vătămători şi să nu mă vatăm! Înşelător este gîndul acesta, fiindcă scris este: ***Nu te încrede în duşmanul tău niciodată*** (Isus Sirah 12, 12). Şi unii dascăli sînt de părere că acel prea-înţelept Iosif, dacă n-ar fi fugit din iatacul stăpînei sale, de bună seamă ar fi căzut în păcat. Cine se teme de primejdie nu va cădea într-însa, dar cine o îndrăgeşte, acela va cădea: ***Cel ce iubeşte primejdia, va cădea într-însa*** (Isus Sirah 3, 25). De aceea spune şi dumnezeiescul Gură de Aur: „Cel ce nu fuge departe de păcate, ci merge aproape de ele, cu frică va trăi şi de multe ori va cădea într-însele” (Cuvîntul XV la Statui).

A treia păzire: mărturisirea deasă aduce cinci lucruri bune. De a treia păzire foloseşte-te, spovedindu-te des, aşa încît, dacă este cu putinţă, să alergi îndată la duhovnic ori de cîte ori vei săvîrşi un păcat cît de mic, care se iartă, nu doar cînd vei săvîrşi un păcat mare şi de moarte. Fiindcă, după cum rănile care sînt arătate doctorului nu se

măresc, tot aşa şi păcatele mici, cînd sînt mărturisite, nu sporesc, după cuvîntul Scărarului: „Vînătăile care sînt date la iveală nu se vor înrăutăţi, ci se vor tămădui” (Cuvîntul IV pentru ascultare).

Berzele au un obicei foarte înţelept: cînd li se strică cuibul, nu se mai duc acolo. Aşa fac şi diavolii: fug de cel ce se spovedeşte des, fiindcă, prin mărturisirea deasă, îşi pierd cuiburile şi mrejele lor, după cum i-au spus dracii unui călugăr îmbunătăţit, că ei nu au mijloace şi nici putere împotriva cui se spovedeşte des. Şi, pe lîngă aceasta, au mai spus că, atîta timp cît omul se află nespovedit, toate mădularele lui sînt ca şi legate de păcat şi nu se pot mişca spre a face binele; dar, cînd se va spovedi, numaidecît ele sînt dezlegate. Şi pentru ce altceva nu s-a scăldat Neeman Sirianul o singură dată în Iordan, ci de şapte ori, decît pentru a ne învăţa pe toţi - mici şi mari, patriarhi şi arhierei, duhovnici şi preoţi - să ne spovedim de şapte ori, adică des, cît mai des cu putinţă (pentru că numărul şapte înseamnă, în dumnezeiasca Scriptură, „de multe ori”). Şi ne mai învaţă să ne scăldăm în apele pocăinţei, al cărei chip fusese Iordanul, pentru că într-însul boteza Înaintemergătorul ***botezul pocăinţei, întru iertarea păcatelor*** (Marcu 1, 4) [...].

Întîiul folos al mărturisirii dese: după cum copacii care se răsădesc des nu pot să prindă rădăcini adînci în pămînt, tot aşa şi deasa mărturisire nu lasă obiceiurile şi deprinderile rele ale păcatului să capete rădăcini adînci în inima celui ce se spovedeşte des. Sau mai bine zis - după cum un copac bătrîn şi mare nu poate fi doborît dintr-o singură lovitură, tot aşa, un obicei şi o deprindere veche şi rea nu se poate dezrădăcina şi nimici cu totul doar cu o singură suferinţă a inimii (şi aceea, poate, nedesăvîrşită) pe care a arătat-o la spovedanie cel ce se pocăieşte, cu toate că păcatul lui a fost iertat prin rugăciunea de iertăciune a duhovnicului.

Al doilea folos al mărturisirii dese: cine se spovedeşte des are mare uşurinţă în a-şi cerceta cu amănunţime cugetul şi a-şi afla numărul păcatelor sale, deoarece, uşurîndu-se neîncetat de mulţimea păcatelor prin deasa mărturisire, acestea rămîn tot mai puţine. Pentru aceasta poate şi el să le găsească mai lesne şi să şi le amintească. Iar cel care nu se mărturiseşte des, datorită numărului mare de păcate care se îngrămădesc asupra lui, nu poate nici să le afle cu amănunţime şi nici să şi le amintească; ci, de multe ori, uită multele şi grelele păcate ale sale care, dacă rămîn nemărturisite, rămîn prin urmare şi neiertate. Pentru aceea, diavolul are să i le amintească în ceasul morţii sale, şi atît de mult îl va strîmtora, încît îl vor trece sudorile morţii şi va plînge cu amar, sărmanul, dar fără nici un folos, fiindcă atunci nu mai poate să le mărturisească.

Al treilea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturiseşte des, chiar de va săvîrşi vreodată un păcat de moarte, îndată însă, după ce s-a mărturisit, intră în harul lui Dumnezeu, şi cîte fapte bune va face, îl vor învrednici de viaţa cea veşnică. Iar cel ce nu se mărturiseşte des, dacă - să zicem - săvîrşeşte şi el acelaşi păcat de moarte şi nu aleargă neîntîrziat să se spovedească, cîtă vreme rămîne nespovedit, nu numai că este lipsit de harul lui Dumnezeu, dar şi lucrurile bune pe care le face de la sine - posturi, privegheri, metanii mari şi altele asemenea - nu-i sînt vrednice pentru a-i cîştiga plată şi viaţă veşnică, pentru că sînt lipsite de harul lui Dumnezeu, care este începutul şi temelia tuturor faptelor care duc la mîntuire. (Vezi şi capitolul X al „Învăţăturii către duhovnic.”)

Al patrulea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturiseşte des este mai încredinţat că moartea îl va afla în harul lui Dumnezeu şi că astfel va fi mîntuit. Şi diavolul - care este pururea obişnuit să meargă la morţi, nu numai la moartea păcătoşilor, dar şi la cea a sfinţilor (cum spune marele Vasile în tîlcuirea Psalmului 7) şi încă şi la aceea a Domnului, potrivit cu cuvîntul: ***Vine stăpînitorul acestei lumi, şi el nu are nimic în Mine*** (Ioan 14, 30) - diavolul, zic, care merge la morţile oamenilor, să vadă dacă va găsi ceva, va merge şi la acesta, dar nu va afla nimic din ale sale, fiindcă acesta i-a luat-o înainte prin spovedanie şi socotelile lui sînt limpezi şi catastifele lui sînt bine cumpănite, datorită desei mărturisiri. Iar cel ce nu se spovedeşte des este foarte cu putinţă să moară nespovedit şi astfel să fie pierdut pe vecie, deoarece cade iarăşi cu uşurinţă în păcat şi nu se spovedeşte, iar moartea vine pe neaşteptate.

Al cincilea folos al mărturisirii dese: al cincilea folos pe care îl pricinuieşte deasa mărturisire este că îi împiedică şi-i înfrînează pe oameni de la păcat. Fiindcă cel ce se mărturiseşte des, cînd îşi aminteşte că peste puţine zile are să se spovedească, chiar dacă îşi are gîndul la păcat, se opreşte numaidecît, socotind ruşinea pe care o va simţi cînd se va mărturisi şi dojana pe care o va auzi de la duhovnic. Pentru aceasta a scris şi Sfîntul Ioan Scărarul: „Nimic nu dă diavolilor şi gîndurilor (vinovate) atîta putere asupra noastră, cît faptul de a le lăsa pe acestea nemărturisite, şi să fie hrănite în inimă.” Şi iarăşi: „Sufletul care înţelege mărturisirea este oprit ca de un frîu să nu mai păcătuiască, fiindcă pe cele nemărturisite le săvîrşim fără frică, ca şi cum am fi în întuneric” (Cuvîntul IV). De

aceea, acelaşi sfînt grăieşte pentru fraţii acelei minunate chinovii pe care o înfăţişează, că aveau cîte o tăbliţă atîrnată de cingătoare, pe care îşi scriau gîndurile în fiecare zi şi le spuneau prin spovedanie la acel mare stareţ.

Aşadar, frate al meu păcătos, aflînd de acestea, mergi mai des la Sfinţita Mărturisire, căci cu cît mai des mergi la această baie, cu atît mai spornic te vei curăţa. Nu amîna timpul potrivit zicînd: Să fac acest lucru, şi pe urmă merg să mă spovedesc! - fiindcă Dumnezeu, deşi de multe ori Se arată îndelung răbdător, totdeauna soseşte la timp. ***Să nu zici: Am păcătuit, şi ce mi s-a făcut mie? Că Domnul este îndelung-răbdător. Că mila şi mînia de la El sînt, şi peste cei păcătoşi se va odihni mînia Lui*** (Isus Sirah 5, 4-7). Adu-ţi aminte mereu de Samson, care, deşi de trei ori a izbutit să-şi rupă legăturile cu care îl legaseră cei de alt neam, a patra oară n-a mai izbutit să le rupă şi să scape. ***Voi face ca mai înainte, şi mă voi scăpa de ei. Dar nu ştia că Domnul Se depărtase de el*** (Judecători 16, 20). Aşa şi tu, frate, cu toate că o dată, şi de două ori şi de trei ori păcătuind şi zăbovind să te îndrepţi şi să te spovedeşti, mai tîrziu, cu mila Domnului te-ai învrednicit să te spovedeşti şi să te îndrepţi, dacă şi a patra oară păcătuind amîni vremea potrivită pentru mărturisire, poate că nu te vei mai învrednici de ea, ci vei muri nespovedit şi neîndreptat. Care lucru să dea Domnul să nu se întîmple niciodată vreunui creştin.

A patra păzire: aducerea aminte a lucrurilor celor de apoi. Foloseşte cea de a patra păzire, frate, ca să-ţi aminteşti de cele de la sfîrşitul vieţii tale, adică să cugeţi necontenit la moartea ta, la Înfricoşata Judecată a lui Dumnezeu, la pedeapsa cea veşnică şi la veşnica desfătare a Raiului. Fiindcă aducerea aminte şi teama de acestea patru se face întru tine ca un frîu puternic, care nu te lasă să păcătuieşti. După cum grăieşte Duhul Sfînt, prin Isus Sirah: „**În tot ce faci, adu-ţi aminte de sfîrşitul tău, şi nu vei păcătui niciodată**" (Isus Sirah 7, 38). Aşadar, atunci cînd gîndul cel viclean şi diavolul, ca şi patimile tale, se luptă cu tine şi te îndeamnă să păcătuieşti fă aşa: întîi, pune în faţa ta moartea şi cugetă că însuşi acest trup al tău - care acum pofteşte să curvească, sau să ucidă, sau să fure sau să săvîrşească vreun alt păcat - va muri şi îşi va pierde frumuseţea, sănătatea, grăsimea şi toate puterile lui şi o să ajungă un hoit, slut, fără chip, fără frumuseţe, fără suflet. Gîndeşte-te că acesta are să fie înmormîntat într-un mormînt prea-întunecat, şi acolo are să se risipească şi o să ajungă hrană viermilor, împuţiciune, putreziciune şi pulbere. Adu-ţi aminte cîtă spaimă, cîtă durere, cîtă groază vei încerca atunci cînd sufletul se va despărţi de trup, cînd îţi vor sta în preajmă diavolii, ca să te răpească, şi nimeni nu se va afla să te ajute. Să iei aminte că acelaşi lucru are să se întîmple şi acelui ins cu care doreşti să săvîrşeşti păcatul. Fiindcă acest trup, pe care acum tu îl iubeşti şi-l pofteşti atît de mult, peste puţin are să se facă după moarte deopotrivă: un hoit nefericit, putreziciune, hrană viermilor şi împuţiciune. Şi, mai presus de toate acestea, aminteşte-ţi că însăşi moartea este ca un hoţ care vine pe neaşteptate, încît nu ştii niciodată cînd vine la tine. Se poate să vină în această zi, în acest ceas, în această clipă, şi tu, care te simţeai bine ziua, să nu apuci să mai vezi seara, şi tu, care ai ajuns pînă seara, să nu mai apuci a doua zi, după cum a grăit Domnul: ***Drept aceea, privegheaţi, că nu ştiţi ziua, nici ceasul cînd vine Fiul Omului*** (Matei 25, 13). Trage învăţătură din acestea, frate al meu, şi spune aşa în sinea ta: Dacă eu am să mor, şi poate de o moarte năprasnică, ce am să ajung, nefericitul de mine? Ce-mi va folosi atunci că m-am bucurat de toate plăcerile lumii? Ce voi cîştiga dacă săvîrşesc acest păcat? Ce-mi va rămîne dacă voi făptui această ticăloşie? Mergi înapoia mea, satano, şi tu, gînd viclean! Nu vreau să te ascult, şi să cad în păcat!

În al doilea rînd, dacă vrei să nu păcătuieşti, pune-ţi în faţă ziua înfricoşată a Judecăţii şi adu-ţi aminte de toate cele ce se vor întîmpla atunci, adică cum cerul se va înfăşură ca o hîrtie, cum stelele vor cădea din cer, cum soarele şi luna se vor întuneca, munţii şi colinele se vor topi ca ceara, marea se va înspăimînta şi va scădea, stihiile vor arde, pămîntul se va cutremura, mormintele se vor deschide şi vor învia toţi oamenii, de la Adam pînă la sfârşitul lumii, ca să se înfăţişeze înaintea înfricoşatului Judecător. Cum, de frică, se vor clinti pînă şi Îngerii din cer; cum au să se deschidă catastifele şi cum are să fie judecat fiecare, urmînd să dea socoteală în amănunt pentru faptele rele pe care le-a săvîrşit şi pentru gîndurile rele pe care le-a gîndit. Aşadar, păcătosule, aşa să-i zici gîndului tău: Dacă eu am să păcătuiesc acum, ce am să fac atunci, în ziua şi în ceasul acela înfricoşat? Cum mă voi apăra pentru acest păcat, faţă de acel Judecător nemitarnic şi nepărtinitor? Ah, cîtă teamă şi cutremur voi încerca, nenorocitul de mine! Vai! Vai! Cum voi putea să mă ţin pe picioare? - cînd voi auzi hotărîrea aceea cutremurătoare: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, cel pregătit pentru diavol şi pentru îngerii lui!" Vai! Vai! Cîtă ruşine voi încerca atunci cînd voi sta gol, dat în vileag înaintea a toată acea adunare a întregii lumi: a Îngerilor, a Sfinţilor, a Dreptilor, a păcătoşilor şi a toată omenirea! Desigur, neputînd să îndur acea necinstire şi ruşine, necuprinsă cu mintea, am să grăiesc munţilor şi măgurilor să se prăbuşească şi să mă zdrobească, ca să nu mă mai arăt în ochii oamenilor şi ca să scap de urgia unui asemenea înfricoşat Judecător, ***strigînd munţilor şi stîncilor: Cădeţi peste noi şi ne ascundeţi de faţa Celui ce şade pe tron şi de mînia Mielului!*** (Apocalipsa 6, 16).

De voieşti să nu păcătuieşti, frate al meu, pune înaintea ta toate felurile înfricoşate de pedeapsă pe care le-a aflat dreptatea lui Dumnezeu ca să pedepsească păcatul, adică necurmata lipsire de Dumnezeu, întunericul cel mai din afară, focul cel nestins, viermele cel neadormit, străfundul cel prea rece, plînsul cel nemîngîiat, scrîşnirea dinților şi celelalte cazne nenumărate şi felurite. Şi, mai presus de toate, că te vei găsi pururea întovărăşit cu înşişi acei diavoli, duşmanii tăi, pe care îi urăşti atît de mult, pentru că ți-au pricinuit atîtea suferințe. Lucru care este mai cumplit decît celelalte feluri de pedeapsă - potrivit cu Sfîntul Maxim. Căci - în cuvîntul de sfătuire către Gheorghe, Eparhul Africii - acesta spune următoarele: „Şi, ceea ce este mai jalnic între toate şi mai greu de spus cu adevărat - lucru pe care nu pot măcar să-l grăiesc, cu atît mai mult să-l îndur (izbăveşte-ne, Hristoase, şi scapă-ne de această durere!): despărțirea de Dumnezeu şi de Sfintele Sale Puteri şi viețuirea laolaltă cu diavolul şi dracii săi vicleni, care va ține o veşnicie! Şi cea mai grea şi mai cumplită dintre pedepse este să stea de-a pururi împreună cei ce urăsc cu cei ce sînt urîți.” Apoi, ține minte că toate aceste suferințe vor fi pedeapsă păcătoşilor nu pentru o sută de mii de ani, nu pentru o mie de milioane de ani, ci în vecii vecilor, fără nădejdea că li se va mai pune capăt vreodată.

Aşadar, aşa să-ți vorbeşti în tine însuți: Dacă eu nu pot să rabd durerea pricinuită de un os al meu cînd iese din locul lui, cum voi răbda, nefericitul de mine, îndepărtarea veşnică de Dumnezeu, Care este tot ce e mai lăuntric în ființa mea? Dacă eu nu pot îndura să fiu aruncat doar pentru un ceas într-un cuptor, chiar dacă mai înainte m-aş fi bucurat de toate plăcerile lumii, cum voi suferi să mă aflu pe vecie în cuptorul acela al focului nestins? Blestemat să fii, păcatule, care mă stînjeneşti! Nu, nu te voi săvîrşi! Şi cum, pentru o singură şi măruntă plăcere, să dobîndesc o veşnicie de suferințe şi să plîng nemîngîiat, ca un smintit, precum acel Ionatan: ***Doar am gustat puțină miere cu vîrful toiagului pe care îl aveam în mînă, şi, iată, trebuie să mor!*** (1 Regi 14, 43).

A cincea păzire: cunoaşterea păcatului. Foloseşte, frate, şi a cincea păzire, cunoscînd bine ce lucru rău este păcatul, şi mai ales cel de moarte. Toți oamenii săvîrşesc păcatul, fiindcă nu ştiu cît de mare rău este. De aceea, în multe părți ale dumnezeieştii Scripturi, păcătoşii se numesc „nesocotiți” şi „neştiutori.” Avînd în vedere acestea, noi aici îți vom da (putința) să cunoşti răutatea păcatului, nu în deplinătatea lui - fiindcă nici o minte nu poate să-l înțeleagă pe deplin: ***Greşelile, cine le va pricepe?*** (Psalmi 18, 13), ci numai cît este cu putință: 1) din păcatul însuşi, 2) din împrejurările lui, 3) după pedeapsa pe care a primit-o de la Dumnezeu.

1) Cunoaşterea păcatului din el însuşi. Păcatul, prin el însuşi, este un rău nemărginit, fiindcă este o ocară față de Dumnezeu cel nemărginit şi o defăimare a nemărginitei Sale bunătăți şi măreții. Deoarece atunci cînd tu ai să săvîrşeşti - să zicem - un omor, sau curvie, sau furtişag, sau vreun alt păcat, gîndeşte-te că Dumnezeu stă de-o parte a ta şi diavolul de cealaltă parte. Dumnezeu îți spune: Omule, să nu faci acest păcat, fiindcă este ceva împotriva legii Mele; fiindcă, dacă nu-l vei face, vei cîştiga un Rai veşnic, iar dacă îl vei face, vei dobîndi o pedeapsă veşnică! Iar diavolul îți spune: Săvîrşeşte acest păcat, şi nu mai ține seama nici de ocara pe care acesta o aduce lui Dumnezeu, nici de pedeapsa pe care o vei căpăta pe urmă! Ştii ce faci dacă vei asculta de diavol şi vei săvîrşi acel păcat? Aduci ocară lui Dumnezeu, disprețuieşti legea Sa, înjoseşti măreția şi bunătatea Sa. Dacă nu cu vorba, însă cu fapta se vede că-I spui cuvintele**:*...depărtează-Te de la mine, că nu voiesc să cunosc căile Tale!*** (Iov 21, 14). Şi: Mie nu-mi pasă de Tine, eu nu doresc Raiul Tău, nu pun preț pe pedeapsa Ta, nu mă tem de urgia Ta, nu Te cunosc drept Stăpîn al meu! Pentru aceasta nu vreau să ascult glasul şi porunca Ta! Astfel, te asemeni şi tu cu încăpățînatul Faraon, care spunea: ***Cine este acela, Domnul, ca să-I ascult glasul? Nu cunosc pe Domnul!*** (Ieşirea 5, 2). [...]

2) **Cunoaşterea păcatului după împrejurările care îl însoțesc.** Am arătat, în culori întunecate, cît de mare este răutatea păcatului, privit în el însuşi. Acum, îți vom arăta răutatea lui şi după împrejurările care îl însoțesc.

Cea dintîi împrejurare a păcatului. Cea dintîi împrejurare a păcatului eşti tu însuți, care îl săvîrşeşti. Fiindcă cine eşti tu, cel care te împotriveşti măreției atît de nemărginite a Ziditorului tău? Un vierme nevrednic al pămîntului, puțintel lut, precum spune Isaia: ***Tu eşti Tatăl nostru, noi sîntem lutul*** (Isaia 64, 7). Un om care, nu numai că ai începătura din pămînt şi în pămînt ai să te risipeşti, dar şi un om dăruit de Dumnezeu cu nespus de multe binefaceri, zidit de puterea şi înțelepciunea Lui cea nemărginită, ocrotit de nemărginita Lui pronie, răscumpărat cu nenumăratele Lui suferințe şi dureri, înfiat prin botezul Lui, părtaş al Tainelor Sale, adăpat cu sîngele Lui, hrănit cu trupul Lui. Şi, un asemenea om să păcătuiască?! O, înfricoşată privelişte! Să păcătuiască un barbar, un păgîn, un închinător la idoli, se poate răbda - ***de m-ar fi ocărît vrăjmaşul, aş fi răbdat*** (Psalmi 54, 12) - dar să păcătuiască un creştin - care s-a împărtăşit din Duhul lui Dumnezeu, care luptă sub steagul şi în oastea lui Iisus Hristos, care este casnic al Lui, care s-a bucurat de atîtea ori de darurile Lui, care îi datorează întreaga sa ființă

- aceasta nu se mai poate răbda: ***iar tu, omule asemenea mie, căpetenia mea şi cunoscutul meu, care împreună cu mine te-ai îndulcit de mîncări…*** (Psalmi 54, 14-15). [...]

A doua împrejurare a păcatului. A doua împrejurare a păcatului este pricina pentru care tu, păcătosule, păcătuieşti. Şi oare te încumeţi tu să săvîrşeşti păcatul pentru vreo mare nevoie a ta: ca să-ţi păstrezi viaţa, ca să dobîndeşti slavă, sau bogăţie, sau o împărăţie? Nu! Ci îl săvîrşeşti pentru puţină linte, ca Esau; ca să mănînci puţină miere, ca Ionatan, sau ca să dobîndeşti puţin orz sau o bucată de pîine. ***Voi Mă necinstiţi înaintea poporului Meu pentru o mînă de orz şi pentru o bucată de pîine*** - aşa se plînge Dumnezeu prin Iezechiel (Iezechiel 13, 19). Tu te lepezi de multe ori de harul Lui, încalci legea Lui, dispreţuieşti binefacerile Lui. Pentru ce? Pentru o plăcere greţoasă, pentru un cîştig de nimic, pentru o deşartă nălucire a ta, pentru un nimic. Iată pînă la ce grozăvie ajunge răutatea inimii tale, omule! Pentru care, cu jale strigă Iisus**:** ***M-au urît pe nedrept!*** (Ioan 15, 25). Ah! Pentru o singură asemenea defăimare a ta, oare nu trebuie cerul să verse din nou peste tine focul şi pucioasa Sodomitenilor, ca să te mistuie? Nu trebuie să se deschidă deodată pămîntul sub picioarele tale şi să te înghită de viu, ca pe Datan şi Aviron?

A treia împrejurare a păcatului. A treia împrejurare a păcatului este locul în care îl săvîrşeşti, frate. Ah! Şi, de ai fi ocărît pe Dumnezeu într-un loc în care El să nu vadă această ocară, treacă-meargă! Dar, dacă Dumnezeu cuprinde toate locurile, ca Unul ce se află pretutindeni şi deasupra a toate, cum se poate găsi vreodată un asemenea loc? În faţa Lui deci, înaintea feţei Lui păcătuieşti, păcătosule, chiar în faţa ochilor Lui, şi te arăţi ca şi cum I-ai spune: „Cu toate că eşti de faţă, cu toate că vezi şi auzi fiecare gînd, şi cuvînt şi faptă a mea, cu toate că ochii Tăi cei luminoşi privesc cu ură la răutate, eu totuşi o voi săvîrşi! Dacă o vezi şi dacă nu-Ţi place, puţin îmi pasă de asta! Îmi este de ajuns dacă nu mă văd ochii oamenilor; dacă mă văd ochii Tăi, nu mă sinchisesc! O, îndrăzneală nemaiauzită! O, obrăznicie de nespus! [...]

A patra împrejurare a păcatului. A patra împrejurare este vremea în care săvîrşeşti păcatul. Mai ales din această împrejurare se vede cît de mare este răutatea lui. Fiindcă nu-l săvîrşeşti doar atunci cînd Dumnezeu te ceartă şi te pedepseşte, ci întotdeauna: ***oameni care întărîtau fără încetare faţa Mea*** (Isaia 65, 3). Fără încetare: şi cînd îţi păzeşte fiinţa ta, şi cînd îţi dăruieşte hrană şi îmbrăcăminte; fără încetare; şi atunci cînd te apără de mii de primejdii înfricoşate, şi cînd îţi dă putere, sănătate, frumuseţe, prieteni, avuţii şi toate celelalte bunătăţi cîte le ai. Şi, ceea ce este mai greu e că, în acelaşi timp în care le primeşti pe acestea de la Dumnezeu, tu le foloseşti ca arme ca să porţi război fără încetare împotriva însuşi Aceluia care ţi le-a dăruit. Lucru care, dacă l-ai fi făcut faţă de un împărat de pe pămînt, ar fi fost o culme a nelegiuirii şi nerecunoştinţei. Despre o asemenea lipsă de recunoştinţă a ta ar fi vorbit toate istoriile lumii şi toţi oamenii s-ar fi ruşinat că sînt de o fire cu tine.

A cincea împrejurare a păcatului. A cincea împrejurare a păcatului de moarte o alcătuiesc înspăimîntătoarele răutăţi şi urmări pe care ţi le pricinuieşte. Şapte sînt capetele balaurului celui otrăvitor:

Întîia răutate a păcatului. Întîia răutate a păcatului este lipsirea de harul lui Dumnezeu, care este un mărgăritar de un atît de mare preţ, încît Domnul Şi-a cheltuit tot sîngele Său ca să-l răscumpere pentru tine, şi pe care tu, nenorocitule, îl schimbi cu un nimic, făcînd ceva mai nechibzuit decît un prunc care schimbă un diamant pe o singură nucă. Fără acest har, sufletul tău, frate, rămîne atît de urît, încît este cu neputinţă să-l privească cineva aşa cum este şi să nu moară. [...]

A doua răutate a păcatului. A doua răutate a păcatului de moarte, păcătosule, este că-ţi lipseşte sufletul tău de dumnezeiasca înfiere, care este un însemnat dar şi o harismă atît de înaltă, încît face ca Duhul Sfînt să locuiască în tine cu o înfiinţare şi o lucrare osebită, alta decît în toate celelalte locuri. Ea te face fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al Împărăţiei Lui, aşa încît cea mai măruntă faptă a ta este de un preţ atît de mare cît este şi întreg Raiul. Dar, îndată ce pierzi un asemenea dar, ce ajungi? Vai! Fiu al diavolului, asemenea cu el din pricina păcatului, după cum şi fiul se aseamănă cu tatăl său, potrivit cu firea: ***voi sînteţi din tatăl vostru, diavolul*** (Ioan 8, 44).

A treia răutate a păcatului. A treia răutate a păcatului este că te lipseşte, frate, de moştenirea veşnică a Raiului - cum am mai spus - pe care Tatăl tău cel ceresc o avea pregătită să ţi-o dea. Şi cine poate spune cîtă cinstire primeşte de la toţi un fiu întîi-născut şi moştenitor al unui împărat? Cît este pizmuit de toţi, cît îl fericesc toţi? Nimeni, desigur! Tot aşa, dimpotrivă, nimeni nu poate spune cît este de nebun cît este de batjocorit de toţi unul care şi-ar vinde acest drept al său de neprețuit, cum şi-a vîndut Esau dreptul de întîi-născut pentru puţină linte. [...]

A patra răutate a păcatului. A patra răutate pe care o face păcatul, iubitule, este că te lipseşte de toate plăţile tuturor faptelor bune pe care le-ai săvîrşit. De pildă: de ai fi dus o viaţă aspră vreme de şaizeci de ani împliniţi, rămînînd despuiat şi ars vara de arşiţa soarelui, iar iarna îngheţat de frig, precum Onufrie şi Petru de la Sfîntul Munte; dacă ai fi purtat pe grumazul tău un lanţ de fier, vreme de douăzeci de ani, ca Sfîntul Eusebiu; dacă ai fi locuit într-un mormînt paisprezece ani, precum Cuviosul Iacov; dacă ai fi stat patruzeci de ani deasupra unui stîlp, ca Sfîntul Simeon Stîlpnicul; de ai fi adus la credinţă mai multe neamuri decît Apostolii, de ai fi primit mai multe descoperiri decît Proorocii; de ai fi vărsat mai mult sînge decît toţi Mucenicii, dar, după acestea, ai fi săvîrşit un singur păcat de moarte, din pricina acestuia pierzi îndată acele fapte bune ale tale de mai înainte şi răsplata lor şi, murind în păcat, nu te vei folosi cu nimic de pe urma atîtor nevoinţe. Aşa hotărăşte Însuşi Dumnezeu pentru dreptul care păcătuieşte, că nu se vor aminti faptele lui cele drepte: ***atunci nu se va mai pomeni toată dreptatea lui*** (Iezechiel 33, 13). [...]

A cincea răutate a păcatului. A cincea răutate pe care o pricinuieşte păcatul este că te lipseşte, frate, de ajutoarele cele mai alese ale lui Dumnezeu, fiindcă, după cum o mamă iubitoare îndrăgeşte şi poartă din inimă pururea de grijă copilului ei, aşa şi Dumnezeu poartă de grijă sufletului tău, cînd eşti fără de păcat de moarte: ***După cum mama îşi mîngîie fiul ei, şi Eu vă voi mîngîia pe voi*** (Isaia 66, 13). El îl ajută, îl chiverniseşte, îl ţine în braţele Sale, îi îndulceşte inima, îi luminează mintea, îi încălzeşte voinţa şi-i dă o putere lucrătoare, ca să-şi făurească mîntuirea cu uşurinţă. Însă, după ce tu păcătuieşti de moarte, cu toate că nu te părăseşte cu totul, Dumnezeu nu mai răspîndeşte totuşi în sufletul tău înrîuririle şi ajutoarele cele dinainte ale harului Său. Aşa că, lipsindu-te de asemenea ajutoare, şi mîntuirea ta ţi se face mai anevoioasă, fiindcă partea mai înaltă a sufletului tău se face neputincioasă, iar partea cea mai de jos, supusă patimilor, se întăreşte şi biruie. Şi astfel, căzînd dintr-un păcat într-altul, nimereşti la sfîrşit într-o prăpastie de nenorociri.

A şasea răutate a păcatului. A şasea răutate pe care ţi-o pricinuieşte păcatul, frate, este că te face vinovat de pedeapsa cea veşnică, fiindcă, îndată ce păcătuieşti de moarte, numele tău se şterge din cartea vieţii şi te faci supus la acele cumplite chinuri ale iadului, ca să fii pedepsit pe vecie.

A şaptea răutate a păcatului. A şaptea răutate a păcatului este cea mai de pe urmă, care urmează morţii. Fiindcă - dacă nu nimiceşti păcatul în tine înaintea morţii tale, printr-o pocăinţă adevărată şi desăvîrşită şi printr-o îndreptare - sufletul tău cade de fapt în acele temniţe ale iadului, într-un loc de durere, într-un loc întunecos, aşteptînd pînă ce va veni învierea cea de obşte, ca să învie şi trupul tău, ca să capeţi şi împlinirea pedepsei. La toate aceste nesfîrşite nenorociri şi pagube pe care ţi le pricinuieşte păcatul cugetă şi te socoteşte pururea, frate al meu păcătos, ca să duşmăneşti din fundul inimii păcatul, ca pe un lucru aducător de moarte şi ca pe cel mai mare duşman al tău, şi altă dată să nu-l mai săvîrşeşti.

3) Cunoaşterea păcatului după cele trei pedepse pe care le-a căpătat. A rămas acum, frate, să-ţi arătăm răutatea păcatului şi după pedeapsa cea aspră cu care Dumnezeu l-a pedepsit: a) la Îngeri, b) la oameni, c) în faţa lui Iisus Hristos.

a) **Pedeapsa păcatului la Îngeri.** Numai pentru un gînd trufaş şi hotărîtor al lor, Dumnezeu a pedepsit păcatul la Îngeri, prăbuşind în iad o mulţime nenumărată, neţinînd seama că erau duhuri nemateriale în firea lor, nemuritoare după fiinţa lor, mai înţelepte decît toţi oamenii, mai puternice decît toate făpturile. Şi nu a ţinut seama nici de firea lor aleasă, nici de mintea lor prea subţire, nici de cunoaşterea nematerială pe care o aveau, ci i-a osîndit cu o pedeapsă veşnică, cu cele mai crîncene cazne ale iadului, ca să ne facă să înţelegem cît de mult urăşte şi, în acelaşi timp, pedepseşte păcatul.

b) **Pedeapsa păcatului la oameni.** A pedepsit păcatul la oameni, fiindcă pe Adam, pe cel dintîi om, îndată după ce a călcat porunca Lui, l-a izgonit din Rai şi l-a osîndit, pe el şi pe noi toţi urmaşii săi, să trăim pe acest pămînt blestemat, cu sărăcie, cu boli, cu suferinţe, cu suspine, cu nefericiri şi, în sfîrşit, să înfruntăm o moarte dureroasă şi în afara firii. A pedepsit păcatul, fiindcă pe oamenii păcătoşi din vremea lui Noe i-a înecat într-un potop de apă care s-a întins peste toată lumea; fiindcă a pîrjolit Sodoma şi Gomora cu un alt şi nou potop, de pucioasă şi de foc. Şi, în sfîrşit, fiindcă i-a osîndit pe păcătoşii nepocăiţi să ardă de-a pururi în focul iadului, pe care diavolii nu vor osteni niciodată să-i chinuie şi Dumnezeu nu se va milostivi niciodată de nenorocirea lor, nu va asculta niciodată plînsetele lor, ci mai degrabă îi va lovi şi-i va urî în veci. [...]

c) Pedeapsa păcatului în fața lui Iisus Hristos. A pedepsit Dumnezeu păcatul şi în fața lui Iisus Hristos, dar cu o atît de aspră pedeapsă, încît toate pedepsele pomenite mai sus, puse alături de aceasta, par doar o umbră. Fiindcă o singură rană uşoară pe fața Mîntuitorului Hristos, un ghimpe din spinii (cununii) Lui, o singură biciuire a Lui înseamnă o pedeapsă mai mare decît dacă Dumnezeu ar fi prăpădit întreaga lume şi ar fi părăsit în focul iadului pe oameni, pe Îngeri, pe Arhangheli şi orice altă făptură. Fiindcă ce are de-a face pedeapsa tuturor făpturilor cu cea mai mică suferință a Ziditorului, a Fiului cel prea-curat, prea-sfînt, Unul născut? [...]

A şasea păzire este rugăciunea. Sfințitul Augustin spune că omul trebuie să facă ceea ce poate şi să ceară de la Dumnezeu ceea ce nu poate: „Să faci ce poți şi să ceri ceea ce nu poți." Pentru aceasta, şi noi - după ce ți-am dat, frate, cele cinci mijloace de păzire pentru a nu mai cădea în păcat, mai sus arătate, mijloace pe care le poți folosi de la tine, cu propria ta putință şi alegere - acum, la sfîrşit, îți dăm şi un al şaselea mijloc de păzire, care este sfințita rugăciune. Să nu încetezi aşadar să te dăruieşti pe tine lui Dumnezeu, şi să-L rogi prea-fierbinte să dea putere slăbiciunii tale, să-ți întărească voința în această hotărîre pe care ai luat-o, cu harul şi ajutorul cel de sus, nădăjduind că El te va auzi, în marea Sa milostivire, cum făgăduieşte El Însuşi: ***De va striga către Mine, îl voi auzi, pentru că sînt milostiv*** (Ieşirea 22, 27). Nu ai putere de la tine însuți? Nu ai încredere în voința ta? Pricină este că nu le ceri de la Dumnezeu. ***Nu aveți, pentru că nu cereți*** - spune dumnezeiescul (Iacov 4, 2). Te temi de primejdie? Te înspăimînți de ispita păcatului? Priveghează şi te roagă, ca să nu cazi într-însul. ***Privegheați şi vă rugați, ca să nu intrați în ispită*** (Matei 26, 41). Şi, pentru mai multă uşurință, iată că-ți însemnăm aici rugăciunea de față:

Mult milostive Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, îți mulțumesc că, prin mărturisirea de taină către duhovnicul meu părinte, m-ai învrednicit pe mine, păcătosul, să primesc de la Tine iertarea păcatelor mele. Urmînd deci lui David - care spunea: ***Juratu-m-am şi m-am hotărît să păzesc judecățile dreptății Tale*** (Psalmi 118, 106) - Îți făgăduiesc, cu o voință hotărîtoare a sufletului meu, că sînt gata să primesc mai bine mii de morți, decît să mai săvîrşesc vreun păcat de moarte şi cu el să amărăsc nesfîrşita Ta bunătate. Fiindcă însă voința mea este slabă în sinea ei, fără de ajutorul Tău, Te rog fierbinte să mă împuterniceşti cu harul Tău şi să mă întăreşti cu ajutorul Tău cel puternic, ca să rămîn pînă la sfîrşit neabătut în această sfîntă hotărîre a mea. Da, Doamne Iisuse al meu, Cel prea iubitor de suflet, dă-mi putere să petrec în pocăință timpul ce-mi rămîne din viața mea, ca să mă bucur aici jos de harul Tău, iar acolo, în cer, de fericita Ta slavă, prin soliile prea-binecuvîntatei Tale Maici şi ale tuturor sfinților Tăi. Amin.

Cuvîntul de pe urmă

Pun capăt şi pecetluiesc această sfătuire cu aceste cuvinte: Tatăl, Care a trimis pe Înainte-Mergătorul Ioan ca să boteze, a propovăduit prin gura lui păcătoşilor: ***Pocăiți-vă!*** (Matei 3, 2). Fiul, cînd S-a arătat în lume, a grăit acest cuvînt, începătură şi temelie a propovăduirii Sale: ***Pocăiți-vă!*** (Matei 4, 17). Duhul Sfînt, cînd S-a pogorît în chip de limbi de foc, cuvîntul acesta l-a rostit, prin Apostolul Petru: ***Pocăiți-vă!*** (Faptele Apostolilor 2, 38). Trei sînt Cei ce mărturisesc, şi mărturia Celor Trei este adevărată, mai mult, este adevărul însuşi. Deci, frații mei păcătoşi: „Pocăiți-vă, pocăiți-vă, pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția Cerurilor!"

Bibliografie: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Dulce sfătuire,* Editura Credința strămoşească, 2000.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE POCĂINȚĂ

Cuvînt în care se arată în ce primejdie se află cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi

[...] Mulți sînt creştinii care, după cum zice *Sfînta Scriptură* (Iov 15, 16), ***beau păcatul ca apa***. Pentru că fiecare dintre ei, mai înainte de a păcătui, cugetă şi zice: Să păcătuiesc, şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi! Iar după ce au păcătuit, într-adevăr unii se mărturisesc, dar după mărturisire nu se mai îngrijesc de păcat, ci zic: M-am mărturisit, m-am pocăit! ***O rău gînd! De unde te-ai ivit să acoperi pămîntul cu vicleşugul?*** (Isus Sirah, 37, 3). O, amăgire foarte vătămătoare de suflet şi înşelare a minții, ce acoperi pămîntul cu păcatele! Din care adînc ai ieşit? Cu adevărat, n-ai ieşit de altundeva, ci numai din iad. Dar oare nu se cade să te întorci iarăşi la iad şi să nu-i mai amăgeşti pe creştini?

În cuvîntul acestei cărți, noi vom vorbi despre primejdia care stă asupra celor ce păcătuiesc fără frică şi nu se mai îngrijesc ca după aceea să facă o mărturisire şi o pocăință adevărată.

Cu adevărat, nu s-a auzit niciodată ca vreun negustor, fără nici o pricină, să-şi arunce toate averile lui în mare, cu nădejdea că are să le ia cîndva înapoi. Dar vai! se află atîția creştini neînțelepți, care îşi leapădă de bună voie curăția sufletului lor şi harul lui Dumnezeu, care este darul cel mai de preț pe care ni-l dă Dumnezeu în lumea aceasta, cu nădejdea că-şi vor lua înapoi acea curăție şi acele daruri cereşti prin mărturisire şi pocăință. Şi astfel se fac, ticăloşii, de-a pururea legații iadului, nădăjduind în nebunia lor că, atunci cînd vor vrea, îşi vor tăia aceste legături. Şi aşa îşi dau cheile sufletului lor în mîna satanei, luceafărului întunericului, socotind că le vor putea lua înapoi de la el cînd vor voi ei. [...]

Deci se cade să se minuneze oricine cum, cu acest gînd amăgitor, vrăjmaşul îi ispiteşte adeseori pe creştini, îndemnîndu-i să păcătuiască şi să cadă în toată fărădelegea, adăugînd la păcatul cel dintîi şi alte mii, cu această mai înainte cugetare şi nădejde, că se vor mărturisi şi că duhovnicii îi vor ierta, alergînd ca nişte Îngeri ai păcii pentru a nu-i lăsa pe creştini să cadă în iad.

Însă se cuvine să ne minunăm şi mai mult cum de nu cunosc creştinii o astfel de amăgire atît de arătată a diavolului!? Şi cum arată ei atîta nemulțumire către Dumnezeu, folosind mărturisirea şi pocăința ca pricini ale păcatelor lor, iar bunătatea şi milostivirea lui Dumnezeu, care le pricinuiesc mîntuirea lor, ei le fac pricini ale căderii şi pierzării lor! Dar, după cum buruiana cea otrăvitoare, numită nepellon, îşi produce otrava sa cu rouă cea dulce a cerului, la fel şi ticăloşii aceştia îşi produc otrava şi moartea lor cu Sîngele cel prea-dulce şi mîntuitor al lui Iisus Hristos. Căci Sîngele acesta care slujeşte la baia pocăinței şi a mărturisirii ca să afunde păcatele lor, ei îl fac spre adăugarea şi creşterea păcatelor lor. Vai! Şi ce vătămare mai mare ca aceasta se poate afla? Şi ce altceva este aceasta, decît numai că noi folosim doctoria nu spre vindecarea noastră, ci spre lauda şi biruința diavolului. După cum se tînguieşte de aceasta şi dumnezeiescul Ambrozie, zicînd: „Doctoria noastră însuşi diavolului se face laudă" (Cartea a 2-a pentru pocăință).

Ce pagube îşi pricinuiesc mîntuirii lor cei care păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi şi se vor pocăi?

Dar cine poate oare arăta îndeajuns pagubele pe care şi le pricinuiesc lor cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi? Eu cred că mulți creştini se vor osîndi pentru această nădejde deşartă şi amăgitoare, care puțin cîte puțin îi duce în prăpastia cea înfricoşătoare a iadului. Şi cu toate că ei cred că văpaia veşnică este pregătită pentru cei ce păcătuiesc şi nu încetează de la păcat, ei sînt în pace şi fără grijă, fiindcă socotesc tămăduirea păcatelor lor foarte uşoară prin mărturisire şi printr-un canon uşor pentru ele, cugetînd că prin aceasta şi-au împlinit toată datoria.

Multe sînt pagubele unora ca acestora ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință, fiindcă ei cugetă că toată pocăința lor ar sta numai într-o mărturisire cu oarecare umilință. Dar, din pricina acestei uşuratice pocăințe şi a nădejdii celei mincinoase, cad, ticăloşii, în multe patimi. Şi, după ce cad o dată, lasă apoi slobod frîul părții cuvîntătoare (al rațiunii) şi al luării aminte şi aleargă ca nişte dobitoace necuvîntătoare pe calea pierzării. De aceea, cine poate număra căderile lor? De cîte ori află prilej la îndemînă, îndată cad în păcat. De cîte ori va voi pofta lor cea rea, îndată cad. De cîte ori le va veni gîndul cel rău, îndată cad în păcatul cu fapta. Dar să cercetăm şi să vedem cîte şi care pot fi pagubele celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință.

Prima pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință este numărul cel peste măsură al păcatelor lor. Multora dintre aceşti păcătoşi, care consideră că uşor li se vor ierta păcatele lor la mărturisire, li se pare că pot să lucreze în fiecare zi zeci de păcate, atît cu faptele lor cele viclene, cu poftele lor, cu vorbirile cele fără pază şi cu dezmierdările cele necuviincioase, dar mai ales cu smintelile ce le fac celorlalți, omorîndu-le sufletele. De aceea, după această măsură, socoteala păcatelor lor într-o lună va ajunge la sute de păcate şi, prin urmare, într-un an vor face mai multe zeci de mii păcate. Încît fiecare dintre aceştia, într-un an va lovi de zeci de mii de ori în porțile iadului zicînd: Deschide, deschide! Şi, ajuns aici, ce greutate este ca dreptatea lui Dumnezeu să deschidă porțile iadului unui astfel de păcătos şi să-l lase să cadă în acel adînc? Mai ales că Însuşi Dumnezeu ne înfricoşează cu aceasta, prin gura Proorocului Ieremia, zicînd: ***Spre durere te-ai doctorit, folos nu-ți este ție..., căci cu rana vrăjmaşului te-am lovit pe tine, certare întărită asupra a toată nedreptatea ta; înmulțitu-s-au păcatele tale*** (Ieremia 30, 11-13).

Cumpăneşte bine, frate, aceste cuvinte! Dumnezeu nu zice că nu te-ai doctorit, ci că nu te-ai folosit din doctorie, căci „spre durere te-ai doctorit, folos nu-ți este ție." Mai ales că ai folosit multe doctorii, căci nu numai o dată te-ai mărturisit, ci de multe ori. Cu toate acestea, mărturisirea, care trebuie să otrăvească şi să omoare păcatele, a slujit la creşterea lor din pricina răutăților tale. Căci tu zici în mintea ta: Dacă păcătuiesc, îmi ajunge să mă mărturisesc. Şi, dacă am păcătuit o dată, mai pot păcătui şi altă dată şi încă o dată; căci, de aş face păcate puține sau multe, eu tot trebuie să mă mărturisesc şi să mă pocăiesc. Cu adevărat tu te-ai doctorit (mărturisit), dar nu ai nici un folos din doctoria aceasta. Căci singurul folos ce-l dobîndeşti din atîtea mărturisiri este că adaugi păcat lîngă păcat, la nesfîrşit, şi nu cunoşti că această mulțime a păcatelor tale te afundă în iad. Iar aceasta te face pe tine vrednic să fii pedepsit de Dumnezeu cu o pedeapsă straşnică, fără milostivire, osîndindu-te ca pe un vrăjmaş al Lui, care greşeşte împotriva Sa atît de mult pe cît este de mare milostivirea Sa. „Cu rana vrăjmaşului te-am lovit pe tine..., înmulțitu-s-au păcatele tale."

Acelaşi Prooroc Ieremia zice alegoric în alt loc despre sufletul ce se mărturiseşte şi se tămăduieşte de păcate, iar apoi iarăşi păcătuieşte, făcîndu-se astfel de nevindecat şi vrednic de a fi părăsit cu totul de Dumnezeu şi de a fi osîndit: ***Vindecat-am Babilonul, şi nu s-a tămăduit, părăsitu-l-am pe el…, că s-a apropiat la cer judecata lui*** (Ieremia 51, 9).

A doua pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinței stă în covîrşitoarea felurime a păcatelor lor. Căci ei, cu judecata lor cea mincinoasă, zic: Mă voi mărturisi! şi păcătuiesc fără nici o frică, fără nici o sfială; se afundă în adîncurile şi în tina cea mai necurată a păcatului; lucrează fără de ruşine relele pe care nici păgînii nu le lucrează şi se tăvălesc în noroiul şi în necurățiile în care nu se tăvălesc nici dobitoacele cele necuvîntătoare. Dar ce le face lor Dumnezeu? Nu uită această răutate, ci, cînd va veni vremea, o pedepseşte, după cum zice prin gura Proorocului Osea: ***Stricatu-s-au după zilele dealului*** (Osea 9, 11). Iar (despre) păcatele unor răi ca aceştia: „Îşi va aduce aminte de nedreptățile lor şi va pedepsi păcatele lor." Vezi şi chinul cu care îi va pedepsi pe ei Dumnezeu.

A treia pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinței stă în nebăgarea de seamă, lauda, necăința şi tăgăduirea lor. Nebăgarea de seamă, întru cunoştință, față de mîntuire şi de toate poruncile lui Dumnezeu este păcat. Şi, după cum zice Solomon: ***Cînd va ajunge necredinciosul în adîncul răutăților nu bagă în seamă*** **(**Pildele lui Solomon 18, 3), aşa şi aceştia, cînd ajung la cele mai de pe urmă ale răutății, li se orbeşte mintea, li se împietreşte inima şi cu desăvîrşire nu mai au grijă de păcat. Iar unii dintre ei merg şi mai departe, căci nu numai că nu bagă de seamă, ci, aflîndu-se în păcatele lor, se veselesc şi se laudă cu ele, ca şi cu nişte mari isprăvi ale lor, după cum zice Solomon: ***O, cei ce se veselesc de rele şi se bucură de răzvrătirea cea rea!*** (Pildele lui Solomon 2, 14). Şi Proorocul Isaia zice: ***Şi păcatul lor, ca al Sodomei l-au vestit şi l-au arătat*** (Isaia 3, 8). Şi, aceia care ziceau: „Să păcătuiesc acum şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi", ajungînd în adîncul răutăților, nu mai voiesc nici să se mărturisească, nici să se pocăiască. Şi, de s-ar întîmpla vreodată a voi, nu vor mai putea, căci obiceiul păcatului s-a

făcut deprindere la ei şi deprinderea s-a făcut ca o fire şi a învîrtoşat ca o piatră inimile lor, făcîndu-le nesimțitoare şi neprimitoare de pocăință şi de îndreptare. Şi aşa mor, ticăloşii, neîndreptați şi nepocăiți. Şi de mirare este că aceşti creştini, care au ajuns în cele mai de pe urmă ale păcatului, îşi mai țin şi credința şi nu se leapădă de ea. Dar viața cea rea naşte dogme rele, după cum spune dumnezeiescul Ioan Gură de Aur.

Vezi, frate, cîte pagube? Vezi ce fel de pierzare îşi pricinuiesc cei ce păcătuiesc cu mincinoasa nădejde că se vor mărturisi şi se vor pocăi? Pentru aceasta, cu înțelepciune a zis Avva Isaac Sirul: „Cel ce cu nădejdea de pocăință alunecă a doua oară, acesta cu vicleşug umblă cu Dumnezeu. Acestuia îi vine moartea pe nesimțite şi nu mai apucă timpul nădăjduit de el, ca să împlinească faptele bune" (Cuvîntul 60). Asemănător zice şi marele Vasile: „Cel ce petrece cu nădejdea de pocăință are chipul vicleşugului şi s-a lipsit de pocăință" (Cuvîntul 3, pentru pocăință). La acestea se potriveşte şi ceea ce a zis Sfîntul Ambrozie: „Uşurința iertării dă îndemnare de a păcătui!"

Pentru vindecarea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi şi se vor pocăi

„Bun eşti Tu, Doamne, şi întru bunătatea Ta învață-mă îndreptările Tale!" Această rugăciune o zicea Proorocul David, pe care şi tu frate, se cade să o zici către Dumnezeu din toată inima ta. Fiindcă cea dintîi doctorie pentru cei ce păcătuiesc cu nădejde de pocăință este rugăciunea. Prin această lucrare sfințită se vindecă acea mai înainte cugetare rea şi nădejde mincinoasă, pe care am prihănit-o pînă acum. [...]

A doua doctorie, iubitule, a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăință, este a duce război cu rădăcina acestei nădejdi mincinoase, care se naşte din două necunoştințe. Întîi, că cei ce păcătuiesc astfel nu ştiu ce este mărturisirea şi pocăința. Şi, în al doilea rînd, ei păcătuiesc fiindcă nu ştiu ce rodnice bunătăți le aduce mărturisirea şi pocăința cea adevărată. De aceea, cînd le va cunoaşte cineva pe amîndouă acestea, cu adevărat se va vindeca.

Cei ce păcătuiesc cu nădejdea mărturisirii nu ştiu ce este mărturisirea. Ei socotesc că mărturisirea nu este altceva decît doar a spune cu de-amănuntul duhovnicului păcatele lor. Şi, arătîndu-le cu luare aminte, ei cred că prin asta au făcut totul. Pentru aceasta, cînd se pregătesc de mărturisire, toată silința lor este ca să-şi aducă aminte de păcatele ce le-au făcut. Iar după mărturisire, altă grijă nu au decît numai să-şi aducă bine aminte dacă nu cumva li s-a întîmplat să uite vreun păcat. Şi, crezînd că această sîrguință şi grijă este destulă pentru a se împăca cu Dumnezeu, socotesc că drumul care duce la cer nu mai este strîmt - după cum ne spune Evanghelia: ***Strîmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viață*** (Matei 7, 14) - ci este mai lat decît străzile cetăților. Şi ce osteneală este a spune păcatele noastre duhovnicului, după ce ne-am obişnuit din copilărie a le spune? Şi, dacă toată mărturisirea ar sta numai în aceasta, atunci păcătoşii cei fără de ruşine, care se laudă cu păcatele lor şi le povestesc în adunările lor ca pe nişte mari isprăvi, ar fi mai bine pregătiți pentru a se mărturisi curat. Căci ei înşişi îşi mărturisesc păcatele lor, şi încă fără sfială. În aceste fel, mărturisirea ar fi ca o negustorie, săvîrşită numai cu gura. Sau ar fi numai o descărcare a gîndurilor de la inimă. Adevărul însă nu este acesta. Căci adevărata mărturisire are ca scop de a-l întoarce pe păcătos de la păcate, deci de a-l face să se abată de la ele şi să alerge iarăşi la Dumnezeu. Cu toate că este nevoie şi de această arătare a păcatului prin gura păcătosului, ca să-l audă duhovnicul, să-l ierte şi să-l îndrepte prin canon, dar numai mărturisirea singură nu este de ajuns, căci trebuie şi o durere lăuntrică a inimii pentru păcatele făcute. Durere care trebuie să aibă aceste trei întăritoare: întîi, să fie lucrătoare, în al doilea rînd să fie desăvîrşită şi în al treilea, să fie mai presus de fire. De aceea, şi la mărturisirea ta, frate, de va lipsi numai una din aceste trei întăritoare ale durerii, atunci ea va fi ca aceea a lui Saul, sau ca aceea a lui Antioh, sau ca aceea a lui Iuda. Căci pocăința acestora a fost numai cu gura, nu şi cu inima. Şi, de vreme ce aceste trei întăritoare ale durerii inimii sînt atît de necesare, după cum este necesară iertarea păcatelor noastre de Dumnezeu, de aceea doresc ca să ți le lămuresc aici, iubitule, pomenindu-le una cîte una:

Deci întîi, durerea pocăinței trebuie să fie lucrătoare, adică să nu fie neputincioasă şi slabă, încît să nu fie în stare să săvîrşească o lucrare vrednică de numirea ei. Ci ea trebuie să fie atît de puternică, încît să stăpînească inima, ca să n-o lase să fie biruită (ca să nu zic să nu le simtă deloc), de pofta trupului şi dulceața păcatului, care intră în lăuntru odată cu năvălirile vrăjmaşului. Pe lîngă aceasta, pocăința trebuie să fie atît de hotărîtoare, încît să-l facă pe cel ce se pocăieşte să nu se mai întoarcă niciodată la păcat, oricît de mare ar fi dragostea pentru vreun lucru zidit sau frica de vreo primejdie, şi nici din altă oarecare pricină. După cum face o femeie cinstită, care, fiind hotărîtă să

păzească cinstea bărbatului ei, nu dă prilej vreodată nici să fie bănuită, chiar dacă ar pătimi nenumărate rele pentru asta.

În al doilea rînd, durerea pocăinței se cuvine să nu fie mincinoasă, sau puțină şi de scurtă durată, ci adîncă şi desăvîrşită. Încît, atît durerea care ne întoarce pe noi de la păcate şi ne face să le urîm pentru dragostea de Dumnezeu, care se numeşte zdrobire, cît şi durerea care ne face să ne întoarcem de la păcate din dragoste pentru noi înşine, care se numeşte sfărîmare de tot, trebuie să fie atît de desăvîrşite şi fără de lipsă, încît să-l facă pe cel ce se pocăieşte să se întoarcă de la păcate şi să le urască din tot sufletul său, mai mult decît orice alt rău. Adică sufletul să aleagă mai bine să pătimească orice alt rău, ca: pagubă de lucruri, lipsire de cinste, sau chiar să-şi dea viața, decît să lucreze vreun păcat. Pentru aceasta, cel ce se pocăieşte cu adevărat, trebuie să arate lui Dumnezeu, Cel ce vede adîncurile inimii, că inima lui pătimeşte atîta durere, încît dragostea lui pentru El covîrşeşte cu mult mai mult dragostea lui pentru cele zidite de Dumnezeu. Şi atît de desăvîrşite se cuvin să fie aceste dureri, încît nu numai că trebuie să rămînă pentru totdeauna la cel ce se pocăieşte - zdrobindu-i inima şi scoțîndu-i lacrimi şi suspine, după cum este scris: „Iar voi ați strigat din durerea inimii voastre şi din zdrobirea duhului v-ați tînguit" - ci trebuie s-o facă pe inimă să urască păcatul, să se întoarcă de la el şi să nu-l mai facă niciodată.

În al treilea rînd, această durere a inimii se cuvine să fie mai presus de fire, atît la început, cînd se pricinuieşte, cît şi la sfîrşit. Pentru că începutul şi pricina acestei dureri este darul lui Dumnezeu cel mai presus de fire, care zdrobeşte şi umileşte inima, iar nu firea sau o altă oarecare pricină firească. Pentru aceasta a zis marele Vasile: „Umilința cea care se face de la sine este dar al lui Dumnezeu. Ca, gustînd sufletul din dulceața unei dureri ca aceasta, să se sîrguiască a o folosi!" Iar unii şi zisa Apostolului: ***Pe care voieşte Dumnezeu, îl miluieşte*** (Romani 9, 18), o înțeleg „îl umileşte." Căci zice mai departe: „Iar pe care voieşte, îl împietreşte", iar împietrirea şi umilința sînt două stări potrivnice de-a dreptul. Scopul unei astfel de dureri nu trebuie să fie firesc, sau pentru bunătățile cele vremelnice de aici (pămînteşti) pe care le-am pierdut. Pentru că, de se scîrbeşte cineva şi pătimeşte o durere pentru acestea de aici, scîrba şi durerea lui nu i se socoteşte spre pocăință, căci este nefolositoare. Ci trebuie să ne scîrbim pentru bunătățile cele mai presus de fire (cereşti), de care ne-am lipsit prin păcat, şi pentru răutățile cele afară de fire ce le-am agonisit, care şi pe acestea ni le-a arătat credința cea mai presus de fire. Scopul cel mai desăvîrşit pentru care trebuie să pricinuim în noi această durere mai presus de fire, este ca prin ea să ne împăcăm şi să ne unim cu Dumnezeu, ca apoi să dobîndim fericirea ce covîrşeşte hotarele firii. Deci dacă cel ce se mărturiseşte nu are în inima sa o astfel de durere lucrătoare, desăvîrşită şi mai presus de fire, după mărturisire se întoarce iarăşi la casa lui împreună cu toate păcatele sale.

De aceea, bună şi folositoare este cercetarea de sine de către cel ce se pocăieşte, ca să poată afla toate păcatele ce le-a făcut cu lucrul, cu cuvîntul sau cu gîndul. Apoi, a se mărturisi la duhovnic de toate păcatele sale, fără a lăsa nici unul ascuns, căci aceasta aduce mare uşurare. Însă cercetarea conştiinței şi mărturisirea se cuvine să fie însoțite de zdrobirea şi durerea cea dinlăuntrul inimii, despre care vorbim acum. Căci canonul ce-l primeşte de la duhovnic cel ce se pocăieşte - adică: post, plecări de genunchi (metanii), sau altă pătimire rea - zdrobeşte şi chinuieşte numai trupul, adică numai omul cel dinafară; şi astfel tai numai ramurile cele dinafară ale păcatului. Dar durerea zdrobeşte şi răneşte pe omul cel din lăuntru, pe inimă însăşi, unde se găsesc rădăcinile tuturor păcatelor. Şi, zdrobind inima, zdrobeşti totodată şi răneşti şi păcatele. Sau mai bine zis, zdrobeşti şi răneşti pe diavolul însuşi, pe balaurul şi începătorul răutăților, care, cuibărindu-se în inimă, de acolo, din lăuntru vorbeşte şi aruncă toate gîndurile cele urîte, rele şi hulitoare, îndemnîndu-l pe om la păcate. ***Căci din inimă ies: gînduri rele, ucideri, prea-curvie, desfrînări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule*** (Matei 15, 19). [...]

Dacă această durere va lipsi din inima celui ce se pocăieşte, adevărat este că el rămîne nepocăit şi nemărturisit, chiar dacă s-a mărturisit cu gura lui; el este ca şi cel ce nu s-a mărturisit de păcatele lui, sau a fost legat, sau n-a fost dezlegat de duhovnic. De aceea, Domnul a zis cu hotărîre: ***De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel*** (Luca 13, 5). Adică: De nu vă veți pocăi, din inimile voastre, cu o astfel de durere lucrătoare, desăvîrşită şi mai presus de fire, toți veți fi osîndiți. Pentru aceasta, şi Duhul Sfînt, vrînd să arate cît de trebuincioasă este această durere a inimii în taina pocăinței, cere această durere de la cei ce se pocăiesc, zicînd prin Proorocul Ioil: ***Rupeți-vă inimile voastre, iar nu hainele voastre!*** (Ioil 2, 13). Iar apoi cere pocăința lor, zicînd**: *şi întoarceți-vă către Domnul Dumnezeul vostru!***

Vezi, frate, care este mărturisirea cea canonică şi după lege? Vezi care este pocăința cea adevărată? Acum, te rog pe tine să socoteşti, oare cel ce păcătuieşte fără ruşine şi zice: „Mă voi mărturisi!" poate să aibă o astfel de

durere adevărată pentru păcatele lui, în felul cum am arătat? Mie mi se pare că nu. Căci prin ceea ce zice, el arată că nici măcar nu cunoaşte că trebuie să se pocăiască după Canoanele Bisericii. Şi, chiar dacă ar cunoaşte, dar zicînd unele ca acestea şi păcătuind cu nădejdea pocăinţei, el însuşi se arată că este cu desăvîrşire fără cuvînt. [...]

Iar ca să cîştige cineva umilinţă, îi trebuie multă cugetare din *Sfînta Scriptură* şi nevoinţă neîncetată după rînduiala Bisericii. „Iar a se sili şi a nu putea, mai întîi aceasta dovedeşte lenevirea noastră din vremea trecută. Că nu este cu putinţă a o lua pe aceasta îndată fără multă şi deasă cugetare împreună cu nevoinţă. Iar apoi mai arată că sufletul este stăpînit de patimi, şi nici de acelea de care voieşte să se slobozească nu poate să se lase" (Hotărîre pe scurt, 16).

Un îmbunătăţit făcea în fiecare an o mărturisire cuprinzătoare, adică îşi mărturisea toate păcatele ce le făcuse în toată viaţa sa, nu pentru alt scop, ci numai ca să dobîndească în inima sa o adevărată durere pentru păcatele lui. Pentru aceasta însă se pregătea de mai înainte cu multe săptămîni în linişte şi cu cugetările nevoinţelor duhovniceşti, iar în ziua în care voia să se mărturisească petrecea opt ceasuri pentru a se iscusi în lucrările zdrobirii şi ca să ceară această mare dăruire de la Dumnezeu. Iar tu, dacă ai păcătuit ieri, sau alaltăieri, fără să măsori greutatea păcatului, fără a cugeta deloc la măreţia şi la bunătatea lui Dumnezeu, pe Care L-ai nesocotit, şi fără să citeşti nici o carte care să aibă aceste învăţături, ci numai aşa..., aducîndu-ţi aminte de relele ce le-ai făcut, mergi să le mărturiseşti pe ele duhovnicului. Şi crezi că numai cu aceasta vei cîştiga pocăinţa cea adevărată şi durerea cea lucrătoare şi desăvîrşită a inimii, care este nedespărţită de pocăinţa cea adevărată? Departe, frate, departe eşti de pocăinţa cea adevărată cu nişte mărturisiri ca acestea pe care le faci, căci te asemeni cu aceia despre care zice David că-şi rupeau hainele lor şi se arătau că se mîhnesc pe dinafară, iar pe dinăuntru, în inimă, nu se mîhneau: „Despărţitu-s-au, şi nu s-au umilit." Dacă doar te mărturiseşti, speli vasul numai pe dinafară şi faţa inimii tale, iar adîncul cel din lăuntrul inimii rămîne plin de necurăţie. ***Curăţeşte mai întîi partea cea din lăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea dinafară*** (Matei 23, 26). [...]

Tu gîndeşti că, după ce-ţi vei mărturisi cu umilinţă la duhovnic păcatele pe care le-ai făcut şi după ce acela îţi va citi rugăciunea de dezlegare, eşti curat ca şi cum n-ai fi făcut niciodată vreun păcat. Şi pleci de la picioarele duhovnicului ca şi cum n-ai fi avut nici o întinăciune. Dar acest gînd nu este adevărat, pentru că prin Taina Sfîntului Botez se şterge doar păcatul strămoşesc şi orice alt păcat făcut pînă atunci, însă nu se şterge şi necunoştinţa minţii, şi pofta, şi aplecarea către păcat sădită în fire şi alte urmări ce le-a pricinuit acest păcat strămoşesc în firea oamenilor. Acestea rămîn în firea omului şi după botez, ca o pedeapsă, spre încercarea stăpînirii de sine şi spre încununarea luptei şi a biruinţei celor botezaţi. Aşa şi mărturisirea ce se face bine, cu toate că şterge păcatele, însă nu şterge răutatea pe care au pricinuit-o ele în suflet, adică orbirea şi întunecarea minţii, înclinările cele rele ale voinţei, obişnuinţele şi deprinderile inimii, stricăciunea şi netrebnicia puterilor şi lucrărilor firii. Într-un cuvînt, toată grozăvia ce a pricinuit-o păcatul în om, după chip şi după asemănare. Deci mărturisirea nu ia de la noi urmările pe care le-au pricinuit în noi păcatele noastre, nici rănile păcatului, nici toată puterea deprinderilor şi obişnuinţelor pricinuite de păcat, ci doar le micşorează puţin. Ele rămîn, pentru ca noi să le îndreptăm şi să le ştergem cu durerea cea neîncetată a inimii şi cu ostenelile şi nevoinţele pocăinţei ce sîntem datori să le facem în toată viaţa noastră, după ce am păcătuit.

Deci să ştii, frate, că după ce vei face o mărturisire bună şi umilită, se cuvine să împlineşti canonul şi pedeapsa pe care ţi-o va da duhovnicul, adică: ori post, ori plecări de genunchi, ori rugăciune, ori altceva de acest fel. Apoi se cuvine să împlineşti canonul şi pedeapsa pe care ţi le va da Dumnezeu ca să tămăduiască rănile păcatelor tale: boală, nedreptăţi, lipsire de averi, moartea mai înainte de vreme a rudeniilor sau a celor iubiţi ai tăi, necinstiri ori alte ispite, pricinuite de diavoli, de oameni sau de firea cea stricată. Căci toate acestea, dar mai ales necinstirile şi ocările, nasc durere şi umilinţă în inimă, şi de aceea Dumnezeu îngăduie să vină. Despre acestea a zis şi un Părinte: „Cînd pentru ocărîre sau necinstire vei pătimi mare durere, cunoaşte-te pe tine că mult te-ai folosit" (scolie la Cuvîntul 25 din Scară). Iar alt Părinte, cînd îi venea vreo scîrbă, obişnuia a zice: „Acesta este fierul ars al lui Iisus." Nişte pedepse ca acestea a dat Dumnezeu lui David după iertarea prea-curviei şi a uciderii. Căci Dumnezeu este duhovnicul cel mai înţelept dintre toţi şi El ştie să îndrepte pe păcătoşi mai bine decît orice duhovnic cu orice fel de canon. Dreptatea lui Dumnezeu ar ierta, împreună cu greşeala, şi munca cea veşnică, dar nu o face aşa uşor şi oricum, ci numai după împlinirea canonului vremelnic. Am zis după împlinirea canonului, căci, deşi canonul ajută păcătosului la iertarea păcatelor lui, dar iertarea desăvîrşită o face mila cea nemărginită a lui Dumnezeu, prin patimile şi moartea Fiului Său, după cum ne arată Sfinţii Teologi. Dumnezeu obişnuieşte să-i pedepsească pe păcătoşi mai ales cu mustrarea conştiinţei, topindu-i şi uscîndu-i ca o pînză de păianjen, după cum

zice David: ***Cu mustrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om şi ai subţiat ca pînza de păianjen sufletul său*** (Psalmi 38, 14-15); sau, prin somn, cu vedenii înfricoşate, după cum zice Iov: ***Că o dată va grăi Domnul, şi a doua oară; prin vis sau prin vedenie de noapte, cînd frică groaznică cade peste oameni cînd sînt adormiţi pe pat. Atunci descoperă mintea oamenilor cu chipuri de frică, că acestea îi înfricoşează pe ei!*** (Iov 33, 14-16). Iar pricina este că, de nu ar pedepsi Dumnezeu în această viaţă cu canon şi cu pedepse vremelnice pe păcătoşi pentru păcatele lor, cu adevărat îi va pedepsi în cealaltă viaţă, în iad, cu chin veşnic. Aşa zice dreptul Iov, care se temea pentru toate ale sale: ***Mă clatin din toate mădularele*** (Iov 9, 28), căci ştia că nu lasă Dumnezeu fără pedeapsă nici o datorie a păcătosului: „Pentru că ştiu că nu mă vei lăsa pe mine nepedepsit."

Apoi, pentru ca tu, frate, să cîştigi pocăinţa cea adevărată, îţi trebuiesc patru lucruri, ca şi unui grădinar care vrea să facă o livadă într-un loc sălbatic: 1) întîi, el taie odraslele şi ramurile pomilor sălbatici; 2) apoi, scoate toate rădăcinile acelor pomi, căci, de vor rămîne rădăcinile, acestea scot iarăşi odrasle; 3) în locul acelor pomi sălbatici, el sădeşte pomi roditori; 4) după care, trebuie să păzească cu mare atenţie aceşti pomi de orice vietate şi întîmplare rea, pînă ce vor prinde rădăcini şi vor ajunge ca să facă roade.

Aşa şi tu, frate, mai întîi trebuie să tai odraslele şi ramurile păcatului, adică să iei o hotărîre neclintită, cu toată voinţa şi inima ta, ca să nu mai faci păcatul altă dată şi să te îndepărtezi de orice faptă şi orice lucrare a lui, aşa cum te îndepărtezi de pedeapsă şi de moarte. Depărtarea de la păcat ţi-o va pricinui rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, Care te păzeşte cu darul Său şi-ţi aduce aminte de moarte, de judecată şi de osîndă. Apoi, mărturisirea deasă a păcatelor tale şi împărtăşirea cu dumnezeieştilor Taine, dacă nu ai vreo împiedicare. Dar mai ales îţi va ajuta ţie la aceasta fuga de toate pricinile păcatului şi, întîi de toate, de vederile cele rele, de vorbirile şi de prieteniile cu cei cu care ai păcătuit. Mai pe scurt spus - fugi de toate pricinile care vatămă sufletul tău!

În al doilea rînd, trebuie să tai nu numai ramurile păcatului, prin îndepărtarea de faptele lui, ci să-i scoţi şi rădăcinile. Iar rădăcinile păcatului sînt înclinările cele rele, împătimirile, deprinderile, obişnuinţele, patimile şi toate poftele păcatului, care rămîn înrădăcinate în adîncul inimii tale şi după ce nu mai lucrezi păcatul şi te depărtezi de fapta cea rea. Pentru a smulge şi dezrădăcina cu totul din inima ta aceste rele înclinări, împătimiri, deprinderi, obişnuinţe şi rădăcini ale păcatului trebuie să te nevoieşti însă, frate. Pentru că, de nu le vei scoate, este primejdia ca ele să odrăslească din nou şi să nască fapta păcatului, după cum zice marele Vasile: „Căci - după cum, dacă cineva ar voi să taie ramurile sadului, dar să lase rădăcina, nimic nu a făcut; căci, rămînînd rădăcina, ramurile iarăşi odrăslesc - la fel şi unele păcate nu-şi au începutul de la ele, ci răsar din altele; deci toată nevoinţa este ca cel ce voieşte să se curețe de ele să scoată afară pricinile cele dintîi ale păcatelor" (Hotărîre pe scurt, 289). Vedem pe mulţi din cei ce se pocăiesc că au tăiat ramurile păcatului, făcînd deci lepădare desăvîrşită de răutate, că au hotărît să nu mai lucreze păcatul cu fapta, dar, pentru că nu au scos şi rădăcinile din inima lor, se pleacă iarăşi să poftească păcatul şi îl cugetă adeseori cu mintea lor. Ei sînt precum Israilitenii care au ieşit doar cu trupul din Egipt, iar cu sufletul şi cu înclinarea inimii lor au rămas tot acolo, căci îşi aduceau aminte şi pofteau cărnurile, usturoiul şi cepele Egiptului, zicînd: ***Cine ne va hrăni pe noi cu carne? Căci ne aducem aminte de peştele pe care îl mîncam în Egipt în dar, de castraveţi şi de pepeni, de ceapă, de praz şi de usturoi*** (Numeri 11, 4-5). Aşa şi aceştia, lasă păcătuirea cu trupul, dar nu-şi lasă şi înclinarea, aducerea aminte şi pofta lor cea către păcat. Căci îi iartă pe vrăjmaşii lor, şi le pun metanie şi nu se răzbună asupra lor, dar numai cu gura şi cu chipul cel din afară, iar în inimă mai păstrează încă o oarecare patimă a pomenirii de rău şi nu-i iubesc pe vrăjmaşii lor desăvîrşit. De aceea, cînd i se va întîmpla vrăjmaşului său vreo nevoie rea, se bucură, iar de-l întîmpină pe el vreo norocire, se întristează. Şi a hotărît să nu mai păcătuiască cu acea persoană cu care a păcătuit mai înainte, însă totdeauna are o aducere aminte către ea, o împătimire şi o înclinare ascunsă, prin care, cu ochiul minţii, şi-o închipuie des şi vorbeşte cu ea cu dulceaţă, şi cînd e treaz şi cînd doarme. De aceea, adeseori îşi întoarce ochii săi cei dinafară ca s-o vadă şi iubeşte să vorbească cu ea cînd este de faţă, iar cînd lipseşte, vorbeşte cu dragoste despre ea. Precum femeia lui Lot, care s-a despărţit de Sodoma cu trupul, dar nu şi cu inima, şi de aceea s-a întors s-o vadă. ***Şi s-a uitat femeia lui Lot înapoi, şi s-a făcut stîlp de sare*** (Facere 19, 26). Sau cum fac bolnavii care se depărtează de bucatele cele vătămătoare şi nu le mănîncă, temîndu-se să nu moară, dar întreabă des de ele. Şi, neputîndu-le mînca să-şi împlinească pofta cu ele, le iau numai în mîini, răsfăţîndu-se cu ele şi mirosindu-le şi îi socotesc foarte fericiţi pe cei ce pot să le mănînce. [...] Iar păcătoşii, ca nişte nebuni şi fără de minte, socotesc că este un lucru uşor a scăpa de păcat. Ei cred că a face un păcat sau o sută este acelaşi lucru. Dar nu-şi dau seama, ticăloşii, că, cu fiecare păcat lucrat, îşi pun în primejdie din ce în ce mai mare mîntuirea lor. Fiindcă mintea lor se orbeşte din ce în ce mai mult, iar inima lor se învîrtoşează; greutatea păcatelor creşte mereu, iar ajutorul lui Dumnezeu lipseşte ca să-i ajute; războiul diavolului se întăreşte din ce în ce mai mult asupra lor, iar puterile lor slăbesc, nemaiputînd să-l biruiască pe vrăjmaş. Despre aceasta, cu

înțelepciune a zis un Dascăl că păcătoşii care se pocăiesc, ieşiți de curînd din starea de păcat şi abia depărtați de la răutate, se aseamănă cu bolnavii care s-au sculat de curînd din boală. Căci, deşi nu sînt bolnavi, sînt galbeni şi slăbiți; mănîncă, dar fără de gust; dorm, dar fără să se odihnească; rîd, dar fără plăcere; umblă, dar mai mult se tîrăsc. Şi, pe scurt, orice ar face, fac cu mare greutate şi slăbiciune. Aşa şi păcătoşii care au lăsat de curînd păcatul, de se întîmplă să facă vreun bine, îl fac, dar nu cu sîrguința şi rîvna ce se cuvine, ci cu mare greutate, căci rămăşițele şi rădăcinile păcatului sînt încă în inima lor şi nu s-au vindecat cu desăvîrşire.

Dar rădăcinile şi înclinările acestea rele cît şi patimile păcatului ce au rămas în inima ta, frate, cum poți să le scoți? Ştiți că cei ce vor să scoată rădăcinile vreunui copac mare folosesc sape, cazmale, tîrnăcoape, securi şi alte unelte. La fel şi tu, ca să scoți rădăcinile cele rele ale păcatului, să foloseşti diferite unelte. Adică să foloseşti înfrînarea de la mîncare, de la somn, plecările de genunchi, culcările pe jos şi orice altă rea pătimire a trupului. Căci acestea nu numai că scot pămîntul ce este împrejurul rădăcinilor, mişcîndu-le şi clătindu-le pe acestea, ci le şi lovesc şi le taie, lovind inima în care sînt sădite aceste rădăcini, după cum zice Avva Marcu Pustnicul: „Fără de zdrobirea inimii, este cu neputință a se izbăvi de răutate. Iar pe inimă o zdrobeşte înfrînarea din trei părți, adică a somnului, a pîntecelui şi a odihnei trupeşti.” Însă securea cea mai ascuțită şi mai tăietoare decît toate, care poate tăia şi scoate toate aceste rele rădăcini ale păcatului, este durerea inimii, despre care am zis mai sus, apoi zdrobirea şi mîhnirea sufletului. Durerea în inimă ți-o va pricinui aducerea aminte şi cugetarea la aceste fapte ale tale: 1) că ai vătămat pe Dumnezeu şi darurile Lui cu păcatele tale; 2) că te-ai arătat nemulțumitor la atîtea nenumărate faceri de bine ce ți le-a făcut ție Dumnezeu; 3) că ai făcut o mare nedreptate şi ai defăimat răscumpărarea ce ți-a făcut-o ție Fiul lui Dumnezeu cu atîtea pătimiri şi cu însuşi Sîngele Său; 4) că te-ai vătămat pe tine însuți, şi vremelnic şi veşnic, cu păcatele ce le-ai făcut; 5) că ai pierdut pe Dumnezeu şi darul cel dumnezeiesc al înfierii şi al dreptății pe care-l aveai; 6) că te-ai lipsit de fericirea cea veşnică a Raiului; 7) că te-ai pedepsit cu o osîndă şi pedeapsă veşnică din pricina păcatelor tale.

Iar durerea aceasta se cuvine să fie atît de mare, atît de lucrătoare şi de desăvîrşită, după cum este durerea unei femei care şi-a pierdut unicul ei fiu, sau pe bărbatul cel iubit. Sau ca durerea unui cuțit sau a unui ac mare, sau a unui spin ce ți-ar vătăma piciorul tău. Despre care zice David: „Întorsu-m-am spre chinuire, cînd s-a înfipt mie ghimpele.” Această durere şi scîrbă să apese neîncetat inima ta ca într-un cleşte şi, zdrobind-o, s-o facă să scoată cînd lacrimi, cînd suspine. Avva Isaac Sirul a zis că „pocăința este inima zdrobită şi smerită” şi că „pocăința este să le părăseşti pe cele de mai înainte şi să te scîrbeşti pentru ele.” Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Pocăința este necăjire tare a pîntecelui şi lovire a sufletului spre simțire puternică.”

Această durere şi scîrbă a inimii se cuvin să fie de-a pururea, după cum de-a pururea este şi pocăința. Pentru aceasta şi tu, frate, se cuvine să ai acest fel de durere în inima ta. Căci, dacă ai această durere, atunci ai şi pocăința. Dar îndată ce ea va lipsi din inima ta, numaidecît şi tu vei fi lipsit de pocăință, după cum zice Gheorghe Coresi, împreună cu ceilalți Cuvîntători de Dumnezeu. De aceea a zis dumnezeiescul Isaac Sirul: „Nici una din faptele cele bune nu este mai înaltă decît pocăința. Căci lucrarea ei nu poate să se sfîrşească vreodată” (Cuvîntul 557).

Trei pricini sînt pentru care se cuvine ca durerea inimii să fie necurmată:

Întîi, pentru că, îndată ce face păcatul de moarte, omul este vrednic de a fi omorît trupeşte de Dumnezeu şi de a fi lipsit de viața aceasta, cum era în Legea Veche, cînd păcatele cele de moarte erau pedepsite cu moartea trupească, şi astfel cei vinovați erau aruncați în chinul cel veşnic. Însă Dumnezeu, pentru iubirea Sa de oameni, nu-l mai omoară pe cel ce a păcătuit, ci-l lasă să trăiască, ca să se pocăiască în toată viața lui pentru păcatul ce l-a făcut, după cum zice Avva Marcu: „Altădată, cel ce s-a făcut vrednic de moarte, după Lege s-a omorît. Iar cel ce trăieşte, întru credință trăieşte, pentru pocăință” (Cuvînt pentru pocăință). De aceea, după ce omul va cădea în păcat, şi încă de moarte, nu mai poate fi fără grijă în toată viața lui. El este dator ca în fiecare zi să se mîhnească, să pătimească durere, să se pocăiască, să se îngrijească pentru păcatul făcut, cu toate că a luat iertare de la duhovnicul lui. După cum şi Proorocul David - cu toate că a fost iertat de Dumnezeu, prin Proorocul Natan, pentru cele două păcate de moarte ce le-a făcut, şi cu toate că a împlinit îndeajuns canonul pentru ele, cu răzvrătirea ce i-a făcut-o fiul său Avesalom cînd l-a alungat din împărăția sa - totuşi el nu a încetat de a se îngriji, a se pocăi şi a plînge pentru ele în toată viața sa, căci zice: ***fărădelegea mea eu o voi vesti şi mă voi îngriji pentru păcatul meu*** (Psalmi 37, 18). Şi iarăşi, în altă parte: ***Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, aşternutul meu voi uda*** (Psalmi 6, 6).

Iar „pat”, numeşte David locul unde a făcut prea-curvia, iar „aşternut”, locul unde a dat hotărîrea morții asupra nevinovatului Urie, după cum tîlcuiesc unii Dascăli. Pentru aceasta, şi Apostolul Petru, de cîte ori auzea cocoşul cîntînd, îşi aducea aminte de lepădarea ce o făcuse, şi se pocăia şi plîngea, după cum zice Sfîntul Clement, ucenicul lui. De aceea zice şi dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Suspină cînd ai păcătuit. Şi aceasta o fă neîncetat, că aceasta este mărturisire. Nu acum vesel, iar mîine trist, apoi iar vesel. Ci totdeauna în plîngere şi zdrobire de sine. Căci zice: „Fericiți cei ce plîng”, adică cei ce fac aceasta neîncetat. Să petreci făcînd aceasta neîncetat, să iei aminte de tine şi să-ți zdrobeşti inima ta, după cum plînge cel ce şi-ar pierde un fiu adevărat” (Cuvîntul 5 la Epistola a doua către Corinteni).

A doua pricină pentru care durerea inimii şi pocăința se cuvin să fie neîncetate este că fiecare păcat e o rană. Şi, deşi rana s-ar tămădui, însă semnul şi cicatricea rămîn în suflet şi nu se pot şterge desăvîrşit în viața aceasta, după cum zic cei mai mulți (ca să nu zic toți) Teologii. Pentru că cel ce a furat, sau a desfrînat, sau a ucis, numai o dată, nu poate să mai fie nevinovat şi curat prin pocăință ca şi mai înainte de săvîrşirea acestor păcate. De aceea, de cîte ori şi-ar aduce aminte păcătosul de păcatele sale şi ar vedea semnele şi urmele rănilor pricinuite de ele, este cu neputință să nu se mîhnească pentru ele, să nu plîngă şi să nu se pocăiască, chiar dacă rănile lui ar fi tămăduite. Deci semnele şi cicatricele tuturor păcatelor rămîn în suflet neşterse, după cum am zis, dar mai ales păcatele cele trupeşti. Pentru aceasta, şi marele Vasile, în cuvîntul său pentru feciorie, zice că pocăința poate ierta păcatul unui bărbat sau al unei femei ce şi-au stricat fecioria lor curvind, dar nu o poate face pe cea stricată ca pe o fecioară. De aceea, celor ce au curvit, acest lucru trebuie să le pricinuiască plîns în toată viața lor. „Că pocăința iartă păcatele, dar pe cea stricată neputînd s-o facă ca şi pe cea nestricată, în toată viața ei ea se tînguieşte. Căci cum se va face nestricat cel care este stricat? Şi cum cel odată rănit cu pofta, cu dulceața şi cu patima, se va face ca cel nerănit, petrecînd în trupul şi în sufletul lui semnele stricăciunii?” Iar la sfîrşitul cuvîntului pentru pocăință zice: „Este vindecare şi după rană, dar rămîne cicatricea.” Iar dumnezeiescul Grigorie zice: „Din vechime nu este punere în starea cea mai dinainte (de păcat), cu toate că o vom căuta pe ea cu multe suspine şi lacrimi, din care abia vine tămăduirea cu cicatrice. Că aşa credem că vine (tămăduirea).” Încă şi Sfîntul Chiril al Ierusalimului zice la fel: „Şi întinăciunile păcatelor rămîn în trup. Căci - după cum rana mergînd înainte în trup, cu toate că s-ar face o oarecare tămăduire, cicatricea însă rămîne - aşa şi păcatul răneşte şi trupul şi sufletul, şi rămîn semnele cuielor în toate.” Şi Sfîntul Isidor Pelusiotul tot aşa mărturiseşte, zicînd: „Pentru că ai auzit că s-a dat pocăință, nu merge fără frică spre a păcătui, ca şi cum negreşit te vei vindeca. Ci să ştii că, în primul rînd, mulți nici de pocăință n-au mai avut vreme, luînd pedeapsă chiar în greşeala lor; iar apoi pentru tămăduirea patimilor trebuie multă vreme de pocăință. Pentru că şi de durere este trebuință, şi de postire, şi de priveghere, şi de milostenie, şi de rugăciune şi de toate ca acestea, ca să se vindece rănile ce s-au făcut mai înainte.”

Altă pricină din care se cuvine să înțelegi că, măcar de s-ar vindeca, totuşi cicatricea arată rana. Căci nu este la fel trupul întreg şi trupul tămăduit, nici haina care nu este ruptă şi haina ruptă, cu toate că s-ar putea ca, cu oarecare meşteşug, să fie făcută ca să nu se observe cu uşurință.

Iar tămăduire prin cicatrice se înțelege închiderea rănii, pe care şi Dumnezeu făgăduieşte să o facă, zicînd prin Ieremia: ***Iată, îi aduc ei închegare şi tămăduire*** (Ieremia 33, 6). Iar marele Atanasie zice; „Cel ce se pocăieşte încetează de a păcătui, dar are cicatricele rănilor.” Iar dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: „Dumnezeu, cînd va şterge păcatele, nu lasă nici cicatrice şi nici urmă nu îngăduie să rămînă, ci împreună cu sănătatea dăruieşte şi frumusețea” (Cuvînt pentru pocăință). Dar aceasta o zice pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi nu pentru pocăința păcătosului, căci pocăința nu poate de la sine să facă aceasta. Şi tot acolo zice, ca şi cum ar tîlcui pe cea zisă: „Nu că de la sine pocăința poate să şteargă păcatul, ci fiindcă pocăința se amestecă cu negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu şi cu nemărginita Lui bunătate.” Pentru aceasta, şi dumnezeiescul Ioan Pustnicul în canonul al 19-lea zice: „Copilul, stricîndu-se de cineva, să nu vină la preoție. Căci, deşi acela n-a păcătuit, pentru vîrsta cea nedesăvîrşită, dar vasul lui s-a spart şi s-a făcut netrebnic de sfințita lucrare.” Aceasta şi Dumnezeu voieşte să o arate prin cuvîntul ce l-a zis prin Proorocul Amos: ***Fecioara lui Israil a greşit, şi nu este cine să o ridice pe ea*** (Amos 5, 2). Iar în Pateric citim că marele Macarie totdeauna se mîhnea şi plîngea, căci cînd era copil mic furase nişte castraveți dintr-o grădină.

A treia pricină a durerii şi a pocăinței celei nesfîrşite este aceasta: nici un om, drept sau păcătos, nu este cu putință să rămînă fără de păcat şi slobod de el, pînă la moarte. ***Căci cine se poate lăuda că are inimă curată? Sau cine va cuteza să zică că este curat de păcate?*** (Pilde 20, 9). Că, în fiecare zi şi în fiecare ceas, toți oamenii păcătuim, cînd cu lucrul, cînd cu cuvîntul, cînd cu gîndurile rele, hulitoare şi urîte, întărîtînd pe Dumnezeu. Prin

urmare, toţi sîntem datori să avem durere în inimă şi să ne pocăim în fiecare zi pentru păcatele noastre şi să cerem iertare de la Dumnezeu, nu numai pentru păcatele dinainte, ci şi pentru cele de acum şi din fiecare zi. Pentru aceasta şi Avva Isaac, întărind acestea, zice: „Iar înţelesul capitolului acestuia este să cunoaştem noi în tot ceasul că în aceste douăzeci şi patru de ore ale nopţii şi ale zilei avem nevoie de pocăinţă" (Cuvîntul 50).

Deci, frate, dacă ai această durere lucrătoare în inimă, după cum am zis mai înainte, să ştii că ea va pricinui în sufletul tău multe bunătăţi. Îţi va aduna mintea în inimă, nelăsînd-o să-şi aducă aminte de dulceţile păcatelor. Căci, din fire, în care parte a trupului se simte durerea, acolo aleargă şi mintea. Iar această durere va face ca inima ta să verse otrava şi undiţa păcatului ce a băut-o; o va înmuia şi o va smeri şi, puţin cîte puţin, o va slobozi de patimi şi de înclinările spre păcat. [...]

Această durere a inimii te va face să schimbi şi bucatele, şi băuturile, şi hainele, şi somnul şi toată petrecerea ce o aveai înainte de a păcătui. Aşa se cuvine să vieţuiască cei ce se pocăiesc, adică în smerenie, în plîns, în rugăciune şi în sărăcie. Întîi, că bolnavii nu duc aceeaşi viaţă ca şi cei sănătoşi, după cum zice Sfîntul Grigorie de Nyssa: „Nu trebuie cel ce este bolnav să ducă aceeaşi viaţă după cum o duc cei sănătoşi. Că alta este petrecerea bolnavului şi alta a celui sănătos. Acestea, la cel bolnav cu trupul. Iar cel ce se află rău cu sufletul, ocolind pe Doctorul cel fără de trup şi mărturisindu-se şi arătîndu-şi neputinţa cu făţărnicie, lasă să se nască şi să se facă patima cumplită şi să alunece spre mare greutate. Ci înţelepţeşte-te şi cunoaşte-te pe tine!" Şi iarăşi: „Iar făgăduinţa noastră cere pocăinţă, dar faptele nu arată nici o osteneală. Căci avem aceeaşi petrecere a vieţii ca şi mai înainte de păcat. Veselia este aceeaşi, haina la fel, mîncăm la masă cu îndestulare, somnul - lung şi dezlegat în saţiu, iar îndeletniciri şi griji avem unele peste altele, pricinuind sufletului uitare de a sa purtare de grijă. Şi numai numele pocăinţei îl scriem deasupra, neroditor şi nelucrător."

În al doilea rînd, cei ce sînt sub canon pentru păcat de moarte, nu se cuvine să se bucure şi să aibă aceeaşi petrecere şi viaţă uşoară ca şi ceilalţi oameni, care nu sînt sub canon, după cum zice Proorocul Osea: ***Nu te bucura, Israile, şi nu sălta de bucurie ca păgînul, că ai desfrînat de la Dumnezeul tău*** (Osea 9, 1). La fel zice şi Sfîntul Ioan Scărarul: „Alta este înfrînarea ce se potriveşte celor nevinovaţi şi alta a celor vinovaţi. Cei dintîi au ca semn mişcarea trupului, cei de al doilea, lupta pînă la moarte şi pînă la sfîrşit împotriva lui, cu neîmpăcare şi fără îndurare" (Cuvîntul 14). Şi, în cele din urmă această durere te va face pe tine să fii monah, sau cel puţin să petreci viaţă monahicească fiind în lume.

Iar această durere şi mîhnire nu este aşa de amară încît să aducă deznădejde. (Că mîhnirea care aduce deznădejde se cuvine să o lepădăm, căci este de la cel viclean. Ci este dulce şi făcătoare de veselie duhovnicească, căci este amestecată cu nădejdea mîntuirii, cu umilinţa cea prea-dulce, cu lacrimile şi cu uşurarea conştiinţei). [...]

Acum învaţă şi cum se cuvine să sădeşti în inima ta pomii cei domestici şi aducători de roade, în locul celor sălbatici de mai înainte. Adică, în loc de răutăţi să sădeşti faptele cele bune; în loc de mîndrie, smerenie; în loc de lăcomia pîntecelui, înfrînarea; în loc de iubirea de argint, milostenia; în loc de asprime, blîndeţea; în loc de patimile cele trupeşti, fecioria şi întreaga înţelepciune; în loc de nedreptate şi răpire, dreptatea şi darea din cele ale tale; în loc de zavistie şi urîciune, dragostea de fraţi; şi în loc de călcarea poruncilor lui Dumnezeu de mai înainte, lucrarea şi păzirea acestora. Căci nu este de ajuns frate, spre cîştigarea pocăinţei celei adevărate şi pentru mîntuirea ta, să scoţi din inima ta numai rădăcinile păcatului şi apoi să laşi locul liber, ci trebuie să sădeşti în inima ta sadurile şi pomii faptelor bune. Fiindcă, de vei lăsa inima ta goală, vor răsări iarăşi în ea mărăcinii şi pomii cei sălbatici, adică păcatele şi patimile. Pentru aceea te sfătuieşte pe tine Sfîntul Duh, prin David, scriitorul de psalmi, să fugi de cele rele şi să faci cele bune. ***Fereşte-te de rău şi fă binele*** (Psalmi 33, 13).

În al patrulea rînd şi cel mai de pe urmă, după ce ai sădit faptele cele bune în inima ta, se cuvine să le păzeşti cît poţi, pînă ce vor prinde rădăcini, adică pînă ce se vor face, prin obişnuinţă, deprindere în tine, după cum mai înainte s-au făcut în tine deprindere păcatele şi patimile şi pînă ce vor înflori şi vor face rod de mîntuire, şi de pocăinţă adevărată şi de iertare a păcatelor tale. Căci, de nu le vei păzi şi îngriji, semănătorul neghinelor, diavolul, vine în timpul cînd tu dormi şi eşti fără de grijă şi le dezrădăcinează, sădind iarăşi neghinele şi răutăţile lui, după pilda Evangheliei, ce zice: ***Asemenea este Împărăţia Cerurilor omului care a semănat sămînţă bună în ţarina sa. Dar, pe cînd oamenii dormeau, a venit vrăjmaşul lui, şi a semănat neghine printre grîu şi s-a dus*** (Matei 13, 24-25). Şi, de nu vei păzi faptele bune cu sîrguinţă, se întorc iarăşi patimile în inima ta. Pentru aceea, Părinţii au numit patimile „iubitoare de întoarcere." Iar întorcîndu-se şi aflînd locul inimii bine împodobit şi lucrat, se înrădăcinează

mai adînc decît înainte, şi aşa „cele mai de pe urmă ale tale se fac mai rele decît cele dintîi”, după cum a zis Domnul. Care lucru să nu ți se întîmple ție, iubitule, niciodată! [...]

Iertarea adevărată şi desăvîrşită a păcatelor are patru trepte, una mai înaltă decît cealaltă.

Prima treaptă este a urî păcatul din inimă, cînd îți aduci aminte de el, pentru frica ce încă o ai de a nu cădea iarăşi în el, de a nu te îndulci de el şi de a nu te pleca iarăşi spre el. A doua treaptă, mai înaltă decît aceasta, este a-ți aduce aminte de păcatele tale fără patimă, fără dulceață, fără întristare sau urîciune. A treia treaptă, şi mai înaltă, este cînd omul îşi aduce aminte de păcatele lui, şi se bucură şi slăveşte pe Dumnezeu pentru mulțimea faptelor bune ce le-a cîştigat prin darul cel dumnezeiesc şi prin pocăință. Iar a patra treaptă şi cea mai de sus este a scoate cu totul din inimă înțelegerile cele pătimaşe ale păcatului şi a le uita într-atîta, încît să nu mai poată păcatul năpădi asupra ta. [...]

Vezi, frate, cum se cîştigă pocăința cea adevărată? Vezi cu ce osteneli şi sudori se dobîndeşte adevărata iertare a păcatelor? Deci cum zici tu: „Să păcătuiesc, şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi”? - ca şi cum adevărata pocăință ar fi un lucru cam uşor. De aceea, ia seama de acum înainte, pentru dragostea lui Dumnezeu, şi - cînd te va îndemna pe tine diavolul să cazi în vreun păcat, în loc să-ți înlesneşti căderea zicînd: „Mă voi mărturisi, mă voi pocăi!” - pune sufletul tău în această cetate cu zid nebiruit şi zi-i: „Cine ştie de mă voi mărturisi bine? Cine ştie dacă nu cumva acest păcat pe care cuget să-l fac nu este cel de pe urmă pe care-l va suferi Dumnezeu, şi va tăia funia răbdării Sale şi mă va lăsa să cad în pierzare? Cine ştie dacă Dumnezeu, după ce voi păcătui, îmi va mai da darul pocăinței celei adevărate, pe care nu l-a dat altor păcătoşi, precum mi-a dat mie, şi care acum se ard în iad? Cine ştie dacă nu cumva, obişnuindu-mă să nu mă tem de Dumnezeu, nu voi aluneca puțin cîte puțin în viață defăimată şi în cele din urmă în deznădejde?” ***Inima celui priceput va cugeta pilda*** (Isus Sirah 3, 28).

Şi tu, de vei fi priceput şi înțelept cu inima, nu vei arunca, iubitule, mîntuirea ta într-o primejdie atît de arătată cum este aceasta. Adică a zice şi a nădăjdui într-o mărturisire fără de roadă şi într-o pocăință mincinoasă. Tu, în loc să legi nădejdea ta de-o funie puternică, pentru ca să te mîntuieşti, o legi de un fir de ață putred şi, îndată ce se va rupe, te vei afunda în noianul de foc veşnic şi nemărginit. Iar funia cea puternică înseamnă a te depărta de fapta păcatului, a te lupta să dezrădăcinezi din inima ta, cu durerea cea lucrătoare, înclinările cele rele şi să cîştigi pocăința cea adevărată şi iertarea păcatelor tale, cu lucrarea faptelor bune şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Iar a nu se depărta cineva de păcate este ca şi cum ar înghiți fără de frică otravă neamestecată, nădăjduind că peste o vreme o va da afară din nou. Dar acest lucru dovedeşte că cel ce face astfel este un nebun care de bună voie îşi face un rău nemărginit, căci crede că este la sine ceea ce este numai în mîna lui Dumnezeu, adică hotărîrea că în cutare vreme se va pocăi. Şi este sigur de ajutorul lui Dumnezeu că se va pocăi după vrednicie. Ca şi cum Dumnezeu ar fi prieten al păcătoşilor, iar nu vrăjmaş neîmpăcat al lor şi grabnic în a le răsplăti, Care urăşte cu covîrşire orice păcat.

Să nu te amăgească pe tine, frate, tîlcuirea Părinților care au hotărît: „Ai căzut? Scoală-te!”, adică de cîte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mîntui. Oare aceasta este pocăința, a cădea şi iarăşi a te scula, a te scula şi iarăşi a cădea? Rea şi amăgitoare este înțelegerea aceasta ce o faci tu la zicerea Părinților, căci Părinții au zis aceasta ca să scoată din oameni frica deznădejdii, şi nu ca să-i facă pe ei să păcătuiască cu nădejdea mărturisirii şi a pocăinței. Nicidecum! Căci zice Sfîntul Isaac Sirul: „Bărbăția pe care au pus-o Părinții în dumnezeieştile Scripturi pentru pocăință nu se cuvine nouă să o luăm spre ajutor la a păcătui. Căci ele ni s-au dat ca, liberîndu-ne simțirea de frica deznădejdii, să avem nădejde prin pocăință” (Cuvîntul 70). Apoi, Părinții au zis: „Ai căzut? Scoală-te! Ai căzut? Ridică-te!” Deci n-au zis: Ridică-te şi cazi! - după cum sucit înțelegi tu. Căci mult se deosebeşte una de alta, pentru că a cădea cineva, şi apoi a se scula şi apoi, după ce se scoală, iarăşi să cadă, aceasta nu este şi nici nu se numeşte pocăință, după cum zici tu, ci este şi se numeşte de Sfîntul Apostol Petru ***cîine ce se întoarce la vărsătura sa şi porc ce se tăvăleşte iarăşi în murdăria lui cea de mai înainte*** (2 Petru 2, 22). Iar înțelesul drept al zicerii: „Ai căzut? Scoală-te!” este acesta: de cade cineva în păcat, se cuvine să se depărteze de el cu toate puterile sale, ca să nu mai cadă în el. Dar, dacă din neputința firii lui, şi nu cu voia lui, s-ar întîmpla să cadă iarăşi, se cuvine să nu se deznădăjduiască, ci îndată să se scoale, să se mărturisească şi să se pocăiască, fără a pierde vremea. Fiindcă - după Sfîntul Ioan Scăraru - „a Îngerilor este a nu cădea, fiindcă nici nu pot. Iar a oamenilor este a cădea şi degrabă a se scula, de cîte ori s-ar întîmpla aceasta” (Cuvîntul 4).

Pentru aceasta, şi tu, frate, deşi ai căzut în neputință, să nu zici: Eu acum am căzut, de aceea să mai cad şi să mai lucrez şi alte păcate, fiindcă şi aşa sînt întinat. Şi pe urmă mă voi mărturisi şi mă voi pocăi pentru toate, făcînd

depărtare de păcate!. Nu, frate, pentru Domnul, să nu asculți gîndul acesta, căci este al diavolului, care caută pierzarea ta. Ci, îndată ce vei păcătui o dată, să nu înmulțești păcatul, nici să nu-ți placă să te tăvăleşti în tină, căci zice Isus Sirah: ***Nu întîrzia a te întoarce la Domnul şi nu amîna pocăința de la o zi la alta!*** (Isus Sirah 5, 8), ci scoală-te şi du-te la duhovnic şi te mărturiseşte! Căci, cu cît rana este mai proaspătă, cu atît se va vindeca mai uşor; iar cu cît se învecheşte, cu atît mai greu se tămăduieşte, după cum zice la Scară: „Căci, dacă rana este încă proaspătă şi caldă, din fire este uşor de vindecat. Iar cele vechi, fiindcă sînt neîngrijite şi părăsite, sînt cu anevoie de vindecat" (Cuvîntul 6). Iar de nu vei avea timp potrivit să te mărturiseşti la duhovnic, pocăieşte-te înaintea lui Dumnezeu, fără să amîni pocăința pînă atunci cînd te vei mărturisi. Caută să te împaci cu Dumnezeu prin durere, zdrobire şi pocăință, după puterea ta. Şi nici într-o noapte să nu te culci pînă ce nu vei cădea înaintea lui Dumnezeu, pocăindu-te, pînă cînd vei merge să te mărturiseşti duhovnicului. Căci a sta o singură clipă în păcat de moarte este o îndrăzneală nemaiauzită, fiind în primejdie de moarte, atîrnînd de un fir, care este această viață, deasupra adîncului tuturor răutăților, care este iadul. Şi, vai! Tu, ticălosule, nu stai numai o clipă în păcate de moarte, ci luni şi ani. Iar ca să ieşi dintr-o prăpastie ca aceasta, aştepți ziua Învierii, sau a Sfinților Apostoli, sau a Naşterii lui Hristos, ca să te mărturiseşti şi să te pocăieşti. Şi joci, rîzi şi dormi fără grijă, ca şi cum ai fi vătămat un lucru nesimțitor, ce nu simte vătămarea pe care i-o faci şi nu-ți poate răsplăti, iar nu sufletul tău cel cuvîntător şi fără de moarte. Dar ascultă această pildă înfricoşătoare. Un tînăr a fost legat cu inima cu legăturile dragostei de o desfrînată. Şi, fiind mustrat foarte aspru de părinții lui, de rude şi de duhovnic, a hotărît să rupă aceste legături şi să se izbăvească de acest păcat cu o mărturisire amănunțită a tuturor păcatelor lui. Şi le-a scris pe toate pe o hîrtie. Dar, la cercetarea pe care a făcut-o păcatelor lui, n-a adus şi cuviincioasa durere şi zdrobire în inima sa, după cum se cuvine să facă cei ce-şi aduc aminte de păcatele lor şi se pregătesc a le mărturisi. Şi atîta de puțină durere a pus, încît, mergînd să se mărturisească, a trecut pe la poarta acelei desfrînate şi, intrînd înăuntru, a hotărît să cadă iarăşi în păcat. Şi, lîngă cele vechi, a mai adăugat unul, cu nădejdea că pe urmă le va mărturisi pe toate. Dar ce-a urmat? Fiind stăpînit de gîndul diavolesc, de a cădea în desfrînare, iată că a mai sosit un tînăr, iubitul aceleiaşi desfrînate, care, văzîndu-l pe acesta acolo, s-a mîniat şi l-a omorît dintr-o singură lovitură. Şi, luînd oamenii de acolo trupul lui ca să-l îngroape, au aflat la el hîrtia în care îşi avea scrise păcatele, ca să le mărturisească la duhovnic. O, moarte vrednică de jale! O, nădejde mincinoasă! O, gînd amăgitor al acestui tînăr nenorocit! [...]

Zice Sfîntul Marcu: „Lucrul pocăinței se țese din aceste trei fapte bune: din a-ți veghea gîndurile, a te ruga neîncetat şi a suferi scîrbele ce vin asupra ta." Şi iarăşi: „Toată durerea să ți se facă ție învățător de bună voie şi spre aducere aminte. Şi nu-ți va lipsi ție pricină către pocăință." Iar în alt loc: „Suferind toată scîrba ce vine fără voia ta, cuget-o şi vei afla în ea surpare a păcatului!" Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Semnul pocăinței celei cu deamănuntul şi adevărate este a ne socoti pe noi vrednici de toate necazurile cele văzute şi nevăzute care ni se întîmplă nouă, şi încă de mai multe" (Cuvîntul 5). Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice: „Cel ce se socoteşte pe sine vinovat se dă pe sine doctoriilor celor mai lucrătoare ale pocăinței, şi aşteaptă totdeauna orice scîrbă şi primeşte toată ispita ca potrivită şi cuvenită lui. Şi se bucură, fiindcă, după ce a căzut, a cîştigat curăția sufletului. Şi o face pe aceasta pricină de cerere dureroasă şi covîrşitoare către Dumnezeu; şi nu lasă numai nepomenirea de rău nealungată, ci le şi mulțumeşte celor ce-l ispitesc şi se roagă ca pentru unii ce i-au făcut bine. Pentru care el ia nu numai iertare de cele ce a păcătuit, după făgăduință, ci dobîndeşte şi Împărăția Cerurilor şi dumnezeiasca binecuvîntare." Iar cel ce nu iubeşte a se pocăi şi a-şi tămădui rănile păcatelor lui nu suferă cu mulțumire scîrbele ce-i vin, ci se tulbură, şi cîrteşte şi caută răzbunare. Şi să ştie unul ca acesta că nici nu se pocăieşte cu adevărat, nici nu-şi tămăduieşte păcatele lui, lucru pe care îl adevereşte tot Sfîntul Marcu, zicînd: „Fiindcă, fără cele trei fapte bune zise mai înainte, nu se poate săvîrşi lucrul pocăinței." Şi, în alt loc: „Cînd sufletul păcătos nu primeşte scîrbele ce vin asupra lui, atunci Îngerii zic către el: Doctorit-am Babilonul, şi nu s-a tămăduit (scolie la Cuvîntul 5 din Scară)."

Toți strigăm către Dumnezeu: „Doamne, miluieşte!" şi: „Stăpîne, iartă-ne nouă fărădelegile noastre!", dar, cînd Dumnezeu ne trimite mila Sa şi iertarea păcatelor noastre, noi le alungăm de la noi. Cum anume? Iată cum: cînd vine asupra noastră vreo scîrbă sau ispită, cu care Dumnezeu vrea să ne dea mila Sa şi iertarea păcatelor noastre, noi n-o primim şi nu suferim cu bucurie acea scîrbă, sau ispită, ci ne tulburăm şi ne necăjim. De aceea, sîntem datori ca, pe lîngă durerile şi ostenelile cele de voie şi fără de silă ale pocăinței noastre, să suferim şi durerile cele fără de voie şi de silă ce ne vin nouă dinafară; căci cele de voie, fiind mai uşoare, se binecuvîntează de cele fără de voie, care sînt mai grele, după cum zice Sfîntul Grigorie al Tesalonicului: „Prin răbdarea durerilor celor de voie şi fără de voie, orice nevoitor se face desăvîrşit. Dar, fără primirea şi suferirea durerilor celor fără de voie ce vin asupra noastră, nici cele lucrate de voie nu vor dobîndi dumnezeiasca binecuvîntare" (Cuvînt către Xenia). [...]

Să lăsăm întîlnirile unora cu alții şi vorbirile împreună, căci ele alungă de la noi pocăința, după Sfîntul Isaac, care zice: „Pocăința împreună cu vorbirile este vas găurit” (Cuvîntul 58). Să iubim liniştea şi fuga de oameni, fiindcă ele ajută foarte mult la cîştigarea pocăinței, după cum zice acelaşi Sfînt Isaac: „De iubeşti pocăința, iubeşte şi liniştea. Şi, dacă cineva ar grăi împotrivă despre acestea, să nu te cerți cu el” (Cuvîntul 34). La acestea se adaugă şi porunca pe care a dat-o Dumnezeu lui Cain după ce a păcătuit, căci i-a zis: ***Ai păcătuit! Taci!*** (Facere 4, 7), adică: Cunoaşte ce ai lucrat întru tine şi, după cunoştința dobîndită, pocăieşte-te pentru cele ce ai păcătuit! Iar în înainte-cuvîntarea Cuvîntului pentru tăcere şi linişte al Sfîntului Isaac Sirul, tot aşa se tîlcuieşte, şi se mai adaugă: „Cel care nu a putut să se liniştească şi nici să se pocăiască nu a putut cunoaşte ce este pocăința.” Iar de nu putem să ne liniştim (mai mult), cel puțin să avem negreşit unul sau două ceasuri rînduite pentru aceasta, mai ales seara. Şi atunci, retrăgîndu-ne într-un loc deosebit şi liniştit şi adîncindu-ne simțirile şi mintea în inimă, să ne aducem aminte de toate păcatele noastre - atît de cele trecute, pe care le-am lucrat cu fapta, cu cuvîntul sau cu învoirea gîndurilor, cît şi de păcatele pe care le-am făcut în ziua aceea - şi să ne pocăim cu amar, cu întristare şi cu durerea inimii noastre, cerînd iertare de la Dumnezeu. Pentru că Duhul Sfînt ne porunceşte să facem aşa, după cum zice Proorocul David: ***De cele ce ziceți în inimile voastre, în aşternuturile voastre vă căiți!*** (Psalmi 4, 4). Tot aşa a zis şi Însuşi Hristos tainic întru Duhul, slugii Sale, Sfîntului Simeon Noul Teolog: „Socoteşte să nu faci nimic dintre acelea ce te lipsesc pe tine de bunătățile acestea pe care te-ai învrednicit a le dobîndi. Iar de vei şi greşi cîndva, pentru aducerea aminte de smerenie, îngrijeşte-te a nu lăsa pocăința. Căci pocăința împreună cu iubirea Mea de oameni, pierd şi păcatele cele trecute, şi cele de față.” Să nu lăsăm să treacă nici o zi fără să facem mîntuitoarea cugetare şi această lucrare dumnezeiască. Căci zice Sfîntul Ioan Scărarul: „Nu te amăgi, lucrătorule fără de minte, că poți înlocui timpul (pierdut) cu alt timp. Căci nu va ajunge ziua să împlineşti datoria față de Stăpînul” (Cuvîntul 6). Iar marele Vasile zice: „De greşeală nu fi nebăgător de seamă, măcar de ar fi mai mică decît boldul. Ci sîrguieşte-te mai vîrtos către întoarcere prin pocăință. Pocăința este mîntuire, iar neînțelegerea ei este moarte” (Cuvînt pustnicesc pentru lepădarea de lume).

Dar de ce să grăiesc multe? Dumnezeu, iubiții mei, nu ne va învinui şi osîndi în ziua morții şi a judecății că nu am teologhisit, sau că nu am făcut minuni, sau că nu am ajuns mai înainte văzători. Nu! - ci fiindcă nu ne-am pocăit şi nu ne-am întristat de păcatele noastre. Iar aceasta ne-o spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Nu vom fi învinuiți, o prieteni! nu vom fi învinuiți, la ieşirea sufletului, că nu am făcut minuni, nici că nu am teologhisit, nici că nu ne-am făcut înainte-văzători. Ci vom da seamă negreşit lui Dumnezeu pentru că n-am plîns necontenit” (Cuvîntul 7). Pentru aceasta noi, păcătoşii, sîntem datori ca în fiecare zi (ca să nu zic în fiecare ceas) să ne cercetăm pe noi înşine de ne aflăm în pocăința cea adevărată. Şi dacă, să zicem, în ziua aceea am făcut fapte bune, cu ajutorul lui Iisus Hristos, aşa se cuvine să ne aducem aminte de fapta cea bună a pocăinței şi niciodată, niciodată să n-o uităm. Iar ziua în care nu ne vom pocăi şi nu ne vom întrista pentru păcatele noastre să o socotim pierdută, cu toate că poate am lucrat alte bunătăți în ea. De aceea zice Sfîntul Ioan: „Cel ce se pocăieşte întru adevăr să ia aminte de sine, iar ziua aceea în care nu a plîns să o socotească pierdută, deşi poate a făcut în ea alte bunătăți” (Cuvîntul 5).

Pun sfîrşit şi zic, cu Sfîntul Simeon Noul Teolog, că este de neapărată trebuință ca noi toți să ne tămăduim de patimi şi de rănile păcatelor şi apoi să păzim toate poruncile Domnului şi să lucrăm toată fapta bună. Şi, deşi nu vom ajunge să împlinim toate poruncile Domnului şi toate faptele bune, cel puțin este de neapărată nevoie să ne aflăm sănătoşi, întregi, din partea rănilor şi neputințelor păcatelor, prin porunca şi fapta bună a pocăinței. Şi, de vom muri sănătoşi, vindecați de patimi şi de păcat prin pocăință, ne vom duce în Împărăția Cerurilor. Iar dacă vom muri nevindecați, neputincioşi, urîți şi nepocăiți, ne vom duce în iad. Fiindcă Împărăția Cerurilor nu este pentru păcătoşii cei bolnavi, care nu s-au pocăit, ci este lăcaş şi palat, care primeşte pe cei ce s-au îndreptat prin pocăință, adică pe bine-cinstitorii cei vrednici şi drepți. De aceea, cei păcătoşi, ca şi mine, să strigăm totdeauna către Dumnezeu cu acele rugăciuni obşteşti ale Bisericii noastre Ortodoxe: „Sfinte, cercetează şi vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău! Şi pe noi ne primeşte întru pocăință şi mărturisire, ca un bun şi iubitor de oameni!” Amin!

Bibliografie: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Cuvînt pentru pocăință,* Editura Credința strămoşească, 1999.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE TAINA SPOVEDANIEI

[...] Cînd ni-i bolnav trupul, facem totul şi ne zbatem ca să scăpăm de suferinţe; dar cînd ni-i bolnav sufletul, amînăm şi nu ne sinchisim. De aceea nu scăpăm nici de bolile trupeşti, pentru că pentru noi sînt fără importanţă cele necesare, iar cele fără importanţă, necesare. Lăsăm izvorul păcatelor şi curăţim rîurile. Că pricina bolilor trupeşti este păcatul cuibărit în suflet a arătat-o slăbănogul de treizeci şi opt de ani (Ioan 5, 2-15), bolnavul coborît prin acoperiş (Luca 5, 18-25), iar înainte de toţi Cain (Facerea 4, 8). Dovezi despre adevărul acesta găseşti cîte vrei şi unde vrei. Să secăm, dar, izvorul păcatelor şi vom opri toate pîraiele bolilor trupeşti. Nu vei pune capăt numai bolilor, ci şi păcatului; şi păcatului mai mult decît bolii, pe cît este sufletul mai bun decît trupul.

Să ne ducem, dar, la Hristos şi acum; să-L rugăm să ne întărească slăbănogitul nostru suflet; şi, lăsînd la o parte toate cele trupeşti, să-I vorbim numai de cele duhovniceşti. Iar dacă le vrei neapărat şi pe cele trupeşti, îngrijeşte-te de ele după cele duhovniceşti. Nu dispreţui păcatul, pentru că nu simţi dureri cînd păcătuieşti, ci tocmai de aceea mai ales suspină, că nu simţi dureri. Şi nu simţi dureri, nu pentru că nu te muşcă păcatul, ci pentru că sufletul, fiind plin de păcate, nu simte muşcătura. Gîndeşte-te la cei care au conştiinţa propriilor lor păcate, că se vaită mai cumplit decît cei tăiaţi şi arşi cu fierul înroşit; şi cîte nu fac, cîte nu suferă, cît nu plîng şi se tînguie, numai ca să scape de chinurile conştiinţei? N-ar face-o, dacă nu i-ar durea sufletul!

Deci cel mai bun lucru este să nu păcătuieşti, iar dacă păcătuieşti, să simţi păcatul şi să te îndrepţi. Dacă nu simţim păcatele, dacă nu vorbim de ele, cum vom ruga pe Dumnezeu, cum îi vom cere iertare de păcate? Cînd tu, cel ce păcătuieşti, nici asta nu vrei să ştii că ai păcătuit, pentru care păcate Îl rogi pe Dumnezeu? Pentru cele pe care nu le ştii? Iar dacă nu ştii ce păcate îţi iartă Dumnezeu, cum poţi şti măreţia facerii Lui de bine? Spune-ţi, dar, păcatele tale unul cîte unul, ca să ştii pentru care păcate iei iertare de la Dumnezeu şi ca astfel să-I fii recunoscător Binefăcătorului tău. Cînd superi pe vreun om, rogi pe prietenii lui, pe vecinii lui şi chiar pe slugile lui, cheltuieşti bani, pierzi zile întregi, ducîndu-te la uşa lui şi rugîndu-l de iertare; iar dacă cel supărat te respinge o dată, de două ori, chiar de mai multe ori, nu te descurajezi, ci, fiind mai neliniştit, îţi măreşti şi mai mult rugămintea. Dar cînd supărăm pe Dumnezeu căscăm, ne lenevim, ne desfătăm, ne îmbătăm şi ne căutăm de treburile noastre. Cînd îl mai putem face milostiv? Şi cum să nu-L supărăm mai mult? Că îl facem să Se supere şi să Se mînie şi mai mult cînd nu ne doare sufletul că păcătuim. De aceea merităm să fim acoperiţi de pămînt, să nu mai vedem soarele, să nu mai respirăm, că avînd un Stăpîn atît de uşor de împăcat, îl mîniem; şi mîniindu-L, nici nu ne pocăim. Şi totuşi Dumnezeu cînd Se mînie pe noi, n-o face cu ură şi cu duşmănie, ci vrînd să ne atragă şi mai mult la El. Dacă ţi-ar face mereu bine, deşi Îl insulţi, L-ai dispreţul mai mult. Dar ca să nu faci asta, îşi întoarce cîtăva vreme faţa de la tine, ca să te aibă necontenit alături de El.

Să avem, deci, încredere în iubirea Sa de oameni şi să ne pocăim cu toată purtarea de grijă, înainte de a sosi ziua în care pocăinţa nu mai este de folos. Acum totul stă în puterea noastră; atunci Judecătorul este stăpîn pe hotărîrea Lui: ***Să întîmpinăm faţa Lui întru mărturisire*** (Psalmi 94, 2), să plîngem, să ne tînguim. De-am putea ruga pe Judecătorul, înainte de ziua cea mare a judecăţii, să ne ierte de păcate, n-ar mai fi nevoie să venim la judecată; dar dacă n-o facem, vom spune păcatele în auzul întregii lumi şi nu vom mai avea nici o nădejde de iertare. Nimeni din cei care nu şi-au şters aici pe pămînt păcatele, nu poate scăpa dincolo de pedeapsă; ci, după cum cei din închisori sînt duşi cu lanţurile lor la tribunal, tot aşa toate sufletele, cînd pleacă de aici, sînt duse la înfricoşătorul scaun de judecată, avînd în jurul lor fel de fel de lanţuri de păcate. Viaţa de aici nu-i deloc mai bună decît o închisoare; ci după cum atunci cînd intrăm în locaşul acela îi vedem pe toţi înlănţuiţi cu lanţuri, tot aşa şi în lume, dacă am îndepărta tot învelişul care acoperă faţa lumii şi al oamenilor, am intra în viaţa fiecăruia, în sufletul fiecăruia, atunci am vedea că fiecare este înlănţuit cu lanţuri mai grele decît cele de fier; dar mai ales, dacă ai intra în sufletele bogătaşilor, ai vedea că sînt cu atît mai înlănţuiţi cu cît sînt mai bogaţi. După cum pe un întemniţat îl nefericeşti cînd îl vezi legat la gît şi la mîini, iar adeseori cu cătuşe la picioare, tot aşa şi pe bogat, cînd îl vezi înconjurat de bogăţii nenumărate, nu-l socoti bogat pentru că are bogăţii, ci nefericit, tocmai din pricina lor! În afară de aceste lanţuri, mai are şi crud temnicer: urîta dragoste de bani, care nu-l lasă să treacă pragul închisorii; îi pune în butuci picioarele, pune străjeri la poarta temniţei, zideşte alte porţi, pune noi zăvoare şi-l aruncă tocmai în fundul temniţei, convingîndu-l să se bucure chiar de aceste lanţuri, ca să nu mai aibă nici o nădejde de scăpare din relele ce

l-au cuprins. Ce bine ar fi de-ai putea citi gîndurile sufletului lui! I-ai vedea sufletul nu numai înlănțuit, ci şi murdar, întinat şi plin de stricăciuni!

Nici plăcerile trupeşti nu sînt mai bune decît dragostea de bani şi de avere, ba chiar mai rele, pentru că pîngăresc şi trupul împreună cu sufletul şi aduc, şi peste unul şi peste altul, nenumărate boli. [...]

Unii oameni vor fi osîndiți şi aici, şi dincolo; alții, numai aici; unii, numai dincolo; alții, nici aici, nici dincolo. Aici şi dincolo, precum iudeii: căci au fost pedepsiți şi aici - cînd au îndurat acele nemaiauzite suferințe, la căderea Ierusalimului - şi îndură şi dincolo cea mai cumplită pedeapsă, ca locuitorii Sodomei şi mulți alții. Numai dincolo, ca bogatul care se pîrjolea în iad şi nu era stăpîn nici pe o picătură de apă. Numai aici, ca desfrînatul din Corint. Dar nici aici, nici dincolo, ca Apostolii, ca Proorocii, ca Fericitul Iov; căci suferințele lor nu erau osîndă, ci lupte şi încercări. Să ne sîrguim dar să facem parte din aceştia din urmă! Dacă nu din aceştia, atunci cel puțin din cei care-şi spală păcatele aici. Înfricoşător este scaunul acela de judecată, osînda de neînlăturat, iar chinul de nesuferit. Dacă vrei să nu fii pedepsit nici aici, judecă-te singur, cere-ți singur socoteală de faptele tale! Ascultă ce spune Pavel: ***Dacă ne-am judeca pe noi înşine, n-am mai fi judecați*** (1 Corinteni 11, 31). Dacă faci asta şi mergi înainte pe acest drum, vei dobîndi şi cununa.

- Dar cum să mă pedepsesc pe mine însumi? m-ai putea întreba.

- Plîngi, suspină cu amar, smereşte-te, chinuieşte-te, adu-ți aminte de păcatele tale, unul cîte unul. Nu mic mijloc de pedepsire a sufletului este acesta. Dacă ai ajuns la zdrobirea inimii, atunci ştii că prin aceasta mai cu seamă se pedepseşte sufletul. Dacă ți-ai adus aminte de păcatele tale, atunci ştii cîtă durere se naşte de aici. De aceea Dumnezeu dă unei astfel de pocăințe ca răsplată îndreptățirea, spunînd: ***Spune tu mai întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi!*** (Isaia 43, 26). Nu-i puțin lucru pentru îndreptarea ta adunarea în minte a tuturor păcatelor tale, întoarcerea lor şi pe o parte şi pe alta, după felul lor, şi trecerea lor pe dinaintea ochilor tăi. Cel care face lucrul acesta ajunge la o atît de mare zdrobire de inimă, că socoteşte că nici nu merită să mai trăiască. Iar cel care a ajuns la această socoteală va fi mai moale ca ceara. Nu-mi vorbi mie numai de desfrînare, nici de adulter, nici de păcate recunoscute de toată lumea ca păcate, ci adună în mintea ta uneltirile tale ascunse, calomniile, grăirile de rău, deşertăciunile, pizmuirile tale şi toate păcatele la fel cu acestea! Că şi pentru aceste păcate nu vei suferi mică pedeapsă. Cel care ocărăşte se duce în iad (Matei 5, 22); bețivul nu are parte de Împărăția Cerurilor (1 Corinteni 6, 10); cel care nu iubeşte pe aproapele său supără atît de mult pe Dumnezeu, că nici mucenicia nu-i este de vreun folos (1 Corinteni 13, 3); cel care nu poartă grijă de ai săi s-a lepădat de credință (1 Timotei 5, 8); cel care disprețuieşte pe săraci este aruncat în foc (Luca 16, 22-31). Nu socoti, dar, mici aceste păcate, ci adună-le pe toate şi scrie-le ca într-o carte. Dacă le scrii tu, Dumnezeu ți le şterge, după cum dacă tu nu le scrii, Dumnezeu ți le şi scrie şi te şi pedepseşte. Este, dar, cu mult mai bine ca păcatele noastre să fie scrise de noi şi să ne fie şterse sus, decît, dimpotrivă, ca noi să le uităm, iar Dumnezeu să ni le pună înaintea ochilor noştri în ziua cea înfricoşătoare. Aşadar, ca să nu se întîmple asta, să trecem pe dinaintea conştiinței noastre cu toată luarea aminte toate păcatele noastre şi vom vedea atunci că sîntem vinovați de multe păcate. Cine nu-i lipsit de lăcomie? Să nu-mi vorbeşti mie de o lăcomie măsurată, ci gîndeşte-te că şi pentru această mică lăcomie vom fi pedepsiți. Şi pocăieşte-te! Cine nu ocărăşte? Dar şi ocara te aruncă în iad (Matei 5, 22). Cine n-a vorbit de rău în ascuns pe semenul său? Dar şi vorbitul de rău te lipseşte de Împărăția Cerurilor. Cine nu s-a mîndrit? Dar şi omul mîndru este mai necurat decît toți. Cine nu s-a uitat cu ochi pofticioşi? Dar şi acesta a săvîrşit adulter (Matei 5, 28). Cine nu s-a mîniat pe fratele său în zadar? Dar şi acesta este vinovat sinedriului (Matei 5, 22). Cine n-a jurat? Dar şi jurămîntul este de la cel rău (Matei 5, 34-37). Cine n-a jurat strîmb? Dar şi jurămîntul strîmb e mai mult decît de la cel rău. Cine n-a slujit lui mamona? Dar şi acesta a căzut din adevărata robie, cea întru Hristos (Matei 6, 24). Pot să numesc şi alte păcate mai multe ca acestea; dar sînt de ajuns şi acestea şi îndestulătoare să ducă la pocăință pe un om care nu are inima de piatră şi nu-i cu totul nesimțit. Dacă fiecare din aceste păcate aruncă în iad, ce nu vor face adunate toate la un loc?

- Atunci cum ne mai putem mîntui? mă poți întreba.

- Dacă vei întrebuința pentru fiecare păcat doctoria potrivnică păcatului: milostenia, rugăciunile, căința, pocăința, smerenia, inima zdrobită, disprețuirea averilor. Dumnezeu a pus nenumărate căi de mîntuire dacă vrem să luăm aminte. [...]

Cînd mintea omului este stăpînită, ca de beție sau de nebunie, de un gînd rău, greu îi este omului să se libereze dacă sufletul nu-i deosebit de puternic. Cumplit lucru, cumplit lucru este cînd faci loc în suflet patimilor rele! De aceea trebuie să le îndepărtăm prin orice mijloc şi să nu le lăsăm intrare liberă; cînd ajung de pun stăpînire pe suflet şi-l biruie, dau naştere la mare vîlvătaie, ca şi focul ce cade pe lucruri care se aprind uşor. Vă rog deci să faceți totul ca să le opriți intrarea. Să nu băgați în sufletul vostru orice păcat, mîngîindu-vă cu acest gînd fără de folos, spunînd: „Ce lucru mare e fapta aceasta, ce mare lucru cealaltă?" De aici se nasc mii şi mii de rele. Că diavolul, ticălos fiind, pentru a pierde pe oameni se foloseşte de multă viclenie, de multă stăruință, de mult pogorămînt. Îşi începe atacul cu lucruri mici. Să-ți dau cîteva pilde. A vrut să-l facă pe Saul să asculte minciunile unei vrăjitoare (1 Regi 28, 7). Dar dacă l-ar fi sfătuit dintru început la asta, Saul nu l-ar fi ascultat. Cum l-ar fi ascultat cînd Saul a gonit pe vrăjitoare? (1 Regi 28, 3). De aceea, diavolul se strecoară în sufletul lui pe nesimțite, încetul cu încetul. Mai întîi îl face să nu asculte de Samuil; apoi îl face să aducă lui Dumnezeu arderi de tot cînd nu era Samuil de față; iar cînd a fost ținut de rău, răspunde că a fost silit să jertfească pentru că îl amenințau cumplit vrăjmaşii. Şi ar fi trebuit să plîngă o astfel de faptă! El însă socotea că n-a făcut nici un rău. Dumnezeu îi porunceşte apoi să nu cruțe pe amaleciți; dar el calcă şi această poruncă. De aici au ieşit acele fapte îndrăznețe împotriva lui David şi aşa, pe nesimțite şi încetul cu încetul, nu s-a mai putut opri din alunecuşul său pînă a ajuns de s-a aruncat pe sine însuşi în prăpastia pierzării.[...] De aceea, trebuie să ne împotrivim de la început păcatelor. Chiar dacă diavolul s-ar opri la cele dintîi păcate ce le aduce asupra noastră, nici aşa n-ar trebui să disprețuim aceste prime păcate; cînd însă sufletul e nepăsător, diavolul ne urcă şi la mai mari păcate. Trebuie deci să facem totul ca să stîrpim începuturile păcatelor. Să nu te uiți la păcat că este mic, ci să te gîndeşti că ajunge rădăcină de mare păcat dacă nu-l iei în seamă. Iar dacă trebuie să vă spun ceva care să vă minuneze, este că păcatele mari nu au nevoie de atîta luare-aminte ca păcatele mici şi neînsemnate. Însăşi natura păcatelor mari face ca să ne îndepărtăm de ele; cele mici însă, pentru că sînt mici, ne fac să fim nebăgători de seamă şi nu ne îndeamnă să pornim cu hotărîre la stîrpirea lor. De aceea şi ajung repede mari, pentru că dormim. Aceasta o poți vedea şi cu bolile trupului. Aşa s-a născut în Iuda acel mare păcat. Dacă furtul banilor săracilor nu i s-ar fi părut mic păcat, n-ar fi ajuns să vîndă pe Hristos. Dacă tirania slavei deşarte nu li s-ar fi părut iudeilor un păcat mic, n-ar fi alunecat să ajungă ucigători de Hristos. Şi poți vedea că toate păcatele se nasc aşa. [...]

De la nişte păcate aşa de mici ne duce vicleanul diavol la păcate mari; iar de la păcatele cele mari ne duce la deznădejde; şi găseşte diavolul cu aceasta o altă cale de pieire, nu mai mică decît cea de mai înainte. Că nu ne pierde atît de mult păcatul, cît deznădejdea. Dacă cel care a făcut un păcat se trezeşte, îşi îndreaptă prin pocăință repede păcatul săvîrşit; dar cel care se deznădăjduieşte şi nu se pocăieşte nu se îndreaptă, pentru că n-a folosit leacurile pocăinței. Diavolul ne mai întinde încă o a treia cursă cumplită. De pildă cînd păcatul îmbracă haina evlaviei.

- Dar de unde are diavolul atîta putere, aş putea fi întrebat, încît să înşele pe oameni pînă într-atîta?

- Ascultă şi fereşte-te de gîndurile lui! A poruncit Hristos prin Pavel ca femeia să nu se despartă de bărbat şi să nu se lipsească unul pe altul decît prin bună înțelegere (1 Corinteni 7, 5). Dar unele femei, din o aşa zisă dragoste de evlavie şi de înfrînare, îndepărtîndu-se de bărbații lor, cu gîndul că fac faptă de evlavie, au împins pe bărbații lor la desfrînare.[...]

Alții socotesc iarăşi drept un mare cîştig să se întristeze peste măsură pentru păcatele lor. Dar şi aceasta este o viclenie diavolească; dovadă Iuda; aceasta l-a făcut să se spînzure. De aceea şi Pavel se temea pentru cel ce căzuse în desfrînare; se temea să nu pățească la fel şi a sfătuit pe corinteni să-l smulgă iute din ghearele deznădejdii, ***ca nu cumva să fie doborît de mai multă întristare unul ca acesta*** (2 Corinteni 2, 7). Apoi pentru a arăta că o astfel de întristare prea mare este o cursă a diavolului, spune: ***Ca să nu ne lăsăm covîrşiți de satana; că nu ne sînt necunoscute gîndurile lui*** (2 Corinteni 2, 11); că ne atacă el cu multă viclenie, ne spune Pavel. Dacă diavolul ar lupta împotriva noastră pe față şi deschis, victoria noastră ar fi uşoară şi lesnicioasă; dar, mai bine spus, dacă sîntem cu luare-aminte chiar ne va fi uşoară, că Dumnezeu ne-a înarmat împotriva fiecăreia din aceste viclenii. Ascultă ce ne sfătuieşte Hristos, pentru a ne convinge să nu nesocotim nici cele mai mici păcate! Ne spune: ***Cel ce zice fratelui său: «Nebune» vinovat va fi gheenei*** (Matei 5, 22); şi: ***Cel ce se uită cu ochi desfrînați, a şi săvîrşit păcatul desfrînării*** (Matei 5, 28) şi vaită pe cei ce rîd (Luca 6, 25). Pretutindeni stîrpeşte începuturile şi semințele păcatelor şi ne spune că vom da socoteală de orice cuvînt deşert (Matei 12, 36). Pentru aceasta Iov aducea jertfă lui Dumnezeu chiar pentru gîndurile copiilor lui (Iov 1, 5). Despre a nu te deznădăjdui Scriptura spune: ***Oare cel ce cade nu se scoală sau cel ce se abate nu se întoarce?*** (Ieremia 8, 4); şi iarăşi: **Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu** (Iezechiel 18, 23); şi: ***Astăzi de veți auzi glasul Lui*** (Psalmi 94, 8). Sînt în *Sfînta*

Scriptură şi alte multe cuvinte şi pilde de acest fel. Şi ca să nu pierim din pricina unei false evlavii, ascultă ce spune Pavel: ***Ca nu cumva să fie doborît de mai multă întristare unul ca acesta*** (2 Corinteni 2, 7).

Cunoscînd, dar, toate acestea, să punem înțelepciunea Scripturilor în fața tuturor căilor care abat pe trîndavi de pe drumul cel drept. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă mă uit cu curiozitate la o femeie?" Dacă săvîrşeşti desfrînarea cu inima, repede o vei îndrăzni şi cu trupul. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă nu dau nimic de pomană săracului acestuia?" Dacă nu dai acestuia, n-ai să dai nici celuilalt; iar dacă nu dai aceluia, n-ai să dai nici altuia. Iarăşi să nu spui: Ce mare lucru este dacă poftesc lucrurile semenului meu? Vorbele acestea, vorbele acestea au dus la pieire pe Ahaav (3 Regi 21, 1-29). Şi doar dăduse bani pe vie! Da, dar o cumpărase fără voia stăpînului ei. Nu trebuia să o cumpere cu sila, ci cu voia stăpînului viei. Dacă cel care a dat prețul cuvenit pe vie a fost pedepsit aşa, pentru că a luat-o cu sila, ce osîndă nu merită, oare, cel care nu dă nici prețul cuvenit, ba răpeşte şi cu sila şi mai trăieşte şi în vremea harului?

Aşadar, ca să nu fim osîndiți, să nu ne mînjim cu silnicii şi cu răpiri. Să ne ferim de păcate, şi mai ales de începuturile păcatelor, ca să ne îngrijim cu toată rîvna şi de virtute. [...]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, PSB 23, Bucureşti, 1994.

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂINȚĂ

[…] De unde deci, de unde voi începe cuvîntul? Ce temelie voi pune cuvintelor mele? Negreşit, nu altă temelie decît cuvintele lui Hristos, prin care nefericeşte pe cei ce rîd şi aşează în rîndul fericiților pe cei ce plîng, spunînd astfel: ***Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia*** (Matei 5, 4) şi ***Vai vouă, celor ce rîdeți acum, că vă veți tîngui şi veți plînge*** (Luca 6, 25).

Şi pe foarte bună dreptate. Tînguire cu adevărat, tînguire şi lacrimi este tot timpul de acum. Cumplită suferință a cuprins întreaga omenire. Cumplite păcate stăpînesc pe toți oamenii. Dacă ar vrea cineva să le cerceteze cu de-amănuntul, dacă într-adevăr ar fi cu putință să le cerceteze cu de-amănuntul, nu va înceta să plîngă şi să se tînguiască. Toate s-au întors cu susul în jos, toate s-au amestecat. Nicăieri nu-i urmă de faptă bună. Şi ce-i mai groaznic e că nici noi nu ne mai dăm seama de păcatele ce ne stăpînesc şi nici nu ne ducem la alții ca să le arătăm. Ne asemănăm cu un om plin de sănătate pe dinafară, dar mistuit pe dinăuntru de o boală grea. Din pricina nesimțirii în care am ajuns, nu ne mai deosebim întru nimic de nebunii care spun şi săvîrşesc fără frică fapte pline de primejdie şi de ruşine. Nu le este ruşine deloc de faptele şi cuvintele lor, ba dimpotrivă, se mai şi laudă cu ele. Se cred mai sănătoşi decît cei cu adevărat sănătoşi. Aşa sîntem şi noi. Ne purtăm cum se poartă oamenii bolnavi, dar nici măcar nu simțim că sîntem bolnavi. Cînd trupul ne este chinuit de o boală mică de tot, chemăm îndată doctori, cheltuim bani, luăm doctorii amare, răbdăm operații şi nu ne oprim să facem tot ce putem pînă nu izgonim boala din trupul nostru. Cînd însă sufletul nostru ne este îmboldit în fiecare zi de păcat, cînd ne este sfîşiat de patimile trupului, cînd e ars, cînd e aruncat în prăpastie şi e pe cale de a se pierde cu orice chip, nu spunem nici cel mai mic cuvînt.

Care este pricina? Pricina e aceea că boala ne-a cuprins pe toți. După cum, atunci cînd sîntem bolnavi trupeşte şi nu e nimeni care să ştie să ne vindece, nu este nici o oprelişte ca boala să ne doboare pe toți, căci nu este nimeni care să-i stăvilească furia, tot astfel e şi cu boala sufletelor noastre. Pentru că nu este nimeni deplin sănătos în credință, pentru că sîntem cu toții bolnavi - unii mai greu, alți mai puțin greu - de aceea nu este nimeni în stare să vină în ajutorul nostru, al bolnavilor. Dacă ar veni la noi un om din altă parte - un om care ar cunoaşte bine şi poruncile lui Hristos, dar şi viața noastră amestecată - nu ştiu dacă nu-şi va închipui că nu există alți duşmani mai mari ai lui Hristos decît noi. Într-adevăr, aşa ne ducem viața, ca şi cum ne-am da toată silința să mergem împotriva poruncilor lui Hristos.

Şi, ca să nu crezi că exagerez cînd vorbesc aşa, voi încerca să dovedesc spusele mele. Nu altfel, ci chiar prin poruncile lui Hristos. Ce spune Hristos? ***S-a spus celor de demult: Să nu ucizi! Iar Eu vă zic vouă: Tot cel ce se mînie pe fratele său în deşert, vinovat va fi judecății. Cel care va zice fratelui său «netrebnicule», vinovat va fi sinedriului. Iar cine va zice: «nebunule», vinovat va fi de gheena focului*** (Matei 5, 21-22). Acestea le spune Hristos. Noi însă călcăm legea aceasta mai mult decît cei care nu cred în Hristos, căci în fiecare zi umplem de nenumărate ocări pe frații noştri. Şi ce este mai de rîs e aceea că ne ferim să rostim cuvîntul „nebunule", dar de cele mai multe ori aruncăm în obrazul fraților noştri ocări mai grele decît aceasta, ca şi cum numai cuvîntul „nebun" ar atrage după dînsul osînda gheenei. Voia lui Hristos nu a fost asta, El a dat această pedeapsă pentru a pedepsi îndeobşte pe orice hulitor. Că lucrurile stau aşa se vede din cuvintele lui Pavel, care spune: ***Nu vă înşelați: nici desfrînații, nici slujitorii idolilor, nici prea-curvarii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici hulitorii, nici răpitorii nu vor moşteni Împărăția lui Dumnezeu*** (1 Corinteni 6, 9-10). Dacă cel care spune fratelui său: „nebunule" este vrednic de cea mai grea pedeapsă, cît de mult foc al gheenei va aduna pe capul său cel care huleşte pe fratele său numindu-l „răufăcător", „pizmăreț", „om fără conştiință", „rîvnitor de slavă deşartă" şi mai ştiu eu cum? Ocările: „nebunule" şi „netrebnicule" sînt cu mult mai uşoare decît cele amintite. Din pricina aceasta, Hristos, lăsîndu-le la o parte pe toate celelalte mai grozave, le-a amintit numai pe acestea, pentru ca să cunoşti că, dacă o ocară mai uşoară aduce iadul peste cel ce-o rosteşte, cu mult mai mult îi vor aduce ocările mai mari, ocările mai greu de suferit.

Dacă unii socotesc aceste cuvinte ale lui Hristos o exagerare (şi cunosc pe unii care au o astfel de părere greşită, cunosc pe unii care socotesc că amenințarea cu iadul s-a spus numai ca să înfricoşeze pe oameni), atunci

urmează că nici prea-curvarii, nici sodomiții, nici curvarii, nici închinătorii la idoli nu sînt osîndiți cu numele iadului. Dacă i-a amenințat pe hulitori numai că să-i înfricoşeze, atunci negreşit a făcut acelaşi lucru şi cu ceilalți, căci pe toți i-a amenințat cu pierderea Împărăției Cerurilor, odată ce i-a înşirat la un loc. Poate cineva mă va întreba:

- Oare hulitorul va avea aceeaşi soartă ca şi prea-curvarul, ca şi curvarul, ca şi lacomul, ca şi închinătorul la idoli?

- Nu e vremea să cercetăm acum dacă toți vor primi aceeaşi pedeapsă. Dar că toți vor cădea din Împărăția Cerurilor, şi hulitorul împreună cu ceilalți, sînt încredințat de cuvintele lui Pavel, iar mai bine-zis ale lui Hristos, Care lucrează prin Pavel, că nici unii, nici alții nu vor moşteni Împărăția lui Dumnezeu.

Nu numai în privința acestui cuvînt din Scriptură, dar şi în privința a numeroase altele, mulți oameni au această părere greşită şi socotesc că îndeobşte toate pedepsele hotărîte celor păcătoşi nu sînt rostite de Hristos decît ca o exagerare. Aceasta însă e o cursă a diavolului. Diavolul a strecurat în mintea unora această mîngîiere, că pedepsele date de Dumnezeu păcătoşilor sînt o exagerare, cu scopul de a adormi teama de pedeapsă în sufletele acelora care, din dragostea de Dumnezeu, s-ar căi de păcatele lor, şi de a-i face nepăsători față de ascultarea poruncilor. Acum, atîta vreme cît trăim pe acest pămînt, gîndul acesta poate înşela pe oamenii cu suflete mai trîndave, dar în vremea Înfricoşătoarei Judecăți se va vădi înşelăciunea. Se va vădi atunci cînd nimeni nu va mai avea nici un cîştig de pe urma căinței. Spune-mi, te rog, care este folosul ca acum să ne lăsăm înşelați de acest gînd, şi să ne dăm seama de înşelăciune atunci, în ziua judecății, cînd nu vom avea nici un folos de pe urma pocăinței? Să nu ne înşelăm în deşert! Să nu gîndim spre răul nostru ceea ce nu trebuie! Să nu atragem asupră-ne încă şi o altă pedeapsă, aceea pricinuită de necredință. Cumplită pedeapsă vine peste noi, nu numai pentru că nu îndeplinim poruncile lui Hristos, dar şi pentru că nu credem în ele. Iar necredința aceasta vine de acolo că ni s-a slăbit puterea de a îndeplini poruncile Lui. Cînd nu voim să avem liniştea ce ne-o dă ascultarea de glasul lui Dumnezeu şi nici nu voim să facem cele poruncite, atunci - spre a scăpa mintea noastră de teama chinurilor viitoare, pentru că sîntem cu conştiința încărcată şi sugrumată de păcate - ne silim să izgonim din mintea noastră frica cumplită de pedepsele ce ne aşteaptă. Prin asta însă, ne aruncăm în altă prăpastie şi mai mare, aceea că punem la îndoială însăşi existența chinurilor viitoare. După cum bolnavii cuprinşi de fierbințeală nu scapă de aceasta dacă se bagă în apă rece, ci, dimpotrivă, li se măreşte fierbințeala, tot astfel şi noi, pentru că ne înțeapă conştiința păcatelor noastre, ne silim să ne cufundăm în cugetarea că pedepsele viitoare sînt o exagerare, pentru ca să putem apoi săvîrşi fără teamă orice păcat.

Ne mîniem pe frații noştri nu numai cînd sînt de față, ci, de cele mai multe ori, pornim război împotriva lor cînd ei nu sînt de față. Dar asta-i culmea sălbăticiei. Mai mult încă: față de cei mai tari şi mai puternici ne purtăm cu multă blîndețe, chiar dacă ne fac rău, chiar dacă ne ocărăsc, pentru că le ştim de frică; pe cei de o seamă cu noi şi mai mici decît noi însă îi urîm şi-i duşmănim, chiar dacă nu ne-au supărat cu nimic. Acest lucru n-are altă lămurire decît că ne temem mai mult de oameni decît de Hristos.[...]

Cine poate spune că în viața lui nu s-a mîniat niciodată fără socoteală şi în deşert, că nu a ocărît niciodată? Să nu-mi dai ca pildă pe un om care s-a mîniat şi a ocărît de puține ori în viața lui. Spune-mi un om care n-a ocărît şi nu s-a mîniat niciodată! Atîta vreme cît nu poți să-mi arăți un asemenea om, nu poți îndepărta nici amenințarea de deasupra lui pentru pricina că n-a ocărît des şi nu s-a mîniat des. Şi tot astfel şi hoțul, şi desfrînatul, chiar dacă săvîrşesc păcatul numai o singură dată, nu scapă de pedeapsă pentru că nu l-au săvîrşit de mai multe ori, ci sînt pedepsiți tocmai pentru că au îndrăznit să-l săvîrşească.

Care dintre necredincioşi n-ar socoti basm porunca numaidecît următoare celei de mai sus, cînd vede că noi o călcăm cu atît de mare înverşunare? Dumnezeu a spus: ***Dacă îți aduci darul tău la altar, şi acolo îți aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău, înaintea altarului, şi mergi mai întîi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi vino şi adu-ți darul tău*** (Matei 5, 23-24). Noi însă ne apropiem de altare duşmănindu-ne cu alții, purtînd în sufletul nostru ura împotriva fraților noştri. Dumnezeu Se îngrijeşte atît de mult ca noi să trăim în pace unii cu alții, încît rabdă să rămînă nesăvîrşită jertfa ce i-o aducem, să întrerupem slujba către El, numai din dorința ce o are de a pune capăt duşmăniei şi urii ce o avem unii față de alții. Iar noi ținem socoteală atît de puțin de această dorință a Lui, încît păstrăm zile întregi duşmănia, spre propria noastră pagubă.

Hristos pedepseşte nu numai pe cei care caută să se răzbune, dar şi pe cei care disprețuiesc pe frații care-i duşmănesc, deşi în sufletele lor nu le mai poartă ura. Hristos a poruncit ca acela ce face rău să se ducă şi să se împace cu cel căruia i-a făcut rău, pentru că acela care a făcut răul poate fi mai greu cuprins de dorința de răzbunare, pe cînd cel ce a suferit răul poartă necontenit în sufletul lui dorința de răzbunare. Prin aceasta, Hristos a arătat că acela care nedreptățește, cel care a dat naştere rădăcinii păcatului, este mai vinovat decît cel nedreptățit, pentru că poartă răspundere şi pentru pedeapsa dată de Hristos celui nedreptățit. Cu toate acestea, noi nu ne învățăm minte, ci ne supărăm şi ne mîniem pe frații noştri pentru lucruri de nimic. Apoi, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic de seamă, nu ne mai pasă de cele săvîrşite, uităm pe cei pe care i-am supărat şi lăsăm ca ura să țină vreme îndelungată, fără să ne dăm seama că vom primi o pedeapsă cu atît mai mare, cu cît lăsăm să se scurgă mai multe zile peste supărarea pricinuită, deoarece prin aceasta ne împăcăm şi mai greu unii cu alții. După cum atunci cînd iubim pe cineva, nimic din cele care despart cu uşurință pe oameni nu poate să aibă tărie şi crezare pentru a strica prietenia, tot astfel şi atunci cînd duşmănia pune stăpînire pe sufletul nostru, toate sînt uşoare şi lesnicioase pentru cei care vor să ne sporească şi mai mult duşmănia. Căci vorbele bune ce ne-ar fi spuse deşteaptă neîncrederea noastră şi numai răutățile sînt crezute. Hristos ne porunceşte să lăsăm darul la altar şi, mai întîi, să ne împăcăm cu fratele nostru, ca să cunoaştem că, dacă nu trebuie să amînăm împăcarea noastră nici atunci cînd îi aducem închinăciune, cu atît mai mult trebuie să facem asta în alte timpuri, cînd ne ocupăm de lucruri pămînteşti.

Pe față purtăm obrăzarul împăcării, dar înlăuntrul sufletului nostru ținem cea mai neîmpăcată ură. Ne dăm bună ziua unii altora atunci cînd ne ducem la biserică, dar de obicei „bună ziua” o spunem numai cu buzele, însă nu acest lucru îl vrea Domnul. Domnul vrea să iubim din suflet pe fratele nostru, să-i dăm „bună ziua” din inimă. Aceasta este într-adevăr salutare, cealaltă, obrăzar şi fățărnicie; cel care dă în acest chip bună ziua şi nu iubeşte, mai mult îl supără pe Dumnezeu decît îl îmbunează. Dumnezeu cere de la noi dragoste curată, dragoste înrădăcinată adînc în sufletul nostru, nu dragostea aceasta pocită pe care adeseori o arătăm oamenilor. Purtăm pe buze numele dragostei, dar am stins puterea ei, iar aceasta este încă o dovadă că fărădelegile noastre au pus stăpînire pe noi, căci spune Hristos: ***Din pricina înmulțirii fărădelegii, se va răci dragostea multora*** (Matei 24, 12). Şi acestea le facem noi creştinii, cărora ni s-a poruncit să nu ne mîniem, să nu avem duşmani, iar dacă avem duşmani, duşmănia noastră să țină numai o zi, căci s-a spus: ***Soarele să nu apună peste mînia voastră!*** (Efeseni 4, 26). Noi însă nu ne mărginim la atîta, ci țesem uneltiri unii împotriva altora, muşcînd şi nimicind prin vorbele şi faptele noastre propriile noastre mădulare, adică pe proprii noştri frați. Iar aceasta este curată nebunie. Şi aşa este, căci după acestea mai cu seamă îi recunoaştem pe îndrăciți şi pe nebunii ce nu se pot vindeca.

Ce să mai spunem despre celelalte porunci date de Hristos? Ce să spunem despre porunca dată pentru a ne împăca cu pîrîşul nostru pînă sîntem pe cale cu el? (Matei 5, 25-26) Ce să mai spunem despre porunca ce o dă în privința faptei nesăbuite, despre privirile pofticioase (Matei 5, 28) şi despre prietenia necugetată şi păgubitoare de suflet (Matei 5, 29-30)? Prin „ochiul drept” şi prin „mîna dreaptă”, Hristos n-a lăsat să se înțeleagă altceva decît pe cei ce ne iubesc spre paguba noastră sufletească. N-a fost călcată oare adeseori în picioare, n-a fost desființată porunca ce ne opreşte să ne despărțim de soțiile noastre (Matei 5, 31-32)?

Mă ruşinez să mai vorbesc despre porunca ce opreşte orice jurămînt (Matei 5, 33-37), nu numai din pricina jurămintelor pe care le facem, dar mai ales din pricina jurămintelor noastre mincinoase. Dacă jurămîntul, chiar jurămîntul adevărat, este un păcat şi o călcare a poruncii, ce vom spune despre jurămîntul mincinos? Dacă ce este mai mult decît „da” şi „nu” este de la cel rău, de la diavolul, de la cine va fi ce este mincinos?

Hristos a mai spus apoi: ***Dacă te loveşte cineva peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt; celui care vrea să se judece cu tine şi să-ți ia haina, lasă-i lui şi cămaşa; dacă te sileşte cineva să mergi o milă, mergi cu el două; celui ce-ți cere, dă-i, şi nu întoarce fața de la cel ce vrea să se împrumute de la tine*** (Matei 5, 39-42). Ce putem spune față de aceste porunci? Ne rămîne numai să plîngem şi să ne acoperim fața de durere, căci nu îndeplinim nici una dintre poruncile amintite mai sus. Am apucat o cale cu totul potrivnică acestor porunci: ne cheltuim toată vremea în judecăți, în lupte, în procese, în certuri. Nu au nici o înrîurire asupra noastră nici adevărul faptelor, nici cuvintele lui Hristos; dimpotrivă, ne sălbăticim, ne mîniem chiar pentru lucruri de nimic.

Poate că, față de cele de mai sus, ai voi să-mi dai ca pildă pe unii oameni care şi-au dat toată averea săracilor şi care mai tîrziu au ajuns, din pricina sărăciei lor, de rîsul lumii şi au avut de suferit nenumărate nenorociri şi necazuri. Îți voi răspunde, în primul rînd, că îmi vei putea arăta puțini astfel de oameni; în al doilea rînd, prin pilda ce ai dat, nu mi l-ai arătat pe înțeleptul înfățişat de Hristos în cuvintele amintite mai sus. Înțeleptul acesta are o

viețuire mult mai duhovnicească decît omul pe care mi l-ai dat ca pildă. Este o mare deosebire între un om care-şi dă de bunăvoie averile sale şi unul care suferă fără să crîcnească atunci cînd i se iau toate averile. Dar pentru ce spun că suferă fără să crîcnească? Omul desăvîrşit despre care a vorbit Hristos, este cu mult mai sus şi decît acesta. Porunca aceasta a lui Hristos îndepărtează atît de mult din sufletele celor nedreptățiți mînia împotriva celor ce i-au nedreptățit, încît ei nu numai că nu se supără din pricina pierderii averilor, ba, dimpotrivă, mai dau de bunăvoie şi cele ce le-au mai rămas; şi este mai mare rîvna lor în a suferi nedreptatea ce li se face decît zelul şi nebunia celorlalți în a-i nedreptăți. Cînd cel ce nedreptățeşte va vedea că cel nedreptățit este gata să sufere mai mult decît i-a fost gîndul, cînd va vedea că, după ce şi-a împlinit pofta, cel împilat se străduieşte să-i dea şi mai mult, atunci pleacă biruit, ruşinat de marea împăcare a celuilalt. Fiară să fie, sau ceva mai grozav decît o fiară, va fi mai cumpănit, căci a văzut bine din această punere alături cît este de rău el şi cît este de bun celălalt.

Un om cu o astfel de viață îți cer să-mi arăți. Pe acesta îl văd înfățişat numai în Scripturi, şi nicidecum în vreo altă carte, iar în viața de toate zilele deloc, deşi ne numim creştini. Nu-mi da ca pildă pe omul care suferă în tăcere nedreptatea; se poate întîmpla să se poarte aşa pentru că nu poate să se răzbune. Atunci avem omul desăvîrşit, omul cerut de Hristos, dacă el va arăta aceeaşi răbdare față de cei de o seamă cu el, împotriva cărora ar putea să se răzbune; ba mai mult, dacă ar merge pînă acolo încît să întreacă prin dărnicia sa dorința de jaf a celuilalt, să-i dea mai mult decît vrea acela să-i ia şi să arate îndelungă-răbdare în datul de bunăvoie a altor bunuri, în afară de acelea ce i-au fost luate cu sila. Un astfel de om trebuie însă să mai aibă încă o însuşire sufletească, deasupra celor arătate pînă acum, care atinge însuşi vîrful faptei bune: unui astfel de om, Hristos îi porunceşte să rînduiască în ceata prietenilor, a prietenilor adevărați, pe duşmanii şi răufăcătorii lui, pe cei care îl păgubesc şi la pungă, şi la trup, şi în toate celelalte. Hristos ne spune: ***Nu te mărgini la a da jefuitorului şi lacomului, ci iubeşte-l cu iubirea cea mai puternică, cu iubire curată!*** Acest gînd a voit să-l înfățişeze prin cuvintele: ***Rugați-vă pentru cei ce vă necăjesc!*** (Luca 6, 28). Iar de rugat, de obicei, nu ne rugăm decît pentru cei pe care-i iubim foarte mult. Şi, pentru ca să nu socoteşti din nou că aceste cuvinte sînt o exagerare, pentru ca să nu intre astfel în sufletul tău înşelăciunea diavolului, de care am amintit mai sus, Hristos adaugă adevărului lucrurilor şi pricina, dreapta pricină a unei astfel de purtări, spunînd: ***Căci, dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce plată aveți? Oare nu şi vameşii fac acelaşi lucru? Şi, dacă îmbrățişați pe cei ce vă îmbrățişează, ce faceți mai mult? Nu şi păgînii fac acelaşi lucru?*** (Matei 5, 46-47) Cum să nu fie vrednică de tînguire şi de nemîngîiată plîngere starea noastră morală, cînd nu ne deosebim în privința aceasta întru nimic de vameşi şi de păgîni? Şi, dacă ar fi numai aceasta grozăvia! Dar nu! Nu numai că nu-i iubim pe vrăjmaşi, dar încă îi duşmănim şi urîm chiar pe cei ce ne iubesc. Uitătura urîtă, invidia, nimicirea prin fapte şi prin vorbe a cinstei şi a numelui bun a altora nu au altă lămurire decît ura şi duşmănia înverşunată. Astfel, nu numai că nu ne deosebim întru nimic de păgîni, dar sîntem în privința aceasta cu mult mai răi decît ei. Hristos a poruncit să ne rugăm pentru cei ce ne duşmănesc, noi însă țesem viclenii împotriva lor; cu toate că ni s-a poruncit să binecuvîntăm pe cei ce ne blestemă, îi acoperim de nenumărate blesteme. Poate fi oare o înverşunare mai mare decît această împotrivire şi decît această luptă pe care o purtăm împotriva lui Hristos, Legiuitorul acestor porunci? Nu stăm noi împotriva tuturor poruncilor Lui?

Tirania slavei deşarte, a umblatului după lauda lumii - pe care Hristos, în cuvintele numaidecît următoare celor amintite mai sus, a cerut să o dezrădăcinăm din sufletele noastre - am întins-o nu numai asupra rugăciunilor, postului şi milosteniei (Matei 6, 1-18), ci chiar asupra tuturor faptelor noastre; iar supunerea noastră față de nebunia acestei tiranii este mai mare decît supunerea unui rob față de stăpînul lui. Acest lucru este îndeajuns de cunoscut de toți, de aceea trec peste el, spunînd doar atîta, că unii oameni îşi disprețuiesc atît de mult mîntuirea sufletelor lor, încît nu mai dau nici o atenție poruncilor lui Hristos; iar alții, deşi voiesc să asculte de Hristos cît de cît, deşi se silesc să păzească unele porunci, totuşi sfîrşesc prin a ajunge să fie tot atît de păgubiți ca şi ceilalți, din pricină că nu vor să dezlege de pe ei lanțurile slavei deşarte, ale umblatului după laudele lumii. Unul nu face deloc milostenie, altul dă celor săraci ceva din averile sale, dar face aceasta ca să-l laude lumea; cel din urmă nu este întru nimic mai bun decît cel dintîi. Astfel, diavolul ne-a prins pe toți din toate părțile în mrejele lui. Dacă ar putea omul să scape şi de acest păcat, să nu umble adică după laudele lumii cînd face milostenie; dar, fiind stăpînit de mîndrie, cade iarăşi în acelaşi păcat, mai bine spus, în unul şi mai grozav: nu pierde numai bunurile date ca milostenie, ci pleacă pe lumea cealaltă încărcat şi cu păcatul mîndriei. Cunosc apoi mulți oameni care nu-şi cheltuiesc averile în milostenii pentru pricinile mai sus arătate, ci vin în ajutorul celor lipsiți mînați de prietenie sau de rugăciunile stăruitoare sau de alte pricini asemănătoare, şi nu de frica de Dumnezeu şi de porunca lui Hristos. Prin urmare, dacă atîtea pricini pîngăresc faptele noastre bune, mai putem spune că ne putem mîntui cu uşurință cînd, departe de a face fapte bune, săvîrşim numai păcate?

Să mergem mai departe! Care este omul care poate rosti cu îndrăznire cuvintele din Tatăl nostru: ***Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiților noştri*** (Matei 6, 12)? Chiar dacă nu ne răzbunăm pe vrăjmaşii noştri, totuşi păcătuim dacă păstrăm netămăduită în suflet rana: mînia. Hristos însă nu vrea ca noi să mărginim la atîta iertarea greşiților noştri, ci să ajungem să-i numărăm printre cei mai buni prieteni. Din această pricină, după cum am spus mai sus, ne-a poruncit să ne şi rugăm pentru ei. Chiar dacă nu te răzbuni pe cel ce ți-a greşit, dar - dacă îți întorci fața de la el, dacă te uiți urît la el, dacă ții deschisă în suflet rana - n-ai îndeplinit porunca ce ți-a poruncit-o Hristos. Cum ceri deci ca Dumnezeu să Se îndure de tine, cînd tu nu te înduri de cei care ți-au greşit? Înțeleptul îşi bate joc de o astfel de purtare, zicînd: ***Omul ține mînie împotriva omului, şi cere de la Dumnezeu iertare? Nu-i este milă de omul cel asemenea lui, şi se roagă pentru iertarea păcatelor sale? El, trup fiind, ține minte; cine îl va curăți de păcatele sale?*** (Eclesiastic 28, 3-5).

Aş vrea să tac deci şi să opresc şirul spuselor mele, atît mi-e de ruşine să merg mai departe. Aş vrea să tac, căci, cu cît îmi voi urma vorbirea, cu atît mai mult se va vădi şi lupta pe care o ducem împotriva poruncilor lui Hristos, dar şi duşmănia neîmpăcată pe care I-o purtăm. Dar care este folosul tăcerii mele, cînd însăşi viața noastră, faptele noastre, strigă că ducem luptă împotriva lui Hristos, iar înainte de faptele noastre, ne-o strigă Hristos, Care cunoaşte cu deamănuntul toată viața noastră, ne-o strigă Hristos, Care ne va judeca?

Hristos ne-a poruncit să nu ne adunăm comori pe pămînt, ci în cer (Matei 6, 19-21). Puțini sînt cei care îndeplinesc această poruncă, iar dintre aceştia puțini, cine poate spune că a îndeplinit-o aşa cum doreşte Hristos? Marea majoritate a oamenilor, ca şi cum ar fi auzit cele împotrivnice, ca şi cum li s-ar fi poruncit să-şi adune comorile aici pe pămînt, au părăsit cu totul cerul, îşi lipesc inima de toate cele de pe pămînt, se înnebunesc de dragul strîngerii avuțiilor şi, urînd pe Dumnezeu, iubesc pe mamona.

Hristos a mai poruncit: ***Nu vă îngrijiți de ziua de mîine!*** (Matei 6, 34). Ştiu sigur că nici un om nu vrea să asculte această poruncă, nici să se lase încredințat de adevărul ei, din pricina puținătății credinței noastre în Hristos. De aceea, acoperindu-mi fața din pricina ruşinii, voi lăsa la o parte această poruncă. Ar trebui să credem pe Hristos numai pe cuvînt; noi însă nu-L credem nici cînd ne dovedeşte adevărul spuselor Sale cu dovezi de nezdruncinat, nici cînd ne dă pilde despre temeinicia spuselor Lui, cum sînt cele cu păsările cerului (Matei 6, 26) şi cu iarba cîmpului (Matei 6, 30). Ci, dimpotrivă, ne frămîntă grija zilei de mîine ca şi pe păgîni, ba poate şi mai mult, şi, cu toate că ni s-a poruncit că nu trebuie să ne rugăm pentru cele de mîine, noi ne cheltuim toată rîvna noastră cu astfel de rugăciuni. Dar, după cum am spus, voi lăsa la o parte această poruncă. Mă voi îndrepta deci spre poruncile următoare, cu nădejdea că îndeplinirea acestora mă va mîngîia pentru ruşinea de mai înainte.

Ce poruncă a dat mai departe Hristos, în predica Sa de pe munte? ***Nu judecați, ca să nu fiți judecați!*** (Matei 7, 1). Socoteam că voi găsi oarecare mîngîiere ruşinii mele, dar văd că ruşinea îmi sporeşte încă şi mai mult. Chiar dacă n-am păcătui față de nici o altă poruncă, ci numai față de aceasta, călcarea ei e de ajuns ca să ne arunce în fundul iadului. Judecăm cu asprime păcatele altora, dar nu vedem bîrnele din ochii noştri; ne cheltuim toată viața iscodind faptele altora şi osîndindu-i. Nu poți găsi pe nimeni liberat de acest păcat, nici laic, nici monah, nici cleric. Şi totuşi, Hristos ne spune ce primejdie mare ne aşteaptă în urma călcării acestei porunci: ***Cu ce judecată judecați, veți fi judecați!*** şi: ***Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura!*** (Matei 7, 2). Cu toate că acest păcat nu conține în el nici o plăcere, ci, dimpotrivă, are o atît de mare pedeapsă, totuşi cu toții alergăm spre el, ca şi cum ne-am grăbi şi ne-am lua la întrecere să intrăm în cuptorul iadului nu pe o singură cale, ci pe mai multe. Sîntem nepăsători nu numai față de poruncile părut grele, ci chiar față de cele mai uşoare, deoarece le călcăm în picioare în aceeaşi măsură şi pe unele, şi pe altele. Iar prin faptul că le călcăm în picioare pe cele uşoare, arătăm că nu le îndeplinim nici pe cele mai grele, nu din pricina greutății poruncilor, ci din pricina disprețului pe care-l arătăm față de ele. Spune-mi, te rog, ce lucru greu este a nu iscodi faptele altuia şi a nu osîndi păcatele aproapelui? Cele împotrivnice însă, a iscodi şi a osîndi pe alții, este o treabă destul de obositoare. Poate să ne mai creadă cineva, la auzul acestor băgări de seamă, că nu ascultăm de porunca aceasta din pricina nepăsării noastre, şi nu din pricina rîvnei de a o călca şi a relei noastre voințe? Cînd faptele pe care ne porunceşte Hristos să le îndeplinim sînt uşoare şi lesnicioase celor care voiesc să le săvîrşească, iar faptele oprite sînt şi mai grele şi cer mai multă osteneală, iar noi părăsim poruncile şi săvîrşim cele oprite - cînd deci aşa stau lucrurile, nu vor spune oare duşmanii noştri că facem păcatele pentru că voim să ne războim cu Hristos? Că poruncile lui Hristos nu au nimic ostenitor în ele o spune El Însuşi prin cuvintele: ***Luați jugul Meu peste voi, că jugul Meu este bun şi sarcina Mea uşoară*** (Matei 11, 29-30). Dar noi, din cauza nespusei noastre nepăsări, facem să treacă în fața mulțimii drept împovărătoare cele uşoare. Omului care vrea să stea degeaba şi să doarmă, mereu i se pare o greutate şi mîncatul, şi băutul. Cei cu sufletul treaz însă şi cei harnici

nu se dau îndărăt nici în fața treburilor cu totul neobişnuite şi greu de făcut, dimpotrivă, le săvîrşesc cu mai mult curaj decît cei trîndavi şi somnoroşi pe cele foarte uşoare. Nimic, nimic nu este atît de uşor, pe care multa noastră lenevie să nu-l socotească foarte greu şi obositor; după cum nimic nu este atît de obositor şi de greu, pe care rîvna şi dragostea noastră să nu-l facă foarte uşor. Spune-mi, te rog, ce este mai cumplit şi mai greu decît a fi în primejdie de moarte în fiecare zi? Şi totuşi, Fericitul Pavel a numit această primejdie uşoară, spunînd astfel: ***Căci necazul nostru de acum, trecător şi uşor, ne aduce slava veşnică, mai presus de măsură*** (2 Corinteni 4, 17). Chiar dacă lucrul acesta este prin firea sa greu, totuşi ajunge uşor prin nădejdea celor viitoare. Pavel, de pildă, a şi adăugat pricina uşurătății lui prin cuvintele**: *Căci noi nu privim la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd*** (2 Corinteni 4, 18).

Să vedem însă şi poruncile următoare. Hristos a spus: ***Nu dați cele sfinte cîinilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor!*** (Matei 7, 6). Hristos ne-a dat aceste învățături tot ca nişte porunci. Noi însă, din pricina slavei deşarte, a umblatului după lauda lumii şi a mîndriei necugetate, am călcat în picioare şi această poruncă, îngăduind, fără nici o socoteală şi fără o cercetare amănunțită, să ia parte la Sfintele Taine oameni desfrînați, necredincioşi şi plini de nenumărate păcate. Înainte de a cerceta temeinic sufletul lor, le descoperim toată învățătura credinței noastre şi îi ducem dintr-o dată în Sfînta Sfintelor, fără să le mai dăm putința să vadă şi cele ce sînt înainte de Sfînta Sfintelor. Din această cauză, unii dintre cei care au fost aduşi către Sfintele Taine cu atîta grabă, au fugit îndată şi au săvîrşit nenumărate rele. Şi - nu numai cînd e vorba despre alții, dar chiar cînd e vorba de noi înşine - trebuie să mărturisim că nesocotim această prea-înfricoşătoare poruncă atunci cînd ne împărtăşim cu nemuritoarele Taine făcînd aceasta plini de necurăție şi cu nesocotință.

Poți apoi să vezi că sînt călcate cu totul în picioare nu numai poruncile despre care am vorbit pînă acum, dar şi cele pe care Hristos le dă mai departe în predica de pe munte. Hristos a spus: ***Cîte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți şi voi lor asemenea!*** (Matei 7, 12), noi însă facem oamenilor toate cele pe care nu voim să le suferim de la ei.

Deşi ni s-a poruncit să intrăm pe calea cea strîmtă (Matei 7, 13), noi căutăm în orice împrejurare din viață calea cea largă. Nu este cu totul de mirare dacă unii laici îmbrățişează şi iubesc această cale largă, dar să caute să intre prin această uşă, mai mult decît laicii, monahii, oamenii care, la arătare, s-au răstignit pentru lume, aceasta este ceea ce ne umple de uimire şi, mai bine spus, acest lucru pare chiar o taină. Dacă ai ruga pe monahi să vină să îndeplinească vreo însărcinare, de cele mai multe ori i-ai auzi, în primul rînd, punîndu-ți aceste întrebări: Vom avea odihnă în slujba pe care ne-o dai? Cel care ne cheamă este în stare să ne dea odihnă? Şi mereu, în orice discuție, cuvîntul care le stă cel mai mult pe buze nu este altul decît cuvîntul „odihnă." Ce spui, omule? Ți s-a poruncit să mergi pe calea cea îngustă (Matei 7, 14), şi întrebi de odihnă? Ți s-a poruncit să intri pe uşa cea strîmtă (Matei 7, 13), şi cauți să intri pe cea largă? Poate fi ceva mai rău decît această rătăcire? [...]

Pe nimeni dintre noi, iubite, nu ne-a cuprins încă dorința bunătăților cereşti, aşa cum ar trebui să ne cuprindă. Dacă ne-ar fi cuprins această dorință, am socoti umbră şi fum toate cele ce par anevoioase. Cel care le prețuieşte pe cele de acum nu va fi învrednicit niciodată de privirea bunătăților viitoare. Dar cel care le disprețuieşte şi socoteşte că toate nu au mai mult preț decît umbra şi visul, va dobîndi iute şi bunătățile cele mari şi duhovniceşti. Cînd binele acesta, adică disprețul celor de față, cuprinde cu adevărat sufletele oamenilor, atunci el are tot atîta putere să nimicească răutățile pe cîtă putere are focul asupra spinilor: chiar dacă sufletul unui om ar fi înăbuşit de nenumărate răutăți, chiar dacă l-ar strînge păcatele cu multe legături, chiar dacă l-ar arde cumplit flacăra poftelor, chiar dacă l-ar împresura cumplit zgomotul celor trecătoare, totuşi, ca printr-un bici usturător, binele acesta va izgoni îndată şi cu desăvîrşire toate aceste răutăți şi le va îndepărta din suflet. Şi, după cum praful mărunt nu poate sta în fața furiei unui vînt puternic, tot astfel nici mulțimea poftelor nesăbuite nu va putea sta în fața puterii căinței; în clipa în care căința pătrunde adînc în sufletul omului, poftele pier şi se împrăştie mai iute decît praful şi fumul. Dacă dragostea trupească robeşte atît de mult sufletul încît îl face pe îndrăgostit să se îndepărteze de toate cele din viață şi să stea țintuit numai sub tirania iubitei, cîte nu va fi oare în stare să facă dragostea lui Hristos şi teama de a nu ne înstrăina de El? După cum este greu şi, mai bine spus, cu neputință să amesteci focul cu apa, tot astfel socotesc că este cu neputință să trăiască la un loc desfătarea şi zdrobirea inimii. Ele sînt potrivnice şi se nimicesc una pe alta: zdrobirea inimii este mama lacrimilor şi a cumpătării; desfătarea însă este mama rîsului şi a nebuniei; una face sufletul uşor şi înaripat, cealaltă îl face mai greu decît plumbul. [...]

Boala aceasta îndelungată care a pus stăpînire pe sufletele noastre a ajuns, cu timpul, de nevindecat, ca să spun aşa. Nici nu mai putem să ne dăm seamă ce înseamnă a fi cu adevărat sănătos, ba, dimpotrivă, chiar ni se pare cu neputință însănătoşirea. Ne place să auzim pomenindu-se numele Apostolilor, să ni se vorbească despre faptele

lor strălucite. Însă, în locul acestei plăceri, ar trebui să ni se umple sufletul de lacrimi şi de jale la gîndul că ne-am îndepărtat atît de mult de ei: nu mai socotim un păcat acest lucru; ba, mai mult, ne găsim într-o astfel de stare sufletească, încît credem că ne este cu neputinţă să ajungem la înălţimea Apostolilor. Dacă am fi întrebaţi pentru care pricină am ajuns la acest gînd, am pune îndată înainte această îndreptăţire neghioabă, spunînd: Acela era Pavel; celălalt era Petru, iar celălalt - Ioan Botezătorul. Ce vrei să spui prin cuvintele: Acela era Pavel, acela era Petru? Spune-mi, te rog, nu aveau şi ei aceeaşi fire omenească asemeni nouă? N-au venit pe lume pe acelaşi drum ca şi noi? Nu s-au hrănit cu aceleaşi mîncăruri? N-au tras în piept acelaşi aer? Nu s-au folosit de aceleaşi lucruri ca şi noi? N-au avut unii dintre ei soţii şi copii? N-au fost unii lucrători şi meseriaşi? Iar alţii nu s-au cufundat chiar în mocirla păcatului? Ai putea să-mi răspunzi: Da, e adevărat, dar s-au bucurat de harul bogat al lui Dumnezeu. Da, îndreptăţirea aceasta ar avea vreun temei dacă ni s-ar fi poruncit şi nouă să înviem morţi, să deschidem ochii orbilor, să curăţim leproşi, să îndreptăm şchiopi, să izgonim draci şi să vindecăm alte boli asemănătoare. Dar ce legătură pot avea toate aceste minuni cu întrebarea pusă, odată ce acum este vorba să cercetăm felul vieţuirii noastre şi să arătăm supunerea noastră faţă de poruncile lui Dumnezeu? La botez, te-ai bucurat şi tu de harul dumnezeiesc, te-ai împărtăşit cu Duhul Sfînt. Chiar dacă n-ai primit harul de a face minuni, totuşi ai primit îndestulător pentru o vieţuire dreaptă şi curată. Prin urmare, căderea noastră se datorează numai trîndăviei noastre. Apoi, în ziua judecăţii, Hristos nu dă răsplată numai acelora care au făcut minuni, ci şi acelora care au îndeplinit poruncile Lui. El spune: ***Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii!, nu pentru că aţi făcut minuni, ci pentru că am flămînzit, şi Mi-aţi dat să mănînc; am însetat, şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost, şi M-aţi primit; gol am fost, şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost, şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost, şi aţi venit la Mine*** (Matei 25, 34-36). În Fericiri, Hristos nu vorbeşte deloc despre cei care au făcut minuni, ci despre cei care au o viaţă curată şi dreaptă.

Chiar dacă acum harul facerii de minuni s-a micşorat, acest lucru nu va putea să ne stingherească întru ceva, dar nici să ne slujească drept îndreptăţire cînd vom da seama pentru faptele noastre. Pe Fericiţii Apostoli nu-i preţuim din pricina minunilor săvîrşite de ei (căci minunile erau săvîrşite în totul prin puterea lui Dumnezeu), ci pentru că au trăit ca Îngerii; iar vieţuirea lor se datora, pe lîngă ajutorul dumnezeiesc, rîvnei lor. Zisa aceasta nu-i a mea, ci a lui Pavel, marele următor al lui Hristos. Cînd Pavel scria ucenicilor săi împotriva apostolilor mincinoşi şi voia să arate deosebirea dintre o slujire adevărată a lui Hristos şi alta mincinoasă, n-a făcut această deosebire întemeiat pe minunile făcute, ci pe faptele pe care le săvîrşea, grăind astfel: ***Sînt ei slujitori ai lui Hristos? Ca un nebun grăiesc, sînt mai presus eu: în osteneli mai mult, în temniţe mai mult, în bătăi peste măsură, în moarte adeseori. De la iudei am primit de cinci ori patruzeci de lovituri fără una, de trei ori am fost bătut cu toiege, o dată am fost bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărîmat corabia cu mine, o noapte şi o zi am petrecut în largul mării; în călătorii adeseori, în primejdii pe rîuri, în primejdii printre tîlhari, în primejdii din partea neamului meu, în primejdii din partea păgînilor, în primejdii în oraşe, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între fraţii cei mincinoşi; în osteneală, în trudă, în privegheri de multe ori, în foame, şi sete şi în posturi deseori, în frig şi în goliciune. Pe lîngă toate acestea, tulburarea mea de fiecare zi, grija pentru toate Bisericile. Cine este slab, şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte, şi eu să nu ard?*** (2 Corinteni 11, 23-29). Pentru aceste pricini mă minunez eu de Apostoli. Alţii - care, printr-o iconomie oarecare, au primit îngăduinţa să facă minuni dar n-au săvîrşit faptele de care vorbeşte Pavel - nu numai că nu au ajuns de admirat, dar au ajuns chiar netrebnici, după cum arată Hristos, prin cuvintele: ***Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, nu cu numele Tău am proorocit? Nu cu numele Tău am scos draci? Nu cu numele Tău am făcut multe minuni? Şi le voi spune: Plecaţi de la Mine toţi cei ce lucraţi fărădelegea, niciodată nu v-am cunoscut!*** (Matei 7, 22-23). Tot pentru această pricină, îi sfătuia pe ucenicii Săi, zicînd: ***Nu vă bucuraţi că dracii vi se pleacă, ci că numele voastre s-au scris în ceruri!*** (Luca 10, 20). Un om cu o vieţuire curată şi dreaptă va primi, chiar fără de minuni, cununile Împărăţiei Cerurilor şi nu va avea o cunună mai puţin strălucitoare; pe cînd un om cu o vieţuire nelegiuită nu va putea scăpa de chinurile iadului, chiar dacă va fi săvîrşit minuni.

Prin urmare, împotrivirea ridicată, că Apostolii au fost mari şi minunaţi din pricina harului facerii de minuni dat lor de Dumnezeu, nu este de nici un folos. Dar nu este numai nefolositoare, ci chiar primejdioasă, căci dă multor eretici prilej de învăţături greşite. Căci - dacă Apostolii n-au ajuns de admirat datorită propriei lor voinţe, ci numai datorită harului lui Hristos - ce-i împiedică pe toţi ceilalţi făcători de minuni să ajungă ca şi Apostolii? Dacă harul lui Dumnezeu n-ar cere mai întîi de la noi faptele noastre, atunci harul s-ar fi răspîndit din belşug în sufletele tuturor oamenilor, căci ***Dumnezeu nu caută la faţa oamenilor*** (Romani 2, 11). Dar, pentru că harul cere întîi ca noi să avem fapte, de aceea la unii oameni harul urmează faptelor şi rămîne, de la alţii fuge, iar de ceilalţi nici nu se atinge. Că Dumnezeu i-a dat Fericitului Pavel harul după ce a cercetat mai întîi voinţa sa, dar înainte de a face vreo minune,

o spune Însuşi Hristos despre el. Ascultă ce zice: ***Vas al alegerii îmi este, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor, şi a regilor şi înaintea întregului neam al lui Israil*** (Faptele Apostolilor 9, 15). Cel care intră în inimile noastre a dat această mărturie înainte de a veni harul Lui peste Pavel. Să nu ne înşelăm noi înşine, iubiților, spunînd că este cu neputință să ajungă cineva ca Pavel. E drept că nu va mai fi un al doilea Pavel, dacă-l privim sub chipul harului primit şi al minunilor săvîrşite; dar fiecare dintre noi, dacă vrea, poate să ajungă un Pavel, privit după chipul curăției vieții sale. Iar dacă azi nu mai sînt Paveli, asta se datorează numai lipsei noastre de voință. Nu ştim însă cum s-a făcut că am căzut în această neghiobie, de a căuta printre oamenii zilelor noastre pe unii asemenea lui Pavel, cînd nu se pot vedea măcar oameni care să fie la fel cu alții care vin în al treilea sau al patrulea rînd după Pavel. Pentru aceasta trebuie să jelim, să lăcrimăm şi să ne văităm nu numai o zi, nici două, ci toată viața. [...]

Noi însă, care n-avem de bocit şi jelit pierderea copiilor şi a soțiilor, ci pierderea sufletului - şi nu pierderea unui suflet străin, ci a propriului nostru suflet - ne îndreptățim zicînd că ne este trupul slăbănogit şi că avem nevoie de mîncăruri alese. Şi dacă ar fi numai aceasta grozăvia căderii noastre! Dar noi nu săvîrşim nici acele fapte pentru împlinirea cărora nu este nevoie deloc de tăria trupului. Spune-mi, te rog, la ce-ți trebuie putere trupească atunci cînd se cuvine să-ți zdrobeşti inima, cînd trebuie să te rogi cu minte trează şi suflet deştept, cînd trebuie să-ți treci pe dinaintea sufletului păcatele, cînd trebuie să-ți înfrîngi îngîmfarea şi mîndria, cînd trebuie să-ți smereşti gîndirea? Aceste fapte Îl fac îndurător pe Dumnezeu spre noi, şi acestea n-au nevoie de multă trudă. Dar nici pe acestea nu le facem. Nu înseamnă numaidecît că-ți boceşti şi-ți jeleşti păcatele dacă te îmbraci în sac, dacă te închizi într-o chilie, dacă stai în întuneric; dimpotrivă, a-ți jeli păcatele înseamnă a-ți aminti totdeauna cu tărie de propriile tale păcate, a-ți cerceta conştiința cu aceste gînduri, a măsura necontenit lungimea drumului pe care-l mai avem de făcut pînă la Împărăția Cerurilor.

Dar cum voi face aceasta? mă vei întreba. Cum? Dacă avem vii totdeauna înaintea ochilor iadul şi Îngerii care aleargă pretutindeni şi strîng din toată lumea pe cei pe care au să-i arunce în iad. Să ne gîndim apoi, fără a mai ține seamă de chinurile iadului, cît de mare rău este pierderea Împărăției Cerurilor. Căci, chiar dacă nu ne-ar amenința focul iadului şi nici nu ne-ar aştepta chinuri veşnice, numai gîndul de a fi înstrăinați de Hristos cel blînd şi iubitor de oameni - Care S-a dat pe Sine la moarte pentru noi, Care a suferit toate ca să ne scoată din chinurile iadului şi să ne împace cu Tatăl pe noi, cei care îi eram duşmani din pricina păcatelor noastre - prin urmare, numai gîndul acesta, de a putea pierde acele bunătăți negrăite şi nemuritoare care ne aşteaptă, ar trebui să fie mai puternic decît chinul iadului şi îndestulător ca să ne deştepte sufletele şi să ne înduplece să fim totdeauna treji. Dacă - numai la citirea pildei celor cinci fecioare care au fost îndepărtate din camera de nuntă, pentru că n-au avut untdelemn în candelele lor - simțim aceeaşi durere ca şi ele pentru pedeapsa venită asupra lor şi ne tulburăm; dacă ne gîndim apoi că şi noi vom suferi aceeaşi pedeapsă pentru trîndăvia noastră, mai putem fi oare atît de împietriți la suflet încît să cădem în trîndăvie, cînd ne este totdeauna vie în suflet pilda aceasta? [...]

De asta sîntem totdeauna reci şi nesimțitori, de asta nu sîntem pregătiți pentru săvîrşirea vreunei fapte bune, de asta nu putem ajunge la căință, de asta nu putem să ne adunăm puțin sufletul nostru: nu ne gîndim cum trebuie la păcatele noastre, nu cercetăm binefacerile date nouă de Dumnezeu, nu căutăm pe oamenii care au săvîrşit fapte mari şi minunate. De asta am dat cu totul uitării faptele cele bune: nu sîntem cumpătați cînd avem izbînzi în viață, cînd sîntem fericiți; nu sîntem sinceri, mințim cînd spunem tuturor, de nenumărate ori, că sîntem nişte păcătoşi. Că aşa stau lucrurile o putem vedea de acolo că ne pierdem firea, ne răzvrătim cînd auzim că alții rostesc aceste cuvinte şi le socotim drept ocări. Astfel, toate faptele noastre nu-s decît fățărnicie: nu urmăm pe vameş, care, hulit de fariseu pentru mulțimea păcatelor lui, a suferit cu răbdare hula şi a cules rodul purtării lui, căci s-a pogorît din biserică mai îndreptat decît fariseul (Luca 18, 14). Noi însă nu ştim ce înseamnă a ne mărturisi păcatele, cu toate că sîntem plini de nenumărate păcate. Ar trebui să fim încredințați nu numai că am săvîrşit nenumărate păcate, dar ar trebui să avem scrise ca într-o carte în inima noastră toate păcatele noastre, mici sau mari, şi ar trebui să le plîngem ca şi cum le-am fi făcut de curînd. Aducîndu-ne aminte necontenit de păcatele noastre, putem înfrînge iute mîndria sufletului nostru. Aducerea-aminte necontenit de propriile păcate trage după sine un atît de mare bine, încît Fericitul Pavel îşi spunea deseori chiar păcatele iertate de Dumnezeu. Prin botez, toate păcatele sale de mai înainte îi fuseseră şterse; după botez, a trăit într-o curăție desăvîrşită; astfel - deşi nu se ştia vinovat cu nimic (1 Corinteni 4, 4), deşi nu avea păcate pentru care să suspine - totuşi făcea pomenire de păcatele de dinainte de botez, de mult iertate, spunînd: ***Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintîi sînt eu*** (1 Timotei 1, 15); şi iarăşi: ***... că m-a socotit credincios, punîndu-mă spre slujire pe mine, cel ce eram înainte hulitor, şi prigonitor şi batjocoritor...*** (1 Timotei 1, 12-13) ***că prigoneam peste măsură Biserica lui Dumnezeu şi o pustiiam*** (Galateni 1, 13); şi iarăşi: ***Nu sînt vrednic să mă numesc Apostol*** (1 Corinteni 15, 9). Chiar dacă Dumnezeu ne-a iertat păcatele

trecute şi spovedite, totuşi trebuie să ne aducem aminte de ele, deoarece amintirea lor este în stare să ne mişte sufletul şi să ne îndemne să iubim cu putere pe Dumnezeu. Cînd Simon fariseul a fost întrebat de Domnul care din cei doi datornici îl va iubi mai mult pe cămătar, a spus: ***Socotesc că cel căruia i-a iertat mai mult,*** Domnul i-a răspuns: ***Drept ai judecat!*** (Luca 7, 43). Atunci vom cunoaşte cît de covîrşitor este harul lui Dumnezeu faţă de noi, atunci vom pleca ochii spre pămînt, atunci ne vom smeri, cînd ne vom gîndi la mulţimea păcatelor noastre trecute. Cu cît avem conştiinţa că am săvîrşit păcate mai mari, cu atît ni se va muia mai mult sufletul. Pavel îşi aducea aminte de păcatele lui de dinainte de botez, noi însă nu voim să ne aducem aminte de cele săvîrşite după botez, care aduc după ele mare primejdie şi pe care avem îndatorirea de a le cerceta. Dimpotrivă, dacă ne vine vreodată în minte amintirea vreunui păcat, îndată îl alungăm, căci nu vrem ca aceasta să ne tulbure conştiinţa nici chiar pentru puţină vreme. Şi totuşi, păcatele ni se nasc din această plăcere nefolositoare pe care o facem sufletului. Fiind atît de nesimţitori şi atît de molatici, pe de o parte nici nu mai putem să ne mărturisim păcatele de mai înainte (cum putem să le mai mărturisim, odată ce ne-am obişnuit să nu le suferim nici amintirea?), iar pe de altă parte sîntem cu totul gata de a săvîrşi pe viitor altele. Bine ar fi să avem veşnic în noi trează amintirea păcatelor noastre! Frica de Dumnezeu să ne zguduie necontenit mintea, spre a putea alunga moliciunea şi uşurătatea sufletului nostru! Căci, dacă tăiem şi acest frîu, cine va mai opri sufletul să se îndrepte fără teamă spre prăpastie şi să cadă în adîncul pierzării? Pentru asta dreptul David îşi punea necontenit înaintea ochilor pedeapsa viitoare, pentru asta plîngea, pentru asta suspina; plîngea şi suspina cu amar. […]

Aşa făcea şi David: astfel de gînduri îi frămîntau necontenit mintea. Gîndindu-se la binefacerile lui Dumnezeu, zicea: ***Ce este omul ca să-l pomeneşti, sau fiul omului, ca să-l cercetezi? Micşoratu-l-ai cu puţin faţă de Îngeri, cu slavă şi cu cinste l-ai încununat*** (Psalmi 8, 4-5). Îşi uitase atît de mult faptele sale bune, încît, după ce dăduse dovadă de o covîrşitoare înţelepciune, spunea: ***Ce sînt eu, Doamne al meu, Doamne? Ce este casa tatălui meu, că m-ai iubit pînă într-atîta? Sînt mici toate acestea înaintea Ta, Doamne al meu, şi Tu ai grăit pentru casa robului Tău că va fi îndelungată. Aceasta este legea omului, Doamne al meu, Doamne, către Tine. Ce va mai adăuga David vorbind cu Tine?*** (2 Regi 7, 18-20). Avînd necontenit în minte faptele bune ale strămoşilor săi, socotea că el este un om de nimic alături cu ei. După ce a spus: ***În Tine au nădăjduit părinţii noştri*** (Psalmi 21, 4), a adăugat, vorbind de sine: ***Iar eu sînt vierme, şi nu om!*** (Psalmi 21, 6). Atît avea de limpede înaintea ochilor nesiguranţa viitorului, încît spunea: ***Luminează-mi ochii mei, ca să nu adorm spre moarte*** (Psalmi 12, 4). Gîndea că avea să dea socoteală de atît de multe păcate, încît spunea: ***Curăţeşte păcatul meu, că mult este!*** (Psalmi 24, 12). […]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur. *Despre mărginită putere a diavolului. Despre căinţă. Despre necazuri şi biruirea tristeţii,* Editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2002

CUVINTE ALE SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ

[...] Ştiind dar acestea, să nu deznădăjduim nici noi, dar nici să ne trîndăvim. Amîndouă sînt pierzătoare. Deznădejdea nu-l lasă pe cel căzut să se scoale, iar trîndăvia îl culcă la pămînt pe cel în picioare. Una ne lipseşte de bunătățile pe care le putem avea, cealaltă nu ne lasă să scăpăm de păcatele ce ne apasă. Trîndăvia ne aruncă jos, chiar de-am fi în cer, deznădejdea ne pogoară în adîncul păcatului, dar îndepărtarea deznădejdii ne face să ne ridicăm repede din adîncul acela.

Să-ți spun cîtă putere au şi una, şi alta! Diavolul, la început, a fost bun; trîndăvindu-se şi deznădăjduind, a ajuns atît de rău, că nu s-a mai putut ridica din răutatea Iui. Că a fost bun, ascultă ce spune Hristos: ***Văzut-am pe satana ca un fulger căzînd din cer*** (Luca 10, 18). Asemănarea cu fulgerul arată şi viețuirea lui strălucită de mai înainte, şi iuțeala căderii sale. Pavel a hulit, a prigonit, a ocărît; dar, pentru că s-a sîrguit şi nu a deznădăjduit, s-a ridicat şi a ajuns asemenea cu Îngerii. Iuda a fost apostol; dar, pentru că s-a trîndăvit, a ajuns vînzător. Tîlharul, iarăşi, după o atît de mare răutate, pentru că nu a deznădăjduit, a intrat înaintea tuturor celorlalți în Rai (Luca 23, 43). Fariseul, încrezîndu-se, a fost pogorît din înălțimea faptei sale bune; vameşul, nepierzîndu-şi nădejdea, aşa s-a îndreptat, că a lăsat în urmă pe fariseu (Luca 18, 10-14).

[...] Ştiindu-le pe acestea, să nu deznădăjduim niciodată! Nici o armă a diavolului nu-i atît de tare ca deznădejdea! Diavolul nu se bucură atîta cînd păcătuim, cît se bucură cînd deznădăjduim. Ascultă! Pavel s-a temut mai mult de căderea în deznădejde a desfrînatului din Corint decît de păcatul lui. Scriindu-le corintenilor, le grăia aşa: ***Îndeobşte se aude că la voi este desfrînare, şi aşa desfrînare cum nici la păgîni nu se pomeneşte*** (1 Corinteni 5, 1). N-a spus: „cum nici la păgîni nu se săvîrşeşte", ci: „nu se pomeneşte", (adică): Fapta pe care păgînii n-o pot suferi nici cu numele, pe aceea voi îndrăzniți să o săvîrşiți. ***Şi v-ați semețit*** (1 Corinteni 5, 2). Pavel n-a spus: „acela s-a semețit", ci, lăsînd la o parte pe cel ce a păcătuit, vorbeşte cu cei sănătoşi. Aşa cum fac şi doctorii: lasă la o parte pe cei bolnavi şi vorbesc mai mult cu rudele bolnavilor. Corintenii erau vinovați de semeție pentru că nu l-au mustrat pe cel ce păcătuise, nici nu l-au pedepsit. Pavel i-a făcut părtaşi la păcat şi pe corinteni pentru ca să vindece mai repede rana.

Cumplit lucru este să păcătuieşti, dar cu mult mai cumplit să te lauzi cu păcatele! Dacă, lăudîndu-te cu dreptatea, pierzi dreptatea, apoi cu mult mai multă pagubă ai dacă te lauzi cu păcatele; păcatul acesta e mai mare decît păcatele cu care te lauzi. De aceea spune Domnul: ***Cînd veți face totul, spuneți: Slugi netrebnice sîntem!*** (Luca 17, 10). Deci, dacă cei care îndeplinesc toate poruncile trebuie să se smerească, apoi cu mult mai mult cel ce păcătuieşte trebuie să plîngă şi să se numere printre cei din urmă. Aceasta arătînd-o, Pavel spunea: ***N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți?*** (1 Corinteni 5, 2). Ce spui, Pavele? A păcătuit altul, şi să plîng eu? Da, răspunde Pavel. Sîntem legați unii de alții ca mădularele de trup. La trup, dacă e rănit piciorul, simte durerea şi capul. Şi ce este mai de preț decît capul? Şi totuşi capul uită de vrednicia sa în timp de nenorocire. Fă şi tu tot aşa! De asta ne şi îndeamnă Pavel ***să ne bucurăm cu cei ce se bucură şi să plîngem cu cei ce plîng*** (Romani 12, 15). De asta le şi spune corintenilor: ***N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a făcut fapta aceasta?*** (1 Corinteni 5, 2). N-a spus: „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să vă străduiți?" Dar ce? „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeți?", ca şi cum o boală obştească, ciuma, ar fi cuprins toată cetatea. Aproape că le-a spus: E nevoie de rugăciune şi de mărturisire, ca să piară boala din toată cetatea.

Ai văzut cîtă frică a atîrnat Pavel deasupra capetelor lor? Deoarece corintenii socoteau că răul se mărgineşte numai la cel ce săvîrşeşte păcatul, de aceea Pavel le trezeşte luarea-aminte, spunîndu-le: ***Oare nu ştiți că puțin aluat dospeşte toată frămîntătura?*** (1 Corinteni 5, 6). Cuvintele lui Pavel, au acest înțeles: Dacă răul înaintează, va cuprinde şi celelalte mădulare; trebuie deci să vă îngrijiți de păcatul acesta ca şi cum ați avea de luat hotărîri cu privire la nişte rele obşteşti. Să nu-mi spui mie că numai acela a păcătuit, ci gîndeşte-te la aceea că răul e un puroi care ameninţă să se întindă în tot trupul. Şi după cum, cînd arde o casă, sar în ajutor şi se grăbesc şi cei care n-au suferit nici un rău, nu mai puțin decît cei cu casa aprinsă, ca nu cumva focul să se întindă şi să ajungă şi la uşile lor, tot aşa şi Pavel îi trezeşte pe corinteni, spunîndu-le: Păcatul săvîrşit între voi e un foc; să ieşim întru întîmpinarea răului, să stingem focul, înainte de a cuprinde Biserica! Dacă nu-ți pasă de păcat, pentru că este în trupul altuia, află

că şi tu eşti bolnav, căci acela este mădular al întregului trup. Dar gîndeşte-te şi la aceea că, dacă trîndăveşti, dacă treci cu vederea răul, răul te va cuprinde şi pe tine. Deci, dacă nu pentru fratele tău, fii treaz măcar pentru tine! Opreşte ciuma, pune stavilă puroiului, zăgăzuieşte întinderea lui! Acestea şi mai multe ca acestea spunîndu-le şi poruncindu-le să-l dea satanei (1 Corinteni 5, 5), mai tîrziu, pentru că s-a schimbat şi a ajuns mai bun, Pavel le-a spus: ***Destul este pentru unul ca acesta pedeapsa aceasta de la cei mai mulți.*** (2 Corinteni 2, 6). ***Întăriți în el dragostea!*** (2 Corinteni 2, 8). Uită-te cîtă stăruință pune acum Pavel ca să-l împreune şi să-l alipească iarăşi de turmă, pentru că mai înainte îl arătase ca duşman şi vrăjmaş obştesc tuturor, pentru că-l izgonise din turmă şi-l tăiase din trupul Bisericii! Nu le-a spus simplu: „Iubiți-l!", ci: „Întăriți în el dragostea!" adică: Arătați-i prietenie trainică şi statornică, dragoste fierbinte, înflăcărată, care să cumpănească ura voastră de mai înainte; purtați-vă cu el cu bunăvoință!

Spune-mi, Pavele, ce s-a întîmplat? Nu l-ai dat satanei? Da, dar nu ca să rămînă în mîinile satanei, ci ca să-l scap iute de tirania satanei. După cum spuneam mai înainte, uită-te cît se temea Pavel de deznădejde, ca de o armă puternică a diavolului. Spunînd: ***Întăriți în el dragostea!,*** a adăugat şi pricina: ***ca nu cumva să fie doborît de mai multă tristețe unul ca acesta*** (2 Corinteni 2, 7). Oaia e în gura lupului - spune Pavel - să-l ajungem! Să i-o luăm din gură, înainte de a mînca şi strica mădularul nostru! Corabia este în mijlocul furtunii, să ne grăbim s-o scăpăm, înainte de a se scufunda! După cum corabia se scufundă cînd marea se ridică şi valurile se înalță de pretutindeni, tot aşa şi sufletul se înăbuşă iute, dacă nu are pe cineva să-i întindă mîna de ajutor cînd e înconjurat de pretutindeni de tristețe; căci tristețea, mîntuitoare pentru iertarea păcatelor, e pierzătoare cînd depăşeşte măsura.

Uită-te cu cîtă limpezime a grăit Pavel! N-a spus: „Să nu-l piardă diavolul!" Dar ce? ***...ca să nu ne lăsăm prinşi de lăcomia satanei*** (2 Corinteni 2, 11). Iar lăcomia este dorire de bunuri străine. Arătînd deci că păcătosul din Corint a scăpat de diavol şi că, prin pocăință, a ajuns iar în turma lui Hristos, Pavel a spus: „... ca să nu ne lăsăm prinşi de lăcomia satanei." Dacă diavolul mai pune gheara pe el - vrea să spună Pavel - atunci răpeşte mădularul nostru, ia oaia turmei lui Hristos. Căci acela, prin pocăință, lepădase păcatul. Pavel ştia ce a făcut diavolul cu Iuda. De aceea s-a temut să nu se întîmple acelaşi lucru şi cu păcătosul din Corint. Dar ce a făcut diavolul cu Iuda? Iuda s-a pocăit, că a zis: ***Am păcătuit, vînzînd sînge nevinovat!*** (Matei 27, 4). Diavolul a auzit cuvintele acestea; ştia că ele îl pun pe Iuda pe calea cea bună, că îl duc la mîntuire, şi s-a temut să nu se schimbe. Că-şi spunea diavolul: „Are Stăpîn iubitor de oameni; a plîns pentru el şi l-a sfătuit în fel şi chip, cînd avea de gînd să-L vîndă. Oare nu-l va primi cu mult mai mult acum, cînd se pocăieşte? Îl trăgea la El şi-l chema cînd n-avea de gînd să se îndrepte. Oare nu-l va trage cu mult mai mult la El acum, cînd îl vede că se îndreaptă şi-şi recunoaşte păcatul? Că pentru asta a şi venit să Se răstignească!" Şi ce-a făcut atunci diavolul? I-a tulburat sufletul lui Iuda: i-a întunecat mintea cu o tristețe peste măsură de mare, l-a prigonit, l-a alergat pînă l-a dus la spînzurătoare (Matei 27, 5). L-a scos din viața aceasta şi l-a lipsit şi de rîvna de a se pocăi. Dacă trăia, s-ar fi mîntuit şi el. Dovadă, răstignitorii. Dacă Domnul a mîntuit pe cei ce L-au ridicat pe cruce, dacă, pe cruce fiind, îl ruga pe Tatăl şi-I cerea să le ierte fapta lor îndrăzneață (Luca 23, 34), este lămurit că l-ar fi primit şi pe vînzător cu toată dragostea, dacă s-ar fi pocăit cum trebuie. Iuda însă, doborît de o tristețe peste măsură de mare, n-a vrut să se folosească de leacul pocăinței. Pavel, deci, temîndu-se de asta, sileşte pe corinteni să smulgă pe om din gura diavolului.

Dar pentru ce trebuie să vorbesc eu de cele petrecute în Corint? Petru, după ce se împărtăşise cu Sfintele Taine, s-a lepădat de trei ori de Domnul (Matei 26, 69-74), dar, plîngînd, şi-a şters tot păcatul (Matei 26, 75). Pavel a prigonit, a hulit, a ocărît; şi nu numai pe Cel răstignit, ci a prigonit şi pe toți cei ai lui Hristos; dar, pocăindu-se, a ajuns Apostol. Dumnezeu ne cere să-I dăm numai puțin prilej şi ne iartă mulțime de păcate. [...] Nu-ți cere nimic altceva decît numai aceasta. Dumnezeiasca Scriptură spune: ***Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi!*** (Isaia 43, 26). Spune păcatul, ca să scapi de păcat! Nu-i nevoie pentru asta nici de oboseală, nici de şiruri de cuvinte, nici de cheltuială de bani, nici de altceva de acest fel. Spune un cuvînt, fii sincer față de păcat şi spune: Am păcătuit!

Dar de unde ştiu - mi se poate spune - că, dacă spun eu întîi păcatul, scap de păcat? Am în Scriptură pilde de oameni care şi-au spus păcatul şi au scăpat de el; dar şi de oameni care nu l-au spus şi au fost osîndiți. Cain a ucis pe Abel, fratele său, pentru că îl pizmuia. Omorul a urmat invidiei. L-a luat cu el la cîmp şi l-a ucis (Facere 4, 8). Ce i-a spus Dumnezeu? ***Unde este Abel, fratele tău?*** (Facere 4, 9). Cel Care le ştie pe toate întreabă nu pentru că nu ştie, ci ca să atragă pe ucigaş la pocăință. Că l-a întrebat ştiind de ucidere, o arată însăşi întrebarea: „Unde-i Abel, fratele tău"? Iar Cain i-a răspuns: „Nu ştiu. Sînt eu oare păzitorul fratelui meu?" (Facere 4, 9). Fie, nu eşti păzitorul lui! Dar pentru ce eşti ucigaşul lui? Nu l-ai păzit, dar pentru ce l-ai ucis? Mărturiseşti asta? Atunci eşti vinovat şi că nu l-ai păzit. Ce i-a spus Dumnezeu? ***Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din pămînt!*** (Facere 4, 10). L-a

mustrat îndată şi i-a dat şi pedeapsa, nu atît pentru omor, cît pentru îndrăzneală. Că Dumnezeu nu urăşte atît de mult pe cel ce păcătuieşte, cît pe cel ce se poartă cu neruşinare. Fără îndoială, Dumnezeu nu l-a primit pe Cain cînd a venit la pocăință, pentru că nu a spus el întîi păcatul. Căci, ce spune Cain? ***Mai mare este păcatul meu decît a mi se ierta*** (Facere 4, 13), în loc să spună: Am făcut mare păcat! Nu sînt vrednic să mai trăiesc! Şi ce-i răspunde Dumnezeu? ***Gemînd şi tremurînd vei fi pe pămînt!*** (Facere 4, 12). Şi i-a dat o pedeapsă cumplită şi grea: N-am să te ucid - i-a spus Dumnezeu - ca să nu se dea uitării adevărul, dar am să te fac lege citită de toți, ca nenorocirea ta să ajungă mamă filosofiei! Şi pribegea Cain, lege însuflețită, stîlp mişcător şi tăcut, dar slobozind glas mai puternic decît glasul trîmbiței, că spunea: Să nu mai facă cineva aceasta, ca să nu pățească la fel! A primit pedeapsă pentru neruşinarea lui. Nu şi-a spus păcatul, dar i-a fost dovedit şi a fost osîndit pentru păcat. Dacă şi-ar fi mărturisit singur păcatul, şi-ar fi şters el mai întîi păcatul.

Dar, ca să vezi că aşa stau lucrurile, să-ți spun de un altul care, spunîndu-şi el mai întîi păcatul, şi-a şters păcatul. Să venim la David, Proorocul şi împăratul. Dar mie îmi place mai mult să-l numesc Prooroc, împărat a fost în Palestina, Prooroc însă, pînă la marginile lumii. Domnia lui a ținut cîtăva vreme, dar proorocia lui are cuvinte nemuritoare. Mai degrabă se va stinge soarele decît să fie date uitării cuvintele lui David. David a săvîrşit şi prea-curvie, şi omor. A văzut - spune Scriptura - o femeie frumoasă făcînd baie şi s-a îndrăgostit de ea (2 Regi 11, 2). Gîndul şi l-a prefăcut apoi în faptă, şi a căzut Proorocul în prea-curvie, mărgăritarul în mocirlă. Şi nu-şi dădea seama că păcătuise, atît era de împătimit. Vizitiul se îmbătase şi trăsura mergea anapoda. Ceea ce sînt vizitiul şi trăsura, aceea sînt sufletul şi trupul: de-ți este întunecat sufletul, trupul se rostogoleşte în mocirlă; cîtă vreme vizitiul e treaz, aleargă şi trăsura bine; cînd vizitiului i se slăbesc puterile şi nu mai e stăpîn pe hățuri, ajunge şi trăsura în prăpastie. Aşa şi cu omul: atîta vreme cît sufletul e treaz şi priveghează, este şi trupul curat; dar, cînd sufletul se întunecă, se rostogoleşte şi trupul în mocirlă, în plăcere. Ce a făcut David? A prea-curvit! Nu şi-a dat seama şi nici altul nu i-a atras luarea-aminte. Şi a făcut asta cînd era cu părul alb! Ca să vezi că nici bătrînețea nu ți-e de folos, de eşti nepăsător, după cum nici tinerețea nu te poate vătăma, de eşti cu mintea trează. Fapta bună nu atîrnă de vîrstă, ci de voință şi gînd. Daniel era de doisprezece ani şi era judecător, iar bătrînii, învechiți în zile, urzeau fapta de curvie (Istoria Suzanei 1, 1-64). Bătrînilor nu le-a folosit bătrînețea, nici pe Daniel nu l-a vătămat tinerețea. Şi ca să vezi că nu vîrsta, ci voința şi gîndul sînt totul, uită-te la David. David era cu părul alb, şi a căzut în prea-curvie şi a săvîrşit omor. Sufletul lui era într-o stare ca aceea că nici nu-şi dădea seama că a păcătuit. Mintea conducătoare era beată de neînfrînare.

Ce a făcut Dumnezeu? A trimis la el pe Proorocul Natan. Proorocul se duce la Prooroc. Aşa se întîmplă şi cu doctorii: cînd un doctor se îmbolnăveşte, e nevoie de alt doctor. Tot aşa şi aici: un prooroc păcătuise, şi un alt prooroc i-a adus doctoriile. A venit dar la el Natan. Nu l-a mustrat de cum a intrat pe uşă şi nu i-a spus: Nelegiuitule, blestematule, prea-curvarule, ucigaşule! Ai primit de la Dumnezeu atît de mari cinstiri, şi tu ai călcat în picioare poruncile Lui! Natan nu i-a grăit aşa, ca să nu-l facă mai îndărătnic. Că faci îndărătnic pe păcătos cînd îi dai în vileag păcatul. S-a dus dar la el şi-i țese toată drama. Ce-i spune? Am să-ți spun, împărate, o pricină de judecată! Erau un bogat şi un sărac. Cel bogat avea multe turme şi cirezi; săracul avea numai o mieluşea, care bea din paharul lui, mînca la masa lui şi dormea la şoldul lui (2 Regi 12, 1-3). Prin aceste cuvinte, Proorocul voia să arate cît de mult ținea soțul la soția sa. Şi a venit un străin la bogat; bogatul şi-a cruțat vitele sale, şi a luat mieluşeaua săracului şi a tăiat-o (2 Regi 12, 4). Ai văzut cum țese aici drama, ținînd ascuns cuțitul? Ce a răspuns împăratul? Socotind că hotărăşte împotriva altuia, a rostit o osînda foarte aspră. Aşa sînt oamenii: împotriva altora rostesc cu plăcere şi cu asprime osîndele. Ce sentință a dat David? ***Viu este Domnul - a spus el - vrednic de moarte este un om ca acesta! Să dea înapoi patru mieluşele pentru una!*** (2 Regi 12, 5-6). Natan ce-a făcut? N-a mai acoperit multă vreme buboiul, ci l-a descoperit îndată şi l-a tăiat repede cu cuțitul, ca să nu-i scape simțirea durerii: ***Tu eşti acela, împărate!*** (2 Regi 12, 7) - i-a spus Proorocul. Ce-a răspuns împăratul? ***Am păcătuit înaintea Domnului!*** (2 Regi 12, 13). N-a răspuns: Cine eşti tu, de mă mustri pe mine? Cine te-a trimis să te răsteşti la mine? De unde îndrăzneala asta, ca să-mi vorbeşti aşa? N-a grăit aşa, ci şi-a recunoscut păcatul. Ce-a spus? ***Am păcătuit înaintea Domnului!*** Ce i-a răspuns Natan? ***Şi Domnul a iertat păcatul tău!*** (2 Regi 12, 13). Pentru că te-ai osîndit singur - îți spune Dumnezeu - îți iert vina. Te-ai mărturisit din inimă, ți-ai şters păcatele, ți-ai dat singur osînda, şi Eu am ridicat osînda! Ai văzut că s-a împlinit ce este scris: ***Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi***\ (Isaia 43, 26). Ce oboseală este să-ți spui tu întîi păcatul?

Ai şi o altă cale de pocăință! Care-i aceea? Să-ți plîngi păcatul! Ai păcătuit? Plîngi, şi ți-ai şters păcatul! Este vreo oboseală? Nu! Nu-ți cer mai mult decît să-ți plîngi păcatul! Nu-ți spun să străbați oceane, nici să te cobori în porturi, nici să călătoreşti, nici să pleci la drum lung, nici să scoți din pungă bani, nici să străbați valuri sălbatice.

Dar ce? Plînge-ți păcatul! Dar de unde ştiu că, dacă-mi plîng păcatul, mi-l şi şterg? Ai şi pentru asta dovadă din dumnezeiasca Scriptură. Era un împărat, Ahav. Om drept şi acesta, după cum mărturiseşte Scriptura. Dar mînat de Izabela, femeia lui, a împărăţit rău. Ahav a poftit via unui oarecare Nabot Isreeliteanul şi a trimis la el zicînd: „Dă-mi via ta, că o poftesc, şi-ți dau pe ea sau bani, sau alt loc în schimb! Nabot i-a zis: Să nu mi se întîmple să-ți vînd moştenirea părinților mei!" Ahav poftea mai departe via, dar nu voia să-l silească. Din pricina asta a căzut Ahav în mare tristețe. Izabela, femeie neruşinată, necurată şi blestemată, a venit la el şi i-a spus: „Pentru ce eşti trist şi nu mănînci? Scoală şi mănîncă! Te voi face eu să moşteneşti via lui Nabot Isreeliteanul!" Şi a scris o scrisoare, ca din partea împăratului, către bătrîni, în care spunea: ***Rînduiți post şi puneți bărbați mincinoşi împotriva lui Nabot, care să dea mărturie că Nabot a hulit pe Dumnezeu şi pe împărat*** (3 Regi 21, 1-10). O post plin de cumplită fărădelege! A rînduit post ca să săvîrşească ucidere! Şi ce s-a întîmplat? Nabot a fost lovit cu pietre şi a murit. Izabela, cînd a auzit, i-a spus lui Ahav: Scoală-te, să moştenim via, că a murit Nabot! Ahav, la început, s-a întristat, dar mai pe urmă s-a dus şi a luat în stăpînire via. Dumnezeu l-a trimis la Ahav pe Ilie Proorocul. ***Du-te - i-a spus Dumnezeu - şi spune-i lui Ahav: Pentru că ai ucis şi ai moştenit, se va vărsa sîngele tău, şi cîinii vor linge sîngele tău şi desfrînatele se vor spăla în sîngele tău!*** (3 Regi 21, 19). Mînia e dumnezeiască, hotărîrea luată, osînda, ca şi împlinită. Şi uită-te unde-l trimite Dumnezeu pe Ilie! La via luată de la Nabot! (3 Regi 21, 18). Unde s-a săvîrşit nelegiuirea, acolo şi pedeapsa. Şi ce a spus Ahav? Cînd Ahav l-a văzut pe Ilie, i-a spus: ***M-a găsit duşmanul meu!*** (3 Regi 21, 20), în loc de: M-ai găsit vinovat că am păcătuit! Acum ai pricină să mă loveşti! „M-a găsit duşmanul meu!" Mereu îl mustrase Ilie pe Ahav. Acum, ştiind că a păcătuit, i-a spus: Mereu m-ai mustrat, dar acum pe bună dreptate mă loveşti! Ştia că păcătuise. Şi Ilie îi citeşte cu voce tare hotărîrea lui Dumnezeu: Acestea zice Domnul - îi spune Ilie - pentru că ai ucis şi ai moştenit, şi ai vărsat sînge de bărbat drept, tot aşa se va vărsa sîngele tău, şi cîinii îl vor linge şi desfrînatele se vor spăla în sîngele tău. La auzul acestor cuvinte, Ahav s-a întristat şi a plîns pentru păcatul lui. Şi-a recunoscut păcatul şi a şters hotărîrea rostită de Dumnezeu împotriva lui.

Dar Dumnezeu l-a lămurit mai întîi pe Ilie pentru ce a schimbat hotărîrea, ca să nu pară Proorocul mincinos şi să pățească ce-a pățit Iona. Că la fel s-a întîmplat şi lui Iona. Dumnezeu i-a spus: ***Du-te, predică în cetatea Ninive, în care locuiesc o sută douăzeci de mii de oameni, fără femei şi copii, şi spune-le; încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită*** (Iona 3, 4). Dar Iona n-a vrut să plece, că ştia iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Şi ce-a făcut? A fugit! Căci îşi spunea: Eu, Doamne, am să mă duc să le predic, însă ai să Te întorci, pentru că eşti iubitor de oameni, iar eu am să fiu ucis ca Prooroc mincinos. Marea l-a primit pe Iona, dar nu l-a ascuns, ci l-a dat înapoi pămîntului şi l-a adus iarăşi sănătos şi teafăr în Ninive. Marea l-a apărat ca un prieten care-şi apără prietenul. ***S-a coborît Iona să fugă*** - spune Scriptura - ***şi a găsit o corabie care mergea la Tarsis. A plătit drumul şi s-a suit în ea*** (Iona 1, 3). Unde fugi, Iona? Te duci în alt pămînt? Dar ***al Domnului este pămîntul şi plinirea lui*** (Psalmi 23, 1). Sau în mare? Dar nu ştii că ***a Lui este marea şi că El a făcut-o?*** (Psalmi 94, 5). Sau în cer? Dar n-ai auzit pe David spunînd: ***Voi vedea cerurile, lucrul degetelor Tale*** (Psalmi 8, 3)? Totuşi, stăpînit de frică, lui Iona i se părea că fuge. Dar nu-i cu putință să fugi de Dumnezeu. Şi aşa, după ce marea l-a dat înapoi, şi a venit în Ninive, a predicat spunînd: „Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită! Şi - ca să vezi că asta avea Iona în minte cînd a fugit, anume că lui Dumnezeu, fiind iubitor de oameni, îi va părea rău de răul ce-l grăise despre niniviteni şi că el are să fie socotit Prooroc mincinos - o arată Iona însuşi. După ce a predicat în Ninive, a ieşit din oraş şi se uita să vadă ce are să se întîmple. Cînd a văzut că au trecut trei zile şi amenințarea lui nu s-a înfăptuit, atunci a gîndit ce gîndise mai înainte şi a spus: Oare nu sînt acestea cuvintele pe care le spuneam eu, că Dumnezeu este milostiv, şi îndelung-răbdător şi-I pare rău de răutățile oamenilor?

Deci, ca să nu pățească Ilie ce pățise Iona, Dumnezeu îi spune lui Ilie pricina pentru care l-a iertat pe Ahav. Ce-i spune Dumnezeu lui Ilie? ***Ai văzut cît a plîns Ahav şi cît de trist a plecat din fața Mea? Nu voi face după răutatea lui*** (3 Regi 21, 29). Vai, Stăpînul se face avocatul robului! Dumnezeu îşi îndreptățeşte înaintea unui om purtarea Lui față de alt om! Să nu socoteşti - i-a spus Dumnezeu lui Ilie - că fără temei l-am iertat! Nu! Şi-a schimbat purtarea, de aceea Mi-am schimbat şi Eu mînia. Mi-am potolit-o. Nici tu să nu te socoteşti un Prooroc mincinos! Ai grăit adevărul. Dacă Ahav nu-şi schimba purtarea, avea să sufere osînda. Dar el şi-a schimbat purtarea şi Mi-am potolit şi Eu mînia. Şi a zis Dumnezeu către Ilie: Ai văzut cît a plîns Ahav şi cît de îndurerat a plecat? Nu voi face după mînia Mea! Ai văzut că plînsul şterge păcatele?

Ai şi o a treia cale de pocăință. Ți-am vorbit de multe căi de pocăință, pentru ca, prin felurimea căilor, să-ți fac uşoară mîntuirea. Care este aceasta, a treia cale de pocăință? Smerenia. Smereşte-te, şi ți-ai şters şiruri de păcate! Ai şi pentru aceasta dovadă din dumnezeiasca Scriptură, pilda vameşului şi a fariseului (Luca 18, 10-14). S-au suit, spune Domnul, fariseul şi vameşul la biserică să se roage. Şi a început fariseul să-şi înşire faptele bune: Eu nu sînt

un păcătos ca toată lumea - spune el - şi ca vameşul acesta! Suflete ticălos şi nefericit! Ai osîndit toată lumea, pentru ce-l mai îndurerezi pe cel de lîngă tine? Nu te mulţumeşti cu întreaga lume decît dacă osîndeşti şi pe vameş? Pe toţi i-ai hulit, pe nici un om n-ai cruţat! Eu nu-s ca toată lumea - spui tu - nici ca vameşul acesta! Postesc de două ori pe săptămînă, dau zeciuială din averile mele săracilor! Cuvinte de laudă rostea! Om ticălos! Fie, ai osîndit întreaga lume, pentru ce loveşti şi în vameşul de lîngă tine? Nu te saturi cu hulirea întregii lumi decît dacă osîndeşti şi pe cel de lîngă tine? Ce-a făcut vameşul? A auzit tot ce spunea fariseul, dar n-a zis: Cine eşti tu, de spui unele ca acestea despre mine? De unde-mi ştii viaţa? N-am crescut împreună! N-am trăit la un loc, n-am fost unul lîngă altul! Cine dă mărturie de faptele tale bune? Pentru ce te lauzi singur? Pentru ce te cinsteşti singur? Nici un cuvînt din acestea nu a grăit vameşul, ci, plecîndu-şi capul la pămînt, s-a închinat şi a spus: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!" Vameşul s-a smerit, şi a ajuns drept. Fariseul s-a pogorît de la biserică pierzîndu-şi dreptatea. Vameşul s-a pogorît dobîndind dreptatea. Şi totuşi, aceea nu era smerenie. Atunci e smerenie, cînd unul mare se micşorează pe sine. Fapta vameşului nu era smerenie, ci adevăr, adevărate erau cuvintele lui că era păcătos.

[...] Vrei să vezi cine-i smerit? Uită-te la Pavel, cel cu adevărat smerit, la Pavel, dascălul lumii, oratorul cel duhovnicesc, vasul alegerii (Faptele Apostolilor 9, 15), limanul cel neînviforat, turnul cel neclătinat, omul cel mic la trup care a înconjurat lumea, şi a înconjurat-o ca şi cum ar fi avut aripi; uită-te la cel smerit, la cel neiscusit (2 Corinteni 11, 6) şi filozof, la cel sărac şi bogat! Pe Pavel îl numesc cu adevărat smerit, pe cel care a trecut prin mii şi mii de osteneli, pe cel care a avut mii şi mii de biruinţe împotriva diavolului, pe cel care propovăduia şi zicea: ***Harul Lui în mine n-a fost zadarnic, dar m-am ostenit mai mult decît toţi*** (1 Corinteni 15, 10). Omul care a îndurat închisori, lovituri, bătăi; omul care, cu epistolele sale, a vînat lumea; omul care a fost chemat cu glas ceresc; omul acela se smereşte, spunînd: ***Eu sînt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol*** (1 Corinteni 15, 9). Ai văzut măreţia smereniei? Ai văzut pe Pavel smerindu-se, numindu-se cel mai mic? Eu sînt - spune el - cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol. Atunci e smerenie cu adevărat, cînd te smereşti în toate şi te numeşti cel mai mic. Gîndeşte-te cine a fost cel ce a spus aceste cuvinte! Pavel, cetăţeanul cerului, cel de formă îmbrăcat cu trup, stîlpul Bisericii, Îngerul cel pămîntesc, omul cel ceresc.

[...] Haide dar acum să mergem mai departe, şi să vă pun în faţă a patra cale de pocăinţă. Care-i aceasta? Milostenia, împărăteasa faptelor bune, aceea care duce iute pe oameni în bolţile cerurilor, apărătoarea noastră prea-bună.

Mare lucru este milostenia. De aceea şi Solomon striga: ***Mare lucru este omul şi de preţ bărbatul milostiv*** (Pilde 20, 6). Mari sînt aripile milosteniei: străbate văzduhul, lasă în urmă luna, întrece razele soarelui, se urcă pînă în bolţile Cerurilor. Dar nici acolo nu se opreşte, ci lasă în urmă şi cerul, şi popoarele de Îngeri, şi cetele de Arhangheli şi toate Puterile cele de sus, şi se înfăţişează chiar înaintea tronului celui împărătesc. Află asta chiar din Scriptură, care zice: ***Cornelie, rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit înaintea lui Dumnezeu*** (Faptele Apostolilor 10, 4). Cuvintele „înaintea lui Dumnezeu" înseamnă: De-ai avea multe păcate, nu te teme, că ai milostenia apărătoare! Nici una dintre Puterile cele de sus nu-i va sta împotrivă. Milostenia îşi cere datoria, stînd cu poliţa în mînă. Însuşi Stăpînul ne-o spune: ***Cel care va face unuia dintre aceştia prea-mici, Mie Mi-a făcut*** (Matei 25, 40). Milostenia deci îţi uşurează toate păcatele tale, oricîte ai avea.

[...] Ai un bănuţ? Cumpără cerul cu el! Nu că cerul e ieftin, ci că Stăpînul e bun! Nu ai un bănuţ? Dă un pahar de apă rece. ***Cel ce va da un pahar de apă rece unuia dintre aceştia prea-mici, pentru Mine, nu-şi va pierde plata lui!*** (Matei 10, 42). Cerul e neguţătorie bună, iar noi o uităm. Dă o bucată de pîine şi ia Raiul! Dă lucruri mici şi ia lucruri mari! Dă cele pieritoare şi ia pe cele nepieritoare! Dă pe cele stricăcioase şi ia pe cele nestricăcioase! Dacă ar fi iarmaroc şi toate mărfurile din iarmaroc ar fi ieftine, de-ar fi acolo belşug de bucate şi toate la preţ de nimica, oare n-ai vinde tot ce ai, n-ai nesocoti toate celelalte treburi şi nu te-ai duce să faci în iarmaroc bună neguţătorie? Arătaţi atîta grabă pentru nişte lucruri pieritoare, dar vă trîndăviţi atîta şi vă descurajaţi cînd e vorba să cumpăraţi lucruri nemuritoare!? Dă săracului, pentru ca, chiar dacă tu vei tăcea, să vorbească pentru tine mii şi mii de guri, să stea de faţă milostenia şi să te apere! Răscumpărare de suflet este milostenia! De aceea - după cum înaintea uşilor bisericii sînt vase pline cu apă, ca să vă spălaţi mîinile - tot aşa, în afara bisericii, stau săracii, ca să vă spălaţi mîinile sufletului. Ţi-ai spălat mîinile trupului cu apă? Spală-ţi şi mîinile sufletului cu milostenia! Nu-mi spune că eşti sărac. O văduvă, săracă lipită pămîntului, a găzduit pe Ilie (3 Regi 17, 9-24); sărăcia nu i-a fost piedică, ci l-a primit cu multă bucurie; de aceea a şi primit în schimb roade frumoase şi a secerat spicul milosteniei. Dar poate că unul dintre cei ce mă ascultă îmi va spune: Adu-mi şi mie în casă pe Ilie! Pentru ce ceri pe Ilie? Îţi aduc în casă pe Stăpînul lui Ilie, şi totuşi nu-I dai de mîncare! Dacă ar veni Ilie, cum l-ai găzdui? Porunca lui Hristos, Stăpînul

tuturor, este aceasta: ***Cel care va face unuia dintre aceştia prea-mici, Mie Mi-a făcut*** (Matei 25, 40). Dacă un împărat ar chema pe cineva la masă şi ar spune slugilor din jurul lui: Mulţumiţi-l pe omul acesta cu de toate, ca pe mine, că omul acesta mi-a dat de mîncare şi m-a găzduit pe cînd eram în sărăcie, mi-a făcut mult bine în vremea strîmtorării mele! - care din cei din jurul împăratului nu şi-ar cheltui toţi banii cu omul acela căruia împăratul îi era dator să-i mulţumească? Oare n-ar căuta fiecare să-i pună totul înaintea lui şi să se împrietenească cu el? Aţi văzut puterea cuvîntului împărătesc? Dacă are atîta preţ cuvîntul unui împărat muritor, gîndeşte-te ce preţ va avea în ziua aceea cuvîntul lui Hristos! În faţa Îngerilor şi a tuturor Puterilor cereşti, Hristos va spune: Omul acesta M-a găzduit, pe pămînt, omul acesta Mi-a făcut de mii şi mii de ori bine, omul acesta m-a adunat de pe drumuri, pe cînd eram străin! Gîndeşte-te la îndrăznirea omului acestuia înaintea Îngerilor, la lauda lui înaintea Puterilor celor de sus! Cum să nu aibă îndrăznire mai mare decît Îngerii acela despre care Hristos dă mărturie?

Mare lucru este, dar, milostenia, fraţilor! Să o îmbrăţişăm, căci n-are seamăn pe lume. E în stare să şteargă păcatele şi să alunge de la noi osînda! Pe cînd tu taci, ea e de faţă şi te apără! Dar - mai bine spus - pe cînd tu taci, mii şi mii de glasuri mulţumesc pentru tine. Atîtea bunătăţi avem de pe urma milosteniei, şi noi o uităm şi ne trîndăvim! Dă pîine după puterea ta! N-ai pîine? Dă un bănuţ! N-ai nici un bănuţ? Dă un pahar cu apă rece! N-ai nici atît? Plîngi împreună cu cel îndurerat şi ţi-ai luat plata. Fapta făcută de silă n-are plată, ci fapta făcută de bunăvoie.

[...] Mare lucru este fecioria! Cînd are însă ca soră milostenia, nici o primejdie n-o doboară, e mai presus de toate! De aceea fecioarele acelea n-au intrat în cămara de nuntă, pentru că n-au avut şi milostenia pe lîngă feciorie (vezi Matei 25, 1-12, n. n.). Vrednice de multă ruşine sînt cuvintele ce vi le spun, fecioarelor: Aţi biruit plăcerea, dar n-aţi disprețuit banii! V-aţi lepădat de lume, dar vi-s dragi banii, chiar cînd sînteţi răstignite pentru lume! De-aţi fi poftit bărbat, păcatul nu v-ar fi fost atît de mare! Pofteaţi ceva ce era de aceeaşi fiinţă cu voi. Dar aşa, vina vă e mai mare, că aţi poftit ceva străin de voi. Fie, femeile măritate îşi mai găsesc în copii o scuză pentru nemilostivirea lor! Cînd le spui: Dă-mi milostenie!, pot să-ţi răspundă: Am copii şi nu pot! Totuşi, gîndeşte-te, femeie, Dumnezeu ţi-a dat copii şi ai primit rod al pîntecelui tău ca să fii omenoasă, nu neomenoasă! Nu face din temeiul omeniei temei de neomenie! Vrei să laşi frumoasă moştenire copiilor tăi? Lasă-le milostenia, ca toţi să te laude şi să laşi pe toate buzele amintirea ta. Dar tu, fecioară, care n-ai copii, ci te-ai răstignit pentru lume, pentru ce strîngi bani? Mi-e însufleţit cuvîntul cînd vorbesc de calea pocăinţei şi de milostenie. Vă spuneam că mare avuţie este milostenia; şi, de la milostenie, cuvîntul m-a dus pe oceanul fecioriei.

Ai dar, iubite, milostenia primită şi mare cale de pocăinţă, în stare să te izbăvească de şiruri de păcate. Dar mai ai şi o altă cale de pocăinţă, tot atît de lesnicioasă, prin care poţi scăpa de păcate: rugăciunea. Roagă-te în fiecare clipă! Nu pregeta a te ruga, nici nu cere cu trîndăveală iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dumnezeu nu-ţi întoarce spatele, de-L rogi cu stăruinţă, ci-ţi iartă păcatele şi-ţi împlineşte cererea. De-ţi împlineşte cererea, cînd îl rogi, continuă să-i mulţumeşti, rugîndu-te! De nu ţi-o împlineşte, stăruie, rugîndu-te, ca să ţi se împlinească. Să nu spui: M-am rugat mult şi nu mi-a dat ce i-am cerut! Asta, de multe ori, se întîmplă în folosul tău. Dumnezeu ştie că eşti trîndav şi nepăsător; ştie că, dacă ţi se împlineşte cererea, pleci şi nu I te mai rogi; te amînă tocmai pentru că ştie că ai nevoie să vorbeşti mai des cu El şi să zăboveşti la rugăciune. Dacă, atunci cînd eşti în atîta nevoie şi ai atîta trebuinţă, te trîndăveşti şi nu stărui în rugăciune, ce ai face dacă n-ai avea nevoie de nimic? Deci şi Dumnezeu face asta tot pentru folosul tău: vrea să nu te depărteze de rugăciune. Continuă dar să te rogi şi nu te trîndăvi. Multe poate săvîrşi, iubite, rugăciunea! Nu te îndrepta spre rugăciune ca spre un lucru de mic preţ! Rugăciunea ne iartă păcatele. Dumnezeieştile Evanghelii ne dau învăţătura asta.

[...] Cînd un om păcătuieşte des - şi Dumnezeu îi trece cu vederea păcatele, dar el nu cîştigă nimic de pe urma îndurării lui Dumnezeu şi nu se depărtează de păcat - atunci atrage asupra lui cea mai mare nenorocire, care-l striveşte desăvîrşit, că nu mai are vreme de pocăinţă. Aşa cum s-a întîmplat cu Faraon. Faraon s-a bucurat de îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu şi la întîia plagă, şi la a doua, şi la a treia, şi la a patra, şi la plăgile de mai tîrziu; dar, pentru că n-a ajuns mai bun, a fost în sfîrşit strivit şi a pierit cu toată oastea lui (Ieşire 14, 28). Aşa au păţit şi iudeii. De aceea şi Hristos, vrînd să arate că locuitorii Ierusalimului au să piară şi că Ierusalimul are să fie pustiit, a spus: ***De cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, şi n-ai voit. Iată, vi se lasă casa pustie*** (Luca 13, 34-35). Mă tem să nu păţim şi noi aşa. Nu ne învăţăm minte nici din suferinţele altora, nici din suferinţele noastre. Nu vă spun aceste cuvinte doar vouă, celor acum de faţă, ci şi celor care şi-au pierdut zelul lor de fiecare zi, celor care au uitat necazurile de mai înainte, celor cărora nu încetam a le spune, spărgîndu-mi pieptul: După ce vor trece încercările, să

rămînă în sufletele noastre amintirea încercărilor, pentru ca, amintindu-ne necontenit de binefacerea lui Dumnezeu, să mulțumim neîncetat Celui ce ne-a făcut această facere de bine!

Acestea vi le spuneam atunci; vi le spun şi acum; şi, prin voi, acelora. Să urmăm pe Sfinți, care n-au fost doborîți de necazuri, dar nici n-au ajuns trîndavi cînd au avut iarăşi viață liniştită, aşa cum au ajuns mulți dintre noi, ca nişte corăbii uşoare scufundate de orice val. Cînd a bîntuit sărăcia, eram smeriți şi cu capul plecat; dar, după ce ne-am îmbogățit, iarăşi ne-am îngîmfat şi am ajuns neînchipuit de nepăsători. De aceea vă rog să lăsăm la o parte totul şi să ne punem în rînduială sufletele spre mîntuirea fiecăruia dintre noi. Dacă sufletul este în bună rînduială, îndurăm cu uşurință, de dragul poruncii Stăpînului şi al nădejdii în El, foametea, sau boala, sau clevetirea, sau pierderea averilor sau orice altceva. După cum, iarăşi, dacă sufletul nostru nu-i împăcat cu Dumnezeu, grijile şi multele supărări ne vor sfîşia viața, de-ar curge bogăția pîrîu, de-am avea copii, de-am avea bani cu nemiluita. Să nu umblăm, dar, după bogăție, nici să fugim de sărăcie; ci fiecare să ne îngrijim înainte de toate de sufletul nostru; să-l facem destoinic şi pentru chivernisirea vieții de aici, şi pentru plecarea de aici. Încă puțin, şi se va face cercetarea fiecăruia dintre noi, cînd toți ne vom înfățişa înaintea înfricoşătorului scaun de judecată al lui Hristos, însoțiți de faptele noastre, cînd cu ochii noştri vom vedea, aici, lacrimile orfanului, colo, desfrînările noastre neruşinate, cu care ne-am înnebunit sufletele; aici, suspinele văduvelor, colo, purtarea nemiloasă față de săraci, jefuirea sărmanilor. Şi nu numai acestea şi cele asemenea acestora, ci şi faptele noastre netrebnice pe care le-am săvîrşit cu mintea. Căci Hristos a spus că este Judecător al gîndurilor, Judecător al cugetelor (Evrei 4, 12); şi, iarăşi, că cercetează ***inimile şi rărunchii*** (Psalmi 7, 9); şi, iarăşi, că răsplăteşte ***fiecăruia după faptele lui*** (Matei 16, 27). Cuvintele acestea le spune nu numai celor care trăiesc în lume, ci şi celor care şi-au ridicat chilii în munți, ca să ducă acolo viață singuratică, pentru că unii ca aceştia nu sînt datori să-şi păzească numai trupurile de întinăciunea desfrînării, ci şi sufletul de orice poftă drăcească. Apostolul Pavel nu vorbeşte numai femeilor, ci şi bărbaților şi întregii Biserici, spunînd că cel ce trăieşte în feciorie trebuie să fie sfînt şi cu trupul, şi cu duhul (1 Corinteni 7, 34); şi iarăşi: ***Înfățişați trupurile voastre .fecioară curată!*** (2 Corinteni 11, 2). Cum, curată? ***Neavînd pată sau zbîrcitură*** (Efeseni 5, 27). Că şi fecioarele acelea care au avut candelele stinse (Matei 25, 1-12) erau fecioare la trup, dar nu erau curate la inimă; chiar dacă nu le stricase bărbatul, le stricase dragostea de bani; trupul le era curat, dar sufletul le era plin de desfrînare, de gînduri rele cuibărite în el, de dragostea de avuții, de neomenie, de mînie, de invidie, de lene, de uitare, de mîndrie. Toate acestea pîngăreau sfințenia fecioriei lor, de aceea spunea şi Pavel: ***Fecioara să fie sfîntă şi cu trupul, şi cu duhul*** (1 Corinteni 7, 34); şi iarăşi: ***Să se înfățişeze fecioară curată lui Hristos*** (2 Corinteni 11, 2). După cum trupul se strică de desfrînare, tot aşa şi sufletul se pîngăreşte de gînduri drăceşti, de învățături rele, de cugete netrebnice. Cel care spune: Sînt curat la trup! dar poartă în suflet pizmă fratelui său, acela nu-i curat. Pizma i-a stricat fecioria. Tot aşa, nu-i curat nici cel care umblă după slavă deşartă; dorința de slavă i-a stricat fecioria. Odată intrată această patimă în suflet, fecioria sufletului s-a dus. Cel care urăşte pe fratele său este mai degrabă ucigaş decît curat la trup şi suflet, decît fecior. Pe scurt, îşi pierde fecioria orice om stăpînit de o patimă rea. De aceea, Pavel a izgonit toate aceste amestecuri rele şi ne-a poruncit să fim feciorelnici în aşa chip, ca să nu primim de bună-voie nici un gînd vrăjmaş în sufletul nostru.

Ce să vă mai spun pe lîngă acestea? Să vă spun cum putem fi miluiți de Dumnezeu, cum să ne mîntuim? Să vă spun! Să suim totdeauna în inima noastră rugăciunea şi roadele ei, adică smerenia şi blîndețea. ***Învățați de la Mine*** - spune Hristos - ***că sînt blînd şi smerit cu inima, şi veți avea odihnă sufletelor voastre!*** (Matei 11, 29). Iar David spune: ***Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18). Nimic nu laudă şi iubeşte atîta Dumnezeu ca sufletul blînd, smerit şi recunoscător. Ia şi tu aminte, frate! Cînd vezi că te loveşte şi te supără o nenorocire la care nu te aşteptai, nu alerga la oameni, nu umbla după ajutor omenesc, ci lasă la o parte pe toți şi aleargă cu mintea la Doctorul sufletelor. Numai Cel ce a plăsmuit inimile noastre deosebi şi cunoaşte toate lucrurile noastre (Psalmi 32, 15), numai Acela poate vindeca inima. El poate să intre în conştiința noastră, să ne atingă inima şi să ne mîngîie sufletul. Dacă nu ne mîngîie El inimile, mîngîierile omeneşti sînt zadarnice şi fără de folos; după cum, iarăşi, cînd ne mîngîie Dumnezeu, nu ne poate vătăma nimeni, de ne-ar necăji mii şi mii de oameni. Cînd Dumnezeu întăreşte inima, nimeni n-o poate clătina.

Ştiind acestea, iubiților, să alergăm totdeauna la Dumnezeu, Care vrea şi poate să ne scape de necazuri şi nenorociri. Cînd e vorba să rugăm pe oameni, trebuie neapărat să dăm mai întîi ochii cu portarii lor, să rugăm pe cei iubiți de ei şi pe linguşitorii lor, să batem cale lungă. Dar, cînd e vorba să rugăm pe Dumnezeu, nimic din toate acestea! Pe Dumnezeu îl rugăm fără mijlocitori, fără bani, El ne ascultă rugămintea fără cheltuieli. E de-ajuns numai să strigăm din inimă şi să vărsăm lacrimi, ca să intrăm îndată la Dumnezeu şi să-L atragem spre milă. Cînd rugăm pe un om, de multe ori ne temem ca nu cumva să fie de față un duşman sau unul dintre potrivnicii noştri, să audă

cererea noastră şi să înfăţişeze spusele noastre altfel, stricînd dreptatea. Cînd însă rogi pe Dumnezeu, nu poţi bănui nimic din acestea.

Dumnezeu ne spune: Cînd vrei să Mă rogi, vino singur la Mine, fără să fie cineva de faţă, strigă cu inima, fără să mişti buzele! ***Intră - spune Hristos - în cămara ta! Închide uşa şi te roagă Tatălui tău întru ascuns. Şi Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îţi va răsplăti la arătare!*** (Matei 6, 6). Vezi ce cinste covîrşitoare? Dumnezeu îţi spune: Cînd Mă rogi, să nu te vadă nimeni! Dar, cînd te cinstesc Eu, aduc martoră întreaga lume pentru binefacerea ce-ţi fac! Să ne încredinţeze aceste cuvinte să nu ne rugăm de ochii lumii, nici împotriva duşmanilor noştri, şi nici să-L învăţăm pe Dumnezeu cum să ne ajute. Dacă apărătorilor şi avocaţilor le spunem numai pricina pentru care ne judecăm, şi lăsăm pe seama lor chipul apărării, să rînduiască ei lucrurile noastre cum vor, apoi cu mult mai mult trebuie să facem asta cu Dumnezeu. I-ai spus Lui pricina ta? I-ai spus ce ai păţit? Nu-I mai spune cum să te ajute, Dumnezeu ştie bine folosul tău. Sînt mulţi oameni care pun în rugăciunile lor mii de cereri, spunînd: Doamne, dă-mi sănătate trupului, îndoieşte-mi averile, pedepseşte pe duşmanul meu! cereri pline de multă nesocotinţă. Trebuie să laşi la o parte toate aceste cereri şi să te rogi lui Dumnezeu aşa cum s-a rugat vameşul: ***Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!*** (Luca 18, 13) şi El ştie cum să te ajute. ***Căutaţi*** - spune Domnul - ***mai întîi Împărăţia lui Dumnezeu, şi toate acestea se vor adăuga vouă!*** (Matei 6, 33). Aşadar, iubiţilor, aşa să filozofăm: să ne rugăm cu durere în suflet şi cu smerenie, bătîndu-ne pieptul ca şi vameşul, şi vom dobîndi ceea ce cerem. Dar, dacă ne rugăm plini de mînie şi de furie, Dumnezeu Se va scîrbi de noi şi ne va urî. Să ne zdrobim dar inima, să ne smerim sufletele, să ne rugăm şi pentru noi, dar şi pentru duşmanii noştri. Dacă vrei să îndupleci pe Judecător ca să vină în ajutorul sufletului tău şi să-L faci să fie de partea ta, nu-L ruga niciodată împotriva duşmanului tău. Aşa este felul de judecată al Judecătorului nostru. Face dreptate şi împlineşte cererile acelora care se roagă pentru duşmani, care nu poartă în suflet dor de răzbunare, care nu se ridică împotriva duşmanilor lor. Şi, cu cît se roagă mai mult lui Dumnezeu aşa, cu atît Dumnezeu îi pedepseşte mai cumplit pe duşmanii lor, dacă ei nu se lasă de răutăţile lor, dacă nu se pocăiesc. Căutaţi, iubiţilor, să nu vă necăjiţi îndată şi să nu vă supăraţi cînd vă ocărăşte cineva, ci, filozofînd, să mulţumiţi, aşteptînd ajutorul Domnului.

N-ar putea oare Dumnezeu să ne dea cele bune înainte de a-L ruga? N-ar putea oare să ne dăruiască o viaţă lipsită de dureri şi fără de necazuri? Da, dar n-o face, din dragoste pentru noi. Dar pentru ce îngăduie să avem necazuri şi nu ne scapă iute de ele? Pentru ca noi să stăruim cerînd sprijinul Lui, să alergăm la El şi să-L chemăm mereu în ajutor. Dumnezeu trimite peste noi dureri trupeşti, lipsă de roade, foamete, pentru ca, siliţi de aceste strîmtorări, să stăm totdeauna cu ochii aţintiţi spre El, şi aşa, datorită unor necazuri trecătoare, să moştenim viaţa cea netrecătoare. Sîntem deci datori ca şi pentru necazuri să-I mulţumim lui Dumnezeu, Care pe multe căi ne vindecă şi ne mîntuieşte sufletul. [...] Pentru toate acestea dar, să alergăm necontenit la Dumnezeu: în orice necaz, să căutăm mîngîierea Lui; în orice nenorocire, mila Lui, izbăvirea Lui; în orice încercare, ajutorul Lui. Oricît de mare ar fi răul, oricît de mari nenorocirile, Dumnezeu le poate pune capăt, le poate îndepărta. Nu numai atît, ci bunătatea Lui ne va da şi toată tăria, şi puterea, şi slava cea bună, şi sănătatea trupului, şi filozofia sufletului, şi bunele nădejdi şi putinţa de a nu păcătui iute. Să nu murmurăm dar, ca robii cei nerecunoscători, nici să-L învinuim pe Stăpîn, ci în toate să-I mulţumim şi o singură faptă să o socotim rea: păcatul faţă de El. Dacă vom fi însufleţiţi de astfel de gînduri faţă de Dumnezeu, nu vor veni peste noi nici boala, nici sărăcia, nici necinstea, nici lipsa de roade, nimic din cele ce par a fi pline de tristeţe, ci vom avea necontenit bucurii curate şi sfinte şi vom dobîndi şi bunătăţile cele viitoare[...].

Dumnezeu, vrînd să arate tăria postului, i-a dat postului puterea ca, după rostirea poruncii şi a osîndei, să-i smulgă din mijlocul căii pe cei duşi la moarte şi să-i aducă iarăşi la viaţă. Şi postul a făcut aceasta nu cu doi sau trei sau douăzeci de oameni, ci cu un norod întreg, cu cetatea cea mare şi minunată a ninivitenilor. Ninive fusese îngenuncheată, capul i se înclinase spre prăpastie; avea să primească lovitura de moarte, venită de sus; dar postul, ca o putere coborîtă din cer, a smuls-o din porţile morţii şi a readus-o la viaţă. Dar, dacă vrei, să ascultăm şi istoria cetăţii Ninive. ***Şi a fost*** - spune Scriptura - ***cuvîntul Domnului către Iona, zicînd: Scoală-te şi du-te în Ninive, cetatea cea mare!*** (Iona 1, 1-2). Dumnezeu voieşte să-l înduplece de la început pe Iona cu măreţia cetăţii, pentru că ştia mai dinainte că Proorocul avea să fugă. Dar să auzim şi predica lui Iona! ***Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită!*** (Iona 3, 5).

Dar pentru ce, Doamne, spui mai dinainte nenorocirile pe care ai să le aduci asupra cetăţii? Ca să nu fac ceea ce prezic! De aceea Dumnezeu ne-a ameninţat cu iadul, ca să nu ne ducă în iad. Vă înfricoşez cu cuvîntul - ne spune Domnul - ca să nu vă întristez, cu fapta! Dar pentru ce ai dat ninivitenilor un răgaz aşa de scurt? Ca să afli şi fapta

bună a barbarilor, adică a ninivitenilor, care au putut, în trei zile, să pună capăt unei urgii atît de mari, venită asupra-le din pricina păcatelor lor. Şi ca să te şi minunezi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Care S-a mulţumit cu o pocăinţă de trei zile pentru un noian atît de mare de păcate. Şi, în sfîrşit, ca tu să nu cazi în deznădejde, chiar de-ai păcătuit de mii de ori. După cum cel cu suflet trîndav şi nepăsător nu face mare lucru, chiar dacă ar avea mult timp de pocăinţă şi nici nu se împacă cu Dumnezeu, din pricina trîndăviei lui, tot aşa cel cu minte trează şi cu rîvnă clocotitoare, cel care se pocăieşte cu multă rîvnă, poate şterge într-o clipită păcatele a ani întregi. Nu s-a lepădat Petru de trei ori (Matei 26, 69-74)? Nu, cu jurămînt, a treia oară? Nu s-a temut el de cuvintele unei slujnice de rînd? Şi ce s-a întîmplat? A avut nevoie de mulţi ani pentru pocăinţă? Deloc, ci în aceeaşi noapte a şi alunecat şi s-a şi ridicat; a primit şi lovitura, şi leacul; s-a şi îmbolnăvit, şi s-a şi vindecat! Cum? În ce chip? Plîngînd şi tînguindu-se. Dar, mai bine spus, nu plîngînd ca să plîngă, ci cu multă rîvnă şi mare zdrobire de inimă. De aceea, şi Evanghelistul n-a spus doar: „a plîns", ci: ***a plîns cu amar*** (Matei 26, 75). Nici un cuvînt nu poate înfăţişa cît de mare a fost puterea lacrimilor lui, dar o arată lămurit deznodămîntul lucrurilor. Mare, într-adevăr, a fost căderea lui Petru, că lepădarea de Hristos este un păcat fără asemănare; totuşi, după un păcat atît de mare, Hristos l-a pus din nou în cinstea de mai-înainte şi i-a încredinţat conducerea Bisericii. Şi ceea ce-i mai mult decît orice este că Petru ne-a arătat că are pentru Stăpîn o dragoste mai mare decît toţi Apostolii: ***Petre*** - îl întreabă Domnul - ***Mă iubeşti tu mai mult decît aceştia*** (Ioan 21, 15)? Nimic nu poate fi asemenea unei astfel de fapte bune! Şi, ca să nu spui că Dumnezeu a iertat pe niniviteni pentru că erau barbari şi neştiutori - că a spus Domnul: ***Robul care nu cunoaşte voia stăpînului, şi n-o face, puţin se va bate*** (Luca 12, 48) - deci, ca să nu spui asta, de aceea ţi-am dat ca pildă şi pe Petru, un rob care mai ales cunoştea voia Stăpînului. A păcătuit şi el, săvîrşind cel mai mare păcat; şi iată la ce înălţime de îndrăznire l-a ridicat Hristos!

Nici tu, dar, nu-ţi pierde nădejdea din pricina păcatelor tale, că mai grozav decît păcatul este rămînerea în păcat, mai cumplită decît căderea este neridicarea din cădere. Aceasta şi Pavel o jeleşte şi o plînge, spunînd că este vrednică de plîns o astfel de stare: ***Nu cumva, venind la voi, să mă umilească Dumnezeu şi să plîng pe mulţi, nu din cei care au păcătuit, ci din cei care nu s-au pocăit de necumpătarea, de necurăţia şi de desfrînarea pe care au făcut-o!*** (2 Corinteni 12, 21). Şi care timp poate fi oare mai potrivit pentru pocăinţă decît timpul postului? [...] Să nu intrăm dar în post cu beţie şi nici să ieşim din post tot cu beţie, ca să nu ni se întîmple la fel ca unui om bolnav, care, vrînd să se ridice în picioare, este trîntit iarăşi jos. Asta se întîmplă şi cu sufletul nostru, cînd - din două părţi, şi la începutul, şi la sfîrşitul postului - umbrim trezvia pricinuită de post cu norul beţiei. După cum cei ce vor să lupte cu fiarele sălbatice, înainte de începerea luptei, îşi acoperă mădularele mai de seamă cu multe arme şi apărători, tot aşa sînt acum mulţi oameni care, cînd încep postul, ca şi cum ar avea de luptat cu postul ca şi cu o fiară sălbatică, îşi înarmează stomacul, mănîncă de plesnesc, îşi întunecă mintea şi întîmpină cu multă nebunie faţa liniştită şi paşnică a postului. Dacă te-aş întreba: Pentru ce te duci la baie astăzi? ai să-mi răspunzi: Ca să intru în post cu trupul curat. Dacă te-aş întreba din nou: Pentru ce te îmbeţi? ai să-mi răspunzi iarăşi: Pentru că am să intru în post! Nu-i oare o nebunie să întîmpini această prea-frumoasă sărbătoare cu trupul curat, dar cu sufletul necurat şi beat?

[...] Căci se poate să înduri osteneala postului şi să nu iei plata postului! Cum? Cînd ne înfrînăm de la mîncări, dar nu ne înfrînăm de la păcate; cînd nu mîncăm carne, dar mîncăm casele săracilor; cînd nu ne îmbătăm cu vin, dar ne îmbătăm cu pofte rele; cînd stăm toată ziua nemîncaţi, dar ne petrecem toată ziua la spectacole pline de desfrînare. Iată osteneală pentru post, dar fără plată pentru post! Da, atunci cînd ne ducem la spectacolele teatrale cele nelegiuite! Nu spun asta despre voi! Ştiu că nu vă atinge această învinuire! Dar este obiceiul celor îndureraţi să-şi verse focul pe cei de faţă, cînd nu pot pune mîna pe vinovaţi. Care e cîştigul celor ce postesc, cînd se duc la spectacole teatrale nelegiuite, cînd intră în şcoala obştească a desfrînării, în locul cel public de deprindere a desfrîului, ca să şadă pe scaunul ciumaţilor (Psalmi 1, 1)? N-ai greşi dacă ai da teatrului - locul aceluia prea-rău, plin de tot felul de boale, cuptorului din Babilon - toate aceste nume prea-urîte: scaun de ciumaţi, şcoală de desfrînare, loc de deprindere a desfrîului. Cînd diavolul duce pe locuitorii oraşului la teatru, îi azvîrle ca într-un cuptor! Aşa îi arde! Nu pune dedesubt vreascuri - ca barbarul acela din Babilon, nici păcură, nici cîlţi, nici smoală - ci alte materii, cu mult mai cumplite: chipuri desfrînate, cuvinte de ruşine, trupuri dezgolite, cîntece pline de păcate. Cuptorul din Babilon a fost aprins de mîini barbare; cuptorul acesta este aprins de gînduri mai nesocotite decît mîinile barbarilor. Mai cumplit este cuptorul acesta decît cel din Babilon, pentru că şi focul e mai cumplit; nu arde trupul, ci buna stare a sufletului; iar grozăvia e că cei care ard nici nu-şi dau seama; că, de şi-ar da seama, n-ar rîde cu gura plină de cele ce văd pe scenă. Grozăvia cea mai mare e atunci cînd cel bolnav nu ştie că-i bolnav, cînd cel ce arde în chip ticălos şi netrebnic nu simte că stă pe jăratec. Care-i folosul postului cînd opreşti trupul de la mîncările legiuite, dar dai sufletului hrană nelegiuită, stînd toată ziua în teatru, ca să vezi cum se schimonosesc şi se fac de rîs oamenii, ca să

vezi femei desfrînate, ca să vezi oameni care adună păcatele din fiecare casă şi joacă scene de prea-curvie? La teatru vezi şi desfrînări, şi prea-curvii, şi auzi şi hule, ca boala să-ţi intre în suflet şi prin ochi, şi prin urechi. Actorii înfăţişează lucruri de ruşine, de aceea şi numele ce-l poartă e nume de ruşine. Ce cîştig ai de pe urma postului, cînd îţi hrăneşte sufletul cu o hrană ca aceasta? Cu ce ochi te vei mai uita la soţia ta, cînd te întorci de la astfel de spectacole? Cu ce ochi vei privi pe copilul tău, pe sluga ta, pe prietenul tău? Trebuie neapărat să te schimonoseşti dacă vrei să povesteşti cele înfăţişate pe scenă, sau să taci şi să-ţi acoperi faţa de ruşine[...].

Mare-i într-adevăr ruşinea - şi pentru tineri, şi pentru bătrîni - să alerge la teatru cu zor. Dar de s-ar mărgini răul numai la ruşine! Deşi nici asta nu-i de îndurat pentru un bărbat liber, ci ruşine şi cea mai mare pagubă pentru un om cu judecată! Dar răul nu se mărgineşte numai la ruşine, ci atrage şi mare pedeapsă şi mare osîndă. Căci toţi cei care se duc la teatru sînt neapărat cuprinşi de păcatul desfrînării, nu pentru că fac desfrînare cu femeile de acolo, ci pentru că le privesc cu ochi desfrînaţi. Căci şi aceştia sînt cuprinşi de desfrîu! Nu vă voi spune cuvîntul meu, ca să nu-mi disprețuiți cuvîntul, ci vă voi citi Legea dumnezeiască pe care n-o puteți disprețui. Ce spune dar Legea cea dumnezeiască? ***Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curveşti! Iar Eu vă spun vouă: Oricine se uită la o femeie, ca să o poftească, a şi curvit cu ea în inima lui!*** (Matei 5, 27-28). Ai văzut că desfrînarea s-a săvîrşit deplin? Ai văzut că păcatul s-a împlinit? Şi ceea ce-i mai cumplit e că cel ce a săvîrşit desfrînarea va da socoteală de păcatul său nu în faţa unei judecăţi omeneşti, ci înaintea judecăţii lui Dumnezeu, unde pedepsele sînt veşnice: „Oricine se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui.” Legea aceasta nu stîrpeşte numai boala, ci şi rădăcina bolii; iar rădăcina curviei este pofta curvească. De aceea Dumnezeu pedepseşte nu numai curvia, ci şi pofta, mama curviei.

[...] Şi tu dar - cînd vezi o femeie frumoasă la chip şi minunat îmbrăcată, cînd vezi că pofta te aţîţă, cînd vezi că sufletul doreşte s-o privească - ridică atunci ochii la cununa ce ţi-e gătită sus, ca să treci cu vederea peste un astfel de chip!... Copiii, cînd sînt însoţiţi de pedagog, nu aleargă de colo-colo, nu stau pe drum cu gurile căscate, nici nu se minunează de orice; cu atît mai mult, tu n-ai să faci asta cînd vezi că Hristos este alături de gîndurile tale! „Cel care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!” Îmi place să vă citesc mai des cuvintele Legii! O, de-aş putea să vi le citesc toată ziua! Dar, mai bine spus, nu vouă, ci celor vinovaţi de păcate; dar şi vouă, că şi voi veţi ajunge mai întăriţi, iar cei bolnavi îşi vor redobîndi iute sănătatea. „Cel care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!”

E de-ajuns numai citirea acestor cuvinte ca să curăţiţi tot puroiul păcatului. Dar, iertaţi-mă! Eu caut să curăţ răni; iar cel ce curăţă răni trebuie neapărat să pună pe răni şi doctorii usturătoare. Cu cît veţi auzi mai mult cuvintele acestea, cu atît mai mult se va curaţi şi veninul păcatului. După cum focul, cu cît stă mai mult lîngă aur, cu atît mai mult macină zgura din aur, tot aşa şi frica de aceste cuvinte, cu cît glăsuieşte mai mult în sufletul nostru, cu atît mai mult curăţeşte tot păcatul desfrînării. Să ardem aici desfrînarea cu cuvîntul învăţăturii, ca să nu fim siliţi să o ardem acolo cu focul gheenei. Dacă plecăm de aici cu sufletul curat, focul acela nu ne va vătăma; dar, dacă plecăm de aici cu sufletul plin de păcate, focul acela ne va primi. ***Lucrul fiecăruia*** - spune Pavel ***- îl va încerca focul, ca să arate ce fel este*** (1 Corinteni 3, 13). Să ne punem la probă acum, fără durere, ca să nu fim puşi atunci la probă, cu durere.

Orice-ai zice - mi se poate spune - Legea este greu de împlinit! Şi ce-i cu asta? Oare Dumnezeu ne porunceşte lucruri cu neputinţă de împlinit? Nu spun asta! Atunci, taci! Nu învinui pe Stăpîn. Aceste cuvinte nu-s cuvinte de apărare, ci adaos de păcat, mai cumplit decît cel dintîi. Mulţi păcătoşi au obiceiul să dea vina pe Dumnezeu pentru păcatele lor. Ascultă! A venit la stăpîn cel ce primise cinci talanţi şi a mai adus alţi cinci; a venit şi cel ce primise doi talanţi şi a mai adus alţi doi (Matei 25, 14-23); a venit şi cel ce primise un talant; şi, pentru că n-a avut să mai aducă încă un talant, a adus în locul talantului învinuire. Ce-a spus? ***Am ştiut că eşti om aspru*** (Matei 25, 24). Ce slugă nerecunoscătoare! Nu-i este de-ajuns păcatul! Mai şi învinuieşte pe Stăpîn, spunîndu-i: ***Seceri de unde n-ai semănat şi aduni de unde n-ai risipit*** (Matei 25, 24). Tot aşa şi în viaţa cea de toate zilele: toţi cîţi nu fac nimic bun îşi înmulţesc păcatele învinuind pe Stăpîn.

Nu învinui, dar, Stăpînul! Nu ţi-a dat porunci cu neputinţă de îndeplinit. Vrei să afli că nu ţi-a poruncit lucruri cu neputinţă? Iată, mulţi au făcut mai mult decît li s-a poruncit; dacă poruncile ar fi fost cu neputinţă de îndeplinit, nu le-ar fi întrecut prin propria lor voinţă. Dumnezeu n-a poruncit fecioria şi totuşi mulţi trăiesc în feciorie! Dumnezeu n-a poruncit sărăcia de bunăvoie şi totuşi mulţi aruncă averile lor, mărturisind cu fapta cît de uşoare sînt poruncile! Nu le-ar fi întrecut, dacă poruncile n-ar fi fost uşoare [...].

Cel ce se uită la o femeie ca să o poftească, a şi făcut desfrînare cu ea în inima lui (Matei 5, 28). Da! Dar pentru ce Hristos citeşte din Legea Veche (că pentru asta am făcut ocolul de mai înainte)? Căci a spus: ***Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!*** (Matei 5, 27). Hristos ştia că porunca aceasta e grea, nu prin firea ei, ci din pricina trîndăviei ascultătorilor. Multe lucruri, chiar uşoare prin firea lor, ajung foarte grele cînd ne trîndăvim; după cum altele, care sînt chiar grele, ajung lesnicioase şi uşoare cînd le facem cu tragere de inimă. Greutatea nu stă în firea lucrurilor, ci în voința celor ce fac un lucru sau altul. Că acesta e adevărul se va vedea din cele ce am să spun. Mierea, prin firea ei, este dulce şi foarte plăcută; celor bolnavi însă le este amară şi neplăcută, nu din pricina firii ei, ci din pricina bolii acestora. Tot aşa şi cu porunca aceasta! Dacă pare a fi împovărătoare, apoi nu-i din pricina firii ei, ci din pricina trîndăviei noastre. Şi nu mi-e mare osteneală să arăt că porunca aceasta se îndeplineşte uşor. Ca să o facă grea, Hristos ar fi trebuit să grăiască altfel. Aşa însă a spus: Fugi din fața femeii! Depărtează-te de desfrînare! Deci, ca să o facă grea, ar fi trebuit să spună cu totul altfel: Uită-te la femei! Iscodeşte frumusețile cele străine! Şi, totuşi, caută de-ți înfrînge pofta! De ne-ar fi dat o astfel de poruncă, porunca aceasta ar fi fost grea! Dar cînd ne spune: Fugi de cuptor, depărtează-te de foc, nu te apropia de văpaie, ca să rămîi nevătămat! atunci porunca e tare uşoară, căci este potrivită firii.

„Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!" Dar pentru ce ne aminteşte de Legea cea Veche, odată ce avea să ne dea alta? Ca, din asemuire, să afli că nu se împotriveşte o lege cu alta. Cînd le asemuieşti, atunci le poți judeca mai bine. Pentru că unii aveau să-I aducă vina că da legi potrivnice Legii Vechi, Domnul le spune: Iată, pun una lîngă alta amîndouă legile! Încercați-le şi cunoaşteți potrivirea dintre ele! Dar nu numai din pricina asta, ci ca să şi arate că e uşoară porunca Lui şi că e dată la timp. De aceea a spus: Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curveşti! Ați învățat atîta vreme Legea cea Veche! Domnul, voind să-i ridice la nişte porunci mai înalte, le grăieşte cum ar grăi un dascăl unui copil leneş, care vrea să rămînă încă la lecțiile cele vechi: Gîndeşte-te de cîtă vreme înveți lecția asta! Tot aşa şi Hristos, amintindu-le că au învățat şi au pus în lucrare multă vreme Legea Veche, le spune că a sosit timpul să se ridice la una mai înaltă. De aceea le pune în față legiuirea dată părinților, spunînd: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!" Porunca aceea s-a dat celor de demult, „dar Eu vă spun vouă: Cel care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!" Dacă Domnul ar fi grăit aşa celor de demult, pe bună dreptate te-ai fi supărat, zicînd: Cum, atunci cînd firea omenească nu era desăvîrşită? Dar acum, cînd omul s-a mai deşteptat, cînd a ajuns mai desăvîrşit, acum a venit vremea unor învățături mai desăvîrşite. De aceea Domnul, chiar la începutul legiuirii Sale - ca nu cumva cineva, văzînd înălțimea filozofiei Sale, să se trîndăvească şi să pregete – a spus: ***Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor şi fariseilor, nu veți intra în Împărăția Cerurilor!*** (Matei 5, 20). Deci - ca să nu spună cineva: îmi ceri mai multă osteneală? Pentru ce? N-am şi eu aceeaşi fire ca şi cei de demult? Nu sînt şi eu om ca şi aceia? - deci, ca să nu spună oamenii: Pentru ce ne măreşti ostenelile? Pentru ce ne faci mai grele luptele? - Domnul le-a vorbit de Împărăția Cerurilor şi cu asta a zdrobit mai dinainte orice împotrivire, spunîndu-le: Vă aduc mai mare răsplată! După ce a vorbit de lupte, după ce a vorbit de înălțimea noii legiuiri, a amintit şi de răsplată, spunîndu-le: Nu vă dau Palestina, nici un pămînt în care curg miere şi lapte (Ieşire 3, 8), ci vă aduc însuşi Cerul! Acum nu ne este numai răsplata mai mare pentru faptele noastre bune, ci şi pedeapsa mai aspră pentru căderile în păcate. După cum cei care au trăit înainte de Lege sînt pedepsiți mai blînd decît cei din timpul Legii (***căci toți cîți au păcătuit fără Lege vor şi pieri fără Lege*** (Romani 2, 12), adică nu îi învinuieşte Legea, ci-i osîndeşte firea lor, pentru că ***gîndurile lor se învinuiesc sau se apără între ele*** (Romani 2, 15) - după cum spune Pavel), tot aşa şi cei care au păcătuit în timpul harului vor suferi o pedeapsă mai cumplită decît cei care au păcătuit în timpul Legii. Pavel a arătat deosebirea dintre aceste diferite categorii de păcătoşi, grăind aşa: ***De calcă cineva Legea lui Moise, este omorît fără milă, pe mărturia a doi sau trei martori. Gîndiți-vă cu cît mai aspră va fi pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, care a socotit ceva de rînd sîngele Legămîntului şi a făcut de ocară darul harului?*** (Evrei 10, 28-29). Vezi că, pe timpul harului, mai mare e pedeapsa, după cum mai mari sînt şi răsplățile?

[...] Dumnezeu rabdă îndelung pe păcătoşi, ca şi păcătosul să se mîntuiască, dar şi ca să nu-i înlăture de la mîntuire pe urmaşii lui. Chiar dacă păcătosul nu se pocăieşte, Dumnezeu de multe ori cruță rădăcina ca să ferească roadele; adeseori schimbă chiar rădăcina, după cum am spus mai înainte; iar cînd rădăcina se înrăutățeşte desăvîrşit, Dumnezeu întîrzie cu folos pedeapsa, aşteptînd mîntuirea celor ce au să se pocăiască. Şi acum, ascultă! Terah (Facere 11, 24-32), tatăl lui Avraam, era închinător la idoli. Cu toate acestea, nu l-a pedepsit aici pentru necredința sa. Şi pe bună dreptate! Dacă Dumnezeu ar fi tăiat mai înainte această rădăcină, cum ar mai fi dat un rod de credință atît de mare? Cine a fost mai rău ca Isav? Vezi-mi aici temeiul unei alte iubiri de oameni a lui Dumnezeu! Ce răutate este mai mare ca răutatea lui Isav? Nu era el desfrînat şi spurcat, precum spune Apostolul (Evrei 12, 16)? Nu era, cu gîndul, ucigaş de mamă, ucigaş de tată, ucigaş de frate? Nu era urît de Dumnezeu? Scriptura o mărturiseşte,

spunînd: ***Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît*** (Maleahi 1, 2; Romani 9, 13). Pentru ce nu l-a nimicit Dumnezeu, dacă era desfrînat, ucigaş de frate, spurcat şi urît de Dumnezeu? Pentru ce nu i-a curmat viața? Pentru ce nu i-a dat îndată pedeapsa ce i se cuvenea? Pentru ce? E bine, într-adevăr, să vă spun şi pricina: dacă i-ar fi curmat viața, lumea ar fi pierdut, odată cu el, cel mai mare rod de dreptate. Şi care rod, ascultă: ***Isav a născut pe Raguel; Raguel a născut pe Zara; Zara a născut pe Iov*** (Facere 36, 1-34). Vezi dar ce minunată floare de răbdare ar fi pierit dacă Dumnezeu tăia mai dinainte rădăcina?

În tîlcuirea tuturor faptelor din Scriptură să ai în vedere deci această regulă. Pentru aceasta i-a răbdat îndelung pe Egipteni, care huleau pe Dumnezeu cum nu se putea mai mult; i-a răbdat pentru bisericile care înfloresc acum în Egipt, pentru mănăstirile de acolo şi pentru cei care au îmbrățişat viață îngerească. Şi, după cum spun cei ce cunosc legile civile şi după cum hotărăsc legile romane, o femeie însărcinată, condamnată la moarte, nu este ucisă înainte de a naşte copilul. Şi pe bună dreptate: căci au judecat drept cei ce au făcut legile, că nu trebuie să piară odată cu cea vinovată şi cel nevinovat. Deci, dacă legile omeneşti cruță pe cei care n-au păcătuit cu nimic, apoi pe bună dreptate cu mult mai mult va păstra Dumnezeu rădăcina, pentru a păstra, pentru roadele ei, binefacerile pocăinței. Vezi, dar, că şi asupra celor păcătoşi se revarsă binefacerile pocăinței, că şi ei au parte de iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dacă judecata lui Dumnezeu ar fi luat-o înaintea îndreptării oamenilor, lumea ar fi pierit în întregime; dacă Dumnezeu ar fi fost grabnic la pedeapsă, Biserica n-ar fi avut pe Pavel, n-ar fi primit în sînul ei un om atît de mare, un om ca acesta. De aceea Dumnezeu a amînat pedepsirea celui ce a hulit, ca să arate pe cel ce s-a pocăit. Îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut pe prigonitor propovăduitor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a schimbat pe lup în păstor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut din vameş, evanghelist; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu ne-a miluit pe toți, pe toți ne-a schimbat, pe toți ne-a întors la Dumnezeu. Dacă vezi pe vreunul, care era altădată bețiv, că postește; dacă vezi pe vreunul, care altădată hulea, că vorbeşte despre Dumnezeu; dacă vezi pe vreunul, care altădată îşi murdărea gura cu cîntece ruşinoase, că acum îşi curăță sufletul cu cîntece dumnezeieşti, admiră îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu şi laudă pocăința; iar din schimbarea aceasta ia prilej ca să zici: ***Aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt*** (Psalmi 76, 10). Dumnezeu este bun cu toți, dar în chip deosebit îşi arată îndelunga Lui răbdare cu păcătoşii.

[...] Dacă Dumnezeu ar înfricoşa pe cel păcătos, pe cel ce cade în păcate, l-ar împinge la deznădejde; dacă l-ar ferici pe omul drept, i-ar slăbi tăria virtuții lui, l-ar face să nu mai fie atît de sîrguincios, odată ce se şi vede fericit de Dumnezeu. De aceea pe păcătos îl miluieşte, iar pe cel drept îl înfricoşează. ***Înfricoşător este pentru toți cei din jurul Lui!*** (Psalmi 88, 8). Şi: ***Bun este Domnul cu toți!*** (Psalmi 144, 9), A spus: ***Înfricoşător este pentru toți cei din jurul Lui!*** Şi cine sînt aceia decît Sfinții? David spune: ***Dumnezeu, cel preaslăvit în Sfatul Sfinților, mare şi înfricoşător este pentru toți cei din jurul Lui!*** (Psalmi 88, 8). Dacă vede pe cineva căzînd, Dumnezeu îi întinde mîna iubirii de oameni; dacă vede pe altul stînd, îi bagă frica în oase... Aceasta este o faptă de dreptate şi de dreaptă judecată. Pe omul drept îl întăreşte prin frică, iar pe cel păcătos îl ridică prin iubire de oameni.

[...] Legea veche pedepsea fără nici o milă pe păcătoşi, harul însă amînă pedeapsa cu multă îndelungă-răbdare, ca să aducă îndreptarea. Să primim dar, fraților, pocăința, leac spre mîntuire! Să primim leacul care ne şterge păcatele! Iar pocăință nu-i cea spusă cu cuvîntul, ci cea întărită cu fapta! Pocăința cea din toată inima şterge murdăria necredinței. ***Spălați-vă - spune Dumnezeu - curățiți-vă! Ştergeți răutățile din inimile voastre, dinaintea ochilor Mei!*** (Isaia 1, 16). Ce vor să spună cuvintele acestea de la urmă, care par de prisos? N-au spus oare totul cuvintele: ***Ştergeți răutățile din inimile voastre?*** Pentru ce a mai adăugat: ***dinaintea ochilor Mei?*** Pentru că altfel văd ochii oamenilor, şi altfel vede ochiul lui Dumnezeu! ***Omul vede la față, iar Dumnezeu în inimă*** (1 Regi 16, 7). ***Nu vă pocăiți cu fățărnicie*** - zice Dumnezeu - ***ci arătați roadele pocăinței înaintea ochilor Mei, care cercetează cele ascunse!***

După ce ne-am curățit de păcate, trebuie să păstrăm înaintea ochilor păcatele acestea. Dumnezeu, din iubirea Sa de oameni, îți iartă păcatul, dar tu, pentru siguranța sufletului tău, să ai înaintea ochilor păcatul. Amintirea păcatelor trecute este oprire a păcatelor viitoare. Cel care se întristează de păcatele trecute este mai hotărît să nu le mai repete. De asta şi David spunea: ***Şi păcatul meu înaintea mea este pururea*** (Psalmi 50, 4). Avea înaintea ochilor păcatele trecute, ca să nu cadă în altele viitoare. Că o stare sufletească ca aceasta cere Dumnezeu de la noi, ascultă că Însuşi o spune: ***Eu sînt Cel ce şterg păcatele tale şi nu-mi voi aduce aminte de ele! Tu însă adu-ți aminte de ele şi să ne judecăm!*** - zice Domnul. ***Spune tu mai întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi!*** (Isaia 43, 25-26). Dumnezeu nu cere mult timp de pocăință! Ți-ai spus păcatul, te-ai îndreptat! Te-ai pocăit, ai fost miluit! Nu timpul te îndreptățeşte, ci chipul cum te pocăieşti îți stinge păcatul. Se poate ca timpul cît te pocăieşti să fie lung,

dar să nu capeți mîntuire; şi se poate ca, în scurtă vreme, mărturisindu-te din inimă, să lepezi păcatul. Mult timp a irosit fericitul Samuil rugîndu-se pentru Saul şi multe nopți a petrecut priveghind pentru mîntuirea celui ce păcătuise! Dar Dumnezeu n-a primit timpul (căci pocăința păcătosului nu însoțea rugăciunea Proorocului) şi i-a spus Proorocului Său: ***Pînă cînd vei plînge pentru Saul, că Eu l-am lepădat?*** (1 Regi 16, 1). Cuvintele „pînă cînd" arată timpul şi stăruința celui ce se ruga. Dumnezeu însă n-a primit timpul rugăciunii Proorocului, căci pocăința împăratului nu însoțea rugăciunea dreptului. Fericitul David însă, care a primit prin Proorocul Natan mustrarea pentru păcat, în fața amenințării, a arătat îndată întoarcere curată şi a spus: ***Am păcătuit Domnului*** (2 Regi 12, 12). Ei bine, acest singur cuvînt a adus fericitului David, care s-a pocăit din toată inima, într-o clipită, întreaga mîntuire. Pocăința a schimbat îndată hotărîrea, căci Natan i-a spus: ***Şi Domnul a iertat păcatul tău*** (2 Regi 12, 13) [...].

Dacă pocăința a învrednicit-o pe Rahav aceea de o atît de mare mîntuire, încît să fie propovăduită de gura sfinților - Isus al lui Navi să strige în pustie: ***Să trăiască Rahav, curva!*** (Iosua Navi 6, 17), iar Pavel să spună: ***Prin credință, Rahav, curva, n-a pierit împreună cu cei necredincioşi*** (Evrei 11, 31) - cu cît mai mult nu ne vom mîntui noi, dacă ne pocăim? Timpul de acum e timp de pocăință. Mare să ne fie teama de păcatele ce le avem în spate, dacă pocăința n-o ia înaintea pedepsei! ***Să întîmpinăm fața Lui întru mărturisire*** (Psalmi 94, 2). Să stingem vîlvătaia păcatelor, nu cu apă multă, ci cu puține lacrimi. Multul foc al păcatului e stins şi cu o picătură de lacrimi. Că lacrimile sting vîlvătaia păcatelor şi spală mirosul greu al păcatului, o mărturiseşte fericitul David, spunînd şi arătînd cît de mare e puterea lacrimilor: ***Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, aşternutul meu voi uda!*** (Psalmi 6, 6). Dacă ar fi vrut să arate numai belşugul de lacrimi, ar fi fost de ajuns să spună atît: Cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda! Dar atunci, pentru ce a spus înainte: „spăla-voi"? Ca să arate că lacrimile sînt baie şi mijloc de curățire de păcate.

Păcatele sînt pricina tuturor relelor. Din pricina păcatelor - supărările; din pricina păcatelor - tulburările; din pricina păcatelor - războaiele; din pricina păcatelor - bolile şi toate suferințele greu de vindecat ce vin peste noi. După cum doctorii iscusiți nu cercetează numai cele ce arată bolile pe dinafară, ci caută să afle şi pricina bolilor, tot aşa şi Mîntuitorul, vrînd să arate că păcatul este pricina tuturor relelor ce vin peste oameni, a spus celui slăbănogit cu trupul: ***Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău!*** (Ioan 5, 14) - pentru că Doctorul sufletelor a văzut că sufletul îi e slăbănogit, iar din pricina lui şi trupul. Aşadar, păcatul fusese pricina bolii de care zăcuse slăbănogul. Păcatul e pricina pagubei, păcatul e pricina supărării, păcatul e pricina oricărei suferințe. Eu însă mă minunez de aceea că Dumnezeu, Care la început a hotărît omului suferința pentru păcatul săvîrşit, pune capăt hotărîrii acesteia printr-o altă hotărîre şi alungă osînda chiar prin osîndă. Să-ți lămuresc cum! Dumnezeu a dat omului suferința din pricina păcatului; dar, prin suferință, pune capăt păcatului. Fii cu mare luare-aminte! Cînd Dumnezeu a amenințat pe femeie şi a osîndit-o pentru călcarea de poruncă, i-a spus: ***În dureri vei naşte fii!*** (Facere 3, 16). A arătat că suferința este rodul păcatului. Dar cît e de darnic Dumnezeu! Ceea ce dăduse ca pedeapsă, aceea Dumnezeu a prefăcut în mijloc de mîntuire! Păcatul a dat naştere suferinței, dar suferința şterge păcatul; şi, după cum cariul se naşte din lemn şi macină lemnul, tot aşa şi suferința se naşte din păcat, dar nimiceşte păcatul, cînd e însoțită de pocăință. De aceea spunea Pavel: ***Întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire, de care nu-ți pare rău*** (2 Corinteni 7, 10). Bună este întristarea pentru cei ce se pocăiesc sincer! Cei ce păcătuiesc trebuie să plîngă pentru păcatul lor, căci ***fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia!*** (Matei 5, 4). Plînge-ți dar păcatul, ca să nu jeleşti osînda! Apără-te înaintea judecătorului înainte de a te duce la scaunul de judecată! Nu ştii oare că toți cei care vor să roage pe judecător nu fac aceasta atunci cînd are loc judecata, ci înainte de a se duce la scaunul de judecată, fie prin prieteni, fie prin protectori, fie în vreun alt chip? Aşa şi cu Dumnezeu! În timpul judecății n-ai să-L înduplecі pe Judecător; dar înainte de judecată poți să-L înduplecі. De aceea spunea David: ***Să întîmpinăm fața Lui întru mărturisire!*** (Psalmi 94, 2). Înaintea scaunului de judecată, arta oratorică a apărătorilor nu poate înşela pe marele Judecător; puterea nu-L înduplecă; dregătoria înaltă nu-L convinge; de fața omului nu ține seamă; de bani nu e ademenit, ci dreapta Lui judecată este înfricoşătoare şi neîndurătoare. Aici pe pămînt aşadar, să înduplecăm pe Judecător şi să I ne rugăm; aici, pe pămînt, să-L rugăm din toata puterea, dar nu cu bani. Dar, mai bine zis, dacă trebuie să spun adevărul, iubitorul de oameni Dumnezeu este înduplecat şi cu bani: nu-i primeşte El, ci prin săraci. Dă celui nevoiaş bani şi-ai înduplecat pe Judecător! Asta v-o spun prieteneşte, pentru că pocăința fără milostenie este moartă şi fără aripi. Pocăința nu poate zbura dacă nu are aripa milosteniei. De aceea lui Corneliu, cel ce s-a pocăit bine, milostenia i-a fost aripa credinței: ***Milosteniile tale*** - spune Scriptura - ***şi rugăciunile tale s-au suit la cer*** (Faptele Apostolilor 10, 4). Dacă pocăința n-ar fi avut milostenia aripă, nu s-ar fi urcat la cer. Astăzi, iarmarocul milosteniei e deschis: vedem pe prinşii de război şi pe săraci; vedem pe cei ce strigă; vedem pe cei ce lăcrimează; vedem pe cei ce oftează. Iarmaroc minunat stă în fața noastră; iarmarocul nu are alt rost, iar negustorul nu se gîndeşte la altceva decît să cumpere ieftin şi să vîndă scump.

Nu-i oare acesta scopul oricărui negustor? Nimeni nu se apucă de negustorie cu alt gînd decît ca să vîndă mai scump mărfurile cumpărate cu bani puţini şi să scoată cîştig mare de pe urma negoţului. Un astfel de iarmaroc ne-a pus nouă în faţă Dumnezeu. Cumpără fapte de dreptate cu puţini bani, ca să le vinzi în viaţa ce va să fie cu bani grei, dacă trebuie totuşi să numeşti vînzare răsplata pe care o vei primi dincolo! Aici, pe pămînt, cumperi dreptatea cu puţini bani, cu un codru de pîine, cu o haină ponosită, cu un pahar cu apă rece: ***Cel care va da un pahar cu apă rece, amin zic vouă - spune Dascălul neguţătoriei celei duhovniceşti - nu-şi va pierde plata sa!*** (Matei 10, 42). Să-şi aibă plata sa un pahar cu apă rece, iar hainele şi banii, date ca să faci bine, să nu-şi aibă plata lor? Dimpotrivă, chiar multă plată!

Dar pentru ce Domnul a vorbit de un pahar cu apă rece? Ca să-ţi arate că milostenia nu înseamnă cheltuială. Ca să dai un pahar cu apă rece n-ai nevoie să-ţi goleşti lada, nici să faci vreo altă cheltuială. Dacă, acolo unde datul este fără cheltuială, harul binefacerii este atît de mare, cît de mare trebuie să fie plata primită de la Dreptul Judecător acolo unde datul stă în belşug de haine, de bani şi de alte bunuri?

Deci, atîta vreme cît putem cumpăra faptele bune la un preţ atît de scăzut, să le luăm, să le răpim, să le cumpărăm de la marele Dăruitor: ***Cei însetaţi - spune Domnul - mergeţi la apă şi toţi cîţi nu aveţi argint mergeţi şi vă cumpăraţi!*** (Isaia 55, 1). Atîta vreme cît iarmarocul e în toi, să cumpărăm milostenii; dar, mai bine spus, prin milostenie să cumpărăm mîntuirea! Îmbrăcînd un sărac, îmbraci pe Hristos. Asta o ştiu şi eu, şi o ştiu prea bine îmi poţi răspunde. Am învăţat asta mai înainte, nu eşti tu primul care să mă înveţi! Nu am auzit asta întîi de la tine, nu-mi predici o noutate, ci cele ce m-au învăţat demult mulţi din cei de faţă! Ştiu şi eu, ştiu că acestea şi altele ca acestea le-aţi auzit de multe ori. Dar facă Dumnezeu să le auzim de multe ori, ca să facem puţin bine! ***Cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu*** (Pilde 19, 17). Să împrumutăm lui Dumnezeu milostenia, ca să luam de la El în schimb, ca răsplată, iubirea de oameni. Cît de înţelepte sînt aceste cuvinte: „cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu”!

[...] „Cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu.” Ai încredere - spune Dumnezeu - că pe Mine Mă împrumuţi! Dar ce cîştig atît de mare am dacă Te împrumut pe Tine? E cea mai mare nelegiuire să ceri socoteală lui Dumnezeu. Totuşi, Mă plec nelegiuirii tale şi cu iubirea de oameni voi pune capăt neomeniei tale. Să stăm dar de vorbă şi să ne socotim: cît cîştigi cînd împrumuţi pe ceilalţi oameni? Ce dobîndă le ceri? Nu-i aşa că unu la sută, dacă ceri o dobîndă legiuită? Dacă lăcomia ţi-e mai mare, iei o dobîndă nedreaptă, de două sau de trei ori mai mare. Eu însă am să-ţi satur lăcomia! Îţi voi da mai mult decît ţi-e pofta nesaţului tău. Acopăr cu dărnicia Mea nesaţul tău. Ceri o dobîndă de unu la sută? Eu îţi dau de o sută de ori mai mult. Dacă-i aşa, Te împrumut, Doamne! Te împrumut cu milostenia pe care o dau aici săracului! Dar cînd ai să-mi dai înapoi împrumutul? Vreau să hotărîm condiţiile. Vreau să întărim învoiala! Spune-mi timpul înapoierii banilor! Hotărăşte scadenţa! Întrebarea asta, mai ales, este de prisos, căci ***Dumnezeu este credincios în toate cuvintele Lui*** (Psalmi 144, 13). Dar, pentru că un bun platnic are obiceiul şi dorinţa de a măsura timpul şi de a hotărî ziua scadenţei, ascultă cînd şi unde îţi va plăti datoria Cel ce S-a împrumutat de la tine prin mîna săracului: „Cînd va şedea Fiul Omului pe tronul slavei Lui şi va pune oile de-a dreapta Lui, şi caprele de-a stînga Lui, va zice celor din dreapta...” Aici, ia aminte cum grăieşte Datornicul cel recunoscător creditorului Său, cum îi mulţumeşte Datornicul: „Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, de moşteniţi Împărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii!” Şi pentru ce? ***Că am flămînzit, şi Mi-aţi dat să mănînc; am însetat, şi Mi-aţi dat să beau; gol am fost, şi M-aţi îmbrăcat, în temniţă, şi aţi venit la Mine; bolnav am fost, şi M-aţi cercetat; străin am fost, şi M-aţi primit*** (Matei 25, 31-36). Apoi, cei care au slujit bine la vreme se vor uita la nimicnicia lor şi la vrednicia Celui împrumutat, şi vor spune: ***Doamne, cînd Te-am văzut flămînd, şi Te-am hrănit? Sau însetat, şi Ţi-am dat să bei?*** (Matei 25, 37). ***Ţie, spre Care ochii tuturor nădăjduiesc, Ţie, Care le dai lor hrană la bună vreme*** (Psalmi 144, 16)? *[...]* ***Întrucît aţi făcut - răspunde El - unuia dintr-aceştia prea-mici, Mie Mi-aţi făcut*** (Matei 25, 40). Nu-i adevărat deci cuvîntul că cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu? Şi, iată, lucru de mirare! N-a amintit de nici o altă faptă bună, decît de milostenie. Şi doar ar fi putut să spună: Veniţi, binecuvîntaţilor, că aţi trăit în curăţenie trupească şi sufletească, că aţi trăit în feciorie, că aţi dus viaţă îngerească! Dar le trece pe acestea sub tăcere! Nu că sînt nevrednice de a fi pomenite, ci pentru că vin în urma iubirii de oameni.

Şi, după cum celor din dreapta le-a dăruit Împărăţia pentru milostenia lor, tot aşa şi pe cei din stînga i-a ameninţat cu pedeapsa, pentru asprimea lor: ***Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în întunericul cel mai din afară, care este gătit diavolului şi îngerilor lui!*** (Matei 25, 41). Pentru ce? Pentru care pricină? ***Pentru că am flămînzit, şi nu Mi-aţi dat să mănînc!*** (Matei 25, 42). N-a spus: ***că aţi făcut desfrînare, că aţi făcut prea-curvie, că aţi furat,***

că ați dat mărturie mincinoasă, că ați jurat strîmb. Toată lumea ştie că şi acestea sînt păcate, dar vin în urma neomeniei şi a nemilosteniei. Pentru ce, Doamne, nu pomeneşti şi de celelalte căi de păcat? Nu judec păcatul - răspunde Domnul - ci neomenia! Nu judec pe păcătoşi, ci pe cei ce nu s-au pocăit. Pentru neomenie vă osîndesc! Ați avut un leac atît de mare şi atît de bun pentru mîntuire, milostenia, cu care puteați şterge orice păcat, şi ați disprețuit o atît de mare binefacere. Ocărăsc neomenia, ca rădăcină a păcatului şi a toată necredința; laud omenia, ca rădăcină a tuturor bunătăților. Pe unii îi ameninț cu focul cel veşnic, iar altora le făgăduiesc Împărăția Cerurilor. Bune sînt, Stăpîne, făgăduințele Tale, bună este şi Împărăția Ta, pe care o aşteptăm, dar şi gheena, cu care ne amenințI! Una ne îndeamnă, cealaltă ne înfricoşează: Împărăția ne îndeamnă spre bine, gheena ne înfricoşează cu folos. Dumnezeu ne amenință cu iadul, nu ca să ne arunce în iad, ci ca să ne scape de iad. Dacă ar fi vrut să ne pedepsească, nu ne-ar fi amenințat mai înainte, pentru ca, întăriți, să fugim de cele ce ne amenință. Ne amenință cu pedeapsa ca să scăpăm de pedeapsă. Ne înfricoşează cu cuvîntul ca să nu ne pedepsească cu fapta.

[...] Asta e pricina că vorbesc mereu de pocăință. Că pocăința, cumplită şi înfricoşătoare pentru păcătos, este leac păcatelor, istovire a fărădelegilor, secătuire a lacrimilor, îndrăznire către Dumnezeu, armă împotriva diavolului, sabie care-i taie capul, nădejdea mîntuirii, pieirea deznădejdii. Pocăința deschide cerul, pocăința ne bagă în Rai, pocăința biruie pe diavol, după cum încrederea în noi ne face să cădem. De aceea vă vorbesc mereu de pocăință! Eşti păcătos? Nu deznădăjdui! Şi eu nu voi înceta a vă unge neîncetat cu aceste alifii. Ştiu doar ce armă puternică avem împotriva diavolului atunci cînd nu pierdem nădejdea. De ai păcate, nu deznădăjdui! Şi n-am să încetez de a-ți spune necontenit aceasta: De păcătuieşti în fiecare zi, în fiecare zi pocăieşte-te! Să facem cu noi ceea ce facem cu casele noastre, care se învechesc; cînd părți din ele putrezesc, scoatem părțile putrezite şi punem în loc materiale noi; şi nu încetăm a face asta. Te-ai învechit azi din pricina păcatului? Înnoieşte-te prin pocăință! Dar pot să mă mîntuiesc dacă mă pocăiesc? Da, poți! Am trăit toată viața în păcate! Dacă mă pocăiesc, mă mîntuiesc?

Da! De unde ştiu? De la iubirea de oameni a Stăpînului tău! Să am oare încredere numai în pocăința de care îmi vorbeşti? Este oare în stare pocăința să şteargă atîtea păcate? Dacă ar fi numai pocăința, atunci pe bună dreptate, teme-te! Dar, cînd iubirea de oameni a lui Dumnezeu se alătură pocăinței, prinde curaj! Iubirea lui Dumnezeu nu are hotar, nici bunătatea Lui nu se poate tălmăci cu cuvîntul. Păcatul tău are hotar, leacul însă nu are hotar. Păcatul tău, oricum ar fi, este păcat făcut de om; dar iubirea de oameni a lui Dumnezeu este negrăită. Ai curaj! Pocăința biruie păcatul! închipuie-ți o scînteie ce cade în ocean! Poate rămîne ea aprinsă? Poate să se vadă? Nu! Ei bine, ce e scînteia față de ocean, aceea e păcatul față de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dar, mai bine spus, nici atîta. Oceanul, oricît de mare ar fi, tot are margini. Bunătatea lui Dumnezeu însă e fără de margini. Nu vă spun acestea ca să vă fac trîndavi, ci ca să vă fac şi mai sîrguitori.

[...] Ştiindu-le dar pe toate acestea, gîndindu-ne la ziua cea înfricoşătoare a Judecății, la focul iadului şi la muncile cele înfricoşătoare de acolo, să ne întoarcem de pe calea noastră cea rătăcită. Va veni vremea cînd teatrul lumii acesteia se va risipi. Atunci nu mai putem lupta; după trecerea acestei vieți, nu mai putem neguțători; după ce s-a închis stadionul, nu mai putem fi încununați. Timpul de acum e timp de pocăință; acela, de judecată! Timpul de acum e timpul luptelor; acela, al cununilor! Timpul de acum e timp de osteneală; acela, de odihnă! Timpul de acum e timp de muncă; acela, de răsplată! Deşteptați-vă, vă rog, deşteptați-vă, şi să ascultăm cu rîvnă cele spuse! Am trăit cu trupul, să trăim şi cu duhul! Am trăit în plăceri, să trăim şi în fapte bune! Am trăit în trîndăvie, să trăim şi în pocăință! ***Pentru ce te trufeşti, tină şi cenuşă?*** (Isus Sirah 10, 9). Pentru ce te mîndreşti, omule? Pentru ce te făleşti? Ce nădăjduieşti de la slava lumii şi de la bogăție? Să ne ducem la morminte, vă rog, şi să vedem tainele de acolo. Să vedem pe om împuțit, oasele roase, trupurile putrezite. Dacă eşti înțelept, priveşte! Dacă eşti priceput, spune-mi: Cine e împăratul, cine e ostaşul? Cine e stăpînul, cine e robul? Cine e înțeleptul, cine e neînțeleptul? Unde-i frumusețea tinereții? Unde-i fața cea frumoasă? Unde-s ochii cei strălucitori? Unde-i nasul cel bine întocmit? Unde-s buzele cele arzătoare? Unde-i frumusețea obrajilor? Unde-i fruntea cea luminoasă? Nu-s toate praf? Nu-s toate cenuşă? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate putreziciune?

Gîndindu-ne la acestea, fraților, şi aducîndu-ne aminte de ziua noastră cea din urmă, să ne întoarcem, cît mai avem timp, de pe calea noastră cea rătăcită. Am fost cumpărați cu Sînge scump (1 Petru 1, 18-19). Pentru aceasta ***Dumnezeu pe pămînt S-a arătat*** (Baruh 3, 38). Pentru tine, omule, Dumnezeu pe pămînt S-a arătat şi nu avea unde să-Şi plece capul (Luca 9, 58). Vai, ce minune! Judecătorul vine să fie judecat pentru cei vinovați! Viața gustă moarte! Ziditorul este pălmuit de făptura Lui! Cel ce nu poate fi privit de Serafimi este scuipat de rob, gustă oțet şi fiere, este împuns cu sulița, este pus în mormînt! Şi tu, spune-mi, te trîndăveşti, dormi, dai din umeri cu dispreț, omule? Nu ştii că, de ți-ai vărsa sîngele tău pentru El, nici aşa n-ai făcut ce erai dator să faci, căci altul e sîngele

Stăpînului şi altul sîngele robului?! Pocăieşte-te şi întoarce-te înainte de ieşirea sufletului, ca nu cumva să vină moartea şi tot leacul pocăinţei să fie fără de folos! Că aici, pe pămînt, are putere pocăința, şi numai aici. În iad n-are nici o putere. Să căutăm pe Domnul cît avem timp! Să facem binele, ca să scăpăm de iadul cel fără de sfîrşit ce va să fie şi să ne învrednicim de Împărăția Cerurilor, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor! Amin!

Bibliografie: din *Omiliile despre pocăință ale Sfîntului Ioan Gură de Aur,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998.

ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE POCĂINȚĂ

Vrei să afli şi din altă parte că aducerea-aminte de păcate este o ispravă mare? Ascultă pe Iov, care pe lîngă celelalte fapte bune a fost slăvit şi pentru mărturisire, căci zice : ***Şi de am păcătuit fără de voie şi am ascuns păcatul meu. Căci nu m-am ruşinat de multa mulțime a gloatei să mărturisesc înaintea lor*** (Iov 31, 33-34). Ca şi cum ar zice: Niciodată nu m-am ruşinat de mulțimea celor asemenea cu mine. Căci ce folos este a nu şti oamenii, cînd ştie Dumnezeu? Şi ce vătămare mi se pricinuieşte cînd aceştia îmi ştiu greşalele, cînd Dumnezeu voieşte să mă slobozească de osîndă? Şi cu toate că toți mă vor osîndi, dar dacă Judecătorul va strica hotărîrea lor, nici o grijă nu port de hotărîrea lor; sau cu toate că toți mă vor lăuda şi mă vor slăvi, dar Acela mă va osîndi, nici un folos nu-mi va fi din judecata acelora. Căci întru toate trebuie a privi la Acela, şi să facem cu păcatele cum facem cu banii. Fiindcă noi îndată ce ne-am sculat din pat, mai înainte de a merge la tîrg sau de a ne apuca, de vreo treabă, din cele ale noastre sau din cele de obşte, chemăm pe slugă şi-i cerem socoteala pentru cele cheltuite, ca să vedem ce a cheltuit rău, ce bine şi ce a mai rămas. Iar de vom vedea că ceea ce a rămas este puțin, îndată căutăm surse de venituri, ca să nu rămînem săraci şi să pierim de foame. Aşa să facem şi la faptele noastre. Chemînd aducerea aminte a noastră să facem socoteala cuvintelor, cugetelor şi faptelor; să cercetăm ce s-a cheltuit cu cuviință şi ce spre vătămarea noastră, care cuvînt s-a cheltuit rău la ocări, la vorbe de ruşine şi la sudalme; care cuget a pornit ochiul să privească cu desfrînare, care gînd s-a făcut lucru spre vătămarea noastră, prin mîini, prin limbă, sau prin ochi. Şi să ne silim a ne depărta de cheltuiala cea necuviincioasă şi în locul celor ce odată s-au cheltuit rău să investim cele spre bine; în locul cuvintelor grăite în zadar, rugăciuni; în locul privirilor desfrînate, posturi şi milostenii. Şi de vom cheltui fără cuviință tot, nelăsîndu-ne nimic bun ca să punem în vistieria noastră, vom ajunge la sărăcia cea mai de pe urmă, greşind fără de luare aminte, şi ne vom trimite înşine în osînda focului cea fără de sfîrşit.

Socoteala banilor obişnuim s-o facem dimineața, iar socoteala faptelor seara după cină, şezînd pe pat, cînd nimeni nu ne supără, cînd nimeni nu ne tulbură; atunci să ne facem socoteala pentru toate ce le-am lucrat ziua. Şi de vom vedea că am greşit ceva, să ne pedepsim pe noi înşine, mustrîndu-ne cugetul şi îmboldindu-ne gîndul aşa de tare, încît, să nu mai îndrăznească să ne mai ducă la acea prăpastie a păcatului după ce ne vom scula, aducîndu-şi aminte de rana cea de seară. Şi cum că această vreme este cea mai îndemînatecă pentru acest fel de judecată ascultă pe Proorocul zicînd: ***De cele ce ziceți întru inimile voastre, întru aşternuturile voastre vă căiți*** (Psalmi 4, 4).

Ziua facem multe lucruri pe care nu le voim. Prietenii ne întărîtă, slugile ne tulbură, femeia ne mîhneşte, copiii ne scîrbesc şi mulțime de treburi ale vieții de obşte ne stau asupra şi nu putem pricepe atunci că acestea sînt păcate. Dar după ce ne izbăvim de toate acestea, seara cînd sîntem singuri şi avem multă linişte, să facem în pat judecata aceasta, ca să avem pe Dumnezeu milostiv, prin ea. Iar dacă păcătuim în toate zilele şi rănim sufletul nostru, dar nu simțim niciodată, precum defăima unii rănile cele multe, dar care apoi aduc asupra lor friguri şi moarte nesuferită, tragem asupra noastră osînda cea, nesfîrşită, din pricina acestei nesimțiri.

Ştiu că cele ce vi le-am spus vă vin greu, dar aduc mult folos. Avem Stăpîn blînd şi-şi arată îndată toată iubirea Sa de oameni, numai voieşte să aibă o părere de rău de la noi. Şi dacă nu ne-am face mai răi nepedepsindu-ne după ce am păcătuit, n-ar mai fi adus osînda, dar El ştie bine că nu mai puțin decît păcatele ne vatămă a rămînea nepedepsiți cînd păcătuim. De aceea, aduce pedeapsa, nu pedepsindu-ne pentru cele ce au trecut, ci îndreptînd cele ce vor fi. [...]

Deci ştiind toate acestea, că Dumnezeu face totul ca să ne izbăvească de pedeapsă şi osîndă, ne mărturisim, pocăindu-ne, plîngînd, rugîndu-ne, lăsînd mînia față de cei de aproape, uşurînd sărăcia vecinilor, petrecînd în rugăciuni cu trezvie, arătînd smerită cugetare, aducîndu-ne aminte neîncetat de păcate. Căci nu este de ajuns a zice „sînt păcătos”, ci trebuie a-ți aduce aminte de fiecare păcat în parte. Şi precum focul căzînd în mărăcini îi prăpădeşte cu lesnire, aşa şi gîndul care învîrteşte neîncetat greşalele, cu lesnire le afundă şi le pierde. [...]

Pentru ce ți-i ruşine să-ți spui păcatul? Cînd ai făcut desfrînare nu ți-a fost ruşine. Cînd iei doctoria te ruşinezi? Cînd te scapi de păcat, te ruşinezi? Se cuvenea să te ruşinezi atunci cînd păcătuiai! Atunci trebuia să-ți fie ruşine! Cînd ai ajuns păcătos, nu te-ai ruşinat şi te ruşinezi acum cînd ai să ajungi drept? ***Spune tu mai întîi***

fărădelegile tale, ca să te îndreptezi (Isaia 43, 26). Cît este de mare iubirea de oameni a Stăpînului! N-a spus: „Ca să nu fii pedepsit!”, ci „ca să te îndreptezi!”

- Nu îi este de ajuns, Doamne, păcătosului că nu-l pedepseşti? Pentru ce îl mai faci încă şi drept? Nu! îţi răspunde Dumnezeu. Uită-te cu luare aminte la cuvintele: „îl fac drept.” Dar cu cine a făcut Stăpînul asta? Cu tîlharul! Cînd tîlharul a spus celuilalt tîlhar numai acele cuvinte: ***Nici tu nu te temi de Dumnezeu? Noi pe bună dreptate, că am primit cele cuvenite pentru faptele noastre*** (Luca 23, 20-41), atunci Mîntuitorul i-a spus: ***Astăzi vei fi cu Mine în Rai!*** (Luca 23, 43). Nu i-a spus: „Te scap de osîndă şi de pedeapsă”, ci l-a făcut drept şi l-a băgat în Rai.

Ai văzut că a ajuns drept în urma mărturisirii? Mult iubitor de oameni este Dumnezeu! Nu şi-a cruţat pe Fiul Său, ca să cruţe pe rob! A dat pe cel Unul Născut, ca să răscumpere pe nişte robi nerecunoscători! A dat sîngele cel scump al Fiului Lui! O, iubire de oameni a Stăpînului! (Ioan 3, 16; Romani 8, 32). Să nu-mi spui iarăşi: Am făcut multe păcate! Cum voi putea să mă mai mîntui? Tu nu poţi, Stăpînul tău poate! Şi atît, încît să-ţi şteargă păcatele! Uită-te cu luare aminte la ce spun! Aşa îţi şterge Stăpînul păcatele, că nu mai rămîne nici urmă de păcat! Cu trupurile rănite nu-i cu putinţă asta; ci oricît de mult s-ar strădui doctorul, oricîte doctorii ar pune pe rană, rana nu dispare desăvîrşit. Te loveşti la faţă; rana s-a tămăduit, dar rămîne urma, mărturia rănii şi ea strică frumuseţea chipului şi se străduieşte mult doctorul să şteargă urma, dar nu poate; i se împotriveşte şi slăbiciunea firii omeneşti şi neputinţa artei medicale şi neputinţa doctorilor. Dar Dumnezeu, cînd şterge păcatele, nu lasă nici urmă, nici nu îngăduie să rămînă semn, ci odată cu sănătatea dăruieşte şi frumuseţea, odată cu izbăvirea de pedeapsă dă şi dreptate şi face pe cel ce păcătuise asemenea cu unul care n-a păcătuit. Dumnezeu pierde păcatul şi-l face să nu mai fie, nici să mai revină, atît de desăvîrşit îl pierde! Nu tu urmă, nu tu semn, nu tu mărturie, nu tu dovadă!

Poate că cineva m-ar întreba: De unde se vede asta? Se cuvine, deci, să aduc dovezi de cele ce spun, ca să nu fie spusele mele numai o simplă afirmare. Şi am să vin cu dovezi din Scripturi, ca să capete temei ce v-am grăit. Am să vă aduc oameni răniţi, un popor întreg, oameni plini de bube, de puroi, de viermi, toţi numai o rană, toţi numai bube, care au putut să se vindece aşa de bine, că n-a mai rămas pe ei urmă, că n-a mai rămas semn, că n-a mai rămas mărturie. N-au avut o rană, nu două, nu trei, nu patru, ci din cap pînă în picioare erau numai o rană. Fiţi cu luare aminte la ce am să vă spun! Cuvîntul ce vi-l spun e mîntuitor şi ne priveşte pe toţi. Eu prepar doctorii mai bune ca doctorii, doctorii pe care nici împăraţii nu le pot prepara. Ce poate face un împărat? Poate scoate din închisoare, dar din iad nu poate libera; poate să dea bani, dar sufletul nu-l poate mîntui. Eu am să vă dau pe mîna pocăinţei, ca să-i cunoaşteţi puterea, să-i cunoaşteţi tăria, să cunoaşteţi că păcatul nu o biruie, că nu-i fărădelege în stare să-i biruie puterea. Deocamdată am să vă aduc mărturie nu un om, nu doi, nu trei, ci multe mii de oameni, plini de bube, răniţi, plini de nenumărate păcate, care, prin pocăinţă, au putut să se mîntuie, că nu le-a mai rămas nici urmă, nici semn de la buboaiele de mai înainte. Fiţi, însă, cu mare luare aminte la ce vă spun; şi nu fiţi numai cu luare aminte, ci căutaţi să şi ţineţi minte cele ce-am să spun, ca să-i învăţaţi şi pe cei care lipsesc şi aşa să-i faceţi mai sîrguincioşi pe cei care au fost lipsiţi de folosul celor ce s-au spus.[...]

Ascultă, cerule, şi ia în urechi, pămîntule, că Domnul a grăit! (Isaia 1, 2). Spune-mi, ce-a grăit? ***Fii am născut şi i-am crescut, iar ei s-au lepădat de Mine. Boul a cunoscut pe stăpînul său*** (cel mai necuvîntător dintre necuvîntătoare) ***şi asinul ieslea domnului lui*** (cel mai încăpăţînat dintre animalele încăpăţînate), ***dar Israil nu M-a cunoscut şi poporul Meu nu M-a înţeles. Vai, neam păcătos!*** (Isaia 1, 2-4). Nu mai este oare nădejde de mîntuire? Pentru ce spui: Vai? Pentru că nu găsesc leac. Pentru ce spui: Vai? Pentru că am pus leacuri, dar nu s-a dezumflat buboiul. De asta Mi-am întors faţa de la ei. Ce pot să mai fac? Nu Mă mai ostenesc să-i vindec! Vai! Dumnezeu imită pe o femeie, care plînge. Şi bine face! Fiţi, vă rog, cu luare aminte! Pentru ce „vai”! Pentru că aşa se spune la bolile trupeşti. Cînd doctorul vede că bolnavul nu mai are nădejde de vindecare, plînge; plîng cu suspine şi prietenii şi rudele. Dar acolo în zadar şi fără folos! Cînd bolnavul e pe moarte, de-ar plînge toată lumea, nu poate să-l mai scoale. Aşa că plînsul este plîns de jale, nu de îndreptare. Cu bolile sufleteşti, însă, nu-i aşa; ci, dacă plîngi, de multe ori scoli pe un om al cărui suflet este mort. Pentru ce? Pentru că trupul, odată mort, nu mai poate fi ridicat cu putere omenească; pe cînd un om, cu sufletul mort, poate fi ridicat prin îndreptare. Vezi un desfrînat? Plînge-l! Şi de multe ori îl ridici din păcat. De asta şi Pavel nu scria numai, nici nu îndemna numai, ci şi plîngea cu lacrimi, sfătuind pe fiecare. Fie! Sfătuieşti, Pavele, dar pentru ce şi plîngi? Pentru că dacă nu reuşeşte sfatul, să ajute lacrimile.[...]

Ai văzut buboi? Ai văzut boală de nevindecat, nu la un om, nu la doi; nu la zeci, ci la mii? Ce s-a întîmplat apoi? Dumnezeu le spune: ***Spălaţi-vă, curăţiţi-vă!*** (Isaia 1, 16). Este, oare vreun păcat, care să aducă deznădejde?

Nu! Însuşi Dumnezeu le spune: Nu vă ascult pe voi şi totuşi, Doamne ce le spui: Spălați-vă! Cu ce scop le spui aceste cuvinte? Sînt de folos şi unele şi altele. Cele dintîi: Nu vă ascult pe voi, ca să înfricoşez; acestea: Spălați-vă, ca să atrag. Dar dacă nu-i asculți, nu au nădejde de mîntuire; iar dacă nu au nădejde de mîntuire, pentru ce le spui: Spălați-vă!

Dumnezeu le spune asta, pentru că este Tată iubitor, singurul bun şi-i este milă de ei mai mult decît îi este milă unui tată de copiii lui. Şi ca să afli că e Tată, le-a spus: ***Ce voi face, Iudo?*** (Osea 11, 9). Cum, Doamne, nu ştii ce vei face? Ştiu, dar nu voiesc. Păcatele lor îmi cer să-i pedepsesc, dar marea Mea iubire de oameni Mă opreşte. Ce-ți voi face? Te voi cruța? Dar ai ajuns mai trîndav! Să te pedepsesc? Dar Mă opreşte iubirea Mea de oameni! Ce-ți voi face? Să te pun ca pe Sodoma şi să te distrug ca pe Gomora? Dar s-a întors inima mea. Cel nepătimitor grăieşte ca om pătimitor. Dar, mai bine spus, ca o mamă cu copilul ei. S-a întors inima Mea, ca inima unei mame. Dar nu s-a mulțumit cu cel dintîi cuvînt, ci a adăugat: M-am tulburat întru părerea Mea de rău. Cum? Se tulbură Dumnezeu? Doamne fereşte! Dumnezeu nu se tulbură. Dar, după cum am spus, Dumnezeu se foloseşte de cuvintele de care ne folosim noi. ***S-a tulburat inima Mea. Spălați-vă, curățiți-vă!.***

Ce vă făgăduisem? Că Dumnezeu ia păcătoşii, care se pocăiesc, plini de mii şi mii de păcate, plini de buboaie şi-i vindecă atît de desăvîrşit, că nu le mai rămîne nici urmă de păcate, că nu le mai rămîne semn, nu le mai rămîne mărturie. ***Spălați-vă, curățiți-vă, scoateți vicleniile din sufletele voastre! Învățați-vă să faceți bine!*** (Isaia 1, 16-17). Ce bine porunceşti să facă? ***Ajutați pe orfan, faceți dreptate văduvei*** (Isaia 1, 17). Nu sînt grele poruncile; ci acelea pe care ni le impune şi firea. ***Veniți să stăm de vorbă, zice Dumnezeu*** (Isaia 1, 18). Faceți voi puțin, şi Eu adaug restul. Dați-Mi voi puțin şi Eu dăruiesc totul. Veniți! Unde să venim? La Mine, la Cel pe Care L-ați supărat, pe Care L-ați mîniat, la Mine cel ce am spus: Nu vă ascult pe voi, ca înfricoşați de amenințarea Mea, să-Mi potoliți mînia. Veniți la cel ce nu vă ascultă, ca să vă ascult. Şi ce faci, Doamne? Nu las semn, nu las mărturie, nu las urmă. Veniți să stăm de vorbă, zice Domnul. Dacă vor fi păcatele voastre stacojii, ca zăpada le voi albi. Nu mai rămîne urmă, nu mai rămîne semn? De vor fi păcatele ca roşeala, ca lîna le voi albi. Nu-i mai rămîne negreală? Nu mai rămîne pată? Cum se face, asta? Au fost oare altele făgăduințele? Nu! Gura Domnului a grăit acestea! Ai văzut nu numai măreția făgăduințelor, ci şi vrednicia Dăruitorului. Că lui Dumnezeu toate îi sînt cu putință. Cel ce face din murdar curat.

Ascultîndu-L, dar, pe El şi cunoscînd leacul pocăinței, Lui să-I înălțăm slavă, că a Lui este mărirea şi puterea în veci. Amin!

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Dascălul pocăinței. Omilii şi cuvîntări,* Editura Sfintei Episcopii a Rîmnicului, Rîmnicu Vîlcea, 1996.

CUVINTE ALE SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SPOVEDANIE ŞI SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

[...] Mulțumirea de sine şi îndreptățirea de sine sînt înşelarea cea mai pierzătoare în care vrăjmaşul reuşeşte să îi țină pe mulți oameni, şi încă nu din cei mai răi. Această înşelare taie picioarele şi opreşte din mers. Cel ce se simte drept ce nevoie are să se nelinişteasca şi să caute mult milă? Scopul a fost atins - omul e drept; la ce să se mai ostenească? Rămîne doar să se uite în jur, să se îngîmfe, iar pe ceilalți să îi defaime. De fapt, asta înseamnă a strica prin gînd ceea ce ai dobîndit prin osteneală şi a te pierde pe tine însuți. Iată de ce în învățăturile Sfinților Părinți sînt repetate fără încetare lecții de smerenie şi defăimare de sine şi sînt înfățişate cu deosebită stăruință mustrări ale părerii de sine şi înălțării de sine. [...]

Avem obiceiul să spunem: „sînt păcătos", „sînt păcătoasă" - ce cuvinte plăcute lui Dumnezeu! Dar să ne îngrijim ca ele să nu fie doar rostite de limbă, ci şi simțite de către inimă. Să ne convingem pe noi înşine că simțămîntul dreptății proprii este o abatere pe calea pierzării şi apoi, îndată ce se arată cîtuşi de puțin, să îl gonim ca pe un vrăjmaş cît se poate de primejdios, ce se strecoară ca să ne răpească bunul cel mai scump - îndreptățirea înaintea lui Dumnezeu. Pentru a nu arăta slăbiciune în nici o privință față de această ispită, să facem aşa fel ca oricărei fapte şi întreprinderi a noastre să-i meargă înainte simțămîntul păcătoşeniei noastre, şi acesta să fie în fruntea tuturor. Dai milostenie? Dă cu gîndul: „nu sînt vrednic să primesc pentru ea mila lui Dumnezeu." Posteşti sau iei asupra ta vreo altă asprime trupească? Să ai gîndul: „Alții îşi măresc prin nevoința asta suma faptelor bune, iar pentru mine e canon - trebuie să mă ostenesc pentru păcatele mele." Mergi la biserică ori săvîrşeşti acasă rugăciune? Să-ți spui: „Să mă ostenesc, poate că Domnul se va milostivi şi-mi va ierta păcatele." Şi mai ales în lucrarea rugăciunii, cînd vă îndreptați cu mintea şi cu inima spre Dumnezeu, să nu vă vedeți altfel decît ca pe oamenii cei mai neîndreptați şi care au nevoie mai mult ca toți de milostivirea lui Dumnezeu, asemenea Sfîntului Pimen, care spunea: „eu mă văd ca pe un om cufundat în noroi pînă la grumaz şi numai gură am ca să strig: Dumnezeule, miluieşte-mă!." Astfel orînduindu-ne lăuntric, prin harul lui Dumnezeu vom scăpa de înşelarea părerii de sine şi vom îndepărta piedica cea mai însemnată din calea deschiderii uşii frîngerii inimii - uşă prin care ieşind, în cele din urmă vom da şi de uşa milostivirii lui Dumnezeu.[...]

A venit gîndul la mîntuire; ai simțit primejdia rămînerii în păcat, te-ai hotărît să te îndrepți: ia seama să nu pierzi aceste mişcări ale sufletului tău, lăsîndu-le să treacă fără a le fi băgat în seamă! Acesta e un dar al harului: nu îl dispreți şi nu-l respinge. Ceea ce ți se insuflă să faci nu amîna pe mîine. Chiar astăzi intră înăuntrul tău şi începe să socoteşti şi să chibzuieşti tot ce se cuvine, potrivit insuflării primite, să faci cu tine şi pentru tine. După aceea, începe să umbli după rînduiala în care se sălăşluieşte şi se aprinde harul biruitor: păzeşte postul, mergi la biserică, fă milostenie, încetează pentru o vreme treburile şi grijile lumeşti, însingurează-te, citeşte dacă poți, cugetă la cele Dumnezeieşti şi, lucrul cel mai însemnat, roagă-te, roagă-te cu mintea şi cu inima ta şi cazi la Domnul, cerîndu-I cu durere să-ți dăruiască ajutor ca să te birui pe tine însuți. Dacă vei face acest lucru cu toată sinceritatea, în cele din urmă va căuta Domnul spre cererea ta, te va umbri cu harul Său, va despietri inima ta şi îți va da putere ca să frîngi încăpățînarea voii tale. Sînt multe legături care nu îngăduie sufletului să se ridice şi să meargă la Domnul.[...]

Prima capcană a vrăjmaşului e tulburarea gîndurilor. De obicei, el începe prin a semăna doar un gînd, totuşi în aşa fel ca acesta să atingă inima şi să se însămînțeze în ea. Îndată ce va reuşi asta, îndată va aduna în jurul acestui gînd care nu pare însemnat, iar uneori nici rău, un nor întreg de gînduri ce vin să se adauge, şi începoşează în acest chip atmosfera pînă atunci curată şi luminoasă a sufletului. Prin aceasta, vrăjmaşul îşi pregăteşte loc şi întindere pentru lucrarea sa şi în scurtă vreme începe să lucreze în această ceață, rănind sufletul prin - atacuri păcătoase, care lasă în suflet rană după rană. Aceste răni micuțe acoperă apoi sufletul din toate părțile pentru a se contopi, în cele din urmă, într-o singură rană dureroasă a aşezării (dispoziției) sufleteşti pătimaşe. Se întîmplă acelaşi lucru cu ceea ce pățeşte cineva care este împuns pe întuneric cu un ac ascuțit: capătă o rană, două, trei şi aşa mai departe pe tot trupul. Fiecare împunsătură pricinuieşte suferință şi lasă în urma sa o rană în care se fac puroi şi coji - şi aşa, coajă după coajă, trupul devine tot o rană.

Aşadar, luați aminte: în starea cea bună a sufletului gîndurile nu se tulbură şi vrăjmaşul nu are cum să lucreze, fiindcă el îşi începe toată lucrarea sa prin tulburarea gîndurilor omului: iar el le tulbură prin mijlocirea unuia singur, pe care îl alege ca pretext, potrivit caracterului şi îndeletnicirilor omului. Îndată ce reuşeşte să sădească în inimă acest gînd, se porneşte viforul gîndurilor; pacea şi liniştea lăuntrică pier. Ei, şi atunci vrăjmaşul se strecoară în inimă şi începe să stîrnească în ea, puțin cîte puțin, mişcări pătimaşe. Acesta este deja pasul al doilea! Şi acum, ia aminte! Dacă vezi că se întîmplă în tine acest lucru, opreşte-te, să nu mergi mai departe, deja e foarte rău. Tulburarea gîndurilor poate că nu vei izbuti s-o bagi de seamă, fiindcă fără să vrem sîntem prinşi cu multe îndeletniciri; mişcarea patimii, însă, cum să n-o bagi de seamă? Mai ales atunci cînd hotărîrea de a nu te supune ei e încă neatinsă. Dacă şi asta este prea anevoie pentru tine, îți voi arăta un semn şi mai palpabil. Bagă de seamă: îndată ce, ca urmare a momirii tale de către un singur gînd şi a tulburării, apoi, de către multe, se va petrece o răcire a inimii, să ştii că în inimă s-au făcut deja răni şi bube, chiar dacă ele nu se bagă deloc de seamă. Răcirea inimii față de slujirea lui Dumnezeu este o jumătate bună din drumul spre cădere - iar unii spun că e cădere sigură.

După aceasta, vedeți şi singuri ce trebuie să facem, în ceea ce ne priveşte: nu îngădui să intre în inimă gîndul dintîi, cel care te momeşte şi nu te împreuna cu el. Dacă vei respinge primul gînd, vei strica toate cursele vrăjmaşului şi-i vei tăia orice putință de a lucra asupra ta şi a te ispiti. De aici, iată ce lege a mîntuirii reiese: a venit gîndul ispititor? Alungă-l. A venit iar? Alungă-l iar. A venit un al doilea şi un al treilea? Şi pe acestea alungă-le. Aşadar, să goneşti orice gînd ispititor şi să-l respingi cu mînie şi cu supărare față de el şi vei fi cu desăvîrşire liber de căderi. Vrăjmaşul te va tot ispiti, se va încrîncena asupra ta; dar dacă nu vei înceta să lucrezi în acest fel, nu va putea să-ți facă nimic. Dimpotrivă, dacă te vei supune primei momeli a lui, el poate deja să îți sucească mințile. Strămoaşa noastră, dacă l-ar fi alungat de la început pe şarpele-ispititor, n-ar fi căzut. Ea, însă, a intrat în vorbă cu el... a continuat, a continuat... s-a încurcat în cursele vrăjmaşului şi a căzut. La fel se întîmplă în privința orişicărei căderi! [...]

Deci, aminteşte-ți de unde ai căzut şi pocăieşte-te! Cît de nefirească e starea noastră de acum ar trebui să simtă, pare-se, fiecare, necăjindu-se toată viața şi încercînd greutăți şi lipsuri de tot felul: şi totuşi, nu se întîmplă aşa. Unii se obişnuiesc atît de mult cu starea lor de cădere, încît nici prin gînd nu le trece că n-ar fi trebuit să fie aşa, chiar încearcă să aducă dovezi cum că nici nu trebuie să fie altfel. Ce jalnic! Jalnici sînt toți cei ce nu-şi simt căderea şi nu caută scularea. Cu atît mai jalnici sînt creştinii şi cei care trăiesc avînd în față creştinismul. În fața noastră este casa mîntuirii, şi în ea ne-am împărtăşit deja de puterile tămăduitoare ce lucrează în ea; este un lucru jalnic dacă am ieşit din ea, gustînd mîncarea ce ne-a adus pierzarea.

Dar e un lucru şi mai jalnic dacă, stînd afară, privim cu nepăsare pierderea şi în lenevia noastră nu năzuim să intrăm înăuntru iarăşi şi să ne desfătăm de bunătățile aflate acolo. Aşadar, treziți, fraților, sufletele voastre, dacă au adormit. Treziți-le zicînd: „Scoală-te, suflete adormit şi istovit în păcate - scoală-te, şi te va sfinți Hristos! Ai fost deja sfințit, şi ştii ce mare este fericirea celor sfințiți! Umple-te iar de rîvnă pentru acelaşi lucru şi scoală-te! Iată, acum este vremea bineprimită, iată, acum este ziua mîntuirii!”

Am căzut prin mîncare, să ne străduim a ne ridica prin post; am căzut prin părerea de sine, să ne sculăm prin defăimarea de sine; am căzut prin nepocăință, să ne sculăm prin lacrimile străpungerii; am căzut prin lenevie şi uitare de Dumnezeu, să ne sculăm prin grija de mîntuire şi frica de Dumnezeu; am căzut dedîndu-ne plăcerilor, să ne sculăm prin viețuire aspră şi îndurare de bună voie a lipsurilor; am căzut prin înstrăinarea de Biserică, să ne sculăm prin mersul în casa lui Dumnezeu; am căzut ascultînd cîntece ruşinoase şi îngăduindu-ne să dansăm, să ne sculăm prin ascultarea cîntecelor bisericeşti şi prin metanii dese; am căzut prin multa vorbire, să ne sculăm prin tăcere; am căzut prin împrăştiere, să ne sculăm prin însingurare şi păzirea luării aminte; am căzut prin ascultarea de vorbe deşarte şi citirea de cărți deşarte, să ne sculăm prin ascultarea Cuvîntului lui Dumnezeu şi citirea de cărți mîntuitoare.[...]

Deci îngrijiți-vă din nou să vă cunoaşteți păcatele şi să vi le recunoaşteți. A-ți cunoaşte păcatele înseamnă a spune: „Am săvîrşit cutare şi cutare păcat”, iar a ți le recunoaşte înseamnă a te osîndi pe tine însuți pentru ele, zicînd: „Sînt vinovat”, neîngăduindu-ți nici un fel de îndreptățiri şi dezvinovățiri. „Am păcătuit, sînt vinovat”: aceste două spuse trebuie rostite mai înainte de orice şi trebuie rostite cu sinceritate.

Uitați-vă în ce şi cum ați păcătuit. Nu cred că este greu să faceți asta. Poruncile sînt cunoscute, conştiință aveți: porunca arată ce trebuia să facem, iar conştiința mărturiseşte dacă am făcut sau nu. Patima pe care se cuvenea

s-o biruim şi păcatele cu care îl necăjim cel mai mult pe Domnul nu pot să se ascundă de luarea noastră aminte: ele stau pe primul plan şi ne înghesuie conştiinţa fără a putea fi alungate. Aceasta este, după cuvîntul Domnului, nici măcar andrea, ci bîrnă în ochi. Iată, asupra lor puneţi toată asprimea cercetării şi osîndirii de sine: fiindcă este viclenie în inima noastră păcătoasă, viclenie potrivit căreia ea este gata să se judece cu asprime în toate privinţele, afară de boala sa morală principală, în vreme ce orice altceva afară de păcatele principale sînt moralmente nişte nimicuri. Şi reiese că dacă nu luăm aminte cu asprime, sîntem în stare numai să strecurăm ţînţarul şi să înghiţim cămila în vasul nostru cel lăuntric. Tocmai această nedreptate să o îndrepte fiecare în sine mai înainte de toate, adică să-şi cunoască patima principală şi păcatele sale principale şi să se osîndeasca pentru ele fără să îşi îngăduie nici un fel de îndreptăţiri. Iar după ce faci asta, nu ai decît să te întorci şi spre celelalte păcate, de însemnătatea a doua, care faţă de cele dintîi pot fi numite mici, săvîrşite rar, fără voie, întîmplătoare. Pentru aceasta, cercetează cele zece porunci şi Fericirile, şi vezi ce poruncă ai încălcat şi ce virtuţi sînt neîndestulătoare în inima ta? Într-o oglindă curată, cînd te uiţi în ea cu ochii deschişi şi neacoperiţi, se văd şi cele mai mici bubuliţe de pe faţă, la fel se vădesc şi toate păcatele noastre în cuvintele, faptele şi gîndurile noastre atunci cînd ne punem conştiinţa să se privească în oglinda poruncilor lui Dumnezeu, care sînt arătate în cuvîntul lui Dumnezeu. Rămîne doar să adăugăm la aceasta osîndirea de sine, recunoaşterea vinovăţiei noastre, şi asta va veni atunci cînd vom lepăda orice îndreptăţire de sine prin orice pretext, cînd nu ne vom mai dezvinovăţi nici prin temperament, nici prin împrejurări, nici prin natura serviciului nostru şi a relaţiilor cu ceilalţi, nici prin distrageri, nici prin neştiinţă: într-un cuvînt, prin nimic; cînd vom face în aşa fel ca îndată ce ne-am băgat de seamă păcatul să spunem cu sinceritate: „Sînt vinovat! Sînt vinovat, nu am nici un răspuns înaintea lui Dumnezeu!”

După ce ne-am recunoscut păcatele, trebuie să plîngem pentru ele, să ne străpungem pentru că le-am făcut. Cel ce a spus cu sinceritate: „Sînt vinovat” nu e departe de a spune: „De ce am făcut toate astea?”, de a-i părea rău pentru păcate, de a se ruşina, de a se îndurera înaintea Domnului, de a se înfricoşa de judecata Lui şi de necazul care îl aşteaptă pe cel ce va rămîne neîndreptăţit întru păcatele sale! Totuşi, aceasta cere să îţi dai osteneală, silinţă cu tine însuţi, fiindcă este o împietrire a inimii potrivit căreia, chiar recunoscîndu-şi păcatul şi neavînd cu ce să se dezvinovăţească pentru el, omul spune: „Şi ce dacă?” Iată că trebuie să apucăm de mînerul meditaţiei ciocanul zdrobitoarelor adevăruri Dumnezeieşti şi să lovim cu el inima împietrită pînă ce se va înmuia, se va frînge şi va suspina. Adu-ţi aminte de negrăitele mile ale lui Dumnezeu arătate faţă de tine în zidire, în purtarea de grijă şi, mai presus de toate, în răscumpărare, precum şi de nerecunoştinţa ta; adu-ţi aminte de desăvîrşirea firii tale, pe care tu ai înjosit-o; adu-ţi aminte de soarta cea amară pe care o meriţi şi care, poate, nici nu e departe de tine; adu-ţi aminte de tihna dinainte şi de împovărarea de acum a duhului; adu-ţi aminte de cîte ori ai zis: „N-o să mai fac! N-o să mai fac!”, însă tot ai păcătuit, chiar mai mult şi mai cu încăpăţînare decît înainte; adu-ţi aminte că nimeni nu te-a silit, ci singur, după năravul tău cel rău, ai păcătuit şi L-ai jignit în faţă pe Dumnezeu, care vede toate, şi mîna cu care El voia să te oprească i-ai dat-o la o parte. Adu-ţi aminte de moarte, de judecată, de iad; adu-ţi aminte şi toate celelalte prin care ai nădejde să frîngi inima ta încăpăţînată. Nelinişteşte-o în tot chipul, stîrneşte-o şi pune-o în mişcare. La aceste cugetări adaugă rugăciunea către Domnul, ca El, Stăpîn fiind al tuturor, să-ţi dea stăpînire peste inima ta şi, intrînd ca focul, să topească încăpăţînarea inimii tale şi să te izbăvească de nesimţirea cea împietrită, întrebuinţează toate mijloacele legiuite ca să ajungi a suspina din inimă, fiindcă aceasta este rădăcina pocăinţei. Suspinării îi premerge cunoaşterea păcatelor şi îi urmează hotărîrea de a nu mai păcătui. Dar ceea ce premerge e nefolositor şi ceea ce urmează nu ai de ce s-aştepţi dacă nu există această verigă ce le leagă: întristarea din inimă pentru păcate. Doar întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăinţă fără de căinţă (hotărîre neclintită de a nu mai păcătui) spre mîntuire (2 Corinteni 7, 10). Ce pocăinţă este cea din care lipsesc întristarea, îndurerarea şi frîngerea inimii?

În urma îndurerării inimii pentru păcate vine şi hotărîrea de a le părăsi, de a nu-L mai jigni cu ele pe Domnul, dîndu-ne în acelaşi timp pierzării pe noi înşine. Iar după ea urmează mărturisirea cît se poate de sinceră a păcatelor şi dezlegarea desăvîrşit lucrătoare de ele. Şi astfel se săvîrşeşte pocăinţa cu adevărat mîntuitoare. Dăruieşte-ne, Doamne, tuturor să ne învrednicim în zilele de faţă de acest dar al lui Dumnezeu! Altminteri, ce folos dacă vom sta fără simţire, cu plictiseală sau împrăştiere la slujbă, supărîndu-ne că ţine aşa de mult; dacă vremea cînd nu sînt slujbe o vom petrece în moţăiala şi nelucrare, iar apoi vom rosti cu răceală: „Am păcătuit” cînd ne întreabă duhovnicul dacă am făcut cutare şi cutare păcat, fără să ne gîndim cîtuşi de puţin că scopul nostru de căpetenie trebuie să fie desăvîrşita îndreptare a vieţii?! Ce folos? Asta va însemna că împlinim un obicei, nu că ne pregătim de împărtăşire în chip mîntuitor. Vegheaţi, deci, fiindcă umbletul vostru este cu primejdie, mai ales în aceste zile cînd vrăjmaşul, neispitindu-ne cu păcate, se străduieşte în chip viclean să facă nefolositoare mijloacele dăruite nouă de către harul lui Dumnezeu spre curăţirea noastră de păcate, şi prin aceasta şă-şi prelungească stăpînirea asupra noastră.

[...] Pocăința dimpreună cu spovedania sînt inima pregătirii pentru împărtășire. Nevoințele premergătoare, slujesc drept pregătire pentru ele, iar Sfînta Împărtășanie încununează și desăvîrșește totul. Fără adevărată pocăință și mărturisire nevoințele rămîn neroditoare, iar Sfînta Împărtășanie nu va fi spre tămăduirea sufletului și trupului. Să intrăm, deci, în noi înșine și să ne îndeletnicim cu aceasta așa cum trebuie.

Mărturisirea păcatelor nu ridică mari greutăți atunci cînd omul reușește să aibă stăpînire de sine și să ia hotărîrea de a lăsa păcatul; dar omul nu dobîndește stăpînire de sine pînă ce nu se pocăiește; nu se pocăiește atîta vreme cît nu se osîndește și nu se osîndește pînă ce nu-și cunoaște păcatele sale. Deci, totul în pocăință pleacă de la cunoașterea păcatelor proprii.

Așadar, să intre fiecare în sine însuși și să se îndeletnicească mai întîi de toate cu cercetarea vieții sale și a tot ce a rămas neîndreptat în ea. Bineînțeles, fiecare este gata să spună despre sine că este păcătos, ceea ce și face, și nu doar că o spune, ci deseori se și simte păcătos; însă această păcătoșenie ni se înfățișează într-un chip foarte tulbure și nedefinit. Nu este de ajuns: mergînd la spovedanie, trebuie să ne lămurim limpede ce anume este în noi necurat și păcătos, și în ce măsură. Trebuie să ne cunoaștem păcatele limpede, pe fiecare în parte, socotite și numărate, ca să zic așa. Pentru aceasta, iată ce să faci: pune de o parte legea lui Dumnezeu, iar de cealaltă viața ta, și uită-te: în care privințe se potrivesc și în care nu? Ia fie faptele tale și du-le în fața legii ca să vezi dacă sînt legiuite sau nu, fie legea și uită-te dacă a fost împlinită așa cum trebuie în viața ta sau nu. De pildă, ai fost jignit și te-ai răzbunat: așa poruncește legea creștină? Ai văzut păcătoșenia altora și ai osîndit: așa spun poruncile lui Hristos să faci? Ai făcut un lucru bun și te-ai îngîmfat sau ai trîmbițat înaintea ta: oare este îngăduit unui creștin să facă așa ceva? Legea poruncește să mergi la biserică fără lene și să stai în ea cu evlavie, întru luare-aminte și rugăciune: oare ai împlinit lucrul acesta? Legea poruncește să nu pofteşti, să nu te mînii, să nu pizmuiești, să nu îți însușești bun străin și așa mai departe: oare este purtarea noastră pe potriva acestor porunci? În acest fel să treci prin legea toată și prin toată viața ta. Dar, pentru a nu scăpa din vedere nici o parte din această însemnată lucrare care este cercetarea de sine, e bine să păstrăm în ea o anumită rînduială. Fă-ți o idee cît mai limpede despre toate îndatoririle noastre față de Dumnezeu, față de aproapele și față de noi înșine, și apoi verifică-ți toată viața, cît mai exact și mai amănunțit, în toate aceste privințe. Sau ia poruncile Decalogului, una după alta, dimpreună cu toate prescripțiile particulare ce țin de ele, și uită-te: ai împlinit toate cerințele lor? Cine poate să mai citească și predica de pe munte a Mîntuitorului, unde El tîlcuiește Legea Veche, umplînd-o de duh creștin, sau să citească ultimele capitole ale Epistolelor apostolice, unde sînt înfățișate faptele la care sînt îndatorați creștinii și hotărîri în privințe de însemnătate obștească: de pildă, capitolul 12 al Epistolei către Romani, sau capitolul 4 al Epistolei către Efeseni, Epistola Apostolului Iacov și prima Epistolă a Sfîntului Ioan Teologul și așa mai departe. Priviți în toate acestea ca într-o oglindă și veți vedea ce pată sau slutire este în voi și unde.

Ca urmare a acestei verificări a vieții noastre, iese la lumină că în rîndul faptelor, cuvintelor, simțămintelor, gîndurilor și dorințelor noastre sînt o mulțime fie de-a dreptul nelegiuite, fie numai pe jumătate legiuite, adică în care intențiile nu au fost tocmai curate, deși pe dinafară ele erau potrivite cu legea; se-adună cu totul o mare mulțime de acest fel, și poate că viața întreagă se arată alcătuită numai din fapte rele, ca dintr-un lanț sau șir necurmat de lucruri urîte și dezgustătoare.

În aceasta, însă, este doar începutul cunoașterii de sine și nu se cade să ne oprim aici. Este nevoie să înaintăm în cunoașterea propriei păcătoșenii, altfel spus să pătrundem mai adînc în inima noastră păcătoasă. Sub fapte și cuvinte, sub gîndurile, dorințele și simțămintele luate în parte stau dispozițiile statornice ale inimii, care sînt izvorul acestora. Suma acestor dispoziții ale inimii alcătuiește personalitatea omului și definește caracterul lui: de aceea, tocmai pe ele trebuie mai ales să le cunoaștem. Aici nu e nevoie de multă osteneală: conștiința noastră sinceră față de noi înșine nu ne va îngădui să ascundem ceea ce stăpînește inima noastră și ce stăpînitori locuiesc în ea. De altfel, avem un semn foarte limpede: faptele rele în care cădem deseori, și cu asemenea putere că nu ne putem stăpîni, arată că avem în inimă aplecarea, patima corespunzătoare, care le și pricinuiește mereu. Dacă, de pildă, cineva, arătînd pe altul, într-un caz spune: „Ia uite ce face!”, în altul repetă cu asprime: „Ce lucru urît!”, făcînd o față batjocoritoare și, îndeobște, vorbește mai cu plăcere și mai mult despre partea urîtă a faptelor străine, pentru acela nu este greu de ghicit că suferă de patima potrivnică lui Dumnezeu a osîndirii.

O astfel de verificare ne duce la cunoașterea patimilor care domnesc în noi sau a celei care precumpănește asupra tuturor celorlalte. Știți că rădăcina tuturor relelor este iubirea de sine (egoismul). Din iubirea de sine iau naștere trufia, lăcomia și împătimirea de plăceri, iar din acestea vin toate celelalte patimi. În oricine păcătuiește se

află toate aceste patimi, dar nu la toţi în aceeaşi măsură: la unul precumpăneşte trufia, la altul lăcomia, la altul împătimirea de plăceri. Nici trufaşul nu e străin de felurile lăcomiei şi de plăceri, dar le biruie lesne atunci cînd satisfacerea lor îl poate înjosi în ochii celorlalţi; şi lacomul e gata să se desfete dacă asta nu îl costă nimic, şi aşa mai departe. Aşadar, la fiecare domneşte doar o patimă, iar celelalte stau în umbra şi sub ascultarea acesteia. Noi trebuie să vedem şi să definim tocmai această patimă precumpănitoare, ca după aceea să putem şi lucra în chip mai hotărît asupra ei. Oarecare dintre Sfinţii Părinţi spune: „Domnul cere de la tine repunerea în drepturi a întregii înţelepciuni, iar tu faci azile şi paraclise: îndreaptă mai înainte lucrul dintîi şi atunci cel de-al doilea va fi plăcut înaintea Lui!”

Totuşi, trebuie să înaintăm şi mai mult în ce priveşte cunoaşterea de sine. În cele din urmă, trebuie definit duhul în care se desfăşoară îndeobşte viaţa noastră, sau trăsătura caracteristică a ei, şi anume: Cui slujim? Domnului sau nouă înşine şi păcatului? Ce avem în vedere? Pe noi înşine sau pe Domnul - slava Lui şi bună plăcerea Lui? Pentru ce ne luptăm? Pentru numele Domnului sau pentru al nostru? Această trăsătură defineşte ce sîntem în noi înşine şi ce putem, ca atare, aştepta de la noi înşine. Această cunoaştere încununează cunoaşterea de sine. Aceasta este concluzia generală a tot ceea ce se spune mai înainte în conştiinţă, se defineşte limpede în mintea omului şi se mărturiseşte înaintea Domnului Celui Atoateştiutor.

Astfel, în cele din urmă, se va zugrăvi întregul tablou al păcătoşeniei noastre şi toată istoria vieţii noastre păcătoase: faptele, simţămintele şi dispoziţiile şi duhul care stăpîneşte în viaţa noastră! În urma acestui fapt, se cuvine să ne îndurerăm pentru noi înşine şi să ne plîngem păcatele.

După ce ţi-ai cunoscut păcătoşenia, nu fi spectator indiferent al ei. Nu trece pe lîngă ea cu gîndul la fel de nepăsător cum umblă cineva pe un cîmp străin, părăsit şi plin de buruieni. Apropie-ţi această cunoaştere de conştiinţă şi începe împreună cu ea să stîrneşti în inimă simţămintele mîntuitoare ale pocăinţei. Aceste simţăminte ar trebui, în chip firesc, să urmeze în noi de la sine; din păcate însă, nu se întîmplă aşa întotdeauna. Păcatul înăspreşte inima. Omul care face muncă de jos se înăspreşte ca urmare a muncii sale: şi inima se înăspreşte în omul care se dă pe sine la munca de jos în folosul păcatului şi patimilor, care adună roşcove şi se hrăneşte cu ele. Ca atare, ea nu se înmoaie lesne atunci cînd trebuie s-o aducem la pocăinţă. Iată încă o osteneală, şi o osteneală mai însemnată: fiindcă în lucrarea pocăinţei totul depinde de simţămintele inimii!

Purcezînd la această lucrare, mai înainte de toate sileşte-te să ajungi la demascarea de sine, aşa încît în adîncul inimii tale să se rostească: „Sînt vinovat!” Aici se va purta lupta cu îndreptăţirea de sine, altfel spus cu dezvinovăţirile pentru căderile şi păcatele proprii. Pentru a le alunga, îndepărtează de la luarea ta aminte totul, lasă-te singur cu Dumnezeu-Judecătorul şi mustră-te fără ascunzişuri: „Ai ştiut că nu se cade să păcătuieşti şi ai păcătuit; ai fi putut să te înfrînezi şi să fugi de păcat şi nu ai întrebuinţat spre bine stăpînirea de sine pe care ţi-a dat-o Dumnezeu; şi conştiinţa te ameninţa, dar tu ai înăbuşit cu dispreţ acest glas al lui Dumnezeu către tine.” După aceea, adu-ţi aminte de locurile, timpurile şi împrejurările în care ai păcătuit, şi din toate acestea scoate mărturiile care pot face inima ta şi conştiinţa ta să se pătrundă de simţămîntul vinovăţiei: „Sînt vinovat! Nu am nici o îndreptăţire!” În acest fel, treci de la un păcat la altul şi de la o aşezare sufletească necurată la alta, şi la suma tuturor adaugă ca pe o semnătură spusa: „Sînt vinovat!”

Săvîrşind cu conştiinţă bună această lucrare a demascării de sine, vei recunoaşte din inimă toate păcatele tale; vei recunoaşte că eşti vinovat şi în cutare privinţă, şi în alta, şi în cealaltă, că întru toate eşti vinovat; te vei îmbrăca, parcă, în păcatele tale şi vei simţi că ele zac asupra ta cu toată greutatea lor; îţi vei da seama că eşti fără de răspuns şi vei striga: „Ticălos om sînt eu!” Iar după ce se va petrece asta în inima ta, grăbeşte-te să stîrneşti ori să scoţi din inimă, care a fost deja predispusă la asta, simţămintele îndurerate ce alcătuiesc cuprinsul adevăratei pocăinţe, şi anume: întristarea că L-ai jignit pe Dumnezeu; ruşinea că ai ajuns atît de neisprăvit; părerea de rău că puteai să te înfrînezi şi nu te-ai înfrînat şi supărarea pe voia ta cea păcătoasă, care n-a luat aminte la nici o insuflare a raţiunii şi conştiinţei. Aceste simţăminte sînt gata să se nască în inimă de la sine după conştientizarea păcatelor şi vinovăţiei proprii; însă şi tu să le ajuţi să se dezvolte şi să le stîrneşti din ce în ce mai puternic. Sufletul să ardă în ele ca în foc: cu cît va arde mai mult şi cu cît va fi mai puternică arderea, cu atît va fi mai mîntuitoare. Limita pînă la care trebuie dusă această îndurerare pentru păcate este ura faţă de păcate şi dezgustul faţă de ele. În acest dezgust se află temeiul hotărîrii de a nu mai păcătui şi nădejdea îndreptării de sine. Cel ce a dobîndit dezgust faţă de păcat, acela a ajuns în afara păcatului, altfel spus l-a alungat din sine şi are acum deplină libertate de a lucra fără să simtă atracţiile lui. Iată, aceasta este clipa cînd poţi să purcezi cu îndrăzneală la făgăduinţa de a nu mai păcătui, făgăduinţă ce se rosteşte în inima ta înaintea feţei Domnului. Să cazi atunci înaintea Lui şi să îi spui: „Nu o să mai păcătuiesc! Nu o

să mai păcătuiesc niciodată, chiar de ar fi să mor, numai să mă mîntuieşti şi să mă miluieşti!" Această făgăduinţă din inimă trebuie să încununeze simţămintele de pocăinţă şi să dea mărturie pentru sinceritatea lor. Ea trebuie să fie nu în cuvînt, ci în simţămînt şi alcătuieşte legămîntul cel lăuntric al inimii cu Dumnezeu, repune în drepturile ei religia inimii.

Pînă aici am vrut să aduc luarea voastră aminte. Începeţi prin cunoaşterea păcătoşeniei voastre, treceţi prin demascarea de sine şi simţămintele îndurerate de pocăinţă şi sfîrşiţi prin hotărîrea de a nu mai păcătui, întărind-o prin legămîntul dat înaintea feţei Domnului de a fi de aici încolo îndreptaţi şi cu viaţa. Cel care va străbate tot acest şir de lucrări nu va avea nici o greutate în a-şi descoperi la spovedanie, cu inimă curată, toată necurăţia sa: el va aduce mărturisire deplină, sinceră, fără cruţare de sine, şi pentru asta va primi dezlegare atoatelucrătoare de la Domnul prin gura părintelui său duhovnicesc, dezlegare care va umple cu adîncă pace şi bucurie toată fiinţa lui. Harul Atotsfîntului Duh, care nu a putut sălăşlui în inima iubitoare de păcat, se sălăşluieşte iarăşi în el şi omul se arată înnoit, aşa cum a ieşit la început din scăldătoarea botezului. [...]

Lucrarea pocăinţei este simplă: un suspin şi un cuvînt: „Am păcătuit, n-o să mai fac!" însă acest suspin trebuie să străbată cerurile, să devină mijlocitor înaintea tronului Dreptăţii; şi acest cuvînt trebuie să şteargă din cartea vieţii toate înscrisurile prin care sînt însemnate acolo păcatele noastre. Dar de unde vor lua ele asemenea putere? Din osîndirea de sine fără cruţare şi din frîngerea fierbinte de inimă. Iată, într-acolo şi trebuie să fie îndreptată toată strădania noastră de a ne pocăi: înmuiaţi-vă şi frîngeţi-vă inima şi apoi, în ceasul spovedaniei, nu vă ruşinaţi să destăinuiţi tot ce vă face de ruşine înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

În lucrarea pregătirii pentru spovedanie şi împărtăşire, cel mai greu ne vine să ne călcăm pe inimă şi să ne destăinuim părintelui nostru duhovnicesc; de fapt, însă, acesta ar trebui să fie lucrul cel mai îmbucurător. Oare nu e o bucurie pentru cel acoperit de răni să fie vindecat, pentru cel pătat de toată necurăţia să fie spălat, pentru cel legat în lanţuri să fie slobozit? Dar tocmai în aceasta stă puterea dezlegării preoţeşti de la spovedanie: venim acoperiţi de răni şi plecăm vindecaţi, venim necuraţi şi plecăm albiţi, venim în lanţuri şi plecăm liberi. Aceasta e făgăduinţa lui Dumnezeu: „Spune tu fărădelegile tale mai înainte, ca să fii îndreptăţit!" Vei fi îndreptăţit fără nici o îndoială; dar mai înainte spune fărădelegile tale fără să tăinuieşti nimic. Să ştii că numai rana descoperită se vindecă, numai necurăţia dată în vileag se spală, numai lanţurile arătate se desfac. Ia seama, dar, să nu pleci netămăduit, nealbit şi neslobozit!

Cel ce lucrează aici e Domnul. Părintele duhovnicesc îl reprezintă şi spune cuvîntul Lui. Domnul ştie păcatul tău şi tu nu poţi să nu ţi-l recunoşti în gînd înaintea Domnului; dar Domnul vrea să ştie dacă tu ţi-ai da păcatul în vileag înaintea feţei Lui atunci cînd ţi S-ar înfăţişa El Însuşi, ori te-ai ascunde aşa cum au făcut protopărinţii. De aceea a şi rînduit să îţi arate faţa Sa în părintele duhovnic care te spovedeşte, poruncindu-i să spună în numele Său şi cuvînt dezlegător care, rostit fiind pe pămînt de o făptură slabă, mai apoi este pecetluit în cer prin puterea lui Dumnezeu.

Şi încă o faţă mai închipuie părintele duhovnicesc: faţa întregii omeniri. Cel ce se ruşinează să se dea în vileag la spovedanie să alunge această ruşine prin gîndul că schimbă ruşine cu ruşine: o ruşine mare cu o ruşine mică, o ruşine fără bucurie şi fără folos cu o ruşine mîntuitoare! Înaintea feţei întregii omeniri vor fi date cîndva în vileag toate faptele noastre rele, şi ne vor acoperi cu o asemenea ruşine că mai bucuroşi ne-am învoi să cadă munţii peste noi decît să fim supuşi unei asemenea ruşini. Iată, de aceea a şi rînduit Domnul să ne ruşinăm înaintea unuia singur, a duhovnicului, ca prin aceasta să ne scape de ruşinarea înaintea întregii omeniri.

Este o anumită viclenie preapierzătoare în inimile noastre: uneori oamenii îşi arată cu plăcere toate păcatele afară de cel principal, de cel care ruşinează mai mult decît toate faţa noastră. Cel mai ades e un păcat trupesc, însă poate fi şi oricare altul. Cel în care se află o asemenea neputinţă e gata a purta orişice nevoinţe şi a săvîrşi orişice virtuţi, numai să rămînă neatinsă boala pe care a îndrăgit-o. La Domnul, însă, legea e aşa: „Nu îmi da milostenie dacă pătimeşti de lipsa întregii înţelepciuni; nu îmi da post, dacă eşti împovărat cu dragostea de agonisită; nu îmi da osteneala rugăciunii, dacă eşti bolnav de slavă deşartă. Descoperă-ţi rana, ca să se vindece şi să se preschimbe în frumuseţe prin virtutea potrivnică ei." Să se însufleţească, aşadar, tot sufletul, să se înfrîngă pe sine mai ales în privinţa a ceea ce se împotriveşte înfrîngerii.

Acest rod nevrednic al pocăinței este urmarea pregătirii nepotrivite pentru spovedanie. Spovedaniei îi premerge pregătirea prin ostenelile postirii, însingurării, privegherii şi rugăciunilor. Această parte a vieţuirii aspre, care chinuie şi frînge trupul, a fost rînduită cu scopul ca sub această nevoință exterioară să se zămislească şi să se desăvîrşească întru străpungere mişcările de pocăință ale inimii. Ea e neapărat trebuincioasă ca mijloc, dar fără simțămintele de pocăință nu are scop şi îşi pierde însemnătatea. Despre cel ce se străpunge numai la arătare nu se poate încă spune că are deja putere pentru o spovedanie deplină, fără ruşinare; dar cel ce pe lîngă asta se străpunge şi lăuntric face spovedanie curată, deplină, fără ascunzişuri. Cel ce şi-a cunoscut păcatul, s-a recunoscut vinovat pentru el, l-a plîns şi a ajuns să se dezguste de el, acela a zis deja înaintea lui Dumnezeu în chip lăuntric, prin aşezarea inimii lui: „Sînt vinovat! N-o să mai fac!” Unul ca acesta e gata să se mărturisească înaintea întregii lumi, nu numai a părintelui său duhovnicesc. Şi iată unde este rădăcina deplinătății pocăinței: în frîngerea inimii pentru păcate însoțită de dezgust față de ele! Inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Deci, înmoaie-ți inima, topeşte-o frîngînd-o - şi ea va lepăda afară de la sine tot ce e necurat; iar spovedania va arde toată necurăția prin focul ruşinării şi al dezlegării de către Dumnezeu.

Inima care lăcrimează şi se îndurerează atrage înțelepciune, ce îl învață pe cel care se pocăieşte să lucreze în pocăința sa, atît lăuntric cît şi în afară, în aşa chip încît să culeagă cu mîinile pline roadele ei, în rîndul cărora intră nu numai miluirea şi deplina iertare, ci şi deplina schimbare a inimii spre bine, de la care vine îndreptarea vieții. Cel ce şi-a străpuns adînc inima se mărturiseşte deplin şi după spovedanie se arată cu totul înnoit. Aduceți-vă aminte de pilda Mariei Egipteanca, a Taisiei, a Evdochiei, a lui Moisi Arapul, a lui David, a tîlharului şi a altora. La o asemenea schimbare să rîvnească acum oricine se pregăteşte pentru spovedanie!

În urma dezlegării de păcate, frîngerea inimii şi spovedania dau naştere unirii în pocăință a elementului Dumnezeiesc cu cel omenesc, din care iese o făptură nouă, aşa cum a ieşit la început din scăldătoarea botezului. De asta să vă şi învrednicească Multmilostivul Dumnezeu pe voi pe toți, ca toți să ieşiți din spitalul pocăinței întru totul tămăduiți şi cu desăvîrşire înnoiți în toate simțămintele şi aplecările inimii voastre; ca de acum înainte să iubiți ceea ce mai înainte vreme vă lăsa reci şi să urîți cele față de care mai înainte erați împătimiți; ca să iubiți în locul mîniei -blîndețea, în locul trufiei - smerenia, în locul beției - trezvia, în locul curviei - întreaga înțelepciune, în locul zavistiei - voirea de bine, în locul urii - dragostea, în locul zgîrceniei - dărnicia, în locul iubirii de plăceri - înfrînarea, în locul leneviei - iubirea de osteneală, în locul împrăştierii - seriozitatea, în locul gîlcevirii - iubirea de pace, în locul judecării şi clevetirilor - cinstirea aproapelui, într-un cuvînt în locul oricărui păcat şi oricărei patimi, virtutea şi buna aplecare potrivnică.

Cineva care s-a pocăit aşa cum trebuie, atunci cînd după spovedanie tovarăşii de viață păcătoasă pe care-i avusese înainte vreme l-au poftit la plăcerile lor obişnuite, a răspuns: „Eu nu mai sînt acelaşi!” Iată cu ce întocmire sufletească se cade să ne arătăm şi noi la sfîrşitul pregătirii pentru împărtăşire, aşa încît atunci cînd se vor răscula patimile cu care ne-am deprins, cerînd să fie satisfăcute, toate oasele noastre să le răspundă: „Noi nu mai sîntem aceiaşi!” Şi aşa va fi, dacă ne vom cunoaşte păcatele, ne vom mărturisi vinovăția pentru ele şi le vom plînge, şi vom dobîndi dezgust față de ele şi le vom mărturisi fără să tăinuim nimic părintelui nostru duhovnicesc, luînd hotărîrea nestrămutată de a nu le mai repeta, fiindcă atunci puterea lui Dumnezeu se va pogorî în noi şi ne vom arăta zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, ca întru ele să umblăm, ferindu-ne de tot răul. […]

Întristarea pentru păcate, supărarea pe ele şi dezgustul față de ele ar trebui să fie atît de fireşti în suflet încît nici să nu am pentru ce pomeni de ele. Păcatul este rana sufletului. Dacă se întîmplă să căpătăm vreo rană în trup, simțim durere şi ne grăbim să doftoricim rana; aşa ar trebui să fie şi cu sufletul în privința păcatului! Şi totuşi, se întîmplă cu totul altceva: păcatul, rana sufletului, aduce cu sine şi o anumită tîmpire, care îl face pe cel care s-a înrobit păcatului să nu îşi vadă nenorocirea, să nu o simtă şi să nu aibă grija de a ieşi din ea. Orbirea, nesimțirea şi nepăsarea sînt urmarea iubirii de păcat, care apoi îi şi ține pe iubitorii de păcat pe tărîmul păcatului, într-o stare fără de ieşire. Pe bună dreptate este asemănat păcătosul cu cineva cufundat într-un somn adînc, la care trebuie să țipi tare: „Scoală-te, adormitule!” ca să se scoale.

Şi iată ce aveți acum de făcut cu sufletul vostru: să-l treziți din somnul păcatului; să-l faceți să vadă primejdia păcatului, să simtă această primejdie şi să se îngrijească a se izbăvi de ea. Veți întreba: „Şi cum să facem asta?” Răspunsul meu este acesta: „Nimeni nu poate face acest lucru pentru voi, afară de voi înşivă.” Trebuie să intrați voi înşivă înăuntrul vostru şi, stînd înaintea sufletului adormit de păcat, să îl treziți din acest somn, fiecare aşa cum poate şi cum se pricepe, în această sfîntă a sfintelor din voi nu poate pătrunde altcineva şi ceea ce trebuie să se

înfăptuiască acolo nu se poate înfăptui prin nici o faptă şi nevoinţă exterioară: totul se săvîrşeşte acolo prin împreună-vorbirea tainică ce are loc între voi şi sufletul vostru înaintea numai a feţei Domnului, de Care nimic nu e ascuns. Împreună-grăirea cu sine, înduplecarea sufletului este mijlocul de căpetenie pentru a-l trezi din somnul păcatului.

Intraţi deci, în voi înşivă şi începeţi să lucraţi cu conştiinţă bună! Toate, doar, vă sînt cunoscute: vă sînt cunoscute patimile şi păcatele voastre. Toate acestea îi sînt cunoscute şi Domnului, pe Care nu puteţi să nu-L vedeţi din inima voastră. N-aveţi ce să ascundeţi. De oameni, care sînt în afara noastră, putem să ne ascundem: dar de noi înşine şi de Domnul unde să ne ascundem? Iată, luaţi tocmai această limpede vedere de sine înaintea Domnului ca punct de plecare în împreună-vorbirea cu sufletul vostru. Spuneţi-i: „Nu te mai ascunde după deget, suflete: şi patima asta e urîtă, şi păcatul ăsta este cumplit, şi obiceiul ăsta este prost!" Poruncile limpezi şi bine statornicite au fost călcate, şi judecata pentru călcarea lor este limpede şi bine statornicită. Iată, înaintea conştiinţei noastre este şi Domnul, Care a dat poruncile şi a statornicit judecata! Nu avem încotro să ne mai întoarcem: rămîne fie să pierim împreună cu osîndiţii, fie să ne grăbim a ieşi din starea aceasta pierzătoare. Luînd aminte cu conştiinţă bună la această împreună-vorbire înaintea feţei Domnului, vă veţi pune în starea cea întru mîntuire fără ieşire, cu totul potrivnică stării fără ieşire în care vă ţine, spre pierzania voastră, iubirea de păcat. Temerea pentru voi înşivă, pentru soarta voastră veşnică, va fi în mîinile voastre pîrghie, cu care veţi răsturna toate cele dinăuntrul vostru şi veţi pricinui acolo o prefacere mîntuitoare.

Iarăşi repet că acest lucru trebuie să-l săvîrşiţi chiar voi înăuntrul vostru: nimeni din afară nu-l poate face în locul vostru. Sufletul fiecăruia este acoperit de întuneric în faţa altcuiva. El devine limpede doar pentru omul însuşi, atunci cînd el intră în sine însuşi şi începe a ţine sfat cu sine despre felul în care trebuie să fie şi despre ceea ce trebuie să întreprindă. Deci, intraţi acum în voi înşivă şi acolo, împreună cu sufletul vostru, în sfatul vostru cel de taină, spuneţi: „De ce, suflete, să ne tot tăvălim în păcat? Să ne sculăm şi să mergem cu picioare neşovăielnice la Domnul, care e gata să ne primească!" Pentru a lucra în această privinţă mai cu izbîndă asupra voastră, înconjuraţi-vă cu gînduri însufleţitoare despre scîrboşenia păcatului, despre cît de mult îl jigneşte el pe Domnul, Care este atît de milostiv faţă de noi, despre cît de mult ne înjoseşte el pe noi, care am fost meniţi asemănării cu Dumnezeu, şi despre necazul în care el ne aruncă, aici lipsindu-ne de odihnă şi dincolo gătindu-ne muncile cele veşnice. Adăugaţi la aceasta închipuirea că muriţi sau aţi murit deja şi că staţi înaintea nefăţarnicei judecăţi a lui Dumnezeu. Închipuindu-vă toate acestea, purtaţi o discuţie cît se poate de vie cu sufletul vostru: „Ei, ce o să facem acum, suflete, şi cum o să hotărîm? Ştii că toate acestea adevărate sînt. Întocmai, păcatul e scîrbos înaintea lui Dumnezeu şi a tuturor Sfinţilor, precum şi înaintea conştiinţei noastre; şi chiar această soartă amară aşteaptă în veşnicie ca plată pentru el, dacă nu ne vom despărţi de el. Şi de ce să ne pierdem eu şi cu tine pe noi înşine? Dulceaţa păcatului este mică şi trecătoare, iar amărăciunea lui fără de măsură şi veşnică: s-o lepădăm! Oare sîntem noi mai răi decît alţii, sau altfel decît restul lumii? Sau Domnul tuturor nu e şi Domnul nostru? Sau mîntuitoarele Lui aşezăminte din Sfînta Biserică sînt închise pentru noi? De ce să ne facem de rîs înaintea tuturor şi să pricinuim plăcere vrăjmaşilor noştri şi ai lui Dumnezeu? Să lepădăm păcatul! Iată, la spovedanie vom primi dezlegare; prin Sfînta Împărtăşanie Domnul ne va primi la Sine şi apoi vom începe să trăim împreună cu El după poruncile Lui, desfătîndu-ne aici de pace sufletească şi pregătindu-ne dincolo fericire veşnică."

Aşa să staţi de vorbă cu sufletul vostru şi să-l înduplecaţi: poate îşi va veni în fire, se va simţi şi se va însufleţi ca să îşi schimbe, în sfîrşit, viaţa cea rea şi năravul cel neplăcut lui Dumnezeu. Îmbărbătaţi-vă! Domnul este aproape! El urmăreşte mişcările lucrării noastre de taină şi este gata să ne ajute, îndată ce va vedea că înclinaţi spre bine, va întări în voi prin harul Său această aplecare. Fără Domnul nimic nu putem face - însă El aşteaptă totdeauna propria noastră încordare spre bine şi doar atunci cînd o vede este gata îndată să ne ajute. Ca atare, sfătuindu-vă cu sufletul vostru şi încordîndu-vă să daţi naştere în el unor mişcări bune, întoarceţi-vă mereu spre Domnul în rugăciune - toate acestea în cămara cea de taină a inimii voastre. Vorbiţi cu sufletul şi cădeţi la Domnul cu strigare îndurerată ca să vă înmoaie sufletul şi să lucreze spre schimbarea lui. După aceea, începeţi iarăşi să vorbiţi cu sufletul şi iarăşi întoarceţi-vă către Domnul. Chemaţi în ajutor pe Stăpîna de Dumnezeu Născătoare, pe Îngerul vostru păzitor, pe Sfîntul al cărui nume îl purtaţi şi pe toţi Sfinţii. Faceţi aşa mereu, fie că staţi în biserică, fie că vă rugaţi şi meditaţi acasă, avînd în minte un singur lucru: cum să vă frîngeţi, în cele din urmă, sufletul împietrit şi să îl îndreptaţi la bine. Osteniţi-vă! Căutaţi ajutor! Sculaţi-vă din cursa diavolului şi spuneţi cu îndrăznire, asemenea fiului risipitor: „Sculîndu-mă, voi merge!"

Şi mergeţi deja, fără a vă uita înapoi şi fără a da ascultare nici unor insuflări pe care le va semăna atunci în voi vicleanul. El va începe să aţîţe compătimirea de sine ori să vă insufle fie frica pentru viaţa voastră, fie temerea că vă veţi da peste cap felul de trai, fie că piedicile în calea înstăpînirii noilor rînduieli de viaţă sînt de netrecut, doar-doar vă va abate de la buna voastră hotărîre. Nu luaţi aminte şi rostiţi cu botărîre în sinea voastră: „Toate le voi jertfi Domnului: şi starea materială, şi toate ostenelile, şi însăşi viaţa. Nu mă voi abate de la hotărîrea mea chiar dacă viaţa mi-ar fi ca mersul pe ace." O astfel de hotărîre necruţătoare va risipi îndată tot norul de gînduri tulburătoare şi va pune capăt tuturor încercărilor vrăjmaşului. El e neputincios să se lupte cu cei care sînt gata să moară pentru a urma Domnului, Care de dragul nostru S-a răstignit. În hotărîrea aceasta se vede umbra morţii de cruce, care a stricat stăpînirea lui, şi vrăjmaşul fuge de ea ca de foc. Aici e moarte pentru moarte: moartea cea pierzătoare întru păcat este înlocuită cu hotărîrea de a fi gata să murim în luptă cu păcatul, întru mîntuire; şi iată sămînţa vieţii celei noi întru Hristos Iisus, Domnul nostru! […]

Iar dacă cineva întreabă: „De unde să ştim dacă ne-am necăjit destul pentru păcatele noastre, sau că frîngerea inimii pentru ele şi-a împlinit lucrarea în noi?" aceluia îi vom răspunde: „Hotarul frîngerii inimii pentru păcate este hotărîrea nestrămutată de a nu-L mai jigni cu păcatele noastre pe Dumnezeu." Această hotărîre este plînsul nemijlocit al frîngerii inimii şi arată că frîngerea inimii noastre a fost nefăţarnică, deplină şi bineplăcută lui Dumnezeu. Şi această hotărîre, la rîndu-i, înrâureşte frîngerea inimii: alină amărăciunea ei şi o îmblînzeşte, în vreme ce buna nădejde a miluirii o însufleţeşte şi o înalţă. În pocăinţă toate sînt legate între ele ca un şir neîntrerupt: ca atare, nu te mulţumi cu simţămintele de întristare, ci, în timp ce te întristezi, sileşte-te şi să părăseşti păcatele, făcînd în aşa fel încît să nu mai cazi în ele şi să nu te mai pui într-aşa o poziţie necăjită şi chinuitoare. Care bolnav după ce a aflat pricina bolii sale, nu se hotărăşte îndată să îndepărteze acea pricină? Cine după ce s-a poticnit de o piatră şi s-a lovit, nu se jură că n-o să mai meargă pe acea cale? Aşadar, cel ce simte durere din pricina păcatelor şi recunoaşte că acestea l-au distrus, nu va mai sta mult pe gînduri, ci va pune îndată capăt iubirii sale de păcat; şi totodată, cînd se va îndurera pentru păcate, îşi va aduce aminte toate prilejurile cînd a păcătuit, şi văzînd unde a fost greşeala, va lua hotărîrea de a fugi de ele în tot chipul, statornicindu-şi şi mijloacele pentru asta. De pildă: „Am fost într-o casă şi am căzut în cutare păcat: nu voi mai merge acolo; m-am împrietenit cu cutare şi cutare, şi iată ce m-au învăţat: acum o să rup orice legătură cu ei. M-am dedat cutărei distracţii şi iată ce s-a întîmplat: acum nu o să-mi mai îngădui acel lucru pentru nimic în lume." Astfel, cercetîndu-şi toată viaţa păcătoasă, cel care cu adevărat se pocăieşte şi se întristează pentru păcatele sale, ia hotărîrile cele bune: cum, unde, ce să îndrepteze pe toată întinderea vieţii sale ca să nu mai cadă în păcate; şi îndată face rînduieli potrivite cu hotărîrile acelea, spunîndu-şi: „De-ar fi să mor, nicicum nu voi mai merge pe căile ce m-au adus în starea asta pierzătoare." Cel care îşi simte respiraţia îngreunată într-o cameră strîmtă fuge repede afară ca să tragă în piept aer curat; cel care nu mai poate suferi o haină strîmtă aruncă de pe sine povara lor şi fuge repede din casa necurată şi stricătoare a păcatului în tărîmul curat şi larg al vieţii bineplăcute lui Dumnezeu. [...]

Vrăjmaşul atacă fiecare parte a firii noastre, asupra fiecăreia trimite patima şi păcatul potrivit ei. Cel ce se apără trebuie să apere împotriva năvălirii, cu o armă, fiecare parte a sa. Iată, uitaţi-vă care sînt părţile noastre, care sînt atacurile patimilor împotriva lor şi care sînt armele împotriva acestor patimi. Să cercetăm pe bucăţele alcătuirea firii noastre şi să o înarmăm aşa cum trebuie. Avem trup. Viaţa trupului este susţinută prin lucrarea armonioasă a feluritelor lui părţi. Satisfacerea necesităţilor trupului este o lege a firii; dar se apropie de ele patima, această satisfacere pierde măsura şi chipul cuviincios şi devine păcat. Trupul nostru trebuie hrănit. Organele legate de hrănire sînt cel gustativ, gîtul şi stomacul. Patimile care atacă aceste părţi sînt: multa mîncare, mîncarea de bunătăţi - luxul în mîncare şi condimente, îmbuibarea şi beţia. Armele cu care se taie această patimă sînt înfrînarea şi postul. Trupul nostru simte. Simţurilor le slujesc nervii şi organele de simţ. Patimile care le atacă pe acestea sînt multe. Fiecare simţ - ochiul, urechea, gustul - are sminteala sa; iar patima lor comună este patima excitării plăcute a simţurilor, altfel spus a plăcerii simţurilor. Arma cu care trebuie înarmată această parte se numeşte la Sfinţii Părinţi paza simţurilor, mai ales a văzului şi auzului, de toate impresiile smintitoare, mai ales prin mijlocirea însingurării şi ferirea de întîlnirea cu lucrurile, persoanele şi locurile smintitoare. Trupul nostru se mişcă. Organele mişcării sînt mîinile şi picioarele, cu muşchii şi oasele lor. Patimile care atacă această parte sînt, pe de o parte, lenevia şi somnolenţa, pe de alta agitaţia, patima jocurilor şi distracţiilor, dansul, actoria, bătăile şi aşa mai departe. Armele cu care trebuie apărată această parte a trupului sînt: osteneala, privegherea, metaniile, regularitatea serioasă a mişcărilor. Trupul are limbă - organul cuvîntului. Patimile ce năvălesc asupra ei sînt: vorbirea în deşert, clevetirea, certurile, hulele. Arma cu care trebuie apărată ea este tăcerea înţeleaptă a gurii. Acesta este trupul nostru; acestea sînt patimile lui şi acestea sînt armele împotriva lor. Suma acestor nevoinţe se cheamă la Sfinţii Părinţi nevoinţe

trupeşti. Aşadar, pe trup trebuie să punem frîul şi să îl învăţăm cu viaţa evlavioasă. ***Cei ce sînt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi poftele*** (Galateni 5, 24).

Să trecem la suflet. Aici, pe primul loc vine închipuirea împreună cu memoria: magazinul sufletesc împreună cu ghidul comorilor lui. Patimile care tulbură această capacitate a sufletului sînt: visarea, împrăştierea sau răpirea minţii, fantezia aprinsă de citirea romanelor şi de discuţiile deşarte. Arma împotriva lor este luarea-aminte sau trezvia, împreună cu privegherea duhului. După închipuire urmează discernămîntul cu raţiunea, prin care este cunoscut cu gîndul orice lucru. Vrăjmaşii care le vatămă sînt: iscodirea deşartă, îndoiala, trufia, încrederea doar în sine, încăpăţînarea în păreri, lipsa convingerilor. Armele cu care trebuie ele înarmate sînt: citirea Cuvîntului lui Dumnezeu şi a scrierilor părinteşti, discuţia cu oameni încercaţi în viaţa duhovnicească, supunerea propriului discernămînt faţă de glasul Bisericii.

Lîngă discernămînt vine voinţa, capacitatea făptuitoare de a voi şi a întreprinde. Patimile care o chinuie sînt: grija de multe, lăcomia, nesupunerea, obrăznicia. Arma împotriva lor este ascultarea în toate privinţele, altfel spus supunerea faţă de rînduielile legiuite, obştească, bisericească şi cea dată de părintele duhovnicesc. În continuare vine gustul, capacitatea de a cunoaşte plăceri estetice. Patimile care îl biruiesc sînt: iubirea de modă, scliviseala, patima distracţiilor, a balurilor, a teatrelor. Armele duhovniceşti pentru paza lui sînt: cîntarea duhovnicească, icoanele şi mai ales mersul la biserică, prin care gustul nepervertit capătă satisfacţia cea mai deplină. Acesta este sufletul; acestea sînt patimile lui; acestea sunt armele împotriva lor. Toate aceste arme luate împreună alcătuiesc cercul nevoinţelor sufleteşti, prin mijlocirea cărora îl proslăvim pe Dumnezeu şi în sufletele noastre (1 Corinteni 6, 20), totodată cîştigăm sufletele noastre (Evrei 10, 39) şi le curăţim (1 Petru 1, 22).

În fine, mai presus de suflet e duhul, putere îndreptată către Dumnezeu şi lucrurile Dumnezeieşti. Aici vrăjmaşii sînt: necredinţa, uitarea de Dumnezeu, netemerea de Dumnezeu, înăbuşirea conştiinţei, neiubirea faţă de cele sfinte, deznădejdea. Armele împotriva lor: credinţa şi iubirea devotate lui Dumnezeu, însufleţite de nădejde şi lucrînd întru umblarea înaintea Domnului, prin necurmata întoarcere a minţii şi a inimii către Dumnezeu, sau întru rugăciunea neîncetată. Scurtez cuvîntul, pentru a da libertate luării voastre aminte obosite, pe care am purtat-o pe un tărîm cu care ea nu e obişnuită: mă voi mulţumi să înşir la rînd toate armele luptei noastre duhovniceşti. Ele sînt: credinţa, rugăciunea, mersul la biserică şi petrecerea întru toată rînduiala bisericească, ascultarea în toate privinţele, citirea Cuvîntului lui Dumnezeu şi a Sfinţilor Părinţi, discuţiile cu oameni încercaţi duhovniceşte şi cugetarea la cele Dumnezeieşti, luarea-aminte trezvitoare la sine, osteneala trupească, privegherea, metaniile, însingurarea, paza simţurilor, tăcerea, înfrînarea, postul. [...]

Aşadar, lucrarea de căpetenie în ceea ce ne priveşte e lupta cu păcatul. Luptă-te, nu te da bătut, şi vei învinge, şi nu va fi păcat întru tine. Dacă şi ceilalţi vor face la fel, nici în ei nu va fi păcat, şi va fi pretutindeni împărăţie luminoasă a sfinţeniei şi dreptăţii.

Cel ce se luptă trebuie să aibă arme şi să ştie cum să le folosească, altfel spus, să ştie cum să lupte. V-am înfăţişat cu un alt prilej panoplia creştină şi v-am lămurit că este neapărată nevoie să vă înarmaţi cu ea. Aduceţi-vă aminte care sînt armele din această panoplie: postul, însingurarea, privegherea, paza simţurilor, metaniile, mersul la biserică, citirea Cuvîntului lui Dumnezeu şi a scrierilor părinteşti, ascultarea în toate privinţele, luarea-aminte trezvitoare la sine, rugăciunea, credinţa. Aţi văzut că ele decurg din firea noastră şi din felul de a fi al luptei: puteţi fi siguri că toate sînt neapărat trebuincioase în lucrarea luptei noastre împotriva păcatului.

Să presupunem, însă, că cineva s-a înarmat cu toate aceste arme; cu asta a făcut tot? Nu. Mai rămîne să şi lucreze cu ele, şi să lucreze nu la nimereală, ci potrivit cu scopul urmărit. Nu mă voi apuca să descriu în amănunt cum se poartă lupta duhovnicească. Acest subiect este foarte vast. Vă voi arăta doar metodele principale care sînt suficiente pentru a vă asigura succesul în luptă.

Unu. Nici nu vă gîndiţi să porniţi război împotriva întregii oşti a patimilor, ci înarmaţi-vă de fiecare dată împotriva acelei patimi care vă luptă. Vă luptă trufia? Luptaţi-vă cu trufia. Vă luptă mînia? Luptaţi-vă cu mînia. Vă biruie invidia? Luptaţi-vă cu invidia. Luptaţi-vă cu vrăjmaşul pe care îl aveţi în faţă, asupra acestuia îndreptaţi-vă toate „forţele armate” şi toată luarea-aminte. Vrăjmaşul ne întinde cursă, abătîndu-ne forţele în altă parte decît aceea dinspre care vine primejdia.

Doi. Grăbiți-vă să vă deosebiți de vrăjmaş şi să deveniți potrivnici lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în lupta trupească. În cea trupească, vrăjmaşul vine în fața ta şi îl vezi, iar în lupta duhovnicească atît vrăjmaşul, cît şi noi sîntem în acelaşi suflet şi în aceeaşi inimă; şi tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu ştim să-l deosebim pe vrăjmaş de noi înşine şi să ne despărțim de el. Noi credem că mişcarea pătimaşă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, o cerință firească, ce trebuie satisfăcută, în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmaşul nostru, cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat şi al tuturor faptelor noastre greşite. Dacă am reuşi să deosebim patima de noi înşine ca pe ceva duşmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însuflețiți de ură şi împotrivire față de ea.

Trei. După ce ați deosebit de voi înşivă patima care vă strică liniştea şi ați recunoscut-o ca vrăjmaş, începeți să luptați împotriva ei, folosind armă după armă, pînă ce va fugi şi se va ascunde de noi sau pînă ce sufletul va dobîndi odihnă. Postiți, rugați-vă, citiți, meditați, vorbiți cu părintele duhovnicesc, mergeți la biserică, faceți metanii acasă: într-un cuvînt, întrebuințați toate mijloacele pe care le găsiți de cuviință pentru a-l învinge pe vrăjmaş. Uneori, patima se ascunde repede, alteori se luptă vreme îndelungată. Treaba noastră este să nu slăbim, ci să răbdăm cu bărbăție în nevoințele luptei, pînă ce nu va rămîne nici urmă de vrăjmaş pe pămîntul sufletului nostru.

Patru. Vrăjmaşul a fost izgonit, patima a fost stinsă, sufletul a dobîndit odihnă. Niciodată să nu credeți că ați lovit de moarte acea patimă. Nu. Ea s-a îndepărtat doar pentru o vreme, neavînd putința de a ține piept iureşului forțelor voastre: însă îndată ce se iveşte prilejul, ea se ridică degrabă şi începe să lupte. Ați învins patima numai cu un prilej: însă ea va afla mii de asemenea prilejuri, şi iarăşi va începe să lupte şi să provoace la luptă. Pe lîngă asta, dacă o patimă este înlăturată, iese în față alta; şi arena noastră nicicînd nu e pustie. Asta înseamnă că niciodată nu are voie creştinul să lase armele sale, ci să rămînă echipat cu ele ziua şi noaptea. El este ostaş căruia niciodată nu-i vine schimbul şi care trebuie să fie totdeauna gata de luptă. Aici este răbdarea (Apocalipsa 13, 10). ***Intru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre*** (Luca 21, 19), fiindcă numai ***cel ce va răbda pînă în sfîrşit se va mîntui*** (Marcu 13, 13).

Iată întreg programul luptei! După ce ai recunoscut ca vrăjmaş al tău patima care te luptă acum, loveşte-o cu armele tale, întrebuințîndu-le una după alta, pînă ce o vei goni. Ai gonit-o? Stai şi priveşte, aşteptînd năvălirea aceleiaşi patimi sau a alteia: şi atunci cînd năvăleşte, fă cu ea ceea ce ai făcut şi cu prima, şi tot aşa în fiecare zi, în fiecare ceas şi în fiecare minut.

Întrebați: „Dar cînd se sfîrşeşte asta?” În fapt, fiecare va vedea singur cînd va veni pentru el anume sfîrşitul bătăliei. Nimeni nu poate spune dinainte. Dinainte se poate spune doar atît: cu cît se va lupta cineva mai cu bărbăție, fără a se supune nici unei înrîuriri păcătoase, cu atît mai repede vor începe patimile să slăbească şi pe măsură ce această luptă stăruitoare se va prelungi, pacea şi liniştea vor începe să se sălăşluiască în suflet. Şi este nădejde că sufletul va ajunge, în cele din urmă, într-o stare plină de pace, în care, ca în liniştea de la miezul nopții, va împărați o tăcere adîncă, semn că toți vrăjmaşii au fost goniți departe sau răpuşi. Atunci sufletul va prăznui lăuntric sabat neîncetat, strigînd: ***Am trecut prin foc şi prin apă, şi ne-ai scos pe noi la odihnă*** (Psalmi 65, 11) [...]

Astfel, şi patimile sînt însetări lăuntrice arzătoare, sînt pofte aprinse ale sufletului iubitor de păcat. Aici, pe pămînt, le satisfaci şi ele tac pentru o vreme. După aceea, însă, ele cer iarăşi cu putere să fie satisfăcute şi nu-ți dau pace pînă nu vor fi săturate iarăşi. Iar pe lumea cealaltă nu vei mai avea cu ce să le satisfaci, fiindcă toate obiectele patimilor sînt lucruri pămînteşti. Aceste lucruri rămîn aici, iar patimile rămîn în suflet şi trec dincolo împreună cu sufletul, şi vor înseta după satisfacere; vor înseta şi vor chinui sufletul cu această sete, fiindcă el nu va avea cu ce să le satisfacă. Şi cu cît va trăi în continuare sufletul, cu atît va fi mai chinuit şi mai sfîşiat de patimile nesatisfacute. Acest chin nu va înceta să tot crească şi această creştere şi întărire nu va avea sfîrşit. Iată şi iadul! Pizma e vierme; mînia şi iuțimea sînt foc; ura este scrîşnire a dinților; pofta e întunericul cel mai dinafară!

Acest iad al patimilor începe încă de aici: fiindcă cine dintre pătimaşi cunoaşte desfătarea odihnei de patimi? Numai că aici patimile nu arată pe deplin cît sînt de chinuitoare pentru suflet. Aici, trupul şi viața în societate abat şi moderează loviturile lor. Pe lumea cealaltă această pavăză nu va mai fi, şi patimile îşi vor arunca asupra sufletului toată otrava, şi ca să vă încredințați mai bine, vă voi spune cuvintele Cuviosului Avvă Dorotei despre aceasta: „Aflîndu-se în acest trup, sufletul primeşte uşurare de patimile sale şi oarecare mîngîiere: omul mănîncă, bea, doarme, stă de vorbă, umblă împreună cu prietenii săi iubiți. Iar după ce iese din trup, sufletul lui rămîne singur cu patimile sale şi de aceea este pururea muncit de ele; plin de ele, sufletul este ars de tulburarea lor şi este sfîşiat de

ele. Precum cel ce pătimeşte de fierbinţeală (febră) este ars de focul lăuntric, aşa şi sufletul pătimaş va fi pururea chinuit, nefericitul, de obiceiul său cel rău, avînd pururea în sine aducerea-aminte amară şi lucrarea chinuitoare a patimilor, care îl pîrjolesc fără încetare. Iar de vreme ce aşa stau lucrurile, cu adevărat ne aşteaptă un sfîrşit cît se poate de crunt dacă nu vom fi cu luare-aminte la noi înşine. De aceea vă şi zic totdeauna: străduiţi-vă să lucraţi în voi înşivă aşezările sufleteşti cele bune, ca să le aflaţi dincolo; fiindcă ce are omul aici, aceea va şi pleca împreună cu el dincolo şi aceea va avea pe lumea cealaltă." Acelaşi lucru îl voi adăuga şi eu la cuvîntul meu. Să ne îngrijim atîta vreme cît sîntem vii, a ne curaţi de toată întinăciunea patimilor, şi în locul lor să sădim toate virtuţile. Fireşte, asta cere osteneală, şi încă nu puţină: însă cum ar putea fi altfel? Fără osteneală nimic nu se înfăptuieşte. [...]

Luaţi aminte că prin cuvîntul „lume" se are în vedere la modul propriu nu societatea omenească nu lucrurile acestei vieţi, ci tot ce este păcătos, pătimaş, potrivnic lui Dumnezeu. Lumea este acolo unde lucrează pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii, sau acolo unde împărăţeşte un păcat oricare ar fi el. Luate astfel cuvintele: „Mie lumea s-a răstignit, şi eu lumii" vor însemna acelaşi lucru cu: „Faţă de mine orice păcat este răstignit şi eu m-am răstignit faţă de orice păcat." Cum şi cînd se întîmplă asta?

În primul rînd, băgaţi de seamă că în fiecare păcat sînt două laturi: pe una o alcătuiesc faptele păcătoase, iar pe alta - patima păcătoasă. Patima este izvorul şi pricina faptelor păcătoase, iar faptele sînt produsul şi manifestarea patimii. Astfel, de pildă, mînia sau irascibilitatea este o patimă păcătoasă, care trăieşte în inimă - iar faptele prin care ea se manifestă sînt crizele de mînie, certurile, scandalurile, bătăile, uciderile. O singură patimă, dar cîte fapte! Şi toate iau naştere din ea. De asemenea, iubirea de plăceri sau senzualitatea este patima păcătoasă a plăcerii simţurilor, iar faptele ei sînt: îmbuibarea, iubirea de mîncare bună, iubirea de multă băutură, iubirea de băuturi bune, frecventarea cîrciumilor, a bordelurilor, a teatrelor, a balurilor (în ziua de astăzi a discotecilor - n. tr.). La fel trebuie să înţelegem lucrurile în privinţa oricărei patimi. Orice patimă, una fiind în inimă, se manifestă în exterior, prin trup, în multe fapte. După aceasta, nu vă e greu să înţelegeţi cum se face că păcatul, altfel spus, lumea se răstigneşte faţă de noi şi noi faţă de păcat, altfel spus, faţă de lume.

Atunci cînd cineva se lasă de faptele păcătoase sau pătimaşe, păcatul, altfel spus lumea se răstigneşte faţă de el; iar atunci cînd cineva stinge şi dezrădăcinează în sine însăşi patima păcătoasă, şi el se răstigneşte faţă de păcat, altfel spus, faţă de lume. Astfel, de pildă, atunci cînd cineva se lasă de teatre, cîrciumi, chefuri şi celelalte, aşa încît nimeni nu îl mai vede niciodată în fapte şi locuri netrebnice, ci este văzut întotdeauna purtîndu-se drept şi cuviincios, înseamnă că păcatul, altfel spus lumea a murit prin acea parte a sa faţă de el, altfel spus s-a răstignit faţă de el. Cu toate acestea, nu se poate spune însă cu siguranţă că şi el s-a răstignit faţă de păcat, altfel spus faţă de lume, căci cu toate că el nu este cu trupul în acele locuri şi fapte, poate să fie acolo cu inima şi mintea. Nu e în teatru cu trupul, dar poate să se gîndească la teatru şi să spună cu dor: „Ce bine ar fi să fiu acolo!" Nu e în cîrciumă şi la chefuri cu trupul, dar poate fi acolo cu mintea şi cu inima, poate gîndi şi dori cum să nimerească acolo, părîndu-i rău că nu este acolo. În toate aceste cazuri şi în cele asemănătoare, chiar dacă păcatul, altfel spus lumea, s-a răstignit faţă de el, el însuşi nu s-a răstignit încă faţă de păcat, altfel spus faţă de lume, încă îl mai iubeşte, încă îl mai doreşte şi se mai îndulceşte de el. S-a biruit pînă la a se depărta de faptele păcătoase; dar pe inimă încă nu şi-a călcat, încă n-a dezvăţat-o să iubească faptele păcătoase, să se dezguste de ele şi să le urască. Înaintea lui Dumnezeu el este încă iubitor de păcat, altfel spus iubitor de lume: fiindcă Domnul caută nu numai la fapte, ci mai ales la inimă. Ca atare, trebuie nu numai să încetăm cu faptele pătimaşe şi păcătoase, ci să biruim şi să stingem înseşi patimile, aşa încît să nu ne desfătăm cu nici un fel de lucruri şi fapte pătimaşe, ci să avem faţă de ele dezgust şi să ne depărtăm de ele. Iată, atunci cînd cineva a ajuns deja la starea aceasta, atunci cînd nu numai că nu face fapte păcătoase, ci a stins în sine însăşi împătimirea de ele, poate să spună despre sine că şi el s-a răstignit faţă de lume.

Aşadar, puneţi de o parte toate faptele păcătoase şi pătimaşe, iar de cealaltă, patimile păcătoase, şi cugetaţi astfel: atunci cînd veţi părăsi toate faptele pătimaşe se va putea spune că lumea s-a răstignit faţă de voi; iar cînd veţi stinge înseşi patimile, se va putea spune că şi voi v-aţi răstignit faţă de lume. Iată în ce sens vă punem şi vouă, mirenilor, legea de a avea lumea răstignită faţă de voi şi pe voi răstigniţi faţă de lume. Prima parte a legii se împlineşte prin aceea că omul păcătos părăseşte viaţa dezmăţată, stricată, ruşinoasă şi începe o viaţă serioasă, îndreptîndu-şi purtarea; iar cea de-a doua se împlineşte prin aceea că omul nu are doar purtare bună, ci îşi păstrează bune, curate şi bineplăcute lui Dumnezeu şi simţămintele inimii. Prima parte e mai uşoară, a doua mai anevoioasă. Ca atare, nu orice om care şi-a îndreptat purtările şi-a îndreptat şi inima. [...]

Într-adins am stăruit mai mult asupra acestui loc apostolic, pentru a vă insufla că boala pe care o avem aproape toţi în comun, cruţarea şi îngăduinţa faţă de trup, este cu totul nepotrivită celor ce caută şi aşteaptă Împărăţia lui Dumnezeu. Vrei Împărăţia? Nu-ţi cruţa trupul. Dacă îţi va părea rău de trup, nu vei primi Împărăţia. Ah! Cum nu este pe gustul nostru această viţuire aspră, ce chinuieşte trupul, şi ce şmecherii nu întrebuinţăm pentru a ne scuti de ea! Iată, acum e post: şi cine posteşte aşa cum trebuie? Unii nu dau doi bani pe post; alţii îl petrec în aşa fel că trupul nu simte nici o asprime în urma lui. Şi ce nu spun aceştia spre a se dezvinovăţi! De cei cărora nu le pasă defel de mîntuire ce să mai spunem, aceştia nu trăiesc decît trupeşte; dar iată, şi rîvnitorii cucerniciei au aplecarea de a-şi hrăni şi încălzi trupul în tot chipul. „Eu”, zic unii ca aceştia, „mă voi îndeletnici cu cugetarea la cele Dumnezeieşti, şi la biserică o să merg, voi citi cărţi mîntuitoare, voi face milostenie şi sînt gata să fac şi altele; pe trup, însă, lasă-l să aibă parte de toată tihna şi îndestularea - în mîncare, în somn, în lipsa de osteneală şi înlăturarea tuturor greutăţilor.” Şi ce mai zic ei? Ei zic: „Chinuirea trupului e lucrare trupească, iar noi sîntem duhovniceşti; prin lucrări duhovniceşti vom şi ajunge în Împărăţia Cerurilor - cea fără de materie.”

La aceste argumente şi la cele asemănătoare lor voi spune doar un lucru: în ce măsură era duhovnicesc Apostolul Pavel? Şi cine se poate compara cu el în ce priveşte cunoaşterea lucrării pe care trebuie să o facem?! Şi vedeţi ce a scris? A arătat cununa cea nestricăcioasă, şi tuturor celor ce vor să pună mîna pe ea le-a poruncit să chinuie şi să supună robiei trupul lor: n-a rînduit nici un alt mijloc şi nimic altceva n-a adăugat. Aici chinuirea trupului, dincolo cununa cea nestricăcioasă. O vrei pe cea din urmă? Apucă-te de cea dintîi; iar argumentele viclene lasă-le. Dacă şi pe mine ar începe cineva să mă bată la cap: „Explică-mi cutare şi cutare lucru”, i-aş spune: „Ce mare filozofie este aici? Ce înseamnă cununa cea nestricăcioasă este limpede? Fireşte, limpede. Ce înseamnă chinuirea şi înrobirea trupului este limpede? Şi asta, bineînţeles, e limpede. Aşadar, mergi de chinuie trupul tău şi-l supune robiei, şi vei primi cununa cea nestricăcioasă. Iar de vei face altfel, nu numai că nu vei primi cunună, ci te vei arăta netrebnic, precum se teme Sfîntul Apostol şi pentru sine, şi pentru noi. Iar despre cel netrebnic ştii ce s-a zis? S-a zis: pe robul cel netrebnic aruncaţi-l în întunericul cel mai dinafară, unde e plînsul şi scrîşnirea dinţilor. Iată nefericitul sfîrşit al odihnirii trupului!” [...]

Iată, asta e tot! Ţine-ţi trupul în continuă neodihnă şi pătimire, iar sufletul puneţi-l, adunîndu-ţi în tine însuţi luarea-aminte, înaintea judecăţii lui Dumnezeu, şi schimbă toate rînduielile vieţii tale, netemîndu-te şi neruşinîndu-te de nimic. Fă aşa şi vei fi neprimejduit din partea căderilor. Ca să o spun pe şleau: trebuie să dobîndeşti, prin frica de moarte şi de judecată, necruţare faţă de trup, neluare în seamă a părerii oamenilor despre tine şi frică de Dumnezeu, fiind cu luare-aminte la tine însuţi. Atunci cînd vei pune în tine această rînduială, vrăjmaşul nu va mai putea ajunge la tine; iar dacă se va şi apropia vreodată, va fi îndată lovit şi pus pe fugă. Prin luarea-aminte vei băga de seamă îndată apropierea lui şi, înhăţîndu-l prin necruţarea de sine şi nefrica de judecăţile omeneşti, îl vei lovi cu frica judecăţii. Necruţarea de sine, nepăsarea faţă de ceea ce vor spune oamenii şi frica de judecată sînt trei săbii ascuţite pe amîndouă părţile, împotriva cărora nu poate ţine piept nici o ispită a vrăjmaşului. Atîta vreme cît sînt întregi şi în putere în tine aceste arme, vrăjmaşul nici nu va veni la tine. Ca atare, dacă te-ai aprovizionat cu ele şi le păzeşti, vrăjmaşul nu se va apuca să te ispitească prin nimic, ci toată viclenia şi-o va întoarce spre a îţi smulge armele acestea, adică fie spre a-ţi împrăştia luarea-aminte, fie spre a te face să slăbeşti frîiele trupului şi dorinţei de a plăcea oamenilor, fie spre a stinge frica de judecată şi a sălăşlui în inima ta răceală. Dacă va reuşi în aceasta, va începe să te tragă şi la păcat; iar dacă nu va reuşi, se va depărta de la tine. Ştiind aceasta, mai presus de toate păzeşte-ţi armele, stai mereu înaintea judecăţii lui Dumnezeu, fugi de toată odihna trupului şi păzeşte-ţi neschimbată rînduială de viaţă, chiar dacă ai fi în vremea de faţă ocărît şi chiar bătut - şi fără îndoială că vei rezista, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Cu toate acestea, spune Sfîntul Ioan Scărarul, trebuie să privim cu agerime de unde şi încotro bate vîntul, ca să dăm pînzelor noastre îndreptare pe măsură. Vrăjmaşul nu doarme şi va întrebuinţa toate vicleşugurile spre a te amăgi. La început, el se va depărta cu totul şi va înceta să îţi mai dea bătaie de cap cu ispitele, ca să crezi că te-ai slobozit deja de patima care te stăpînea şi, dedîndu-te leneviei, să îţi slăbeşti luarea-aminte. Dacă nu-ţi vei da seama de vicleşugul acesta şi vei slăbi luarea-aminte, vrăjmaşul te va atrage în cugetări multe şi, mai înainte de a-ţi veni în fire, va pricinui conglăsuirea inimii tale cu fapte păcătoase, după care te vei face singur duşman ţie.

Dacă nu va reuşi în aceasta, va începe să se apropie cu gînduri subţiri şi fulgerătoare, ca să te ademenească afară din cetatea ta, iar odată ce te va prinde în cîmp deschis să te dezarmeze şi să te înrobească. Uite, se întîmplă asta: în mijlocul unei oarecare fapte, zboară prin mintea ta ca fulgerul gîndul că, pasămite, ai sporit destul. Gîndul zboară şi parcă n-ar mai fi. Urma lui, însă, rămîne ca o zgîrietură pe suflet, şi dacă nu vei lua în seamă acest lucru

puterile vor începe îndată să îți slăbească şi în suflet vor prinde a-ți răsuna chemări ademenitoare ba la îngăduință față de tine însuți, ba la împrăştiere, ba la părăsirea obişnuitei asprimi în rînduieli. Supune-te şi vei fi nu departe de cădere.

Dacă nici asta nu îi va reuşi vrăjmaşului, el va începe să te ațîțe la nevoințe peste măsură: fie la postire prea aspră, fie la rugăciuni prea lungi, fie la însingurare sau vreun alt lucru dincolo de măsura pe care ne-am pus-o atunci cînd am stabilit rînduială noii noastre vieți. Lipsa de măsură întotdeauna slăbeşte puterile nevoitorului, strică rînduială lui şi îi aduce tulburare - în care vrăjmaşului îi e deja uşor să te învingă.

Dacă nici aici nu va reuşi, va începe să împletească răul în fiecare lucru bun pe care-l ai, aşa cum se înfăşoară iedera parazită în jurul copacilor. Tu te îndeletniceşti cu cugetarea ziditoare la cele Dumnezeieşti, iar el te abate în iscodirea deşartă a tainelor Scripturii, care îl răceşte pe om şi dezvoltă în el părerea de sine cea pierzătoare. Tu te îngrijeşti cum să nu jigneşti pe nimeni, iar el te abate în dorința cea pierzătoare de a fi pe placul oamenilor. Tu te temi să nu osîndeşti pe cineva, iar el se grăbeşte să îți insufle nepăsare atît față de bine cît şi față de rău. Deopotrivă îşi împleteşte vrăjmaşul în multe cele ale sale, spune Sfîntul Ioan: în dragostea de oaspeți lăcomia pîntecelui, în chibzuință - asprimea, în blîndețe - fățărnicia, în bucurie - părerea de sine, în nădejde - lenevia, şi aşa mai departe.

Uită-te cîte curse (cum numesc aceste atacuri ale vrăjmaşului oamenii încercați în lupta cu ele); uită-te cîte curse şi fii de două ori mai cu luare-aminte şi mai priveghetor. Iar ca să te ajuți, iată ce să faci: găseşte-ți un părinte duhovnicesc bun şi, încredințîndu-i-te cu totul, roagă-L pe Domnul să-i dea să-ți spună întotdeauna ceea ce este bine, spre zidirea ta; sau dacă poți afla-ți un frate de un cuget cu tine şi fiți deschişi unul față de celălalt, povățuindu-vă şi întărindu-vă unul pe celălalt. Dacă ştii să citeşti, aprovizionează-te cu cărți mîntuitoare şi, studiindu-le, caută în ele învățătură şi limpezirea feluritelor lucruri nelămurite din gîndurile, simțămintele şi mişcările inimii tale. Prin aceste mijloace, dacă vei avea dorința sinceră de a fugi de rău şi de a te întoarce în rugăciune către Dumnezeu, vei avea întotdeauna putere să descurci viclenele împletituri ale vrăjmaşului, să vezi răul pe care el ți-l pregăteşte şi să îl pui apoi pe fugă cu armele tale duhovniceşti. [...]

Este o îndepărtare de lume cu trupul - aceasta este îndepărtarea în pustie; dar este şi o îndepărtare de lume fără a ieşi din lume: îndepărtarea de felul ei de viață. Prima nu e la îndemîna tuturor şi nu stă în puterea tuturor; a doua e de datoria tuturor şi trebuie împlinită de către toți. Şi iată, tocmai la aceasta ne chema Sfîntul Andrei în canonul său atunci cînd sfătuia să ne îndepărtăm în pustie prin legiuirea bună. Aşadar, leapădă năravurile lumeşti şi fiecare faptă a ta, fiece pas al tău, să le săvîrşeşti aşa cum porunceşte legea cea bună a Evangheliei: şi ai să viețuieşti în mijlocul lumii ca în pustie. Această bună legiuire se va face între tine şi lume ca un perete despărțitor, din pricina căruia nu vei vedea lumea. Ea va fi înaintea ochilor tăi, însă ca şi cum nu ar fi. În lume vor continua schimbările ei, iar tu vei avea rînduielile tale. Lumea va merge la teatru, tu la biserică; ea va dansa, tu vei bate metanii; ea va fi la plimbare, tu acasă, în însingurare; ea va fi întru grăire deşartă şi glume, tu întru tăcere şi slavoslovire a lui Dumnezeu; ea va fi în plăceri, tu în osteneli; ea va citi romane deşarte, tu vei citi Dumnezeieştile Scripturi şi scrierile Sfinților Părinți; ea va fi la petreceri, tu vei sta de vorbă cu cei de un cuget cu tine sau cu părintele duhovnicesc; ea îşi va face socoteli egoiste, tu vei face jertfă de sine; ea va fi în visări pătimaşe, tu în cugetare la cele Dumnezeieşti. Şi astfel, în toate trasează-ți reguli şi introdu-ți rînduieli de viață potrivnice obiceiurilor lumeşti - şi vei fi în lume în afara lumii, ca în pustie. Nici tu nu vei fi văzut în lume, nici lumea nu se va vedea în tine. Vei fi în lume pustnic şi vei deveni următor al Sfintei Maria, fără a te îndepărta în pustie. Dacă, precum am amintit, vei adăuga la aceasta şi ținerea trupului tău în post, în osteneli, în priveghere şi, îndeobşte, în lipsa de orişice odihnă, vei stăpîni amîndouă mijloacele cu care şi-a biruit patimile Sfînta Maria Egipteanca şi s-a mîntuit.

Pe scurt, în două vorbe: fugi de odihna trupului şi pune-ți rînduieli de viață potrivnice obiceiurilor lumeşti, altfel spus îngrădeşte-te cu legiuirea cea bună. Fă aşa: vei birui patimile şi tu, te vei mîntui. Căci, iată, potrivit învățăturii Sfîntului Isaac, ce va fi cu tine dacă vei stăpîni amîndouă aceste mijloace: supunere a simțurilor, trezvie a minții, blîndețe a gîndurilor, mişcări luminoase ale minții, sîrguință la fapte, gînduri înalte şi subțiri, lacrimi ce nu cunosc măsură, pomenire a morții, întreagă înțelepciune curată, departe de orice închipuire ce ispiteşte gîndul, înțelegere de taină, la care mintea ajunge cu ajutorul cuvintelor Dumnezeieşti, frică ce taie lenevia şi nepăsarea şi stinge orice poftă; iar în cele din urmă, libertatea omului adevărat, bucuria şi învierea sufletească împreună cu Hristos întru Împărăția Lui. Iată şi mîntuirea.

Iar dacă cineva se va arăta nepăsător față de aceste două mijloace, să ştie următorul lucru: nu doar că se va vătăma pe sine în toate privințele, ci va clătina şi însăşi temelia virtuților. Acestea, dacă le va păstra în sine şi va rămîne întru ele, sînt începutul şi capul lucrării Dumnezeieşti în suflet, uşa şi calea către Hristos: aşijderea, dacă cineva se rupe şi se depărtează de ele, ajunge la patimile potrivnice lor: răsfățul trupului şi rătăcirea trupească, adică umblarea după obiceiurile lumii, care deschid intrare în suflet tuturor păcatelor şi tuturor patimilor. Căci arată numai îngăduință față de obiceiurile lumii, care nu sînt altceva decît rătăcire trupească - arată numai îngăduință față de această rătăcire, şi să vezi ce o să iasă! Alunecări nepotrivite şi neaşteptate (continui cuvîntul Sfîntului Isaac), care apropie de căderi, viforul simțirilor (senzațiilor) puternice stîrnite prin văz, grabnica aprindere ce pune stăpînire pe trup, gîndurile neînfrînate, ce tind către cădere, răcirea dragostei față de cele Dumnezeieşti şi desăvîrşita părăsire a regulilor vieții tale noi, reînnoirea faptelor rele care fuseseră uitate şi deprinderea altora, pe care înainte nu le cunoscusei. Şi patimile care, cu harul lui Dumnezeu, fuseseră deja omorîte în suflet şi nimicite prin uitarea aducerilor aminte păstrate în minte, încep să se pună iar în mişcare şi să silească sufletul la lucrarea lor. Iată ce se întîmplă în tine ca urmare a primei îngăduințe față de păcat, adică a rătăcirii trupului după năravurile lumii şi a nerăbdării în suferirea petrecerii necăjite în noua rînduială de viață. Iar cele ce au loc ca urmare a facerii pe placul trupului şi mai ales pe placul pîntecelui, sînt cu neputință chiar a fi înşirate: greutate în cap, mare împovărare în trup şi slăbiciune în muşchi, părăsirea pravilelor de rugăciune, lenevia de a face metanii, întunecarea şi răcirea inimii, îngroşarea minții şi gîndurilor, o ceață groasă şi de nepătruns, ce se întinde în tot sufletul, o puternică trîndăvire şi plictiseală în orişice lucrare după Dumnezeu, precum şi neputința de a gusta în vremea citirii dulceața cuvintelor Dumnezeieşti, rătăcirea gîndurilor pe tot pămîntul, privelişti spurcate ce umplu sufletul şi aprind pofta; neîncetată şi nesuferită aprindere în tot trupul, de unde vin noi gînduri amăgitoare, cu care împreunîndu-se sufletul, cade în patimi de ocară, la început în sine însuşi - prin încuviințare, apoi şi în afară, prin faptă.

Iată roadele amare care se nasc din rătăcirea după năravurile lumii şi din toată odihna trupului! Ştie vrăjmaşul că cel ce i se va supune va fi prada lui sigură. Ca atare, se străduieşte în fel şi chip fie să strice noile rînduieli de viață bună, fie să ne plece spre a face oarecare îngăduință trupului. Faci o asemenea îngăduință, cazi în alta şi în nici una dintre ele nu vei scăpa de căderea în păcat şi de întoarcerea patimilor dinainte. Fii îngăduitor față de trup şi el te va aduce la îngăduința şi față de năravurile lumii. Un vrăjmaş te va da pe mîna altuia, fără a înceta să te lucreze şi el; şi în doi te vor duce de fiecare dată la cădere. Ştiind de acest necaz, să ții piept cu tărie în ceea ce ai început. Pentru trup va lupta iubirea de această viață, pentru lume – dorința de a plăcea oamenilor. Adu împotriva lor ajutoare: în chinuirea trupului simțirea vieții celei adevărate şi în respingerea obiceiurilor lumii - tovărăşia cu oamenii adevărați. Trupul va începe să se smiorcăie şi sufletul să tînjească? Înarmează-te cu răbdare. Însufleţeşte-te cu acest gînd: că te aşteaptă moartea. Îngăduința față de trup şi de năravurile lumii naşte moartea prin căderea în păcat: moartea cea adevărată şi veşnică. Şi trupul dimpreună cu lumea îi sperie cu moartea pe cei ce merg împotriva cerințelor lor, însă această moarte e părută, nu adevărată, ci născocită de vrăjmaş ca să bage în sperieți. Mai bine să fim gata de această moarte spre mîntuire, pentru a scăpa de moartea cea pierzătoare.

Bineînțeles, acesta e un lucru greu. De asta se şi cheamă calea aceasta „calea strîmtă şi necăjită": numai că Dumnezeu, Cel Nemincinos, a unit-o cu făgăduința mîngîietoare că ea duce la viață. Numai nebunii, spune Sfîntul Isaac, preferă o mică odihnă din fața lor unei împărății îndepărtate, neştiind că mai bine este să rabzi chinuri în nevoință decît să te odihneşti pe patul împărăției pămînteşti şi să fii osîndit pentru lenevie. Cei înțelepți vor mai bine moartea, numai să nu cadă sub învinuirea că au împlinit vreuna din faptele lor fără trezvie. Nu fii trîndav atunci cînd este vorba de ceea ce te face viu cu adevărat, şi nu te lenevi să mori pentru aceasta.

Cu asemenea gînduri şi asemenea povețe părinteşti (patristice) întăriți-vă hotărîrea de a rezista în noile rînduieli bune de viață, în împotrivirea față de năravurile lumii, şi de a nu face grija de trup spre pofte. Prin asta veți scăpa de lucrul cel chinuitor - de robia păcatului şi veți intra degrabă în libertatea fiilor lui Dumnezeu, atunci cînd, întăriți fiind de puterea lui Dumnezeu, veți începe să umblați deja fără împiedicare, fără sforțări, fără jertfe deosebite, întru poruncile Domnului, aşa cum umblă fiii în casa tatălui lor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Pregătirea pentru spovedanie şi Sfînta Împărtăşanie,* Editura Sophia, Bucureşti, 2002

CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - DESPRE ADEVĂRATA POCĂINȚĂ

Iubirea noastră pentru păcat

[...] Ah, cît de multe sfaturi şi îndemnuri la virtuți avem în scrierile Proorocilor, Apostolilor şi ale Sfinților Părinți şi cît de des auzim povețele învățătorilor duhovniceşti! Însă cît de puțini sînt cei care le ascultă, cît de puțini sînt cei care se mîntuiesc! Iar la rău nu ne trebuie mulți învățători: un singur diavol şopteşte şi păcătosul este gata să îl asculte! Dar însăşi firea noastră cea iubitoare de păcat îl îndeamnă pe fiecare la păcat, iar prietenia cu cei păcătoşi ce rele nu-l învață? Şi deseori se întîmplă ca un om să devină pentru altul un diavol, ce îl învață tot răul. Iar cine ajunge să se obişnuiască cu păcatul şi cine se înrudeşte cu el, acela nu se mai teme de Dumnezeu şi nu îi este frică să săvîrşească fapte potrivnice lui Dumnezeu. Să ne păzim să nu ne obişnuim cu păcatele şi să ne ridicăm cît se poate de repede din căderea în păcat. Căci dacă cineva cade o dată în vreun păcat de moarte şi nu se ridică imediat prin pocăință, acela va cădea uşor în păcat şi a doua şi a treia oară şi, repetîndu-l, va îndrăzni să facă şi alte păcate mai grele. Aşadar, este de ajuns să păcătuieşti prima dată: cine a păcătuit o dată, acela nu se mai teme să repete păcatul... Iar pricina acestei îndrăzneli la păcate este faptul că la prima lui cădere omul nu s-a grăbit să se ridice, prin pocăință. [...]

Dar pentru că păcătosul nu se grăbeşte să facă pocăință, păcatele se repetă şi i se întîmplă după cuvîntul înțeleptului Solomon: ***Cînd vine cel nelegiuit, vine şi defăimarea şi, o dată cu ruşinea, şi batjocura*** (Pilde 18, 3), ceea ce înseamnă: atunci cînd păcatul îi intră în obicei, lui nu îi pasă de mîntuirea lui, nu se mai teme de Dumnezeu. El se aseamănă atunci cu omul care s-a prăbuşit din înălțime în prăpastie; nu mai are de ce să se țină, cade în adînc şi se sfarîmă. Iată, aşa şi păcătosul care cade din viața plăcută lui Dumnezeu, dacă nu se sprijină imediat prin pocăință, începe să cadă din păcat în păcat: şi îi va fi foarte greu, deşi este cu putința să se ferească de păcat, pentru că îl atrage spre păcat deprinderea păcătoasă, care la el s-a transformat în ceva natural şi face parte din firea lui; aşadar, nu te lenevi să faci pocăință pentru păcatul tău, omule căzut! Nu te lenevi căci altfel vei cădea în prăpastia răului şi vei pieri. [...]

Fără frică de Dumnezeu nu te poți păzi de păcat

[...] Păcătoşii nu renunță la fărădelegile lor şi nu vor să dobîndească virtuți pentru că nu se tem de Dumnezeu. Cine nu se teme de Dumnezeu, acela este gata să facă orice rău: lui nu îi este teamă să omoare un om, socoteşte chiar că aceasta este o faptă de vitejie; a fura, a jefui pe cineva, pentru el este o faptă profitabilă. Ticăloasele păcate trupeşti, el nu le recunoaşte ca fiind păcate, socotindu-le necesități ale firii. Viclenia el o consideră înțelepciune; fiecare păcat este gata să îl socotească virtute, faptă firească şi se laudă chiar cu necuviința: ***Că se laudă păcătosul cu poftele sufletului lui*** (Psalmi 9, 23); lucrul de care ar trebui să se ruşineze, cu acela se mîngîie; fapta pentru care ar trebui să plîngă, de aceea se bucură; cele de la care ar trebui să dea înapoi şi să fugă cît îl țin puterile, pe acelea le doreşte şi le caută cu sîrguință. [...]

Sfîntul Ioan Gură de Aur ne învață: „Dacă ne gîndim că Dumnezeu este pretutindeni, aude totul şi vede totul, nu numai ce facem noi, ci şi ceea ce se ascunde în adîncul inimilor noastre, atunci ne vom teme de Dumnezeu şi nu vom îndrăzni să facem nici o faptă păcătoasă, nici să spunem vreun cuvînt păcătos şi nici măcar un gînd păcătos să avem. Căci spune-mi, dacă tu ai sta întotdeauna în apropierea împăratului, nu ai sta, oare, cu frică? Dar atunci cum, stînd înaintea lui Dumnezeu, îndrăzneşti şi nu te temi şi nu tremuri înaintea Lui? Nu întrebuința rău îndelunga Lui răbdare. El rabdă îndelung ca să te aducă la mîntuire. Înainte de a începe vreun lucru sau vreun cuvînt, gîndeşte-te că Dumnezeu te vede şi că El este lîngă tine. El este aici, fie că mănînci, sau bei, sau dormi, sau te mînii pe cineva, sau furi... Orice ai face, ține minte că Dumnezeu este cu tine şi nu vei păcătui niciodată: vei simți că stai înaintea Împăratului Ceresc.” Aşa ne învață Sfîntul Ioan Gură de Aur. Să ținem minte că frica de Dumnezeu este începutul şi temelia vieții plăcute lui Dumnezeu.[...]

În ce constă adevărata pocăință

Adevărata pocăință constă nu numai în a-ți mărturisi sincer păcatele tale părintelui duhovnic, ci şi în a nu te mai întoarce la ele. Şi nu numai să nu te întorci la păcate, dar să şi plîngi cu inima zdrobită pentru acelea pe care le-ai făcut înainte; şi nu numai să plîngi pentru ele, dar să le şi îndrepți prin nevoințele pocăinței, nevoințe care nu numai că ar fi pe măsura păcatelor făcute de noi, dar le-ar şi întrece pe acestea. Deşartă este pocăința celui care vrea ca printr-o înfrînare de scurtă vreme de la mîncare şi printr-un post de o zi să acopere îmbuibarea şi beția lui repetată! Nefolositoare este şi pocăința aceluia care crede că printr-o omorîre de scurtă durată a trupului îşi poate curăța păcatele grele, de moarte, săvîrşite timp de mulți ani! Nedreaptă este şi pocăința celui care nădăjduieşte ca prin cîteva suspine şi cîteva bătăi în piept să îndrepte multele lui nedreptăți! Îndoielnică este iertarea păcatelor celui care gîndeşte că prin lacrimi puține, fără ostenelile şi nevoințele specifice adevăratei pocăințe, îşi poate spăla multele lui fărădelegi şi necurății, şi astfel să se izbăvească de chinurile veşnice!

Multe lacrimi au vărsat ninivitenii şi mare le-a fost pocăința: şi toți, de la cel mai mic pînă la cel mai mare, s-au îmbrăcat în sac, au hotărît să țină post nu numai oamenii, ci şi vitele, şi s-au îndreptat către Dumnezeu în rugăciune de pocăință. Cu toate acestea, nu erau pe deplin convinşi că vor fi izbăviți de pieirea care îi amenința, căci spuneau: ***Poate că Dumnezeu Se va întoarce şi Se va milostivi şi va ține în loc iuțimea mîniei Lui ca să nu pierim!*** (Iona 3, 9). Şi dacă ei, după o asemenea pocăință, tot nu erau convinşi că Dumnezeu îi va milui şi le va ierta păcatele, atunci cum poate fi convins acela care crede că printr-o pocăință scurtă şi cîteva lacrimi se va curați de păcatele lui multe şi grele? S-ar putea spune: „Ninivitenii erau păgîni, ei nu ştiau ce spune Scriptura: ***Inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18); ***Aproape este Domnul de cei umiliți la inimă şi pe cei smeriți cu duhul îi va mîntui*** (Psalmi 33, 17); ***Zis-am: Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; şi Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu*** (Psalmi 31, 6). Iar noi, credincioşii, nădăjduim că şi puținele lacrimi, îmbinate cu mărturisirea păcatelor, pot primi de la Domnul iertarea lor." La aceasta îți voi răspunde: desigur, pot, însă numai la aceia care se află la sfîrşitul vieții lor şi cărora nu le-a mai rămas timp pentru plîngerea păcatelor şi pentru nevoințe. Pe aceştia Domnul îi va milui chiar şi numai pentru zdrobirea inimii. Ca exemplu îl avem pe tîlharul de pe cruce. Dar de la omul sănătos, care are timp pentru pocăință, Dumnezeu cere multe lacrimi, multe osteneli şi nevoințe, pînă cînd aceste nevoințe ale pocăinței vor fi pe măsura sau, mai bine zis, vor întrece păcatele săvîrşite înainte.

Iată ce trebuie să mai spunem despre lacrimi: există oameni care uneori au inima înduioşată şi plîng pentru păcatele lor, dar tot nu încetează să păcătuiască; ce folos au aceste lacrimi dacă oamenii nu îşi îndreaptă viața lor? Unii chiar îşi mărturisesc păcatele lor cu lacrimi, dar apoi se întorc iarăşi la aceleaşi păcate; ce folos au ei de la lacrimile vărsate cînd, după aceea, se afundă iarăşi cu atîta plăcere în păcatul dinainte? Aşadar nu sînt de ajuns numai înduioşarea şi zdrobirea inimii pentru puțină vreme, fără pocăință adevărată, căci pocăința cea adevărată constă nu numai în faptul de a regreta şi a plînge pentru păcate, ci şi în faptul de a nu te mai întoarce la ele, iar pentru acele păcate care sînt deja săvîrşite, trebuie să săvîrşeşti nevoințele pocăinței.

Apostolul Pavel spune că Esau ***deşi cu lacrimi a căutat, n-a mai avut cum să schimbe hotărîrea*** (Evrei 12, 17). De ce nu au fost primite de către Dumnezeu lacrimile acestui păcătos, de ce nu au curățit ele păcatele Iui? Sfîntul Ioan Gură de Aur răspunde la această întrebare astfel: „El n-a mai avut cum să schimbe hotărîrea, pentru că nu s-a arătat el însuşi vrednic de pocăință."

Un altul poate spune: „Apostolul Petru a plîns puțin şi a primit iertarea păcatului său; aşa şi mie mi se vor ierta păcatele, fără să am osteneli îndelungate de pocăință, dacă voi plînge măcar un ceas înaintea Domnului." Acestuia îi va răspunde în locul meu însuşi ucenicul Apostolulul Petru, Sfîntul Clement. El spune că Sfîntul Petru în fiecare noapte, auzind cîntarea cocoşului, îşi amintea imediat lepădarea lui de Hristos, se ridica din patul său şi cădea la pămînt, plîngînd cu amar şi vărsînd multe lacrimi şi aşa a făcut în tot timpul vieții lui. Iar istoricul bisericesc Nichifor adaugă faptul că ochii Sfîntului Apostol, din pricina plînsului zilnic, erau întotdeauna roşii şi parcă însîngerați. Iată care a fost pocăința lui Petru! Dar tu, care nădăjduieşti să-ți plîngi toate păcatele tale într-un ceas, poți să plîngi cu atîta amar, cum a plîns Petru? Poți să te tînguieşti în fiecare noapte aşa cum s-a tînguit el? Eşti în stare să săvîrşeşti acele osteneli şi nevoințe pe care le-a săvîrşit Sfîntul Petru, de dragul Domnului său, pentru lepădarea sa, chiar pînă la răstignirea cu capul în jos pe cruce?

Aşadar nu te încrede în puţina zdrobire a inimii tale şi nu-ţi pune nădejdea în firava ta osteneală şi în scurta ta nevoinţă: fă înaintea Domnului pocăinţă pe măsura păcatelor tale mari şi chiar mai mare decît ele, cu multe lacrimi, şi abia atunci o, păcătosule, să aştepţi milă de la El! Apostolul spune: ***Căci precum aţi făcut mădularele voastre roabe necurăţiei şi fărădelegii, spre fărădelege, tot aşa faceţi acum mădularele voastre roabele dreptăţii, spre sfinţire*** (Romani 6, 19). Iar Sfîntul Grigorie Dialogul spune: „Pocăinţa se cunoaşte după roade, nu după rădăcină sau frunze: Domnul l-a blestemat pe smochinul care avea numai frunze, însă era neroditor; tot aşa nu primeşte nici simpla mărturisire a păcatelor fără rod - omorîrea trupului (ca o nevoinţă a pocăinţei)." Luaţi aminte la aceste cuvinte: rădăcina pocăinţei este buna intenţie de a mărturisi păcatele, frunzele sînt însăşi mărturisirea păcatelor către Dumnezeu înaintea părintelui duhovnic şi făgăduinţa de îndreptare, iar roadele pocăinţei sunt viaţa virtuoasă şi ostenelile căinţei. După aceste roade se şi cunoaşte adevărata pocăinţă. Întăreşte buna ta intenţie să fie ca o rădăcină; înmulţeşte cuvintele mărturisirii păcatelor tale spre a fi ca frunzele în copac; însă dacă, după aceea, nu vei aduce roade vrednice de pocăinţă, dacă nu îţi vei îndrepta viaţa ta şi nu vei înlocui păcatele tale cu virtuţile opuse lor, atunci vei fi un pom nevrednic de binecuvîntarea lui Dumnezeu şi mai mult decît aceasta: teme-te de blestemul lui Dumnezeu!

În *Sfînta Scriptură* citim despre doi păcătoşi care s-au căit deopotrivă pentru păcatele lor şi le-au mărturisit înaintea lui Dumnezeu. Aceştia au fost Saul şi David. Însă nu au primit amîndoi iertare de la Dumnezeu. Saul a spus: ***Am păcătuit călcînd porunca Domnului*** (1 Regi 15, 24). David a spus: „Am păcătuit înaintea Domnului meu." Însă David a primit iertare şi s-a mîntuit, iar Saul nu s-a învrednicit de iertare şi a pierit în mînia Domnului. De ce s-a întîmplat aşa? Oare Domnul a judecat nedrept pe cei doi păcătoşi care I s-au spovedit, pe unul miluindu-l, iar pe celălalt respingîndu-l? Nu! ***Credincios este Domnul întru cuvintele Sale şi cuvios întru toate lucrurile Sale*** (Psalmi 144, 13). Vinovat este însuşi păcătosul neiertat, adică Saul: în cuvinte el şi-a mărturisit păcatul lui, însă nu a făcut pocăinţă adevărată şi nu s-a îndreptat, deşi avea timp destul pentru acestea. Iar David, după mărturisirea păcatului său, cît s-a nevoit în pocăinţă! În fiecare noapte uda patul cu lacrimile lui, se deştepta la miezul nopţii, mînca cenuşă în loc de pîine şi băutura lui o amesteca cu plînsul; se istovise din pricina postului, îşi omora trupul şi se smerea înaintea Domnului, îmbrăcîndu-se în sac şi avînd capul presărat cu cenuşă. Şi pentru aceste osteneli ale pocăinţei nu numai că a primit iertarea păcatului său, dar a devenit şi alesul cel iubit al lui Dumnezeu. Iar Saul, care şi-a spovedit numai cu gura păcatul său şi nu s-a ostenit să facă pocăinţă, a rămas pe veci neiertat...

Aşadar, nimeni să nu nădăjduiască să se curăţească de păcatele sale mari numai prin spovedanie şi puţina zdrobire a inimii, fără ostenelile şi nevoinţele specifice adevăratei pocăinţe dacă, avînd vreme să-şi îndrepte viaţa, se leneveşte să împlinească acest lucru cu fapta. Mai bine să îl urmăm pe David care spune: ***Că fărădelegea mea eu o voi vesti şi mă voi îngriji pentru păcatul meu*** (Psalmi 37, 18). Vedeţi, el nu se mulţumeşte numai cu mărturisirea fărădelegii lui, ci se îngrijeşte să o şi îndrepte: voi mărturisi - spune el - păcatul meu şi mă voi osteni să-l îndrept. Căci ce folos este în a deschide rana şi a nu pune pe ea plasturele care trebuie? Ce folos este în a-ţi mărturisi păcatele, iar apoi în a nu săvîrşi ostenelile pocăinţei pentru ele şi a nu-ţi îndrepta viaţa? [...]

Ce este moartea şi cît de folositoare este pomenirea ei?

[...] Noi, păcătoşii, trebuie să avem întotdeauna în minte pomenirea morţii şi să se înveţe mintea cu ea ca, avînd frică de ceasul neaşteptat al morţii, să ne înfrînăm de la faptele cu care ÎI mîniem pe Dumnezeu şi să fim întotdeauna pregătiţi pentru plecarea din această viaţă. Sfîntul Ioan Scărarul spune că pomenirea morţii îi este necesară omului precum îi este necesară pîinea, şi aşa cum fără pîine nu poate trăi, aşa nici fără amintirea morţii nu îşi poate îndrepta viaţa sa. Fără pîine omul slăbeşte trupeşte, iar fără pomenirea morţii slăbeşte duhovniceşte. Pîinea întăreşte inima omului, iar amintirea morţii întăreşte virtutea omului. Cine are pîine, acela nu moare de foame, iar cine are întotdeauna amintirea morţii, acela nu îşi va omorî sufletul cu moartea păcatului, nu va face păcate de moarte. [...]

Astfel, pe unii moartea îi loveşte pe neaşteptate înainte de bătrîneţe şi îi răpeşte nepregătiţi, iar pe alţii, chiar şi ajunşi la bătrîneţe, îi găseşte tot nepregătiţi şi îi ia şi îi aruncă în focul gheenei! O, dacă fiecare creştin ar ţine totdeauna minte aceste cuvinte ale dreptului Isaac: „Nu ştiu ziua morţii mele!" Dacă fiecare dintre noi s-ar teme de moartea neaşteptată şi s-ar pregăti prin pocăinţă adevărată pentru plecarea din această viaţă, atunci moartea păcătoşilor nu ar mai fi atît de cruntă şi sufletele creştinilor nu ar mai umple iadul! Dar vai de nepăsarea noastră!

Noi trăim ca şi cum nu ne este dat să murim niciodată, ca şi cum vom vieţui aici şi ne vom desfată în această lume veşnic; nici nu ne gîndim că sfîrşitul ne bate la uşă, că securea este la rădăcină, coasa morţii este deasupra capului, ziua Domnului este ca un fur, aproape, judecata nu stăruie, moartea nu doarme şi dintr-odată cădem în plasa morţii şi în chinurile iadului, după cum spune Sfînta Scriptură: ***Că omul nu ştie nici măcar vremea lui: întocmai ca şi peştii care sînt prinşi în vicleanul năvod, întocmai ca şi păsările în laţ, aşa sînt prinşi fără de veste oamenii în vremea de restrişte, cînd vine dintr-odată peste ei*** (Eclesiastul 9, 12).

O, muritorilor! De ce nu ne amintim de moartea de care nu putem scăpa cu nici un chip? De ce nu ne temem de cumplitul ceas al morţii, cînd nimeni dintre oameni nu va mai putea să ne ajute? De ce nu ne pregătim pentru moarte, căci nu ştim unde ne aşteaptă şi în ce zi, în ce noapte, în ce ceas va veni să ne ia de aici? Ca o trîmbiţă glăsuieşte vestea cea bună a lui Hristos care ne previne, zicînd: ***Vegheaţi, dar, că nu ştiţi cînd va veni stăpînul casei: sau seara, sau la miezul nopţii, sau la cîntatul cocoşului, sau dimineaţa. Ca nu cumva venind fără veste, să vă afle pe voi dormind*** (Marcu 13, 35-36). Însă noi nu acordăm atenţie acestui glas, noi, precum aspidele cele surde, ne acoperim urechile ca să nu îl auzim, ca şi cum acest lucru nu ne este spus nouă! Evanghelia spune că pe sluga cea rea, care mănîncă şi bea cu beţivii şi îi bate pe cei ce slujesc împreună cu el, stăpînul ei, venind în ziua în care nu se aşteaptă şi în ceasul pe care nu îl cunoaşte ***o va tăia din dregătorie şi partea ei o va pune cu făţarnicii. Acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinţilor*** (Matei 24, 51). Iar noi nu ne temem nici un pic de acest lucru, ca şi cum sîntem robii cei buni şi aleşi ai Domnului nostru, deşi, în realitate, sîntem plini de păcate şi fărădelegi!

Şi dacă oamenii cei sfinţi şi drepţi s-au temut de moarte şi s-au pregătit timp îndelungat pentru ceasul morţii prin mari nevoinţe (ca, de exemplu, Dreptul Isaac), fără să ştie ziua sfîrşitului lor, cu atît mai mult noi, păcătoşii, trebuie să ne temem de ceasul acesta şi să ne pregătim, curăţind păcatele noastre ticăloase cu lacrimile fierbinţi ale pocăinţei, ca să nu ne găsească sfîrşitul vieţii noastre scăldîndu-ne în tina păcatului şi să ne arunce în chinul veşnic. Tocmai pentru aceasta ne este ascunsă clipa morţii noastre, ziua sau noaptea sfîrşitului nostru, ca noi, fără să ştim cînd vine ceasul acesta cumplit, să îl aşteptăm mereu, să ne temem de el şi să ne pregătim pentru plecarea din această viaţă. [...]

Şi într-adevăr: dacă noi, neştiind nici ziua, nici ceasul morţii noastre, fără să ne fie frică de el, săvîrşim păcate nenumărate şi grele, atunci ce nu am săvîrşi noi dacă am şti că mai avem mulţi ani de trăit pe pămînt şi că nu vom muri curînd? Întrucît nu ştim clipa, ziua şi ceasul în care vom muri, trebuie să trăim ca şi cum am aştepta în fiecare zi moartea şi la începutul fiecărei zile să ne gîndim: „Oare nu va fi aceasta ultima zi din viaţa mea?" Şi la începutul fiecărei nopţi să spunem în sinea noastră: „Oare nu va fi aceasta ultima noapte a şederii mele printre cei vii?" Plecînd la culcare, să spui în sinea ta: „Mă voi mai scula viu din patul meu? Voi mai vedea lumina zilei? Sau îmi va fi acest pat groapă?" Trezindu-te devreme din somn şi văzînd primele raze din lumina zilei, să te gîndeşti: „Voi trăi pînă deseară, pînă la căderea nopţii sau îmi va veni ceasul morţii în cursul acestei zile?" Gîndind astfel, să-ţi petreci toată ziua, ca şi cum te-ai pregăti să mori, şi seara, îndreptîndu-te spre somn, să-ţi cercetezi şi să-ţi îndrepţi conştiinţa ca şi cum ai şti că în noaptea aceea îi vei preda lui Dumnezeu sufletul tău.

Pierzător este somnul aceluia care a adormit în păcate de moarte şi primejdios este somnul aceluia al cărui pat este înconjurat de diavolii, care aşteaptă momentul să tragă sufletul păcătosului în focul gheenei. Rău este pentru acela care a plecat la culcare fără să se împace cu Dumnezeu, căci, dacă, atunci cînd l-am supărat pe aproapele nostru cu ceva anume, Apostolul spune: ***soarele să nu apună peste mînia voastră*** (Efeseni 4, 26), cu atît mai mult cel ce L-a mîniat pe Dumnezeu trebuie să se îngrijească să nu îl găsească soarele în mînia lui Dumnezeu, să nu adoarmă fără să se împace cu Dumnezeu, căci ceasul morţii noastre este neştiut: să nu ne răpească moartea neaşteptată nepregătiţi. Nu spune omule: mîine mă voi împăca cu Dumnezeu, mîine mă voi pocăi, mîine mă voi îndrepta. Nu lăsa de pe o zi pe alta pocăinţa şi întoarcerea ta la Dumnezeu, căci nimeni nu ţi-a spus că vei trăi pînă dimineaţa sau pînă seara. [...]

Sfaturi înţelepte cu privire la pomenirea morţii

[...] Aşadar, să ascultăm ceea ce ne spun morţii. „O, oamenilor! Ceea ce sînteţi voi acum, am fost şi noi cîndva; ceea ce sîntem noi acum, veţi fi şi voi în curînd. Voi acum trăiţi în îndestulare, mîncaţi, beţi, vă mîngîiaţi cu bucuriile lumii acesteia; şi noi am trăit aşa, dar acum, iată-ne în mormintele acestea strîmte... Unde s-a ascuns mîncarea? Unde este băutura? Unde sînt veselia şi toată desfătarea lumească? Nu am pierdut noi, oare, toate

acestea? Aşa şi voi le veţi pierde în curînd. Şi noi am fost odată vii, asemenea vouă; şi voi veţi fi morţi, asemenea nouă."

Iar în cartea Înţelepciunii lui Solomon morţii ne spun: „Ce folos ne-a adus mîndria şi ce ne-au dăruit bogăţia împreună cu slava deşartă? Toate acestea au trecut ca o umbră şi ca o veste, ce fuge repede, ca o corabie dusă de valuri, după care nu rămîne nici o urmă, sau ca o pasăre ce zboară în văzduh şi nu lasă nici un semn în drumul său, sau ca o săgeată trimisă la ţintă; aşa şi noi: ne-am născut şi am murit."

Iar atunci cînd morţii ne vorbesc aşa, să îi întrebăm despre toate. Dacă îi vine cuiva pofta păcătoasă a necurăţiei trupeşti, să îi întrebe pe cei morţi, dar mai ales pe sodomiţii care ard în focul cel nestins: ce îi vor spune ei? „Dacă vrei să vii în acest loc cu flăcări şi să te chinuieşti împreună cu noi pe veci, atunci mergi şi fă ceea ce doreşti." Dacă îi apare dorinţa de a chefui din belşug în fiecare zi, de a bea şi de a mînca mult, să îi întrebe pe cei morţi, dar mai ales pe bogatul acela care, „în iad, ridicîndu-şi ochii, fiind în chinuri", a cerut o picătură de apă pe limba sa de pe degetul lui Lazăr şi nu a primit-o (Luca 16, 23). Vrei să îi asupreşti şi să îi osîndeşti pe cei nevinovaţi? Întreabă-l pe faraonul acela, care i-a asuprit pe oamenii nevinovaţi ai lui Dumnezeu şi s-a înecat în mare, iar acum înoată în gheenă. Dacă ai de gînd să te ridici împotriva conducătorilor tăi şi să uneltești împotriva lor, sfătuieşte-te cu Datan şi cu Aviron care s-au ridicat împotriva lui Moise şi a lui Aaron, şi i-a înghiţit pămîntul. Dacă vrei să îi invidiezi pe cei nelegiuiţi, întreab-o pe soţia lui Lot, care s-a uitat înapoi spre Sodoma şi s-a prefăcut în stîlp de sare. Dacă vrei să răpeşti lucrurile Bisericii, întreabă-1 pe Eleodor, străjerul împăratului Selevoc al Siriei, care a mers în Ierusalim să jefuiască templul şi a fost pedepsit de mîinile Îngerilor. Dacă vrei să te lauzi şi să te mîndreşti, întrebă-l pe acel Irod despre care s-a scris în Faptele Apostolilor că s-a înălţat şi cu mare trufie s-a aşezat pe tron înaintea întregului popor şi îndată ***Îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat slavă lui Dumnezeu. Şi mîncîndu-l viermii, a murit*** (Faptele Apostolilor 12, 23). Dacă îţi vine gîndul să îţi aduni bogăţie: sfătuieşte-te cu bogatul acela din Evanghelie care şi-a spus sufletului său: ***Suflete, ai multe bunătăţi, strînse pentru mulţi ani; odihneşte-te, mănîncă, bea, veseleşte-te.*** Iar Dumnezeu i-a zis: ***Nebune! în această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor fi?*** (Luca 12, 19-20). Dacă vrei, în general, să faci ceva păcătos, rău, care să-L mînie pe Dumnezeu, întreabă-i pe păcătoşii închişi în iad şi osîndiţi la chinurile veşnice: te vor sfătui ei să-L mînii pe Dumnezeu? Aşadar, întreabă-i pe cei morţi şi fii isteţ, învaţă de la ei cuminţenia şi primeşte lecţii de înţelepciune. [...]

Slavă îndelung-răbdării Tale, Doamne!

[...] Şi, într-adevăr, minunată este această îndelungă răbdare a lui Dumnezeu şi faptul că El, Cel Atotsfînt, îl rabdă pe cel păcătos şi nu îl pierde împreună cu fărădelegile lui chiar în ceasul acela, cînd păcătosul îşi săvîrşeşte ticălosul lui păcat! Slavă îndelungii Lui răbdări şi milostivirii Lui nesfîrşite! Îndelung îl rabdă Dumnezeu pe cel păcătos, însă, dacă păcătosul nu se căieşte, îl aşteaptă pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu.

Înfricoşător cuvînt i-a spus Domnul odinioară alesului Său, Avraam, despre amorei! ***Ei însă se vor întoarce aici, în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor*** (Facerea 15, 16). Aceasta înseamnă că Dumnezeu le-a îngăduit să cadă în cele mai grele păcate, însă le-a şi pregătit chinuri nesfîrşite în iad... Care sînt acele păcate pentru care au pierit amoreii şi cu trupurile şi cu sufletele? După mărturia Sfîntului Prooroc Moise, acelea au fost: închinarea la idoli, care ajunsese pînă acolo încît îşi aduceau copiii lor ca jertfa înaintea idolilor, asuprirea săracilor şi vărsarea de sînge şi, în cele din urmă, păcatele desfrîului lor, despre care nu numai a vorbi, ci şi a ne aminti este ruşinos... Întocmai cu aceste păcate au umplut amoreii paharul mîniei lui Dumnezeu, pe care acum îl beau în iad şi îl vor bea în vecii vecilor...

Oare nu există, fraţilor, şi printre noi, creştinii, păcate asemănătoare? E drept, noi nu avem idoli; însă patimile noastre păcătoase nu sînt aceiaşi idoli cărora le aducem ca jertfa sufletul nostru unic, fără să ne temem să îl predăm gheenei, pentru o desfătare păcătoasă de o clipă? Iar diferitele noastre nedreptăţi cine le va socoti? Iar în necurăţiile desfrîului, despre care şi a scrie este ruşinos, nu se aseamănă, oare, unii creştini de astăzi cu păgînii aceia din trecut? Încă trebuie să se mire de faptul că nu îi loveşte pe neaşteptate pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu aşa cum a lovit în vechime Sodoma şi Gomora! Însă Domnul mai rabdă, rabdă, aşteptînd ca păcătoşii ori să se întoarcă spre pocăinţă ori să umple măsura păcatelor lor aşa cum i-a spus Îngerul, Sfîntului Apostol Ioan Teologul: ***căci vremea este aproape. Cine e nedrept, să nedreptăţească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă*** (Apocalipsa 22, 10-11).

Iar dacă între noi se săvîrşesc asemenea fărădelegi, atunci ce trebuie să aşteptăm de la dreapta judecată a lui Dumnezeu? Oare nu aceeaşi pedeapsă care i-a lovit pe Amorei şi oraşele sodomite? Însă mai bine le va fi păgînilor, mai bine îi va fi, după cuvîntul Domnului Hristos Însuşi, pămîntului Sodomei şi Gomorei în ziua judecății decît nouă, creştinilor! (Matei 10, 15). Căci aceia nici pe Dumnezeu nu Îl cunoşteau, nici pedeapsă pentru păcate, nici răsplată pentru virtuți nu aşteptau; iar noi ne lăudăm că şi pe Dumnezeu îl cunoaştem, şi despre chinurile veşnice care îi aşteaptă pe păcătoşii nepocăiți am auzit şi în fericirea Drepților credem şi, cu toate acestea, fără frică îndrăznim să săvîrşim toate acele fapte potrivnice lui Dumnezeu pe care le-au săvîrşit păgînii... Cum ne vom înfățişa după aceea înaintea înfricoşătoarei judecăți a lui Hristos? Ce sentință vom auzi din gura Lui? [...]

Cuvînt în săptămîna a patra după Cincizecime

Şi zic vouă că mulți de la Răsărit şi de la Apus vor veni şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov în Împărăția Cerurilor. Iar fiii Împărăției vor fi aruncați în întunericul mai din afară; acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinților. (Matei 8, 11-12). [...]

„Fiii Împărăției" sînt mai ales aceia dintre noi care, pentru viața lor cinstită şi virtuoasă arătată înaintea oamenilor, se cred mari drepți şi ceilalți îi cinstesc ca pe nişte oameni sfinți. Însă, înaintea ochilor lui Dumnezeu ei sînt nimic, după cuvîntul Apostolului: ***Căci de se socoteşte cineva că este ceva, deşi nu este nimic, se înşeală pe sine însuşi*** (Galateni 6, 3). Pe scurt şi mai clar se poate spune că cine crede că este ceva, acela nu este nimic. Aceşti fii prefăcuți ai Împărăției sînt izgoniți, într-adevăr, afară. Cu privire la aceasta avem multe dovezi în Dumnezeiasca Scriptură; să pomenim cîteva dintre ele.

Nu este, oare, fecioria, mare şi sfîntă înaintea oamenilor şi cei ce o păzesc nu sînt, oare, moştenitorii Împărăției Cerurilor? Cu toate acestea la uşile Cămării Cereşti sînt respinse şi fecioarele: „Nu vă cunosc pe voi." Iar în locul lor sînt aduse în Împărăție desfrînatele care au făcut pocăință după căderea în păcat, ca şi cum ar fi fost aduse din apus; căci Însuşi Domnul spune în Evanghelie: ***Adevărat grăiesc vouă că vameşii şi desfrînatele merg înaintea voastră în Împărăția lui Dumnezeu*** (Matei 21, 31).

Nu a dobîndit desfrînata cea păcătoasă, care a plîns la picioarele lui Hristos, Împărăția Cerurilor, primind iertarea păcatelor de la Domnul: ***Iertate îți sînt păcatele*** (Luca 7, 48)? Cine credea că desfrînata va intra în Cămara Împărăției Cereşti, iar cele cinci fecioare din Evanghelie nu vor intra acolo? Totuşi, fecioarele nu au intrat, iar desfrînata a intrat. Acelea au fost urîte, iar aceasta a fost iubită de Mirele Ceresc. Acelea au fost alungate, iar aceasta a fost primită.

Nu este lucru mare înaintea oamenilor a fi postitor asemenea fariseului aceluia care a spus despre sine: ***Postesc de două ori pe săptămînă*** (Luca 18, 12)? Nu este lucru mare a fi înfrînat pînă acolo încît să nu mănînci peşte în post şi carne în zilele de dulce şi să nu bei vin deloc? Nu sînt, oare, aceşti oameni înfrînați fiii Împărăției Cerurilor? Totuşi şi pe aceştia Domnul îi respinge cu mînie de la moştenirea Împărăției Cerurilor: ***Este oare acesta un post care îmi place, o zi în care omul îşi smereşte sufletul său? Să-şi plece capul ca o trestie, să se culce pe sac şi în cenuşă, oare acestea se cheamă post, zi plăcută Domnului?*** (Isaia 58, 5)

Nu este lucru mare să faci milostenie asemenea fariseului pomenit mai înainte, care a spus despre sine: ***dau zeciuială din toate cîte cîştig*** (Luca 18, 12)? Nu sînt, oare, aceşti iubitori de săraci fiii Împărăției Cerurilor după mărturia Domnului Însuşi: ***vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer*** (Matei 19, 21)? Auziți, oare, cuvîntul Domnului: cei ce fac milostenie îşi au locul în Ceruri? Totuşi, uneori nici milostenia nu dobîndeşte Împărăția Cerurilor. Nu a fost, oare, respins de Dumnezeu fariseul cu milostenia lui, iar vameşul cel iubitor de cîştig socotit mai bun decît el: ***Zic vouă că acesta s-a coborît mai îndreptat la casa sa, decît acela*** (Luca 18, 14)? Nu degeaba spune Apostolul: ***Şi de aş împărți toată avuția mea.. .nimic nu-mi foloseşte.***

Nu este lucru mare să fii rugător înaintea lui Dumnezeu? Nu este, oare, omul rugător către Dumnezeu moştenitorul Împărăției Cerurilor? Însă, după cuvîntul Psalmistului, există şi rugăciune în păcat. Blestemată este rugăciunea aceea, care, în loc să îndrepte păcatul, devine ea însăşi un alt păcat şi nu îl înduplecă, ci îl stîrneşte pe Dumnezeu la mînie!

Nu este lucru mare să ai darul proorociei, să vezi înainte şi să prezici viitorul? Oare nu îl cinstesc toţi pe un asemenea om ca pe un sfînt şi, prin urmare, ca pe un fiu şi moştenitor al Împărăţiei Cerurilor? Cu toate acestea Domnul spune în Evanghelie: ***Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit... ? Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi*** (Matei 7, 22-23). Şi Apostolul spune: ***Şi de aş avea darul proorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte ...nimic nu sunt*** (1 Corinteni 13, 2).

Nu este lucru mare să izgoneşti demonii, să muţi munţii din loc şi să faci multe semne şi minuni? Nu sînt, oare, aceşti făcători de minuni, fără îndoială, socotiţi fiii Împărăţiei Cerurilor? Totuşi şi despre ei se scrie în Evanghelie că vor spune: ***Doamne, Doamne [...] nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele Tău minuni multe am făcut?*** Iar El le va grăi: ***Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtaţi-va de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea.*** Şi Apostolul spune: ***de aş avea atîta credinţă încît să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sînt*** (1 Corinteni 13, 2).

Nu ştiu despre care oameni se spune acest lucru în Evanghelia Sfîntului Luca: ***După ce se va scula stăpînul casei şi va încuia uşa şi veţi începe să staţi afară şi să bateţi la uşă, zicînd: „Doamne, deschide-ne! - şi el, răspunzînd, vă va zice: Nu vă ştiu de unde sînteţi. Atunci voi veţi începe să ziceţi: Am mîncat înaintea Ta şi am băut, şi în pieţele noastre ai învăţat. Şi El vă va zice: Vă spun: Nu ştiu de unde sînteţi. Depărtaţi-vă de la Mine toţi lucrătorii nedreptăţii*** (Luca 13, 25-27). După părerea mea, aceşti oameni ar trebui să fie în Împărăţia Cerurilor, deoarece ei au fost apropiaţi de Hristos pe pămînt, „au mîncat şi au băut" împreună cu El şi au ascultat învăţăturile Lui. Însă judecata lui Hristos nu este aşa: „Nu ştiu de unde sînteţi - le grăieşte El - depărtaţi-vă de la Mine, nu vă cunosc pe voi."

Oare nu trebuie ca şi noi, creştinii ortodocşi, să ne temem de acest lucru, noi, care sîntem atît de apropiaţi de Hristos în viaţa aceasta, căci în numele Lui cel sfînt am fost botezaţi, numele Lui cel sfînt îl purtăm, „bem şi mîncăm" din Preacuratele şi Dumnezeieştile Taine, Trupul şi Sîngele Lui, şi învăţătura Lui din cărţi şi de la învăţători o ascultăm? Cu adevărat se cuvine să ne temem ca să nu ne spună şi nouă: ***Nu vă cunosc pe voi, nu ştiu de unde sînteţi: depărtaţi-vă de la Mine***. Un exemplu al acestei lepădări a existat în istorie atunci cînd Israel cel iubit de Dumnezeu L-a mîniat pe Acesta cu păcatele sale, şi El i-a spus cu mînie: ***voi nu sînteţi poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru*** (Osea 1, 9). Mai înainte El îi spusese: „Ascultă, Israele, Eu sînt Domnul Dumnezeul tău, Care te-a scos din pămîntul Egiptului şi voi sînteţi poporul Meu." Iar apoi, fiind supărat, le spune alt lucru: „Voi nu sînteţi poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru!" Ce să credem noi, creştinii, care întotdeauna Îl mîniem cu păcatele noastre? Oare nu ne va spune şi nouă la fel: „Voi nu sînteţi poporul Meu, iar Eu nu sînt Dumnezeul vostru"? După ce am pomenit despre atîţia fii ai Împărăţiei care vor pierde moştenirea cerească şi vor fi izgoniţi din Împărăţia lui Hristos, să cercetăm acum.

Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniţi pentru viaţa lor rea şi nelegiuită asemenea celor despre care se spune în Apocalipsa Sfîntului Ioan: ***Afară cîinii şi vrăjitorii şi desfrînaţii şi ucigaşii şi închinătorii de idoli şi toţi cei ce lucrează şi iubesc minciuna*** (Apocalipsa 22, 15). Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniţi pentru viaţa lor de cîine, pentru vrăjitorie, pentru desfrînare şi celelalte; ceea ce este de mirare, ceea ce este îngrozitor şi vrednic de multe lacrimi şi tînguieli este faptul că vor fi alungaţi cei cu viaţă virtuoasă. De ce? Pentru că virtutea lor au săvîrşit-o ori în chip făţarnic, ori pentru slavă deşartă.

Pentru făţărnicie sînt izgoniţi aceia care înfăptuiesc binele pentru a se arăta virtuoşi înaintea oamenilor. Căci ar trebui ca noi, prin virtutea noastră, să fim lumina lumii, să fim modele pentru ceilalţi, şi să se preamărească în noi Tatăl Ceresc; ar trebui să facem binele nu cu intenţia de a ne scoate în evidenţă, de a ne lăuda oamenii, aşa cum se purtau fariseii făţarnici, ci numai din iubire pentru Dumnezeu şi pentru mîntuirea sufletelor noastre şi, dacă Dumnezeu Însuşi va vrea să arate virtutea noastră celorlalţi oameni, atunci aceasta să fie spre slava Prea Sfîntului Său Nume şi spre folosul celorlalţi, iar nu spre slava noastră. ***Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău se cuvine slavă*** (Psalmi 113, 9). Căci fără Tine noi nu putem să facem nimic bun. Pentru îngîmfare sînt izgoniţi aceia care, deşi fac binele nu pentru a se arăta virtuoşi înaintea oamenilor, deşi săvîrşesc virtutea lor în taină, numai în faţa lui Dumnezeu, totuşi în sufletul lor se mîndresc, socotindu-se sfinţi şi desăvîrşiţi, fii adevăraţi ai Împărăţiei Cerurilor, iar pe ceilalţi îi osîndesc pentru neputinţa lor.

Astfel, sînt izgoniţi din Împărăţia Cerurilor acei oameni curaţi care pe lîngă curăţia trupească nu au dobîndit curăţia sufletească, şi-au păzit trupul curat, iar sufletul l-au întinat cu gînduri necurate, ori s-au trufit cu curăţia lor,

iar pe ceilalți i-au osîndit, neştiind cu adevărat cum este viața acelora şi socotindu-i, numai după părerea lor, oameni păcătoşi. Curăția unor astfel de oameni se va dovedi în ziua judecății necurăție, fiind nevrednică de Împărăția Cerurilor. Bine spune Fericitul Ieronim: „O, cum se va ruşina în ziua judecății curăția prefăcută a multor feciorelnici!" Şi, dimpotrivă, cum va fi încununată de Dumnezeu, Dreptul Judecător necurăția falsă a multor oameni!

De asemenea, sînt izgoniți acei postitori care au postit în chip fariseic, de ochii lumii sau, chiar dacă nu au postit ca fariseii, totuşi s-au mîndrit în sufletul lor, ca şi cum ei ar fi fost deja desăvîrşiți în virtute. Despre aceşti postitori Sfîntul Ioan Gură de Aur spune: „Cine nu bea vin şi carne nu mănîncă, să nu se mîndrească, căci nu a făcut nimic mai mult față de ceea ce face un animal; căci nici unul dintre animalele domestice nu mănîncă nici carne şi nu bea nici vin."

Un altul, deşi nu posteşte ca fariseii şi nici în suflet nu se mîndreşte cu postul său, totuşi face multe alte fapte neplăcute lui Dumnezeu, şi pe acestea Dumnezeu le divulgă prin Proorocul Isaia: „În zi de post, voi vă vedeți de treburile voastre şi asupriți pe toți lucrătorii voştri. Voi postiți ca să vă certați şi să vă sfădiți şi să bateți furioşi cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care îmi place?" grăieşte Domnul Atotțiitorul. Iar Sfîntul Ioan Gură de Aur cugetă despre aceasta astfel: „Dacă eu mă înfrînez de la pîine, însă nu mă abțin de la mînie, nu mai sînt om, ci fiară; căci fiara nu mănîncă pîine, ci carne." Şi iarăşi: „Nu să nu mănînci carne şi să nu bei vin este bine şi vrednic de laudă, ci să nu ai duşmănie pe cei apropiați."

Izgoniți vor fi şi unii dintre aceia, care fac milostenie, care zidesc şi împodobesc sfintele biserici, însă fac aceste lucruri pentru slavă deşartă sau, dînd unora milostenie, îi asupresc şi îi jefuiesc pe alții şi zidesc şi împodobesc bisericile lui Dumnezeu din cîştiguri necinstite, din lacrimile şi sîngele oamenilor, iar nu din munca lor cinstită. Voi însă, ascultătorilor, luînd aminte la cuvintele mele, să înțelegeți că toate acestea au fost zise spre mîngîierea voastră ca, aflîndu-vă în multe păcate, să nu deznădăjduiți cu privire la mîntuirea voastră, ci să vă treziți din păcatele voastre ca din somn şi, căindu-vă sincer, să vă învredniciți de Împărăția Cerurilor, pe care să ne îngăduie Domnul tuturor să o dobîndim.[...]

Cuvînt în săptîmîna a douăzeci şi şaptea după Cincizccime

[...] Ce este nesimțirea sufletească! Nesimțirea sufletească este împietrirea inimii, care provine din deprinderea îndelungată cu păcatul. Aşa cum piatra nu simte nici o durere cînd o loveşti, aşa nici păcătosul, împietrit la inimă, fiind bolnav sufleteşte, nu simte acest lucru, pentru că are conştiința rea şi nu îl doare acest lucru, nu îşi cunoaşte necazurile, nu îşi vede pieirea, nici nu se teme de osînda veşnică. Are păcate grele, însă nu suferă din pricina conştiinței şi nu se mustră pe sine, ca şi cum aceasta nu ajunge pînă la el, ca şi cum nu va fi osîndit la chinuri pentru fărădelegile lui, ca şi cum Înfricoşătoarea Judecată, nenorocirea cumplită, focul cel nestins, viermele cel nesătul şi pieirea veşnică vor trece pe lîngă el.

Aceasta este cea mai cumplită împietrire, amorțire, nesimțire: să ai rana cea mai mare, mortală, iar durerea să nu o simți. Aceasta este cea mai mare nebunie: să cazi în iad, în prăpastie, şi să nu ştii, să nu simți, să nu te temi de căderea ta. În această stare, omul este asemenea celui ce a băut fără măsură şi nu mai ştie ce s-a întîmplat cu el: l-au bătut alții sau a căzut singur şi s-a lovit? A fost necinstit, însă a doua zi dimineața nu-şi mai aminteşte deloc despre aceasta, ceea ce arată şi înțeleptul Solomon, vorbind în numele celui neînfrînat, cu următoarele cuvinte: ***M-au lovit... Nu m-a durut! M-au bătut... Nu ştiu nimic! Cînd mă voi deştepta din somn, voi cere iarăşi vin*** (Pilde 23, 35).

Într-adevăr, aşa este: păcătosul împietrit la inimă, îmbătîndu-se cu plăcerile trupeşti ca şi cu o băutură dulce, însă purtătoare de moarte, este deseori rănit de păcat ca de sabie sau de suliță sau de săgeata vrăjmaşului său, a obiceiului său rău, a patimilor sale trupeşti. Este rănit greu, însă nu simte durerea din sufletul său, din conştiința sa: „M-au lovit... Nu m-a durut!" Diavolii îşi bat joc de el în chip nevăzut, iar el nu vrea nici să ştie, nici să se gîndească la aceasta: „M-au bătut... Nu ştiu nimic!"

Dumnezeu Cel îndelung-răbdător, Care nu îl pierde pe cel păcătos cu fărădelegile lui, îl pedepseşte uneori părinteşte: prin foc, foamete, războaie, boli trupeşti sau alte nenorociri pe care le îngăduie ca el să conştientizeze

păcatul său şi să-şi revină. Însă el, neţinînd cont de acest lucru, rămîne în nepăsare şi nesimţire: „M-au lovit... Nu m-a durut!” Oamenii, vecinii îşi bat joc de el, luînd seama la viaţa lui nelegiuită, plină de ispite, şi îl osîndesc, rîd de el şi aşa mai departe; însă lui nici de acestea nu îi pasă: „M-au bătut... Nu ştiu nimic!” Moartea merge în urma lui, vrînd să îl ia pe neaşteptate, diavolul merge în urma lui, ca un leu, căutînd să-l înghită dintr-odată; focul iadului îşi deschide gura sa, gata să îl mistuie; însă păcătosului înverşunat, care a ajuns la culmea răutăţilor, nici de acestea nu îi pasă, sufletul lui nimic nu simte, de nimic nu se teme... Aceasta este femeia care are un duh de neputinţă, nu care suferă de o boală. [...]

Aude omul cuvintele lui Dumnezeu în biserică, acasă sau în orice alt loc şi sînt precum un ciocan care loveşte în inimă, după cuvîntul Domnului Însuşi din proorocia lui Ieremia: „Căci cuvintele Mele sînt ca focul - care arde şi ca ciocanul care sfarmă piatra.” Dar inima nu răspunde la aceste lovituri. Îl vede omul pe mortul care este dus la groapă sau, trecînd pe lîngă biserică, priveşte mormintele morţilor şi acestea sînt ca un ciocan care loveşte în inimă şi prin sunetul său spune: „Adu-ţi aminte de moartea ta, căci şi tu vei ajunge curînd în mormînt şi vei putrezi şi te vei preface în scrum.” Cu toate acestea, inima tot nu se înduioşează.

Spune sfînta credinţă că va avea loc învierea morţilor, Înfricoşătoarea Judecată, răsplata după fapte, iar chinurile păcătoşilor vor fi acolo unde este diavolul, în focul care nu se va stinge în veci. Acestea sînt, de asemenea, un ciocan, care loveşte în inimă şi prin sunetul său îndeamnă: „Teme-te să nu fii şi tu osîndit la chinuri.” Cu toate acestea, inima nu se frînge de frică. Cu voia lui Dumnezeu şi pentru păcatele sale, omul este împresurat şi chinuit de atîtea necazuri şi nenorociri, de atîtea lipsuri şi neplăceri - şi acestea sînt tot un ciocan care loveşte în inimă, spunîndu-i: „Revino-ţi, împacă-te cu Dumnezeu, înduplecă mînia Lui care cu dreptate vine asupra ta!”, însă inima se învîrtoşează şi mai mult din cauza aceasta şi în durerea ei îl uită pe Dumnezeu. Cade cineva într-o boală grea şi aceasta este iarăşi precum un ciocan care loveşte în inimă şi îndeamnă: „Pocăieşte-te, căci cine ştie dacă te vei mai ridica din patul de boală!” Cu toate acestea, inima nici acum nu se frînge pe deplin, ci numai puţin; ea încă mai aşteaptă să se ridice din patul de boală şi să se desfete iarăşi cu bunătăţile lumeşti.

Aceasta este întocmai cruzimea noastră care nu se lasă zdrobită de nici un ciocan! Sfîntul Ioan Scărarul înfăţişează împietrirea inimii nesimţitoare ca pe o persoană vie care vorbeşte despre sine astfel: „Supuşii mei, cînd îi văd pe cei morţi, rîd, şi la rugăciune stau împietriţi, fără suflet, întunecaţi; stînd în faţa sfintei mese, nu simt nimic; se împărtăşesc cu Sfintele Daruri ca şi cum ar gusta pîine simplă: eu, văzîndu-i pe cei ce plîng, rîd de ei; toate cele născute din dragoste de Dumnezeu m-am obişnuit să le omor; eu sînt mama batjocurii, eu sînt hrana somnului, eu sînt prietenul lăcomiei, eu urzesc postul prefăcut; iar dacă sînt mustrat, nu mă doare.”

O, iubiţi ascultători! Să ne păzim de o asemenea împietrire şi să nu ne învîrtoşăm inimile cu lenea, nepăsarea şi obrăznicia. Sfîntul David ne îndeamnă: ***O, de l-aţi auzi glasul*** *(glasul cuvîntului lui Dumnezeu)* ***care zice: Să nu vă învîrtoşaţi inimile voastre*** (Psalmi 94, 8); nu vă învîrtoşaţi, ci înmuiaţi-vă şi zdrobiţi-vă cu înduioşarea, cu frica de Dumnezeu şi cu pocăinţa. [...]

Bibliografie: Sfîntul Dimitrie al Rostovului, *Viaţa şi Omiliile,* Editura Bunavestire, Galaţi, 2003

CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÎTUL - DESPRE VIAȚA LĂUNTRICĂ

Două cuvinte despre Sfînta Taină a Botezului

[...] Aşadar, cuvîntul meu vi se adresează vouă, creştinilor pe din afară, care nu aveţi duhul lui Hristos, care nu aveţi inima în întregime afierosită Domnului, care nu aveţi rîvnă în a-I bineplăcea Lui şi numai Lui! ... Sau, nu numai vouă, ci nouă, căci şi eu sînt primul dintre voi.

Ce avem a ne spune.? Ah, fraţilor, să ne străduim a ne înălţa pînă la sentimentul grijii faţă de suflet şi faţă de partea noastră din veşnicie... Gîndiţi-vă ce spun despre noi adevăraţii iubitori ai lui Hristos, atît cei ce se află încă aici, pe pămînt, cît şi cei din cer! Ce altceva pot spune, decît: „Iată nişte oameni care par să fie de-ai noştri, dar nu sînt.” Cuvîntul pare simplu, dar ce înfricoşător este! Căci, dacă nu sîntem ai lor, înseamnă că nici ei nu sînt ai noştri şi nimic din ce-i al lor nu este al nostru. Adică, nici Hristos nu este al nostru, nici toate făgăduinţele Lui, nici Raiul, nici fericirea veşnică. Iar dacă nu-s ale noastre, ştim foarte bine ce urmează să fie al nostru... Vedeţi ce nenorocire! În acelaşi timp, priviţi în jurul vostru: aproape tot ce avem este creştin: obiceiurile ne sînt creştine, conceptele ne sînt creştine, cuvintele ne sînt creştine, avem multe legi şi lucrări tot creştine .... Ce ne lipseşte? Inima creştină! Inima nu într-acolo ni se-ndreaptă... nu în Dumnezeu îi este fericirea, ci în ea însăşi şi în lume şi nu în cer îi este Raiul, ci pe pămînt. Ne lipseşte această rîvnă, tare ca moartea, pentru mîntuire şi de a-i fi pe plac Domnului. Ca şi cum am fi adormit şi amorţit, ne mişcăm unde ne poartă curgerea vieţii. Haideţi să trezim în noi această rîvnă, căci cine o va face, dacă nu noi?! Singuri ne-am legat de lume, singuri să ne şi rupem de ea. Haideţi să intrăm în recile noastre inimi, trîndave şi nepăsătoare, şi să începem să le înduplecăm prieteneşte ca să-şi vină, în sfîrşit, în fire, să-şi scuture legăturile patimilor şi ale lumii, cu care s-au legat de bunăvoie, şi să se îndrepte spre Dumnezeu. [...]

Caută-L pe Domnul! Ori Dumnezeu, ori lumea: cale de mijloc nu există. Sau dormi atît de lipsit de grijă, încît nu vezi nimic?! Acolo este totul, aici - nimic; acolo este adevărul, aici - mirajul; acolo este liniştea, aici - grijile chinuitoare; acolo, mulţumirea, aici - necontenite suferinţe; acolo, bucuria şi veselia, aici - numai necazuri şi durerea inimii. Le ştii pe toate acestea, le-ai încercat pe toate, dar rămîi, totuşi, în aceeaşi stare de deşertăciune a minţii şi a inimii... Vrei să aduci Raiul pe pămînt?! Iată, este al optulea mileniu, cum iubitorii de lume se tot străduiesc cu toate mijloacele să instaureze Raiul pe pămînt... Şi nu numai că nu reuşesc, ci, dimpotrivă, totul merge din ce în ce mat rău... Nu-ţi va reuşi nici ţie ci numai te vei epuiza în goana după bunăstarea înşelătoare a lumii, precum copiii după curcubeul care fuge pe cer [...] Şi oare este mult ceea ce ni se cere?! Căci nu sîntem străini cu totul de Domnul! Doar că nu punem pe primul plan a-I bineplăcea Lui: nu este acesta primul nostru scop, ci este mai degrabă un fel de adaos. Căci ţelul nostru este de a-i place lumii şi obiceiurilor lumeşti. Puneţi acum pe primul plan a-I bineplăcea Domnului şi rearanjaţi-le pe toate celelalte potrivit cererilor acestui unic ţel: şi se va schimba starea voastră lăuntrică... Totul va rămîne ca mai înainte... numai inima va fi nouă. Asta-i tot! Este mult, oare?! [...]

Cinci învăţături despre calea mântuirii

Căci ce fel de mîntuire poate aştepta cineva care nu păstrează învăţătura adevărată a credinţei şi a Bisericii şi gîndeşte greşit sau despre Dumnezeu, lume şi om, sau despre actuala stare decăzută a noastră, sau despre mijlocul restaurării fiinţei noastre, care este unul singur, sau despre moarte şi viaţa noastră viitoare, sau despre oricare dintre dogme, cînd Însuşi Domnul ne spune că, de se va lepăda cineva de cuvintele Lui în neamul acesta desfrînat şi păcătos, de acela se va lepăda şi El în faţa Tatălui Său, care este în ceruri (Marcu 8, 38)? Iar cel ce va fi lepădat de Domnul, unde îşi va găsi locul? Desigur că nu în Împărăţia Cerurilor. Dar iată că există oameni care spun: „Crede cum vrei, este suficient să trăieşti corect şi nu te teme de nimic”, ca şi cum poţi trăi corect fără să ai principii sănătoase despre lucrurile pe care ne învaţă adevărata credinţă! Nu vă amăgiţi, fraţilor! În alcătuirea vieţii adevărate nu intră numai comportamentul, ci şi modul sănătos de judecată, aşa că despre cel căruia îi lipseşte acesta nu putem spune că viaţa lui este bună şi dreaptă. Pe de altă parte, a trăi corect înseamnă a trăi într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu; o viaţă bineplăcută Domnului este trăită în întregime după voia lui Dumnezeu, iar una dintre primele definiţii ale voii lui Dumnezeu faţă de noi este să credem în Cel pe care L-a trimis, adică în Domnul Iisus Hristos şi

în Dumnezeiasca Sa învățătură. Aşadar, cel ce spune: „crede cum vrei, numai trăieşte corect”, în timp ce avem poruncă să ținem adevărata credință, se aseamănă cu acela care îşi distruge singur fundația pe care vrea să-şi ridice casa, sau cu cel care vrea să traverseze un rîu cu o barcă, al cărei fund îl găureşte chiar el.

Ce fel de mîntuire poate aştepta acela care încalcă anumite porunci dumnezeieşti, ca de pildă porunca dreptății sau a milosteniei, a înfrînării sau a hărniciei, a curățeniei sau a neagonisirii, a fidelității conjugale sau oricare alta, micşorîndu-şi greutatea păcatelor cu unele interpretări deformate, ca de exemplu „firea îndeamnă, inima cere”, sau încercînd să le ascundă chipul hîd de conştiință prin unele fapte de evlavie vizibile şi uşor de împlinit, ca umblatul pe la biserici, împodobirea icoanelor prețioase sau aprinderea candelelor? Ce fel de mîntuire, repet, pot aştepta aceştia, cînd este spus clar că, de vrei să intri în viață, păzeşte poruncile (1 Ioan 3, 23; Matei 19, 17), şi că nedrepții, de orice fel ar fi, nu pot moşteni Împărăția lui Dumnezeu (1 Corinteni 6, 9)? Desigur că este nevoie, este într-adevăr nevoie pentru mîntuire şi de fapte vizibile de evlavie, dar nu numai de acestea: este obligatorie şi împlinirea tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. ***Pe acestea trebuia să le faceți şi pe acelea să nu le lăsați***, spune Domnul (Matei 23, 23). Nu poți merge fără picioare şi nu poți zbura fără aripi; la fel, nu poți ajunge la Împărăția Cerească fără împlinirea poruncilor. [...]

Ce este de trebuință celui ce se pocăieşte şi porneşte pe calea cea bună a mîntuirii

Celui ce se pocăieşte şi porneşte pe calea cea bună a mîntuirii îi sînt de trebuință următoarele:

1. Să se predea unui conducător pe această cale.

2. Să se înconjoare cu reguli pentru împlinirea cuviincioasă a fiecărui lucru.

3. Să fie pregătit pentru nevoințe şi necazuri, căci a pornit pe o cale îngustă şi plină de suferințe.

4. Şi, pentru a le suporta cu bine pe toate, să aibă duhul arzător sau să aibă rîvnă fierbinte spre mîntuire şi spre a-I bineplăcea lui Dumnezeu. [...]

I. Viața trăită sub îndrumare

[...] Aşadar, nu se află om mai nefericit, mai apropiat de pieire decît acela care nu are o călăuză pe calea spre Dumnezeu, mai ales cel ce abia s-a desprins din viața cea rău trăită dinainte. Pe larg şi cu mult folos a zugrăvit aceasta Sfîntul Dorotei în cuvîntul său pe această temă, cuvînt pe care îl sfătuim pe orice nevoitor să-l poarte cu sine şi să-l citească cît mai des (vezi Învățătura a cincea).

Sfîntul Petru Damaschinul, în prima sa carte din Filocalia, ia la rînd pe toți oamenii din toate timpurile, în toată diversitatea vîrstelor, constituțiilor, chemărilor şi a stării materiale şi găseşte printre ei - trecînd peste deosebiri, care merg uneori pînă la opoziții - atît dintre cei care se mîntuiesc, cît şi dintre cei care pier. „Cugetînd la aceasta - spune el - mi-am frînt sufletul şi, în nedumerirea mea, îmi chinuiam mintea cu întrebarea: „De ce se întîmplă aşa? Care este începutul mîntuirii sau al pieririi noastre?” Mult se trudi Sfîntul cu această întrebare, căutînd cu mintea o rezolvare dreaptă şi iată ce judecată găsi la Sfinții Părinți: începutul fiecărui bine şi al fiecărui rău este în mintea dată omului şi, după minte, în voință. Începutul mîntuirii este ca omul să-şi lase dorințele şi socotelile sale şi să împlinească dorințele şi socotelile lui Dumnezeu. Înainte de Lege, în Lege şi sub har se află mulți mîntuiți, pentru că aceştia au iubit înțelepciunea şi voia lui Dumnezeu, mai mult decît propria lor înțelegere şi voie; şi iarăşi, în toate aceste vremuri se află mulți care au pierit, pentru că au dat întîietate dorințelor şi voii lor, în locul celor ale lui Dumnezeu. Iar voia lui Dumnezeu nu o putem afla (în cazuri particulare) decît prin judecată, dar nu prin propria noastră judecată, ci întărită prin întrebarea celor încercați, care au darul judecății. Numai astfel putem afla ce fel de fapte voieşte Dumnezeu de la noi. Altfel, nicicum nu ne putem mîntui. Fără aceasta, nici ceea ce socotim noi că este bun nu ne este de folos, ori pentru că nu este făcut la momentul potrivit, ori pentru că nu ne este, de fel, necesar. Tot aşa, Sfîntul Ioan Casian, dovedind că trebuie să le facem pe toate cu judecată pentru a cunoaşte care este judecata adevărată şi venită de la Dumnezeu şi care este cea mincinoasă şi fățarnică, diavolească, îl citează pe Avva Moise: judecata adevărată nu vine altfel decît în urma smeririi adevărate, atunci cînd le descoperim părinților nu numai ceea ce vrem să facem, ci şi ceea ce gîndim, şi nu ne încredem de fel în propria noastră judecată, ci în toate urmăm

povața bătrînilor înduhovniciți, considerînd bun ceea ce ei consideră că este bun. O astfel de conduită nu numai că îl călăuzeşte cu bine pe om, nevătămat pe calea cea dreaptă, dar îl şi apără de toate cursele diavolului. Căci cel ce-şi conduce viața după judecata şi sfatul celor care au izbutit (pe calea credinței), acela nu va cădea înşelat de diavol, deoarece, chiar prin actul mărturisirii şi al descoperirii gîndurilor rele față de părinți, el le curmă şi le face neputincioase. Aşa cum un şarpe scos la lumină dintr-o văgăună întunecoasă se străduieşte să fugă şi să se ascundă, la fel gîndurile viclene, descoperite prin spovedanie şi prin mărturisirea lor către părinți, fug de la om (Dialogul al doilea, Capitolul 10).

Este esențială necesitatea de a te supune conducerii altora şi foloasele ei sînt incalculabile, dar nu este indiferent cui să te încredințezi. Mulți părinți - după cum spune în acelaşi loc Sfîntul Casian - aduc în loc de folos pagubă, şi în loc de mîngîiere, disperare celor ce vin la ei să le ceară sfatul şi întăreşte această observație cu un exemplu. Sfîntul Petru Damaschinul spunea că de multe ori a fost vătămat de cei la care venea cu întrebări. Iată de ce, scrie el că nu oricine este vîrstnic cu anii este capabil să îndrume, ci numai cel ce a atins nepătimirea şi a primit darul judecății. Este bine să nu-ți ascunzi gîndurile de părinți, însă nu trebuie să le dezvălui fiecăruia pe care-l întîlneşti în cale, ci numai părinților înduhovniciți şi avînd darul dreptei judecăți, celor albiți de înțelepciune, iar nu numai de ani. Mulți, privind numai la vîrsta înaintată, şi-au descoperit gîndurile şi, din pricina neiscusinței celor care i-au ascultat, în loc de lecuire, au căzut în deznădejde. Nu fiecare este în stare să îndrume, nu numai din pricina propriei neîmbunătățiri şi nedesăvîrşiri, ci, adesea, din pricina repeziciunii cu care a sporit. Mulți, din cauza marii lor simplități şi a focului rîvnei, trec foarte repede de primele trepte şi, astfel, sar peste multe încercări, care le rămîn necunoscute. Cei neispitiți nu pot da ajutor celui ispitit. [...]

Iată cum vorbeşte despre aceasta Sfîntul Vasile cel Mare: „Cu multă băgare de seamă şi cu bună cumpănire străduieşte-te să-ți găseşti drept călăuză în viață un bărbat neînşelat, iscusit în îndrumarea celor ce merg spre Dumnezeu, înfrumusețat de virtuți, priceput în Scripturile Dumnezeieşti, fără multe griji, neiubitor de arginți, neagonisitor, iubitor de tăcere, avînd dragoste de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemînios, fără ținere de minte a răului, mult folositor pentru cei ce se apropie de el, neiubitor de slavă deşartă, neorgolios, neiubitor de mîngîieri, neschimbător, care nu pune nimic mai presus de Dumnezeu.” Acestea sînt desăvîrşirile unui părinte adevărat! Fără ele, nu va putea, indiferent de străduința sa, să conducă spre mîntuire sufletele care i s-au încredințat. Calea spre Dumnezeu o putem cerceta din cărți, din pildele şi învățăturile Sfinților Părinți, şi o putem arăta şi altora; dar conducătorul nu trebuie doar să arate, ci să şi conducă, şi nu trebuie doar să conducă, ci oarecum să poarte în spate. Prin rugăciunea sa, el trebuie să fie un puternic mijlocitor în fața lui Dumnezeu şi un izgonitor al vrăjmaşilor nevăzuți, iar pentru aceasta trebuie să aibă îndrăzneală şi credință puternică, prin care să se arunce neispitit asupra puterii vrăjmaşe, acestea se fac sau se dobîndesc pe o a doua treaptă, cea a desăvîrşirii. Sfîntul Ioan Scărarul i se arată în somn şi-l trezeşte pe ucenicul peste care tocmai era să se prăbuşească un munte. Sfîntul Varsanufie are o mulțime de experiențe în care, prin rugăciunile sale, ucenicii săi se izbăveau de chinurile patimilor şi de năprasnele dracilor. Ca să poți călăuzi, trebuie să vezi toate încurcăturile drumului, să le cunoşti din experiență proprie şi să ştii cum pot fi depăşite; iar pentru aceasta trebuie să te afli la o anumită înălțime, de pe care să poți vedea toate drumurile şi pe toți cei ce merg pe ele, şi pe acela dintre ei care ți s-a încredințat. Cu cuvîntul său, ca printr-o mişcare a mîinii, conducătorul îl va îndruma cum să meargă drept, fără abateri, repede, fără rătăcire, printre toate încurcăturile drumului. Cei ce nu s-au curățat de patimi stau cu toții pe aceeaşi treaptă, fie că sînt învățați sau neînvățați, fie că au citit sau nu despre ştiința nevoinței. Cei ce alcătuiesc mulțimea nu văd încotro şi cum să meargă, ci doar se înghesuie unii într-alții şi merg la nimereală, cînd într-o parte, cînd într-alta, aşteptînd să li se arate cărarea cea bună ca să iasă la liman, cu toate că ar putea ieşi imediat, dacă s-ar lăsa călăuziți de o voce din afara mulțimii. Totul stă în înfrîngerea patimilor: cel ce nu şi-a învins patimile nu poate da o regulă de încredere pentru înfrîngerea lor, pentru că el însuşi este pătimaş şi judecă pătimaş. De aceea, un conducător inteligent, dar neîncercat niciodată nu te va duce departe, cu toate bunele sale intenții. Atît acesta, cît şi cel călăuzit, vor vorbi, vor discuta despre căile Domnului şi vor bate pasul pe loc. În afară de aceasta, el trebuie să aibă o anumită putere conducătoare naturală asupra sufletului ucenicului, pe care să-l cunoască la fel ca pe al său, pentru ca acesta să i se supună fără cîrtire şi fără comentarii. Dar nu poți avea puterea duhului fără să-ți fi supus patimile şi fără să fi primit Duhul lui Dumnezeu. Fără aceasta, cuvîntul va fi întotdeauna neputincios, neroditor, pentru că nu poate da naştere la ceea ce nu este în el, aşa cum ne învață Cuviosul Macarie cel Mare. Iată cîte desăvîrşiri trebuie să aibă un adevărat conducător, un îndrumător de nădejde! Dar şi cel ce i se încredințează, atunci cînd Domnul îl va învrednici să-şi găsească o asemenea călăuză, îşi asumă mari şi severe obligații.

Esența îndrumării şi puterea ei stau în legătura tainică dintre părinte şi ucenic, făcută în fața lui Dumnezeu, prin care părintele ia asupra sa mîntuirea sufletului ucenicului, iar ucenicul se predă pe sine în întregime acestuia. În această legătură sau făgăduință reciprocă se află deosebirea esențială dintre conducere şi sfătuire sau întrebare. Îndrumarea dată în ultimele cazuri nu te leagă, pe cînd, dincoace, fiecare cuvînt este lege; acolo, cel ce întreabă are încă libertatea să judece şi să verifice, pe cînd aici orice cercetare este nelalocul ei şi duce la pierzanie. Ucenicul se predă pe sine cu totul. „Tu - spune Sfîntul Vasile cel Mare - predă-te lui sărăcit cu desăvîrşire, adică să nu mai ai nimic al tău sau pentru tine, ci totul să-i aparțină părintelui; altfel, rămăşița vechilor frămîntături va strica iarăşi ceea ce se pune în tine şi tot acest amestec va fi fad, neplăcut Domnului, va fi dezgustător.” Sfîntul Ioan Scărarul dă un exemplu, cum un ucenic îi spunea îndrumătorului său: „M-am încredințat ție, cuvioase părinte, aşa cum fierarului i se încredințează fierul” (Cuvîntul al patrulea, punctul 23). Asemeni pînzei curate în mîinile pictorului sau asemeni unui bun material în mîinile sculptorului, la fel este ucenicul în mîinile părintelui său. El a luat asupra sa jugul lui Hristos, hotărît să-I bineplacă, iar acum - aşa cum spune Sfîntul Scărar - încearcă să pună greutatea de pe grumazul său pe cel al altuia (ibidem, punctul 5). El se aseamănă celui care, ținut deasupra apei de mîinile altuia, se pregăteşte să traverseze marea înot (ibidem). De aceea, el numeşte viața sub îndrumare moarte de bunăvoie, mormînt, călătorie în timpul somnului, înot neprimejduit. Într-un fel, ucenicul nu este cel ce lucrează, ci cel asupra căruia se lucrează.

Aceasta, din punctul de vedere al ucenicului. Din punctul său de vedere, şi părintele dă o făgăduință hotărîtă că răspunde de mîntuirea sufletului ucenicului, ale cărui păcate şi le asumă, ca şi răspunsul în fața Înfricoşatei Judecăți. Această idee este exprimată în multe locuri şi foarte adesea de Sfîntul Varsanufie. De pildă, unuia care cerea: „Dă-mi cuvîntul, stăpîne, că răspunzi de mine în fața lui Dumnezeu şi că nu va fi vătămare asupra mea”, îi răspunse: „Scumpul meu suflet mi-l pun pentru tine, numai moartea ne va despărți” (Răspunsul al 57-lea); altuia îi răspunse: „Ia aminte la ceea ce scriu şi ascunde în sufletul tău: Voi face aşa că vei auzi bucurie cerească, împărătească, dumnezeiască, vei fi moştenitorul darurilor mele” (Răspunsul al 10-lea); altuia: „Iau asupra mea jumătate din păcatele tale”, şi, după ce acesta îşi spori cererea: „Bine, le iau pe toate, pentru ascultare” (Răspunsurile 163, 164). Iată ce făgăduieşte: „Dacă păstrezi legămîntul meu la fel ca pe al lui Dumnezeu, mărturisesc că răspund de tine în ziua cînd Dumnezeu va judeca în taină pe oameni” (Răspunsul al 58-lea). Iar într-alt loc se roagă: „Prea Puternice! Ori primeşte, o dată cu mine, şi pe copiii mei în Împărăția Ta, ori şterge-mă şi pe mine din cartea Ta” (Răspunsul al 110-lea). Dar o făgăduință atît de copleşitoare se dă numai în condițiile împlinirii hotărîte, energice, necîrtitoare de către ucenic a tuturor poruncilor părintelui, din inimă, ca şi cum ar fi poruncile lui Dumnezeu, astfel încît, la cea mai mică abatere, legămîntul este rupt şi făgăduința îşi pierde puterea. Părintele purcede să ridice la cer, am putea spune că pe mîinile sale, sufletul ucenicului, dar cu condiția ca şi acesta, să caute, să se străduiască, să se nevoiască. Dumnezeu îi ajută unui astfel de căutător într-ale credinței, şi cel ce se încrede în Domnul - Care vrea ca toți să se mîntuiască - acela nu se îndoieşte că totul - şi cuvîntul, şi fapta, vor conlucra la mîntuirea lui. De fapt, părintele devine mijlocitor între ucenic şi Dumnezeu, mijlocitor nemincinos, fidel, neprimejdios: ceea ce a spus, aceea va fi.

Astfel, unuia îi spune: „Să se înscrie cuvintele mele în inima ta, înfăşoară-ți-le în jurul mîinilor, ca să le ai mereu înaintea ochilor” şi, mai departe: „Arată-le şi prin împlinire cu fapta” (Răspunsul al 11-lea). Altuia îi spune: „Mă rog, ziua şi noaptea mă nevoiesc pentru sufletul tău, dar străduieşte-te şi tu, urneşte-te, altfel, totul este zadarnic. Caută sare şi te voi săra” (Răspunsurile 24, 70). Şi încă: „Dacă vei încălca ceva din acestea, eu nu sînt vinovat; tu vei vedea şi vei răspunde în ziua cea înfricoşătoare” (Răspunsul al 57-lea).

Astfel, între cei doi se creează o legătură nezdruncinată, de inimă, o legătură duhovnicească, în care părintele se dizolvă cu duhul în fiu, şi fiul în părinte; şi aceasta, nu numai pe perioada formării duhovniceşti, ci pentru veşnicie. Sfîntul Varsanufie îi scrie unuia aflat în suferință: „Văzînd suferința şi tulburarea ispitei care te-a cuprins, m-am îmbolnăvit atît de tare, ca niciodată”, amintind totodată cuvintele Apostolului: „Cu cel ce suferă, şi eu sufăr” (ibidem). Altuia îi spune: „Sînt nedespărțit de tine; cînd mergi la ascultare față de frați, întotdeauna merge cu tine şi inima mea, care a binevoit întru Domnul” (Răspunsul al 27-lea). Sau: „Prin harul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu mă despart de tine, ci, prin dragostea ta, sînt pururi cu duhul alături de tine” (Răspunsul al 55-lea). Sau, mai departe: „Frate, îți spun ca propriului meu suflet, căci Domnul a legat între ele sufletele noastre, spunîndu-mi: „să nu te desparți de el” (Răspunsul al 159-lea). La Sfîntul Ioan Scărarul, adevăratul ucenic este zugrăvit astfel: Un suflet legat de păstorul său prin dragostea şi credința lui Hristos nu se va depărta de el nici cu prețul vărsării de sînge, mai ales dacă rănile i-au fost cîndva vindecate de acesta. Sufletul ține minte cuvintele celui care a spus: nici Îngerii, nici Începătoriile, nici Puterile... nici vreo altă făptură nu ne poate despărți de dragostea lui Hristos. Dacă cineva nu îşi va avea sufletul astfel legat, împletit (cu celălalt suflet) şi agățat (de acela), degeaba îşi petrece viața în purtări

fățarnice şi prefăcute față de părinte (Cuvîntul al patrulea, punctul 28). În această uniune sufletească stă toată puterea şi esența legăturii (dintre ucenic şi părinte). Prin aceasta, asupra ucenicului neputincios se revarsă toată puterea părintelui. De aceea, vrăjmaşul încearcă pe toate căile să distrugă această legătură, atît prin gînduri ascunse, cît şi prin vedenii, prin care insuflă ba neîncredere, ba bănuială, ba dorința de a trece la alt părinte, după cum vedem din pildele Sfîntului Varsanufie (Răspunsul al 159-lea şi următoarele). Datorită importanței sale, această legătură sufletească trebuie să fie primul lucru pentru care să se roage ucenicul: „Dezvăluie-I cu mintea lui Dumnezeu credința şi dragostea ta neprefăcută față de îndrumătorul tău, şi Dumnezeu îl va înştiința în taină de dragostea ta pentru el şi îl va face să fie la fel de binevoitor şi de prietenos față de tine.” (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 45).

O astfel de uniune este, de altfel, o mare taină duhovnicească, căci este făcută de Însuşi Dumnezeu. Nu fiecare poate fi cu adevărat părinte duhovnicesc oricărui ucenic şi nu fiecare poate fi ucenic adevărat oricărui părinte. Celui ce caută credință deplină şi cu încredere, Domnul îi arată şi îl conduce către acela care poate, prin puterea Sa, să-l aducă la mîntuire; îl înştiințează în duh pe vrednicul părinte duhovnicesc să îl primească şi să poarte greutatea acelui neputincios. Aşa vedem la Sfîntul Varsanufie: Ioan i se arătase şi apoi nu mai veni multă vreme. Cînd Avva Serid crezu că nu va mai veni deloc, Sfîntul Varsanufie îi spuse: „Cu trupul lipseşte, dar cu duhul e alături de noi şi nu se va despărți pînă în veci” (Răspunsul al 5-lea); şi încă mai înainte spunea: „Cu doi ani înainte, Domnul mi-a spus că va veni” (Răspunsul 1). Unul dintre ucenici îi spuse: „Domnul mi te-a trimis liman şi adăpost” (Răspunsul al 159-lea); iar altuia îi spunea: „Credem că Domnul te-a adus aici: nu ispiti harul” (Răspunsul al 163-lea).

De aici se descoperă de la sine cum trebuie să fie ucenicul în relațiile cu părintele său. Tot ce se referă la acestea decurge firesc din duhul în care ucenicul se predă pe sine părintelui şi din unirea care are loc între ei. Ucenicul trebuie să aibă deplină şi neîndoită încredere în părintele său: să aibă credința că acesta cunoaşte calea lui Dumnezeu, că poate conduce pe ea spre desăvîrşire şi că îl va călăuzi şi pe el, că este puternic în fața lui Dumnezeu şi că Dumnezeu îi va arăta, prin el, calea cea dreaptă şi nerătăcită; de aceea, toate îndrumările sale trebuie primite ca fiind cu totul adevărate, pe deplin mîntuitoare şi bineplăcute Domnului. Această credință trebuie să fie luminoasă, curată şi neîntunecată de nici cel mai mic nor al îndoielii, căci şubrezirea ei este şi şubrezirea legăturii sufleteşti, iar şubrezirea legăturii sufleteşti compromite întreaga lucrare şi o face neroditoare. De aceea, trebuie să păstrăm această credință ca pe ochii din cap. „Cîtă vreme credința înfloreşte în suflet - spune Sfîntul Ioan Scărarul - atît timp trupului îi izbuteşte toată slujirea; dar, imediat ce cineva se atinge de piatra credinței, nu încape îndoială că acela va cădea, căci adevărat este că tot ce nu este din credință este păcat (Romani 14, 23) ....Dacă supuşii, în simplitatea inimii lor, nu vor recurge la viclenii diavoleşti, din curiozitate față de poruncile părintelui, atunci vor străbate cu bine drumul spre Domnul” (Cuvîntul al patrulea, punctele 7, 9).

De aceea, Părinții se încredințau mai întîi de fidelitatea celor pe care-i primeau sub ascultare, şi dacă constatau că aceasta lipseşte, nici nu-i primeau. Astfel, Sfîntul Varsanufie nu-l primea pe unul sub ascultare, cînd observă neîncredere la acesta; iar cînd (prin năvălirea vrăjmaşului) neîncrederea se strecura în inima celui pe care-l primise, se grăbi să îl vindece (Răspunsul al 161-lea). Trebuie să ne încredem fără nici o cercetare în cei care au primit să se îngrijească, în Domnul, de mîntuirea noastră - spune Scărarul - chiar dacă ni s-ar părea că aceştia ne cer ceva potrivnic mîntuirii. Tocmai atunci, ca într-un creuzet al smereniei, ne este pusă la încercare încrederea în ei. Căci acela este semnul adevăratei încrederi, cînd cineva, cu toate că vede că ceva îi contrazice oarecum aşteptările, totuşi, întrucît aşa au rînduit călăuzitorii, se încrede cu totul în aceştia (Cuvîntul al patrulea, punctul 104).

Trebuie să-şi cinstească părintele în toate felurile, să-i păstreze imaginea cinstită, luminoasă, nu numai în cuvînt şi în sentimente, dar nici în minte să nu aibă nimic care să-i întunece imaginea sau să-i micşoreze lumina. „Dacă dorim spune Scărarul, cu toată smerita înțelepciune, să ne plecăm grumazul sub jugul Domnului şi să-i încredințăm altuia, fără fățărnicie, mîntuirea noastră, atunci, înainte de a intra în mînăstire, dacă avem cît de cît discernămînt şi rațiune, trebuie să cercetăm şi să ne punem la încercare părintele, trebuie să-l ispitim, pentru a nu nimeri, ca să spun aşa, nu la un cîrmaci, ci la un simplu greblar, nu la un vindecător, ci la un bolnav, nu la un neprihănit, ci la un iubitor de mîngîieri, nu la liman, ci într-o viitoare şi să nu ne pregătim, astfel, singuri naufragiul.” La intrarea pe terenul bunei cucernicii şi al respingerii lumii, nu mai trebuie să judecăm cu asprime pe bunul nostru conducător în nevoințe, cu toate că, om fiind, şi acesta poate avea - vom vedea - unele greşeli, puțin importante. Altminteri, dacă ispitim cu severitate faptele părintelui nostru, nu vom avea nici un folos din lăsarea lumii. Cei care vor să-şi mențină neştirbită pentru totdeauna încrederea în povățuitorii lor trebuie să-şi păstreze în inimă neşterse şi neuitate virtuțile lor, pentru ca, atunci cînd diavolii vor încerca să semene în ei neîncrederea față de părinți, să le închidă gurile cu amintirea virtuților acestora... Dacă gîndul te face să-ți acuzi sau să-ți huleşti

părintele, fugi de această tentație ca de curvie şi nu lăsa şarpelui acestuia nici o speranță, nici un loc, nici o intrare, nici o apropiere, ci dimpotrivă, strigă-i: „O, amăgitorule! Nu eu o să-mi judec stăpînul, ci el este pus judecător peste mine!” (Cuvîntul al patrulea, punctele 6-7). Această cinstire şi evlavie statornică creşte sub oblăduirea credinței şi prin credință se întăreşte; şi, dimpotrivă, slăbeşte o dată cu slăbirea credinței şi invers. De aceea, acestea două sînt țintele înspre care vrăjmaşul îşi îndreaptă săgețile. Adesea el plăsmuieşte chiar năluciri întru întunecarea cinstei părintelui, ca să-l îndepărteze pe ucenic de la el; aşa a suferit Elisei, ucenicul lui Isaia. De aceea, cînd în Scara, ucenicul îl întreabă pe Ioan Savaitul, care îl sfătuise să se încredințeze unui părinte: „Şi dacă acest părinte, din nepriceperea sa, va greşi cu ceva? Starețul îi răspunde: Chiar de l-ai vedea păcătuind, nu te depărta de la el, ci spune-ți în sinea ta: Frate, de ce-ai venit aici? Atunci vei vedea cum va fugi de la tine orice înălțare de sine” (Cuvîntul al patrulea, punctul 112).

În toate trebuie să ne încredem în părinte sau să ne păstrăm convingerea că, prin rugăciunea părintelui, orice trebuință ne va fi împlinită, orice rău va fi respins, orice bine ne va fi dăruit. „Ține-te de mine - spunea adesea părintele Varsanufie - că te voi scoate afară şi te voi aduce grabnic la linişte şi te voi arăta lui Dumnezeu”; sau: „Vei fi urmaşul meu, te vei învrednici de darurile mele”; sau: „Vom fi culcați amîndoi în aceeaşi raclă.” Toate acestea sînt cuprinse în credință, în încrederea că Domnul - Cel ce caută mîntuirea tuturor - îl va mîntui pe ucenic prin părinte şi va face totul pentru el, după credința lui. Ucenicul aşteaptă ca Domnul, în bunătatea Sa, să îl miluiască pentru rugăciunile părintelui, să îi ierte păcatele şi să nu îl lipsească nici de bunătățile duhovniceşti. De aceea, el aleargă din toate puterile la părinte, ca un fiu, cu speranța neîndoită că va primi mulțumire şi o primeşte. Ucenicii Sfîntului Varsanufie spun adesea: „Rosteşte un cuvînt, şi aşa va fi. Tu ne eşti limanul.” Cînd părintele se îmbolnăvise, ei strigau: „Ce o să ne facem acum?.”

Urmarea firească a încrederii, a cinstirii şi a speranței trebuie să fie liniştirea sub ocîrmuirea părintelui, ca sub un acoperiş neprimejduit. Prin supunerea față de acesta, ucenicul îşi retează orice preocupare pentru el însuşi, orice grijă şi orice temere. El îi spune din inimă părintelui, scrie Sfîntul Varsanufie: „Cred că Domnul, prin tine îmi va izbăvi sufletul; fă cu mine ce te va inspira Domnul. Eu nu mai sînt eu” (Răspunsul al 57-lea). „Dacă cineva - spune Scărarul - s-a predat cu conştiință curată, pentru totdeauna părintelui său, acesta nu se mai teme de moarte, la fel cum nu se teme de somn, ştiind cu siguranță că la ieşirea din viața aceasta nu de la el, ci de la îndrumătorul său se va cere răspuns” (Cuvîntul al patrulea, punctul 50). De aceea, el consideră lucrarea mîntuirii sale ca şi rezolvată. „Ține minte cît vei trăi - adaugă Scărarul - pe acel mare nevoitor, care de-a lungul a optsprezece ani încheiați nu a auzit niciodată cu urechile trupeşti de la îndrumătorul său cuvîntul „mîntuieşte-te”, în schimb zilnic, cu auzul sufletesc, auzea de la Domnul nu „mîntuieşte-te” - care înseamnă numai dorință şi nu este sigur că se va împlini - ci „eşti mîntuit”, care înseamnă siguranță şi certitudine” (ibidem, punctul 106). Iată cu cîtă hotărîre îl liniştеşte pe ucenic Însuşi Domnul. De partea lui rămîne doar zeloasa, sîrguincioasa, energica lucrare după îndrumările părintelui călăuzitor. Căci liniştirea nu înseamnă absența lucrării, ci doar retezarea oricărei griji referitoare la treaba pe care o faci, la roadele şi la reuşita ei. Ucenicul trebuie să fie mereu pregătit, să fie mereu într-o stare de încordare atentă, iar nu copleşit de lenevire. Sfîntul Ioan Scărarul şi-l închipuie stînd liber pe cele două picioare, dintre care un picior îl întinde spre slujire, iar pe celălalt îl ține nemişcat la rugăciune (Cuvîntul al patrulea, punctul 2); iar ascultarea o numeşte călătorie ce se face dormind (ibidem, punctul 3) - călătorie, după osteneală şi realizări; făcută în somn, pentru că nu este el cel care o face. Sfîntul Varsanufie le adresa adesea celor care îi cereau ajutorul următorul cuvînt: „Trudeşte, nu sta într-un loc, transpiră la lucrul pe care ți l-am spus să-l faci” (Răspunsul al 61-lea). „Eu mă rog pentru tine lui Dumnezeu - spunea el - dar dacă nu te vei ruga şi tu Lui la fel, mare este ruşinea” (Răspunsul al 70-lea). Părintele duhovnicesc purcede să-l mîntuie pe ucenic dar, în aparență, prin puterile aceluia; vrea să fie lucrătorul dar în el (în ucenic) să fie sufletul lui. Iar ucenicul se mîngîie numai în fericita bună nădăjduire şi încredințare a sorții sale, fiind în acest timp, copleşit de trudă şi de sudoare.

Lucrul sub conducerea părintelui-îndrumător îl obligă pe ucenic la următoarele trei acțiuni:

a) Să nu-şi închipuie nimic cu mintea sau cu inima nici referitor la trecut, nici la viitor, să nu se încreadă în sine, să nu se încreadă cu nimic în mintea şi în inima sa. Să nu ştie nimic despre nimic, chiar să nu vrea să ştie şi să-i fie teamă să se gîndească la aşa ceva, fără indicația părintelui. Să nu ia hotărîri de unul singur: că aceasta sau cealaltă este bună sau rea, nici referitor la sine, nici la ceilalți, ci să facă aşa cum îi spune părintele. Să nu pună la cale şi să nu hotărască nimic, nici măcar pentru clipa următoare, pentru că aceasta depinde de părinte. Astfel, această renunțare la orice plan este oprirea hotărîtă a oricăror mişcări lăuntrice de sine stătătoare, este golirea, deşertarea de tot. Ea cere ca mintea să nu formuleze nimic, inima să nu simtă, voința să nu aspire; gîndurile,

dorințele, gusturile ne conduc unde vor ele şi cînd vor ele, dar în lipsa lor sîntem într-o stare de deşertare şi de aşteptare. Aceasta e o viață lipsită de curiozități - după cuvintele Scărarului (Cuvîntul al patrulea, punctul 3) - sau este neîncrederea în forțele proprii, în toate faptele bune, chiar pînă la sfîrşitul vieții (ibidem, punctul 5). În acest fel, se înăbuşă propriile simțiri, propriile gusturi şi păreri asupra lucrurilor. Este bine ceea ce părintele consideră că este bine; este rău ceea ce el consideră că este rău, chiar dacă ție ți s-ar părea bun. În această stare se află cel deşertat în fața îndrumătorului său, fiind gata să primească tot ce se pune în el.

b) Dar, cu toată dorința şi osteneala, să ne aducem în stare de totală tăcere este, hotărît lucru, imposibil. Se vor naşte gînduri, formulări, judecăți, planuri, dorințe, temeri, pofte; neîncetat vor striga dinăuntrul nostru cînd una, cînd alta. Referitor la toate acestea, este o singură regulă: să-i descopere îndrumătorului, şi bune, şi rele. Astfel, întotdeauna ne vom curăța pe dinăuntru. Îndrumătorul va avea un temei ca să judece starea ucenicului; nu va exista pierdere de timp; vor fi îndepărtate orice fel de rătăciri ale gîndurilor şi ale inimii; sub supravegherea îndrumătorului, se va acumula experiență în discernerea gîndurilor, mai întîi în cele proprii, apoi şi într-ale altora. De aceea, Sfinții Părinți spun că această deschidere a inimii are o putere deosebită în lucrarea mîntuirii, chiar dacă s-ar manifesta față de altcineva decît față de părintele-îndrumător. Cu ajutorul ei putem evita orice primejdie, de a ne rătăci sau de a cădea, primind un răspuns prevenitor. Vasile cel Mare astfel porunceşte: „Oricine dintre supuşi, dacă vrea să arate o sporire vrednică de laudă şi să se deprindă cu obiceiul de a trăi neclintit după poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, nu trebuie să păstreze tăinuită nici o singură mişcare sufletească, ci să-şi descopere tainele inimii în fața acelora cărora li s-a încredințat să se îngrijească cu bunătate şi cu milostivire de neputințele fraților. Astfel, ceea ce este vrednic de laudă se consolidează, iar ceea ce nu este de laudă primeşte tratamentul corespunzător; printr-o asemenea nevoință, vom spori puțin cîte puțin în desăvîrşirea vieții" (Reguli expuse pe larg în întrebări şi răspunsuri, Răspunsul 26). Totodată - ne învață acelaşi Sfînt Părinte - să nu ne lăsăm amăgiți de o conştiință liniştită şi fără mustrări, îndepărtîndu-ne astfel de la destăinuirea gîndurilor şi de la buna sfătuire. Şi în bolile trupeşti - spune el - se întîmplă ca cei aflați în neputință să nu-şi simtă boala, dar să se încreadă mai mult în observațiile medicului, decît în propria insensibilitate; la fel este şi în cele sufleteşti. Descoperă-te altuia şi acesta va stabili dacă eşti sănătos sau neputincios şi care ți-e neputința. Aşa făceau Apostolii. Cînd Domnul le spuse: „Unul dintre voi mă va vinde", fiecare se întreba: „Oare nu eu sînt acela?" (Scurte pravile, 301). Sfîntul Varsanufie spune: „Nimeni să nu-şi ascundă gîndurile. Cine şi le ascunde, de acela se bucură duhurile rele, văzînd că au posibilitatea să-i piardă sufletul."

Cel ce-şi ascunde gîndurile rămîne nevindecat, căci ele se vindecă numai prin întrebări frecvente adresate părinților duhovniceşti (Răspunsul al 317-lea). Cel ce nu ascunde în adîncurile sale nici un fel de şarpe, acela îşi arată credința cu adevărat, iar cel ce ascunde rătăceşte încă în afara drumului mîntuirii - spune Sfîntul Scărar (Cuvîntul al patrulea, punctul 46). Legea de a dezvălui totul aduce o mare frică în suflet, nu numai să nu facă ceva rău, ci nici să nu spună sau să nu gîndească, amintindu-i de judecata ce va urma din partea părintelui îndrumător; această lege pune pe frică şi pe demoni, căci astfel nu-şi mai pot ascunde cu nici un chip uneltirile (ibidem, punctul 53). De aceea, dracii încearcă să ne îndepărteze de ea şi, temîndu-se să nu fie descoperiți, fug de acela care se dezvăluie întru toate; ei urăsc şi nu pot îndura nici măcar glasul sincerității, ne învață Sfîntul Dorotei (Povața a cincea). Şi ce mare uşurare are sufletul de la aceasta! Trei ani s-a chinuit unul sub povara nesincerității (Proloagele, 6 mai) şi apoi, cînd s-a depăşit pe sine, atunci a ieşit din el un nor întunecat, semn că nesinceritatea este lucrare satanică. Altminteri, cum ne va vindeca părintele, neştiind ce este în noi? Îndrumări generale putem găsi şi în cărți. De aceea, Sfîntul Scărar ne învață că ucenicul, după cum prima dată şi-a descoperit sufletul în fața părintelui său şi i-a povestit întreaga sa viață, la fel să nu se dezică nici pe mai departe, mărturisindu-se cu smerenie duhovnicului, mijlocitorului mîntuirii sale, ca lui Dumnezeu (Cuvîntul al patrulea, punctele 10, 63, 66). „Într-o mănăstire - mai scrie Sfîntul Scărar - am văzut că bucătarul purta la brîu un carnețel şi, întrebîndu-l la ce-i foloseşte, am aflat că-şi nota acolo tot ce gîndea peste zi şi toate acele gînduri i le spunea păstorului său. Dar nu numai pe el, ci şi pe mulți frați ai acelui lăcaş i-am văzut procedînd aşa. Mai tîrziu am auzit că această regulă fusese rînduită de marele părinte al acelui lăcaş" (ibidem, punctul 39). Un bun constructor de locuințe îşi socoteşte în fiecare seară, cu atenție, venitul sau cheltuielile din acea zi. Dar cum le va afla pe acestea, dacă nu-şi va nota totul cu regularitate în catalogul său? (ibidem, punctul 115).

c) Însă, lucrarea cea mai importantă a ucenicului este supunerea întru toate, pînă la cel mai mic amănunt, fără cîrtire, sinceră, fără judecare, din credință şi din inimă curată față de părintele său. Ucenicul trebuie să fie asemeni unei maşini, lipsit de sufletul său, care îi este înlocuit cu sufletul părintelui. Ucenicia este, după Sfîntul Scărar, deplina respingere a propriului suflet, manifestată în afară, în fiecare amănunt, prin faptele trupului, este omorîrea

mentală a mădularelor trupului, este mişcarea neispitită, este lepădarea de judecăţi proprii - chiar de ar fi cineva bogat în aceasta - este înmormîntarea voii proprii... Ucenicul este un fericit mort viu (Cuvîntul al patrulea, punctele 3, 4). El trebuie să se supună în simplitate, fără să judece, fără să cerceteze de este bine sau de e rău, de este greu sau uşor ceea ce i s-a poruncit; să se supună necontenit, cu răbdare, neclintit, fără nici un fel de vicleşug şi fără vreo îndoială (ibidem, punctele 5, 9). Trebuie să se mențină într-o asemenea stare, încît, orice ar avea de făcut, să facă nu pentru că el a vrut sau a avut inițiativa, ci pentru că aşa i s-a poruncit. De ai nevoie de ceva, cere voie şi fă; de nu ți se dă voie, rabdă, chiar dacă ți-este greu. Şi, dacă nu ai nici poruncă, nici vreo treabă de făcut, mai bine stai, dar nu fă nimic de capul tău. Tot ce este de la tine şi după capul tău este pierderea duhului, este totuna cu a înghiți otravă. Te-ai predat părintelui, de acum lasă-l pe el să facă ce vrea din tine şi cu sufletul tău. Altfel, se va întîmpla ca unul să zidească, iar altul să dărîme. Ultimul îşi face munca în van, iar munca primului şi lucrarea mîntuirii devin o trudă zadarnică. Ucenicul care o dată se supune, iar altă dată face voia sa - spune Scărarul - se aseamănă cu cel care într-un ochi îşi picură doctorie, iar în celălalt, var nestins (ibidem, punctul 60). Caută-ți o ascultare, împlineşte voia altuia şi fii neîntristat. Fericit cel ce şi-a omorît voia pînă la capăt şi toată îngrijirea de sine i-a încredințat-o îndrumătorului său întru Domnul: unul ca acesta va sta de-a dreapta Mîntuitorului răstignit (ibidem, punctul 44). Din trei virtuți - post, neprihană şi ascultare - prima conduce pînă la jumătatea drumului spre Dumnezeu, a doua, pînă la intrare, iar a treia, chiar pînă în fața lui Dumnezeu. Cîtă pace şi linişte are acesta în suflet! Nu se sinchiseşte de este bine sau nu ceea ce face, nici de ce vor spune alții, nici la ce va folosi, nici de este sau nu pe placul lui Dumnezeu. Cînd, dintre doi ucenici, unul împlineşte voia, în aparență nesocotită, a dascălului, iar altul nu, conducîndu-se după propria lui judecată, primul se foloseşte, iar al doilea se păgubeşte (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 108).

De aceea, regula generală a tuturor Sfinților este că cine trăieşte după capul său, acela trăieşte fără folos. Chiar de-ar face bine ceea ce face, nici în această situație conştiința nu-i poate fi împăcată. Va avea o permanentă nehotărîre şi tulburare şi ce-i mai important, starea lăuntrică a voii proprii rămîne aceeaşi. Fă totul cu sfătuire. Fără sfat eşti ca fără gard. Dacă acest lucru nu este lipsit de primejdie, ce să mai spunem de nesupunerea şi de contrazicerea directă! Aceasta este o lucrare de-a dreptul drăcească. Mai există încă speranță de îndreptare, cînd cineva se împotriveşte unui egal sau unui mai mic în rang, dar cel ce caută împotriva îndrumătorului său, despre acela nici nu mai merită să vorbim. Cel ce s-a lepădat de ascultare se predă voii sale, şi datorită voii sale - şi a răutății vrăjmaşilor - va pieri. Cel ascultător în toate ajunge grabnic la măsura copilăriei sau a simplității desăvîrşite, aşa cum ne zugrăveşte Sfîntul Scărar (ibidem, punctul 121). Printr-o ascultare hotărîtă, unii şi-au omorît pe vecie toată lupta lăuntrică cu patimile; alții au dobîndit o totală nepăsare şi nepătimire față de supărări; alții au atins cea mai înaltă treaptă a nerăutății şi a fireştii simplități a inimii, s-au făcut prunci, neavînd nici un vicleşug nici în cuvinte, nici în fapte (ibidem, punctele 20, 21). Un astfel de exemplu este Pavel cel Prost. Vasile cel Mare consideră o asemenea ascultare ca prima dintre virtuți (Canoane ascetice pentru cei ce se nevoiesc în viața de obşte şi în singurătate, capitolele 19, 22). El ne dă exemplul celor ce deprind vreo artă, care trebuie să execute pînă în cel mai mic amănunt ceea ce li s-a arătat; dă drept exemplu şi supunerea tăcută a lui Avraam, cînd i se poruncise să iasă din Caldeea şi, mai pe urmă, să-şi aducă fiul ca jertfă; din cealaltă parte avem exemplul Apostolulul Petru, care, după ce a fost mult lăudat pentru un cuvînt de împotrivire, care părea binevoitor, auzi: ***Înapoi de la mine, satano!*** În acelaşi fel tîlcuieşte el şi locurile din Scriptură: ***Ascultați pe mai-marii, voştri şi vă supuneți lor*** (Evrei 13, 17); ***Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă*** (Luca 10, 16).

Ansamblul relațiilor legitime față de părinte constă în a nu avea voie proprie, părere proprie, preferință personală: toate trebuie să fie ale părintelui, arătate de el, măsurate şi hotărîte de el, pînă la cea mai mică mişcare. Starea omului care acționează după această regulă, adică sub îndrumare, călăuzit, aflat în afara voii sale, este starea ascultării, mult lăudată şi prea-înălțată de Sfîntul Scărar şi, în general, de toți Sfinții Părinți. Calea ascultării sau a lepădării totale de rațiunea şi de voia proprie şi de orice conducere proprie, prin predarea de sine unui îndrumător de nădejde, dăruit de Dumnezeu, este calea cea scurtă şi grabnică - aşa cum o numeşte Sfîntul Scărar (Cuvîntul al patrulea, punctul 5). Cei care au pornit din toată inima pe ea ajung repede la desăvîrşire şi evită, neprimejduiți, orice cărare greşită, orice rătăcire şi întîrziere. Aceasta, atît prin starea lăuntrică a ucenicului, cît şi prin lucrarea părintelui asupra lui. Ucenicul nu are nimic al său. Asemeni Apostolilor, care i-au spus dumnezeiescului lor Învățător: pe toate le lăsăm, la fel spune şi simte şi el: „Nu sînt al meu, pentru că nici gîndurile, nici dorințele, nici cuvintele, nici faptele nu trebuie să fie ale mele. Chiar de aş avea ceva bun, pentru mine nu este bun, de vreme ce fac acel lucru din voia şi după mintea mea proprie.” Printr-o astfel de dispoziție şi lucrare, el îl loveşte în permanență drept în cap pe şarpele cuibărit în inima noastră: mîndria, a cărei principală însuşire este să facă totul după voia sa şi în beneficiul ei. Şi, deoarece de mîndrie atîrnă toate patimile, înseamnă că pe măsura stîrpirii mîndriei se sting şi celelalte patimi,

sufletul se luminează, se apropie de curăţenie şi de nepătimire. Prin faptul că nu se dă frîu liber ieşirii din inimă a vreunui lucru făcut sau început din proprie iniţiativă, se înăbuşă orice lucrare a mîndriei; prin descoperirea oricărui gînd nelegiuit, mîndria este slăbită, căci prin expulzarea urmaşilor ei, este privată de hrană; prin faptul că nimic nu se face din voie proprie, este lovită drept în inimă. Renunţarea la voia proprie este mîntuitoare chiar pentru cel care, neavînd un părinte duhovnicesc, se încredinţează altuia, chiar unui neînţelept, cu singurul ţel de a trăi desprins de judecata şi de voia sa. Iar rezultatul este rapid şi la înălţime. Acachie - din textul Sfîntului Scărar - trăia la un stareţ foarte capricios, de la care suferea bătăi şi învinuiri neîntemeiate, dar, pentru răbdare şi ascultare, luă cunună de mucenic, după cum a fost mai tîrziu descoperit de sus (Cuvîntul al patrulea, punctul 110). Şi Ioan Savaitul îl sfătuieşte pe unul dintre cei trei care veniseră la el: „Alege-ţi îndrumătorul cel mai sever şi mai aspru cu putinţă în neamul omenesc” (ibidem, punctul 112). Vedem că, cu cît este mai drastică lepădarea de sine, de voia şi de simţirile proprii, cu atît este mai mîntuitoare. De aceea dorise atît de mult Sfîntul să trăiască sub voia altuia. Ei suferă, se tulbură cînd rămîn în voia lor, simţind că au intrat pe o cărare necunoscută. Astfel se retează şi se curmă dinăuntru izvorul mîndriei şi al păcatului. Dar astfel se respinge şi orice pătrundere tulburătoare a lor în timpul somnului. Nici o insuflare a lumii şi a satanei nu primeşte aprobare, nici mintea şi nici inima nu se împacă cu ele, ci, dimpotrivă, prin mărturisire, sînt comunicate părintelui şi astfel sînt eliminate şi făcute de ruşine. Gîndul tăinuit este gînd de preacurvie, iar un adevărat ucenic nu preacurveşte astfel. El este mort, s-a transformat într-o fiinţă fără voie proprie, nu se încrede nici în sine, nici în faptele lui şi, aşa, se face vas încăpător şi pregătit pentru primirea harului.

Aceasta este binefacerea uceniciei din punctul de vedere al stării duhului ucenicului. Ucenicia este încununată chiar şi în lipsa unui părinte înţelept şi încercat; dar ceea ce aduce un părinte înţelept prin lucrarea sa asupra duhului ucenicului sau prin conlucrarea cu el şi prin adevărată cîrmuire, acestea nu pot fi înlocuite de nimic. Asemeni unui văzător, el vede dintr-o singură privire toată starea ucenicului, dispoziţia lui sufletească, principala sa suferinţă; şi, ca un încercat, ştie ce şi cum să-i administreze spre vindecare. Orice boală cedează repede, dacă este cunoscută cu precizie şi dacă este corect lecuită cu medicamentul potrivit. Sfîntul Varsanufie observase că ucenicul său Ioan era iute la mînie şi iritabil şi începu să lucreze direct

împotriva acestei boli: şi cu cuvîntul, şi cu fapta (Răspunsul al 10-lea). Lui Isidor, vlăstar domnesc, temperament aprins, violent şi crud, părintele căruia acesta i se încredinţase îi porunci să stea la poarta mănăstirii şi să ceară fiecărui trecător să se roage pentru el, că este stăpînit de un duh rău; şi repede atinse cea mai adîncă smerenie şi frîngere a inimii (Scara, Cuvîntul al patrulea, punctul 23). Adesea, omul nu este în stare să-şi vadă singur propria neputinţă şi moare în mulţumire de sine. De aceea, este înţelept să se ducă la un văzător şi să-i spună: „Uită-te, ce vezi în mine?” Văzătorul va începe să lucreze şi va izgoni din el neputinţa. Astfel, pe unul care se legase cu legămîntul tăcerii şi se afunda în încîntare de sine, Sfîntul Varsanufie îl face să conştientizeze că se află în îngîmfare şi în părere de sine şi îl aduce la pocăinţă, fără de care ar fi murit, împreună cu gîndul său pierzător (Răspunsul al 68-lea şi mai departe). Numai un părinte iluminat şi văzător cu duhul va descoperi ce se ascunde în noi, numai el ne va conduce şi ne va aduce la tămăduire, pentru că lucrează fără greş. [...] Cine va spune, aşadar: „Fă aceea, iar de aceasta nu te atinge”, explicîndu-ne în acelaşi timp cît este de drept şi de mîntuitor acest lucru pentru noi? Numai o minte luminată, văzătoare a întregului nostru traseu de zidire duhovnicească, parcurs de la început şi pînă la desăvîrşire şi care vede ce ni se potriveşte şi ce nu. Toate acestea le poate face numai un părinte adevărat şi numai acesta. Omul singur - cîte nu-i trec prin cap? De cîte nu este gata să se apuce?! Oare puţine sînt cele cuvioase la înfăţişare, dar nu şi mîntuitoare? Fără îndrumări şi preveniri, omul se poate chinui în zadar, îşi poate cheltui fără rost toată energia sau îşi poate urzi nişte rînduieli nefolositoare, care, ca nişte buboaie, vor urîţi omul său interior.

Este bine, oare, să ne adîncim în studiul Scripturii pentru a-i cerceta tainele? Este bine, mai ales cînd avem înclinaţie, pregătire şi aspiraţie spre aşa ceva. Totuşi, Sfîntului Damaschin i se interzisese să scrie sau să cugete vreun lucru. Dositei este pedepsit şi mustrat pentru întrebările sale referitoare la diferite locuri din Scriptură. Mai tîrziu, reieşi că ambilor acest tratament le fusese salvator. Cine şi-a liniştit îndeajuns patimile, aceluia îi este de folos să stea în tăcere, pentru a fi cu Domnul, dar uneori nici măcar o prevedere făcută la timp nu ne duce la bun sfîrşit. Sfîntul Varsanufie le spunea multora: „Mai rabdă un pic... o să-ţi spun... şi o să fie bine” - şi aşa era. Apa se fierbe odată sau de două ori şi mai mult, în funcţie de scopul pentru care o fierbem: aşa este şi aici. Uneori, un lucru (în aparenţă) nevătămător poate aduce multe tulburări. În genere, nivelul echilibrat al formării duhovniceşti, repeziciunea mersului spre desăvîrşire, fără împiedicări, fără rătăciri şi fel de fel de opriri ţin exclusiv de viaţa trăită sub îndrumarea unui părinte şi, pe deasupra, a unuia văzător. Fără aceasta, încurcăturile, întîrzierile şi abaterile sînt inevitabile.

În sfîrşit, se întîmplă ca şi cei rîvnitori la început să-şi piardă elanul, să se vlăguiască, să devină molateci şi fără viaţă, iar nu rareori chiar să cadă. De ce? Datorită insuficienţei exercițiului, a încercărilor în nevoinţe sau a slabei mişcări a duhului viu dinlăuntru. Cînd omul îşi stabileşte singur reguli de acţiune, atunci, cît timp este ocupat cu osteneala deprinderii noilor reguli, duhul vorbeşte în el; dar mai tîrziu, cînd a ajuns să se obişnuiască cu ele de tot - ori pentru că îi sînt deja cunoscute, ori pentru că duhul, care s-a copt, cere mai multe fapte - cele dinainte nu îl mai emoţionează: el împlineşte tot ce trebuie cu uşurinţă, fără osteneală, ca pe ceva obişnuit. Cine îi va aduce deci fapte spre iscusirea puterilor? Cine îi va adăuga lemne proaspete la focul rîvnei? Este nevoie de un născocitor de astfel de încercări, de unul iscusit, ca nu cumva să-i strecoare o piatră în locul unui lemn. Căci aşa se întîmplă: părintele-îndrumător îl menţine în permanenţă pe ucenic într-un fel de tensiune, cu ocupaţii din ce în ce mai dificile, şi astfel îi menţine duhul aprins. Astfel, citim la Scărarul că în acest scop un părinte recurgea la diferite metode: pe unul îl ridica de la masă şi îi poruncea să rămînă nemîncat; pe altul îl dădea afară din biserică; altuia, după ce i-a făcut plecăciune, îi poruncea să stea culcat la pămînt pînă va citi toată pravila şi aşa mai departe. Iar mai tîrziu, cînd Scărarul îl întrebă de ce face aşa, îi răspunse: „Pentru a le pregăti cunună şi pentru a le da exemplu şi altora, dar mai ales ca să nu le slăbească duhul.” „Dar s-ar putea crede că este nedrept şi dăunător.” Nu, spuse îndrumătorul. Cine este unit în iubire cu duhul meu, pe acela nimic nu-l va despărţi” (Cuvîntul al patrulea, punctul 25 şi mai departe). Cu alte cuvinte, toată rodnicia unui asemenea tratament este condiţionată de legămîntul dintru început şi de unirea inimilor.

Dar cu deosebire se arată nevoia conlucrării părintelui în momentul trecerii de la viaţa activă la cea contemplativă. Duhul se pîrguieşte şi cînd se va curăţa cu adevărat de patimi arde, în mod firesc, la înălţime. Această ardere, dacă este nesupravegheată de un părinte, cade cel mai adesea în mîinile rău-voitoare ale vrăjmaşilor din văzduh, cade în nălucire diavolească, sau piere sau nu mai înaintează. De aceea, toţi părinţii au rînduit cu stricteţe ca nimeni să nu se atingă de această comoară, dacă nu este un stareţ iscusit, cunoscător şi care a parcurs el însuşi această cale. Aici nu te mai poate îndruma decît experienţa. Şi nici nu poţi pricepe ce se întîmplă, chiar dacă este scris cu cuvinte de înţeles. Lucrătorul orgolios se luptă fără rezultat şi, adesea, chiar în paguba sa. Dar, sub supraveghere, cu credinţă, ucenicul înţelege grabnic, intră în luminătorul interior şi vede cu duhul.

Iată avantajele, care nu pot fi cu nimic recompensate vieţii trăite sub o călăuzire iscusită! Este adevărat că Domnul e milostiv: pe cel ce caută şi însetează, milosîrdia Sa îl găseşte. Dar şi El ne lasă să mergem pe o cale mai obişnuită. Omul lipsit de sfat face întotdeauna confuzii. Ceea ce ar fi putut să facă într-o zi face într-un an, face şi iar reface. Poate că face şi bine, dar, de vreme ce nu este sigur, începe din nou să refacă. Se cheltuieşte astfel şi timp, şi osteneală. Dar, mai ales, rar poate cineva, fără ascultare, să evite părerea de sine. Ucenicul - spune Scărarul - nu-şi vede faptele, pentru că nu le face singur, după mintea lui, ci, chiar de ar face o minune, le pune pe toate în seama părintelui său şi a rugăciunilor acestuia; dimpotrivă, cel ce este singur, acela inevitabil gîndeşte că face totul cu puterea lui şi cade, astfel, în părere de sine (Cuvîntul al patrulea, punctul 54, 55). Un oarecare Eftimie, venit la Varsanufie după o lungă perioadă de legămînt al tăcerii, ne arată practic aceasta; de cîte strădanii a fost nevoie, pentru a-l face să înţeleagă că se lăsase condus de propria voie! Şi în sfîrşit, dădu Dumnezeu ca acesta să spună: „Vai, păcătosul de mine!” (Răspunsul al 160-lea şi mai departe). Dimpotrivă, ce caracter blînd se formează la cel ce trăieşte sub ascultare! La început se formează smerenia, din smerenie, nepătimirea, liniştea duhului şi lumina dumnezeiască; apoi, simplitatea, nerăutatea, felul de a fi copilăresc: aceasta este măsura vîrstei lui Hristos, aşa cum o înfăţişează Sfîntul Scărar. [...]

Din partea îndrumătorilor, obligaţia rămîne neschimbată: nimeni dintre ei nu poate şi nu trebuie să refuze ceea ce i se cere. Nu au voie să-şi caute scuze nici în faţa Bisericii, nici în faţa judecăţii lui Dumnezeu, nici în faţa judecăţii oamenilor. Păstorul răspunde de fiecare suflet, mai ales de acela care este gata să i se încredinţeze şi chiar o face. În această situaţie, se poate pune numai problema dacă penitentul va rămîne sau nu pentru totdeauna la un astfel de părinte. Nepriceperea de a îndruma se va descoperi imediat şi un preot sau un duhovnic de bună credinţă va recunoaşte pe loc: „Nu pot lua această sarcină asupra mea.” Apoi, chiar de va exista o schimbare, va fi o schimbare legitimă şi, ceea ce este mai important, o schimbare făcută cu sfătuire. Cel ce nu este în stare poate indica pe un altul care este în stare să călăuzească şi totul se va termina după voia lui Dumnezeu, iar nu după voia şi mintea penitentului. Aşa ar trebui să fie. Dar, totodată, nu încape nici o îndoială că, foarte des, respectivele persoane se numesc păstori doar cu numele, nu şi cu puterea; adesea, păstorul este un hoţ strecurat din altă parte sau un lup în piele de oaie; adesea, egumenul este un simplu corăbier, în locul unui cîrmaci, iar starețul este stareț numai după albimea părului. Acest lucru sau este vizibil tuturor, sau este foarte greu de depistat, fiind ascuns bine sub o înfăţişare cuvioasă. De aceea, există întotdeauna pericolul de a ajunge nu la o călăuză adevărată, ci la una falsă, şi să

suportăm apoi, în loc de folos, pagubă, şi în loc de mîntuire, pierzanie. Un cîrmaci neiscusit duce corabia la fund. „Multă pagubă am suferit de la cei pe la care am alergat”, spune Petru Damaschinul. „Mulți stareți, spune Casian, în loc să-i hrănească, îi aduc la disperare pe cei care vin la ei” şi dă şi exemple. Astfel de plîngeri pot fi auzite şi întîlnite în orice vremuri. Numai cuvîntul: „Trăieşte ca pînă acum!” sau: „Ce pui atîtea la cale?!” va stinge întreaga rîvnă, aşadar, îl va împinge din nou pe sărmanul care tocmai îşi venise în fire la obiceiurile de mai înainte. Apare întrebarea: Cum să procedeze într-un astfel de caz cel ce înțelege necesitatea cîrmuirii şi primejdia de moarte de a rămîne lipsit de ea, cel ce îşi cunoaşte, de asemeni, obligația de a se adresa unui anumit păstor, dar, în acelaşi timp, se teme, cu îndreptățire, ca nu cumva să aibă de suferit de pe urma lui şi să nu fie iarăşi împins în prăpastia de mai înainte?

Pe de altă parte, nu prea rar - ba chiar adesea - şi cei ce stau de partea îndrumătorilor îşi înțeleg pe deplin menirea, întreaga putere a obligației lor şi măreția răspunderii care atîrnă asupra lor, au sîrguință, ard de rîvna de a fi cu adevărat cei ce trebuie să fie, dar, pe măsura vîrstei lor duhovniceşti, văd totuşi că sînt departe de a putea călăuzi fără greş, aşa cum se cuvine, pe alții. Dar, datorită lipsei de experiență şi a necunoaşterii căii pe care trebuie să-i conducă pe alții, sînt îndreptățiți a se teme să nu-i piardă pe aceştia din prea multă rîvnă pentru mîntuirea lor şi, în loc să-i îndrume, să-i ducă în rătăcire. Apare întrebarea: Cum să se comporte în această situație? Cum să călăuzească, dîndu-şi seama că nu sînt capabili de aceasta, pentru că nu au atins, încă, măsura cuvenită?

Este evident că această întrebare şi cealaltă este în legătură directă cu ordinea existentă a lucrurilor. Nu se poate fără călăuzire. În forma sa autentică, ea este nobilă şi slăvită, dar, în prezent, este desconsiderată. Întrebare: ce avem noi de făcut? Cui să se adreseze, atît cel ce caută călăuzire, cît şi cel ce este pus să călăuzească? Referitor la prima întrebare, putem adăuga la ea o pravilă înțeleaptă a Sfinților Părinți: totul să fie făcut cu răbdare şi cu credință în Dumnezeu. Nu trebuie să ne dăm la o parte, cum am văzut mai sus, de la conducătorii puşi să conducă, dar putem să nu ne încredințăm lor pe de-a-ntregul, dintr-o dată, ci să aşteptăm o proniere specială a lui Dumnezeu; o anumită chemare, o înclinație sufletească, rămînînd, între timp, predați în voia Sa, în chemare rugătoare, arzătoare, a numelui Său, ca El Însuşi să ne arate calea. Aşadar, păzindu-te de amăgire, cheamă din tot sufletul numele Domnului, ca El să-ți spună calea pe care vei merge, predîndu-te pe de-a-ntregul, cu neclintită nădejde, grijii Sale proniatoare, şi Dumnezeu nu te va lăsa niciodată. Uneori, preotul sau egumenul nu sînt de folos nimănui, decît unuia singur. Se schimbă de la sine în fața lui (a ucenicului) - de unde îi vine înțelepciunea? - şi este rînduită mîntuire de la Dumnezeu şi acolo unde nu te aştepți. Toată puterea stă aici în predarea hotărîtă în voia lui Dumnezeu, Cel ce vrea ca toți să se mîntuiască. Sfîntul Dorotei rezolvă această problemă astfel: dacă cineva nu are cui să ceară un sfat - spune Sfîntul - ce să facă atunci? Dacă cineva va căuta cu adevărat voia lui Dumnezeu, din toată inima, Dumnezeu nu-l va lăsa niciodată, ci îl va călăuzi în toate felurile după voia Sa. Dacă cineva nu va căuta cu inima deschisă voia lui Dumnezeu, atunci, chiar de s-ar duce la un prooroc, Dumnezeu îl va inspira pe acela să-i răspundă după ipocrizia inimii lui, aşa cum spune Scriptura: „Şi proorocul se poate amăgi [...] spune cuvîntul, căci Domnul l-a amăgit pe proorocul acela” (Învățătura a cincea). La fel spune şi Scărarul. Dar chiar şi atunci cînd vezi limpede că duhovnicul rînduit nu-ți este de folos, nu-ți rezolvă îndoielile, nu-ți dă sfat, în general nu te zideşte, din pricina lipsei de experiență sau din neatenție, nu te grăbi să-l laşi sau să-l schimbi. Căci, cu cine-l vei schimba? Cei din jurul tău îți sînt la fel de necunoscuți ca şi el, iar pe acesta ți l-a dat Dumnezeu. Dumnezeu ți l-a indicat, căci tot ce avem este de la Dumnezeu; iar cu altul ce să facem? Ce-i, aşadar, de făcut? Ai o trebuință. Rabdă, suferă, strigă tare către Domnul, rugîndu-L să nu te abandoneze în primejdie şi să nu te lase pradă amăgirii: sau să ți-l rînduiască pe acesta, sau să-ți indice pe altul, dar în acest timp rămîi cu primul, sub ascultarea lui, în aşteptare, cu răbdare, chemînd pe Dumnezeu. Ce vei face sub ascultarea lui? Căci trebuie să lucrezi spre mîntuire, nu-i aşa? Trebuie! Rînduiala vieții evlavioase îți este cunoscută; urmeaz-o şi fii liniştit. Pentru început, este cu totul de ajuns. Pentru cel ce se pocăieşte, totul este acoperit cu negura necunoaşterii, a neclarității. Să nu iasă din obişnuințele sale cele rînduite de Pronie. Aşa este cel mai smerit, mai neprimejdios, mai sigur. Cel ce se află în negură ar face mai bine să stea într-un loc, decît să umble de colo, colo, altfel se poate întîmpla să cadă în groapă. Este foarte periculos să ia vreo hotărîre curajoasă, deosebită, ieşită din comun; rămîi cu smerenie în simplitate! Dacă, de la bun început, începi să tot schimbi, nu te mai opreşti. Gîndurile, să presupunem că poți să ți le lipeşti de altcineva, dar iarăşi, de cineva pe care ți-l va trimite Dumnezeu; poți chiar să-l cauți activ, mai ales prin rugăciune, ca să ți-l indice chiar Domnul, dar totuşi, aşteaptă şi rabdă pînă cînd va veni un semn hotărîtor. Dacă ți l-a dat Dumnezeu, nu te împotrivi, nu judeca, nu-l neglija. Aşteptă pe un altul de la Dumnezeu. Nu te va lăsa Domnul, îți va da, dacă ai nevoie.

Să iei aceasta drept regulă pentru a evita părerea de sine, neglijența față de pronia lui Dumnezeu şi primejdia de a te încurca în cursele vrăjmaşului. Dar iată încă ceva: din cînd în cînd, negura se va rarefia tot mai mult şi ți se

va descoperi întocmirea vieții, limpezindu-ți cunoaşterea primejdiilor şi a rătăcirilor; ți se vor înmulți trebuințele, nelămuririle, îndoielile. Toate acestea au nevoie de explicație, de cuvînt lămuritor, de îmblînzire a duhului. Îndrumătorul rînduit nu-ți rezolvă problemele, nu-ți inspiră încredere, nu te predispune la sinceritate. Ce-i de făcut?

Unii sfătuiesc ca, rămînînd la îndrumătorul pe care-l avem pentru problemele obişnuite, în problemele particulare, care ne privesc propriu-zis pe noi, să facem totul cu dreaptă socotință: aceasta va hotărî ce este folositor şi ce este dăunător şi aduc drept argument cuvintele Apostolului: ***Toate să le încercați; țineți ce este bine*** (1 Tesaloniceni 5, 21), ca şi părerea general răspîndită a tuturor Sfinților Părinți că cea mai înaltă dintre virtuți este dreapta socotință. Dar această părere a Sfinților Părinți nu trebuie urmată fără îngrădiri, pe care tot ei le pun. Astfel, Sfinții Părinți afirmă că dreapta socotință este un dar care se cîştigă prin trudă îndelungată, cu smerenie şi cu evlavioasă rugăciune. Cine a obținut acest dar să-l păstreze şi să-l folosească pentru binele său şi al altora. Cine nu, să nu îndrăznească în nici un caz să-şi alcătuiască propria sa dreaptă socotință, nici cu cuvîntul, nici cu fapta. Datoria unuia ca acesta este să-i întrebe pe cei iscusiți şi încercați. Referitor la cel ce se află la început, trebuie să stabilim următoarea pravilă: fă totul cu dreaptă socotință, dar toată dreapta ta socotință trebuie să constea într-o singură regulă: să nu faci nimic după socotința ta, ci despre toate să întrebi: de este bună aceasta, de se potriveşte cealaltă, de ți se potriveşte ție, căci nu toate le sînt bune tuturor, ci - cum spune Petru Damaschinul - timpul, începutul, starea, vîrsta, puterea, sănătatea, educația şi celelalte au mare greutate în această deosebire. De unde să ştii că le vei rezolva pe toate cum trebuie şi fără rătăcire? Dreapta socotință trebuie să fie țelul, ea trebuie căutată şi pentru aceasta trebuie să exersezi practic în ea, dar nu prin propriile puteri, ci după socotința altora. Trebuie să ne deprindem cu dreapta socotință. Aşadar, dreapta socotință este bună şi de laudă, deprinde-te cu ea, dar nu te încrede niciodată în ea, pînă cînd nu te vei întări prin sfatul şi experiența altora.

Alții spun: ia aminte la dumnezeiasca Scriptură şi la învățătura părinților şi le vei învăța pe toate. Nu încape îndoială că şi lectura este printre primele surse de educare a duhului creştin şi este la fel de trebuincioasă ca şi ochiul pentru trup, ori lumina pentru lume. Sfîntul Nil Sorski ne învață că astăzi avem un singur îndrumător: dumnezeiasca Scriptură şi scrierile Sfinților Părinți. La fel povățuia şi făcea starețul Paisie. Cu siguranță că au slăbit văzătorii căii de mîntuire, dar, prin grija lui Dumnezeu, ne-au lăsat descrierea ei. Ține-te de aceştia. Purtați de Duhul Sfînt, ei au scris regulile de cîrmuire şi de călăuzire pe calea mîntuirii. Dacă nu poți găsi un îndrumător - spune starețul Serafim - în stare să te călăuzească spre viața contemplativă, în acest caz trebuie să te conduci după Sfînta Scriptură, întrucît Însuşi Domnul ne porunceşte să învățăm din Sfînta Scriptură, spunînd: încercați! Trebuie, de asemeni, să citeşti cu atenție scrierile patristice şi să te străduieşti pe cît posibil, după puterile tale, să împlineşti ceea ce te învață ele şi astfel, puțin cîte puțin, să te ridici spre desăvîrşire.

Dar, iată din nou întrebarea: cine, ce şi cum să citească? Şi apoi: ce anume din cele citite şi aflate să ne punem ca regulă şi ce nu? Cine-i va da sfat celui neiscusit şi neîncercat? „Regula, în sine, este bună, dar nu pentru mine; mi se va potrivi, dar nu acum.” Cîți nu pier din această pricină, că încearcă să pună în aplicare tot ce citesc prin cărți! Se spune că există oameni cu o asemenea constituție, încît, cînd aud de o boală, oricare ar fi ea, îşi închipuie că sînt bolnavi şi chiar se îmbolnăvesc de acea boală. La fel poate fi şi cu cititul fără îndrumare. Aşadar, citeşte, cercetează, pătrunde, îmbogățeşte-te de înțelepciune duhovnicească, dar ce anume să faci din toate acestea, ce să-ți alegi drept pravilă personală, aceasta să nu hotărăşti singur. Cu alte cuvinte: fă totul cu sfat şi nu după socotința ta. Dacă ai citit ceva, du-te şi întreabă cum este cu aceasta, de ți se potriveşte şi cum poți s-o împlineşti şi tu.

Dar apare problema: pe cine să întrebi? Păstorul îndrumător tace, ți-ai pierdut încrederea în el, ți-e frică să i te deschizi. Să rămîi în nehotărîre este, iarăşi, periculos: este o stagnare, o zăbovire în van. Ce-i de făcut? Există un singur răspuns: fă totul cu sfat, cu aşteptare. Nimic să nu hotărăşti brusc, niciodată după socotința ta sau după ce ai citit în cărți, ci aşteaptă pînă cînd (situația) se va stabiliza, iar pînă atunci caută sfat şi rezolvare. În orice timp şi în orice loc pot fi găsiți oameni încercați în trăire evlavioasă, rîvnitori mai mult sau mai puțin iscusiți, care îl caută pe Dumnezeu. Trebuie să intri în legătură frățească cu ei, să li te adresezi din inimă şi apoi orice neînțelegere şi îndoială să le-o încredințezi lor. Unul, al doilea, al treilea, de unii singuri sau împreună îți vor descurca cumva problema şi ți-o vor rezolva. Procedează aşa cum ți-o rezolvă ei şi nu-ți vei urma propria voie şi socotință. Tot ce se face cu predarea de sine lui Dumnezeu şi nu după socotința proprie este plăcut Domnului şi mîntuitor. De aceea, cînd părintele îndrumător nu este în stare să hotărască, iar Dumnezeu încă nu ți-a indicat pe un altul căruia să i te încredințezi, înțelepții dau următorul sfat: dacă ai vreo îndoială şi nu ai pe cine să întrebi, fă rugăciune lui Dumnezeu pentru trebuința ta şi du-te la orice om respectabil şi evlavios şi fii convins că Dumnezeu, care are grijă

de toate şi pe toate le ţine, nu te va lăsa fără o rezolvare trainică, nu te va lăsa să cazi în amăgire, numai să ai, într-adevăr, o trebuinţă care te apasă şi nădejde puternică.

În privinţa cazurilor particulare, dar şi în general, putem rămîne la această pravilă, căci întreaga noastră viaţă este alcătuită din cazuri particulare. Şi astfel se va alcătui o viaţă deosebită, trăită cu sfat. Aceasta este o nouă cale de călăuzire, specifică cu deosebire vremurilor noastre. Omul, predîndu-se pe sine lui Dumnezeu, este învăţat de Scripturile dumnezeieşti şi de scrierile patristice, se foloseşte şi de judecata sa, dar nu hotărăşte nimic singur, ci face totul cu sfat şi cu întrebare. Aici, călăuza este Dumnezeu şi Scriptura; lepădarea de voia şi de judecata proprie stă în sfat; puterea de pornire stă în predarea lui Dumnezeu, rugîndu-L fierbinte şi cu cutremur să ne izbăvească de amăgire, de rătăcire şi de greşeli. O astfel de viaţă este smerită şi lipsită de vicleşug, iar celor smeriţi, Dumnezeu le descoperă tainele şi pe cel ce se îneacă nu-l ruşinează. Pe prunc îl va învăţa să spună tot ce are nevoie, spune Sfîntul Dorotei, iar dacă nu crezi, nici proorocul nu-ţi este de folos. Cînd, dimpotrivă, cel ce întreabă vrea dinainte şi aşteaptă o anumită rezolvare, aceasta este lucrarea amăgirii. În această situaţie este mai bine să nu întrebi. Cînd întrebi însă ai grijă ca balanţa inimii să fie dreaptă, neînclinată nici la dreapta, nici la stînga, şi Domnul te va călăuzi. Necunoscută este calea adevăratei vieţi creştine şi nu avem voie să mergem pe ea după propria noastră socotinţă.

Sfîntă este cîrmuirea lui Dumnezeu: mergi ca prin ceaţă, numai mîna să nu ţi-o desprinzi din mîna Domnului. Vedem din viaţa starețului Paisie că el s-a format pe această cale. A întîlnit o mulţime de sfătuitori şi după sfatul tuturor se zidea pe sine, şi cu toate că nu a avut un singur cîrmuitor, ceea ce i-a adus, după cum recunoaşte, multă pagubă, s-a format într-un singur duh şi a ajuns la vîrsta bărbatului desăvîrşit. Principiul său fundamental, de-a lungul întregii sale vieţi, fusese rîvnitoarea închinare la Dumnezeu. Aceasta îl călăuzea, aceasta îi unifica duhul, în pofida diversităţii (sfaturilor). Învăţat de experienţa întregii vieţi, iată la ce principiu de călăuzire ajunse, la sfîrşit: ajungînd la concluzia necesităţii unui îndrumător şi descriindu-l cum trebuie să fie, amintind cu lacrimi că astăzi nu ai de unde să găseşti unul ca acesta, el conchide: „De aici rezultă, aşadar, fraţilor, extrema noastră nevoie de a ne povăţui zi şi noapte, cu multă întristare şi cu multe lacrimi, în Scripturile dumnezeieşti şi în scrierile Sfinţilor Părinţi şi, împreună cu rîvnitorii cei într-un gînd cu noi, care s-au sfătuit cu cei mai bătrîni dintre Părinţi, să ne îndrumăm spre poruncile Domnului şi spre faptele Sfinţilor noştri Părinţi. Şi aşa, cu mila lui Hristos şi cu silinţa noastră, putem primi mîntuire.” Aşa sfătuiesc toţi Părinţii; aşa sfătuia şi făcea Sfîntul Nil Sorski: „Înainte, părinţii duhovniceşti îi călăuzeau pe toţi; dar, în atît de grelele vremuri de astăzi, vrednice de multe plîngeri şi tînguieli, cînd rîvnitorii au slăbit atît de mult, Însuşi Dumnezeu şi învăţătura dumnezeiască sînt învăţătorii şi călăuzitorii cuvioşilor părinţi.”

Iată, aşadar, care este astăzi cea mai bună şi mai sigură cale de îndrumare sau de formare în viaţa creştină: viaţa trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după Scripturile dumnezeieşti şi scrierile patristice, cu sfatul şi întrebarea celor ce sînt în acelaşi cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate şi trebuie să ne conducă la reuşită, căci conţine toate condiţiile desăvîrşirii, ale retezării voii proprii şi ale socotinţei proprii. Dar este limpede că această cale se află cu mult mai prejos decît cea a călăuzirii, a îndrumării şi a formării individuale. Ea nu se bucură de un atoatevăzător, ci doar de un fel de ghicitori; nu are în centru un om de acţiune hotărît, ci mai mulţi, care se mişcă cu sfială. Nu mai este posibilă o atît de grabnică şi de sigură vindecare şi desăvîrşire, nici întreţinerea atît de susţinută a duhului rîvnei, nici pătrunderea atît de neprimejduită în contemplaţie. De aceea sînt astăzi atît de puţini oameni sporiţi (în credinţă) şi desăvîrşiţi. Este adevărat, ei sînt ai lui Dumnezeu, iar pe cine Dumnezeu desăvîrşeşte, pe acela nu-l va, ţine sub obroc. Trebuie numai să adăugăm că această cale este mult mai rodnică dacă cineva dobîndeşte un singur sfătuitor şi, unindu-se sufleteşte cu el, îl va urma în sinceritate şi în împreună-sfătuire sau în prietenie duhovnicească. Fiecare îl vede şi îl cunoaşte pe celălalt şi, astfel, îl poate sfătui mai repede şi mai sigur. Scriptura, în privinţa credinţei, este lumină pentru ei. Înţelepţindu-se unul pe altul, ei se conduc reciproc, predîndu-se unul pe altul lui Dumnezeu şi Domnului, care a făgăduit să fie acolo unde sînt doi adunaţi în numele Său. Totodată, ei nu trebuie să se despartă de poruncile lui Dumnezeu, căci fiecare hotărîre şi părere comună este bună dacă i se poate da crezare şi dacă poate fi împlinită cu îngăduinţa Lui. Mutuala uniune în iubire le va da tărie, iar alergarea la un părinte duhovnicesc le va da binecuvîntarea lui Dumnezeu. O astfel de sfătuire sau călăuzire reciprocă -iarăşi, dacă este dată, căci Dumnezeu ne dăruieşte prietenii - este foarte roditoare. Amintiţi-vă de cei doi călugări care au trăit în perioada lui Macarie cel Mare în uniune frăţească, în călăuzire şi în îmbărbătare reciprocă; la ce măsură a desăvîrşirii au ajuns! Starețul Paisie povesteşte că el, căutînd de la început, după cuviinţă, un cîrmuitor şi înălţînd rugăciune fierbinte spre Dumnezeu, umbla de colo, colo: şi pe la noi, şi prin Moldova, şi în Valahia, şi la Athos, şi nimic nu găsea. „Am aflat numai - ne spune - aplecîndu-mă la scrierile Părinţilor, că pierdusem foarte mult, pentru că la început am trăit fără o călăuzire activă.” Cum a sfîrşit? „Fără să găsesc unde să-mi plec capul, ne spune, chibzuind să-mi petrec viaţa pe calea regală, alături de un singur frate, de un acelaşi suflet

şi acelaşi cuget cu mine, în loc de părinte; să-L avem pe Dumnezeu îndrumător şi învăţătura Sfinţilor Părinţi, să ne supunem unul altuia şi aşa să ne slujim" - nedespărţindu-se însă de părintele duhovnicesc, aşa cum specifică în altă parte. O astfel de cale - spune el - este binecuvîntată de toţi Părinţii. El era călugăr şi o asemenea pravilă se potriveşte mai mult vieţii călugăreşti. Dar ea nu este de neîmplinit nici în viaţa civilă şi, după cum putem vedea din starea actuală a lucrurilor şi a situaţiei noastre, trebuie să fie recunoscută ca singura valabilă. Rîvnitorii uniţi într-un singur suflet, predaţi lui Dumnezeu şi îndrumaţi de scrierile Părinţilor, rămînînd în pace şi nepăgubiţi în aceeaşi rînduială, merg pe calea cea dreaptă a desăvîrşirii creştine. Aici putem menţiona înalta laudă a prieteniei, cîntată de Isus Sirah, care numai în această situaţie îşi găseşte aplicare deplină: ***Prietenul credincios este acoperămînt tare […] şi cei ce se tem de Domnul îl vor afla pe el*** (Isus Sirah 6, 14, 16).

Aşadar, în privinţa cîrmuirii putem pune următoarele pravile: teme-te să rămîi fără nici o călăuzire; caut-o ca pe bunul cel mai de preţ. Pentru început, umblă după cunoscuta rînduială a evlaviei, sub îndrumarea părintelui care îţi este numit. Cînd Dumnezeu îţi va da semn printr-un folos mare, evident şi netăgăduit venit de la acela, ca semn că acela este cîrmuitorul tău, atunci predă-te lui. Dacă se va întîmpla dimpotrivă, doreşte-ţi un altul, dar caută-l cu prudenţă, cu răbdare, cu aşteptare, cerînd semnul lui Dumnezeu sau întîlnirea unui trimis al Lui, rămînînd în aceeaşi întocmire a vieţii evlavioase şi sub acelaşi părinte, nedespărţit de el. Totodată, intră în legătură deschisă cu cei de un acelaşi cuget cu tine şi mergi spre Dumnezeu cu sfatul lor şi sub călăuzirea părintelui duhovnicesc, nădăjduind. De întîlneşti pe cineva de acelaşi cuget cu tine, apropie-te cu sinceritate de el, fără să-i părăseşti pe ceilalţi, şi trăieşte cu el în deplină pace şi înţelegere, întru Domnul, pentru mîntuire. Dar să respecţi lucrul cel mai important: predarea hotărîtă lui Dumnezeu, cu rugăciune puternică şi cu frîngere a inimii, pentru izbăvirea de amăgire, şi a nu te conduce niciodată în nimic după propria minte şi voie, ci tot ce faci, fă cu sfat, şi Dumnezeu îţi va întocmi calea pe nesimţite, pe nevăzute, fără să ştii, fără să prinzi de veste.

Cu această ocazie, amintim încă o cale deosebită de auto-cîrmuire şi de formare, prin a cere sfatul sau a întreba nu unul, ci mai mulţi Părinţi nevoitori, cunoscuţi la vremea lor, din acelaşi loc sau de aiurea. În acest fel, Cuviosul Antonie cel Mare trecea pe la toţi şi îşi însuşea virtuţile tuturor. În acelaşi fel, Sfîntul Vasile cel Mare traversă Egiptul, Palestina, Siria, întrebînd şi sfâtuindu-se cu Sfinţii Părinţi din vremea sa, formîndu-se în acelaşi timp şi pe sine, dar alcătuind şi un sistem al vieţii ascetice pe care îl puse în practică în mănăstirile şi în turma sa - pravile după care ne conducem şi noi, pînă astăzi. Sfîntul Casian Romanul a alcătuit din acestea o carte întreagă de sfaturi; la fel au făcut Sofronie şi Ioan, care au compus Limonariul. Cuviosul Nil Sorski a parcurs Răsăritul, deprinzîndu-se şi deprinzînd şi pe alţii cu viaţa de însingurare. O asemenea cale de învăţare şi de îndrumare poate fi folosită şi astăzi. Dar este evident că ea trebuie aplicată de un bărbat tare în credinţă, deja îmbunătăţit, cu o chemare specială, arzînd de dragoste de înţelepciune duhovnicească, cu o minte puternică şi nu oriunde, ci acolo unde se aşteaptă o viaţă de nevoinţă - altfel, cine ştie ce se poate întîmpla? Şi iarăşi, dintre cei cu adevărat rîvnitori în nevoinţe, cîţi nu lucrează, oare, pe căi diferite? Şi nu se vor sminti de această varietate, vor reuşi oare să vadă unitatea duhului care se ascunde deasupra ei? De ce suflet puternic este nevoie pentru aceasta! Aceasta este nevoinţă pelerinajului, în scopul înţelepţirii duhovniceşti. Cel temător nu va porni pe această cale, dar nici altul nu va ajunge cu uşurinţă la acest gînd. Dar cine va ajunge şi va creşte în el, acela să se predea lui Dumnezeu, hotărîndu-se să accepte orice fel de lipsă - şi Dumnezeu îi va rîndui cu bine calea. Este nevoie, la vremea lor, de astfel de pelerini, pentru a se cunoaşte aspectele adevăratei nevoinţe, pentru a vedea în ce fel de stare se află ea astăzi, şi apoi, cu privire la starea actuală a creştinismului, la viaţa sa exterioară văzută, pentru a preciza şi a stabili cu claritate regulile de nevoinţă aplicabile după posibilităţile de azi. Cu toate că esenţa nevoinţei este una şi neschimbată, înfăţişarea ei vizibilă poate fi variată.

La fel se rezolvă şi cea de-a doua întrebare: Cum poate cineva să-i călăuzească pe alţii, ştiind că nu a ajuns încă la măsura adevăratului îndrumător? Conform Scripturilor dumnezeieşti şi scrierilor patristice, aceasta constă în predarea de sine lui Dumnezeu. Mai înainte, pomenitul stareţ Paisie spune: „În vremurile vechi, mulţi dintre Sfinţii Părinţi îşi învăţau ucenicii din luminarea harului lui Dumnezeu, iar nu după cărţi. În vremurile de acum însă, Sfinţii Părinţi nu mai povăţuiesc ca cineva să înveţe pe alţii după mintea lui, ci din *Sfînta Scriptură* şi din învăţătura Cuvioşilor Părinţi." Rugăciunea pe care o face lui Dumnezeu, pentru a-l înţelepţi întru mîntuirea altor suflete - lucrare pe care Însuşi Dumnezeu i-a încredinţat-o - nu va rămîne neauzită: „cheamă şi te voi auzi." Aceasta se potriveşte cel mai bine celui ce se află pe post de îndrumător. Şi încă ceva: dintre aceştia, cea mai mare parte se află deja deasupra altora, prin faptul că ţin în mîinile lor mai multe mijloace, au văzut şi au auzit mai multe, au intrat măcar în contact cu educaţia şi cu experienţa altora. (Despre cei nevrednici, nepăsători, nu avem ce să discutăm.) Acum, dacă îndrumătorul s-a ridicat la rîvna mîntuirii lui şi a altora, el a păşit pe calea cea bună şi poate vedea mai

bine decît alții, şi în față, şi în spate. Chiar dacă elementele confuziei încă nu s-au limpezit, el are Scriptura, care i le descrie: se va adînci în ea, va cugeta şi poate că va afla. În acelaşi timp, să se aşeze şi în ceata celor călăuziți şi, cu multă strădanie, să caute sfatul unuia sau al mai multora, şi astfel, sporind din ce în ce mai mult, va atrage la el şi îi va călăuzi pe toți cei ce vin, prin el, la Dumnezeu. Cînd, cunoscîndu-şi neputința, îi va convinge pe cei călăuziți că drumul mîntuirii este astăzi unul - citirea şi ascultarea Scripturilor dumnezeieşti şi a scrierilor patristice, şi cînd îi va călăuzi către acesta, atunci se va întemeia un grup de oameni uniți, care cercetează Scriptura pentru descoperirea căii mîntuitoare şi pentru îndrumarea reciprocă, sub cîrmuirea întîistătătorului legitim şi a îndrumătorului.

Iată formularea definitivă a călăuzirii mîntuitoare, neprimejdioase, potrivite vremurilor de acum. Aşa s-a călăuzit Nil Sorski, care spunea: „Eu nu împlinesc, ci arăt Scriptura. Cine vrea să trăiască cu mine, iată pravila: s-o împlinească; iar dacă nu, să plece." La fel era şi viața Sfîntului Paisie; ea este povestită pe larg şi de el, şi de contemporanul său, starețul Mihail. Şi părintele Dorotei, pe cînd compunea o pravilă pentru viața ascetică, în loc de cuvînt înainte a pus o îndrumare convingătoare întru citirea cuviincioasă şi urmarea Scripturilor dumnezeieşti şi a scrierilor Părinților, demonstrînd că aceasta este singura cale sigură şi neprimejdioasă de mîntuire. Astfel va fi satisfăcută prima cerință obligatorie a penitentului şi anume: îndrumarea şi educarea. Altă cerință esențială este regula de viață, pravila lui despre ce şi cum să facă.

II. Viața după pravile

Parțial, am văzut deja necesitatea acestor pravile. Nu trebuie să uităm că ea nu este doar mai bună decît altele, ci este cu totul obligatorie. Pravila este îngrădirea cea mai neprimejdioasă a vieții trăite întru mîntuire. Fără pravile nu putem păstra continuitatea rîvnei, a tăriei hotărîrii, nici să dobîndim fermitatea voinței. Duhul rîvnitor, ca o stihie, se ține şi se întăreşte prin exercițiu; dacă exercițiul este insuficient, atunci, inevitabil, duhul slăbeşte şi se vlăguieşte. Cînd sînt stabilite pravile, atunci, dacă sînt rînduite cum se cuvine, se găseşte întotdeauna ca ocupație evlavioasă, ceva care să ne aducă aminte de viața cea nouă şi să ne țină atenția ocupată cu acest gînd. Trecerea de la o îndeletnicire la alta este o continuă antrenare a duhului, pe un singur ton, după un singur plan. Astfel, focul rîvnei arde continuu. În lipsa pravilelor, vor apărea timpi morți, încetiniri, opriri, rătăciri, şi viața nu va fi unitară, încordarea va slăbi, rîvna se va răci. De aceea, Sfîntul Isaac Sirul spune (în Cuvîntul al optzeci şi cincilea, p. 534) că întunecarea minții, furtuna lăuntrică, lenevirea şi toate neregulile vieții se produc cînd nu a fost stabilită în viață o anumită rînduială. În caz contrar, totul va depinde de prezența de spirit, dar poate cineva conta pe aceasta? Ea este schimbătoare, ca o suflare de vînt. Cînd vrei, faci totul repede; cînd cazi în lenevire, nici puțin nu mai poți face. Dar cînd ai stabilit o pravilă, vrei, nu vrei, o faci şi o vei face necontenit. [...]

De altfel, şi pravilele trebuie alcătuite tot după pravile. Referitor la aceasta, este cazul să observăm:

1) Cel ce are un îndrumător, acesta îi alcătuieşte regulile. Ucenicul este un executant smerit, care nu pune nimic la îndoială. Cine este lipsit de această binefacere, aceluia îi revine să se adîncească, cu toată prudența, în scrierile patristice, în experiențele vieților Sfinților şi să-şi adopte drept pravilă din ceea ce găseşte acolo, după ce se sfătuieşte cu cine are posibilitatea.

2) La stabilirea pravilelor trebuie folosită toată prudența şi o severă judecată, pentru ca, în loc de folos, să nu ne aducem pagubă şi în loc de zidire, să nu ne pierdem: nu toate sînt pentru toți. Vîrsta, puterea, trecutul personal, educația, conjuncturile vieții, nivelul aptitudinilor, caracterul şi celelalte, toate trebuie luate în considerație şi, potrivit lor, trebuie stabilite pravilele. Nu la fel se comportă ucenicul şi militarul, tîrgovețul şi funcționarul.

3) De altfel, trebuie să ținem minte că aceste pravile, cu toată aparenta lor varietate, în ansamblul lor trebuie să înfățişeze, într-un fel sau altul, spiritul vieții şi al ascezei. De pildă, pravilele trupeşti sînt diferite, dar esența lor trebuie să conțină un singur lucru: îngrădirea trupului, strunirea lui. Nu exteriorul este de preț, ci interiorul - duhul cu care se lucrează.

4) Pravila de care trebuie să se țină seama în aplicarea canoanelor este măsura, potrivirea sub toate aspectele cu puterile persoanei în cauză. Iată lauda generală, adusă de toți: lucrul făcut cu măsură este neprețuit. Trebuie să le tocmeşti astfel încît să nu încapă loc nici de vreo slăbire, nici de vreo severitate peste măsură. Ultima epuizează,

fără să aducă folos, iar prima leneveşte şi stinge duhul rîvnitor. Pravila stabilită cu măsură cuprinde duhul într-o ardere bine temperată.

5) Din această pravilă decurge de la sine o alta şi anume trecerea treptată. Duhul se maturizează prin exerciţiu, se întăreşte şi cere sarcini mai grele; în aceeaşi măsură trebuie să crească şi nivelul pravilelor. Postirea, rugăciunea, nevoinţa cresc, treptat, din putere în putere. O dată cu ele trebuie ridicată şi exigenţa pravilei. A bate pasul pe loc este aproape la fel de primejdios cu a merge înapoi, care este primejdia cea mai mare.

6) De aceea, este limpede că cel mai bun îndrumător în alcătuirea pravilei este experienţa. Experimentează şi păstrează ceea ce găseşti de folos. Astfel, din experienţă se cunoaşte măsura necesarului de mîncare, de rugăciune şi de toate celelalte. Nu trebuie să luăm hotărîri definitive pînă cînd nu stabilim din practică cum este mai bine: aşa este mai neprimejdios. Atunci nu va exista trufie şi inconsecvenţă faţă de viaţa reală, aşadar nu va exista nici nevoia depărtării de pravilă, care este foarte dăunătoare.

7) Trebuie doar să venim cu toată sinceritatea şi buna credinţă, avînd în faţa ochilor ţelul: nevoinţa în vederea mîntuirii şi a bineplăcerii lui Dumnezeu, fără a ne îngădui nici o auto-compătimire. Trebuie să reţinem că orice privilegiu ţine de amăgire. Apreciind cum se cuvine o pravilă folositoare, vedem că ea este destul de anevoioasă. Ea trezeşte, întăreşte şi menţine starea de vioiciune; dar, de permite înlesniri, fugi ca de otravă de o asemenea pravilă.

8) De asemeni, nu trebuie să pierdem din vedere că pravila trebuie să îmbrăţişeze toate aspectele vieţii, în toate manifestările ei: şi trupul, şi sufletul, şi spiritul, şi activitatea exterioară, şi pe cea din sînul familiei, şi pe cea civică, personală şi publică. Omul, în întregime, trebuie să fie înconjurat, îngrădit de pravile. Numai în această condiţie va exista trebuincioasa armonie a dezvoltării, şi pravilele vor avea un spirit sau un ton adecvat.

9) Acum se vede deja de la sine ce legătură trebuie să fie între toate pravilele. Adică: cea trupească trebuie subordonată celei sufleteşti, cea sufletească să se supună celei duhovniceşti, iar pravila exterioară, tuturor acestora laolaltă. Aceste pravile trebuie să fie echilibrate şi să se favorizeze reciproc. În momentul cînd pravilele unui nivel le deranjează pe altele, trebuie imediat să presupunem că ceva nu este la locul lui, deci sau trebuie eliminat, sau trebuie modificat. Într-adevăr, cel ce se va ridica la nivelul contemplării întregii alcătuiri, rareori se poate înşela în alegerea regulilor şi în potrivirea măsurii pentru fiecare. Cum pentru un arhitect sau pentru un pictor iscusit, măsura unei părţi slujeşte adesea ca model pentru construirea întregului plan al casei sau al figurii umane, la fel este şi în aceste pravile. Cel ce construieşte nu va permite ca ceva să iasă în afară din planul general sau din stil. În aceasta stă toată iscusinţa celui care stabileşte pravilele. Căci ţelul tuturor este duhul, care trebuie să fie în Dumnezeu.

10) Ansamblul tuturor pravilelor de acest fel va alcătui canonul lucrării de nevoinţa ascetică. După cum nevoinţa ascetică corespunde aspectelor vieţii creştine - căci viaţa creştină se prezintă sub două aspecte: obştească şi monahală - în consecinţă, diferite vor fi şi canoanele: obştesc şi monahal. Unul ţine de traiul în comun, iar altul, de cel pustnicesc.

11) Lucrarea după aceste pravile este nevoinţa ascetică ce presupune o încordare a forţelor, un efort, o strădanie. Deprinderea cu aceasta reprezintă virtutea ascetică. Se înţelege de aici că nu există viaţă creştină fără nevoinţa, nu există viaţă creştină neascetică, fără strădanie şi fără transpiraţie. Cine refuză nevoinţa, acela refuză viaţa. Această deprindere este scopul, în ea este zidul de siguranţă al vieţii. Virtuţile ascetice sînt un zid tare şi de nepătruns al vieţii autentic creştine. Se spune că pravilele sînt temporare. Nu, sîrguinţa în împlinirea pravilelor este temporară, dar pravilele sînt netrecătoare. Doar că, cu timpul, ele vor deveni nectar şi sînge şi vor fi împlinite cu hotărîre şi cu dragoste - ele, care la început erau împlinite ca obligaţie. Iată de ce trebuie să preţuim nevoinţele ascetice! Niciodată nu da cu piciorul în ceea ce ai agonisit. Chiar de-i puţin, păstrează: te va conduce la mai mult. Dacă te-ai întărit în ceva, iată că eşti neprimejduit dintr-o parte.

Pentru ca pravilele alcătuite astfel să te călăuzească la fericirea dorită şi să-şi poată împlini menirea, iată cum trebuie să te comporţi faţă de ele:

1) Cînd se va definitiva întregul plan de acţiune şi se va stabili ansamblul regulilor, cheamă-L pe Dumnezeu cu rugăciune puternică, ca să te binecuvînteze să le împlineşti neîncetat, cu folos şi într-un mod plăcut Lui.

Respinge orice îngîmfare, părere de sine sau fantezie referitoare la desăvîrşirea pe care o vei atinge în viitor, urmîndu-le. Roagă-te cu sfială şi înfricoşare, ca să nu te ruşinezi prin îndepărtarea de la ele sau prin încălcarea lor.

2) Pune legămînt cu inima ta să nu abandonezi pravila stabilită, indiferent de greutate şi sacrificiu. De aceea, nu-ți îngădui pe viitor nici măcar în gînd să abandonezi sau să schimbi vreuna dintre pravile: să rămînă aşa cum sînt.

3) Pentru aceasta, primeşte-le cu credința că sînt plăcute lui Dumnezeu şi consideră-le, în consecință, ca pe o lege a conştiinței, ca fiind voia lui Dumnezeu în privința ta; socoteşte deci drept crimă orice încălcare a pravilelor. Mai bine să nu hotărăşti, decît, hotărînd, să le abandonezi. Altfel, se va forma un caracter instabil, gata oricînd să procedeze cînd într-un fel, cînd într-altul.

4) De aceea, luptă-te cu ispitele care apar împotriva împlinirii pravilelor. La început, vrăjmaşul ne luptă mai ales prin ele. Şi imediat ce obține o cît de mică victorie, nădăjduieşte că va birui şi mai mult. Sfinții Părinți şi-au pus viața pentru ele. Rămînerea în ele înseamnă respingerea vrăjmaşului, înseamnă biruință. Este deja verificat prin experiență că în nici o pravilă cu adevărat folositoare nu te poți întări fără luptă. Fără luptă, pravila este nefolositoare, mincinoasă şi înşelătoare.

III. Calea îngustă şi anevoioasă

[...] Împotriva luptei şi a nevoinței lăuntrice se pun întotdeauna piedici şi greutăți din afară. „Voi nu sînteți din lume" - spune Domnul, „Eu v-am ales, v-am desprins din ea; din acest motiv lumea vă urăşte" [...]. În lume veți suferi. Şi, cu siguranță, „multe sînt suferințele drepților." Oricine ar fi, puternic sau neputincios, dacă va începe să împlinească voia lui Dumnezeu, din inimă curată, fără a căuta să placă oamenilor, ci țintind numai spre slava lui Dumnezeu, imediat vor apărea duşmăniri, nevoi şi necazuri. De aceea, toți Sfinții - şi cu deosebire Isaac Sirul, consideră suferințele ca semne deosebite ale virtuții şi ale tuturor faptelor sufleteşti cu adevărat bune. Astfel încît, dacă faci un bine adevărat, te aşteaptă cu siguranță suferința. Dar vrăjmaşul nu doarme. El ne îngreunează starea lăuntrică, dar ne apasă şi din afară şi ne împresoară cu piedici. Şi, pe deasupra - spun Sfinții - se strecoară şi înăuntrul nostru, ba cu năluciri şi vedenii, ba ne străbate ca o săgeată, năpustindu-se cu fel de fel de gînduri înfricoşătoare, ba ne arde ca un foc.

Astfel, imediat ce păşeşte cineva pe calea cea dreaptă, din toate părțile îl aşteaptă duşmani, şi dinăuntru şi din afară, şi văzuți, şi nevăzuți. Este ca un miel printre lupi. Aşa i se şi spune la început: ***Multe sînt necazurile drepților*** (Psalmi 33, 18), ***prin multe suferințe va trebui să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu*** (Faptele Apostolilor 14, 22). Vor fi suferințe, căci spre aceasta sîntem puşi (1 Tesaloniceni 3, 3); ***intrați prin poarta cea strîmtă*** (Matei 7, 13). Citeşte şi: Matei 6, 24; Ioan 15, 20; 1 Petru 4, 12-13; Isus Sirah 2, 1; Matei 5, 10; Iacob 1, 12; 2 Corinteni 4, 8-17; 1 Petru 4, 1; Apocalipsa 7, 14; Matei 7, 13-17 şi altele. Cu toții ne aflăm în întuneric şi în umbra morții, în mîinile duşmanilor celor răi şi vicleni: scăparea nu poate fi uşoară. Chiar şi cei ce caută libertatea exterioară, cîtă osteneală şi sudoare trebuie să jertfească! Cu atît mai mult aici, cîte împiedicări şi înfrîngeri, cîte temeri şi înfricoşări! Va întreba, poate, careva: „Dar ce face Dumnezeu?." El este Cel ce îi întocmeşte aceluia, parcă înadins, o astfel de cale plină de suferințe, ba pentru a-l deprinde cu suferințele Sale, ba pentru a-l ascunde de el însuşi, cînd se află în această nefericită stare. Nu poate Domnul să-Şi exprime mai bine dragostea față de cei care-L caută - spune Sfîntul Isaac Sirul - decît supunîndu-l la suferințe. De aceea, ele sînt chiar indiciul neîndoielnic al binevoirii lui Dumnezeu, semnul că El Şi-a plecat ochii, alegîndu-l pe acela care începe să sufere pentru adevăr, pentru numele Său. Omul acela trece parcă la curățat, ca aurul în creuzet. Cei străini de suferințe, cei cărora totul le merge din plin, sînt preacurvari, după cuvîntul Apostolului. Osteneala, lacrimile, suferințele sînt cea mai bună curățare, sînt ca bătutul cu maiul pentru rufărie.

De aceea, Apostolul ia la rînd pe drepții de la începutul lumii şi pînă acum şi îi vede pe toți, pînă la unul, suferind, pătimind, în osteneli. Patriarhii au suferit; Proorocii au suferit; Domnul - Începătorul nevoinței - a suferit cel mai mult dintre toți; Apostolii, de asemeni; apoi, mucenicii, asceții şi toți Sfinții, aşa cum vede Ioan Teologul în Apocalipsă: ***Aceştia*** [...] ***de unde au venit?*** [...] ***din strîmtorarea cea mare*** (Apocalipsa 7, 13-14); ei sînt cei care, după cum se spune acolo, nu şi-au cruțat sufletele.

De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul trebuie să-şi pregătească sufletul pentru încercări. Nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri să nu aştepţi, ci osteneală, batjocuri şi privaţiuni - chiar caută-le! Trebuie să ştii cu tărie că cel ce dobîndeşte virtuţi, dar fără osteneală, cel ce stă în nevoinţe, dar cu înlesniri, fără strîmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i acolo în regulă. Nu poţi avea pace printre oameni dacă rămîi în dreptate. Duhul lumii este un uliu mîncător de carne: imediat se năpusteşte. De aceea, trebuie să fii pregătit la orice... Sfinţii Părinţi exprimă această pregătire simplu şi în puţine cuvinte: du-te ca la moarte şi pune-ţi în inimă legămîntul că eşti osîndit la moarte - moarte care ţi se pregăteşte în fiece clipă, fără să ştii de unde şi cum. Numai acela va rezista neclintit - se spune - care va merge cu un asemenea legămînt pe calea adevăratei vieţi creştine. Căci imediat ce va muri cu simţirea sau cu legămîntul inimii, atunci orice va întîlni va fi mai slab decît ceea ce se aştepta, adică mai slab decît moartea. Pentru aceasta, ei aduc pilda Mîntuitorului despre împăratul care îşi face socoteala oastei înainte de război, sau cea despre gospodarul care începe să-şi zidească o casă. Evaluează-ţi supărările pe care le aştepţi şi mori cu gîndul şi cu simţirea, pentru că numai moartea va aduce liniştea necesară, aşteptată pe calea lui Hristos. „Nu poate fi ucenicul Meu cel [...] ce nu-şi urăşte sufletul său” - spune Domnul. Să fii pregătit ca pentru moarte; Sfîntul Isaac Sirul explică cu precădere acest lucru şi îl repetă adesea: „Orice ai întîlni - spune el - spune-ţi că ai murit şi te vei uşura; pacea şi traiul tihnit sînt cele mai nesuferite lui Dumnezeu.”

Toate acestea le sînt de trebuinţă nu numai celor ce s-au rupt de lume; cei ce trăiesc în lume au şi mai mare nevoie de o astfel de stare. Pe toate acestea le întîmpină adevăraţii rîvnitori ai evlaviei; celor falşi le este uşor. La acest legămînt făcut cu inima trebuie să mai adaugi o fierbinte şi neclintită nădăjduire în Dumnezeu Atotţiitorul, trebuie să îţi păstrezi credinţa că, în pofida întunecimii drumului, tu eşti al lui Dumnezeu, nu eşti respins, nu eşti disprețuit, ci eşti vegheat de El; credinţa că El este cu tine, că El te ţine, în timp ce eşti sfîşiat din toate părţile. Închipuieşte-ţi că eşti ţinut de mîna lui Dumnezeu, ca o basma murdărită, care este scuturată ca să se curețe. Păstrează credinţa că, orice ispită ar veni, dinăuntru sau din afară, ai puterea să o depăşeşti, pentru că Domnul nu te va lăsa în ispită mai mult decît poţi să reziști. El ne călăuzeşte şi ne formează cu adîncă înţelepciune. Ţine minte, de asemeni, că ajutorul Său este aproape, că va apărea imediat ce îl vei chema şi că numai cu un asemenea ajutor vei putea depăşi ispita, fără să cazi; de aceea, să ştii că orice depăşire a ispitelor i-o datorezi Lui. Încercările care au fost depăşite fără a-L chema pe Dumnezeu şi nepuse pe seama Lui, nu-I sînt plăcute şi rămîn neroditoare, pentru că, întotdeauna, lasă în urmă îngîmfare şi părere de sine.

Nu trebuie însă nici să ne aruncăm cu capul înainte în năpaste: mîndra încredere în sine este neplăcută Domnului şi este întotdeauna pedepsită. Fii gata de orice, chiar şi de moarte, dar aşteaptă totul cu fierbinte nădăjduire în Dumnezeu şi predîndu-te Lui. Nu are decît să te ducă unde şi cum binevoieşte. Nu te împotrivi, nu dori ba una, ba alta, nici înlesniri, nici suferinţe. Să te ducă El; mergi cu faţa descoperită, aşteptînd numai necazuri, nădăjduind în Dumnezeu şi predîndu-te Lui. Fără o asemenea stare nu vei face un pas pe calea adevărată. Toţi cei ce se întorc fac aceasta pentru că sînt nepregătiţi pentru luptă şi nevoinţă, sau din pricina încrederii în forţele proprii. Propriul foc interior te poate ajuta, însă nu pentru mult timp. El se răceşte de la sine, şi omul rămîne fără nimic.

IV. Rîvna spre mîntuire

Se vede de aici că cel ce păşeşte pe calea vieţii creştine, fiind încă slăbănog, bolnav, neorînduit, trebuie să posede deja o mare forţă şi tărie. Altfel, va cădea sub povara suferinţelor şi a nevoinţelor, care i se pregătesc. Puterea care îl face rezistent şi care îi face roditoare toate ostenelile este rîvna, osîrdia, sîrguinţa, grija de a-I bineplăcea Domnului şi de a-şi mîntui sufletul. După cum cel ce caută o comoară adevărată nu se uită la greutăţi, nu pierde vremea şi nu se înfricoşează de piedici, la fel şi creştinul, cînd are rîvnă şi dorinţă de a căuta, va depăşi toate greutăţile şi va parcurge nevătămat întregul drum. Cine caută găseşte tot ce caută; Domnul ne-a dat o făgăduinţă deosebită: caută şi vei găsi. Căutarea este duhul vieţii, prin stingerea ei, viaţa se stinge. Ea este focul adus de Mîntuitor pe pămînt; este lumina şi viaţa Lui. Vaporul se opreşte cînd aburul este eliminat; la fel, cel ce-L urmează pe Hristos cade sau se rostogoleşte înapoi cînd se răceşte (cu duhul). Iată cu ce trebuie să ne aprovizionăm, păşind pe calea plinirii poruncilor şi a curăţirii de patimi! Altfel, nici nu putem să începem această lucrare într-un duh adevărat; şi chiar de-ar începe-o careva, se va osteni fără rod, fără vlagă. Este o osteneală în zadar. Există mulţi oameni trecuţi prin nevoinţe şi ispite, dar fără folos: roadele sînt ale duhului, iar duhul lui Dumnezeu stă în rîvnă. [...] De aceea, niciodată să nu-ţi spui: „Gata, m-am ostenit îndeajuns, pot să mă odihnesc.” O astfel de înlesnire şi vlăguire este primul duşman. Gîndul, cu toate că este mic şi slab, este cel mai viclean trădător: el deschide porţile vrăjmaşilor. Cine se împacă cu el, acela cade. El a fost observat de Sfinţii Părinţi şi fiecărui începător i se repetă

necontenit: vezi, să nu spui: „gata, acum pot s-o las mai moale”, ci întreabă-te pentru ce eşti aici sau de ce nu faci nimic. Sau, adresîndu-te Domnului, roagă-te să te ajute ca să pui început mîntuirii şi începe iarăşi şi iarăşi! Începe din nou şi osteneşte, dar la înlesniri sau favoruri nici să nu te gîndeşti, ci păstrează-ți în inima ta gîndul că vei avea de dus greutatea şi strîmtorarea pînă la moarte şi că nu te aşteaptă nici o uşurare, ci numai greutăți. Iată adevărata alcătuire a duhului rîvnitor, care este neprimejdioasă, solidă, neîngăduind nici o fisură: nici înfierbîntare nărăvaşă, nici încredere în sine, nici îngîmfare!

Trei cuvinte despre purtarea Crucii

[...] Crucea personală a fiecăruia, cînd se uneşte cu Crucea lui Hristos, atunci puterea şi lucrarea acesteia din urmă trece asupra noastră, devenind un fel de canal prin care, din Crucea lui Hristos, se revarsă asupra noastră orice binefacere şi orice dar desăvîrşit. Prin urmare, crucile personale ale fiecăruia sînt la fel de necesare în lucrarea mîntuirii pe cît este şi Crucea lui Hristos. Nu veți întîlni nici un mîntuit care să nu fi fost purtător de cruce. De aceea, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruci, ca să nu se ostenească căutîndu-și crucea şi ca să fie aproape de puterea mîntuitoare a Crucii lui Hristos. Putem spune şi aşa: uită-te în jurul tău şi înlăuntrul tău, descoperă-ți crucea, poart-o cum se cuvine, unită cu Crucea lui Hristos şi vei fi mîntuit. Cu toate că fiecare îşi poartă crucea şi fără să vrea şi, de cele mai multe ori, crucea nu este uşoară, ci anevoie de purtat, totuşi nu fiecare o priveşte în lumina Crucii lui Hristos; nu fiecare o pune în slujba lucrării mîntuirii sale; de aceea, crucea nu este mîntuitoare pentru fiecare. Să luăm la rînd toate crucile posibile şi să vedem cum trebuie să o purtăm pe fiecare dintre ele, pentru ca ea să capete putere mîntuitoare. Sînt multe cruci, dar felurile lor sînt trei: primele sînt crucile exterioare, alcătuite din suferințe şi necazuri şi, în general, dintr-o nefericită soartă pămîntească; a doua categorie o reprezintă crucile interioare, născute din lupta cu patimile şi cu poftele; pentru a cîştiga virtuțile; a treia categorie o reprezintă crucile harice (de duh şi de har), care sînt primite prin totala predare în voia lui Dumnezeu.

Vă voi spune acum cîteva cuvinte, despre crucile exterioare. Acestea sînt cele mai complexe şi mai diverse cruci. Ele sînt răspîndite pe toate drumurile noastre şi se întîlnesc aproape la fiece pas. Aici putem include supărările, necazurile, nenorocirile, bolile, pierderea celor apropiați, necazurile de la serviciu, tot felul de privațiuni şi de pagube, neplăcerile familiale, relațiile nefavorabile cu lumea, jignirile, supărările, pierderile şi, în general, soarta pămîntească, mai mult sau mai puțin anevoioasă pentru fiecare. Cine nu are vreuna dintre aceste cruci? Nici nu se poate altfel. Nici celebritatea, nici bogăția, nici slava, nici o mărire pămîntească nu ne scutesc de ele. Ele s-au împletit cu viața noastră pămîntească din clipa în care s-a închis Raiul pămîntesc şi nu se vor desprinde de ea, pînă cînd nu se va deschide Raiul ceresc.

De vrei ca aceste cruci să-ți fie mîntuitoare, foloseşte-te de ele aşa cum le-a rînduit Dumnezeu pentru mîntuirea omului, în general, şi a ta, în particular. De ce a rînduit Domnul ca nimeni să nu se afle pe pămînt fără necazuri şi strîmtorări? Pentru ca omul să nu uite că este un exilat, ca să nu trăiască pe pămînt ca un băştinaş în patria sa, ci ca un călător şi ca un venetic într-o țară străină şi să caute întoarcerea în adevărata sa patrie. Cînd omul a păcătuit, a fost imediat izgonit din Rai şi, în afara Raiului, a fost înconjurat de necazuri şi de lipsuri şi de tot felul de greutăți, ca să țină minte că nu se află la locul său, ci este pedepsit, şi ca să se îngrijească să caute miluire şi revenire la rangul său. Astfel, nu te mira văzînd necazuri, nenorociri şi lacrimi, ci rabdă fără să te necăjeşti. Nu îi şade bine criminalului şi neascultătorului deplina bunăstare şi fericire. Primeşte acest gînd în inimă şi poartă-ți soarta cu seninătate.

„Dar de ce mie mi s-a dat mai mult, iar altuia mai puțin?”, vei spune. „De ce pe mine mă strîmtorează necazurile, iar altuia îi merge bine aproape în toate? De ce eu mă frîng de durere, iar altul se mîngîie? Dacă aceasta este soarta tuturor măcar să se împartă în mod egal fiecăruia, fără excepții.” Dar chiar aşa se împarte. Uită-te mai bine şi vei vedea. Ție ți-e greu acum, iar altuia i-a fost greu ieri sau îi va fi mîine, iar astăzi îi îngăduie Domnul să se odihnească. De ce te uiți la ceasuri şi la zile? Priveşte întreaga viață, de la început pînă la sfîrşit, şi vei vedea că tuturor le este greu, chiar foarte greu. Găseşte pe unul care să jubileze de bucurie întreaga viață! Pînă şi regii, adesea nu dorm nopțile din pricina greutății ce le apasă inima. Ți-e greu acum, dar înainte n-ai avut parte de zile de bucurie?! Dumnezeu îți va mai da şi vei vedea şi alte zile de bucurie. Rabdă, deci! Cerul se va lumina şi deasupra ta. În viață este ca în natură, sînt ba zile întunecoase, ba zile senine. S-a întîmplat vreodată ca un nor de furtună să nu treacă?! Şi este cineva pe lume care să creadă că nu va trece? Gîndeşte şi tu la fel despre supărarea ta, şi te vei mîngîia de bună nădăjduire. Îți este greu. Dar este, oare, aceasta o întîmplare fără motiv? Pleacă-ți cît de cît capul şi

adu-ți aminte că există Dumnezeu, care Se îngrijeşte de tine ca un părinte şi nu te scapă din ochi. De te-a ajuns nenorocirea, nu s-a întîmplat decît cu îngăduința şi cu voia Lui. Nimeni altul decît El ți-a trimis-o. Iar El ştie foarte bine ce, cui şi cînd să-i trimită, şi cînd trimite, trimite spre binele aceluia care primeşte suferința. Aşadar, uită-te în jurul tău şi vei vedea, în nenorocirea care te-a ajuns, planul cel bun al lui Dumnezeu pentru tine. Dumnezeu vrea să-ți curețe vreun păcat sau să te îndepărteze de vreo treabă păcătoasă sau, printr-un necaz mai mic, să te ferească de un altul mai mare, ori vrea să-ți dea ocazia să-ți arăți răbdarea şi credința în El, pentru ca apoi să-Şi arate în tine slava milostivirii Sale. Desigur că ceva dintre acestea ți se potriveşte. Caută deci ceea ce ți se potriveşte şi oblojeşte-ți cu aceea rana, aşa cum foloseşti un plasture, şi se va răcori arsura ei. De altfel, dacă nu vei vedea clar ce anume vrea să-ți dăruiască Domnul prin nenorocirea care te-a ajuns, pune-ți în inimă credința generală şi neiscoditoare că tot ce vine de la Domnul este spre binele nostru, şi tîlcuieşte-i sufletului tulburat: aşa a binevoit Dumnezeu. Rabdă! Pe cine pedepseşte Dumnezeu, acela-I este ca un fiu!

Mai bine opreşte-ți privirea la starea ta morală şi la starea din veşnicie care îi corespunde. Dacă eşti păcătos - cum eşti de altfel - bucură-te că a venit focul năpastei care-ți va arde păcatele. Tu priveşti suferința numai dinspre pămînt. Dar mută-te cu gîndul la cealaltă viață. Treci de partea Judecății. Priveşte focul cel veşnic, pregătit pentru păcatele noastre. Şi, de acolo, priveşte-ți suferința. Dacă acolo vei fi osîndit, cîte necazuri nu ți-ai dori să fi suportat aici, numai ca să nu fi căzut sub acea osîndire?! Spune-ți în sinea ta: „După păcatele mele îmi sînt trimise aceste lovituri" şi mulțumeşte-I Domnului că bunătatea Lui te îndrumă spre pocăință. Apoi, în loc să te întristezi fără rost, află care-ți este păcatul, pocăieşte-te şi nu mai păcătui. Cînd vei cugeta astfel, vei spune, desigur: „Încă este puțin ceea ce am primit! Căci, după păcatele mele, mult mai rău merit."

Aşadar, indiferent de porți soarta amară a tuturor, ori suferințele şi necazurile personale, rabdă-le cu inima împăcată, primindu-le cu recunoştință din mîinile Domnului, ca pe un leac împotriva păcatelor, ori ca pe o cheie care deschide uşa în Împărăția Cerească. Nu cîrti, nu invidia pe altul şi nu te lăsa pradă tînguirii zadarnice. Căci aşa se întîmplă în nenorocire: unul începe să se tînguiască şi să cîrtească, altul se pierde de tot cu firea şi cade în deznădejde, iar altul se cufundă în necazul său şi doar suferă, fără a se mişca cu mintea şi fără să-şi înalțe suferința inimii spre Dumnezeu. Toți aceştia nu se folosesc cum se cuvine de crucile care le sînt trimise şi pierd, astfel, momentul prielnic şi ziua mîntuirii.

Domnul le dă în mîini conlucrarea mîntuirii, iar ei o resping. I-a ajuns necazul şi suferința. Oricum, îți porți deja crucea. Fă, aşadar, ca această purtare să-ți fie spre mîntuire, iar nu spre pierzanie. Pentru aceasta nu trebuie să muți munții din loc, ci să aduci o mică schimbare în mişcarea gîndurilor şi în stările inimii tale. Deşteaptă-ți recunoştința, smereşte-te sub mîna puternică, pocăieşte-te, îndreptează-ți viața. Dacă te-a părăsit credința în pronia lui Dumnezeu, readu-ți-o în suflet şi vei săruta dreapta lui Dumnezeu. Dacă ți-ai pierdut simțul legăturii cu propriile păcate, ascute-ți ochiul conştiinței şi le vei vedea, îți vei plăti păcatul şi vei umezi uscăciunea necazului cu lacrimile pocăinței. Dacă ai uitat că amarul soartei pămînteşti răscumpără şi mai amarnica soartă veşnică, viază-ți în minte acest gînd şi, cu inimă împăcată îți vei dori suferințe, pentru ca, pentru micile suferințe de aici, să te întîmpine acolo milostivirea veşnică a Domnului. Este mult, oare? Este greu? Dar, în acelaşi timp, aceste gînduri şi sentimente sînt legăturile care leagă crucea noastră de Crucea lui Hristos, din care se revarsă pentru noi puteri mîntuitoare. Fără acestea, crucea rămîne tot în spatele nostru şi ne apasă, dar nu are putere mîntuitoare, fiind despărțită de Crucea lui Hristos. Atunci nu mai sîntem purtătorii de cruce care se mîntuiesc şi nu ne mai putem lăuda în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos. [...]

Dintre cele trei feluri de cruci, v-am vorbit cîte ceva despre primul, despre crucile din afară: suferințele, nenorocirile şi lipsurile. Acum vă voi spune cîte ceva despre cel de-al doilea fel, crucile lăuntrice. Pe acestea le întîlnim în timpul luptei cu patimile şi cu poftele. Spune Sfîntul Apostol: ***Iar cei ce sînt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele*** (Galateni 5, 24). Şi l-au răstignit? Aşadar, este vorba de o cruce pe care şi-au răstignit aceste patimi şi pofte. Care este crucea aceasta? Este lupta cu ele. A răstigni patimile înseamnă a le face neputincioase, a le strivi, a le dezrădăcina. De va înfrînge omul vreo patimă de cîteva ori, o va face neputincioasă; de o va mai înfrînge de cîteva ori, o va strivi; dacă încă o va înfrînge atunci o va dezrădăcina cu totul, cu ajutorul lui Dumnezeu. Şi fiindcă această luptă este anevoioasă, amară şi dureroasă, ea este cu adevărat o cruce împlîntată înlăuntrul nostru. Cel ce luptă cu patimile, uneori parcă are mîinile țintuite, parcă i se pune pe frunte cununa de spini, inima îi este străpunsă de vie. Atît este de greu şi de dureros. Fără osteneală şi fără durere nu se poate, pentru că patimile, deşi, venind din afară, ne sînt străine, aşa de tare s-au lipit de trupul şi de sufletul nostru, încît au pătruns cu rădăcinile în toate mădularele sufleteşti şi în toate puterile noastre. Dacă te vei apuca să le

dezrădăcinezi, doare. Doare, dar este mîntuitor şi această izbăvire nu se obţine altfel decît prin durere. [...] Care patimă nu este dureroasă? Mînia arde, invidia usucă, pofta trupească vlăguieşte, zgîrcenia nu te lasă să mănînci şi să dormi, mîndria jignită roade ucigător inima; şi orice altă patimă - ura, suspiciunea, gîlceava, dorinţa de a fi pe placul oamenilor, atracţia pentru anumite lucruri şi persoane - ne pricinuieşte fiecare, suferinţa ei, astfel încît a trăi în patimi este acelaşi lucru cu a merge desculţ pe lame de cuţit sau pe cărbuni aprinşi, sau a fi în situaţia omului căruia şerpii îi înveninează sîngele. Şi iarăşi, cine nu este lipsit de patimi? Toată lumea le are. Cîtă vreme există mîndrie, există toate patimile, căci aceasta este mama patimilor şi nu umblă fără fiicele ei. Dar că nu fiecare le are pe toate în aceeaşi măsură: la unul precumpăneşte una, la altul alta, care le dă tonul celorlalte. Iar dacă fiecare are patimi, înseamnă că se şi chinuieşte din pricina lor. Fiecare este chinuit şi răstignit de patimi, însă nu spre mîntuire, ci spre pierzanie. Astfel, purtînd patimile, te sfîşii cu ele şi pieri. Nu este oare mai bine să-ţi produci singur suferinţă înlăuntrul tău, tot din pricina patimilor, însă nu spre pierzanie, ci spre mîntuire? Este de ajuns să schimbi direcţia cuţitului şi în loc să te tai pe tine cu el, spre satisfacţia patimilor, să tai cu el patimile, pornind la luptă cu ele şi împotrivindu-te lor în toate. Şi aici va fi durere şi suferinţă a inimii, dar durerea va fi tămăduitoare, va fi imediat urmată de o liniştire îmbucurătoare, aşa cum se întîmplă cînd rana este acoperită cu un plasture tămăduitor. Dacă te supără, de pildă, cineva, este greu să-ţi depăşeşti mînia şi nu-ţi place; dacă o biruieşti, te linişteşti, dar dacă îi dai satisfacţie, multă vreme te vei frămînta. De a fost cineva jignit, greu îi este să se biruiască pe sine şi să ierte; dacă iartă, pace dobîndeşte, iar de se răzbună, nu va avea linişte. Dacă s-a aprins o pasiune, greu este de stins; de o stingi, vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar de nu, vei umbla ca ucis. Aşa stau lucrurile cu orice patimă. Şi patima te chinuieşte, dar şi lupta cu ea îţi pricinuieşte suferinţă. Însă prima te ucide, iar a doua te vindecă şi te izbăveşte. Oricărui pătimaş trebuie să i se spună: „Mori pe crucea patimilor tale! Rupe această cruce construieşte-ţi o alta: crucea luptei cu ele. Şi îţi va fi răstignirea pe această cruce spre mîntuire!” Toate acestea sînt limpezi ca lumina zilei şi alegerea ar trebui să fie foarte uşoară. Totuşi, faptele nu o îndreptăţesc întotdeauna.

Trebuie să ne mirăm de orbirea noastră. Suferă unul de cîte o patimă, dar tot îi dă apă la moară. Vede că, dîndu-i satisfacţie, îşi face din ce în ce mai rău, dar tot nu se lasă. Avem o duşmănie inexplicabilă faţă de noi înşine! Altul chiar se pregăteşte de luptă cu patima, dar imediat ce patima se trezeşte cu cererile ei, o urmează numaidecît. Iar porneşte şi iar îi cedează. Face de cîteva ori aşa şi rezultatul este acelaşi. Suferim de o inexplicabilă vlăguire a puterii morale! În ce constau amăgirea şi înşelarea? În faptul că patima, prin satisfacerea ei, promite o grămadă de plăceri, iar lupta cu ea nu promite nimic. Dar de cîte ori nu s-a verificat, oare, că satisfacerea patimii aduce nu fericire şi linişte, ci chin şi întristare? Ea promite multe, dar nu dă nimic; iar lupta nu promite nimic, dar dă totul. Dacă nu ai trăit această experienţă, trăieşte-o şi vei vedea. Dar aici este nenorocirea noastră, că nu ne hotărîm s-o trăim. Motivul ar fi că ne este milă de noi înşine. Auto-compătimirea este cel mai linguşitor trădător şi cel mai mare duşman al nostru, este primul plod al mîndrei. Ne este milă de noi înşine şi ne ucidem cu mîna noastră. Credem că ne facem bine, dar ne facem rău; şi cu cît mai rău ne facem, cu atît mai mult vrem să ne facem rău. Astfel, răul creşte şi ne apropie de pieirea finală. Să ne însufleţim, aşadar, fraţilor, şi să ne urcăm cu curaj pe crucea răstignirii de sine, prin răstignirea şi dezrădăcinarea patimilor şi a poftelor. Să respingem mila de noi înşine şi să încălzim rîvna trudirii de sine. Să avem o inimă de doctor, care şi celor pe care-i iubeşte, şi celor de vază, la nevoie, le administrează tăieturi şi arsuri dureroase. Nu vă voi indica metoda şi întreaga desfăşurare a luptei. Apucaţi-vă de treabă, şi ea vă va arăta singură şi vă va învăţa totul. [...]

Ne-a mai rămas să lămurim cel de-al treilea fel al crucii mîntuitoare pentru noi, crucea predării de sine în voia lui Dumnezeu. Vă voi spune şi despre ea vreo două vorbe, pentru că învăţătura întreagă îmi depăşeşte puterile. Pe această cruce se ridică creştinii cei mai desăvîrşiţi. Ei sînt cei ce o cunosc şi ar putea vorbi limpede despre ea, pe larg şi cu putere. Cum ar putea alţii să vorbească aşa? Dar nu se poate să o trecem cu vederea, ca nu cumva cineva dintre voi, biruind vreo două patimi şi liniştindu-se cît de cît de frămîntarea lor dinăuntru, să creadă că a făcut deja tot ce trebuie şi se aşteaptă de la creştini. Nu, nici în această situaţie nu a făcut încă totul. Chiar şi cel ce s-a curăţat pe deplin de patimi nu a făcut încă cea mai importantă faptă creştină, ci doar s-a pregătit pentru ea. Dacă te-ai curăţat de patimi, predă-te, curat, ca jertfă curată şi neprihănită lui Dumnezeu, căci numai o astfel de jertfa I se cuvine Neprihănitului. [...]

Aceasta este culmea desăvîrşirii creştine, la care este omul în stare să ajungă. Ea este începutul stării viitoare, de după înviere, cînd Dumnezeu va fi prezent pe de-a-ntregul în toţi. De aceea, toţi cei ce s-au învrednicit să atingă această stare se pun adesea în contradicţie cu toate rînduielile vieţii pămînteşti şi ori suferă prigoane şi chinuri, ori devin şi sînt consideraţi nebuni întru Hristos, ori se retrag în pustie. Dar cu toate aceste aspecte ale vieţii lor exterioare, lăuntrul lor este unul: sînt uniţi cu Dumnezeu, trăind în inimă numai cu Dumnezeu. [...]

Nu mai am nimic să vă spun despre aceasta. Şi pe acestea vi le-am spus numai ca să vă sugerez unde se află sfîrşitul, unde trebuie să fim şi să ajungem şi pentru ca, ştiind, să înţelegeţi cu toţii că, orice aţi avea sau aţi face bun, să-l socotiţi drept nimic, dacă nu aţi ajuns pînă la această înălţime a vieţii duhovniceşti care ne-a fost menită şi care este aşteptată de la noi. Mulţi cred că viaţa creştină este la fel ca şi alte feluri de a trăi; nu este aşa. Ea începe prin pocăinţă, se continuă prin lupta cu patimile şi se încheie prin răstignirea împreună cu Hristos a omului lăuntric curăţit de patimi şi prin cufundarea în Dumnezeu. ***Aţi murit -*** spune Apostolul ***- şi viaţa voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu*** (Coloseni 3, 3). Aici, totul se săvîrşeşte înlăuntru, este nevăzut pentru ochii oamenilor, fiind cunoscut doar conştiinţei şi lui Dumnezeu. Cele din afară sînt aici nimic. Desigur că ele sînt un ambalaj cuviincios, dar nu sînt un martor hotărîtor şi cu atît mai puţin, nu le nasc pe cele dinăuntru. Atît de adesea, comportamentul exterior cuviincios nu este decît superbul ambalaj al unui mormînt plin de oase!

Ştiind acestea, să stăm, fraţilor, pe Golgota, în faţa crucilor, şi să începem să ne măsurăm cu ele şi pe ele cu noi, fiecăruia care i se potriveşte. Simon Cirineul, cel ce a purtat Crucea Domnului (Marcu 15, 21), este modelul acelor purtători de cruce care suferă necazuri şi privaţiuni exterioare. Tocmai v-am spus înainte pe cine reprezintă tîlharul cel înţelept răstignit şi pe cine, Domnul pe Cruce: primul, pe cel ce se luptă cu patimile, iar Domnul, pe bărbaţii desăvîrşiţi, răstigniţi prin predarea în voia lui Dumnezeu. Dar crucea tîlharului celui rău pe cine reprezintă? Pe aceia care lucrează patimilor. Patimile îi chinuiesc, îi sfîşie, îi răstignesc de moarte, nedîndu-le nici o bucurie şi nici un fel de speranţă. După aceste semnalmente, măsoară-te cu fiecare dintre aceste cruci şi, după ele, află cine eşti: Simon Cirineul, tîlharul cel înţelept sau cel ce îl imită pe Domnul Hristos, sau tîlharul cel rău, din pricina patimilor ce te consumă?

Aşa cum te vei găsi, aşa să-ţi aştepţi sfîrşitul. Voi adăuga numai: scoateţi-vă afară din minte cum că am putea, pe calea unei vieţi tihnite, să devenim cei ce se cuvine să fim întru Hristos! La creştinii adevăraţi, dacă au cîte o mîngîiere, aceasta este cu totul întîmplătoare; trăsătura cea mai definitorie a vieţii lor o formează suferinţele şi durerile, lăuntrice şi din afară, de voie şi de nevoie. Prin multe suferinţe se cuvine să intrăm în Împărăţie, inclusiv în cea lăuntrică. Primul, pas făcut aici - frîngerea voii dinspre rău înspre bine, alcătuind inima pocăinţei - se reflectă într-o durere de moarte pricinuită ranei produse de frîngerea voii, care va sîngera, apoi, pe toată perioada luptei cu patimile şi care se va închide abia după dobîndirea neprihănirii, care îl ridică pe creştin pe crucea împreună-răstignirii cu Hristos, în voia lui Dumnezeu. Totul este suferinţă, durere, strîmtorare. Putem spune că tihna este semnul drumului greşit, iar suferinţa, cel al drumului drept.

Cugetînd la aceasta, bucuraţi-vă, purtători ai crucii! Iar vouă ce vă pasă, cei se staţi în tihnă şi în mîngîieri? Cuvîntul lui Avraam către cel bogat este în pilda despre Lazăr şi bogatul nemilostiv. Aici vă mîngîiaţi, iar alţii suferă pentru Hristos şi pentru sfînta Sa Lege; iar în cealaltă lume va fi invers: cei ce au mers pe drumul crucii se vor mîngîia, iar cei ce s-au mîngîiat vor suferi. Voi spuneţi, de obicei: „Ce, nu avem voie nici măcar să ne distrăm sau să ne permitem vreo plăcere?” Faceţi întîi ce este mai important, iar apoi permiteţi-vă şi aceasta. Unii n-au alte treburi decît: azi să meargă la un bal, mîine la teatru, poimîine la plimbări, apoi la lecturi şi la conversaţii mondene şi la fel de fel de alte distracţii, trecînd de la unele plăceri la altele. Iar la ce este mai important, la cum să ajungă ceea ce trebuie să fie fiecare creştin, nici nu se gîndesc. Ce fel de roade să aştepţi de la o astfel de viaţă? Credeţi că raportarea noastră lăuntrică la Dumnezeu, prin Hristos, va creşte de la sine, indiferent de aceste neorînduieli din afară?! Cum să crească? Arde oare lumînarea în vînt? Se plineşte, oare, viaţa de la otravă? Nu. Dacă vrei să-ţi fie bine, lasă mîngîierile, porneşte pe drumul crucii şi al pocăinţei, mistuieşte-te în focul răstignirii de sine, căleşte-te în lacrimile frîngerii inimii şi vei deveni aur sau argint sau piatră preţioasă şi, la timpul potrivit, vei fi luat de Stăpînul ceresc pentru înfrumuseţarea prealuminoaselor şi prealiniştitelor Sale lăcaşuri. [...]

Cum şi cu ce să ne hrănim sufletul, ca să sporească duhovniceşte

[...] Este un adevăr dumnezeiesc, care este oferit din belşug în Biserică, tuturor celor ce vor să asculte; este oferit şi prin citirea cuvîntului lui Dumnezeu, şi în predici, şi în cîntările bisericeşti, şi în toate rînduielile şi tipicurile Bisericii, şi în scrierile Sfinţilor Părinţi, şi într-o mulţime de cărţi mîntuitoare. Doritorii se adapă de aici din belşug cu lumina adevărului dumnezeiesc şi se veselesc de strălucirea lui. Dar nu toţi fac aşa şi nu toţi cei ce par a fi purtători ai adevărului lui Dumnezeu îl cuprind cu adevărat în sufletul lor. Există oameni care îşi pierd zilele şi nopţile studiind vreo ştiinţă - matematică, fizică, astronomie, istorie şi altele - crezînd că-şi hrănesc sufletul cu adevărul, dar sufletul lor se vlăguieşte şi se chinuieşte. De ce? Din pricină că nu se află adevăr acolo unde ei îl

caută! Nu spun că ştiinţele n-ar putea cuprinde adevărul, ci că adesea ele îl izgonesc, înlocuindu-l cu iluzii sau cu presupuneri potrivnice adevărului. Dar sufletul nu-l poţi înşela, cum nu poţi înşela pe un om înfometat, dîndu-i o piatră în loc de pîine. De aceea sufletul se chinuieşte! Dar acestea - ştiinţele - încă par preocupări serioase. Dar ce să mai zicem de cititorii împătimiţi ai publicaţiilor noastre periodice? Priviţi cu cîtă strădanie se zbate un tînăr, sau uneori chiar unul mai puţin tînăr să obţină cît mai repede banalul număr al vreunei reviste lunare, cu cîtă nestăpînire se aruncă să devoreze, cum se zice, prada obţinută! Nu-i mai arde nici de mîncare, uită uneori şi de somn... Şi care-i folosul?! Două-trei fraze reuşite, cîteva fantezii mincinoase, cîteva presupuneri înşelătoare, şi atît... Restul nu-i bun de nimic. Iar sufletul rămîne nemulţumit. Luăm o altă carte, apoi alta... mereu, acelaşi lucru... Te doare sufletul! Începem conversaţiile... Mereu, acelaşi lucru, pentru că atît subiectele conversaţiilor, cît şi modul lor de tratare sînt preluate din aceleaşi cărţi... Adăugaţi la aceasta mediocritatea ocupaţiilor şi a relaţiilor de zi cu zi şi veţi înţelege că, dacă am descoperi acel auz care aude vocea sufletului, am desluşi un strigăt amar: „Scoateţi-mă afară din această închisoare!... Mă înăbuş aici! Daţi-mi să privesc măcar o clipă lumina lui Dumnezeu!” Aşa şi este. Dar cine-l ascultă?! Vedeţi, aici nu este de bon ton să hrăneşti sufletul cu adevărul lui Dumnezeu... Şi sufletul se chinuieşte. Şi măcar dac-ar trebui să meargă departe după acest adevăr! Dar nu, el este aici, însă nu vor să-şi deschidă ochii ca să-i primească lumina. Intră în biserică, ascultă ce se cîntă, ce se citeşte şi se face aici şi vei vedea lumina adevărului lui Dumnezeu. Deschide Evanghelia sau măcar ţine în mîini această carte dumnezeiască şi deja se va bucura sufletul tău. Iar scrierile Părinţilor, nu avem destule acum, în traduceri accesibile tuturor? [...] Dar noi nu cunoaştem toate aceste comori ale adevărului dumnezeiesc, n-am auzit nici de titlurile lor! Fraţi şi părinţi! Ce fel de creştini sîntem, cînd nici nu ne atingem de cărţile în care este explicat creştinismul, în schimb citim cine ştie ce aiureli? Şi ne chinuim sufletul într-un întuneric înăbuşitor, noi, fiii zilei şi ai luminii, cum ne numea Sfîntul Apostol! [...] Acela care nu ştie decît de baluri şi de teatre, de plimbări la serate, tablouri, scamatorii şi altele asemenea, cînd rămîne singur cu el însuşi, sufletul aceluia tînjeşte şi suferă de dor. Şi sufletul îi spune atunci: „Mă sufoc... Ia-mă de aici şi du-mă acolo unde aerul este întotdeauna curat şi cerul este senin”. [...] Iată de ce sînt bolnave, suferinde şi tînjesc sufletele celor cufundaţi numai în griji lumeşti sau numai în treburile de la serviciu sau, şi mai rău, în lucruri pătimaşe, iar a face vreo faptă bună nici nu le trece prin minte. Cu toate că nu pierd nici o părticică hrănitoare pentru suflet, ea se ofileşte tot mai mult. Nu vreau să spun că treburile de la serviciu şi cele ale traiului zilnic - grijile de familie, negustoria, feluritele tranzacţii şi întreprinderi ar fi păgubitoare de suflet... Nu. Nu ele însele sînt păgubitoare, ci păgubitor este a ne ocupa numai de ele, neglijînd faptele bune, cît şi preocuparea cu ele nu întru slava lui Dumnezeu, ci pentru anumite scopuri individualiste. Aşa cum sevele trupului nostru se transformă în sînge viu prin unirea cu oxigenul din aer, la fel toate treburile, şi cele de la serviciu, şi cele ale traiului zilnic se pot transforma într-o stihie hrănitoare de suflet, dacă le vom închina lui Dumnezeu! Iar cînd nu facem aşa şi nici fapte bune nu avem, atunci cu ce să se hrănească sufletul?! [...] Asta-i tot dar, fraţilor, pe toate acestea le cunoaşteţi! Ştiţi că sufletul, luminat din belşug de lumina adevărului lui Dumnezeu, păstrat în aerul curat şi ceresc al rugăciunilor şi al ierurgiilor Bisericii şi întărit cu hrana bogată a faptelor bune, este asemeni unui copac răsădit lîngă ape izvorîtoare, care-şi va da rodul la timpul cuvenit, şi frunza nu-i va cădea. Iar un alt suflet, lipsit de toate acestea, se aseamănă cu o plantă nobilă ţinută cu cruzime, într-un loc fără lumină, fără aer curat şi fără umezeală, şi care se vlăguieşte! Le ştiţi pe toate acestea. Fericiţi sînteţi, dacă le faceţi. De ce, omule, îţi tiranizezi sufletul, robindu-te, orb şi fără socotinţă, zbuciumului vieţii lumeşti?! Aceste gînduri, pe care vi le-am expus acum, mi le-a sugerat ziua de astăzi, închinată Sfîntului Ioan Scărarul, care a trăit în pustie şi a fost un îndrumător al vieţii pustniceşti. Mulţi cred că pustia sau lăcaşurile de însingurare sînt locuri uscate, care nu oferă nimic hrănitor pentru suflet. Dar priviţi faptele Sfîntului Ioan, deschideţi Scara lui şi citiţi orice din ea şi veţi vedea cîtă viaţă şi putere era în el! Pustia epuizează numai trupul, dar sufletul îl hrăneşte din belşug cu felurite bunuri cereşti. Lumea vi se pare bogată, dar ea îngraşă numai trupul, dar sufletul îl epuizează prin înfometare, neoferindu-i o cît de mică părticică hrănitoare. Chivernisiţi-vă viaţa după această deosebire, toţi cei ce vreţi să vă creşteţi sufletul ca să devină un pom viu, vrednic de a fi răsădit în Raiul ceresc. [...]

Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăinţă şi în autoîndreptare

[...] Dar va spune cineva: „Maria Egipteanca, model de urmat?! Oare chiar trebuie ca toată lumea să fugă în pustie, în locuri nelocuite, în munţi?” Nu, nu toată lumea. Dar toţi trebuie să o aibă drept model în truda ei de autoîndreptare, în hotărîrea ei neclintită de a-şi schimba viaţa şi în felul cum a ajuns la această hotărîre. Iată părţile care trebuie urmate! Cum a ajuns Cuvioasa Maria la hotărîrea de a-şi schimba viaţa? Domnul a adus-o. Pentru ce? Deoarece, în pofida patimii năprasnice care o stăpînea, ea nu se gîndise niciodată să rămînă pentru totdeauna în această amară robie. Ea a suferit silnicia cărnii şi a vrăjmaşului care lucra prin această carne şi s-a lăsat pradă

pasiunii, dar nu pînă la sfîrşit. Domnul S-a milostivit de suferinţele făpturii şi a venit s-o elibereze din legăturile care o chinuiau. Aceasta este învăţătura la care să luăm aminte din viaţa Sfintei Maria Egipteanca.

Aşadar, de are cineva nefericirea să se afle în robia vreunei patimi trupeşti sau sufleteşti, să aibă măcar atîta tărie ca să nu se robească ei fără putinţă de întoarcere, să nu se asemene acelora care, căzuţi pradă deznădejdii, se dedau preacurviei. Patima îl leagă pe om şi îl duce legat spre fapte pe placul ei; dar tu, fiind chiar în lanţurile robiei, manifestă-ţi măcar dorinţa de a nu face asemenea lucruri, rămîi măcar nemulţumit de ele. Să nu spui: „Ei, nu-i nimic, probabil, ... Să rămînă cum a fost sau să meargă lucrurile ca pînă acum.” Ci, la fel ca cel ce este dus legat şi nu are putere să se împotrivească, dar măcar se propteşte cu picioarele, aşa şi tu, indiferent de tăria patimii care te stăpîneşte, arată-ţi măcar prin ceva revolta faţă de ea, şi spune: „E pentru ultima oară, nu mă mai las”; şi, de cazi iarăşi, spune la fel, şi tot aşa, dar spune nu doar cu limba, ci şi cu inima şi strigă după Domnul spre ajutor. Aşa cum cel ce a fost legat şi dus prizonier de vrăjmaş, avînd, totuşi, posibilitatea de a striga, strigă, doar, doar l-o auzi cineva şi l-o elibera, la fel strigă şi tu către Domnul: „Doamne! Mai înainte de a muri, izbăveşte-mă! Doamne, înainte de obştescul sfîrşit, dăruieşte-mi pocăinţă!” şi vei fi auzit. După cum pruncul înfăşat, culcat în leagăn, care nu poate să-şi mişte nici mîinile, nici picioarele, îşi apucă, totuşi, mama de inimă prin ţipătul său şi o atrage, ca vrăjită spre el, dacă la fel vei striga şi tu, îl vei atrage pe Domnul, Cel ce a spus că mai degrabă mama îşi va uita pruncul, decît îi va uita El pe cei care îl cheamă.

Cînd, în sfîrşit, Domnul va veni la tine, ia aminte, atunci, frate, să nu-ţi îngădui să nu te foloseşti cum se cuvine de această mare milostivire a lui Dumnezeu faţă de tine. Te vei asemăna atunci Sfintei Maria, pe cînd era în faţa intrării în mormîntul Domnului şi fusese prinsă de judecata lui Dumnezeu. După cum ea, lovită de o putere nevăzută, nu stătu mult pe gînduri, ci înţelese imediat motivul, care era păcatul ei, şi luă imediat hotărîrea să părăsească acest păcat păgubitor şi să nu se mai întoarcă la el niciodată, aşa trebuie să faci şi tu. Ia aminte deci! Atunci cînd o puternică remuşcare a conştiinţei, sau frica de judecată şi de moarte, sau apropierea unui pericol atîrnînd ca o sabie deasupra capului tău, sau sentimentul măreţiei lui Dumnezeu şi al marii Lui bunătăţi, sau orice altceva îţi va cutremura profund inima şi îţi va scutura toate încheieturile, astfel încît vei simţi că ţi-au căzut toate lanţurile care te strîmtorau pînă atunci - să ştii că s-a atins de tine harul lui Dumnezeu şi că te slobozeşte să calci pe calea binelui - slobozenie care pînă atunci îţi lipsea. Ia aminte! Acest moment este foarte preţios! Ceea ce simţi atunci este lucrarea harului... Adaugă aici şi lucrarea ta, adică spune aşa: „Murdar am trăit, făcînd pe plac patimilor... De acum nu voi mai face aşa.” Apoi, mărturisindu-te şi primind dezlegare, ţine-te de făgăduinţa făcută...

Aşa a făcut Sfînta Maria. Nu şi-a amînat pe mîine hotărîrea de a-şi schimba viaţa, ci s-a hotărît imediat, şi aşa făcu. La fel trebuie să facă fiecare. Harul, cînd vine, dezleagă imediat legăturile patimii, dar dacă cineva nu se hotărăşte imediat să părăsească faptele păcătoase, atunci se leagă din nou în aceleaşi lanţuri. Cînd Îngerul se arătă Apostolului Petru în închisoare, acestuia îi căzură lanţurile, dar dacă apoi nu l-ar fi urmat pe Înger afară din temniţă, ci ar fi rămas înăuntru, ar fi venit paznicul temniţei, l-ar fi pus iarăşi în fiare şi ar fi încuiat temniţa... Şi ar fi rămas Sfîntul Petru prizonier mai departe. Aşa îl leagă la loc lanţurile patimii pe acela care, simţind lucrarea harului lui Dumnezeu slobozindu-l din patimi, nu se hotărăşte imediat să-şi schimbe viaţa, ci amînă pentru altă dată. Nu amîna, frate! Căci nu ştii de va mai veni vreodată un moment atît de prielnic.

Luînd hotărîrea neclintită de a te îndrepta, trebuie cu adevărat să începi imediat îndreptarea, aşa cum a făcut Sfînta Maria. Lăsîndu-le pe toate, întărită cu Sfintele Taine, călăuzită de sfaturile părintelui duhovnicesc, ea se îndreptă spre pustia de dincolo de Iordan, în însingurare, post şi rugăciune, pentru a dezrădăcina deprinderile păcătoase însămînţate în ea şi cultivate de viaţa vicioasă. Apucă-te şi tu imediat de trudă şi de nevoinţe. Desigur, nu toţi au aceeaşi cale de întoarcere. Unul se îndepărtează în pustie şi trăieşte în însingurare; altul se duce la mînăstire şi se mîntuieşte printre fraţi; altul rămîne în rînduiala vieţii civile şi de familie, comune tuturor. Mulţi au parcurs deja toate aceste căi; pe fiecare dintre ele au mers cei care s-au mîntuit şi mulţi oameni mari. Ce cale să aleagă fiecare să hotărască fiecare, după înclinaţia sa, după inspiraţia harului lui Dumnezeu şi după sfatul părintelui său duhovnicesc. Trebuie numai să ştii că fără muncă nu poţi face nimic. Pe toţi cei ce vor să biruie carnea ce se luptă cu ei îi aşteaptă un mare război. Cîte nu a răbdat Cuvioasa Maria!... Pe fiecare îl aşteaptă strădania! Trebuie, cum am spus mai înainte, să îndepărtăm tot ceea ce poate să ne hrănească patimile; iar aceasta cere destul efort. Trebuie să lucrăm tot ceea ce poate hrăni şi întări noua noastră viaţă; dar nici aceasta nu se face fără efort. Trebuie să ne povăţuim în adevărul lui Dumnezeu, să ne aflăm cît se poate de des sub lucrarea Sfintelor Taine, participînd la sfintele slujbe ale Bisericii, să ne luptăm cu patimile şi să facem fapte bune, opuse deprinderilor păcătoase; dar toate acestea sînt muncă. Iar, ceea ce este cel mai important: să nu rămînem niciodată singuri... Lipeşte-te de părintele tău

duhovnicesc, găseşte-ți pe cineva de aceleaşi convingeri cu tine, adînceşte-te în povățuirile Sfinților Părinți şi nu întreprinde nimic fără să te interesezi pe la toate aceste surse. Nu încerca s-o copiezi în toate pe Cuvioasa Maria. Ea a trăit singură, dar calea ei a fost special aleasă astfel de Dumnezeu. Nouă ne este mai bine să ne ținem de rînduiala generală a vieții. Vulturul pluteşte singuratic în înalturi, atît de sus, că se întîmplă să nu-l vedem. Dar el este vultur... Aşadar, imită trudele de îndreptare ale Cuvioasei Maria, statornicia ei în această luptă şi devotamentul ei neclintit față de făgăduința făcută... Iar în celelalte, mergi pe calea obştească a celor ce se mîntuiesc. Însă fii tare, nu-ți permite să te moleşeşti și, după ce te-ai trudit puțin, să nu-ți închipui că ai făcut totul, căci sfîrşitul încununează opera. Întipăreşte-ți în minte de pe acum acest sfîrşit fericit şi mergi spre el - după cuvîntul Apostolului - uitîndu-le pe cele vechi şi năzuind spre cele dinainte, pînă cînd vei ajunge la lăcaşul de odihnă, pregătit de Domnul tuturor truditorilor Săi. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Viața lăuntrică,* Editura Sophia, Bucureşti, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE DUHOVNICIE

Cuvînt scris către cineva care era un fiu al său duhovnicesc despre mărturisire şi despre cine sînt cei ce au primit puterea de a dezlega şi lega păcatele

[...] Căci noi credem că poruncile Iubitorului de oameni Dumnezeu sînt păzite de către noi şi ne silim spre acestea neştiind că mai degrabă noi sîntem păziți de acelea; căci cel ce păzeşte poruncile dumnezeieşti nu le păzeşte pe acelea, ci se păzeşte pe sine însuşi de vrăjmaşii văzuți şi nevăzuți despre care Pavel a arătat că sînt nenumărați şi înfricoşători zicînd: *Lupta noastră nu este împotriva sîngelui şi trupului, ci împotriva duhurilor răutății din cele cereşti* (Efeseni 6, 12), adică cele din văzduh, care sînt mereu gata de luptă în chip nevăzut împotriva noastră.

Aşadar, cine păzeşte poruncile e de fapt păzit de ele şi nu pierde bogăția încredințată lui de Dumnezeu; dar cel ce le disprețuieşte se află gol, cade uşor în mîinile vrăjmaşilor şi, pierzînd toată bogăția, ajunge, cum spuneam, datornic Împăratului şi Stăpînului a toate pentru toate acelea, pentru care nu-i este cu putință omului să dea ceva în schimb sau pe care nu-i este cu putință să le găsească; căci sînt cereşti şi El a venit şi vine în fiecare zi din ceruri dăruindu-le şi împărțindu-le credincioşilor; şi atunci iarăşi unde le vor putea găsi cei ce le-au primit şi le-au pierdut? Cu adevărat nicăieri! Întrucît nici Adam nici vreunul din fiii lui n-a fost în stare să lucreze rechemarea lui însuşi sau a rudelor lui, decît numai Domnul nostru Iisus Hristos Care, fiind Dumnezeu mai presus de fire, S-a făcut fiul lui (Adam) după trup şi venind l-a ridicat cu putere dumnezeiască din cădere şi pe acela şi pe noi. Iar cel ce crede că nu trebuie să păzească toate poruncile, ci doar unele, şi pe celelalte lăsîndu-le, să ştie că, dacă neglijează fie şi una singură, va pierde astfel toată bogăția.

Închipuieşte-ți poruncile ca pe doisprezece bărbați înarmați stînd în cerc în jurul tău şi păzindu-te pe tine, care stai gol în mijlocul lor; închipuieşte-ți apoi iarăşi alți războinici potrivnici care-i înconjoară din toate părțile pe aceştia (doisprezece) căutînd să pună mîna pe tine şi să te înjunghie numaidecît. Dacă unul din cei doisprezece şi-ar lăsa din voie proprie postul, nu s-ar mai îngriji de strajă şi şi-ar lăsa locul său ca pe o uşă deschisă inamicului, care va fi folosul de la ceilalți unsprezece bărbați atunci cînd unul din aceia intră în mijloc şi te taie în bucăți fără cruțare, dat fiind că aceia nu se pot întoarce să vină în ajutorul tău, căci chiar dacă ei înşişi ar voi să se întoarcă, vor fi omorîți şi ei de inamici. Aşa va fi negreşit şi cu tine dacă nu păzeşti poruncile; căci, dacă ai fost rănit de vrăjmaşul tău şi ai căzut la pămînt, toate poruncile se vor depărta de la tine şi după puțin timp puterea te va părăsi. [...]

De aceea, mai întîi să fugim de păcat; şi chiar dacă am fost răniți de săgeata lui, să nu zăbovim îndulcindu-ne de veninul lui ca de miere, nici să ne facem, ca ursoaica rănită, încă şi mai mare rana prin făptuirea lui ci îndată să alergăm la doctorul duhovnicesc şi să vomităm veninul păcatului prin mărturisire scuipînd otrava lui, şi să primim cu sîrguință epitimiile date de el ca pe un antidot al pocăinței, să le săvîrşim mereu cu credință fierbinte şi să ne luptăm cu frica lui Dumnezeu. Căci toți cei care au deşertat toată bogăția încredințată lor şi şi-au mîncat averea părintească cu desfrînatele şi cu vameşii (Luca 15), a căror conştiință e încovoiată de multa lor ruşine şi nu pot să şi-o îndrepte fiindcă nu mai au îndrăznire (spre Dumnezeu), toți aceştia caută pe drept cuvînt un om al lui Dumnezeu care să se facă un sponsor al datoriei lor, ca prin acesta să se apropie de El; lucru care, pe cît socot, e cu neputință fără pocăința sinceră şi ostenitoare a celui ce vrea să se împace cu Dumnezeu. Căci nu s-a auzit vreodată, nici nu stă scris în dumnezeieştile Scripturi să primească cineva păcatele altuia şi să dea seamă pentru el fără ca acela care a păcătuit să fi arătat mai întîi roade vrednice de pocăință proporțional cu felul păcatului şi să fi pus la baza ei ostenelile lui; căci zice glasul Inainte-mergătorului Cuvîntului: *Faceți roade vrednice de pocăință şi nu socotiți să spuneți în voi înşivă: Avem părinte pe Avraam!* (Matei 3, 8-9), fiindcă Însuşi Domnul nostru a spus despre cei ce au o astfel de dispoziție lipsită de minte, aşa: *Amin zic vouă, chiar dacă Moise şi Samuil se vor ridica în picioare ca să fie aleşi fiii şi fiicele lor, nu vor fi aleşi* (Ieremia 15, 1). Deci ce vom face sau ce mod de iertare a datoriei şi rechemare din cădere vom inventa noi care vrem să ne pocăim? Ascultați şi, cu darul lui Dumnezeu, voi examina chestiunea pentru fiecare dintre voi!

Caută, dacă vrei, un mijlocitor, doctor şi sfătuitor bun, pentru ca să-ți dea, ca un sfătuitor bun, moduri de pocăință potrivite cu sfatul bun, ca un doctor să-ți dea leacul corespunzător fiecărei răni, iar ca un mijlocitor să ți-L

facă milostiv pe Dumnezeu, stînd înaintea Lui față către față prin rugăciune şi intervenție la El pentru tine. Să nu te lupți, aşadar, să-ți afli un sfătuitor şi un aliat linguşitor şi rob al pîntecelui, ca nu cumva să te învețe, potrivindu-se cu voința ta, nu cele pe care le iubeşte Dumnezeu, ci cele pe care le primeşti tu şi aşa să rămîi iarăşi cu adevărat vrăjmaş neîmpăcat cu El; nici unul neexperimentat, ca nu cumva prin multa lui tăiere şi prin tăieturile şi arderile nelavremea lor să te arunce în adîncul disperării, sau prin compătimirea lui peste măsură să te lase bolnav părîndu-ți-se că eşti sănătos - lucrul cel mai cumplit - şi aşa să te predea osîndei veşnice cum nu speri, fiindcă acest lucru ni-l oferă boala care omoară împreună sufletul. Dar un mijlocitor între Dumnezeu şi om nu cred că e aşa de simplu de găsit, *căci nu toți cei ce coboară din Israel sînt şi israeliți* (Romani 9, 6), ci cei ce ştiu limpede sensul acestui nume (Israel) şi au o *minte care vede pe Dumnezeu* (Facerii 32), şi nici toți cei chemați cu numele lui Hristos nu sînt cu adevărat creştini, *căci nu tot cel ce-Mi spune: Doamne! Doamne!* - zice Hristos - *va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu* (Matei 7, 21); precum şi iarăşi: *Mulți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, în numele Tău am scos demoni! şi Eu le voi zice: Amin, zic vouă, nu vă cunosc pe voi. Duceți-vă de la Mine voi, lucrătorii fărădelegii!* (Matei 7, 22-23; 25, 12).

De aceea, deci, noi toți, atît cei ce mijlocesc, cît şi cei ce au păcătuit şi vor să se împace cu Dumnezeu, trebuie să luăm aminte, fraților, ca nici cei ce mijlocesc să nu-şi atragă mînie în loc de răsplată, nici cei ce am jignit şi sîrguim să ne împăcăm să nu întîlnim un sfătuitor vrăjmaş, ucigaş şi rău în loc de un mijlocitor; căci unii ca aceştia vor auzi cu amenințare înfricoşătoare: *Cine v-a pus pe voi stăpînitori şi judecători ai poporului Meu* (Ieşirea 2, 14) şi iarăşi: *Fățarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău* (Matei 7, 5); iar „bîrnă" e aici o patimă sau o poftă care întunecă ochiul sufletului; şi iarăşi: *Doctore, vindecă-te pe tine însuți!* (Luca 4, 23); şi iarăşi: *Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce istoriseşti tu dreptățile Mele şi iei legămîntul Meu în gura Ta? Căci tu ai urît povățuirea şi ai aruncat cuvintele Mele înapoia Ta* (Psalmi 49, 16-17); şi Pavel zice: *Cine eşti tu care judeci pe sluga altuia? Pentru stăpînul ei stă sau cade ea; dar Dumnezeu are putere să o facă să stea* (Romani 14, 4) prin robul Său credincios.

De aceea, frați şi părinți ai mei, mă înfiorez şi tremur şi vă rog pe voi toți, asigurîndu-mă şi pe mine însumi prin chemarea mea adresată vouă, să nu fiți cu dispreț față de aceste taine dumnezeieşti şi înfricoşătoare pentru toți, să nu vă jucați cu cele care nu sînt de joacă, nici să nu lucrați împotriva sufletului vostru din pricina slavei deşarte, a iubirii de slavă, a iubirii de cîştig sau a nesimțirii; căci din pricina faptului că sînteți numiți „rabi" şi „părinți" se întîmplă să primiți gînduri străine. Să nu răpim - rogu-vă! - fără ruşine aşa, pur şi simplu, demnitatea Apostolilor, lăsîndu-ne povățuiți de acest exemplu din lume: căci dacă ar cuteza cineva cu îndrăzneală să se asemene reprezentantului împăratului pămîntesc şi ar fi prins că ține şi face în ascuns cele încredințate aceluia, ori va vesti şi va face acestea în public, acesta şi părtaşii şi supuşii lui vor fi supuşi unor pedepse extreme spre înfricoşarea altora şi vor fi de rîs la toți ca unii lipsiți de minte şi simțire, ce vor păți atunci în viitor cei ce răpesc cu nevrednicie vrednicia [demnitatea] Apostolilor?

Căci nu trebuie să vreți să vă faceți mijlocitori ai celorlalți înainte de a vă fi umplut voi înşivă de Duhul Sfînt şi înainte de a fi cunoscut în simțirea sufletului că sînteți iubiți ca nişte prieteni de Împăratul a toate, căci nu toți cei ce cunosc pe împăratul pămîntesc pot să mijlocească la el pentru alții; foarte puțini pot face aceasta: numai cei care au cîştigat îndrăznire către el prin virtutea, sudorile şi slujirile lor şi n-au nevoie de un mijlocitor, ci grăiesc cu împăratul gură către gură. Dar la Dumnezeu, părinților şi fraților, nu vom păzi oare această rînduială? Nu vom cinsti pe Împăratul ceresc măcar la fel cu cel pămîntesc? Ne vom dărui nouă înşine tronurile de-a dreapta şi de-a stânga răpindu-le înainte de a le cere şi a le primi? O, ce îndrăzneală! Ce ruşine ne va cuprinde! Căci dacă nu vom fi învinuiți pentru altceva, atunci chiar şi numai pentru aceasta vom fi lipsiți cu necinste de şederea pe tronurile din față şi vom fi azvîrliți în focul cel nestins ca nişte disprețuitori. Dar acestea sînt de ajuns spre povățuirea celor ce vor să ia seama la ei înşişi, căci din această pricină am făcut acest cuvînt extins, măcar că el ne-a abătut de la tema noastră. Să spunem însă acum, copile, ceea ce ne-ai cerut să afli.

Că e îngăduit unui monah care nu are preoție să ne mărturisească, acest lucru îl vei afla făcîndu-se de toți de cînd a fost dată de Dumnezeu moştenirii Lui haina şi ținuta pocăinței şi s-au numit monahi precum stă scris în de Dumnezeu insuflatele scrieri ale Părinților, peste care aplecîndu-te vei găsi drept adevărate cele zise. Înaintea acestora însă numai arhiereii au primit puterea [autoritatea] de a dezlega şi lega prin succesiune de la dumnezeieştii Apostoli; odată cu trecerea timpului arhiereii devenind netrebnici, această înfricoşătoare întreprindere a trecut la preoți care aveau o viață neprihănită şi s-au învrednicit de harul dumnezeiesc; după care şi aceştia ajungînd amestecați şi atît arhiereii, cît şi preoții asemănîndu-se restului poporului şi celor mulți care cad, ca şi acum, în

duhul rătăcirii şi al grăirii deşarte şi pier, ea a trecut, precum s-a zis, la poporul ales al lui Dumnezeu, adică la monahi, nu fiindcă ar fi fost luată de la preoţi sau arhierei, ci fiindcă aceştia s-au înstrăinat pe ei înşişi de ea; *căci orice preot e pus mijlocitor între Dumnezeu şi oameni către Dumnezeu* - cum zice Pavel - *şi trebuie să aducă jertfă pentru popor ca şi pentru el însuşi* (Evrei 5, 1-3).

Dar să începem cuvîntul de mai sus şi să vedem de unde, cum şi cui i-a fost dată dintru început această putere [autoritate] de a sluji cele sfinte şi de a dezlega şi lega, şi în această ordine, aşa cum ai întrebat, aşa şi dezlegarea [problemei] se va face limpede nu numai pentru tine, ci şi pentru toţi oamenii. Cînd Domnul şi Dumnezeul şi Mîntuitorul nostru a spus omului care avea mîna uscată: „Iertate îţi sînt păcatele", evreii care au auzit aceasta au spus: *Acesta huleşte, căci cine poate ierta păcatele decît Unul Dumnezeu?* (Matei 9, 3). Căci iertarea păcatelor nu fusese dată încă nici de profeţi, nici de preoţi, nici de vreunul din patriarhii din vremea de pe atunci; drept pentru care cărturarii au avut dificultăţi întrucît, li se vestea o învăţătură nouă şi un lucru uimitor [paradoxal]. Din această pricină, Domnul nu le-a făcut reproşuri, ci mai degrabă i-a învăţat dăruindu-le iertarea păcatelor ceea ce nu ştiau, arătîndu-Se pe Sine Însuşi ca Dumnezeu şi nu ca om; căci acestora le zice: *Dar ca să ştiţi că Fiul Omului are putere* [autoritate] *să ierte păcatele* (Matei 9, 6) iar celui cu mîna uscată îi spune: *întinde mîna ta şi el a întins-o şi ea s-a făcut din nou sănătoasă ca şi cealaltă* (Matei 12, 13), încredinţînd prin minunea văzută lucrul mai mare şi nevăzut (Dumnezeirea Lui). Tot aşa i-a făcut şi lui Zaheu (Luca 19, 1), tot aşa şi desfrînatei (Luca 7, 36), tot aşa şi lui Matei vameşul (Matei 9, 9), lui Petru care L-a tăgăduit de trei ori (Ioan 18, 17), ologului (Ioan 5, 5), căruia vindecîndu-l i-a zis: *Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie şi mai rău* (Ioan 5, 14). Spunînd aceasta, a arătat că acela a căzut în boală prin păcat şi, izbăvit fiind de aceasta, a luat şi iertarea păcatelor sale nu pentru că s-a rugat multă vreme, nu din pricina postului sau a culcării pe jos, ci numai din pricina întoarcerii lui, a credinţei lui neşovăielnice, a retezării răului, a pocăinţei adevărate şi a multelor lacrimi, ca desfrînata (Luca 7, 38-44) şi ca Petru care a plîns cu amar (Matei 26, 75).

De aici s-a făcut începutul acestui mare dar cuvenit lui Dumnezeu Singur, Care l-a şi avut El Singur. Vrînd apoi să urce la cer, a lăsat ucenicilor în locul Lui această harismă. Dar cum le-a dat această demnitate şi autoritate? Să aflăm şi cui, şi cîtor şi cînd? Cei unsprezece ucenici mai de seamă fiind adunaţi împreună şi uşile fiind încuiate, El a intrat şi stînd în mijlocul lor, a suflat aspra lor şi le-a zis: *Luaţi Duh Sfînt, cărora le iertaţi păcatele, iertate să fie, iar cărora le ţineţi, ţinute să fie* (Ioan 20, 22-23). Nu le porunceşte nimic despre epitimii pentru că aveau să fie învăţaţi de Duhul Sfînt.

Deci, precum s-a zis, Sfinţii Apostoli au transmis prin succesiune această autoritate celor ce deţineau scaunele lor, dat fiind că nimeni dintre ceilalţi nu îndrăznea nici măcar să se gîndească la aşa ceva. Astfel, ucenicii Domnului au păzit cu exactitate această autoritate. Dar, cum am spus, o dată cu trecerea timpului, cei vrednici s-au amestecat cu cei nevrednici şi au fost acoperiţi de mulţime, unul ambiţionînd să aibă înaintea altuia prezidarea [adunărilor bisericeşti] făţărnicind ipocrit virtutea. Căci de cînd cei ce deţineau scaunele Apostolilor s-au arătat trupeşti şi iubitori de plăcere şi de slavă şi au înclinat spre erezii, harul dumnezeiesc i-a părăsit şi această autoritate a fost luată de la ei. De aceea, lăsînd ei şi toate celelalte pe care trebuie să le aibă cei ce slujesc cele sfinte, li s-a cerut numai să fie ortodocşi. Dar eu cred că nu erau nici măcar aceasta; căci ortodox e nu numai cel ce nu introduce dogme noi în Biserica lui Dumnezeu, ci şi cei ce şi-au agonisit o viaţă în acord cu cuvîntul drept [al învăţăturii]. Pe unul ca acesta patriarhii şi mitropoliţii din diverse timpuri fie l-au căutat, dar nu l-au găsit, fie găsindu-l, l-au preferat în locul lui pe cel nevrednic, cerîndu-i numai să expună în scris simbolul credinţei şi acceptînd numai acest lucru: ca el să nu fie nici un zelos pentru bine, nici să se lupte cu cineva din pricina răului, pretinzînd că aşa se menţine pacea în Biserică - lucru care însă e mai rău decît orice duşmănie şi pricină de mare neaşezare.

Din această pricină deci, preoţii s-au făcut netrebnici şi au ajuns ca poporul, căci nefiind sare [a pămîntului], cum a zis Domnul (Matei 5, 13), ca să strîngă şi să reţină prin mustrări viaţa destrămată a altora, ci, mai mult, cunoscîndu-şi şi acoperindu-şi unii altora patimile, au ajuns mai răi decît poporul, iar poporul mai rău decît ei. Dar unii din popor s-au arătat mai buni chiar decît mulţi preoţi, luminînd în acea beznă lipsită de lumină ca nişte cărbuni; căci dacă aceia ar fi luminat, potrivit cuvîntului Domnului (Matei 5, 16) prin viaţa lor ca soarele, atunci aceşti cărbuni nu s-ar fi arătat scînteind, ci ar fi fost arătaţi negri de lumina mai limpede. Dar, fiindcă între oameni a rămas numai ţinuta şi haina preoţiei, darul Duhului a trecut la monahi ca la unii care au venit prin fapte la viaţa Apostolilor şi s-a făcut cunoscut prin semne. Dar şi aici diavolul a lucrat cele ale sale, căci văzînd că aceştia s-au arătat ca nişte noi ucenici ai lui Hristos în lume şi că străluceau prin viaţa şi minunile lor, introducînd între ei pe

fraţii mincinoşi, vasele lui, i-a amestecat cu aceştia şi după puţin timp aceştia înmulţindu-se, aşa cum vezi, şi monahii au ajuns netrebnici şi s-au făcut cu totul nemonahi.

Aşadar, nici monahilor numai cu haina, nici celor hirotoniţi şi înscrişi în treapta preoţiei, nici celor cinstiţi cu demnitatea arhieriei, adică patriarhilor, mitropoliţilor şi episcopilor nu li s-a dat de la Dumnezeu pur şi simplu aşa şi numai din pricina hirotoniei şi a demnităţii ei şi puterea de a ierta păcatele - să nu fie! - ci li s-a îngăduit numai să slujească cele sfinte, şi socot că multora din aceştia nici măcar aceasta - ca nu cumva, iarbă fiind, să fie arşi! - ci numai acelora care între preoţi, arhierei şi monahi se numără prin curăţie împreună cu corurile ucenicilor lui Hristos.

Deci de unde vor înţelege aceştia că sînt înscrişi împreună cu cei de care s-a vorbit şi de unde îi vor recunoaşte cu exactitate pe aceştia cei care-i caută? După ceea ce a învăţat Domnul zicînd astfel: „Iar celor ce cred le vor urma aceste semne: în Numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi" - ceea ce este învăţătura de Dumnezeu insuflată şi folositoare a Cuvîntului, *şerpi vor lua, şi chiar băutură de moarte de vor bea, nu-i va vătăma* (Marcu 16, 17-18); şi iarăşi: *Oile Mele ascultă glasul Meu* (Ioan 10, 27); şi iarăşi: *După roadele lor îi veţi cunoaşte* (Matei 7, 16). După care roade? După cele a căror mulţime o enumera Pavel zicînd: *Iar roadă Duhului e iubirea, pacea, mărinimia, bunătatea, credinţa, blîndeţea, înfrînarea* (Galateni 5, 22), şi împreună cu ele: milostivirea, iubirea de fraţi, milostenia şi cele ce urmează acestora; la care se adaugă: *Cuvîntul înţelepciunii, cuvîntul cunoaşterii, darurile minunilor şi celelalte multe pe care le lucrează unul şi acelaşi Duh împărţind fiecăruia după cum vrea El* (1 Corinteni 12, 8-11). Deci cei ce au ajuns la împărtăşirea acestor harisme - fie a tuturor, fie în parte după cum le era de folos - s-au înscris în corul Apostolilor, iar cei ce ajung aşa şi acum sînt înscrişi tot acolo. De aceea, şi aceştia sînt lumina lumii, cum zice Hristos Însuşi: *Nimeni aprinzînd lumina nu o pune sub obroc sau sub pat, ci în sfeşnic, ca să lumineze tuturor celor din casă* (Matei 5, 14-15). Dar unii ca aceştia se recunosc nu numai după acestea, ci şi din purtarea vieţii lor. Căci exact aşa îi vor recunoaşte cei care-i caută şi se vor recunoaşte fiecare din ei pe sine însuşi, dacă, după asemănarea Domnului nostru Iisus Hristos, nu numai n-au socotit ca o ruşine, ci drept cea mai mare slavă umilinţa şi smerenia; dacă au arătat, ca şi Acela, ascultare nefăţarnică faţă de părinţii şi călăuzitorii săi, încă şi faţă de cei ce le poruncesc duhovniceşte; dacă au iubit necinstirea, ocările, bîrfelile şi defăimările şi i-au primit pe cei care li le-au adus ca pe unii care le-au făcut cel mai mare bine şi s-au rugat din suflet cu lacrimi pentru ei; dacă au scuipat pe toată slava din lume şi au socotit ca nişte gunoaie desfătările din ea - dar ce să mai lungesc cuvîntul spunînd altele multe şi vădite? Dacă fiecare din cei zişi se găseşte pe sine însuşi realizînd toată virtutea pe care o auzim citindu-se în Sfintele Scripturi şi a străbătut de asemenea toată făptuirea celor bune, a cunoscut în fiecare din acestea progresul, schimbarea, treapta şi a fost luat spre înălţimea slavei dumnezeieşti, atunci poate cineva să se cunoască pe sine însuşi ca ajuns şi părtaş al lui Dumnezeu şi al harismelor Lui şi va fi cunoscut aşa şi de cei ce văd bine, ba chiar şi de cei cu vedere slabă; şi aşa unii ca aceştia ar putea spune cu îndrăzneală tuturor: *Pentru Hristos facem solie ca şi cum Dumnezeu v-ar îndemna prin noi: împăcaţi-vă cu Dumnezeu!* (2 Corinteni 5, 20). Căci toţi cei care au păzit aşa poruncile lui Dumnezeu pînă la moarte, care şi-au vîndut averile lor şi le-au împărţit săracilor, aceştia şi-au pierdut în lume sufletele lor din pricina iubirii lui Dumnezeu şi le-au găsit în viaţa veşnică; iar găsindu-şi sufletele lor, le-au găsit în lumina gîndită cu mintea (inteligibilă) şi aşa în această lumină au văzut Lumina cea neapropiată, pe Dumnezeu Însuşi, după cum stă scris: *întru lumina Ta vom vedea lumină* (Psalmi 35, 9). Deci cum anume va putea găsi cineva cele pe care le are sufletul? Ia aminte! Sufletul fiecăruia e o drahmă pe care a pierdut-o nu Dumnezeu, ci fiecare din noi (Luca 15, 8) cufundîndu-se în întunericul păcatului. Hristos însă, Lumina cea adevărată, venind şi întîlnindu-i pe cei ce-L caută cum ştie numai El Însuşi, le-a dăruit harul de a-L vedea pe El Însuşi. Aceasta înseamnă a-ţi găsi sufletul: a vedea pe Dumnezeu, a ajunge în Lumina Lui mai înalt decît toată creatura văzută şi a-L avea Păstor şi Învăţător pe Dumnezeu, de la care va cunoaşte, dacă vrei, şi puterea (autoritatea) de a dezlega şi lega şi, cunoscînd-o exact, se va închina Celui ce i-a dat-o şi o va comunica celor ce au nevoie de ea. Unora ca acestora ştiu, copile, că li se dă puterea (autoritatea) de a dezlega şi lega de către Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Hristos prin Duhul Sfînt: celor ce sînt fii ai Lui prin înfiere, Sfinţi şi robi ai Lui. Unui părinte ca acesta (lui Simeon Evlaviosul) i-am fost ucenic şi eu; el n-avea hirotonia de la oameni, dar m-a înscris în ucenicie cu mîna sau cu Duhul lui Dumnezeu şi mi-a poruncit mie, celui pus de mult în mişcare spre aceasta cu dorinţă tare de Duhul Sfînt, să primesc frumos hirotonia de la oameni după modelul urmat de obicei.

Prin urmare, fraţilor şi părinţilor, să ne rugăm mai întîi să ajungem astfel şi aşa numai să vorbim cu alţii despre eliberarea de patimi şi primirea gîndurilor şi să căutăm un asemenea duhovnic. Să căutăm deci mai bine cu osteneală astfel de bărbaţi, care sînt ucenici ai lui Hristos şi cu chinul inimii şi lacrimi multe să-L rugăm zile întregi ca să dea jos vălul de pe ochii inimilor noastre ca să-i recunoască, în cazul în care se va găsi unul ca acesta în această generaţie rea şi vicleană, pentru ca, găsindu-l, să primim prin el iertarea păcatelor noastre, supunîndu-ne

poruncilor şi rînduielilor lui din tot sufletul, aşa cum şi acela ascultînd cuvintele lui Hristos s-a făcut părtaş al harului şi darurilor Lui şi a primit de la El puterea [autoritatea] de a dezlega şi lega păcatele aprins fiind de Duhul Sfînt, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu Tatăl şi cu Fiul Său Unul-Născut în veci. Amin. [...]

Către unul din ucenicii lui cu privire la modul în care poate cineva să recunoască un bărbat sfînt şi despre cum sau făcînd ce anume îl va găsi şi, după ce a dat de unul ca acesta, cum trebuie să fie față de el

[...] De aceea avem nevoie de multă rîvnă şi purtare de grijă, de multă luare-aminte, de multă priveghere şi multe rugăciuni ca să nu cădem în nici o rătăcire, minciună, apostol mincinos sau prooroc mincinos, în cazul în care nu vom dobîndi un călăuzitor adevărat şi iubitor de Dumnezeu şi care să aibă pe Hristos în el şi să cunoască cuprinzător propovăduirea Apostolilor, canoanele şi poruncile lor şi dogmele Sfinților Părinți, sau, ca să spun mai bine, care să cunoască voile şi tainele Stăpînului şi Învățătorului Apostolilor, Hristos. Un asemenea învățător trebuie să căutăm şi să găsim, care mai întîi să le fi auzit şi învățat cu cuvîntul, iar mai apoi să fi fost învățat şi în chip tainic şi în adevăr de Însuşi Duhul Mîngîietorul prin făptuire şi experiență, ca să se învrednicească şi el să audă de la Hristos Însuşi Care i-a învățat pe Apostoli: ***Taina Mea e pentru Mine şi pentru cei ai Mei*** şi: ***Vouă vi s-a dat să cunoaşteți tainele Împărăției Cerurilor*** (Matei 13, 11). Căci dacă vom căuta, vom găsi negreşit, pentru că Dumnezeu nu e nedrept, nici nu se bucură de pierzania oamenilor, ci precum este scris: ***Aşa a iubit Dumnezeu lumea că pe Fiul Său Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veşnică*** (Ioan 3, 16). Deci, dacă L-a dat morții pe Fiul Său Unul-Născut ca să ne mîntuim prin El, cum e cu putință oare atunci cînd îl rugăm să ne trimită sau, ca să spun mai bine, să ne arate un rob al Lui sfînt şi adevărat ca să ne călăuzească spre mîntuire şi să ne învețe căile Lui; cum e cu putință, zic, să ascundă un asemenea om de noi şi să ne lipsească de un călăuzitor? Nu, nu! Nu e cu putință. Iar acest lucru trebuie să-l credem din ceea ce s-a făcut cu sutaşul Corneliu care, deşi era păgîn, dar temător de Dumnezeu cu toată casa lui, pentru .că făcea multe milostenii poporului şi chema mereu pe Dumnezeu, de aceea la ceasul al nouălea al zilei i s-a arătat în chip vădit Îngerul lui Dumnezeu care a venit la el şi i-a spus: ***Rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu. Şi acum trimite bărbați la Ioppe şi cheamă să vină un oarecare Simon care se numeşte Petru. El este găzduit la un oarecare Simon, tăbăcar, a cărui casă e lîngă mare*** (Faptele Apostolilor 10, 4-6). Vezi că bine am spus că avem nevoie de multă rîvnă şi purtare de grijă ca să găsim un adevărat ucenic al lui Hristos? Şi gîndeşte-te ce spune Scriptura: ***Iar Corneliu era bărbat cucernic şi temător de Dumnezeu cu toată casa lui*** (Faptele Apostolilor 10, 2), fiindcă nu numai pe sine însuşi, ci şi pe toți casnicii lui i-a învățat să se teamă de Dumnezeu. Şi e lucru frumos şi lăudabil înaintea lui Dumnezeu ca să ne îngrijim nu numai de folosul nostru, ci şi de toți cei ce sînt împreună cu noi. Lucru pe care acel sutaş îl făcea şi înainte de a fi fost învățat de Apostoli şi poruncile Apostolilor care hotărăsc ca ***nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare ale altuia*** (1 Corinteni 10, 24) le împlinea şi făcea multe milostenii şi chema pe Dumnezeu ziua şi noaptea; şi înainte de a crede în Dumnezeu săvîrşea în chip vădit porunca Stăpînului nostru Dumnezeu Care hotărăşte: ***Privegheați şi vă rugați ca să nu intrați în ispită*** (Matei 26, 41) şi: ***Cereți şi vi se va da; căutați şi veți afla; bateți şi vi se va deschide*** (Matei 7, 7). Ai văzut necredinciosul, păgînul care n-a auzit cîndva cuvîntul lui Dumnezeu şi făcea poruncile Evangheliei cu rîvnă înainte de a fi fost învățat de altul? Cerea cu evlavie şi primea; căuta cu milostenie şi afla; bătea cu postul şi rugăciunea şi i s-a deschis. A trimis, spune (Scriptura), la Ioppe după Simon cel numit şi Petru - o, dar minunat! o, binefacere uimitoare!, care era găzduit de un oarecare Petru tăbăcarul, a cărui casă era lîngă mare. Vezi că Îngerul i-a descoperit nu numai numele lui, dar şi numele celui ce-l primea şi locul unde era găzduit? Iar Îngerul a făcut acest lucru, ca să nu se înşele Corneliu şi să cheme pe altcineva în locul lui Petru şi să dea peste un lup în loc de un păstor.

Dacă vrei şi tu să primeşti pe adevăratul, credinciosul şi alesul ucenic al lui Hristos, du şi tu o asemenea viață, fă şi tu fapte asemănătoare, cazi şi cheamă şi tu la fel pe Dumnezeu prin milostenie, post şi rugăciune şi vei deschide ochii sufletului tău să vezi un asemenea om şi tu, aşa cum l-a văzut Corneliu pe Înger. Imită-l pe el, cel necredincios, şi tu cel ce spui că eşti credincios; pe el, păgînul şi neînvățatul şi tu cel ce te numeşti creştin din pruncie, cel ce spui că ai fost hrănit cu învățăturile Apostolilor şi te înalți cu cugetul ascultînd flecărelile celor mai neînvățați. Imită pe sutaşul, tu, care-ți conduci numai casa ta şi în tot felul şi purtarea de grijă te îndreptezi pe tine însuți şi pe cei ce sînt sub puterea ta. Dacă disprețuieşti lucrurile ce se găsesc în puterea ta şi în voința ta, precum şi poruncile lui Dumnezeu pe care le cunoşti, nu le faci, ci eşti nepăsător față de ele şi nu te îndrepți nici pe tine însuți,

nici pe cei pe care-i ai în stăpînirea ta, spune-mi cum vrei atunci să-ți arate Dumnezeu un învățător care să te învețe cele mai desăvîrşite şi mai înalte? Şi dacă Dumnezeu nu ți-l arată, cum e cu putință să-l găseşti şi să-l recunoşti? Sau cum îl vei primi fără şovăială ca sfînt? Sau cum vei primi de la Dumnezeu plată de sfînt şi drept? Nu! Nu! Nu va avea loc aceasta. De aceea, celor ce erau rîvnitori şi purtau de grijă de mîntuirea lor şi începeau de la ei înşişi cele ce privesc mîntuirea, celor care, pe cît le era cu putință, căutau pe Dumnezeu şi lucrau binele, acestora Dumnezeu le-a descoperit şi atunci şi le descoperă şi acum Apostoli, Prooroci, Drepți şi Sfinți, li i-a făcut cunoscuți iar ei i-au primit, i-au cinstit ca pe nişte învățători ai evlaviei, ca pe nişte mijlocitori ai lui Dumnezeu. De aceea au păzit şi cuvintele lor ca pe nişte legi dumnezeieşti şi au primit şi ei plata pe care le-a dat-o acelora şi chiar şi acum, dacă se găsesc unii ca aceia, vor primi plată ca şi aceia. Dar pe cei ce disprețuiesc pe ceilalți şi se socotesc pe ei înşişi înțelepți şi se află în negrijă şi nepăsare şi nu cheamă pe Dumnezeu ca sutaşul Corneliu şi cei asemenea lui, cu toată rîvna, cu milostenie, cu post şi cu rugăciune, mai ales acum cînd aproape toți sîntem învățați din copilărie de către Prooroci şi Apostoli voia lui Dumnezeu şi cele de folos nouă, pe unii ca aceştia, spun, Dumnezeu îi lasă să se găsească în rătăcirile în care au căzut ei singuri, care, întunecați fiind de întunericul patimilor, poftelor şi voilor lor şi umblînd întru ele ca într-o noapte adîncă, îşi găsesc şi asemenea învățători. Şi pe drept cuvînt, căci stăpînitorul întunericului are întotdeauna şi slujitorii şi ucenicii lui care umblă în întuneric, pe care unii ca aceia îi găsesc şi-i primesc cu bucurie ca pe unii de un gînd cu ei şi sînt învățați de aceştia aceleaşi lucruri pe care şi le-au ales mai înainte şi au preferat să le facă ei înşişi spre pierzania lor. Căci cine nu ştie că dintru început diavolul a ridicat împotriva Proorocilor - prooroci mincinoşi, împotriva Apostolilor - apostoli mincinoşi, împotriva învățătorilor sfinți - sfinți mincinoşi şi învățători mincinoşi şi se luptă în diferite chipuri să-i înşele pe cei nepăsători cu cuvinte mincinoase şi să-i arunce în prăpastia pierzaniei? Pe aceştia i-a descoperit Apostolul zicînd: ***Vă rog, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări şi scandaluri împotriva învățăturii pe care ați primit-o şi depărtați-vă de la ei. Căci unii ca aceştia nu slujesc Domnului nostru Iisus Hristos, ci pîntecului lor, şi prin vorbele lor frumoase şi măgulitoare înşeală inimile celui fără de răutate*** (Romani 16, 17-18). Deci cei ce vor să fugă de unii ca aceştia cum sfătuieşte Apostolul, trebuie să se separe de faptele întunericului, căci întrucît vor să fie robi acestora şi să umble în întuneric, nu pot să fugă de asemenea învățători, nici să vină la lumina adevăraților învățători.

Tu deci, copilul meu duhovnicesc în Domnul, auzind dumnezeiasca Scriptură care spune: ***Vai celor înțelepți pentru ei înşişi şi ştiutori înaintea lor*** (Isaia 5, 21), ia seama cu frică şi cutremur la cele spuse. Căci cuvîntul acesta este despre mîntuirea sufletească şi dacă vrei să-ți agoniseşti un bărbat duhovnicesc şi sfînt şi un învățător adevărat, nu socoti că ai putea să-l recunoşti tu însuți după ştiința ta, fiindcă acest lucru e cu neputință, dacă nu te lupți înainte de toate celelalte, precum spuneam, cu fapte bune, cu milostenie, cu post, cu rugăciune şi cu cerere necontenită, ca Dumnezeu să-ți fie împreună-lucrător şi ajutor spre aceasta. Şi dacă te-ai învrednicit să-l găseşti cu ajutorul şi harul lui Dumnezeu, atunci arată-i cea mai mare purtare de grijă şi rîvnă, multă smerenie, multă evlavie, cinste covîrşitoare, credință curată şi neşovăielnică. De ce? Ca să nu-ți cîştigi osîndă şi pedeapsă în loc de răsplată, fiindcă despre unii ca aceştia a spus Mîntuitorul nostru şi Dumnezeu: ***Cine vă primeşte pe voi pe Mine Mă primeşte, şi cine vă nesocoteşte, pe Mine Mă nesocoteşte*** (Matei 10, 40; Luca 10, 16). Se cade, aşadar, fraților, să-i primim pe unii ca aceştia ca pe Hristos Însuşi, pentru că toate cele făcute lor se raportează la Însuşi Stăpînul Hristos şi Dumnezeul nostru, iar El şi le împropriază şi le socoteşte ca şi cum le-ar pătimi El Însuşi; precum, iarăşi, cele ce se fac învățătorilor mincinoşi se raportează la antihrist şi cei care-i primesc, îl primesc pe acesta şi pe însuşi diavolul. Şi să nu pretexteze unii că nu-i cunoaşte zicînd: „De unde aş putea să-i cunosc pe unii ca aceştia? Şi eu sînt om şi nimeni nu cunoaşte gîndurile altui om decît duhul care locuieşte în el.” Nimeni să nu ia acest cuvînt drept un pretext întemeiat. Căci dacă ar fi cu neputință să fie recunoscut, n-ar mai fi poruncit Domnul: ***Feriți-vă de prooroci mincinoşi,*** adică de învățători mincinoşi ***care vin la voi în blană de oaie, dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaşte!*** (Matei 7, 15-16). Deci, dacă Stăpînul Hristos spune adevărul, cum şi spune, ne este cu putință să-i recunoaştem după cele ce le fac şi le spun. Să spunem mai întîi care sînt roadele adevărului, ale Duhului Sfînt, iar apoi ni se vor arăta şi roadele celui potrivnic şi rău, şi din aceste roade veți cunoaşte foarte bine cum sînt vădiți cei adevărați, drepți şi sfinți şi aceia care nu sînt aşa şi fățarnici; şi eu nu spun nimic de la mine, ci din cuvintele Mîntuitorului şi ale Sfinților Lui Apostoli cu care voi încerca să încredințez şi iubirea voastră. Ascultă deci ce spune Domnul nostru Iisus Hristos: ***Fericiți cei săraci cu duhul. Fericiți cei ce plîng. Fericiți cei blînzi*** (Matei 5, 3-5). Şi iarăşi: ***Iubiți pe vrăjmaşii voştri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi, rugați-vă pentru cei ce vă vatămă şi prigonesc*** (Matei 5, 44). ***Cuvînt deşert să nu iasă din gura voastră. Amin, zic vouă, pentru orice cuvînt deşert oamenii vor da socoteală în ziua judecății*** (Matei 12, 36). Şi iarăşi: ***Dacă nu vă întoarceți şi vă faceți ca nişte prunci, nu veți intra în Împărăția Cerurilor*** (Matei 18, 3). Şi în altă parte spune: ***În aceasta vor cunoaşte toți că sînteți ucenici ai Mei, de veți avea iubire unii față de alții*** (Ioan 13, 35). Şi iarăşi: ***Cum puteți crede, cînd primiți slavă de la oameni, şi slava de la Stăpînul Dumnezeu n-o căutați?*** (Ioan 5, 44). Căci ***oricine se înalță pe***

sine însuşi va fi smerit, şi cine se smereşte pe sine însuşi va fi înălţat (Matei 23, 12). Şi nu spune că va fi înălţat în slava lumească, ci se subînţelege că va fi înălţat tainic întru schimbare duhovnicească. Acestea Domnul şi Stăpînul nostru Hristos le strigă în chip vădit în fiecare zi. Ascultă-l însă şi pe Apostolul Pavel care spune: ***Roadă Duhului este iubirea, bucuria, pacea, mărinimia, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blîndeţea, înfrînarea, curăţia*** (Galateni 5, 22-23); şi iarăşi: ***Iubirea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, [...] toate le suferă, toate le rabdă; iubirea nu cade niciodată*** (1 Corinteni 13, 4-5, 7). Ascultă-l şi pe Ioan Teologul care spune: ***Copilaşilor, nu iubiţi lumea nici cele din lume*** (1 Ioan 2, 15). Căci iubirea lumii e vrăjmaşă faţă de Dumnezeu. Astfel încît, fraţii mei, cine iubeşte lumea se face vrăjmaş lui Dumnezeu (Iacob 4, 4). Cine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni şi ştiţi că orice ucigaş de oameni n-are parte de Împărăţia Domnului nostru şi Dumnezeu (1 Ioan 3, 15; 1 Corinteni 6, 9-10). În aceasta se recunosc copiii lui Dumnezeu şi copiii diavolului, după iubire şi după ură (1 Ioan 3, 10). Căci cine iubeşte pe Dumnezeu iubeşte şi pe cei făcuţi de El, adică pe fraţii săi. Iar cine urăşte pe vreunul din fraţii săi, acesta e născut din diavolul şi iubirea lui Dumnezeu nu este în el (1 Ioan 3, 8; 4, 20-21). Deci cei ce au discernămînt, ştiu în acest mod cine sînt fiii lui Dumnezeu şi cine sînt fiii diavolului. Iar roadele Preasfîntului şi bunului Duh sînt cele pe care le-am spus mai sus. Se cade, aşadar, să vădim şi roadele duhului celui rău, ca să le recunoaşteţi şi să distingeţi, cum spuneam, lumina de întuneric, dulcele de amar şi binele de rău. Luaţi aminte deci la Stăpînul şi Dumnezeul nostru iarăşi Care zice: ***Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune*** (Matei 7, 17); şi iarăşi: ***Omul bun din comoara lui bună scoate afară cele bune, pe cînd omul rău din comoara lui cea rea scoate afară cele rele*** (Matei 12, 35); şi iarăşi: ***Cel ce va strica una din aceste porunci foarte mici şi va învăţa aşa pe oameni, foarte mic se va chema în Împărăţia Cerurilor*** (Matei 5, 19); şi ce spune, iarăşi, despre cărturari şi farisei? ***Leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii oamenilor, iar ei nu vor să le mişte nici măcar cu degetul. Toate faptele lor le fac ca să fie priviţi de oameni, căci îşi lăţesc filacteriile şi măresc ciucurii de la poalele veşmintelor şi le place să stea în capul mesei la ospeţe şi în băncile dintîi în sinagogi şi să li se plece lumea în pieţe şi să fie numiţi de oameni: Rabi!*** (Matei 23, 4-7). Aşadar, cînd vezi pe cineva care face ceva din toate acestea şi caută cu trudă slava omenească, şi calcă poruncile lui Dumnezeu ca să placă oamenilor, să ştii că e un rătăcit şi nu spune adevărul. Fiindcă zice Apostolul: ***Cîtă vreme între voi este pizmă şi ceartă şi dezbinări, nu sînteţi oare trupeşti?*** (1 Corinteni 3, 3). ***Iar omul trupesc şi sufletesc nu cuprinde, nu primeşte cele ale Duhului, căci pentru el sînt nebunie*** (1 Corinteni 2, 14). Dar cine nu cuprinde cele ale Duhului, e vădit că n-are în el nici pe Duhul; şi cine n-are în el Duhul Sfint, acela nu este al lui Hristos, precum întăreşte Pavel zicînd: ***Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui*** (Romani 8, 9).

Ai auzit acum care sînt ai lui Hristos şi care sînt ai lui antihrist. De aici ai cunoscut foarte sigur că aceia care sînt atenţi îi recunosc uşor şi pe cei buni şi pe cei răi; fiindcă cei ce nu sînt atenţi nu-i recunosc nu numai pe ceilalţi oameni, dar nu se recunosc nici măcar pe ei înşişi. Pentru că atunci cînd cineva are griji şi împrăştieri, ca şi cum ar fi nemuritor în lumea aceasta, şi-şi petrece zi şi noapte numai în lucrurile lumeşti şi născoceşte feluri cum să cîştige, să-şi facă case frumoase, îşi strînge mulţime de dobitoace, animale şi sclavi şi-şi agoniseşte vase, haine şi covoare scumpe, şi-şi face orice alt capriciu şi desfătare trupească, unul ca acesta - spune-mi! - se recunoaşte pe sine însuşi? Nu. Nu se recunoaşte, desigur, nici pe sine însuşi, nici cele făcute de el. Se cunoaşte pe sine numai că e acelaşi, dar prin cele ce face arată că nu se cunoaşte pe sine însuşi şi starea lui, nici nu ştie ce face. Căci vieţuieşte ca şi cum ar fi nemuritor, şi cu gura spune că azi sîntem iar mîine nu mai sîntem, dar prin lucrurile pe care le face pregăteşte cele pentru al căror sfîrşit bun e nevoie de mulţi ani. Mărturiseşte că lucrurile lumii sînt nimic şi trecătoare, dar se sfădeşte şi luptă cu fratele său pentru ele. Spune cu înţelepciune: „Sînt pulbere şi cenuşă” şi se găteşte cu podoabe şi prin aceasta arată că e mai presus decît ceilalţi oameni. Ascultă dumnezeieştile Scripturi care spun: „Vai!” celor ce trăiesc în desfătări tolăniţi pe cuverturi delicate (Amos 6, 4) şi depune orice străduinţă ca să-şi facă patul din camera sa mai strălucitor, cuverturile lui mai delicate şi masa lui mai bogată şi gătită, iar acest lucru îl arată nu numai mirenilor asemenea lui, dar şi monahilor care vin pe la el, care nu numai nu admiră aceste lucruri, dar se şi întristează pentru cei ce le au şi-i plîng pentru neştiinţa lor. Căci pentru cele de care s-ar cădea să se ruşineze cînd atîţia fraţi sau, mai bine zis, Hristos, flămînzesc, ei se laudă şi se trufesc socotindu-le podoabă şi nu simt că prin cele ce fac dau mărturie despre ei înşişi că sînt lacomi, nedrepţi cu săracii şi nemilostivi. Aşadar, - spune-mi! - unul ca acesta cum se va cunoaşte pe sine însuşi? În ce stare se găseşte şi căror patimi e înrobit? Cu adevărat nu se cunoaşte pe sine însuşi, chiar dacă i se pare că se cunoaşte. Iar cel care nu se cunoaşte pe sine însuşi şi starea lui, cum va putea să-l cunoască pe altul şi patimile altuia? Cum poate orbul să-l distingă pe altul şi să recunoască dacă e orb sau vede? Nu, nu e cu putinţă. Deci, precum spuneam, copilul şi fratele meu, dacă n-ajunge cineva să se cunoască mai întîi pe sine însuşi şi neputinţa lui prin milostenie, prin post, prin priveghere şi rugăciune necontenită, acela nu poate să cunoască nici că fără un părinte duhovnicesc, o călăuză şi un învăţător, e cu neputinţă ca omul să păzească

poruncile lui Dumnezeu şi să viețuiască virtuos şi să nu fie prins de cursele diavolului. Şi cel care nu ştie aceasta, e de presupus că acesta n-are nevoie de învățătură, sfat, povățuire sau ajutor de la alții şi e plin de mîndrie, fără ca măcar să simtă că nu ştie nimic şi se găseşte în adîncul neştiinței sau, mai bine zis, al pierzaniei, şi nu poate înțelege nici măcar că se află împreună cu cei pierduți. Fiindcă această neştiință e ca o albeață pe ochii spirituali ai sufletului şi nu ne lasă să privim limpede, ca să iubim lumea şi lucrurile lumii. Căci pe cît se depărtează mintea noastră de amintirea lui Dumnezeu, de moarte şi de judecata viitoare, şi nu socoteşte cele bune ce sînt păstrate pentru drepți, nici chinurile focului veşnic, întunericului, scrîşnirii dinților, pe care le vor primi păcătoşii care se cufundă cu totul în griji şi în închipuirile lumii, adică în bogăție, slavă şi desfătare şi în toate celelalte lucruri lumeşti pe care oamenii le socotesc slăvite şi strălucite, pe cît zic, se predă mintea noastră acestora, pe atît se învîrtoşează mai mult şi încetul cu încetul se tulbură şi întunecă şi întreaga minte ajunge ca acoperită de un văl, iar atunci vin neştiința desăvîrşită şi uitarea poruncilor lui Dumnezeu. De aceea, cînd David a păcătuit şi a pățit acelaşi lucru, a chemat pe Dumnezeu şi a zis: ***Descoperă ochii mei şi voi înțelege minunile din Legea Ta*** (Psalmi 118, 18). Ai văzut că ochii îi erau acoperiți? Ai văzut că a strigat lui Dumnezeu să i-i descopere? Acelaşi lucru fă-l şi tu, copilul meu şi Dumnezeu nu va trece cu vederea chemarea pe care o faci din tot sufletul.

Dacă vei asculta şi-ți vei deschide ochii sufletului, atunci oriunde ai privi, mai întîi te vei cunoaşte pe tine însuți şi starea ta, apoi şi toate cele pe care ți le-am spus mai sus şi-i vei socoti din toată inima ta drept sfinți şi mai presus decît tine nu numai pe cei evlavioşi şi virtuoşi, dar şi pe orice om, mic şi mare, drept şi păcătos, ba chiar şi pe cei ce păcătuiesc în chip vădit. Şi acest lucru îți va fi semn vădit atît pentru tine, cît şi pentru oricare altul, că ai primit iertarea păcatelor tale, cînd vei ajunge la aceste măsuri şi la această stare bună; fiindcă sfînta smerenie care se găseşte în aceste măsuri şi în cel care a ajuns la ele, îi dăruieşte mai întîi harisma de a gîndi că nu e nimeni dintre toți oamenii mai păcătos decît el sau mai josnic şi de nimic decît el, şi de a se socoti pe sine însuşi păcătos cu toată simțirea sufletului său şi cu toată certitudinea şi că el singur va pieri şi va fi predat osîndei (iadului). Deci, dragul meu copil şi frate, luptă să dobîndeşti această smerenie şi nu spune „acest lucru e cu neputință pentru mine”; nici, iarăşi, „acest lucru e potrivit monahilor şi nu celor ce se găsesc în lume”; fiindcă Hristos a dat poruncile Lui comune tuturor şi nu le-a poruncit separat pe unele monahilor, iar pe altele mirenilor. Şi acestea le-au realizat şi strămoşii dinainte de Legea lui Moise şi cei de după ea. Ascultă-l pe Iov care spune: ***Sînt pămînt şi cenuşă*** (Iov 30, 19; Facerea 18, 27), şi pe David care zice: ***Iar eu vierme sînt şi nu om*** (Psalmi 21, 6). Ai văzut cuvinte de smerenie? Ai văzut suflet care se socoteşte pe sine însuşi mai disprețuit decît orice om, mic şi mare? Imită, aşadar, şi tu pocăința lui David şi atunci vei dobîndi smerenia lui. Căci prin smerenie se risipeşte pîcla neştiinței care a acoperit mintea şi se scutură acoperămîntul ei; iar cînd mintea s-a descoperit, atunci ne cunoaştem şi pe noi înşine şi vedem şi starea noastră care e, vedem şi rănile şi întinăciunile sufletului nostru. Şi atunci nu numai că gîndim şi vorbim smerit, dar ne ruşinăm şi de soare şi de stele şi de toate făpturile lui Dumnezeu care au fost făcute pentru noi, iar noi L-am mîniat pe Dumnezeu Care le-a făcut şi am călcat nu numai o poruncă, ci pe toate şi nu mai îndrăznim nici măcar să ne ridicăm ochii şi să privim şi nu ne mai socotim vrednici nici măcar să mîncăm din roadele pămîntului, ci noi înşine spunem că e drept să murim de foame şi de sete. Şi nu mai putem nici măcar să ne uităm la icoanele lui Hristos şi ale Sfinților Lui, întrucît sîntem întinați, împuțiți şi păcătoşi, ci ni se pare că sfintele icoane ne înghit şi pe noi şi faptele noastre. De aceea nici nu mai îndrăznim să ne apropiem de ele şi să le sărutăm şi socotim o mare ruşine să apropiem buzele noastre necurate şi întinate de cele curate şi sfinte. Iar cînd vrem să intrăm în biserica lui Dumnezeu, ne cuprinde frică şi cutremur, ca unii care intrăm cu nevrednicie, ca nu cumva să nu se rupă în două podeaua bisericii şi să cădem de vii în iad. Acestea şi altele mai multe ne învață sfînta smerenie şi ea ne preface, ne schimbă şi oarecum ne creează şi ne face smeriți, astfel încît de acum încolo, dacă vom vrea, să nu mai putem gîndi sau să spunem despre noi înşine vreun lucru mare şi înalt, ci să rămînem înlemniți şi inscripționați ca nişte statui. Această sfîntă smerenie ne învață că nu putem învăța nimic bun fără învățător, iar celor ce ne întreabă şi ne spun: „Oare ştii ce citeşti?”, ea ne învață să le răspundem: „Cum putem înțelege cele ce le citim, dacă nu ne va călăuzi cineva?” (Faptele Apostolilor 8, 30-31). Ea ne învață să nu umblăm pe calea pe care n-o cunoaştem fără călăuză; ea ne porunceşte ca atunci cînd vrem să ne pocăim, să nu ne apropiem de Dumnezeu fără un mijlocitor şi călăuzitor. Căci dacă ne îndeamnă să ne ruşinăm de cer, de pămînt şi de făpturile lui Dumnezeu şi să avem frică de icoana Mîntuitorului şi a Sfinților Lui şi să nu ne apropiem de ele şi să le sărutăm, cu atât mai mult ne va face să nu ne apropiem fără mijlocitor de Însuşi Făcătorul, Stăpînul şi Dumnezeul a toate. Căci chiar dacă este foarte iubitor de oameni, El se bucură însă mult de smerenia şi mîhnirea noastră şi laudă mult faptul de a ne socoti pe noi înşine nevrednici să ne apropiem de El singuri, fără un mijlocitor. Vrînd Stăpînul nostru şi Dumnezeul să ne arate şi într-un alt mod că de Dumnezeu se cade să ne apropiem printr-un mijlocitor, aşa cum şi în toate celelalte ni S-a făcut model şi exemplu, aşa şi aici El Însuşi S-a făcut cel dintîi Mijlocitor al firii noastre şi a adus-o la Tatăl Său şi Dumnezeu; după care a hirotonit slujitori ai acestei mijlociri şi apropieri pe Sfinții Săi Apostoli, iar aceştia, la rîndul

lor, au adus la Stăpînul Hristos pe toţi cei care au crezut în El. Aceştia au ales şi au hirotonit şi urmaşi ai lor, slujitori ai mijlocirii lor, aceştia pe alţii, aceştia iarăşi pe alţii şi acest lucru se păstrează prin succesiune pînă astăzi. Şi Dumnezeu nu vrea să călcăm această poruncă şi predanie specială a Lui, ci să rămînem în cele pe care ni le-a hotărît; de aceea spune: ***Nimeni nu vine la Tatăl decît numai prin Mine*** (Ioan 14, 6). Astfel, nimeni nu vine la credinţa în Sfînta Treime cea de-o fiinţă, dacă nu e învăţat de un învăţător dogmele credinţei; şi nimeni nu e botezat fără preot şi nu se împărtăşeşte el însuşi cu Dumnezeieştile Taine, iar cine nu e botezat şi nu se împărtăşeşte din Preacuratele Taine nu va dobîndi viaţa veşnică, cum spune El Însuşi: ***Cine crede şi se botează se va mîntui, iar cel ce nu crede se va osîndi*** (Marcu 16, 16); şi iarăşi: ***Dacă nu veţi mînca Trupul Fiului Omului şi nu veţi bea Sîngele Lui nu veţi avea viaţă întru voi*** (Ioan 6, 53-54). Aşadar, întrucît fără Botez şi fără împărtăşirea dumnezeieştilor Taine nici un creştin nu se poate învrednici de viaţa veşnică, şi aceste Taine nu ni se dau prin intermediul Sfinţilor Apostoli, nici al Sfinţilor noştri Părinţi care au fost după Sfinţii Apostoli, ci ni se dau prin intermediul celor ce sînt şi trăiesc acum şi petrec împreună cu noi, e vădit atunci că acelea pe care aceia le-au împărtăşit celor ce erau atunci în lume aceleaşi ni le dau şi aceştia nouă; şi aşa cum aceia botezau cu apă şi cu Duh Sfînt, aşa fac şi ei astăzi; aceia dădeau Trupul şi Sîngele lui Hristos, aceleaşi ni le dau şi ei nouă; şi nici cei, ce se botezau sau împărtăşeau atunci n-aveau nimic mai mult decît noi, nici noi care ne botezăm şi ne împărtăşim acum n-avem nimic mai puţin decît ei. Aceia învăţau credinţa în Hristos şi Sfînta Treime cea de-o fiinţă şi nedespărţită, adică în Tatăl, Fiul şi Duhul Sfînt, aceleaşi ne învaţă şi acum părinţii noştri. Aşadar, din acestea a devenit evident pe scurt - căci nu scriu toate, ca să nu întind prea mult cuvîntul - că orice au făcut credincioşilor atunci Apostolii şi orice i-au învăţat, aceleaşi ni le fac acum şi nouă părinţii noştri duhovniceşti, adică arhiereii şi preoţii, în mod identic şi fără să lipsească ceva; ne învaţă şi povăţuiesc ca şi aceia. Şi fiindcă nu se deosebesc cu nimic de Apostoli, sînt şi ei fii ai Apostolilor şi Apostoli. Şi aceia care nu-i primesc, nici nu ascultă cuvintele lor vor auzi de la Domnul nostru Iisus Hristos zicîndu-le: ***Amin, zic vouă: mai uşor va fi locuitorilor Sodomei şi Gomorei decît vouă*** (Matei 10, 15), fiindcă a spus Apostolilor: ***Cine vă primeşte pe voi pe Mine Mă primeşte, şi cine vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă. Cine vă nesocoteşte pe voi, pe Mine Mă nesocoteşte. Iar cine Mă nesocoteşte pe Mine, nesocoteşte pe Cel ce M-a trimis pe Mine*** (Matei 10, 40; Luca 10, 14, 16). E vădit că aceleaşi lucruri le spune şi celor ce sînt acum şi celor ce vor fi după aceea asemenea acelora şi aceia care nu-i primesc nici nu-i ascultă, ci-i nesocotesc, nu-L primesc pe Însuşi Hristos, nici nu-L ascultă, ci-L nesocotesc şi prin această nesocotire nesocotesc pe Dumnezeu şi Tatăl Care L-a trimis. Să ştii, deci, copilul meu iubit, că în aceste vremuri nimeni dintre mireni, nimeni dintre monahi, dintre preoţi sau arhierei nu mai cinsteşte, nu mai iubeşte, nu se mai teme sau primeşte pe cineva ca Apostol al lui Hristos şi ucenic al lui Hristos numai pentru iubirea lui Hristos sau porunca Lui sau bunurile veşnice pe care le va dărui El lor, ci toţi ne disprețuim și defăimăm unii pe alţii: monahii învinuiesc pe monahi, preoţii pe arhierei, mirenii pe toţi şi unii pe alţii şi nimeni nu se mai gîndeşte cum a fost vechea Biserică a lui Dumnezeu. Şi aşa cum a hotărît Dumnezeu în ea mai întîi Apostoli, în al doilea rînd Prooroci, în al treilea rînd învăţători şi ceilalţi pe care-i enumera Apostolul Pavel; (1 Corinteni 12, 28), tot aşa în chip asemănător e Biserica lui Dumnezeu şi astăzi şi de aceea cei care o prezidează trebuie să-i primească pe unii ca Apostoli, pe alţii ca Prooroci şi pe alţii ca învăţători.

Dar noi am uitat cu desăvîrşire toate acestea şi ne trufim unul împotriva altuia şi pe cel care ieri m-a botezat şi m-a eliberat de moarte şi de stricăciunea sufletului şi m-a umplut de harul Duhului Sfînt şi m-a dezlegat de păcat şi m-a cuminecat cu preacuratul Trup şi mîntuitorul Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos şi m-a făcut fiu al lui Dumnezeu - şi ce altceva mai mult le făceau odinioară creştinilor Apostolii? -, pe acesta mîine nu-l mai primesc nici nu-l mai salut, fiindcă socotesc acest lucru o ruşine pentru mine, nici nu vreau să ies în întîmpinarea lui cînd vine la mine şi să-l cinstesc şi să-l primesc cu toată deferenţa; ci spun slujitorului meu cu iritare: „Ce mai vrea? Dă-i răspuns că stăpînul are de lucru şi nu poate să-l primească”; şi nu mai spun altele încă şi mai rele decît acestea şi mai de necinste pe care aceştia le fac nu numai monahilor, dar şi preoţilor şi chiar celor ce-i mărturisesc şi-şi închină acestora sufletele lor. Chiar şi pe cel pe care azi şi l-a ales să-l aibă părinte duhovnicesc şi învăţător prin mărturisire, nu după puţin timp, ci chiar în acelaşi timp cînd spune că e fiul său duhovnicesc, se şi trufeşte faţă de părintele său duhovnicesc şi în loc să fie fiul său duhovnicesc şi ucenicul său, devine el părinte duhovnicesc şi învăţător al lui şi-l contrazice şi-l nesocoteşte, dacă se întîmplă să-i spună ceva ce nu e după voia lui; şi cu trecerea timpului, unul ca acesta nici nu mai ştie că are părinte duhovnicesc sau învăţător. Şi dacă duhovnicul nu se duce la el şi nu-i face voile lui, nici nu consimte la cele pe care le vrea sau, mai bine zis, dacă nu cade la învoială să piară împreună cu el, atunci îl lasă şi caută pe altul care să-l urmeze în voile lui trupeşti. Şi aşa toate cele duhovniceşti - cum le vezi şi le ştii şi tu - sînt astăzi amestecate şi tulburate, şi a dispărut orice rînduială şi predanie a Apostolilor şi s-au desfiinţat toate poruncile lui Hristos. Şi tot acest rău şi această surpare se face în generaţia de acum, fiindcă toţi îşi închipuie că au învăţat cele dumnezeieşti şi ştiu poruncile lui Dumnezeu şi pot discerne cele ce le sînt de folos; şi, pe lîngă aceasta,

fiindcă socotesc că toţi preoţii sînt păcătoşi şi nevrednici, dar sînt convinşi că harul lui Dumnezeu lucrează şi prin cei nevrednici, şi cred că primesc darurile harului care se lucrează în noi prin Duhul Sfînt şi arvuna lucrurilor veşnice care ni se vor da, dar preotului prin care i se dau acestea îi întorc spatele şi-l urăsc ca pe un păcătos şi nevrednic de preoţie; la fel şi despre duhovnici îşi închipuie aceleaşi lucruri: că prin mărturisirea pe care le-o fac primesc iertarea păcatelor lor, dar pe duhovnicii lor îi socotesc că n-au nici o virtute sau îndrăznire la Dumnezeu şi-i consideră la fel ca şi pe ceilalţi oameni. Şi mai cred că toate cele ce se găsesc într-o asemenea stare le primesc şi ei sau, mai bine zis, răpesc toate darurile duhovniceşti ale harului pe care Dumnezeu le-a dat Apostolilor, iar Apostolii le-au dat celor ce au crezut prin ei în Hristos, fără să dea cinstea şi credinţa cuvenită celor ce le dau aceste daruri ale harului, cinste pe care au dat-o mai întîi Apostolii Stăpînului Hristos, Apostolilor le-au dat-o ucenicii lor, iar acestora cei ce au fost supuşi lor. Şi îndrăznesc să spună că Dumnezeu nu le cere să dea aceeaşi cinste şi acum arhiereilor, preoţilor, egumenilor şi părinţilor noştri duhovniceşti, ci, pentru că au fost botezaţi de prunci, cred prin aceasta că sînt dezvinovăţiţi pentru că n-au cinstit mai apoi pe cel care i-a botezat, nici n-au avut evlavie faţă de el ca un părinte al lor. Şi-şi închipuie că, întrucît au învăţat literatura sacră de copii, aceasta e de-ajuns pentru evlavie şi că nu vor fi cercetaţi de Dumnezeu pentru că au disprețuit pe învăţătorii evlaviei şi n-au vrut să se lase învăţaţi de ei; ci, întrucît li se pare că sînt evlavioşi şi vieţuiesc încă şi mai evlavios decît toţi ceilalţi, nădăjduiesc că se vor îndrepta numai prin aceasta. De asemenea şi faptul că-şi spun numai păcatele, şi le mărturisesc şi că primesc iertare de la părinţii lor duhovniceşti, li se pare că e de ajuns pentru mîntuirea lor şi nu mai au nevoie să aibă credinţă în ei, nici să le aducă cinstea şi evlavia care li se cuvine duhovnicilor ca unii ce sînt apostoli ai lui Dumnezeu, şi mijlocitori şi rugători la El pentru ei. Astfel, toată lumea e plină acum de o astfel de rătăcire şi de un asemenea rău, şi călcarea şi disprețuirea unei singure porunci a răsturnat toată Biserica lui Dumnezeu; fiindcă Biserica a ajuns la o asemenea neorînduială şi tulburare, că aproape nu se mai vede deloc structura ei, nici nu se mai recunoaşte în noi drept o alcătuire a Trupului Stăpînului, ci e ca şi cum n-am avea drept Cap al nostru pe Hristos, nici n-am fi legaţi şi lipiţi unii de alţii de Duhul de viaţă făcător, nici nu mai acceptăm să ne lăsăm zidiţi fiecare în cinul lui de către întîiul Arhitect al Bisericii. Drept pentru care sîntem risipiţi ca o materie neînsufleţită, atît de mult ne-am făcut robi voilor noastre şi sîntem stăpîniţi de poftele plăcerilor şi am fost amăgiţi şi risipiţi de ele; ura şi mîndria pe care le avem ne-au separat şi rupt unii de alţii şi am pierdut semnul distinctiv al credinţei noastre, adică iubirea despre care Domnul a zis: ***Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sînteţi ucenici ai Mei, de veţi avea iubire unii faţă de alţii*** (Ioan 13, 35); căci atunci cînd o pierdem, în zadar ne mai numim creştini. De aceea, spune-mi - rogu-te! -, atunci cînd nu-i iubim pe părinţii noştri duhovniceşti care ne-au dat atît de mari lucruri bune, prin care Dumnezeu ne face fii ai Lui după har, moştenitori ai slavei Lui şi copărtaşi ai tuturor celor de care am vorbit; dacă, spun, nu-i iubim, nici nu-i cinstim şi slăvim cum se cuvine şi cum trebuie să fie cinstit un om al lui Dumnezeu trimis la noi de El, cine ne va încredinţa că avem iubire desăvîrşită faţă de semeni şi ceilalţi fraţi ai noştri? Şi, afară de aceasta, dacă pe cei pe care-i avem mijlocitori şi rugători la Dumnezeu, care au primit putere de la Dumnezeu să ne dea iertarea păcatelor şi să ne facă prieteni cu El, dacă pe aceştia nu-i primim cu toată certitudinea şi credinţa ca pe nişte sfinţi, ci-i socotim ca nişte păcătoşi, cum mai nădăjduim că ni se va da iertarea desăvîrşită a păcatelor noastre? Căci zice Domnul: ***Fie ţie după credinţa ta*** (Matei 9, 29). Şi cu siguranţă după măsura credinţei tale şi precum crezi în ei, aşa vei primi şi iertarea păcatelor tale. Şi dacă e adevărat cuvîntul Domnului care spune: ***Cine vă primeşte pe voi pe Mine Mă primeşte şi cine vă nesocoteşte pe voi pe Mine Mă nesocoteşte*** (Matei 10, 40; Luca 10, 16), mă mir atunci - cum spuneam mai sus - de cei care nu-şi pun în mintea lor că noi se cade nu numai să-i iubim pe toţi oamenii şi mai cu seamă pe fraţii noştri după duh, dar şi pe unul din bărbaţii duhovniceşti de acum se cade să-l primim ca pe un apostol al lui Hristos ca să primim prin el pe Hristos şi se cade să facem toate cuvintele lui ca şi cum ar ieşi din gura lui Hristos, cum oare atunci - zic - sau în ce alt chip vor putea credincioşii să-L vadă pe Hristos sau să-L dobîndească în ei înşişi? Căci cei mai mulţi dintre noi nu-l cunoaştem pe preotul care ne-a botezat şi dacă l-am cunoaşte, l-am trece cu vederea şi l-am disprețui, precum spuneam; iar unii dintre noi nu ştim nici măcar dacă am fost botezaţi, iar dacă nu o ştim, cum anume sau din ce cauză am putea avea credinţă? Sau cum să socotim că sîntem botezaţi? Nu pot să înţeleg. Părinte duhovnicesc n-am cunoscut şi dacă l-am cunoscut nu l-am cinstit deloc ca pe un părinte. Învăţător care să ne înveţe evlavia n-am dobîndit şi chiar dacă am vrea să dobîndim, n-am face ceea ce el ne-ar învăţa. Ce să mai spun nu ştiu. Fiindcă nu găsesc de unde anume sau de la care realizare a virtuţii să vă numesc creştini. Om nenorocit şi ticălos! Pentru ce nu-l cinsteşti pe părintele tău duhovnicesc ca pe un apostol al lui Hristos? „Fiindcă - spune el - nu-l văd să păzească poruncile lui Dumnezeu de aceea nu-l cinstesc.” Asta e un pretext zadarnic. Fiindcă - spune-mi! - le păzeşti tu oare mai bine decît acela şi de aceea îl disprețuieşti şi-l judeci? Şi chiar dacă ai păzi toate poruncile, nici aşa nu s-ar fi cuvenit să-l judeci, nici să-i întorci spatele sau să-l defaimi şi învinuieşti pentru nepăsarea lui, ci s-ar fi cuvenit, mai degrabă, să-l cinsteşti pentru lucrurile bune pe care ţi le-a dat Dumnezeu prin el şi să-l faci părtaş la cele trupeşti şi să-l răsplăteşti pe cît poţi pentru cele bune pe care ţi le-a dăruit, ca nu numai să păzeşti cele ce ţi-au fost dăruite de Dumnezeu prin el, dar şi să le înmulţeşti prin asemenea

fapte. Acum însă, prin necredința, nerecunoștința și nesocotirea pe care le arăți față de părintele tău duhovnicesc și învățătorul tău, nu numai că ai pierdut ce ai primit, dar ai șters din tine însuți și însuși faptul că ești creștin și ai păgubit pe Hristos. [...]

Despre cei ce se autohirotonesc învățători și se investesc ei înșiși în demnitatea apostolică fără harul de sus; și că, înainte de a fi fost născut și luminat de un părinte duhovnicesc, nu trebuie să-i călăuzim sau să-i învățăm pe alții

[...] Dar, vai mie! Căci spunînd acestea și vestind calea mîntuirii care duce în chip nerătăcit în Împărăția Cerurilor, sînt judecat de toți oamenii, nu numai de mireni, ci și de monahi, preoți și arhierei și sînt osîndit și învinuit și sînt urît fără motiv numai pentru bănuiala și lucrarea diavolească ce se lucrează prin fiii necredinței spre pierzania lor. Și, iată, spun ceea ce am învățat din experiență: dacă demonii n-ar avea pe oameni împreună-lucrători la răutatea lor, cu siguranță n-ar putea deloc - îndrăznesc să spun - să separe de poruncile lui Dumnezeu pe nimeni din cei renăscuți tainic prin Sfîntul Botez și deveniți fii ai lui Dumnezeu după har. Căci cred că pruncii care sînt botezați sînt sfințiți și păziți de acoperămîntul Prea Sfîntului Duh și sînt oi ale staulului duhovnicesc al lui Hristos și miei aleși pentru că au fost pecetluiți cu semnul de viață făcătoarei Cruci și au fost eliberați în chip desăvîrșit de tirania diavolului; și dacă diavolul nu găsește instrumente potrivite răutății lui ca să facă ceea ce dorește - ca odinioară șarpele pe femeie - fie pe părinții copiilor, fie pe doicile lor, sau pe cei care-i cresc, cu siguranță n-ar putea fura sau răpi pe nici unul din ei. Căci așa cum mărturisesc lucrurile, cei de care am vorbit îi învață pe copii orice răutate, viclenie, vorbă de rușine, lăcomie a pîntecelui, îmbuibare, găteală a veșmintelor și orice altă necurăție sau iubire de arginți, slavă deșartă și trufie și în aceste rele îi obișnuiesc și cresc de copii. De aceea și înainte de a ajunge copiii la cunoaștere și discernămînt, aceia îi aduc prin asemenea rele diavolului și-i țintuiesc de el, ca și cum ar fi slugi ale lui, și-i lipsesc, nenorociții, de harul înfierii și sfințirii pe care l-au primit, fără să știe ce fac, ca niște lipsiți de minte. Căci fiecare din părinții veacului de acum nu-și crește, nici educă copiii cu educarea și povățuirea Domnului, ci cu obiceiuri lumești și năravuri păgînești și de aceea nu spune ca Iov ***ca nu cumva să gîndească rele fiii mei în inimile lor*** (Iov 1, 5), nici nu se teme sau tremură ca nu cumva fiii lor să facă ceva nelalocul lui și să cadă din slujirea și înfierea lui Hristos Care S-a junghiat pentru mîntuirea noastră și se fac iarăși robi ai vrăjmașului și tiranului satan și se osîndesc la moartea și focul veșnic al iadului. Ci o singură temere îi stăpînește cu privire la copiii lor și o singură grijă au pentru ei: cum să-i facă să arate slăviți și strălucitori tuturor oamenilor nu prin virtuți și cumințenie, nici prin disprețul tuturor lucrurilor strălucitoare și văzute ale lumii, ci arătîndu-se slăviți prin cai cu frîie de aur, cu haine strălucitoare și cu slugile care merg înaintea sau în urma lor. Și de la unele ca acestea se obișnuiesc și cu iubirea de slavă și bogăția, cu iubirea de arginți și înălțarea. Și în acest chip plecînd de la părinții lor nenorociți vin la orice fel de răutate chiar și fără ispita demonilor, și de multe ori ajung din vina lor la fapte de rușine vîrîndu-l în sinea lor pe diavol, tatăl răutății, prin călcarea făgăduințelor pe care le-au făcut la Sfîntul Botez. De aceea, crescînd și făcîndu-se mari în asemenea rele, dobîndesc în sufletul lor o obișnuință cu anevoie de șters cu acestea, obișnuință care cu timpul devine ca o (a doua) natură și de neîndreptat. Pornind de aici, rămîn în răutăți pînă la moarte și nu se mai pot despărți de poftele, patimile și plăcerile trupului, ci mor în ele. Și chiar dacă își vin puțin în simțire și recunosc relele care-i stăpînesc și se grăbesc să se elibereze de ele, dacă nu se despart cu totul de răii lor învățători - căci așa se cuvine să-i numească cineva, nu părinți - nu e cu putință să se elibereze de răul obicei care-i stăpînește. Știind dinainte acestea, Dumnezeu strigă nouă tuturor: ***Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl lui pe mama sa și pe frații lui, nu poate să fie ucenic al Meu*** (Luca 14, 26). Fiindcă în alt chip nu poate cineva să-și urască părinții, decît dacă ajunge să recunoască vătămarea sufletească pe care le-o aduc aceștia; căci cine simte această vătămare nu-i mai privește drept rude sau prieteni, ci-i urăște ca pe niște uneltitori împotriva sufletului său și fuge de petrecerea împreună cu ei, grăbindu-se să se despartă o clipă mai devreme de cei care i s-au făcut pricini ai unor rele atît de mari. După care se luptă să elibereze și sufletul său de aceste vechi obiceiuri rele, de aceste pofte, patimi și prejudecăți, și înainte de toate se sîrguiește să-și ușureze conștiința de povara păcatelor lui.

Ascultă, așadar, cinstite părinte, cele ce vreau să-ți spun. Cîți dintre aceștia s-au lepădat de lume și o tăgăduiesc și n-au părinți duhovnicești, aceștia cu siguranță nu s-au făcut copiii duhovnicești ai cuiva. Iar cei ce nu s-au făcut copii, nu s-au născut; iar cei ce nu s-au născut, n-au venit la existență; iar cei ce n-au venit la existență, n-au ajuns în lumea gîndită cu mintea (inteligibilă). Ci așa cum cei care nu s-au născut trupește, nu se găsesc în această lume văzută, la fel și cîți nu s-au născut duhovnicește nu se găsesc în acea lume gîndită cu mintea

(inteligibilă), nici nu intră în acea lumină minunată în care-i duce Dumnezeu pe cei ce cred în El. Şi aşa cum cei ce nu s-au născut trupeşte nici măcar nu există, aşa şi cei ce nu s-au născut duhovniceşte, fiindcă pe cei ce s-au născut trupeşte şi nu s-au născut duhovniceşte îi aşteaptă întunericul, focul şi osînda veşnică, potrivit hotărîrii Domnului şi Dumnezeul şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos Care spune: ***De nu se va naşte cineva de sus, nu va intra în Împărăţia Cerurilor*** (Ioan 3, 3); iar naştere numeşte Domnul harul Sfîntului Duh, cum El Însuşi a spus Apostolului Lui: ***Ioan a botezat cu apă, dar voi veţi fi botezaţi cu Duh Sfînt*** (Faptele Apostolilor 1, 5); deci acesta este botezul duhovnicesc şi naşterea duhovnicească şi nu se poate să fie altfel. De aceea, se cade să învăţăm pricina pentru care n-au cunoscut unii ca aceştia că s-au născut duhovniceşte. Care e această cauză? E neştiinţa şi orbirea ochilor sufletului lor. Ia seama întocmai. Aşa cum copiii care se nasc nu se pot însămînţa şi naşte fără tată, tot aşa nu poate să se nască de sus, adică să primească harul Duhului Sfînt, nici cel ce n-are un părinte duhovnicesc care să fie născut de sus. Şi aşa cum tatăl trupesc îi face trupeşti şi pe copiii lui, tot aşa şi părintele duhovnicesc îi face pe copiii pe care-i naşte copii duhovniceşti. Dar cel ce nu s-a născut încă sau s-a născut, dar e încă prunc, adică nedesăvîrşit, cum poate să se facă părinte al altora? Nu e cu putinţă. Şi cel ce nu s-a făcut fiu al luminii în simţire, cunoaştere, experienţă şi vedere duhovnicească, cum va putea cunoaşte sau vedea vreodată pe Părintele luminilor? Şi cum poate să-i conducă şi pe alţii la lumină sau să-i înveţe că există o Lumină Care a venit în lume să lumineze pe cei ce şed în întuneric? Acesta e orb şi nu vede; cum ar putea să arate altora drumul? Căci cel ce nu vede lumina, e vădit că umblă în întuneric şi se împiedică în fiecare clipă şi are nevoie de călăuză şi cum îi va putea conduce el pe alţii? Iar dacă-i va conduce, atunci cu siguranţă li se va face pricină de pierzanie; căci zice Domnul: ***Orb pe orb de călăuzeşte, amîndoi vor cădea în groapă*** (Matei 15, 14) neştiinţei sau pierzaniei. Deci toţi cei ce văd numai cu ochii lor trupeşti această lumină simţită, sînt orbi şi nu se cuvine să se gîndească la nimic altceva decît cum să-şi deschidă ochii sufletului lor şi să vadă Lumina cea neînserată. Şi aşa cum orbul nu poate să vadă nici unul din lucrurile acestei lumi, nici să deosebească aurul de argint, sau monezile false, ci, deşi se află înaintea lui nu le vede, şi de multe ori pietrele preţioase şi mărgăritarele aruncate la pămînt le calcă în picioare ca pe un lut şi nu simte, nici nu ştie dacă haina pe care o poartă e albă sau neagră, murdară sau curată, tot aşa şi cel orb la ochii minţii nu poate să se cunoască pe sine însuşi, nici starea lui, cu atît mai mult nu poate să vadă ori să cunoască pe Dumnezeu - aşa cum nimeni din Sfinţii din veac n-a cunoscut pe Dumnezeu, nici nu s-a făcut sfînt, rob şi prieten al lui Dumnezeu, dacă nu i-a fost mai întîi luminată mintea de Duhul Sfînt şi nu a primit de la El cunoaştere, cuvînt şi putere, şi a fost călăuzit să cunoască voile şi poruncile lui Dumnezeu - şi cel ce n-a fost luminat de Duhul Sfînt nu numai nu se cunoaşte pe sine însuşi şi pe toţi semenii lui, dar şi poruncile lui Dumnezeu, care sînt ca nişte mărgăritare şi pietre scumpe şi cuvintele lui de-viaţă-dătătoare, care sînt ca nişte monede care au preacuratul Său chip (icoană), le calcă în picioare pe toate şi le socoteşte ca pe un lut nefolositor, şi nu le simte deloc pentru că nu le poate simţi. Nici unul dintre voi să nu se amăgească, fraţii mei, spunînd că vede cele de care vorbeam, acela care n-a fost luminat în ochii sufletului său de Lumina dumnezeiască.

Deci dacă orice ucenic e un copil duhovnicesc al învăţătorului său, atunci cel ce caută un părinte duhovnicesc are nevoie să caute un om care să fie născut duhovniceşte şi să cunoască în chip conştient pe Dumnezeu şi Tatăl său, ca să-l nască duhovniceşte şi pe el şi să-l facă cu adevărat fiu al lui Dumnezeu. Aşadar, dacă acel ucenic are nevoie şi caută un asemenea părinte duhovnicesc - căci spune proverbul: învăţătorii buni dau şi învăţături bune, iar semînţele rele nasc plante rele -, şi în viaţa de acum se găsesc învăţători buni şi părinţi duhovniceşti aşa cum spuneam mai sus; iar pe lîngă ei sînt şi cei care încă nu s-au născut de sus şi nu s-au cunoscut nici pe ei înşişi, nici pe Dumnezeu, care s-au făcut învăţătorii lor şi părinţi ai altora şi se sîrguiesc în tot chipul să atragă la ei pe cel ce s-a lepădat de lume şi caută un părinte duhovnicesc, precum spuneam. Şi dacă-l aud că laudă pe unul din adevăraţii părinţi duhovniceşti, îndată nenorociţii aceştia îl învinuiesc pe cel duhovnicesc că smintesc sufletul tînărului şi-l împiedică să se ducă la acela. Dacă - spun - unul ca acesta se lasă amăgit şi se duce la cei care-l amăgesc şi-şi pierde folosul pe care-l putea primi de la acel părinte duhovnicesc, care va fi osînda lui şi a tuturor celor ce sînt lipsiţi în acest fel de folosul părinţilor şi învăţătorilor duhovniceşti ca unii care se smintesc de ei din cuvintele lor? Oare nu au osînda celor care-i înşală şi se fac pe ei înşişi călăuzitori şi părinţi şi-i despart de învăţătorii cei buni şi nu-i lasă să se ducă la aceştia ca să fie călăuziţi şi să intre în Împărăţia cea cerească? Cu siguranţă îşi au osînda lor şi din mîinile lor se va cere sîngele lor, precum spune Domnul (Facerea 9, 5), fiindcă aceştia fiind stăpîniţi de slavă deşartă şi trufie se cred mari pe ei înşişi, deşi nu sînt nimic, se fac părinţi, învăţători şi apostoli hirotonindu-se pe ei înşişi; şi n-au primit nici harul Duhului Sfînt, ca Apostolii, nici n-au fost luminaţi cu lumina cunoaşterii (Osea 10, 12), nici n-au văzut pe Dumnezeu cînd propovăduiesc că li s-a descoperit precum a făgăduit El zicînd: ***De Mă iubeşte cineva va păzi poruncile Mele şi Eu îl voi iubi şi Mă voi arăta lui*** (Ioan 14, 21); şi iarăşi: ***Eu şi Tatăl Meu vom veni şi Ne vom face la el sălaş*** (Ioan 14, 23); şi iarăşi: ***Cine mănîncă Trupul Meu şi bea Sîngele Meu are viaţă veşnică, şi la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viaţă*** (Ioan 5, 24; 6, 54); şi iarăşi altundeva:

Cine mănîncă Trupul Meu şi bea Sîngele Meu rămîne în Mine şi Eu în el (Ioan 6, 56); şi iarăşi: ***Cel ce însetează să vină la Mine şi să bea, căci cine va bea din apa pe care i-o voi da Eu, nu va mai înseta vreodată, ci ea i se va face izvor de apă ce ţîşneşte spre viaţă veşnică*** (Ioan 4, 14; 7, 37); şi iarăşi: ***Celui ce crede în Mine îi vor curge din pîntec rîuri de apă vie*** (Ioan 7, 38). Aşadar, cine nu vede în chip vădit că toate acestea s-au făcut şi desăvîrşit în mod real în el însuşi, cu fapta, acela e încă orb. Căci cine n-a păzit poruncile dumnezeieşti, nici n-a văzut pe Fiul lui Dumnezeu arătîndu-i-se, nici nu L-a iubit cum se cuvine, nici n-a cunoscut cu simţirea sufletului său că Tatăl şi Fiul în Duhul Sfînt S-au sălăşluit în el, acela a păţit una din două: sau are sufletul său nepăsător, sau demonul care a fost izgonit din el la Botez s-a întors iarăşi la el prin păcat, fie înainte de a se face monah, fie după ce s-a făcut monah, şi cele din urmă s-au făcut mai rele decît cele dintîi (Matei 12, 45). Pentru că acela care a izgonit pe cel rău din sufletul său prin nevoinţă (asceză) multă, prin smerită-cugetare şi osteneli multe, prin lacrimi şi tînguiri, după care iarăşi a fost amăgit de el şi, înainte de a se sălăşlui în chip conştient în el Hristos şi înainte de a dobîndi smerenie adevărată, l-a primit iarăşi pe demonul care intră în el fără să o ştie prin părere de sine şi trufie, acela nu mai poate să-şi vină în simţire şi să-şi cunoască răutăţile şi păcatele lui, pentru că diavolul acoperă ochii sufletului său şi nu-l lasă să se despartă de mîndria care-l stăpîneşte; fiindcă atunci vicleanul diavol nu-l sileşte spre plăceri trupeşti, nici spre lăcomia pîntecelui, iubire de arginţi şi multa avuţie - pentru că aceste patimi sînt oarecum mai josnice şi produc ruşine, şi cel biruit de ele are conştiinţa lipsită de îndrăzneală, chiar dacă e lăudat şi slăvit de lume ca un sfînt - ci-l îndeamnă spre post, priveghere, stare în picioare toată noaptea, neagoniseală, culcare pe jos, nespălare şi orice altceva ştie că face să crească patima mîndriei. Pentru că, dacă nu sînt zidite pe temelia smereniei imitatoare a lui Hristos, aceste fapte înalţă sufletul pînă la cer şi-l prăvălesc pînă în adînc; şi el crede că se înalţă, ca apa aceasta simţită, dar pe cît se înalţă, pe atît cade jos şi se prăvăleşte fără să înţeleagă. Căci aşa cum e cu neputinţă ca o casă să stea în picioare fără temelie, aşa nici virtuţile nu se pot zidi fără să aibă drept temelie smerenia; fiindcă dacă nu o pun drept temelie mai întîi pe aceasta sau, chiar dacă o pun, mai apoi sînt tîrîţi de duhurile răutăţii, îndată toată zidirea virtuţilor clădită cu multă sudoare şi osteneală cade şi dispare; pentru că ***Domnul celor mîndri le stă împotrivă, dar celor smeriţi le dă har*** (Iacob 4, 6), şi necurat este la Domnul tot cel ce are inimă înaltă (Proverbele lui Solomon 10, 5). Aşadar, cel ce şi-a agonisit în el însuşi izvorul şi rădăcina tuturor patimilor sufleteşti, acela se socoteşte mai presus şi mai nepătimitor decît toţi oamenii şi nu e convins că este altcineva mai activ, mai contemplativ şi mai nepătimitor decît el, drept pentru care îi disprețuieşte pe ceilalţi şi nu crede în darurile harului care li se dau de la Dumnezeu şi-i pizmuieşte şi învinuieşte şi afirmă că unele din acelea sînt minciuni, iar altele cu neputinţă, şi în acest fel îi tîrăşte împreună cu el şi pe alţii şi-i aruncă în adîncul invidiei, necredinţei şi pierzaniei. ***Şi acela care mănîncă Trupul Fiului lui Dumnezeu şi bea Sîngele Lui, dacă nu cunoaşte în simţirea şi cunoaşterea sufletului că rămîne în Dumnezeu şi Dumnezeu în el, acela cu siguranţă nu s-a cuminecat în chip vrednic cu Preacuratele Taine; căci cum e cu putinţă ca acela care e unit cu Dumnezeu să nu ştie aceasta, afară dacă nu e foarte nesimţit?*** Şi dacă acela care mănîncă Trupul şi bea Sîngele lui Hristos, are viaţă veşnică şi la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viaţă, e vădit că acela care nu ştie că are viaţă veşnică şi a trecut de la moarte la viaţă ca acela care trece dintr-o cameră întunecată într-una luminoasă şi strălucită, unul ca acesta n-a cunoscut taina iconomiei lui Dumnezeu, nici nu s-a desfătat de viaţa veşnică. Iar dacă Domnul nostru a făgăduit să dea celor ce cred în El Duh Sfînt să fie în el un izvor de apă ţîşnitoare şi ca nişte rîuri care curg din pîntecele lui, acela care nu vede făcîndu-se în el însuşi în fiecare zi acestea şi toate celelalte pe care Domnul a zis că le va da şi le va face celor ce cred în El, cum se va mai numi unul ca acesta pe sine însuşi credincios desăvîrşit? Dar pe cel care crede că aceste lucruri se potrivesc numai Apostolilor şi Părinţilor din vechime şi care spune că, oricît ne-am lupta, nu mai e cu putinţă să ne asemănăm cu Sfinţii din vechime nici n-avem nădejde să ne facem asemenea lor, cine avînd cunoaşterea lui Dumnezeu şi compătimire nu-l va plînge pe unul ca acesta din tot sufletul lui? Căci dacă Dumnezeu strigă în chip vădit: ***Fiţi sfinţi, pentru că Eu Sfînt sînt*** (1 Petru 1, 16), şi altundeva: ***Fiţi asemenea Tatălui vostru din ceruri!*** (Matei 5, 48), şi Pavel spune: ***Fiţi imitatorii mei, precum eu sînt imitatorul lui Hristos*** (1 Corinteni 12, 8-11), iar el stabileşte drept lege cele contrare acestora, acela este cu siguranţă antihrist şi teomah, fiindcă el spune: „Aceia erau una, iar noi sîntem alta. Într-un fel i-a iubit pe ei Dumnezeu Care i-a învrednicit de mari daruri ale harului Duhului Sfint, şi altfel ne socoteşte pe noi: pe noi numai să ne miluiască, se ne ierte doar păcatele şi să ne mîntuiască, dacă ne vom pocăi, vom pătimi cele rele şi vom plînge. Căci e cu neputinţă ca noi să ajungem acum ca Apostolii sau Sfinţii din vechime." Iar pe cei ce spun că este cu putinţă îi numeşte trufaşi şi hulitori pe care nu se cade să-i ascultăm deloc, ci să fugim de ei. O, nenorocirea lor! ca să nu spun nesimţirea şi necredinţa lor! Căci cei ce spun şi gîndesc unele ca acestea nădăjduiesc să se mîntuiască fără să primească harul Duhului, ca şi Apostolii; şi cred că sînt fii ai lui Dumnezeu fără să aibă în mod conştient pe Duhul Sfint care-i face fii ai lui Dumnezeu; şi-L numesc pe Dumnezeu Tată al lor, dar spun că nu L-au văzut vreodată, şi cred că-L iubesc fără să-L vadă; şi auzindu-l pe Apostolul Ioan care spune: ***Cine nu iubeşte pe fratele lui pe care-l vede, pe Dumnezeu pe Care nu l-a văzut cum poate să-L iubească?*** (1 Ioan 4, 20), nu vin la simţirea şi înţelegerea stării în care se află, ci-i invidiază şi

urăsc pe fraţii lor şi se folosesc de asemenea raţionamente probabile pe care nici diavolului, care e tatăl minciunii şi al invidiei, nu i-ar fi trecut prin minte să le născocească. Şi faţă de unii se fac că spun unele ca acestea cu intenţie dumnezeiască şi iubitoare de fraţi vîrînd în toţi oamenii o rea bănuială faţă de toţi Sfinţii, dar nu simt că le spun şi împotriva lor înşişi; pentru că dacă acela care nu este nepătimaş nu este nici sfînt, cu siguranţă nici tu, care spui acestea, nu eşti aşa ceva. Căci cineva rosteşte cele rele scoţîndu-le din reaua vistierie a inimii lui. De aceea, cei ce sînt pătimaşi cred că toţi ceilalţi sînt pătimaşi. Pentru că nu ştiu că Dumnezeu a zis: ***Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi!*** (Matei 7, 1) şi că El va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Faptele Apostolilor 2, 23), ei se află într-o asemenea slavă deşartă şi aroganţă că îi bîrfesc şi osîndesc pe fraţi şi nu ştiu că unii ca aceştia n-au îngăduinţa de-a citi dumnezeieştile Scripturi. Căci zice Dumnezeu prin gura lui David: ***De ce spui îndreptările Mele şi iei legămîntul Meu în gura ta?*** şi adăugînd pricina spune mai departe: ***şi şezînd îl bîrfeşti pe fratele tău*** (Psalmi 49, 16, 20). Iar dacă unul ca acesta e împiedicat să citească dumnezeieştile Scripturi, cu atît mai mult e împiedicat să intre în biserica Domnului şi să stea împreună cu credincioşii, măcar că se face pe sine însuşi cu mare trufie învăţător şi urcă cu aroganţă în scaunul Apostolilor - pentru că demnitatea Apostolilor e cu siguranţă învăţătura care se face în Duhul Sfînt -, de ce pedepse şi osîndă nu va fi vrednic unul ca acesta? Pentru că acela care nu s-a făcut încă nici măcar ucenic cum se cuvine, dar încearcă să dobîndească o demnitate apostolică, va primi osîndă mai mare decît zeci de mii de tîlhari şi ucigaşi; fiindcă aceia omoară numai trupuri, iar el omoară suflete. Şi aşa cum acela care ia de la împăratul o piatră scumpă sau un mărgăritar ca să înfăţişeze pe el chipul împăratului şi să le şlefuiască şi să le bată pe coroana sau veşmîntul împăratului, dacă nu înfăţişează pe ele un chip asemănător împăratului, nu numai nu va primi răsplată de la împăratul, ci va fi pedepsit mult, în acelaşi chip va trebui să facă şi fiecare învăţător şi să se gîndească la toţi cei învăţaţi de el că, dacă din nepăsarea, neştiinţa sau neînvăţătura sa strică gîndurile, cugetele şi faptele unui frate şi nu-l face pe fiecare din ascultătorii săi înţelept şi desăvîrşit cu multă ştiinţă, cunoaştere, înţelepciune şi discernămînt modelînd în ei, pe cît e cu putinţă, pe Hristos care să ia formă (Galateni 4, 19) şi să strălucească în el, nici nu-l duce la statura de bărbat desăvîrşit, la măsura vîrstei plinătăţii lui Hristos (Efeseni 4, 13), în aşa fel încît sufletul fiecăruia din ucenicii lui de care nu e vrednică lumea întreagă să ajungă netrebnic, şi-l face neîncercat pe cel încercat şi necinstit pe cel cinstit, unul ca acesta e vădit că nu va primi plata ostenelii lui, ci pedeapsă şi osîndă pentru cei pe care i-a făcut netrebnici prin învăţătura sa, fie dacă prin învăţătura sa l-a lipsit pe cineva de ceva din cele ce privesc mîntuirea lui, fie dacă n-a putut să ajungă la desăvîrşire, putînd să o dobîndească prin învăţătura altor învăţători.

Se cade, aşadar, părinte duhovnicesc, ca mai întîi să te faci ucenic al lui Hristos şi să fi învăţat bine poruncile şi tainele Lui şi în acest chip să încerci să înveţi pe alţii; se cade ca mai întîi să fii supus şi să urmezi unui părinte duhovnicesc care să te conducă pe calea care duce la Hristos şi să ajungi la Hristos sau, mai bine zis, să te găsească Hristos, şi să bagi de seamă modurile şi semnele căii care te duce acolo şi să vezi pe Hristos prin harul Duhului Sfînt fără să rătăceşti şi atunci să-i conduci şi pe alţii la Hristos. Se cade să fii luminat mai întîi de Lumina cea adevărată, după care abia să-i duci pe alţii la această Lumină. Se cade să fii eliberat mai întîi tu însuţi şi aşa să încerci să-i eliberezi pe alţii, fiindcă e cu totul lipsit de minte şi nebun cel care e rob şi încearcă să-i elibereze pe cei robi împreună cu el, răpind autoritatea stăpînului său.

Dar în ce fel ne facem ucenici ai lui Hristos? Să-L ascultăm pe Hristos Însuşi care spune: ***Cine vrea să vină după Mine, să se tăgăduiască pe sine însuşi, să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze Mie*** (Matei 16, 24). Iar a urma lui Hristos înseamnă a-L imita pe Hristos în faptele Lui, aşa ca să vieţuim şi noi cum a vieţuit pe pămînt Domnul nostru şi să suportăm cu bucurie încercările şi învinuirile, ca să primim harul Duhului Sfînt; fiindcă nici privegherea, nici isihia, nici postul, nici neagoniseala, nici osteneala trupească, nici orice altă virtute nu poate să ne dea fără Duhul Sfînt cuvînt de înţelepciune, cunoaştere sau discernămînt (1 Corinteni 12, 8); fiindcă toate acestea pe care le-am spus sînt o cale spre Lumină, nu Lumina. Deci dacă voi umbla pe această cale mii de ani şi nu voi ajunge la Lumină - care e Duhul Sfînt Care de la Tatăl purcede (Ioan 15, 26) şi luminează prin Fiul pe tot omul ce vine în lume (Ioan 1, 9), iar la sfîrşitul vieţii mele mă aflu încă în întuneric, ce folos am din ele? Fiindcă atunci cînd Apostolul Pavel zice că „unuia i se dă prin Duhul Sfînt cuvînt de înţelepciune, altuia prin acelaşi Duh cuvînt de cunoaştere, altuia facere de minuni" şi celelalte, spune după aceasta: ***şi pe toate le lucrează Unul şi Acelaşi Duh*** (1 Corinteni 12, 8-11). Vezi cum fără Duhul nu e cu putinţă nici ca cineva să fie învăţat, nici să înveţe pe alţii? Aşadar, cine înainte de a primi ***Duhul adevărului pe Care lumea nu poate să-L primească pentru că nu-L vede nici nu-L ştie*** (Ioan 14, 17) îndrăzneşte şi încearcă, fiind încă din lume şi în lume, să primească o poziţie şi o demnitate de învăţător, şi să se facă părinte duhovnicesc şi să mijlocească pentru alţii la Dumnezeu, unul ca acesta nu este oare vrednic de zeci de mii de lovituri şi pedepse? Şi ca să înţelegi că nu spun nimic afară de dumnezeieştile Scripturi, ascultă-l pe Apostolul Pavel care zice: ***Cine n-are Duhul lui Hristos nu este al Lui*** (Romani 8, 9). Vezi cum celui ce n-are pe

Duhul Sfînt nu numai că nu-i este îngăduit să învețe pe alții, dar nici măcar nu e cu putință să fie de partea lui Hristos? Pentru că harul Duhului Sfînt unește pe om cu Hristos și cine n-are Duhul Sfînt locuind în el în chip conștient nu poate să aibă comuniune cu Hristos sau să vadă în chip conștient slava lui Hristos? Nu poate nici măcar să vadă în chip spiritual (inteligibil) Dumnezeieștile Taine, ca să vadă în ele pe Însuși Hristos ca Dumnezeu, ci vede numai în chip sensibil pîinea și vinul puse pe sfînta masă și care se văd în chip simțit. Și pe drept cuvînt pățesc aceasta, fiindcă aceia care n-au primit harul Duhului Sfînt nu pot să-L vadă, nici să-L cunoască pe Hristos ca Dumnezeu; iar cei ce n-au încercat și pătimit aceasta nu se fac nici rude ale lui Dumnezeu. Căci pe Cel ce este mai presus de orice minte și înțelegere cum îl poate înțelege mintea noastră făcută de Acela, dacă nu va fi luminată de El și nu va fi unită cu El? Și așa cum de la Acela a primit existența, în același chip tot de la Acela se va învrednici și să-L vadă și cunoască cu o cunoaștere necunoscută și o vedere nevăzută. Dar cei care nu s-au făcut așa nici nu-L au pe Duhul Sfint, nici nu sînt ai lui Hristos, să nu se amăgească. Iar cînd primesc pe Duhul Sfînt și se fac ai lui Hristos, se va face atunci cu ei un semn sigur și neamăgitor: ceea ce spune dumnezeiescul Apostol: ***Unde e Duhul Domnului acolo e libertate*** (2 Corinteni 3, 17), iar libertatea e izbăvirea desăvîrșită de toate patimile și poftele lumești și trupești; de aceea după aceasta adaugă: ***Iar cîți sînt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele lui*** (Galateni 5, 24), și iarăși altundeva spune: ***Iar dacă Hristos e în voi, atunci trupul e mort pentru păcat, iar duhul e viață pentru dreptate*** (Romani 8, 10). Deci cine nu știe că acestea și cîte le-am spus mai sus se fac în chip vădit în el, acela să șadă singur și să plîngă pentru sine, pentru că nu s-a făcut încă rob al lui Hristos, nu s-a făcut încă părtaș al slavei și Dumnezeirii lui Hristos și starea lui e încă neclară; de aceea, să se îngrijească mai cu seamă de sine însuși iar nu de ceilalți, pentru că nu e cu putință ca cel pătimaș să judece în chip nepătimaș faptele fraților lui, precum nici orbul nu poate vedea lucrurile simțite chiar dacă le poartă în mîinile lui.

Ci te rog, părinte, să te rogi lui Dumnezeu pentru mine, păcătosul, care sînt urît pentru iubirea lui Hristos; care sînt osîndit de toți fiindcă vreau să-mi cinstesc părintele și învățătorul meu duhovnicesc; care sînt proclamat de ei eretic fiindcă învăț pe toți să caute harul de sus și venirea/prezența în chip conștient a Duhului Sfînt și că fără ea nu se face iertarea păcatelor, nici nu poate cineva să se elibereze de patimi și de poftele iraționale, nici să se facă fiu al lui Dumnezeu, nici să se sfințească desăvîrșit fără harul Duhului Sfînt; și că cei care se împărtășesc de aceste daruri ale harului Duhului nu numai că se eliberează de toate poftele și patimile și gîndurile necuviincioase, dar se fac și dumnezei prin har și rămîn la Dumnezeu și ajung în afară de trup și de lume; și nu numai că ei înșiși sînt sfinți și ca unii netrupești în lume, dar și pe ceilalți credincioși îi văd ca pe niște sfinți, și nu numai ca pe niște sfinți, dar și ca pe unii îmbrăcați în Hristos și ajunși ei înșiși hristoși; și că acela care nu și-a făcut așa ochii sufletești, e limpede că n-a ajuns încă la Lumina lui Hristos, nici n-a fost luminat de ea; că Lumina lui Hristos e dăruită ca să fie văzută de toți cei care s-au învrednicit să intre la ei prin pocăință; deci cel ce a ajuns la această măsură îi iubește și cinstește pe toți ca pe Hristos și nu disprețuiește pe nimeni din cei ce nouă ni se par josnici și umili și nici nu urăște, insultă, bîrfește sau învinuiește pe cineva, nici nu suportă să-i audă pe alții făcînd acestea. Așa să ne facem și noi, fraților, căci dacă nu ne facem așa, e cu neputință să intrăm în Împărăția Cerurilor. Dar pentru că spun acestea și vestesc că așa s-a făcut părintele meu duhovnicesc, de aceea sînt învinuit de toți ca un trufaș și hulitor. Și diavolul și-a sculat asupra mea slugile lui și duce război cu mine ca să încetez a mai vesti în cuvinte și a face cu fapta poruncile Evangheliei și ale Apostolilor și a mă strădui să înnoiesc viețuirea evanghelică care s-a învechit oarecum și a ajuns disprețuită, ca oamenii să nu mai aibă îndrăzneală că pot să se mîntuiască fără să primească harul Duhului Sfînt și fără nepătimire, și să se amăgească fără să-L primească și să piară. Pentru acestea, în loc să-mi datoreze multă recunoștință pentru că le spun și-i îndemn să vină la desăvîrșirea virtuții, aceștia mă învinuiesc, mă urăsc și-și întorc spatele la mine și m-au predat foamei, setei și morții, fiindcă nu-i amăgesc și nu le spun: „Îndrăzniți! Toți ne vom mîntui fără osteneală sau chinuri și fără pocăință și paza exactă a poruncilor lui Dumnezeu. Cei ce spun acestea răstoarnă toată învățătura lui Hristos și a Apostolilor Lui.” Noi însă fie să nu cugetăm și să nu spunem unele ca acestea, ci să spunem așa: „Întrucît credem în Hristos ca Dumnezeu adevărat și-i primim pe Apostoli ca pe niște ucenici ai Lui, avem datoria de a păzi întotdeauna și poruncile Lui, de a ne pocăi și a plînge cu chinul inimii pentru fiecare neascultare și călcare a poruncilor Lui, dacă dorim să fim creștini adevărați și dacă vrem să ne desfătăm de lucrurile bune pe care ni le-a făgăduit Dumnezeu.” De care fie să ne învrednicim și să ne desfătăm cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care se cuvine slavă Tatălui împreună și Duhului Sfînt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri,* volumul III, Editura Deisis, 2001, Sibiu

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE ADEVĂRATA ASCULTARE

XII O viață de ascultare pe lîngă un bătrîn

Ceea ce am spus despre pustnicie şi însingurare trebuie să spunem şi despre ascultarea față de un bătrîn, aşa cum se făcea în monahismul de odinioară: o asemenea ascultare nu mai este dată vremii noastre!

Sfîntul Ioan Casian spune că Părinții din Egipt, a căror viață mănăstirească era deosebit de înfloritoare şi dădea naştere la roade duhovniceşti uimitoare, ziceau că „e bine să fii povățuit duhovniceşte de cei ce sînt cu adevărat înțelepți", arătînd că acest lucru este „un mare dar al Sfîntului Duh." Condiția de căpetenie pentru o asemenea supunere este prezența unui dascăl purtător de Duh care să fie în stare, prin voia Sfîntului Duh, să îndrepte voința căzută a celui ce îi este supus întru Domnul şi, împreună cu această voință căzută, toate patimile. Există în voința căzută şi coruptă a omului o înclinare spre toate patimile. Este vădit că voința căzută, care se poate îndrepta prin voia Duhului Sfint, nu poate fi îndreptată de către un dascăl care el însuşi este rob patimilor.

„Dacă vrei să renunți la lume - zice Sfîntul Simeon Noul Teolog călugărilor din timpul său - şi să înveți a trăi după Evanghelie, nu te da pe mîna unui dascăl fără experiență sau robit de patimi, ca nu cumva să deprinzi de la el, în locul vieții evanghelice, o viață drăcească. Căci învățătura dascălilor buni este bună, iar a dascălilor răi este rea. Semințele rele vor avea cu siguranță roade rele. Un orb care vrea să-i călăuzească pe alții este un amăgitor şi îi aruncă pe cei ce-l urmează în prăpastia pierzării, după cuvîntul Domnului: ***Dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă*** (Matei 15, 14)".

Într-o altă împrejurare, acest mare slujitor a lui Dumnezeu, după ce l-a sfătuit pe un călugăr să trăiască după povețele părintelui său duhovnicesc, adaugă: „Negreşit, ucenicul trebuie să fie încredințat că părintele său duhovnicesc este insuflat de Duhul Sfint şi că nu va spune nimic împotriva voii lui Dumnezeu, ci va propovădui, după darul pe care l-a primit şi după puterea de a înțelege a ucenicului, ceea ce-i place lui Dumnezeu şi ceea ce este folositor sufletului. Altfel, se va afla în reaua stare a celor ce ascultă de oameni, iar nu de Dumnezeu." Despre aceasta, Apostolul porunceşte: ***Nu vă faceți robi oamenilor!*** (1 Corinteni 7, 23). El le cere slujitorilor să-şi împlinească lucrarea într-un chip duhovnicesc, ***nu asemenea celor ce caută să placă oamenilor,*** ci ca ***slugi ale lui Hristos, făcînd din suflet voia lui Dumnezeu*** (Efeseni 6, 6). ***Căci acum -*** zice Apostolul ***- caut să înduplec oamenii sau pe Dumnezeu! Sau caut să plac oamenilor? Dacă aş plăcea oamenilor, n-aş fi rob al lui Hristos!*** (Galateni 1, 10). ***Au nu ştiți că celui ce vă dați spre ascultare robi*** (adică unui om cu înțelepciune trupească sau lui Dumnezeu) ***sînteți robi aceluia căruia vă supuneți: fie ai păcatului spre moarte, fie ai ascultării spre dreptate?*** (Romani 6, 16). Ascultarea îl preschimbă pe cel care ascultă după chipul celui ce-l povățuieşte: ***Şi zămisleau oile cum erau nuielele şi fătau oile miei pestriți, tărcați şi negri*** (Facere 30, 39).

Bătrînii care-şi iau asupra lor sarcina sfinților stareți de odinioară, dar fără a avea darurile lor duhovniceşti, trebuie să înțeleagă că dorințele lor, gîndurile lor şi judecățile lor asupra marii lucrări călugăreşti, adică ascultarea, sînt greşite. Să ştie limpede: felul lor de a gîndi, înțelepciunea şi ştiința lor nu sînt decît orbire şi nălucire drăcească, ce nu vor întîrzia să dea acelaşi fel de roade în cei pe care-i conduc. Dorința lor fără măsură nu va putea trece nedescoperită decît o oarecare vreme pentru începătorul neexperimentat ce se află sub povățuirea lor, dacă acesta are puțină inteligență şi se ocupă de citirea cărților sfinte cu dorința sinceră de a se mîntui. Mai devreme sau mai tîrziu, această amăgire se va descoperi cu putere, ducînd la o ruptură foarte stînjenitoare între bătrîn şi ucenic, pricinuindu-le şi unuia şi altuia mari tulburări ale minții.

Este înfricoşător să ai asupra ta, din pricina îngîmfării şi a voii proprii, sarcini care nu pot fi duse decît cu ajutorul Sfîntului Duh. Este înfricoşător să te arăți ca un purtător de Duh Sfînt cîtă vreme legăturile cu satan nu sînt

rupte şi eşti încă întinat de el. O asemenea comedie şi înşelătorie sînt înspăimîntătoare. Ele sînt dezastruoase atît pentru tine însuţi, cît şi pentru semenul tău. Sînt o crimă şi o hulă.

Este de prisos să aducem aici pilda Avvei Zaharia care, fiind supus unui bătrîn fără experienţă, Carion, tatăl său după trup, a atins totuşi desăvîrşirea monahală; sau pilda Sfîntului Accaciu, care şi-a cîştigat mîntuirea pe lîngă un bătrîn ce l-a condus fără de vreme în mormînt, bătîndu-l cu bastonul cu o cruzime neomenească. Amîndoi erau cu siguranţă supuşi unor bătrîni nepricepuţi, dar se conduceau de învăţăturile Părinţilor purtători de Duh, cît şi de pildele deosebit de lămuritoare pe care le aveau sub ochii lor. Din această pricină, au putut face o ascultare formală de bătrînii lor. Aceste cazuri sînt în afara rînduielii comune şi a regulei generale. „Felul de a lucra al Proniei - spune Sfîntul Isaac Sirul - este total diferit de rînduiala omenească obişnuită. În ce te priveşte, ţine-te de rînduiala obişnuită!”

Poate ni se va răspunde: „Credinţa ucenicului poate împlini lipsurile bătrînului.” Acest lucru nu este adevărat. Doar încrederea în adevăr te mîntuieşte, alăturarea credinţei la minciună şi la nălucirile drăceşti duce la ruină, după învăţătura Apostolului: „N-au primit iubirea adevărului, ca ei să se mîntuiască. Şi de aceea, Dumnezeu le trimite o lucrare de amăgire, ca ei să creadă minciunii” - zice el referitor la cei ce se pierd de bună voie. ***Ca să fie osîndiţi toţi cei ce n-au crezut adevărul, ci le-a plăcut minciuna*** (2 Tesaloniceni 2, 10-12). ***După credinţa voastră, fie vouă!*** (Matei 9, 29), le-a spus Domnul, Adevărul întrupat, la doi orbi, iar aceştia s-au vindecat de orbire. Minciuna şi înşelăciunea n-au dreptul să repete cuvintele Adevărului întrupat, pentru a-şi îndreptăţi purtarea ucigaşă prin care îl pierd pe aproapele lor.

Sînt împrejurări, dar foarte rare, în care credinţa, prin deosebita purtare de grijă a lui Dumnezeu, a putut lucra prin mijlocirea păcătoşilor şi chiar să ducă la mîntuirea lor. În Egipt, Flavian, căpetenia unei cete de tîlhari, avea de gînd să jefuiască o mănăstire de maici. Pentru a-şi atinge scopul, el a îmbrăcat haina monahală şi a intrat în mănăstire. Maicile l-au primit ca pe un sfînt părinte, l-au dus la biserică şi i-au cerut să se roage la Dumnezeu pentru ele. Împotriva voinţei lui, şi spre propria sa uimire, Flavian a făcut-o. Apoi i-au pus masa. După masă, maicile i-au spălat picioarele. Una dintre surori era surdă şi mută. Maicile au adus-o şi i-au dat să bea din apa cu care au spălat picioarele străinului. Bolnava s-a tămăduit numaidecît. Maicile l-au preamărit pe Dumnezeu şi viaţa sfîntă a acelui călugăr străin şi au făcut cunoscută minunea petrecută. Harul lui Dumnezeu s-a coborît asupra căpeteniei tîlharilor, acesta a făcut pocăinţă, şi a ajuns călugăr făcător de minuni.

În Viaţa Sfîntului Teodor, episcopul Edesei, citim că o desfrînată, silită de Adera, tovarăşa sa deznădăjduită, s-a rugat pentru fiul acesteia ce murise şi mortul a înviat la rugăciunile curvei. Uimită de acest lucru, aceasta s-a lepădat de viaţa sa păcătoasă, a intrat într-o mănăstire şi, printr-o viaţă de nevoinţă, a ajuns la sfinţenie. Pildele de acest fel sînt ieşite din rînduiala. Cugetînd la ele, ne minunăm cît de nepătrunse sînt judecăţile lui Dumnezeu şi ne întărim în credinţă şi în nădejde; dar ne vom înşela amarnic dacă vom lua aceste cazuri drept modele de urmat. Pentru a ne călăuzi, Domnul ne-a dat Legea Sa, adică *Sfînta Scriptură* şi scrierile Sfinţilor Părinţi. Sfîntul Pavel ne cere cu toată tăria: ***Fraţilor, vă poruncim în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriţi de orice frate care umblă fără rînduială, iar nu după predania pe care aţi primit-o de la noi*** (2 Tesaloniceni 3, 6), prin „predanie” înţelegînd tradiţia Bisericii, cuprinsă în *Sfînta Scriptură* şi în scrierile Sfinţilor Părinţi.

Avva Pimen ne cere să rupem cu un bătrîn dacă petrecerea cu el se arată vătămătoare pentru suflet, aceasta însemnînd negreşit că bătrînul în cauză încalcă tradiţia Bisericii. [...] Ascultarea mănăstirească, aşa cum era săvîrşită de către călugării de odinioară, este o taină duhovnicească înaltă. Nouă ne este cu neputinţă de a o urma întrutotul, o putem doar privi cu evlavie şi cu mare băgare de seamă, însuşindu-ne-o în duh. Vom da dovadă de o judecată dreaptă şi de o înţelepciune mîntuitoare dacă, citind vieţile şi rînduielile Părinţilor din vechime, [...] vom băga de seamă căderea obştească a creştinismului din vremea noastră. Atunci, va trebui să recunoaştem că nu sîntem în stare să moştenim în întregime lucrările Părinţilor, dar că este o mare binecuvîntare a lui Dumnezeu şi o mare fericire să ne putem hrăni cu farîmiturile ce cad de la masa Părinţilor. Aceste fărîmituri nu sînt o hrană îndestulătoare, dar ele pot, nu fără a ne lăsa un simţămînt de lipsă, să ne scape de moartea duhovnicească.

XIII Viaţa dusă urmărind sfaturile duhovniceşti

În capitolul dinainte, noi am înțeles prin „fărîmituri” viața duhovnicească aşa cum este ea îngăduită de Pronia lui Dumnezeu în vremea noastră. În lucrarea de mîntuire, ea este întemeiată pe principiile primite din *Sfînta Scriptură* şi din scrierile Sfinților Părinți; aceste principii trebuie să fie însoțite de sfaturi primite de la părinții şi frații vremii noastre. De bună seamă, este vorba de aceeaşi ascultare de altădată, dar într-o formă deosebită, măsurată cu slăbiciunea noastră, care mai întîi de toate este de natură duhovnicească. În vremurile străvechi, dascălii purtători de Duh lucrau de-a dreptul sub înrîurirea voii lui Dumnezeu, astfel încît ucenicii lor sporeau duhovniceşte foarte repede. Astăzi, călugării trebuie să caute ei înşişi voia lui Dumnezeu în Scriptură şi de aceea sînt adesea expuşi ezitărilor şi greşelilor prelungite, iar sporirea lor se face cu întîrziere. Aceasta este voia lui Dumnezeu în ce ne priveşte. Noi trebuie să ne supunem ei şi să o urmăm cu mulțumire.

Viața noastră mănăstirească de azi, dusă în lumina Scripturilor şi a sfaturilor părinților şi fraților noştri, este întărită prin pilda începătorului monahismului, Sfîntul Antonie cel Mare. El nu era legat prin ascultare de vreun bătrîn anume. În timpul primelor sale însingurări, el trăia izolat şi-şi căuta învățătura în Scripturi şi alături de diferiți părinți şi frați: de la unul a învățat înfrînarea; de la altul, blîndețea, răbdarea şi umilința; de la un al treilea, vegherea grijulie asupra lui însuşi şi liniştea lăuntrică. El se străduia să-şi însuşească practica fiecărui monah, fiind, pe cît era cu putință, ascultător față de toți, smerindu-se în fața tuturor şi rugîndu-se lui Dumnezeu neîncetat. Aşa fă şi tu, fiind începător! Fii ascultător față de cei mai mari, fără fățărnicie şi slugărnicie. Încearcă o ascultare liberă de orice linguşire: fii ascultător din dragoste de Dumnezeu. Fii gata să faci ascultare de toți părinții şi frații cînd ei îți cer lucruri care nu sînt potrivnice legii lui Dumnezeu, nici regulei şi ordinii mănăstirii, nici sfaturilor părinților ce conduc. Dar în nici un caz să nu asculți de ce este rău, chiar dacă ar trebui să suferi din pricină că nu vrei să placi oamenilor. Cere sfatul părinților şi fraților bogați în fapte bune şi în înțelepciune, dar nu-l urma decît cu cea mai mare grijă. Nu te entuziasma de un sfat lăsîndu-te dus de primul gînd. Din cauza firii tale pătimaşe şi a orbirii tale, un sfat vătămător şi insuflat de o patimă îți poate plăcea datorită neştiinței şi lipsei de experiență şi pentru că el răspunde unei patimi ascunse în sinea ta. Cu lacrimi şi suspine cere-I lui Dumnezeu să nu-ți îngăduie să aluneci de la voia Sa sfîntă pentru a urma o voință omenească căzută, a ta sau a aproapelui tău, a sfătuitorului tău. Cu ajutorul Evangheliei cercetează-ți gîndurile tale şi pe ale aproapelui tău şi sfaturile lui. Oamenilor mîndri şi închipuiți le place să învețe şi să dea sfaturi. Nu le pasă de valoarea sfaturilor lor. Nu-şi dau seama că le pot pricinui celorlalți suferințe de nereparat prin sfaturile lor fără noimă, dacă un începător fără experiență le acceptă cu încredere oarbă, cu entuziasmul capului şi sîngelui. Ei doresc izbînzi, oricare ar fi natura acestora, oricare le-ar fi originea. Vor să-i impresioneze pe începători şi să şi-i supună moral. Au nevoie de laudele oamenilor. Vor să fie socotiți sfinți, buni sfătuitori, stareți, dascăli cu daruri discernămîntului. Au nevoie să-şi hrănească mîndria nesătulă, orgoliul. Rugăciunea Proorocului a fost totdeauna actuală, dar în chip deosebit astăzi: ***Mîntuieşte-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-a împuținat adevărul de la fiii oamenilor! Deşertăciuni a grăit fiecare către aproapele său, buze viclene în inimă şi în inimă rele au grăit*** (Psalmi 11, 1-2).

O cuvîntare mincinoasă şi fățarnică este în acelaşi timp rea şi nenorocită. Pentru a te feri, este de neapărată trebuință să-ți iei măsuri de prevenire. „Cercetează *Sfîntă Scriptură* - zice Sfîntul Simeon Noul Teolog - şi scrierilor Sfinților Părinți, în chip deosebit ale celor ce s-au ocupat de viața în nevoințe şi, comparînd învățătura lor cu povețele şi purtarea dascălului tău, vei putea vedea ca într-o oglindă cum trebuie să viețuieşti. Dacă povețele lui se potrivesc cu Sfînta Scriptură, le poți primi şi păstra în suflet, dar dacă ele sînt greşite şi rele, trebuie să le respingi ca să nu cazi în greşeală. Căci trebuie să ştii că sînt numeroşi amăgitorii şi dascălii mincinoşi care au apărut în zilele noastre.”

Sfîntul Simeon trăia în veacul al zecelea după Hristos; încă în vremea aceea se ridica în Sfînta Biserică glasul unui drept care deplîngea lipsa adevăraților povățuitori, purtători de Duh, şi marele număr de învățători mincinoşi. Cu trecerea veacurilor, învățătorii pricepuți ai monahismului au ajuns din ce în ce mai rari. Sfinții Părinți tind tot mai mult să recomande ca povățuitor *Sfînta Scriptură* şi scrierile patristice. Sfîntul Nil Sorski, vorbind de părinții ce au trăit înaintea lui, scrie: „Nu-i un lucru neînsemnat să-ți găseşti un dascăl de nădejde, care să-ți poată sluji de călăuză pentru această lucrare minunată. Poate fi numit de nădejde cel ale cărei fapte şi gînduri se potrivesc cu *Sfînta Scriptură* şi care au dobîndit dreapta măsură duhovnicească. Dar atunci, după cum zic Sfinții Părinți, este neînchipuit de greu să găseşti un adevărat povățuitor care să te învețe aceste lucruri. Dar acum, cînd numărul lor s-a împuținat foarte tare, trebuie să-l cauți cu toată sîrguința. În acelaşi timp, dacă nu l-ai găsit, Sfinții Părinți ne poruncesc să ne punem sub ascultarea şcolii Sfintei Scripturi, ascultînd de Domnul Însuşi, Care ne zice: ***Cercetați Scripturile, căci voi socotiți că în ele aveți viață veşnică*** (Ioan 5, 39). ***Căci toate cîte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învățătura noastră*** (Romani 15, 4).

Sfîntul Nil Sorski trăia în veacul al cinsprezecelea. El a întemeiat un schit nu departe de Lacul Alb, unde s-a închinat rugăciunii într-o adîncă singurătate. Este bine pentru părinții duhovnicești de astăzi să asculte cu cîtă umilință și sfială vorbește Sfîntul Nil despre sfaturile pe care le da fraților. „Nimeni nu trebuie, din lipsă de grijă, să țină ascunse cuvintele lui Dumnezeu, ci trebuie să-și mărturisească slăbiciunea; în același timp nu trebuie să ascundă adevărul lui Dumnezeu, pentru că altfel va încălca poruncile Lui. Să nu ascundem cuvintele lui Dumnezeu, ci să le facem cunoscute. Sfintele Scripturi și cuvintele Sfinților Părinți sînt așa de numeroase ca și firicelele de nisip în mare; cercetîndu-le fără osteneală, noi îi vom învăța pe cei ce vin la noi și au nevoie de ele. Mai bine zis, nu sîntem noi cei ce învățăm, căci nu sîntem vrednici de a face acest lucru, ci sînt Sfinții Părinți care-l fac, plecînd de la Sfînta Scriptură."

Avem aici modelul cel mai potrivit pentru îndrumarea duhovnicească din vremurile noastre. El este cu totul mîntuitor, și pentru dascăl și pentru ucenic. El este arătarea unei sporiri duhovnicești măsurate. El nu primește închipuirile, obrăznicia și îndrăznelile nebunești în care cad cei ce caută să-i urmeze formal pe Varsanufie cel Mare sau pe alți părinți vestiți, fără să fi primit harul pe care l-au primit aceia. Ceea ce la Părinți era arătarea unei prezențe îmbelșugate a Sfîntului Duh, vădește la acești imitatori nechibzuiți și fățarnici o adîncă neștiință, orbire, mîndrie și încredere în ei înșiși.

Frați prea-iubiți, să vestim cuvîntul lui Dumnezeu cu toată umilința și cu toată cucernicia, ferindu-ne de mîndria care-i atacă violent pe oamenii supuși patimilor, atunci cînd aceștia îi învață pe frații lor. Gîndiți-vă la aceasta: că vom da răspuns pentru orice cuvînt nefolositor ce ne iese din gură (Matei 12, 36). Va fi înfricoșător să dăm socoteală de cuvîntul lui Dumnezeu propovăduit cu mîndrie și din slavă deșartă! ***Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene și limba cea plină de mîndrie. Pe cei ce au zis: Cu limba noastră ne vom mări; căci buzele noastre la noi sînt; cine ne este* Domn?** (Psalmi 11, 3-4).

Domnul va pierde pe cei ce caută propria lor mărire și nu mărirea lui Dumnezeu. Să ne temem de amenințarea lui Dumnezeu! Să spunem un cuvînt ziditor cînd este de neapărată trebuință, nu ca niște învățători, ci ca oameni care au ei înșiși nevoie să fie învățați și care se străduiesc să se lase pătrunși de învățătura dată de către Dumnezeu în cuvîntul său prea-sfînt. ***După darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu. Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se slăvească prin Iisus Hristos, Căruia Îi este slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.*** (1 Petru 4, 10-11).

Cine lucrează în numele său propriu lucrează pentru propria sa faimă. El se dă pe sine și pe cei ce îl ascultă ca jertfa a lui satan. Cine lucrează în numele Domnului lucrează pentru mărirea lui Dumnezeu; el cîștigă mîntuirea sa și a semenului său prin Domnul, singurul Mîntuitor al oamenilor. Să ne fie teamă a da unui începător învățături negîndite, neîntemeiate pe cuvîntul lui Dumnezeu și pe o înțelegere duhovnicească a acestui cuvînt. Este mai bine să-ți recunoști propria neștiință decît să răspîndești o învățătură vătămătoare sufletelor. Să ne ferim de o mare nenorocire: a-l face pe un slujitor a lui Dumnezeu (un începător încrezător) slugă a oamenilor (1 Corinteni 7, 27), împingîndu-l să împlinească voia căzută a unui om, în locul voii prea-sfinte a lui Dumnezeu.

Legătura simplă dintre cel ce dă sfaturi și ucenicul care le primește este cu totul alta decît aceea dintre un bătrîn și un ucenic care împlinește o ascultare necondiționată, care s-a făcut rob în numele Domnului. Un simplu sfat nu trebuie să ducă la împlinirea lui necondiționată: poți să-l urmezi sau nu. Sfătuitorul nu-și ia nici o responsabilitate pentru un sfat, dacă l-a dat cu frică de Dumnezeu și cu smerenie, nu din propria sa inițiativă, ci la cererea insistentă a celuilalt. La fel, cel ce a primit un sfat nu-i legat de el; el are libertatea de a hotărî dacă urmează sau nu sfatul primit. Este limpede că sfătuirea, care corespunde în toate *Sfintei Scripturi* răspunde întrutotul nevoilor vremurilor noastre de cădere.

Să subliniem faptul că Părinții opresc să dai sfaturi altora din proprie dorință, fără să-ți fie cerut; a te apuca să dai sfaturi altora este semn că-ți atribui o cunoștință și o demnitate duhovnicească, ceea ce este probă vădită de orgoliu și orbire. Sigur că nu vorbim aici de conducători, nici de cei ce au răspunderea de a învăța tot timpul. Fiind nevoie ca ei să facă acest lucru cu frații care le-au fost încredințați, fără a fi întrebați (2 Timotei 4, 2). Dar dacă aceștia vizitează alte mănăstiri, ei trebuie să urmeze sfatul dat de Sfîntul Macarie al Alexandriei Sfîntului Pahomie cel Mare. Pahomie îl întrebase pe Macarie despre felul de a învăța și a judeca pe frați, iar Avva Macarie i-a răspuns:

„învață-i şi judecă-i pe cei ce îți sînt supuşi, dar nu-i judeca pe cei dinafară!” Toți stareții care doresc să placă lui Dumnezeu au păstrat şi continuă să păstreze acest sfat.

Bibliografie: Sfântul Ignatie Brancianinov, *Fărîmiturile ospățului,* Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1996

CUVÎNTUL SFÎNTULUI TEOFAN ZĂVORÂTUL - DESPRE RUGĂCIUNE

Cum trebuie să ne rugăm

Lecția întâi

Lucrarea rugăciunii este cea dintâi în viața creştină. Dacă şi în ceea ce priveşte rânduiala lucrurilor obişnuite este valabilă zicătoarea: „Omul, cât trăieşte, învață”, cu atât mai valabilă este ea în privința rugăciunii, a cărei lucrare trebuie să fie necontenită şi ale cărei trepte nu au hotar.

Când se întâlneau, Sfinții Părinți din vechime, obişnuiau să se salute întrebând nu de sănătate şi nici de altceva, ci de rugăciune: „Cum merge, cum lucrează rugăciunea?” Lucrarea rugăciunii era pentru ei semnul vieții duhovnicești, şi o numeau „respirația duhului”. Trupul respiră, deci trăieşte; dacă respirația încetează, nu mai este în trup nici viață.

Dar nu oricare săvârşire a rugăciunii este rugăciune adevărată. A sta înaintea icoanei în biserică sau acasă şi a face metanii încă nu este rugăciune, ci doar ceva ce ține de rugăciune. A spune rugăciuni pe dinafară, a le citi sau a asculta pe cineva care le citeşte tot nu e rugăciune, ci doar unealtă a rugăciunii, altfel spus un mijloc de a face să apară şi de a-i da imbold. Iar rugăciune propriu-zisă avem atunci când în inima noastră se ivesc unul după altul simțăminte evlavioase față de Dumnezeu: simțământul defăimării de sine, al dragostei, mulțumirii, slavosloviei, al căderii cu osârdie înaintea Lui, al umilinței, supunerii față de voia lui Dumnezeu şi aşa mai departe. Toată grija noastră trebuie să aibă drept scop ca în timpul rugăciunilor pe care le facem aceste simțăminte şi altele asemenea lor să umple sufletul nostru în aşa fel încât atunci când limba spune rugăciuni ori urechea le ascultă şi trupul face metanii, inima să nu rămână pustie, ci şi în ea să fie un oarecare simțământ năzuitor către Dumnezeu. Doar când aceste simțăminte există este rugăciunea noastră rugăciune adevărată.

S-ar părea că nimic nu este mai simplu şi mai firesc pentru noi decât rugăciunea, altfel spus decât năzuința inimii către Dumnezeu. Şi totuşi, ea nu se află la toți şi întotdeauna. Ea trebuie trezită şi apoi întărită, altfel spus trebuie să educăm în noi duhul rugăciunii. Primul mijloc pentru atingerea acestui scop este rugăciunea rostită sau ascultată. Săvârşeşte-o aşa cum trebuie, şi negreşit vei trezi şi vei întări suiş către Dumnezeu în inima ta, altfel spus vei intra în duhul rugăciunii.

În cărțile noastre de rugăciuni se află rugăciuni ale Sfinților Părinți Efrem Sirul, Macarie Egipteanul, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur şi ale altor mari rugători. Fiind plini de duhul rugăciunii, ei au înfățişat în cuvinte cele insuflate lor de acest duh şi ne-au lăsat moştenire nouă rezultatul. În rugăciunile lor se mişcă o mare putere, şi cine se va adânci în ele va gusta negreşit, în virtutea legii acțiunii şi reacțiunii, din puterea rugăciunii, pe măsură ce aşezarea sa lăuntrică se apropie de conținutul rugăciunii.

Ca rugăciunea noastră să devină mijloc eficace de a educa în noi rugăciunea, trebuie să o săvârşim în aşa fel ca şi gândul, şi inima să primească conținutul rugăciunilor ce o alcătuiesc. Iată trei metode foarte simple: să nu purcezi la rugăciune fără a te pregăti, măcar puțină vreme, pentru aceasta; să nu o săvârşeşti la nimereală, ci cu luare-aminte şi cu simțire; după încheierea rugăciunii să nu treci îndată la îndeletnicirile tale obişnuite.

Lecția a doua

Să presupunem că ne-am obişnuit cu rugăciunea; nu se poate spune însă nicidecum că ea nu ne-ar cere pregătire. De pildă, ce este mai obişnuit decât cititul şi scrisul pentru cei ce ştiu să citească şi să scrie? Şi totuşi, aşezându-ne la birou ca să citim ori să scriem, nu începem deodată treaba, ci cu oarecare întârziere atât cât trebuie ca să luăm poziția potrivită. Cu atât mai mult sunt indispensabile înaintea rugăciunii lucrările care pregătesc pentru

rugăciune, şi mai ales atunci când îndeletnicirea dinainte ţinea de o cu totul altă sferă decât cea căreia îi aparţine rugăciunea.

Aşadar, purcezând la rugăciune dimineaţa ori seara, stai puţintel în picioare, sau şezi, sau umblă, şi străduieşte-te în acest răstimp să-ţi trezveşti gândul, rupându-l de toate cele pământeşti. După aceea, gândeşte-te cine este Cel Căruia I te adresezi în rugăciune şi cine eşti tu, care urmează să începi acum, şi stârneşte-ţi în suflet starea corespunzătoare - de stare înaintea lui Dumnezeu pătrunsă de frică evlavioasă şi defăimare de sine. Asta este toată esenţa pregătirii: a sta înaintea lui Dumnezeu. Pregătire mică, însă de mare însemnătate. Aici se pune începutul rugăciunii, iar începutul este jumătate din lucrare. După ce ai dobândit această aşezare lăuntrică, stai înaintea icoanei şi, după ce vei fi făcut câteva metanii, zi rugăciunile începătoare: *Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie..., Împărate Ceresc* şi aşa mai departe. Spune-le fără grabă, pătrunzând în miezul fiecărui cuvânt, aducând înţelesul lui la inimă şi făcând totodată metanii. În asta constă de fapt spunerea plăcută lui Dumnezeu şi roditoare a rugăciunilor. Am zis să pătrunzi în miezul fiecărui cuvânt şi să aduci înţelesul lui la inimă. Asta înseamnă să înţelegi ceea ce spui şi să simţi ceea ce înţelegi. De alte reguli nu-i nevoie. Aceste două principii (a înţelege şi a simţi), dacă sunt împlinite cum se cuvine, împodobesc cu preţ deplin orice rugăciune şi îi împărtăşesc toată lucrarea cea roditoare. Să zicem că spui: *şi ne curăţeşte pre noi de toată întinăciunea:* să îţi simţi întinarea, să doreşti curăţia şi să o ceri de la Domnul, nădăjduind în El. Spui: *şi ne iartă nouă greşalele noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri?* În sufletul tău să-i ierţi pe toţi, şi cu inimă care a iertat pe toţi şi toate să-ţi ceri iertare de la Domnul. Spui: *facă-se voia Ta!* În inima ta să-ţi pui cu totul soarta în mâinile Domnului şi să arăţi că eşti gata să întâmpini fără cârtire, cu inimă bună, tot ce va place Domnului să trimită asupra ta. Dacă vei gândi, vei simţi şi vei face aşa la fiecare stih al rugăciunii tale, vei avea o rugăciune adevărată.

Lecţia a treia

Pentru a săvârşi cu mai mult spor rugăciunea, iată ce trebuie să faci:

1) să ai pravilă de rugăciune, cu binecuvântarea părintelui tău duhovnicesc, nu mare, ci atâta cât poţi împlini fără grabă în condiţiile în care treburile tale obişnuite decurg normal;

2) înainte de a te ruga, când ai timp liber, citeşte rugăciunile care intră în pravila ta şi adânceşte-te în înţelesul lor. Să prinzi deplin noima fiecărui cuvânt şi să o simţi, ca să ştii dinainte ce trebuie să ai în suflet când citeşti fiecare cuvânt. Dacă vei învăţa pe dinafară rugăciunile pravilei tale, cu atât mai bine. Dacă vei face aşa, în timpul rugăciunii îţi va fi mai lesne să le pricepi şi să le simţi. Rămâne o singură dificultate: gândul va fugi tot timpul la alte lucruri. Iată care este soluţia:

3) ştiind dinainte că gândul o să-ţi fugă, trebuie să te încordezi pentru a-ţi păstra luarea-aminte. Când va fugi în timpul rugăciunii, adu-l înapoi; iar va fugi - adu-l iar înapoi, şi tot aşa de fiecare dată. Însă de fiecare dată să nu uiţi a reciti ceea ce ai citit în răstimpul cât îţi fugea gândul (prin urmare, fără înţelegere şi simţire). Dacă îţi tot fuge gândul când citeşti un anume loc, citeşte-l de mai multe ori, până ce vei reuşi să îl citeşti cu înţelegere şi cu simţire. Dacă vei birui o dată această piedică, poate că a doua oară n-ai să te mai ciocneşti de ea, şi chiar dacă te vei ciocni, nu te vei mai ciocni atât de tare. Se poate întâmpla însă şi ca un anumit cuvânt să aibă o lucrare atât de puternică asupra sufletului, încât acesta să nu vrea să mai rostească rugăciunea în continuare, şi cu toate că limba continuă să spună cuvinte, gândul se reîntoarce mereu la locul care s-a întipărit în el. Dacă se întâmplă una ca asta,

4) opreşte-te şi nu mai zi nimic, ci stăruie cu luarea-aminte şi cu simţirea asupra locului cu pricina, „îmbibă" sufletul tău cu el sau cu acele cugetări cărora le va da naştere şi nu te grăbi să ieşi din starea aceasta. Dacă vremea ţi-o îngăduie, mai bine să laşi pravila neterminată decât să strici starea aceasta. Poate că ea te va adumbri, ca un Înger păzitor, întreaga zi. Lucrările harice de acest fel asupra sufletului în timpul rugăciunii înseamnă că duhul rugăciunii începe să se sălăşluiască în om, şi ca atare starea aceasta trebuie păzită, fiindcă ea este mijlocul cel mai de nădejde pentru educarea şi întărirea duhului de rugăciune în noi.

După ce ţi-ai încheiat rugăciunea, să nu treci imediat la alte îndeletniciri, ci stai şi cugetă măcar puţin ce înseamnă ceea ce ai săvârşit şi cu ce te îndatorează, străduindu-te să păstrezi şi după rugăciune ceea ce ţi s-a dat - dacă ţi s-a dat - să simţi în vremea rugăciunii. De altfel, dacă cineva săvârşeşte rugăciunea sa cum se cuvine, nici nu

va vrea să se îngrijească de lucrurile din afară. Aşa este natura rugăciunii! Cu oricine se roagă bine se întâmplă ceea ce obişnuiau să zică strămoşii noştri când se întorceau de la Constantinopol: „Cine a gustat dulce nu mai vrea amar”. Tocmai gustarea dulceții rugăciunii e scopul pravilei noastre, şi dacă ea educă duhul rugăciunii, o face tocmai prin această gustare.

Lecția a patra

Nu trebuie să ne oprim însă la metoda de început a educării duhului de rugăciune în noi, adică la săvârşirea pravilei potrivit cu menirea ei: trebuie să mergem mai departe. Amintiți-vă cum se învață, de pildă, limbile străine. La început elevii învață cuvintele şi regulile gramaticale după cărți, dar nu se opresc aici, ci se străduiesc să ajungă, şi chiar o fac, la stadiul în care fără ajutorul cărților pot să vorbească corect vreme îndelungată în limba studiată. La fel trebuie să facem şi în lucrarea rugăciunii. Ne deprindem să ne rugăm după cărțile de rugăciune, adică după rugăciuni gata făcute, lăsate nouă moştenire de către Domnul şi de către Sfinții Părinți, care erau sporiți în rugăciune, dar nu trebuie să ne oprim aici. Trebuie să mergem mai departe şi, după ce ne-am deprins să ne întoarcem mintea şi inima spre Dumnezeu cu ajutor din afară, să încercăm să ne înălțăm şi singuri către El, să ajungem la stadiul în care sufletul să vorbească în rugăciune cu Dumnezeu folosind propriile cuvinte, să se înalțe singur către El, să I se deschidă singur şi să-I mărturisească ce e în el şi ce doreşte. Trebuie să ne învățăm sufletul şi cu asta, şi voi arăta pe scurt cum propăşim în această ştiință.

Şi deprinderea de a ne ruga cu evlavie, cu luare-aminte şi cu simțire după cărțile de rugăciuni duce tot acolo. Dintr-un vas prea plin se varsă apa singură: din inima care prin pravila de rugăciune s-a umplut cu prisosință de lumina simțămintelor încep să țâşnească de la sine rugăciuni către Dumnezeu. Există însă şi mijloace aparte, îndreptate exclusiv către acest scop, pe care trebuie să le folosească oricine doreşte să sporească în rugăciune.

Veți spune: „De ce unii se roagă atâția ani după cărțile de rugăciuni, dar încă n-au rugăciunea în inimă?” Eu cred că deoarece ei se încordează întrucâtva să se înalțe spre Dumnezeu numai atunci când săvârşesc pravila de rugăciune, iar apoi, în restul zilei, nu-şi amintesc de Dumnezeu. De pildă, ei sfârşesc rugăciunile de dimineață şi cred că au făcut totul față de Dumnezeu; după aceea, întreaga zi - treabă după treabă, grijă după grijă, iar de Dumnezeu nici vorbă, nici pomenire; poate doar spre seară (şi asta slavă lui Dumnezeu dacă se întâmplă!) le vine în gând că, iată, în curând vor trebui să se roage iarăşi. Prin urmare, chiar dacă Domnul le dă vreun simțământ bun dimineața, îl înăbuşă deşertăciunea şi grija de multe din timpul zilei. De aceea nici nu au chef să se roage seara: nu reuşesc deloc să-şi înmoaie măcar puțin sufletul, şi rugăciunea, îndeobşte, li se maturizează prost. Tocmai această greşeală aproape generală trebuie corectată, adică trebuie să facem în aşa fel ca sufletul să nu se întoarcă spre Dumnezeu numai atunci când stă omul la rugăciune, ci de-a lungul întregii zile să se înalțe către El şi să rămână cu El. Cum se poate face asta, veți vedea în cele ce urmează.

Lecția a cincea

Ca sufletul să se înalțe către Dumnezeu şi să rămână cu El necontenit, trebuie **în primul rând** ca, de-a lungul întregii zile, să strigăm cât mai des spre Domnul cu fraze scurte, potrivit nevoii sufletului şi împrejurărilor în care ne aflăm. De pildă, când începi ceva, zi: „Binecuvântează, Doamne”; când sfârşeşti o treabă, zi: „Slavă Ție, Doamne!” - şi nu numai cu limba, ci şi cu simțământul inimii. Scoate capul vreo patimă? Zi: „Mântuieşte, Doamne, că pier”; vine întuneric de gânduri tulburătoare? Strigă: „Scoate din temniță sufletul meu”. Te trage păcatul spre nedreptate? Roagă-te: „Arată-mi, Doamne, calea” sau „Nu da spre tulburare picioarele mele”. Păcatele te apasă şi te mână la deznădejde? Strigă cu glasul vameşului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Şi tot aşa, potrivit fiecărei situații. Sau pur şi simplu zi mai des: „Doamne, miluieşte; Stăpână de Dumnezeu Născătoare, miluieşte-mă; Îngere al lui Dumnezeu, păzitorul meu cel sfânt, apără-mă” sau strigă lăuntric cu oarecare alte graiuri de rugăciune. Străduieşte-te doar să strigi astfel cât mai des, făcând tot ce e cu putință ca strigătele acestea să iasă din inimă, ca rupte din ea. Dacă vom face aşa, vom avea dese înălțări gândite spre Dumnezeu din inimă, dese întoarceri spre Dumnezeu, deasă rugăciune, iar această îndesire ne va împărtăşi deprinderea de a vorbi cu Dumnezeu.

Pentru ca sufletul să înceapă a striga astfel trebuie să-l silim însă mai înainte a întoarce întru slava lui Dumnezeu totul, orice lucrare a sa, de la cea mai mare la cea mai mică. Acesta e **al doilea mijloc** prin care învățăm sufletul să se întoarcă mai des în timpul zilei spre Dumnezeu - căci dacă ne vom face lege din porunca apostolică de

a face totul întru slava lui Dumnezeu, chiar când mâncăm sau bem (1 Corinteni 10, 31), negreşit ne vom aminti de Dumnezeu orice am face, şi ne vom aminti de El nu oricum, cu teama de a face vreun lucru nedrept şi de a-L jigni pe Dumnezeu cu gândul, cu cuvântul sau cu fapta. Asta ne va şi face să ne întoarcem spre Dumnezeu cu frică şi să cerem de la El ajutor şi înțelepțire.

Dar ca sufletul să facă toate întru slava lui Dumnezeu, el trebuie dispus spre asta de dimineața devreme, chiar de la începutul zilei, când omul *iese la lucru şi la lucrarea sa până seara.* Această dispoziție se face prin cugetarea la cele dumnezeieşti. Acesta este **al treilea mijloc** de a deprinde sufletul cu deasa întoarcere către Dumnezeu: cugetarea evlavioasă la însuşirile şi la lucrările dumnezeieşti, la scopul cunoaşterii lor şi la îndatoririle pe care le aşază ele asupra noastră, cugetarea la bunătatea, dreapta judecată, atotputernicia, omniprezența, atotştiința lui Dumnezeu, la faptul că El este Ziditorul şi Purtătorul nostru de grijă, la iconomia mântuirii întru Domnul Iisus Hristos, la harul şi la cuvântul lui Dumnezeu, la Sfintele Taine, la Împărăția Cerurilor. La oricare dintre aceste lucruri ai începe să le cugeți, cugetarea va umple negreşit sufletul de un simțământ evlavios față de Dumnezeu. De pildă, dacă vei începe să cugeți la bunătatea lui Dumnezeu, vei vedea că eşti înconjurat de milele dumnezeieşti atât trupeşte cât şi duhovniceşte, şi vei cădea înaintea lui Dumnezeu revărsându-ți umilele simțăminte de recunoştință. Dacă vei începe să cugeți la atotştiința lui Dumnezeu, vei afla că nimic din tine nu este ascuns de ochii lui Dumnezeu, şi negreşit vei lua hotărârea de a priveghea cu asprime asupra mişcărilor inimii şi minții tale, ca să nu îl jigneşti cumva pe Atotvăzătorul Dumnezeu. Dacă vei începe să cugeți la dreptatea dumnezeiască, te vei încredința că nici un lucru rău nu rămâne nepedepsit şi te vei hotărî negreşit să cureți toate păcatele tale prin frângerea inimii înaintea lui Dumnezeu şi prin pocăință. Astfel, la orice însuşire şi lucrare dumnezeiască ai cugeta, orice cugetare de acest fel va umple sufletul tău de simțăminte şi dispoziții evlavioase față de Dumnezeu. Ea va face să năzuiască drept către Dumnezeu toată ființa omului, şi este ca atare mijlocul cel mai simplu de a deprinde sufletul să suie către Dumnezeu. Vremea cea mai bună şi mai potrivită pentru aceasta e dimineața, când sufletul încă nu e împovărat de mulțimea impresiilor şi grijilor lumeşti, şi anume după rugăciunea de dimineață. După ce vei încheia rugăciunea, aşază-te, şi cu gândire sfințită prin rugăciune începe să cugeți la o însuşire şi lucrare dumnezeiască, mâine la alta, şi dă sufletului tău aşezarea potrivită. Osteneala nu este multă - se cere doar dorință şi hotărâre, iar roadă este multă.

Bibliografie: Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Răspunsuri la probleme ale intelectualilor*, volumul 1, Editura Sophia, Bucureşti, 2005

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE RUGĂCIUNE

[...] Calea spre Dumnezeu este rugăciunea. Măsurarea drumului străbătut se face după feluritele stări de rugăciune în care intră treptat cel ce se roagă aşa cum trebuie şi în chip statornic. Învață să te rogi lui Dumnezeu aşa cum trebuie. După ce ai învățat să te rogi cum trebuie, roagă-te mereu şi lesne vei moşteni mântuirea. Mântuirea apare de la Dumnezeu la vremea ei, însoțită de o vestire de netăgăduit a inimii, celui ce se roagă aşa cum trebuie şi în chip statornic. Pentru ca rugăciunea să fie fără greşeală trebuie ca ea să fie adusă dintr-o inimă plină de sărăcie cu duhul, din inimă înfrântă şi smerită. Toate celelalte stări ale inimii, până la înnoirea ei de către Duhul Sfânt, să le socoți - cum şi sunt ele cu adevărat - nepotrivite păcătosului care se pocăieşte şi Îl roagă pe Dumnezeu pentru iertarea păcatelor sale şi pentru slobozirea - ca dintr-o temniță şi din obezi - din robia patimilor. [...]

Când te trezeşti din somn, primul tău gând să fie la Dumnezeu; adu lui Dumnezeu însăşi începătura gândurilor tale, încă nepecetluită cu nici o întipărire deşartă. Când mergi spre somn, când te pregăteşti să te cufunzi în acest chip al morții, cele din urmă gânduri ale tale să fie la veşnicie şi la Dumnezeu, Care împărățeşte în ea. Un înger i-a descoperit unui călugăr sfânt următoarea rânduială bine plăcută lui Dumnezeu a gândurilor la rugăciune: „Începutul rugăciunii se cuvine să fie alcătuit din slavoslovirea lui Dumnezeu, din mulțumită adusă lui Dumnezeu pentru binefacerile Sale cele fără de număr; după aceea, datori suntem să aducem lui Dumnezeu mărturisirea fără nici o fățărnicie a păcatelor noastre, cu duh înfrânt; iar în încheiere putem înfățişa Domnului - cu mare smerenie, totuşi - cereri pentru nevoile noastre sufleteşti şi trupeşti, lăsând cu evlavie împlinirea sau neîmplinirea acestor cereri în seama voii Lui”.[...]

Rugăciunea este în sine, ca împreună-vorbire cu Dumnezeu, un bun foarte înalt, adeseori cu mult mai înalt decât ceea ce cere omul, şi Milostivul Dumnezeu, neîmplinind cererea omului, îl ține pe acesta la rugăciune ca să n-o piardă, să nu lase acest bun înalt al rugăciunii după primirea lucrului cerut, cu mult mai puțin bun. Cererile a căror împlinire au urmări vătămătoare Dumnezeu nu le împlineşte; El nu împlineşte nici cererile potrivnice sfintei Lui voi, potrivnice preaînțeleptelor şi neurmatelor Sale judecăți. Împotriva hotărârii lui Dumnezeu a cerut marele Moise, văzătorul de Dumnezeu, să i se dăruiască a intra în pământul făgăduinței, şi n-a fost ascultat (Deuteromonul 3, 26); împotriva hotărârii lui Dumnezeu s-a rugat Sfântul David, înaripându-şi rugăciunea prin postire, cenuşă şi lacrimi, pentru păstrarea vieții fiului său bolnav şi n-a fost ascultat (2 Regi 12). Şi tu, dacă Dumnezeu nu împlineşte cererea ta, pleacă-te cu evlavie înaintea voii Atotsfântului Dumnezeu, Care, din nepătrunse pricini, a lăsat cererea ta neîmplinită. Fiilor lumii, care cer de la Dumnezeu bunuri pământeşti pentru îndestularea poftelor trupeşti, Sfântul Apostol Iacov le vesteşte: ***Cereți şi nu primiți fiindcă rău cereți, ca întru dezmierdările voastre să cheltuiți*** (Iacov 4, 3) [...] ***Omul caută la față, iar Dumnezeu caută la inimă*** (1 Regi 16, 7); însă în om aşezarea lăuntrică a inimii se potriveşte mult cu atitudinea sa din afară. Drept aceea, atunci când stai la rugăciune dă trupului poziția cea mai evlavioasă cu putință. Stai, ca un osândit, cu capul plecat, fără a îndrăzni să priveşti la cer, cu mâinile lăsate în jos sau împreunate la spate, ca şi cum ar fi legate, aşa cum sunt legați de obicei răufăcătorii prinşi la locul faptei. Sunetul glasului tău să fie sunet jalnic de tânguire, ca glasul unui om rănit de o armă ucigaşă sau sfâşiat de o boală cumplită. [...]

Dacă te-ai hotărât să-i aduci lui Dumnezeu prinos de rugăciune, leapădă toate cugetările şi grijile lumeşti. Nu te îndeletnici cu gândurile care îți vor veni atunci, oricât îți vor părea de însemnate, strălucitoare, trebuincioase. Dă lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu, iar cele trebuincioase pentru viața vremelnică vei reuşi să le dai la vremea potrivită. Nu este cu putință să slujeşti lui Dumnezeu cu rugăciunea şi totodată să-ți umpli mintea cu gânduri şi griji lăturalnice. [...] Iertarea tuturor greşelilor aproapelui - a tuturor, până la una, chiar şi a celor mai grele - este condiția de neînlăturat a reuşitei la rugăciune. ***Şi când stați de vă rugați***, porunceşte Mântuitorul, ***iertați tot ce aveți împotriva cuiva, ca şi Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greşalele voastre; iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greşalele voastre*** (Marcu 11, 25-26). „Rugăciunea celor ce pomenesc răul e ca semănatul pe piatră”, a zis Preacuviosul Isaac Sirul. [...] Cantitatea rugăciunii se hotărăşte pentru fiecare în parte după felul lui de viață şi măsura puterilor sale sufleteşti şi trupeşti. Cei doi bănuți ai văduvei, aduşi de către ea în templu şi care alcătuiau toată averea ei, s-au arătat în cumpăna Dreptului Judecător mai mari decât prinoasele însemnate aduse de bogați din prisosurile lor. Aşa să judeci şi cu privire la rugăciune: cantitatea ei să ți-o

stabileşti după puterile tale, amintindu-ți înțeleapta povață a marelui povățuitor al monahismului: „De sileşti trupul tău neputincios la fapte ce întrec puterile lui, prin asta bagi în sufletul tău întunecare şi îi aduci tulburare, iar nu folos”. De la o constituție sănătoasă şi viguroasă se cere rugăciune pe potrivă. „Toată rugăciunea în care trupul nu se osteneşte, iar inima nu vine la străpungere, a zis acelaşi mare Părinte, se socoate ca roadă necoaptă, fiindcă această rugăciune e fără suflet”. Când eşti prins cu datoriile mireneşti sau, dacă eşti monah, cu ascultările şi nu-ți este cu putință să-ți faci timp cât ai vrea pentru rugăciune, oricât ți-ai dori-o, nu te tulbura: slujirea legiuită şi făcută în conglăsuire cu conştiința îl pregăteşte pe om pentru rugăciunea cea cu deadinsul şi înlocuieşte cantitatea prin calitate. Nimic nu ajută sporirea în rugăciune, cum o ajută conştiința împăcată, prin făptuirea cea plăcută lui Dumnezeu. [...]

Sufletul rugăciunii este luarea-aminte. Trupul fără suflet e mort, iar rugăciunea fără luare-aminte e, aşijderea, moartă. Fără luare-aminte, rugăciunea rostită se preface în vorbire deşartă, iar cel ce se roagă astfel se numără cu cei ce **iau numele Lui Dumnezeu în deşert**. Cuvintele rugăciunii să le rosteşti fără grăbire; nu îngădui minții să rătăcească peste tot, ci zăvorăşte-o în cuvintele rugăciunii. Strâmtă şi mâhnicioasă este această cale pentru minte, ce s-a obişnuit să vagabondeze slobod prin lume; însă această cale duce la luarea-aminte. Cine va gusta din marea bunătate a luării-aminte, acela va iubi să-şi strâmtoreze mintea pe calea care duce la fericita luare-aminte. Luarea-aminte este cel dintâi dar al harului dumnezeiesc, trimis de sus celui care se osteneşte şi cu răbdare pătimeşte în nevoința rugăciunii. Haricei luări-aminte trebuie să-i premeargă silința omului spre luarea-aminte: aceasta din urmă trebuie să fie martorul lucrător al nemincinoasei dorințe de a o primi pe cea dintâi. Luarea-aminte a omului este înviforată de gânduri şi visări, se clatină din pricina lor; luarea-aminte harică e neclintită şi plină de tărie. Nu-ți îngădui să te împrăştii cu gândurile la rugăciune, să urăşti visarea, să lepezi grijile cu puterea credinței, să baţi în inimă cu frica de Dumnezeu - şi lesne vei deprinde luarea-aminte. Mintea care se roagă trebuie să se afle în stare de adevăr deplin. Visarea, oricât ar fi de ademenitoare şi frumoasă la arătare, pentru simplul fapt că e o alcătuire proprie şi samavolnică (arbitrară) a minții, scoate mintea din starea de adevăr dumnezeiesc, o aduce în starea de amăgire de sine şi înşelare, drept care şi trebuie lepădată la rugăciune. În vremea rugăciunii, mintea trebuie să o avem şi cu toată osârdia să o păzim fără închipuiri, lepădând toate chipurile care ni se zugrăvesc în ea prin virtutea închipuirii: fiindcă la rugăciune mintea stă înaintea Dumnezeului Nevăzut, Care nu poate fi închipuit în nici un chip material. Chipurile, dacă mintea le va îngădui la rugăciune, se vor face un văl, un zid de nepătruns între minte şi Dumnezeu. „Cei ce nu văd nimic în rugăciunile lor Îl văd pe Dumnezeu”, a grăit Sfântul Meletie Mărturisitorul.

Dacă în vremea rugăciunii tale ți se înfățişează în chip simțit sau se zugrăveşte în tine de la sine, în chip gândit, chipul lui Hristos sau vreunui înger sau vreunui sfânt - într-un cuvânt, orişice fel de chip - nicicum să nu iei această arătare drept adevărată, nu o băga de loc în seamă, nu sta de vorbă cu ea. Altminteri, negreşit te vei supune unei înşelări şi foarte puternice vătămări sufleteşti, precum s-a şi întâmplat cu mulți. Mai înainte de a fi înnoit de către Sfântul Duh, omul nu e în stare să aibă împărtăşire cu duhurile sfinte. Aflându-se încă în tărâmul duhurilor căzute, în robia lor, nu e în stare să le vadă decât pe ele, şi acestea, văzând la om înaltă părere despre sine şi amăgire de sine i se arată în chip de îngeri luminați, în chipul lui Hristos Însuşi, pentru a pierde sufletul lui. Sfintele icoane sunt primite de către Biserică pentru încălzirea amintirilor şi simțămintelor evlavioase, iar nicidecum pentru întărâtarea închipuirii. Stând înaintea icoanei Mântuitorului, să stai ca înaintea Domnului Iisus Hristos Însuşi, Care e pretutindenea fiitor după dumnezeire, şi prin icoana Sa este de față în acel loc unde se află ea. Stând înaintea icoanei Maicii lui Dumnezeu, să stai ca înaintea Însăşi Sfintei Fecioare, dar mintea ta păstreaz-o fără chipuri: este o mare deosebire între a fi în prezența Domnului şi înaintea Lui şi a ți-L închipui pe Domnul. Simțământul că Domnul este de față aduce în inimă frica mântuitoare, bagă în ea mântuitorul simțământ al evlaviei, iar închipuirea Domnului şi a Sfinților împărtăşeşte minții o anumită materialitate, o aduce în mincinoasa şi trufaşa părere de sine, aduce sufletul într-o stare mincinoasă, în starea amăgirii de sine. Înaltă stare este a simți că Dumnezeu e de față! Ea înfrânează mintea de la împreună-vorbirile cu gândurile străine care uneltesc împotriva rugăciunii; ea îi aduce omului din belşug simțirea nimicniciei sale; ea îl face pe om priveghetor asupră-şi, păzindu-l de greşeli, chiar şi de cele mai mărunte. Simțirea că Dumnezeu este de față se dobândeşte prin rugăciune cu luare-aminte. Mult ajută la dobândirea ei şi starea cu evlavie înaintea sfintelor icoane. Cuvintele rugăciunii, însuflețite de luarea-aminte, pătrund adânc în suflet, străpung, ca să zic aşa, inima, şi nasc în ea străpungerea. Cuvintele rugăciunii săvârşite cu împrăştiere se ating de suflet numai pe deasupra, fără a lăsa în ele nici o întipărire. […]

În nevoitorul rugăciunii, sporirea în rugăciune începe să se arate printr-o osebită lucrare a luării-aminte: din vreme în vreme, aceasta cuprinde fără veste mintea, închizând-o în cuvintele rugăciunii. După aceea, ea se face mult mai statornică şi mai dăinuitoare: mintea se lipeşte, parcă, de cuvintele rugăciunii, este trasă de ele spre unirea cu

inima. În cele din urmă, cu luarea-aminte se uneşte pe neaşteptate străpungerea, şi îl face pe om biserică a rugăciunii, biserică a lui Dumnezeu. [...] Simțămintele născute prin rugăciune şi pocăință sunt: uşurarea conştiinței, pacea sufletească, împăcarea cu aproapele şi cu împrejurările vieții, mila şi împreună-pătimirea față omenire, înfrânarea de la patimi, răceala față de lume, supunerea față de Dumnezeu, puterea în lupta cu gândurile şi înclinările păcătoase. Să te mulțumeşti cu aceste simțiri în care guşti, totuşi, nădejdea mântuirii. Nu căuta mai înainte de vreme înalte stări duhovniceşti şi extaze în rugăciune. Acestea nu sunt deloc aşa cum se înfățişează închipuirii noastre: lucrarea Sfântului Duh, din care apar înaltele stări ale rugăciunii, sunt neajunse pentru mintea trupească. Învață-te să te rogi din tot cugetul tău, din tot sufletul tău, din toată vârtutea ta. Vei întreba: „Cum adică?" Aceasta nu o poți afla decât încercând. Sileşte-te să te îndeletniceşti necontenit cu rugăciunea întru luare-aminte: rugăciunea întru luare-aminte îți va răspunde la întrebare prin fericita cunoaştere din cercare. [...]

Cel care caută în rugăciunea sa bunuri stricăcioase pământeşti stârneşte împotrivă-i nemulțumirea Împăratului Ceresc. Îngerii şi Arhanghelii - aceste căpetenii ale Lui - caută spre tine în vremea rugăciunii tale, să vadă ce vei cere de la Dumnezeu. Ei se minunează şi se bucură când văd pe cel pământesc că părăseşte pământul şi aduce prinos de cerere pentru primirea uneia dintre bunătățile cereşti; dimpotrivă, se supără pe cel ce trece cu vederea cele cereşti şi cere lucruri de ale sale, pământeşti şi stricăcioase. [...] Multa vorbărie (Matei 6, 7-8), osândită de Domnul în rugăciunile păgânilor, stă în numeroasele cereri de bunătăți vremelnice care umplu rugăciunile păgânilor, în acea împletire ritoricească în care sunt înfățişate ele, de parcă podoabele retorice, sonoritatea materială şi puterea stilului L-ar putea înrâuri pe Dumnezeu aşa cum înrâuresc auzul şi nervii oamenilor trupeşti. Osândind această multă vorbărie, Domnul n-a osândit nicicum rugăciunile prelungite, aşa cum li s-a părut unor eretici: El Însuşi a sfințit rugăciunea prelungită, rămânând timp îndelung la rugăciune. ***Şi a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu*** (Luca 6, 12), istoriseşte despre Domnul Evanghelia. Lungimea rugăciunii la plăcuții lui Dumnezeu vine nu din multa vorbărie, ci din belşugul simțămintelor duhovniceşti care apar în ei la vremea rugăciunii. Prin îmbelşugarea şi puterea acestor simțăminte se desființează, ca să zic aşa, timpul, prefăcându-se în veşnicie pentru sfinții lui Dumnezeu. Atunci când lucrătorul rugăciunii ajunge la sporire în fericita sa nevoință, felurimea gândurilor din psalmi şi din alte rugăciuni devine nepotrivită cu aşezarea lor lăuntrică. Rugăciunea vameşului şi alte rugăciuni foarte scurte rostesc cel mai bine nerostita, cuprinzătoarea dorință a inimii, şi plăcuții lui Dumnezeu au petrecut adeseori în astfel de rugăciune multe ceasuri, zile şi ani, fără a simți nevoie de felurime a gândurilor pentru rugăciunea lor puternică şi concentrată. Rugăciunile alcătuite de eretici sunt foarte asemănătoare cu rugăciunile păgânilor: în ele e multă vorbărie; în ele este frumusețea pământească a cuvântului; în ele e înfierbântarea sângelui; în ele nu e pocăință îndestulătoare; în ele este năzuință către nunta Mielului de-a dreptul din casa de desfrânare a patimilor; în ele este amăgire de sine. Ele sunt străine de Duhul Sfânt: adie din ele suflarea molipsitoare a duhului întunecat, a duhului viclean, a duhului minciunii şi pierzării. […] Tu, care voieşti să te aproprii de Dumnezeu şi să te împropriezi Lui prin adăstarea statornică în rugăciune, ia seama! Cercetează cu luare-aminte felul tău de a gândi: nu eşti, cumva, molipsit de vreo învățătură mincinoasă? Urmezi întru totul şi fără nici o abatere învățătura Bisericii de Răsărit, singura adevărată, sfântă, apostolească? Dacă cineva ***nu ascultă de Biserică***, a zis Domnul ucenicului Său, ***să-ți fie ca un păgân şi ca un vameş*** (Matei 18, 17), care sunt străini de Dumnezeu, vrăjmaşi lui Dumnezeu. Şi ce însemnătate poate avea rugăciunea celui care se află în vrajbă cu Dumnezeu, în înstrăinare față de El?

Recunoaşterea propriei păcătoşenii, a propriei neputințe, a propriei nimicnicii este condiția de neînlăturat pentru ca Dumnezeu să primească şi să asculte cu milostivire rugăciunea. Toți Sfinții au pus la temelia rugăciunii recunoaşterea şi mărturisirea păcătoşeniei lor şi a păcătoşeniei întregii omeniri. Sfințenia omului atârnă de recunoaşterea şi mărturisirea acestei păcătoşenii. Cel ce dăruieşte oamenilor sfințenie pentru pocăința lor a grăit: ***Nu am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoşi la pocăință*** (Matei 9, 13). Tu, care voieşti să te îndeletniceşti cu nevoința rugăciunii! Mai înainte de a purcede la această nevoință, sileşte-te să ierți pe oricine te-a amărât, te-a clevetit, te-a batjocorit, pe oricine ți-a pricinuit vreun rău, oricare ar fi acest rău. Cel înaintea Căruia voieşti să stai prin rugăciune a poruncit: ***De îți vei aduce darul rugăciunii tale la altar***ul cel de sus al Împăratului Regilor, ***şi acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului şi mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău, şi atunci venind adu darul tău*** (Matei 5, 23-24). [...] Dacă rabzi sărăcie, ori te strâmtorează împrejurări mâhnicioase, ori unelteşte împotriva ta şi te prigoneşte vrăjmaşul tău, nu lua aminte, pentru ca la rugăciune luarea ta aminte să nu fie clintită de nici o împrăştiere, de nici o tulburare; nu lua aminte la amintirile şi gândurile care ți se înfățişează, privitoare la sărăcia ta, la împrejurările grele în care te afli, la vrăjmaşul tău. Cel sub a Cărui deplină stăpânire vă aflați şi tu, şi împrejurările în care te afli, şi vrăjmaşul tău, grăieşte către cei preaiubiți ai Săi: ***Să nu se tulbure inima voastră; credeți în Dumnezeu, şi în Mine credeți*** (Ioan 14, 1).[...]

Nu admira natura văzută, nu te lăsa prins de contemplarea frumuseților ei; nu pierde vremea atât de prețioasă și puterile sufletului cu dobândirea cunoștințelor aduse de științele lumești. Atât puterile, cât și timpul să le întrebuințezi pentru dobândirea rugăciunii care săvârșește sfânta slujbă în cămara ta cea lăuntrică. Acolo, în tine însuți, rugăciunea îți va descoperi o privelişte care va atrage întreaga ta luare-aminte: ea îți va aduce cunoştințe pe care lumea nu poate să le încapă şi de care nici nu are habar. Acolo, în adâncul inimii, vei vedea căderea omenirii, vei vedea sufletul tău omorât de păcat, vei vedea mormântul, vei vedea iadul, vei vedea demonii, vei vedea legăturile şi obezile, vei vedea sabia de foc a heruvimului care străjuieşte calea spre viața veşnică, care îngrădeşte omului intrarea în locaşul Raiului vei vedea multe alte taine ascunse de lume şi de fiii lumii. Când ți se va descoperi această privelişte, privirile tale se vor lipi de ea; te vei răci față de toate cele vremelnice şi stricăcioase, care ți-au fost pe plac până în ceasul acela.[...]

Demonii le insuflă oamenilor să se oştească împotriva lucrătorului rugăciunii, să-l osândească pentru ciudățenia purtării sale, pentru puținătatea faptelor lui folositoare, să-i scoată vină că e leneş, fățarnic şi face pe sfântul, să pună pe seama lui gânduri rele şi viclene, fapte stricate, să strice şi să tulbure liniştirea lui, să-l silească la îndeletniciri potrivinice vieţuirii lui, tovarăşe cu abaterea minții de la rugăciune, cu împrăştierea, cu stricarea păcii sufleteşti. Cunoscând pricina începătoare a acestor ispite, să ne rugăm, precum ne porunceşte Evanghelia şi ne predanisesc Sfinții Părinți, pentru cei de aproape ai noştri, care păcătuiesc întru necunoştință şi din îndemn străin; măiestriile demonilor le va strica Dumnezeu. Ispitindu-ne din afară, demonii se țin de ticăloşii şi înlăuntrul nostru. Când ne depărtăm în însingurare şi începem a ne îndeletnici cu rugăciunea, stârnesc în noi felurite dorințe păcătoase pe care nu le simțeam mai înainte, învăluiesc inima noastră cu nenumărate gânduri şi visări păcătoase, care până atunci nu se arătaseră niciodată minții noastre şi fac acestea cu scopul ca noi, aduşi într-o stare de nedumerire şi descurajare şi nevăzând nici un folos de la nevoința rugăciunii şi de la însingurare, să ne lăsăm de ele. Această lucrare a demonilor se înfățişează nevoitorilor noi în nevoință ca o lucrare a sufletului lor: vrăjmaşii noştri cei nevăzuți şi vicleni, săvârşindu-şi fărădelegile, vor totodată să se ascundă, ca omul să nu poată ieşi din cursele pe care ei i le-au întins, să meargă la destrămare lăuntrică şi la pierzanie sigură.

Dat fiind că pentru demoni este un lucru foarte însemnat să se ascundă de om, pentru om este un lucru foarte însemnat să înțeleagă că ei sunt lucrătorii începători ai păcatului, izvorul ispitelor noastre, şi nicidecum cei de aproape ai noştri, nici noi - atunci când ne petrecem viața slujind lui Dumnezeu - şi nici vreo oarecare întâmplare. Privind cum lucrează vrăjmaşii, ne deprindem treptat, sub călăuzirea cuvântului lui Dumnezeu, să priveghem cu trezvie asupra lor şi asupra noastră şi să ne împotrivim lor cu tărie. ***Smeriți-vă***, ne povățuieşte Apostolul verhovnic, ***sub mâna tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe pe voi la vremea potrivită, toată grija aruncând spre Dânsul - că El Se îngrijeşte pentru voi. Fiți treji, privegheați - că vrăjmaşul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită: căruia stați împotrivă întăriți fiind prin credință*** (1 Petru 5, 6-9). [...]

Este de neapărată trebuință ca mai întâi să ne desfacem de avuția materială, să ne despărțim de lume, să ne lepădăm de ea: numai după săvârşirea acestei lepădări poate creştinul să-şi vadă lăuntrica înrobire şi temniță, lăuntricele legături şi răni, lăuntrica omorâre a sufletului. Lupta cu moartea care trăieşte în inimă, săvârşită prin rugăciune, sub călăuzirea Cuvântului lui Dumnezeu, e răstignire, este pieire a sufletului pentru mântuirea sufletului (Marcu 8, 35). [...] Cel ce împreunează rugăciunea cu plânsul se nevoieşte după rânduiala arătată de Însuşi Dumnezeu, se nevoieşte după cuviință, în chip legiuit. La vremea sa, el va da roadă îmbelşugată: bucuria mântuirii neîndoielnice. Cel ce a înstrăinat plânsul de rugăciunea sa se osteneşte împotriva rânduielii lăsate de Dumnezeu şi nu va culege nici un fel de roade sau, mai bine zis, va culege spinii părerii de sine, amăgirii de sine, pierzării. Fraților! Să nu ne îngăduim a ne amăgi cu gândul mincinos, caraghios, nechibzuit, pierzător; să nu ne repezim a căuta desfătări în rugăciunea noastră! Nu este dată păcătoşilor desfătarea harică; acestora li se cuvine plânsul: pe acesta să-l căutăm cu toată osârdia, să căutăm această comoară, cheia tuturor comorilor duhovniceşti. Cel ce nu are plâns se află într-o stare mincinoasă: el este înşelat de trufia sa. Sfinții Părinți numesc plânsul „călăuză în nevoința duhovnicească". El trebuie să meargă înaintea tuturor cugetărilor noastre evlavioase, să le îndrepteze spre țelul cel adevărat. Cugetarea care nu este pătrunsă şi călăuzită de plâns este o cugetare rătăcită. [...] Dată fiind cumplita sărăcie a vremii noastre în povățuitori ai adevăratei rugăciuni, să ne alegem ca povățuitor şi călăuzitor plânsul. El ne va învăța rugăciunea, iar de înşelarea de sine ne va păzi. Toți câți au lepădat plânsul au căzut în înşelare de sine. Aceasta o spun cu tărie toți Sfinții Părinți […] Este cu neputință, bagă de seamă Sfântul Ioan Scărarul, ca cel ce doreşte să învețe a se ruga să poată învăța asta numai din vorbe. Dascălii ei sunt cercarea (experiența) şi plânsul. În străpungerea şi smerirea duhului să începem nevoința rugăciunii, să intrăm sub acoperământul plânsului: Dumnezeu Însuşi, ***Care dă rugăciune celui ce se roagă*** (1 Regi 2, 9), se va face nouă Dascăl al rugăciunii. [...].

Bibliografie: Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, volumul I, Editura Sophia, Bucureşti, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE POST

Capul virtuților este rugăciunea; temelia lor este postul. Postirea înseamnă a mânca întotdeauna cu măsură, alegând cu luare-aminte bucatele pe care le mâncăm. Om trufaş! Visezi aşa de mult şi aşa de semeț cu privire la mintea ta, iar ea atârnă cu desăvârşire şi fără contenire de stomac. Legea postului, ce pare o lege pentru pântece, este de fapt o lege pentru minte. Mintea, care împărățeşte în om, dacă voieşte să intre în drepturile sale de stăpânitoare şi să le păstreze, trebuie mai înainte de orice să se supună legii postului. Numai atunci va fi ea mereu priveghetoare şi luminată; numai atunci va putea să stăpânească dorințele inimii şi trupului; numai prin trezvie necontenită poate ea să cugete la poruncile evanghelice şi să le urmeze. Temelia virtuților este postul. Omului nou zidit, când a fost pus în Rai, i s-a dat o singură poruncă: porunca postului. Fireşte, ea a fost dată fiindcă era îndeajuns pentru a-l păstra în neprihănirea lui pe cel întâi-zidit. Porunca nu privea mulțimea mâncării, ci felul ei. Aşadar, să tacă cei ce recunosc postul doar în privința mulțimii, iar nu a felului mâncării. Adâncindu-se în cercetarea prin cercare a postului, vor vedea ce însemnătate are felul mâncării. Aşa de însemnată este porunca postului, dată omului în Rai de către Dumnezeu, încât o dată cu porunca, a fost rostită şi amenințarea cu pedeapsa dacă porunca avea să fie încălcată. Pedeapsa era îmbolnăvirea omului de moartea veşnică. Şi acum continuă moartea păcatului să-i îmbolnăvească pe călcătorii sfintei porunci a postului. Cel care nu păzeşte măsura şi alegerea cu grijă a mâncării nu poate să-şi păstreze nici fecioria, nici întreaga înțelepciune, nu-şi poate înfrâna mânia, se dedă leneviei, trândăviei şi întristării, se face rob al slavei deşarte, sălaş al trufiei, pe care o bagă în om starea lui trupească, ce apare cel mai adeseori din pricina mesei bogate şi ospătarii până la saț. […]

Vai vouă, celor ce sunteți sătui acum, că veți fi flămânzi! (Luca 6, 26). Aşa a grăit Cuvântul lui Dumnezeu despre călcătorii poruncii sfântului post. Cu ce vă veți hrăni în veşnicie, dacă aici nu ați deprins decât ghiftuirea cu mâncăruri materialnice şi desfătări materialnice, care nu se găsesc în cer? Cu ce vă veți hrăni în veşnicie, dacă aici nu ați gustat nici una din bunătățile cereşti? Cum veți putea să vă hrăniți cu bunătățile cereşti şi să vă îndulciți de ele, când n-ați agonisit nici o iubire față de ele, ci numai scârbă? Adevărata pâine a creştinului este Hristos. Săturarea ce nu cunoaşte saț cu această pâine, iată „îmbuibarea" şi desfătarea cea mântuitoare la care sunt chemați toți creştinii. Fără saț „ghiftuieşte-te” cu Cuvântul lui Dumnezeu; fără saț „ghiftuieşte-te” cu plinirea poruncilor lui Hristos; fără saț „ghiftuieşte-te” cu masa cea ***gătită împotriva celor ce te necăjesc*** şi „îmbată-te” cu ***paharul cel puternic*** (Psalmi 22, 6-7). [...] Postul îl desface pe om de patimile trupeşti, iar rugăciunea se luptă cu patimile sufleteşti, şi după ce le-a biruit, pătrunde întreaga alcătuire a omului, îl curățeşte; în biserica cea cuvântătoare curățită, ea îl aduce pe Dumnezeu. Cel ce seamănă pământul fără să-l fi lucrat pierde sămânța, şi în loc de grâu culege mărăcini. La fel şi noi: dacă vom semăna semințele rugăciunii fără să fi subțiat trupul, în loc de dreptate vom culege roada păcatului. Rugăciunea va fi nimicită şi răpită de feluritele gânduri şi visări deşarte şi păcătoase, va fi spurcată cu simțăminte ale împătimirii de plăceri. Trupul nostru a luat ființă din pământ, şi dacă nu-l lucrăm aşa cum se lucrează pământul, nicicând nu poate să aducă roadă dreptății. Dimpotrivă, dacă cineva lucrează pământul cu mare sârguință şi cheltuieli, dar îl lasă nesemănat, pământul se va acoperi cu neghină deasă. La fel şi cu trupul: când este subțiat prin post, dar sufletul nu e lucrat prin rugăciune, citire, smerită cugetare, atunci postul devine părinte al unor neghine de multe feluri, patimile sufleteşti: cugetarea semeață, slava deşartă, disprețul. Ce este patima îmbuibării şi beției? Pofta firească de mâncare şi băutură care şi-a pierdut dreapta rânduială, care le pretinde mâncare şi băutură mult mai multă şi mai felurită decât este nevoie pentru sprijinirea vieții şi a puterilor trupeşti, asupra cărora mâncarea, când prisoseşte, lucrează în chip cu totul potrivnic rostului său firesc, lucrează în chip vătămător, slăbindu-le şi nimicindu-le. Pofta de mâncare se îndreptează prin mese simple şi înfrânarea de la ghiftuire şi de la desfătarea cu gustul mâncării. Pentru început, trebuie părăsită ghiftuirea şi desfătarea cu gustul mâncării; prin aceasta, pofta de mâncare se ascute şi se îndreptează, iar când se îndreptează, atunci se mulțumeşte cu mâncare simplă. [...]

Cea mai bună postire o socot Sfinții Părinți a mânca o dată pe zi fără a ne sătura. Un astfel de post nu slăbeşte trupul prin nemâncare şi nu-l îngreunează cu prisosul mâncării, ci îl păstrează bun de lucrarea cea mântuitoare. Un astfel de post nu străluceşte prin nimic şi, ca atare, postitorul nu are pricină de trufie, către care omul este atât de înclinat săvârşind fapta bună, mai ales când aceasta iese din hotarele obişnuitului. Cine are muncă trupească grea sau e aşa de slab trupeşte că nu se poate îndestula cu o masă pe zi, acela trebuie să mănânce de două ori. Postul e pentru om, nu omul pentru post, însă oricum am întrebuința mâncarea, des sau rar, ghiftuirea este oprită cu

desăvârşire: ea îl face pe om incapabil de nevoințele duhovniceşti şi deschide uşa altor patimi trupeşti. Postul fără măsură, adică înfrânarea prisositoare şi prelungită de la mâncare, nu e încuviințată de Sfinții Părinți: din înfrânarea cea fără de măsură şi slăbănogirea ce ia naştere din aceasta omul îşi pierde puterea de a mai săvârşi nevoințele cele duhovniceşti, adeseori cade în ghiftuire, adeseori cade în patima semețirii şi trufiei. [...].

Bibliografie: Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, volumul I, Editura Sophia, Bucureşti, 2000

Partea a II-a - Despre păcate

CUVÎNTUL AVVEI DOROTEI - DESPRE SMERENIE ŞI ALTE ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET

Cuvîntul 1

Pentru supunere (ascultare)

[...] Am lăsat lumea, să lăsăm şi poftele ei; pentru că acestea, precum am zis, prin nebăgare de seamă, iarăşi ne împreună şi ne leagă de lume. De voim să scăpăm desăvîrşit, să ne învățăm a ne tăia voia şi aşa, puțin cîte puțin, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporim şi ajungem la nepătimire, că nimic alta nu foloseşte pe om atît de mult ca tăierea voii. În adevăr, mai mult sporeşte cineva prin aceasta decît prin toate faptele cele bune. Că în ce chip cineva mergînd pe cale se odihneşte la un loc de popas şi întărindu-se merge multă cale, aşa şi cel ce umblă pe calea tăierii voii îşi cîştigă prin aceasta nepătimire şi poate în puțină vreme a tăia şi zece voințe. În ce chip, ascultă: mergînd pe drum, vede ceva, iar cugetul îi spune: „Uită-te acolo!" El îi răspunde: „Nu vreau, îşi taie voia şi nu se uită". Sau găseşte oameni vorbind şi cugetul îi zice: „Spune şi tu cutare cuvînt", şi el îşi taie voia şi nu zice. Îi zice gîndul să meargă la bucătar să vadă ce bucate găteşte, el însă îşi taie voia şi nu merge; vede ceva şi cugetul îl îndeamnă a întreba cine l-a adus, totuşi îşi taie voia şi nu întreabă. Astfel, puțin cîte puțin, deprinzîndu-se, se obişnuieşte desăvîrşit a-şi tăia voia. Din cele mici se învață a tăia şi cele mari fără osteneală şi puțin cîte puțin se deprinde a nu avea nici o voie. Şi aşa, orice face se odihneşte: căci nevrînd vreodată să-şi facă voia, totdeauna se află în linişte. Pentru că cel ce nu are voia sa, orice face îl mulțumeşte, pe toate socotindu-le ca fiind după voia sa, ori aşa, precum am zis, se află întru nepătimire: că toată turburarea şi ispita, prigonirea şi bîntuiala nu ne vin din altă parte, fără numai că voim să se facă voia noastră. [...]

Cuvîntul 2

Pentru smerenie

Un bătrîn a zis „că mai mult decît orice avem trebuință de smerenie. La tot cuvîntul ce auzim să zicem: Iartă!" Căci smerenia strică toate meşteşugurile vrăjmaşului. Să cercăm şi noi şi să vedem ce putere are cuvîntul bătrînului. Pentru ce mai întîi de toate trebuie să avem smerenie şi nu înfrînare, mai ales că şi Apostolul zice: Cel ce se sîrguieşte spre toate, are înfrînare. Sau pentru ce să nu avem frică de Dumnezeu, căci zice Scriptura: începutul înțelepciunii este frica Domnului; şi în altă parte: Cu frică de Dumnezeu ne îndepărtăm de la răutate. Pentru ce n-a zis să avem în primul rînd milostenia sau credința, căci zice: cu milostenia şi cu credința se curățesc toate păcatele. Iar Apostolul zice: Fără credință, nu poate cineva să placă lui Dumnezeu. Dacă pentru milostenie, credință, frica lui Dumnezeu şi înfrînare se spun cele de mai sus, pentru ce, lăsîndu-le pe acelea, a zis să avem smerenie înainte de orice? Bătrînul vrea să ne arate că nici frica lui Dumnezeu nici milostenia, nici credința, nici postul, nici altă faptă bună nu se pot săvîrşi fără smerenie. De aceea zice să avem înainte de orice smerenie, adică gînd şi cuget smerit, să fim gata la tot cuvîntul ce auzim să zicem: „Iartă!" fiindcă prin smerenie se nimicesc toate uneltirile vrăjmaşului.

Vedeți, fraților, cîtă putere are smerenia? Diavolul, însă este şi se numeşte împotrivitor. Este vrăjmaş pentru că nu iubeşte pe om şi binele; este împotrivnic pentru că se împotriveşte la toată fapta bună. Vrea cineva să se roage? El meşteşugeşte în tot chipul să-l oprească cu poftele cele rele, cu robirea minții şi cu trîndăvia. Vrea să facă milostenie cineva? El îl opreşte prin îndărătnicire şi scumpete. Aşa se împotriveşte la tot lucrul bun ce vrem a face. De aceea se numeşte nu numai vrăjmaş, ci şi împotrivitor. Prin smerenie însă, se strică toate împotrivirile lui, că mare lucru este smerenia! Toți Sfinții Părinți prin smerenie s-au îndreptat şi cu osteneala ei au săvîrşit calea

mîntuirii. Precum zice: „Vezi smerenia şi osteneala mea şi lasă toate păcatele mele.” Numai smerenia poate singură să povățuiască spre Împărăția Cerurilor; şi precum zicea Avva Ioan: „numai smerenia nu are zăticnire şi poticnire.”

Să ne smerim dar, şi noi puțin, şi ne vom mîntui. De nu putem să ne ostenim ca nişte neputincioşi ce sîntem, măcar să ne sîrguim a ne smeri. Şi cred milei lui Dumnezeu că pentru oricît de mică faptă ce o vom săvîrşi cu smerenie, ne vom folosi şi ne vom împărtăşi de sălăşluirea Sfinților celor ce s-au ostenit, desăvîrşit şi mult s-au ostenit pentru Dumnezeu. Dacă găsim pricină că din slăbiciune nu ne putem osteni pentru a ne smeri, ce pricină avem, fraților! Fericit este cel ce are smerenie. De aceea, un sfînt bătrîn a lăudat mai mult pe un frate smerit decît pe alții, zicînd că smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie. Smerenia este mare, că singură se împotriveşte trufiei şi păzeşte pe om de dînsa. Nimeni nu se mînie fără numai pentru avere, pentru bucate şi pentru altele, pe cînd smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie. De aceea, precum am zis, mare este smerenia şi puternică a trage darurile lui Dumnezeu asupra omului. Iar dacă vine acest dar, acoperă pe om şi de celelalte două patimi care sînt foarte grozave: că ce este mai rău decît a te mînia şi a face şi pe altul să se mînie, precum a zis sfîntul acela. Căci nicidecum nu se cuvine călugărului a se mînia, nici a face pe altul să se mînie. Adevărul vă spun că cel ce este cîrtitor, de nu se va acoperi mai curînd de darul lui Dumnezeu, puțin cîte puțin îşi iese din minte şi se îndrăceşte, tulburîndu-se şi pre sine şi pre alții. De aceea, zice că smerenia nu se mînie, nici face pe cineva să se mînie, ci mai vîrtos păzeşte pe suflet de toată patima şi ispita.

Sfîntul Antonie, cînd a văzut cursele diavolului întinse pe fața pămîntului şi oftînd a întrebat pe Dumnezeu: „Doamne, oare cine va putea scăpa de acestea?”, a primit răspuns că numai smerenia; ba mai mult, nu numai că scapă, ci nici nu este prinsă de ele. Vezi putere, frate? Vezi darul acestei fapte? Cu adevărat nu este alt lucru mai tare decît smerenia, nimic nu o biruieşte. Orice întristare i s-ar întîmpla smeritului, îndată se defăimă şi se osîndeşte că vrednic este de această întristare: nu-i place niciodată să defaime pe altul; nu aruncă niciodată vină asupra altuia. Astfel petrecînd fără tulburare şi fără întristare cu toată odihna, niciodată nu se mînie, nici face pe altul să se mînie. Drept aceea bine a zis sfîntul că mai înainte de toate se cade a avea smerenie.

Însă sînt două feluri de smerenie, precum sînt şi două trufii. Prima mîndrie este aceea cînd cineva necinsteşte pe fratele său şi-i zice cuvinte urîte, nesocotindu-l, iar pe sine mai de cinste ca acela crezîndu-se. Unul ca acesta de nu se va întoarce îndată şi de nu se va nevoi să se îndrepte, puțin cîte puțin cade în cea de a doua mîndrie: mîndria împotriva lui Dumnezeu, socotind că tot lucrul bun ce a săvîrşit singur el l-a lucrat, cu mintea şi cu înțelepciunea lui şi nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Am văzut fraților, pe cineva odată întru această ticăloasă stare, căruia de-i zicea cineva din frați vreun cuvînt, îl scuipa şi-i zicea: „Cine eşti tu? Nu cunosc decît pe Zosima şi pe Macarie.” Apoi a început să-i defaime şi pe aceştia şi să zică: „Nu ştiu decît pe Vasile şi Grigorie”; iar peste puțină vreme şi pe aceştia a început a-i defăima zicînd: „Nu ştiu decît numai pe Petru şi pe Pavel.” Acestuia i-am zis: „Frate, curînd o să te văd că-i defaimi şi pe aceştia.” Şi credeți-mă; peste puțină vreme a început să zică: „Şi cine este Petru şi Pavel? Nu sînt nici aceştia nimic, afară de Sfînta Treime”, iar mai pe urmă s-a mîndrit şi asupra lui Dumnezeu şi aşa s-a îndrăcit. De aceea, sîntem datori fraților, să ne nevoim din toată puterea noastră, să nu primim mîndria cea dintîi. Să ştiți şi aceasta că este o mîndrie mirenească şi este o mîndrie călugărească. Mîndria mirenească înseamnă a te mîndri asupra fratelui tău că eşti mai bogat decît el, mai frumos, mai puternic, că porți haine mai bune şi altele asemenea. Cînd vezi pe cineva fălindu-se cu acestea, sau că mănăstirea lor este mai mare şi mai bogată, că are frați mulți, să ştii că toți aceştia se află în mîndria cea lumească. Tot aşa şi cei ce se trufesc cu cele fireşti, că are glas frumos şi cîntă bine, că este blînd şi slujeşte cu credință şi fără vicleşug, cu toate că acestea par mai vrednice de laudă decît cele dintîi, tot ale mîndriei lumeşti sînt. Are mîndrie călugărească cel ce se trufeşte că priveghează, că posteşte, înşirînd şi alte fapte bune ce face. Şi de nu putem nicidecum să nu ne mîndrim, să ne mîndrim cu cele călugăreşti, iar nu cu cele lumeşti. Iată, v-am spus ce este mîndria cea dintîi şi ce este cea de a doua, care este mîndria lumească şi care cea călugărească. Deci să venim acum şi la cele două smerenii.

Smerenia cea dintîi este a socoti pe fratele tău mai cu minte şi la toate mai bun decît tine şi, fără a lungi cuvîntul, cînd cineva se socoate mai prejos decît toți. Aceasta este cea dintîi smerenie, adică începătoare, căci te smereşti, socotindu-te mai mic decît altul, fără ca totuşi să te socoți de nimic, ci tot ți se pare a fi ceva. Cea de-a doua şi desăvîrşită smerenie este cînd nu numai pe tine te socoteşti de nimic, ci şi toate faptele tale le crezi că sînt din mila lui Dumnezeu, iar nu din hărnicia ta. Aceasta este smerenia cea adevărată a Sfinților, care se naşte în suflet din lucrarea poruncilor. [...]

Ceea ce pricinuieşte smerenia, însă, ne-au spus-o Părinții, căci zice la Pateric: un frate a întrebat pe un bătrîn zicînd: „Ce este smerenia?.” Şi a răspuns bătrînul: „Smerenia este o mare şi dumnezeiască faptă, iar calea smereniei sînt ostenelile cele trupeşti ce se fac cu mintea şi cugetarea cea cu prostimea de a se socoti pe sine întru toate mai mic decît toți, precum şi rugăciunea cea neîncetată.” Aceasta este calea smereniei, dar smerenia în sine este dumnezeiască şi nepricepută. Dar oare de ce a zis că ostenelile trupeşti duc sufletul la smerenie? Căci, în cugetarea despre prostimea sa, a se socoti pe sine, adică, mai nevrednic decît toți, am spus-o mai sus că se împotriveşte mîndriei şi este smerenia cea dintîi; căci, cum ar putea să se socotească mai mare decît fratele său, să se semețească în ceva, să defaime sau să hulească pe cineva cel ce se socoteşte mai prejos decît toți? Am arătat de asemenea că rugăciunea necontenită se împotriveşte mîndriei celei de-a doua. Pentru că cel cucernic şi smerit, cunoscînd că nu este cu putință a face vreo faptă bună fără ajutorul lui Dumnezeu, neîncetat se roagă ca să facă Domnul milă cu dînsul şi să-i ajute a face binele. Şi orice lucru săvîrşeşte, crede că din darul lui Dumnezeu l-a făcut şi nu se mîndreşte ci întotdeauna se roagă să nu se lipsească de acest ajutor, ca să nu se vădească neputința lui. Astfel, necontenit cu cît se sileşte spre fapte bune, cu atît se smereşte şi cu cît se smereşte cu atît sporeşte întru smerenia sa. În ce chip şi ostenelile trupului pleacă sufletul spre smerenie şi cum se face această lucrare, să vă spun acum.

După ce a căzut sufletul în călcarea poruncii, s-a robit ticălosul, precum zice Sfîntul Grigorie, de pofta trupească şi s-a supus patimilor şi neînfrînării. Oarecum s-a smintit şi s-a făcut sufletul ca un trup, pentru care zice şi Scriptura: „Nu va rămînea Duhul Meu întru aceşti oameni, pentru că sînt trupuri.” Împreună cu trupul pătimeşte şi sufletul şi se pleacă cu voința ticălosul, la săvîrşirea păcatelor ce se fac cu trupul, pentru aceea a zis bătrînul că şi ostenelile trupeşti aduc pe om la smerenie. Că într-un fel se află sufletul celui sănătos şi în altul al celui bolnav; într-un fel al celui sătul şi în alt fel al celui flămînd. Şi iarăşi, într-un fel este sufletul celui călare şi în altul al celui ce umblă pe jos; altfel al celui ce şade în scaun, altfel al celui ce şade jos pe pămînt, altfel al celui dezbrăcat şi altfel al celui împodobit cu haine luminoase. Din acestea, smerindu-şi trupul, împreună se smereşte şi sufletul. Pentru aceasta a petrecut bătrînul afară patruzeci de nopți şi n-a intrat sub acoperămînt pînă ce n-a făcut trupul lui coşit ca fiarele cele sălbatice. Însă osteneala, atunci foloseşte, cînd nu se face prin cîrtire, ci spre smerenie. Deci, bine a zis bătrînul că şi ostenelile trupeşti aduc smerenie. Sfîntul Dumnezeu să ne dăruiască şi nouă smerenie, că din mari răutăți izbăveşte pe om şi-l acoperă de multe ispite. [...]

Cuvîntul 3

Pentru conştiință

Dumnezeu cînd a făcut pe om a sădit într-însul o dumnezeiască scînteie de luminare, ca un cuget mai călduros şi ca un cuvînt povățuitor minții omeneşti, ca să deosebească binele de rău. Aceasta este legea cea firească, ce se numeşte conştiință. Aşa Isaac săpa puțurile pe care le astupau filistenii; acestei legi supunîndu-se patriarhii şi toți Sfinții, înainte de a se fi dat legea cea scrisă au plăcut lui Dumnezeu. Iar cînd s-a întunecat aceasta pentru păcatele neascultării, atunci ne-a trebuit Legea cea scrisă, ne-au trebuit Sfinții Prooroci, ne-a trebuit însăşi venirea Mîntuitorului nostru Hristos ca să o lumineze şi să o învieze, ca să aprindă iarăşi scînteia întunecată din nepăzirea poruncilor.

Acum în mîna noastră stă, fie să oprim această conştiință, fie să o lăsăm să strălucească şi să ne lumineze de o vom asculta; pentru că de ne zice: „fă aceasta” şi nu o ascultăm şi de ne mai îndeamnă să nu o băgăm în seamă, ci o trecem cu vederea, o înnecăm şi nu mai poate să ne povățuiască din greutatea ce este asupră-ne. Că, fiind lipsiți de luminarea ei, începem a vedea lucrurile toate întunecate, iar ea ajunge ca o apă tulbure în care nu-ți mai poți vedea fața, iar noi, nemaisimțind ce ne învață ea, ajungem să credem că nici nu o mai avem, ceea ce nu este cu putință, căci nu există cineva să nu o aibă, fiind lucru dumnezeiesc, precum am zis. Conştiința niciodată nu piere, ci pururea ne aduce aminte de ceea ce se cuvine să facem, chiar dacă noi nu o simțim, pentru că nu o băgăm în seamă şi o călcăm, precum am zis. [...] Să ne sîrguim dar, o fraților, să ne împăcăm cu conştiința, pînă sîntem în această lume! Să nu o lăsăm să ne mustre cu ceva, ci să o ascultăm şi la cel mai mic lucru, pentru că să ştiți, de la cele mai mici lucruri, cu nebăgarea de seamă şi cu călcarea, ajungi şi la cele mari. Cînd va începe cineva a zice: „Ce este de voi grăi acest cuvînt? Ce este de voi gusta această mîncare? Ce este de voi vedea acest lucru?” Din ce este aceasta şi din ce este aceea ia obicei rău, ajungînd să defaime şi cele mai mari, şi cele mai grele şi calcă ştiința lui. Astfel, puțin cîte puțin, sporind cu răutatea, se primejduieşte şi vine întru nesimțirea cea desăvîrşită. Drept aceea, să luăm aminte, fraților, să nu defăimăm nici faptele cele mici, ca să nu se facă întru noi rea deprindere. Să luăm aminte să păzim

faptele cele mici pînă sînt uşurele, ca să nu se îngreueze; că şi faptele bune, ca şi păcatele, încep de mici ca să se facă mari. De aceea, ne porunceşte Domnul să nu ne împotrivim conştiinţei noastre, ci să ne împăcăm cu ea, zicîndu-ne ca şi cum ne-ar deştepta: „Vezi ce faci, ticăloase, caută de te împacă cu pîrîşul tău cît eşti pe cale cu dînsul”, arătîndu-ne şi primejdia întru care ne poate aduce, zicînd: „Ca să nu te dea judecăţii, iar judecătorul te va da slugilor şi te vor pune în temniţă, de unde adevărul îţi zic, nu vei scăpa pînă ce nu vei plăti toată datoria.” Conştiinţa, precum am zis, şi acum ne mustră, ori la bine ori la rău, şi ne arată ce trebuie să facem şi ce să nu facem. Dar tot ea ne va fi pîrîş în veacul cel viitor. De aceea zice: „ca să nu te dea judecătorului” şi celelalte.

Paza conştiinţei este de trei feluri: faţă de Dumnezeu, faţă de vecinul său şi faţă de cele materialnice. Faţă de Dumnezeu, nedefăimînd poruncile Lui şi a te păzi să nu faci nimic din cele ce nu te vede nimeni sau nu te opreşte cineva a face şi nici a face pe ascuns ceva împotrivă, numai din conştiinţa ta faţă de Dumnezeu. Faţă de vecin o păzim cînd nici facem, nici grăim, nici cu chipul însemnăm, nici cu vederea pricinuim ceva din cele ce ştim că scîrbesc sau smintesc pe vecin, că şi chipul şi vederea de multe ori sminteşte pe vecin. Chiar şi de cele ce ştii că pot să dea bănuială că le faci înadins ca să pricinuiască sminteală şi scîrbă vecinului să te păzeşti a le face. Aceasta este a păzi conştiinţa către vecin. Iar paza conştiinţei faţă de cele materiale o avem cînd chiar lucrurile noastre nu le întrebuinţăm rău, adică nu lăsăm să se risipească ceva în zadar, nici să se cheltuiască în deşert şi nici să se strice din nebăgare de seamă, ci purtăm grijă de ele cu luare aminte ca să le păstrăm şi să le ferim; precum a zice de pildă: poate cineva să poarte cămaşă nespălată două săptămîni sau trei sau şi o lună, iar el o spală adesea şi mai înainte de vreme; sau întinde haina sa la soare şi nu mai poartă grijă să o ia, ci o arde soarele şi în loc să-i ţină alte cinci luni sau şi mai mult, se strică curînd. De asemenea şi la aşternut. Cineva poate să-şi împlinească trebuinţa şi cu un acoperămînt de rînd, totuşi nu se mulţumeşte, ci caută să aibă aşternut mai bun; sau are vreun covoraş de lînă şi caută să-l schimbe ca să ia unul mai nou sau mai frumos; îşi poate împlini nevoia şi cu un acoperămînt cum s-ar întîmpla, dar nu se mulţumeşte cu acela, ci cere mai bun şi se gîlceveşte dacă nu i se dă, începînd a răbufni către fratele său şi a zice: „Pentru ce cutare are aceasta şi eu n-am?” (unul ca acesta este departe de vieţuirea călugărească). Tot aşa şi la bucate. Poate cineva trăi şi cu puţină varză, cu legume sau puţine măsline; totuşi nu vrea, ci cere alte bucate mai dulci sau mai scumpe. [...]

Cuvîntul 4

Pentru frica de Dumnezeu

[...] Părinţii au zis că frica de Dumnezeu se cîştigă din aducerea-aminte de moarte şi de muncile viitoare; din cercetarea în fiecare seară a felului cum ai petrecut ziua, şi iarăşi dimineaţa a felului cum ai petrecut noaptea; din neîndrăznire şi din locuirea împreună cu un om temător de Dumnezeu, precum se zice că un frate a întrebat pe un bătrîn: „Ce voi face, părinte, ca să mă tem de Dumnezeu?” La care a răspuns bătrînul: „Mergi de locuieşte cu un om temător de Dumnezeu şi acesta te va învăţa.” Cele împotriva acestora gonesc de la noi frica de Dumnezeu, adică: neaducerea aminte de moarte şi munci, neluarea aminte de noi înşine, necercetarea felului cum petrecem şi trăirea fără de grijă, locuirea cu oameni fără frică de Dumnezeu şi mai vîrtos îndrăznirea, adică neruşinarea de oameni, care este mai rea decît toate. Aceasta este adevărata pierzare, că nimic nu goneşte mai repede din suflet frica de Dumnezeu ca neruşinarea. De aceea, Avva Agaton, cînd a fost întrebat pentru îndrăznire, adică pentru neruşinare, a spus că se aseamănă cu o mare văpaie de foc, care cînd se aprinde, fug toţi de dînsa, fiindcă arde şi mistuie toate. Auziţi fraţilor, greutatea patimii, vedeţi urgia, vedeţi răutatea ei! Şi fiind întrebat mai cu dinadinsul Avva, de este cu adevărat aşa de rea îndrăznirea, a răspuns: „Nu este altă patimă mai rea decît neruşinarea, care este maică a tuturor răutăţilor”. Foarte bine şi cu înţelepciune a zis: „Pentru că dacă izgoneşte din suflet frica de Dumnezeu care ne depărtează de la rău, e limpede că unde nu este frică de Dumnezeu, acolo sînt toate patimile. Dumnezeu să ne izbăvească de această fiară otrăvitoare!”

Îndrăznirea este de multe feluri: prin pipăire, cu cuvîntul, cu vederea. Din neruşinare ajungi la vorbă deşartă, la cuvinte urîte, la desfrînare, îndemnînd şi pe alţii la rîs neruşinat. Îndrăznire este şi de a te apropia de altul fără trebuinţă, a-l apuca şi a întinde mîna la ceva cu netrebnicie; a împinge pe cineva, a răpi cu sila ceva sau a te uita la altul cu neruşinare. Pe toate acestea le face îndrăznirea, care se sălăşluieşte în sufletul lipsit de frica de Dumnezeu, şi din ea, puţin cîte puţin, ajungi la defăimare. Pentru aceea, Dumnezeu, cînd a dat poruncile legii a zis: „Faceţi cucernici pe fiii lui Israil!” Pentru că din neevlavie, din desfrînare şi din neruşinare ajungi să nu cinsteşti chiar pe Dumnezeu şi să defaimi poruncile Lui. De aceea, nu este rău mai mare decît îndrăznirea, pentru că ea pierde

evlavia, goneşte frica de Dumnezeu şi naşte hula. Avînd îndrăznire unul către altul, ne desfrînăm unul pe altul, nu ne băgăm în seamă, ne grăim de rău şi ne ocărîm şi de vedem ceva spre care a căuta nouă înşine nu ne este de folos, alergăm îndată şi bîrfim, îl aruncăm şi în inima altui frate, stricîndu-ne nu numai pe noi, ci şi pe el smintindu-l, punînd în sufletul lui otravă omorîtoare. Avînd el adesea mintea spre rugăciune sau spre alt lucru bun, mergem şi-l tulburăm, şi nu numai îl zăticnim de la acel bine, ci îl aducem şi în ispită. Şi nu este lucru mai greu decît acesta, adică, nu numai pe sine a se strica, ci şi pe fratele său.

Să luăm aminte, dar, fraţilor! Să fim cu evlavie, să ne temem de stricăciunea noastră ca şi de a fraţilor noştri; să ne cinstim unul pe altul, sîrguindu-ne să nu căutăm fără ruşine unul în obrazul altuia. Că şi acesta (precum au zis oarecare din Sfinţii cei bătrîni) este un chip al îndrăznirii. De se va întîmpla să vezi pe fratele tău păcătuind, nici să nu-l treci cu vederea tăcînd şi lăsîndu-l să se piardă, dar nici să nu-l mustri cu cuvinte proaste, ci cu întristare şi cu frică de Dumnezeu să o spui celui ce poate să-l îndrepteze sau însuşi cu dragoste şi cu smerenie să-i zici: Iartă-mă, frate, precum văd nu umblăm cu buna rînduială şi cutare lucru nu-l facem bine. Iar de nu te va asculta, spune celui către care ştii că fratele are evlavie, bătrînului său sau egumenului, ca după greşeală să-l îndrepteze. Însă, cum am spus, numai cu scop de îndreptare a fratelui - să faci aceasta - şi nu cu ponosire, nu cu grăire de rău, nu spre necinste, nu ca să-l ruşinezi, nu ca să-l osîndeşti. Nu cumva cu pricină de îndreptare să ai în inimă vreuna din cele de mai sus; că în adevăr îţi spun, chiar şi duhovnicului tău de vei spune o greşeală a fratelui, însă nu cu gînd de îndreptare, ci cu defăimare şi înfruntare şi este păcat. Cercetează-ţi, de aceea, bine inima. Şi de vezi într-însă vreo mişcare de patimă, mai bine să taci şi să nu zici nimic. Iar dacă nu ai nici o meteahnă asupra fratelui, ci pentru folos vrei să spui (te supără, adică, cugetul înlăuntru) spune cu smerenie egumenului atît cugetul tău cît şi greşeala fratelui zicînd: „Ştiinţa mea mărturiseşte că pentru îndreptarea fratelui vreau să-ţi spun, dar simt înlăuntru un gînd amestecat, poate pentru că am avut odată mînie asupra lui, sau este de la vrăjmaşul să mă oprească, să nu se facă îndreptare, nu ştiu.” Iar egumenul îi va spune ce este de trebuinţă să-i spună sau să nu-i spună. Să ştii însă şi aceasta. Se întîmplă uneori de greşeşte cineva, nu pentru folosul fratelui şi nici pentru stricăciune sau vreo pizmă, ci numai din simplă vorbă. Iar fratele aflînd că a fost defăimat se scandalizează, din aceasta se face scîrbă şi se adaugă şi altă stricăciune. Aşadar, la ce foloseşte bîrfirea? Căci cînd va grăi cineva pentru folosul fratelui, nu lasă Dumnezeu să se aţîţe tulburare sau sminteală, sau să se pricinuiască vreo stricăciune.

De aceea, să ne sîrguim fraţilor, a ne păzi limba să nu grăiască ceva rău despre fratele nostru, nici să-l smintim cu cuvîntul, cu chipul sau prin altceva, nici să nu fim lesne porniţi la orice; ba chiar şi cînd se va întîmplă să auzim pe cineva grăind de rău pe fratele nostru, să nu ne însoţim şi noi la cuvîntul lui, nici să nu ne unim la grăirea de rău şi nici să nu ne pornim asupra fratelui cu mînie sau cu urîciune. Acestea nu sînt urmări ale celor ce vor să se mîntuiască, nici ale celor ce se sîrguiesc să-şi cîştige frica de Dumnezeu. Ci mai vîrtos să ne întîmpinăm unii pe alţii cu evlavie şi smerenie, plecîndu-ne capetele unul altuia, atît pentru închinăciune cît şi pentru smerenie. Că ni se cuvine nu numai înaintea lui Dumnezeu să ne smerim, ci şi faţă de fratele nostru, ceea ce cu lesnire putem face cînd nu vom fi supuşi voii noastre.

Fraţilor! De va face cineva vreun bine şi va vedea că fratele său rîvneşte fie să-l facă şi el, fie să se fălească că el l-a făcut, să nu se îndărătnicească, ci să lase pe fratele său să-şi facă voia sa şi mai mult folos va avea cu aceasta, decît dacă el însuşi ar face acel bine. Nu ştiu ca eu în viaţă să fi făcut vreodată alt bine, decît numai că am păzit aceasta: totdeauna, în toată viaţa, şi la orice, am dat întîietate fratelui meu, nesocotindu-mă pe mine mai vrednic sau mai de cinste decît el, ci pururea punîndu-l pe el înaintea mea. În vremea cînd eram încă la mănăstirea Avvei Seridon, s-a îmbolnăvit sluga bătrînului Avvă, Ioan, care era cu Avva Varsanufie şi mi-a poruncit egumenul să slujesc eu bătrînului. Cu atîta bucurie am primit porunca, încît să mă credeţi fraţilor, că apropiindu-mă de locuinţa bătrînului, mă închinam la uşa chiliei lui ca înaintea cinstitei Cruci şi cu mare osîrdie slujeam; că cine n-ar fi dorit să slujească unui astfel de bătrîn, care avea şi viaţă sfîntă şi cuvînt minunat! Şi în toate zilele, cînd îi făceam metanie ca să iau blagoslovenie să mă duc, îmi zicea cîte ceva, din patru cuvinte, cum avea obicei de a grăi. Şi zicea aşa: „Îţi spun odată frate (că aşa obişnuia să grăiască la tot cuvîntul: îţi spun odată frate): Dumnezeu să păzească dragostea! Că păzindu-se cineva să nu sminteasca cu nimic pe fratele său, cîştigă smerenia.” În alt rînd îmi zicea: „Odată, îţi spun frate! Dumnezeu să păzească dragostea! Părinţii au zis că nu putem niciodată să punem voia noastră înaintea fratelui nostru”. Alteori iar zicea: „Zicu-ţi odată frate! Dumnezeu să păzească dragostea! Fugi de cele omeneşti şi te mîntuieşte. Unul altuia purtaţi greutăţile şi aşa împliniţi legea lui Hristos.” Aşa, întotdeauna, bătrînul îmi da cîte o poruncă din cele patru, cînd ieşeam de la dînsul, ca o merinde, pe care cu multă luare aminte o păzeam. Şi cu toate că eram legat cu atîta dragoste de acel bătrîn sfînt şi mult mai bucuros de acea slujbă, dar cînd simţeam că vreunul din fraţi rîvneşte ca el să-l slujească, mergeam la egumenul şi mă rugam zicîndu-i: „Cutărui frate se cuvine de vei

porunci, părinte, să slujească bătrînului.” Deşi nu mă slobozea egumenul şi nici bătrînul, totuşi mă nevoiam pe cît îmi era cu putință să fac voia fratelui meu şi în cei nouă ani cît am stat acolo, nu ştiu să fi grăit cuiva cuvînt de scîrbă sau de mîhnire. Să mă credeți şi aceasta. Odată a venit după mine un frate, înjurîndu-mă, de la spital pînă la biserică şi nicidecum nu i-am răspuns cuvînt. Ba şi cînd a aflat egumenul (nu ştiu cine îi va fi spus) şi a voit să-l canonisească, am alergat şi am căzut la picioarele lui, rugîndu-l, zicînd: „Nu-l mîhni pentru Domnul, eu am greşit, nu-i vinovat fratele.” Un altul, iarăşi, fie din îndemnul vrăjmaşului, fie din prostime (Dumnezeu ştie), vreme de un an de zile, în toate nopțile îşi făcea udul la căpătîiul meu, încît ajunsese umezeala pînă la aşternut, iar alți frați veneau în toate zilele de-şi scuturau rogojinele de ploşniți înaintea chiliei mele. Şi atît de multe intrau în chilia mea, că nici vremea nu-mi ajungea să le omor de mulțime, iar cînd mergeam să mă culc, toate se adunau pe mine. De osteneală multă, adormeam şi nu le simțeam, numai cînd mă sculam găseam tot trupul vărgat de mîncărimea lor. Însă niciodată nu am zis cuiva pentru aceasta: „Frate, pentru ce faci aşa?” Nici nu ştiu să fi grăit vreodinioară cuvînt ca să smintesc sau să întristez pe cineva dintre frați.

De aceea învățați-vă şi voi, iubiților, să purtați greutatea unul altuia, învățați-vă să vă ruşinați unul de altul. Iar dacă cineva dintre voi se va întîmpla a auzi cuvînt care să nu-i placă sau de va suferi vreo împotrivire de la cineva, să nu se mînie îndată, nici să se tulbure sau să se scîrbească, ca să nu-şi piardă osteneala şi folosul, avîndu-şi inima tulburată şi neînstare a suferi puțină ispită. [...]

De aceea iată vă spun, chiar eu de voi trimite pe cineva la vreo slujbă şi va vedea că se face tulburare sau că pricinuieşte vreo sminteală, mai bine să lase ascultarea şi să se lipsească de slujbă, decît să se pricinuiască vătămare, fie luişi sau fratelui său. Altfel, precum am zis, mult vă păgubiți, aceasta e adevărata pierzare.

Vi le spun acestea nu ca să găsiți pricină de sfială şi lenevire, să părăsiți ascultarea şi să lăsați lucrurile să se strice, călcîndu-vă însăşi conştiința voastră, numai pentru ca să fiți fără de grijă; nici iarăşi vi le grăiesc pentru ca să cădeți în osînda neascultării şi să începeți a zice fiecare din voi: „Eu nu pot face aceasta, că mă smintesc.” Căci cu acest cuvînt de pricină, nu veți face nici o ascultare, nici nu veți putea împlini vreo poruncă a lui Dumnezeu; ci mai vîrtos să vă sîrguiți şi să depuneți toată silința ca să faceți orice ascultare, îngăduindu-vă între voi cu dragoste, plecîndu-vă unul altuia, cinstind şi smerindu-vă unul altuia, că nimic nu este mai tare ca smerenia. Iar de va vedea cineva pe fratele său mîhnit, sau însuşi se va simți tulburat, atunci să rămînă jos acea slujbă care aduce poticnire. De asemenea, vă zic să vă smeriți unul altuia, nelăsînd să ajungă lucrul la mai mare vătămare, că mai bine este, precum am zis de mai multe ori, să nu se facă slujba precum voiți, ci după întîmplarea trebuinței, decît să vă tulburați pe voi şi pe fratele vostru, unul pe altul să vă smintiți şi să vă păgubiți mult pentru puțin, din neînțelegere de cuvinte. Căci, cu gîlcevirea se păgubeşte omul dintr-amîndouă părțile şi nimic nu cîştigă. Toate lucrurile să le facem ca să ne folosim. Dar ce folos putem cîştiga de nu ne vom smeri unul altuia, ba dimpotrivă ne vom şi tulbura şi sminti unul pe altul? Nu ştiți ce zic bătrînii că de la vecin este şi viața şi moartea?

Acestea se cuvine fraților, să le socotiți pururea între voi şi să vă aduceți aminte de cuvintele Sfinților bătrîni. Să vă nevoiți cu dragoste şi cu frică de Dumnezeu, ca să urmați folosul şi al vostru şi al fraților voştri. [...]

Cuvîntul 5

Nu trebuie a se încrede cineva în înțelepciunea sa

[...] Mîntuirea se săvîrşeşte cu mult sfat. Nu zice să se sfătuiască cu mulți, ci că la toate lucrurile se cade să se sfătuiască. Însă de la început se ia sfat de la cel în care are credință şi încredere. Să nu spună numai unele, iar pe altele să le tăinuiască, ci pe toate să le mărturisească şi pentru toate să se sfătuiască. Unora ca acestora mîntuirea se săvîrşeşte întru mare sfat. De nu vă va spune cineva toate gîndurile sale şi mai ales de nu va descoperi deprinderea cea rea şi strîmba sa alcătuire, diavolul, aflînd într-însul vreo voie ascunsă, vreun dreptar de viață de sine izvodit, unindu-se cu acesta, îl strică desăvîrşit. Căci diavolul, cînd vede pe cineva că de sine nu voieşte să păcătuiască, nici nu are pornire firească să creadă că face vreun rău, ca la acea pornire să adauge şi el îndemn spre păcat, nici el nu-l supără sau sileşte către cele ce omul nu are pornire. Nu-i zice adică, „du-te de curveşte”, nici „mergi de fură”, dacă pricepe că omul nu vrea şi nu primeşte să le facă; că nu-şi bate capul diavolul să ne îndemne spre cele ce nu vrem. Dar dacă află vreo voie de a noastră, înclinată spre păcat sau vreo rînduială de sine întru noi, cu acestea ne strică, găsind cale uşoară. De aceea se zice: „Vicleanul atunci face rău, cînd se va alcătui cu îndreptarea noastră.” Diavolul

este viclean şi atunci face rău cînd se uneşte cu îndreptarea noastră; fiindcă atunci sporeşte mai mult, atunci mai rău strică, atunci lucrează cu mai multă prisosire. Fiindcă de sîntem stăpîniţi de voia noastră şi urmăm îndreptărilor noastre, şi răul pe care-l facem îl socotim drept lucru bun.

Astfel, ne primejduim, fără să ne dăm seama că ne stricăm, pentru că nu pricepem nici voia lui Dumnezeu şi nici nu voim a cerceta să o aflăm, deoarece ne încredem în noi înşine şi urmăm voii noastre. De aceea, zicea Avva Pimen, că voia noastră este zid de aramă între noi şi Dumnezeu. Pricepeţi puterea cuvîntului? Şi iarăşi a adăugat: Voia noastră este o piatră ce se împotriveşte voii lui Dumnezeu. De se va lepăda omul de această voie, poate zice şi el: întru Dumnezeul meu voi trece peste zid. Dumnezeul meu, fără prihană e calea ta! Foarte minunat a zis! Căci dacă am trecut peste acel zid de aramă al voii noastre, precum a zis Sfîntul Pimen, atunci vedem că nu are prihană calea lui Dumnezeu. Apoi bătrînul zice şi pentru îndreptare: Cînd se va uni îndreptarea cu voia noastră, atunci omul se îndărătniceşte cu totul. O, ce minunată alcătuire au cuvintele Sfinţilor! Moarte vădită este însoţirea voii cu îndreptarea, mare primejdie, mare cutremur! Acel ticălos piere desăvîrşit! Căci cine îl poate face să creadă că un altul ştie mai bine folosul său? Atunci cu totul se robeşte şi urmează gîndului său şi aşa diavolul îi surpă. De aceea, zice că vicleanul atunci face rău, cînd se alcătuieşte cu îndreptarea noastră. Diavolul urăşte glasul sfătuirii. Nu numai sfatul îl urăşte, dar nici însuşi glasul sfătuirii nu-l poate suferi. Chiar înainte de a începe a face ceva din lucrul întrebat, chiar înainte de a vedea vrăjmaşul de păzeşti sau nu ceea ce ai auzit, urăşte însăşi întrebarea ce o faci pentru folosul tău. De ce oare nu suferă nici sunetul întrebării? Fiindcă ştie că prin întrebare şi prin cercetare se vădesc meşteşugirile lui; de aceea, se întristează mai mult decît orice cînd i se descoperă vicleniile, pentru că nu mai poate să înşele după cum pofteşte, fiindcă cu întrebarea se îndreptează sufletul. Mărturisindu-ţi adesea toate gîndurile, afli de la cel mai iscusit care ştie: aceasta s-o faci, iar aceasta nu; aceasta este rea, iar aceasta este bună; aceasta este îndreptare, iar aceea voie. Auzi de asemenea: acum nu e vreme pentru cutare lucru; altă dată: acum e vreme potrivită. Iar diavolul nu găseşte vreme să te strice sau să te prindă în cursă, căci te vede pururea povăţuit de altul, fiind din toate părţile întărit. Aşa se săvîrşeşte, precum am zis, mîntuirea, cu mare sfat. Pe cît de mult vicleanul nu voieşte şi urăşte sfatul, pentru că pofteşte să facă rău, pe atît se bucură de cei ce n-au povăţuire. Pentru ce? Pentru că asemenea frunzelor cad. [...]

Pricepeţi acum pentru ce urăşte vrăjmaşul sunetul îndreptării? Pentru că pururea se sileşte spre pierzarea noastră. Văzut-aţi pentru ce iubeşte pe cei ce urmează voii lui? Pentru că se supun diavolului şi singuri se dau robi lui. Nu cunosc la călugăr cădere din altceva, fără numai din crezămîntul inimii sale. Unii zic că dintr-aceasta cad, alţii din altă pricină. Însă eu, precum am zis, altă cădere nu ştiu să fie la cineva fără numai din pricina sfaturilor inimii sale. Că nu este altă greşeală mai rea decît aceasta. De care m-a ferit Dumnezeu, că totdeauna m-am temut de această primejdie. Văzut-ai pe cineva că a căzut? Să ştii că a crezut cugetelor sale. Nu este alt lucru mai greu, nu este altceva mai rău, decît a crede gîndurilor sale.

Cînd eram în obşte, spuneam toate gîndurile mele bătrînului părinte Ioan, că în viaţa mea, precum am zis, nu voiam să fac ceva fără voia lui. Şi de multe ori îmi zicea gîndul: „Cutare lucru o să-ţi zică bătrînul, pentru ce să-l mai superi?” Dar eu ziceam cugetului meu: „Anatema ţie şi învăţăturii tale şi minţii tale şi înţelepciunii tale, că orice ştii, de la dracul este.” Şi aşa mergeam de întrebam pe bătrîn. Uneori se întîmpla de-mi zicea acelaşi cuvînt ce-mi spusese gîndul. De aceea mă tulbura cugetul, zicîndu-mi: „Iată că s-a întîmplat ce ţi-am spus, pentru ce ai mai supărat pe bătrîn?” Iar eu îi răspundeam gîndului: „Acum este bine, acum este din Duhul Sfînt, iar a ta socoteală este rea, este de la diavolul şi de la starea cea pătimaşă.” Astfel, niciodată nu mă încredeam gîndurilor mele, fără întrebare. Şi credeţi-mă, fraţilor, că eram la mare odihnă şi la multă negrijire, cum v-am mai spus şi altădată. Fiindcă auzeam că, cu multe scîrbe trebuie să intre cineva întru Împărăţia Cerurilor, iar eu mă vedeam că nu am nici o scîrbă şi mă temeam şi eram la mare bănuială, neştiind pricina acestei odihne, pînă ce mi-a spus bătrînul să nu mă întristez că tot cel ce se dă pe sine în ascultarea părinţilor are acest fel de odihnă şi este fără de grijă. [...]

Poate va zice cineva că, de nu va avea pe cine să întrebe, ce să facă? Adevărul vă zic: de va vrea cineva din toată inima să facă voia lui Dumnezeu nu-l va părăsi Dumnezeu, ci pururea îl va povăţui după vrerea sa. Iar de nu va vrea să facă voia lui Dumnezeu, iar vă zic adevărul, că şi la prooroc de va merge, după inima lui cea răzvrătită va primi răspuns de la prooroc, precum zice Scriptura: de va greşi, prooroc grăind, eu am rătăcit pe proorocul, zice Domnul. [...]

Cuvîntul 6

Pentru neosîndirea aproapelui

[...] Mare păcat este osîndirea aproapelui! Nu urăşte Dumnezeu altceva mai mult şi nici nu este alt păcat mai rău decît osîndirea, întru care răutate nu cade cineva decît numai din nebăgarea de seamă a celor mici, cum am zis mai sus. Că, obişnuindu-te a primi cea mai mică meteahnă asupra vecinului şi a zice: „Ce este de voi auzi ce grăieşte acest frate? sau ce este de voi zice şi eu un cuvînt? şi ce este de voi iscodi ce merge să facă acest frate sau acel străin?" începe mintea să-şi lase păcatele sale şi cercetează pe ale altora. Din aceasta se naşte clevetirea, osînda, defăimarea şi apoi, din părăsirea lui Dumnezeu, însuți cazi în cele ce ai osîndit pe altul. Iar necercetînd cineva răutățile sale, nici plîngîndu-şi mortul său, (precum au zis Părinții), nici odinioară nu se va putea îndrepta pe sine întru ceva, fiindcă îşi pierde vremea iscodind lucrurile vecinului său. Şi alt nimic nu ațîță atîta mînia lui Dumnezeu şi nici nu despoaie pe om de darul lui Dumnezeu ca să cază în părăsire decît grăirea şi osîndirea aproapelui. Să ştiți şi aceasta că alta este a cleveti, alta a osîndi şi alta a defăima.

A cleveti este cînd cineva zice că cutare a spus minciuni sau s-a mîniat sau a curvit sau altceva asemenea a făcut. Acesta a grăit rău împotriva aproapelui, adică a vestit păcatul aceluia cu patimă. Iar a osîndi este cînd cineva zice că cutare este mincinos sau bețiv sau curvar. Unul ca acesta a osîndit toată starea sufletului aceluia şi a hotărît pentru toată viața lui că într-acest chip este, încredințat că este aşa. Şi greu lucru este! Că alta este a zice că s-a mîniat şi alta că este mînios şi a hotărî, precum am zis, asupra întregii lui vieți. Iar osînda este cu atît mai grea decît tot păcatul, cu cît Însuşi Hristos zice: Fățarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău şi atunci să cauți să scoți şi gunoiul din ochiul fratelui tău. Luați seama că păcatul vecinului l-a asemănat cu gunoiul, iar păcatul osînditorului l-a asemănat cu bîrna, atît este de rea osînda că întrece tot păcatul. Pentru aceea şi fariseul acela, cînd se ruga şi spunea faptele sale cele bune mulțumind lui Dumnezeu, nu spunea minciuni, ci adevărul spunea. Nu pentru aceasta s-a osîndit, că avem datoria să mulțumim lui Dumnezeu cînd ne învrednicim să facem vreun bine, fiindcă El ne ajută. Că, pentru că mulțumea lui Dumnezeu şi îşi spunea faptele sale şi pentru că a zis „nu sînt ca ceilalți oameni", nu s-a osîndit, ci numai pentru că, întorcîndu-se către vameş, a zis: nu sînt nici ca acest vameş. Atunci s-a mîniat Dumnezeu că l-a osîndit în față şi i-a hulit însăşi starea sufletului aceluia şi, în scurt, i-a defăimat toată viața. Pentru aceea zice: Vameşul s-a pogorît mai îndreptat decît acela. Nu este, dar, alt păcat mai greu şi nici mai rău, precum de multe ori am zis, decît a osîndi şi a defăima şi a necinsti pe aproapele. [...]

Adevărat, se întîmplă de greşeşte vreun frate din prostime, dar are şi o faptă bună, cu care place lui Dumnezeu în toată viața sa, iar tu şezi şi osîndeşti şi-ți pierzi sufletul. Că, deşi se întîmplă de greşeşte ceva ca un om, dar ce ştii cît s-a nevoit şi s-a silit luptîndu-se ca să nu cadă. Iar pentru că nu i s-a întîmplat căderea din lenevire, ci din slăbiciunea firii sau din biruința războiului celui mare, pe care l-a suferit înainte de a se împila, să ştii că greşeala unuia ca acestuia poate afla oarecare îndreptare înaintea lui Dumnezeu. Că Dumnezeu a văzut osteneala şi scîrba ce a avut pînă a căzut şi-i este milă de dînsul şi-l iartă. Aşa că Dumnezeu îl iartă, iar tu îl osîndeşti şi-ți pierzi sufletul. Dar oare ştii tu cîte lacrimi a vărsat el înaintea lui Dumnezeu pentru acea greşeală? Tu îi ştii păcatul, dar pocăința nu i-o ştii. Şi de multe ori nu numai osîndim, ci şi defăimăm; că alta este osîndirea, precum am zis, şi alta defăimarea. Defăimarea este cînd nu numai osîndeşti pe altul, ci te şi scîrbeşti de el şi-l urăşti ca pe un spurcat. Iar aceasta este mult mai rea decît osînda.

Deci cei ce vor să se mîntuiască, nici odată să nu iscodească, nici să nu osîndească greşalele frațior şi ale vecinilor lor, ci mai degrabă din greşeala altora să se înțelepțească şi, nedefăimînd pe cel greşit, să se folosească pe sine, ca acel care, văzînd pe fratele său păcătuind, suspina zicînd: „Vai mie, ticălosul! Astăzi greşeşte acesta, iar mîine cu adevărat eu." Vezi întărire? Vezi fericire? Cum îndată a aflat mijloc să fugă de osîndirea fratelui său? Că zicînd: „Căci cu adevărat şi eu mîine voi cădea", şi-a luat lui şi frică şi grijă spre cele ce putea să greşească. Şi aşa a scăpat de a osîndi pe vecin! Şi n-a stătut acolo cu cuvîntul, ci şi pe sine s-a socotit mult mai prost decît acela, căci a adăugat zicînd: „Acesta cred că se va pocăi de păcatul său, iar eu poate nu voi avea vreme, sau nu voi vrea, sau nu voi putea a mă pocăi." Vezi lumina luminatului suflet? Care nu numai că a putut a fugi de osînda vecinului, ci şi pe sine s-a smerit desăvîrşit, socotindu-se mai neputincios decît acela. Noi, însă, ticăloşii, cu defăimare osîndim pe fratele nostru şi-l socotim cu totul pierdut şi de orice vedem sau auzim sau gîndim ne scîrbim. Dar nu ne oprim numai la stricăciunea noastră, ci întîlnim şi pe alt frate şi-l smintim, povestindu-i şi lui că aceasta sau aceea s-a întîmplat; îl stricăm şi pe acela, vărsînd şi în inima lui otravă, netemîndu-ne de cel ce a zis: „Vai de cel ce adapă pe fratele său cu apă tulbure!" Facem slujba dracilor şi, ca nişte orbi, nu cunoaştem că, în ce chip vrăjmaşul de obşte nu face niciodată bine, ci numai tulbură, se sminteşte şi se strică, aşa şi noi aflăm ajutorul lui spre pierzarea noastră şi a

vecinului: că cel ce sminteşte suflet este diavol şi ajută dracilor. După cum, dimpotrivă, cel ce foloseşte este ajutor Îngerilor.

Din ce pătimim noi oare aceasta? Desigur, nu din altceva, fără numai pentru că nu avem dragoste. Că de am avea dragoste, am trece cu vederea toate marile greşeli ale fratelui nostru, precum zice, că dragostea acoperă mulțime de păcate. Şi iar: dragostea nu socoteşte răutate, toate le suferă şi celelalte. Dacă am avea şi noi dragoste, precum am zis, această dragoste ar acoperi toate păcatele fratelui nostru. Au doară Sfinții sînt orbi şi nu văd păcatele oamenilor? Şi cine urăşte păcatul mai mult decît Sfinții? Dar nu urăsc pe păcătos, nici nu se scîrbesc de el, ci se întristează şi le este milă; îl mîngîie şi-l sfătuiesc, silindu-se în tot chipul să-l vindece ca pe un mădular stricat şi fac toată mijlocirea ca să-l mîntuiască, precum fac pescarii cînd aruncă undița în mare, că după ce simt că s-a prins vreun peşte mare şi începe a se arunca şi a sări, nu-l trag îndată în silă, ca să nu se rupă ața şi să-l scape, ci lasă ața slobodă şi merge unde voieşte, pînă cînd pricep că a ostenit şi s-a domolit din zvîrcolirea lui şi atunci încep a-l trage puțin cîte puțin. Aşa şi Sfinții, cu îndelungă răbdare şi cu dragoste trag pe frate spre îndreptare şi nu-l gonesc nici nu se scîrbesc de dînsul, ci întocmai ca o mamă, care, oricît de urît i-ar fi copilul, nu se scîrbeşte de dînsul, ci-l împodobeşte cu bucurie şi se sileşte cu tot felul de mijloace să-l înfrumusețeze. Aşa şi cu Sfinții, totdeauna acoperă, ocrotesc şi ajută păcătosului şi aşteaptă cu îndelungă răbdare întoarcerea lui, silindu-se ca şi pe cel greşit să-l îndrepteze şi pe alții să-i ferească să nu se sminteasca şi ei înşişi mai mult să sporească şi să procopsească spre dragostea lui Dumnezeu. [...]

Cuvîntul 7

Trebuie să ne defăimăm pe noi înşine

[...] Dar cea mai mare pricină a oricărei tulburări, de vom cerceta cu de-amănuntul, nu este alta decît pentru că nu ne defăimăm pe noi înşine. Din aceasta nu aflăm niciodată odihna, din aceasta se pricinuieşte toată tulburarea şi scîrba. Nu-i de mirare dacă pătimim noi aceasta; cînd auzim pe toți Sfinții grăind cu un glas că nu este alt drum decît acesta şi vedem că nimeni n-a putut să-şi afle odihna pe altă cale, cum noi, nedefăimîndu-ne şi socotind că mergem bine, nădăjduim repaos? În adevăr vă zic că, de ar face cineva mii de bunătăți şi nu va ține drumul acesta, niciodată nu va scăpa de întristare, nici nu se va putea păzi să nu scîrbească pe altul, ci în zadar îi sînt toate ostenelile. Iar cel ce se defăima pe sine, oriunde s-ar afla, totdeauna este vesel şi liniştit, precum a zis şi Avva Pimen: „Cel ce se defăima pe sine, orice i s-ar întîmpla, sau pagubă, sau scîrbă, mai dinainte socotindu-se vrednic de ele, niciodată nu se tulbură.” Oare este altceva mai fără de grijă decît aceasta? Poate va să zică cineva: „Cum voi putea să mă defaim pe mine însumi, cînd mă mîhneşte vreun frate, dacă cercetîndu-mă, aflu că nu i-am dat nici o pricină pentru aceasta?” Adevărul vă zic, că de se va ispiti cineva cu de-amănuntul şi cu frică de Dumnezeu, se află pe sine vinovat şi că el a dat prilej acestui frate, ori cu fapta, ori cu cuvîntul, ori şi cu chipul. Iar de i se va părea că cu nimic din toate acestea nu l-a mîhnit, atunci trebuie să se socotească cum că poate altă dată l-a întristat, în alte împrejurări sau poate că a întristat pe alt frate şi i se cădea de atunci să se scîrbească, sau pentru vreun păcat ce a făcut şi nu i s-a întîmplat atunci scîrbă, se cuvenea a fi gata a primi întristarea. De aceea, în scurt zic, de se va cerceta cineva cu frica de Dumnezeu, totdeauna se găseşte vinovat. Chiar dacă uneori ni s-ar părea că sîntem liniştiți şi că de nu ne-ar fi zis cutare frate cuvînt de întristare nu ne-am fi tulburat şi aşa ne socotim că, cu dreptate ne tulburăm asupra aceluia zicînd că de n-ar fi venit cutare să mă tulbure cu vorba, nu m-aş fi smintit. Şi aceasta este mare înşelăciune diavolească; oare cel ce ne-a grăit cuvîntul a sădit patima în inima noastră? Nu, nicidecum. Acela n-a făcut altceva decît că a dezgolit patima noastră ce o avem în suflet şi putem să ne folosim, de vom vrea, din acest cuvînt. Putem să ne îndreptăm de acel ponos, de vom primi mustrarea cu gînd liniştit. Dar pentru că (precum de multe ori v-am grăit) nu ne defăimăm pe noi înşine la orice, ba adesea găsim acest fel de îndreptățiri, ne asemănăm cu un vas foarte curat pe dinafară, iar înlăuntru plin de împuțiciune, din care, dînd cineva cu o pietricică şi spărgîndu-l, iese afară toată putoarea. Deci vă întreb: acea pietricică a pricinuit putoarea în vas sau numai i-a dat prilej să iasă afară? Asemenea este şi cel ce se îndreptățeşte şi zice: „Eu şedeam cu pace şi cutare cuvînt al fratelui m-a tulburat.” [...]

Pentru aceea, întorcîndu-ne la începutul cuvîntului, zicem că mare folos şi neclătită odihnă ne pricinuieşte defăimarea ce ne-o vom face ori la ce ni s-ar întîmpla, mai vîrtos socotind că nimic nu se clinteşte fără pronia dumnezeiască. Dar va zice cineva: „Cum pot să nu mă scîrbesc, cînd am trebuință de ceva şi cerînd nu mi se dă?”

Cu adevărat, nici atunci nu se va mîhni cineva cînd va zice că Ziditorul meu ştie mai bine ce-mi este de folos şi poate darul să-mi fie drept împlinirea cererii mele. [...]

Pentru aceea, întru toate şi pentru toate să avem ochii noştri sus şi de pătimim ori bine ori rău, să mulţumim lui Dumnezeu de toate cîte ni se întîmplă şi pururea să ne defăimăm pe noi. Cînd ni se va întîmpla vreun bine, să zicem ca părinţii noştri, că iconomia lui Dumnezeu este; iar de ni se va întîmpla vreun rău, să zicem că pentru păcatele noastre. Că orice vom pătimi, adevărat este că pentru păcatele noastre pătimim. Fiindcă Sfinţii, deşi se ispiteau de vrăjmaşi, sufereau sau din dragostea de Dumnezeu sau pentru ca să se proslăvească numele Lui cel Sfînt, prin strălucirea faptelor lor celor bune spre folosul multora sau pentru ca să li se adauge cununile şi răsplătirea de la Dumnezeu. Iar pentru noi, ticăloşii, care în toate zilele păcătuim şi urmăm voii patimilor noastre, nu putem zice altceva decît că pe dreptate pătimim, fiindcă am lăsat calea cea dreaptă ce ne-au arătat-o părinţii şi umblăm pe drum strîmt şi rătăcit, defăimînd pe vecin, iar nu pe noi înşine, fiecare din noi aruncînd pricina asupra fratelui său la orice lucru şi însărcinînd greutate asupra aceluia. Fiecare din noi se trîndăveşte şi nu păzeşte măcar o poruncă, iar de la vecin cerem împlinirea tuturora.

Să luăm aminte, fraţilor, ca să nu ne înşelăm să osîndim pe alţii, pentru că foarte rea deprindere se face. Şi de multe ori, fiind întunecaţi cu totul şi fără de nici o faptă bună (măcar cît de mică) ba şi obişnuiţi cu păcate grozave şi legaţi de patimi cumplite, pentru care s-ar cădea ziua şi noaptea să plîngem cu amar şi să ne tînguim cu toată smerenia crezînd întru inimile noastre că nu este altul mai spurcat decît noi şi mai întinat, şedem şi iscodim vorbele şi faptele şi mişcările altora, cărora nu sîntem vrednici nici curelele încălţămintei să le dezlegăm, după cum zice cuvîntul. Şi, măcar că ştim că aceia au multe fapte bune, îi osîndim pentru că nu fac cutare lucru aşa şi pentru că nu săvîrşesc cutare facere de bine mai cu alt chip (după socoteala noastră), ca să fie desăvîrşiţi. Şi zicem: „Bun este cutare, smerit, blînd, are milostenie şi altele, dar este făţarnic ori iubitor de argint ori înşelător.” Şi mult atragem urgia lui Dumnezeu asupra noastră. Pentru că, neavînd noi nici o faptă bună din cele care mărturisim că au aceia, îi osîndim pe ei pentru cele ce le lipsesc ca şi cum noi am fi desăvîrşiţi. De voim să ne folosim, fraţilor, pe noi să ne osîndim, pe noi să ne defăimăm şi de orice pe noi să ne socotim vinovaţi şi greşiţi, iar nu pe fratele nostru.

Odinioară au venit la mine doi fraţi scîrbiţi unul asupra altuia. Cel mai mare zicea despre cel mai mic că „îi poruncesc cîte ceva şi se mîhneşte şi mă întristez şi eu, aducîndu-mi aminte de cuvîntul părinţilor că de ar avea credinţă ar primi cuvîntul cu bucurie.” Iar cel mai mic zicea: „Iartă-mă, părinte, că nu-mi zice cu frica lui Dumnezeu, ci cu poruncă şi socotesc că de aceea nu se încredinţează inima mea, precum zic Părinţii.” Luaţi aminte şi vedeţi că amîndoi s-au defăimat unul pe altul.

Alţi doi fraţi, gîlcevindu-se între ei, şi-au pus apoi metanie unul altuia, cerîndu-şi iertăciune, dar nu s-au împăcat sufletele lor pentru că unul zicea că nu i-a făcut metania din toată inima, de aceea nu s-a liniştit sufletul său, că aşa au zis Părinţii. Iar celălalt zicea dimpotrivă: „Pentru că n-a fost gătit şi alcătuit mai înainte acela cu dragoste către mine, înainte de a mă pleca eu lui, pentru aceea nici eu nu m-am încredinţat iertăciunii lui.” Vedeţi, fraţilor, înşelăciune, vedeţi răzvrătire de socotinţe omeneşti? Dumnezeu ştie cît mă spăimîntez cînd văd că însăşi sfaturile Sfinţilor Părinţi le întoarcem după voia noastră cea rea, spre pierzarea sufletelor noastre, iar nu spre folos. Cei doi despre care v-am povestit acum, în loc să zică unul: „Pentru că eu nu am pus metanie fratelui cu plecăciune din inimă, pentru aceea nu a alcătuit Dumnezeu adevărata dragoste către mine”, iar celălalt să răspundă: „Pentru că eu n-am fost cu rîvnă de dragoste către fratele, pentru aceasta nu mi s-a liniştit sufletul meu” şi fiecare să se defaime pe sine ca să se îndrepteze; ei amîndoi s-au îndreptat în cuvinte şi au aruncat vina unul asupra altuia. Precum şi cei doi dintîi. De unde se cuvenea să zică unul: „Pentru că eu spun fratelui cu poruncă, de aceea nu se smereşte să facă ceea ce îi zic”, iar celălalt să zică: „Măcar că fratele cu blîndeţe îmi porunceşte, dar eu sînt nesupus şi neascultător, neavînd frică de Dumnezeu şi de aceea îl tulbur”, ei amîndoi se făceau buni, învinovăţind unul pe celălalt. Aceasta este, dar, precum am zis, pricina că nu sporim spre bine, nici nu ne folosim. Că nu ne defăimăm pe noi înşine şi rămînem smintiţi şi întru tulburare neîncetată totdeauna, osîndind pe fratele nostru că nu este desăvîrşit întru bunătăţi. Iar a noastră nevrednicie, prostime şi mişelie nu o socotim, ca să ne dojenim şi ca să ne mustrăm pentru ce facem cele necuviincioase şi netrebnice. Pentru aceea, bătrînul acela, cînd l-a întrebat un frate zicîndu-i: „Ce ai aflat mai de folos în călătoria aceasta a mîntuirii”, a răspuns: „Nimic alta decît a se defăima cineva pe sine.” Şi l-a lăudat foarte, fiindcă adevărat a grăit bătrînul, că aceasta este calea cea adevărată a mîntuirii. [...]

Cuvîntul 8

Pentru ținerea de minte a răului

[...] Mult mă mir cum de nu pricepem ceea ce cîntăm în toate zilele: că ne blestemăm pe noi înşine şi nu luăm aminte înțelesul cîntărilor. Fiindcă zicem: „De am răsplătit celor ce mi-au făcut rele, să cad de la vrăjmaşii mei în deşert.” Ce va să zică: să cad? Cîtă vreme cineva stă pe picioarele sale se poate împotrivi vrăjmaşului său, dă război şi este lovit, se luptă să biruiască chiar dacă este biruit, pentru că încă stă. Iar de se va întîmpla să cadă, nu se mai poate lupta cu vrăjmaşul. Deci noi ne blestemăm singuri - nu numai să cădem în fața vrăjmaşilor noştri, ci să cădem şi deşerți. Şi ce va să zică a cădea deşert în fața vrăjmaşului? A cădea, am zis, înseamnă a nu mai avea putere să stai împotrivă, zăcînd pe pămînt. Iar în deşert înseamnă a nu mai avea nici o putere ca să te scoli măcar de la pămînt; căci cel ce poate să se scoale, poate iarăşi să se ajutoreze şi să vină iarăşi la război, cu orice mijloc. Mai pe urmă zicem: „Să gonească vrăjmaşul sufletul meu şi să-l prindă”, adică să-l apuce în mîinile lui şi să-l supună întru toate. Toate acestea ne blestemăm a le pătimi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar nu zicem numai acestea, ci încă adăugăm: „Să calce jos pe pămînt viața noastră.” Ce este viața noastră - faptele cele bune. Cerem să fie călcată pe pămînt, adică să ne facem cu totul pămînteşti, avînd tot gîndul nostru împilat pe pămînt. Apoi zicem: „Slava mea în țarină să locuiască”, adică mintea şi ştiința ce se nasc în suflet din paza sfintelor porunci să le îngroape în pămînt. Aşadar zicem să facă slava noastră spre ruşinarea noastră, adică să o arunce în țărînă şi să se facă pămîntească viața şi slava noastră ca să nu mai socotească nici un lucru dumnezeiesc, ci toate cele trupeşti; asemenea celor pentru care zice Dumnezeu: „Nu va rămîne Duhul meu întru ei, fiindcă sînt trupeşti.”

Acestea toate cîntînd, ne blestemăm pe noi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar cîte rele nu răsplătim pentru rele şi nu vrem să ştim, nici să le băgăm în seamă? Căci a răsplăti rău pentru rău nu se face numai cu fapta, ci şi cu cuvîntul şi cu chipul. Să nu gîndească cineva că este îndreptat pentru că n-a răsplătit rău cu rău cu fapta; că poate face răsplătire precum am zis şi cu cuvîntul, şi cu chipul şi cu privirea, supărînd pe fratele său. Că şi cu privirea şi cu orice altă mişcare poți tulbura pe fratele tău. Toate acestea sînt răsplătiri cu rău pentru rău. Dar chiar şi cînd se nevoieşte cineva să nu răsplătească rău pentru rău, nici cu fapta, nici cu cuvîntul, nici cu chipul, nici cu mişcarea, dar de va avea scîrbă în inima sa asupra fratelui şi se va mîhni asupra lui, tot e vinovat ca şi cum ar răsplăti rău pentru rău. Luați aminte că sînt multe stări şi deosebiri ale acestui lucru: că şi de nu se scîrbeşte, nici nu se mîhneşte cineva asupra fratelui său, însă auzind că altcineva l-a scîrbit pe acela, sau l-a hulit ori l-a ocărît, se va bucura şi cu aceasta se află în vina răsplătirii cu rău. Şi iarăşi: de este cineva care nici în inimă nu este mîhnit asupra fratelui, nici nu se bucură de necinstea lui, ba încă se şi scîrbeşte, însă nu-i pare bine cînd îl va vedea sporind în vreo bunătate, slavă sau odihnă, ci se mîhneşte, şi aceasta este patimă, măcar că este mai uşoară.

La începutul cuvîntului am zis că este cineva care face metania fratelui, dar pe urmă rămîne totuşi scîrbit asupra lui şi zicem că a tămăduit mînia făcînd metanie, însă nu s-a nevoit a face tămăduire şi ținerii de minte a răului; altul, întîmplîndu-se să fie scîrbit de cineva, făcînd metanie se împacă cu acela şi nici ținere de minte a răului nu are în inima sa, dar, de se va întîmpla mai pe urmă să-i zică un cuvînt atingător, iarăşi îşi aduce aminte de cel dintîi şi se tulbură. Unul ca acesta se aseamănă cu omul care a avut rană şi punând alifie s-a închis, dar numai pe dinafară, iar înlăuntru încă este slab locul, şi oricînd se va lovi la acel loc, fiind mai slab se răneşte mai curînd decît dacă s-ar lovi în altă parte a trupului şi îndată începe a curge sînge. Aşa pătimeşte şi acesta: a avut rană, a pus alifie, adică metania, şi deocamdată rana, adică mînia s-a vindecat, însă nu s-a tămăduit de tot, ci încă mai are semn de vătămare, din care acea rană îndată se întărîtă, cînd se va întîmpla vreo cît de mică lovitură. De aceea, trebuie să se nevoiască omul cu tot dinadinsul şi să tămăduiască desăvîrşit acea rană, încît să crească, ca mai înainte şi păr pe locul acela, să nu mai rămînă nici un semn, nici măcar să nu se cunoască că a fost rană în acel loc. Dar aceasta nu o poate face altfel decît numai rugîndu-se lui Dumnezeu din toată inima pentru cel ce l-a întristat, zicînd: „Dumnezeule, ajută fratelui meu şi mie pentru rugăciunile lui.” Să nu înceteze rugîndu-se pentru fratele său pînă cînd nu i se va linişti desăvîrşit inima. Fiindcă este un semn de milostivire şi de dragoste, ba şi de smerenie a cere ajutor pentru rugăciunile lui şi oriunde este milostivire, dragoste şi smerenie, ce poate face mînia, ținerea de minte a răului sau altă patimă? Precum a zis Avva Zosima: „De va întinde diavolul toate cursele răutății lui, de va mijloci cu toate uneltele lui, cu toți dracii lui, toate rămîn zadarnice şi se biruiesc cu smerenia poruncii lui Hristos.” Iar alt sfînt zice: „Cel ce se roagă pentru vrăjmaşii lui, numai acela nu are ținerea de minte a răului.”

Lucrați, dar şi pricepeți cele ce auziți. Adevărul vă zic: dacă nu le veți face cu fapta, nu le puteți pricepe cu cuvîntul. Cine poate să învețe vreun meşteşug numai din cuvînt? Au nu întîi se osteneşte lucrînd şi stricînd, silindu-se şi de multe ori neizbutind, pînă cînd, puțin cîte puțin, ostenindu-se şi avînd răbdare, învață acel meşteşug. Pentru

că văzînd Domnul, cugetul şi osteneala lui îi ajută. Dar noi, voind să învățăm meşteşugul meşteşugurilor, cum vom putea să-l deprindem numai cu cuvîntul fără a ne sili cu fapta? [...]

Cuvîntul 9

Pentru minciună

[...] Aşadar, de voim să ne mîntuim cu adevărat, trebuie să iubim adevărul cu toată silința şi cu toată puterea noastră, păzindu-ne de toată minciuna, ca să nu ne despărțim de adevăr şi de viață.

De trei feluri este minciuna: unul minte cu cugetul, altul minte cu cuvîntul, iar altul minte cu toată viața lui. Cel ce minte cu cugetul este cel ce are bănuială. Unul ca acesta, văzînd pe cineva vorbind cu vreun frate, bănuieşte şi zice: „Despre mine vorbeşte acela." Iar de va vedea că a contenit a vorbi, iar bănuieşte că din pricina lui a tăcut. De-i va zice cineva vreun cuvînt, bănuieşte că pentru ca să-l întristeze i-a zis. În scurt, la tot lucrul are bănuire asupra vecinului, zicînd că „Pentru mine a făcut aceasta, pentru mine a zis aceea şi pentru aceasta a făcut aceea." Acesta este cel ce minte cu cugetul. Fiindcă nici un adevăr nu gîndeşte, ci la toate are bănuială. Din aceasta se nasc iscodirile, grăirea de rău, neascultarea, vrajba şi osîndirea. Unuia ca acesta de se va întîmpla vreodată să i se adeverească bănuiala în vreun lucru, zice, ca şi cum s-ar îndrepta în cuvînt: „De aceea iscodesc orice, ca, aflînd greşeala pentru care sînt defăimat, să mă folosesc, părăsindu-mă de ea." Deci întîi această începere este de le diavolul, căci de la minciună a început: că, neştiind, a bănuit ceea ce nu ştia. Cum ar putea omul rău să facă roadă bună? Iar de voieşte cineva cu adevărat să se îndrepteze, cînd îi zice fratele: „Nu face aceasta!" sau „De ce ai făcut aceasta!", să nu se tulbure, ci să-i facă metanie şi să-i mulțumească şi aşa se va îndrepta. Căci, de va vedea Dumnezeu că în acest chip este cugetul lui, nu-l va lăsa niciodată să se amăgească, ci va trimite pe cel ce poate să-l îndrepteze. Iar a zice: „Pentru a mă îndrepta cred bănuielilor mele", aceasta este o îndreptare a diavolului, care voieşte să-l înşele. [...]

Iată, aceasta este minciuna cu cugetul. Iar cel ce minte cu cuvîntul este asemenea, de pildă, cu cel ce lenevindu-se a se scula la priveghere nu zice: „Iartă-mă, că m-am lenevit să mă scol", ci zice că a fost răcit sau slăbit de osteneală şi alte feluri de minciuni adaugă, ca să nu facă o metanie şi să se smerească să ceară iertăciune. Şi, de-l va înfrunta cineva de vreun lucru, se priceşte şi se gîlceveşte ca să-şi acopere ruşinea. Tot asemenea, şi cînd va avea discuție şi zicînd: „Tu ai zis aceasta, tu ai făcut aceasta, eu n-am zis." Şi cutare a făcut sau a zis aceasta şi aceasta, numai ca să nu se smerească. Iarăşi, de va dori vreun lucru, nu vrea să zică adevărul că „Doresc cutare", ci pune pricină de îndreptare zicînd că are cutare neputință şi-i trebuie acel lucru şi spune atîtea minciuni ca să-şi împlinească pofta. Că, precum tot păcatul, sau din poftă, sau din iubirea de argint, sau din trufie se face, tot aşa şi minciuna din aceste trei se face, adică: sau pentru ca să nu se necinstească şi să se smerească, sau pentru ca să-şi împlinească pofta, sau pentru ca să cîştige ceva. Şi nu se linişteşte la un loc, ci neîncetat înconjoară şi totdeauna se găteşte ce să grăiască, numai să-şi împlinească scopul. Pe unul ca acesta, chiar şi adevărul de ar spune, nu-l crede nimeni, că şi adevărul lui este cu bănuială. Se întîmplă însă uneori să fie trebuincioasă şi iconomia cuvîntului, cînd, de nu se va ascunde cineva, lucrul se face pricină de şi mai multă tulburare, scîrbă şi primejdie. Precum a zis Avva Amona Avvei Agaton spre pildă: între doi oameni s-a făcut moarte înaintea ta şi unul a intrat în chilie la tine. Şi fiind el căutat de judecători, te întreabă zicînd: „La tine s-a făcut uciderea?" Deci, de nu vei iconomisi, îl dai pe om spre moarte. La o nevoie mare ca aceasta, de va grăi cineva minciună este iertat. Numai şi atunci să nu fie fără de grijă, ci să se pocăiască şi să plîngă înaintea lui Dumnezeu, şi să o socotească şi pe aceasta ca pe o întîmplare de ispită. Încă nici aceasta să nu o facă adesea, ci, cum am zis, la o foarte mare nevoie. Că precum leacul pentru nervi şi pentru curățenie de-l va lua cineva adesea, îi strică, iar de-l va întrebuința rar, numai la vreme de trebuință îi foloseşte, aşa şi tăinuirea adevărului, în mulți ani odată să o facă cineva, cînd se va vedea la mare nevoie, încă şi atunci cu frică şi cu cutremur, descoperind lui Dumnezeu şi cugetul şi nevoia şi aşa i se poate ierta, că într-alt chip se strică şi cu aceasta. Iată, v-am spus cine este cel ce minte cu cugetul şi cine cu cuvîntul. Deci, să spunem acum şi despre cel ce minte cu viețuirea sa.

Acela minte cu viețuirea sa, care altul este pe dinlăuntru şi altul pe dinafară; adică cel ce, fiind lacom, se arată a fi postitor; sau, fiind asupritor, grăieşte despre milostenie şi laudă milosîrdia; sau, fiind mîndru, fericeşte smerenia. Şi nu face aceasta vrînd să laude fapta cea bună: că de ar grăi cu acest fel de scop ar mărturisi cu smerenie mai înainte neputința lui, zicînd: „Vai mie, ticălosului, că sînt lipsit de toată bunătatea." Şi numai după ce-şi va mărturisi

neputința lui să laude fapta cea bună; şi nici ferindu-se să nu smintească pe cineva, pentru aceea o laudă. Că se cuvine să zică: eu sînt păcătos şi ticălos, pentru ce dar, să smintesc şi alt suflet, să am şi această greutate? Că de ar face aşa, măcar că păcătuieşte ascuns, cel puțin la arătare s-ar vedea că face bine, pentru că nu sminteşte pe alții. Că a se osîndi pe sine este o faptă a smereniei şi a-ți fi milă de fratele tău ca să nu-l sminteşti este un semn de dragoste. Dar unul ca acesta nu laudă fapta cea bună cu vreun scop din aceste ce am zis, ci numai ca să-şi acopere ruşinea. Fericeşte numele faptei celei bune şi grăieşte de dînsa ca şi cum şi el ar fi aşa sau şi de multe ori ca să înşele pe altul şi să-l strice. Că nici o răutate sau eres, nici însuşi diavolul nu poate să amăgească pe cineva, de nu se va fățarnici că are faptă bună. Precum zice Apostolul: că şi diavolul se preface înger luminat. Deci de se schimbă stăpînitorul, nu-i de mirare că se vor preface şi slugile lui. Aşadar, mincinosul sau temîndu-se de ruşine ca să nu se smerească, sau, precum am zis, vrînd să înşele pe cineva ca să-l strice, grăieşte de fapta cea bună şi o laudă şi se minunează de dînsa, ca şi cum şi el ar fi aşa şi o ştie. Acesta este cel ce minte cu viețuirea sa. Unul ca acesta nu este cum se vede, ci viclean. Altul se arată în față, şi altul este în ascuns. Toată viețuirea lui este fățarnică şi mincinoasă. [...]

Cuvîntul 10

Pentru ca să umblăm pe calea lui Dumnezeu cu luare-aminte

Să ne sîrguim, fraților, pentru mîntuirea noastră şi să fim cu luare-aminte ca să nu pierdem vremea în zadar, căci cu adevărat mult vom căuta zilele acestea şi nu le vom afla. Avva Arsenie zicea totdeauna către sine: Arsenie, nevoieşte-te să-ți cîştigi ceea ce ai cugetat cînd ai ieşit din lume! Iar noi ne aflăm în mare lenevire şi nici pentru ce am lăsat lumea nu ştim, nici ce lucru este ceea ce am hotărît să săvîrşim. Pentru aceea nu numai că nu sporim, ci şi pururea ne scîrbim. Aceasta ni se pricinuieşte că nu sîntem cu luare-aminte şi cu pază în inima noastră. Că de am vrea cu tot dinadinsul să ne nevoim puțin, nu ne-am scîrbi atît de mult, nici nu ne-am obosi foarte. Pentru că, deşi are cineva osteneală la început, dar puțin cîte puțin sporeşte înainte şi apoi cu odihnă săvîrşeşte faptele cele bune, că, văzînd Dumnezeu osteneala lui, îi dă ajutor. Deci să ne silim pe noi înşine, să punem începere, să voim binele. Căci cu toate că n-am ajuns la faptă, dar şi voința aceasta este începutul mîntuirii. Fiindcă din voință ajungem cu ajutorul lui Dumnezeu şi spre osîrdie şi apoi cu osîrdia cîştigăm faptele cele bune. De aceea zicea oarecare dintre Părinți: „dă sînge şi primeşte duh”, adică nevoieşte-te şi vei dobîndi fapta cea bună. [...] Deci şi din voi, cel ce vrea să cîştige fapta cea bună, nu trebuie să se lenevească şi să glumească. Căci, precum cel ce vrea să învețe zidăria sau alt meşteşug nu se mai îndeletniceşte şi cu altceva decît cu acel meşteşug, aşa şi cei ce voiesc să învețe lucrarea cea duhovnicească, nu trebuie să mai gîndească alt lucru, ci ziua şi noaptea să se nevoiască la aceasta, ca să se deprindă şi să se folosească. Fiindcă, dimpotrivă, cei ce nu se sîrguiesc la dînsa aşa, nu numai că nu sporesc, ci se şi turbură totdeauna şi se nevoiesc în zadar, fără nici o chibzuire, iar ostenindu-se cineva fără luare aminte, pe nesimțite se abate din drumul faptelor celor bune, care sînt totdeauna în mijloc şi greşeşte. [...] Pentru aceea am zis că faptele bune sînt la mijloc, adică: smerenia este în mijlocul mîndriei şi al fățărniciei; tot aşa şi cucernicia este în mijlocul ruşinii şi al obrăzniciei, aşa şi celelalte fapte bune. Deci, cînd se va învrednici cineva de aceste fapte bune, atunci este cinstit, este aproape de Dumnezeu şi măcar că îl vezi mîncînd, bînd, dormind şi el ca şi ceilalți oameni, unul ca acesta, păzind cumpăna măsurii, este cinstit pentru acele fapte bune. Iar cînd nu va lua aminte cineva, nici nu se va păzi, lesne se abate din cale la dreapta sau la stînga, adică spre prisos sau spre lipsă şi i se pricinuieşte boală, care, precum am zis, este răutatea [...]

În trei stări se poate afla omul: unul este cel ce nu încetează a păcătui, altul care părăseşte păcatul şi altul care îl dezrădăcinează. Cel ce lucrează păcatul este cel care se află păcătuind; cel ce se opreşte este cel ce nici nu îl face neîntrerupt, dar nici nu încetează cu totul; ci se luptă puțin şi iarăşi se supune patimii. Iar cel ce dezrădăcinează patima este cel ce se nevoieşte împotriva patimii pînă o biruieşte şi se izbăveşte de ea. Însă aceste trei stări au multă lățime de cercetare. Spre pildă, spuneți-mi ce patimă voiți să cercetăm. Voiți să grăim despre mîndrie? Sau despre curvie? Sau mai bine să vorbim despre trufie, fiindcă mai mult sîntem biruiți de dînsa? Cel ce se află întru această patimă nu poate suferi nici un cuvînt al fratelui său, ci de aude un cuvînt se turbură şi-i zice cinci sau zece cuvinte pentru unul, iar după ce încetează războiul, stă socotind pentru ce să-i zică acela ceea ce i-a zis, se scîrbeşte asupră-i şi, cuprins fiind de pizmă, îi pare rău că nu i-a zis şi mai multe decît cele ce i-a grăit; găseşte cuvinte şi mai amare ca să-i răspundă şi zice: „Fiindcă nu i-am zis cutare vorbă, pentru ce să-mi zică el aceasta? Deci am să-i zic şi eu aceasta.” Mereu se luptă cu acest fel de cuget, nepotolindu-şi mînia. Aceasta este o stare a răutății din îndelungat obicei întărită. Dumnezeu să ne izbăvească de acest fel de răutate: că o stare ca aceasta este hotărîtă de munca iadului, fiindcă păcatul ce se face cu neîncetată lucrare este osîndit muncii celei veşnice. Unul ca acesta de va vrea

să se îndrepteze, nu poate singur să-şi biruiască patima sa de nu va avea ajutorul Sfinţilor. Drept aceea se cade să ne nevoim a dezrădăcina patimile înainte de a le obişnui. Este un altul care, de asemenea, auzind un cuvînt, se turbură şi zice şi el cinci sau zece pentru unul şi se scîrbeşte asemenea celui dintîi că nu i-a zis şi altele mai rele şi ţine şi mînie, dar puţine zile şi apoi se întoarce; unul ţine numai o zi mînie şi se împacă, iar un altul îndată se turbură, ocărăşte, zice cîte îi vine la gură, dar iarăşi în grabă se potoleşte şi se linişteşte. Toţi aceştia, ca şi cei dintîi, cîtă vreme sînt cuprinşi de aceste porniri, sînt în osîndă de muncă (asemenea celor ce se află făcînd păcatul, cum am zis mai sus), dar cu oarecare deosebire între ei.

Să spunem şi despre cei ce încetează patima. Unul aude un cuvînt şi se întristează întru sine şi se scîrbeşte, nu pentru că a fost necinstit, ci pentru că n-a suferit. Altul, măcar că e biruit de greutatea patimii, însă nu lenevindu-se, ci silindu-se şi ostenindu-se. Altul, nevrînd să răspundă cuvînt, este răpit de obicei. Altul se nevoieşte ca nici să nu grăiască cuvînt prost, dar se întristează pentru că a fost necinstit, însă se defăima pe sine pentru ce să se mîhnească şi-i pare rău de aceasta. Iată, aceştia sînt dintre acei ce se sîrguiesc să înceteze patima, dar se află încă în frica primejdiei, măcar că şi între dînşii este deosebire (adică cel ce este biruit ostenindu-se, iar nu lenevindu-se, cel ce este răpit de obicei şi cel ce se osîndeşte pe sine că n-a suferit ocara cu mulţumită); şi mai mare deosebire au decît cei ce se află întru lucrarea păcatului, căci toţi aceştia despre care am zis mai sus, sînt dintre acei ce se silesc să înceteze patima, fiindcă nu voiesc să facă rău, ci se întristează. Pentru care şi zic Părinţii. Că tot lucrul pe care nu-l voieşte sufletul nu ţine multă vreme. Însă au datoria să se cerceteze pe sine dacă nu cumva, deşi nu răsplătesc pentru ceea ce au pătimit, dar poate cu altceva se împotrivesc şi de aceea se biruiesc şi se rănesc. Sînt şi unii care se sîrguiesc să înceteze vreo patimă, însă pentru altă patimă: ca cel ce tace şi nu răspunde din trufie sau din plăcerea oamenilor sau din altă patimă oarecare: aceştia vor să tămăduiască răutatea cu altă răutate. Pentru aceasta Avva Pimen a zis că niciodată vicleşugul nu strică pe vicleşug. Aceştia se numără cu cei ce lucrează păcatul şi în zadar se înşeală pe sineşi.

Acum să grăim şi despre cei ce dezrădăcinează patima. Este unul care se bucură dacă va fi necinstit, însă ca să aibă plată. Unul ca acesta este dintre cei ce dezrădăcinează patima, dar nu cu cunoştinţă. Altul se bucură fiind batjocorit, însă pentru că se socoteşte vrednic a fi batjocorit şi cum că el este vinovat. Acesta dezrădăcinează patima cu pricepere. Căci a fi necinstit şi a te învinui pe sineţi şi a primi cele ce ţi se întîmplă ca şi cum ţi s-ar cuveni, cuminte faci lucrul: căci tot cel ce se roagă lui Dumnezeu să-i dea smerenie trebuie să ştie că aceasta este ceea ce cere, adică să-i vină vreo necinste. Şi, cînd va fi batjocorit de cineva, se cuvine ca şi el însuşi pe sine să se defăimeze şi să se necinstească în gîndul său. Este şi altul mai cu înaltă înţelepciune, care nu numai că se bucură cînd este batjocorit de cineva şi se socoteşte vinovat, ci se întristează şi-i pare rău pentru ce să fie el pricină de tulburare celui ce l-a ocărît. Dumnezeu să ne învrednicească de această stare.

Vedeţi cîtă lăţime au aceste trei stări? Deci fiecare dintre noi, precum am zis, să vedem în ce stare sîntem. Dacă săvîrşeşte cineva cele ale patimii sale din voie sau nu voieşte să facă rău, dar, fiind biruit de obicei şi răpindu-se, îl face şi apoi îndată se scîrbeşte şi se întristează că a greşit; sau dacă se nevoieşte să înceteze patima cu priceperea sau cu altă patimă, precum am zis că este atunci cînd cineva tace din trufie sau din plăcerea oamenilor sau pentru vreun cuget omenesc sau a început a dezrădăcina patima şi o dezrădăcinează cu pricepere. Fiecare să ştie unde se află şi la ce milă de loc a ajuns: că nu numai în toate zilele se cuvine să ne cercetăm pe noi, ci şi într-un an să facem cercare şi într-o săptămînă să ne ispitim şi întru o lună să iscodim starea noastră şi să zicem: „În săptămînă cealaltă nu eram îngreuiat de cutare patimă, oare acum cum mă aflu?” Şi iar: „Anul trecut eram biruit de cutare patimă, oare acum cum sînt?” Şi aşa să ne cercetăm de am sporit ceva sau tot în aceeaşi stare ne aflăm sau spre mai rău mergem. Dumnezeu să ne învrednicească ca, dacă nu vom dezrădăcina deodată de tot patima, măcar să ne oprim de la lucrarea păcatului şi să încetăm patima. În adevăr, greu lucru este a se afla cineva făptuind păcatul şi nesilindu-se să oprească patima. Să vă spun cum se aseamănă aceste trei stări, ca să pricepeţi. Cel ce face păcatul se aseamănă cu cel ce fiind săgetat de vrăjmaşi, el însuşi cu mîna sa împinge săgeata în inima sa. Cel ce opreşte patima se aseamănă cu cel ce este săgetat de vrăjmaşi, însă, fiind îmbrăcat cu cămaşă de fier, nu-l pătrunde săgeata. Iar cel ce dezrădăcinează patima se aseamănă cu cel ce prinde săgeţile vrăjmaşului său şi le frînge sau le aruncă înapoi în inima vrăjmaşului său, precum zice psalmul: sabia lor să intre în inima lor, iar arcurile lor să se sfărîme. Deci, fraţilor, şi noi să ne silim şi, de nu putem să întoarcem sabia lor în inima lor, măcar să nu primim săgeţile lor şi să le înfigem noi înşine în inima noastră; ci să ne îmbrăcăm în cămaşa de fier a smereniei ca să nu fim răniţi de vrăjmaşul, [...]

Cuvîntul 11

Să tăiem patimile degrabă pînă nu ne obişnuim cu ele

[...] Cu adevărat va veni vremea să căutăm un ceas al vremii acesteia şi să nu-l găsim. Oare cîţi doresc să asculte cuvîntul lui Dumnezeu şi nu se învrednicesc? Iar noi auzind atîtea învăţături, nu le băgăm în seamă ca să ne sîrguim. Dumnezeu ştie cît mă mir de nesimţirea sufletelor noastre: că, putînd să ne mîntuim, noi nu voim. Putem să ne tăiem patimile noastre cît sînt mici şi nu ne silim, ci le lăsăm de se întemeiază şi se întăresc asupra noastră, poate pentru ca să ne ostenim pe urmă foarte mult şi să nu putem să le tăiem. Că, precum v-am zis de multe ori, alta este a dezrădăcina o buruiană mică, care lesne se smulge şi alta este a dezrădăcina un copac mare întemeiat. [...]

Drept aceea, să ne silim, fraţilor, ca să cîştigăm milă. Părinţii au zis că trebuie să-şi curăţească cineva ştiinţa în tot ceasul, cercetîndu-se seara cum a petrecut ziua, iar dimineaţa cum a petrecut noaptea şi să arate pocăinţă către Dumnezeu pentru tot ce a greşit. Iar noi, cei ce sîntem mai mult greşiţi, se cuvine a nu aştepta pînă seara, ci să ne cercetăm şi la al şaselea ceas din zi cum am petrecut şi ce am greşit şi să ne iscodim pe noi, nu cumva am zis vreun cuvînt spre sminteala vecinului nostru? Oare nu am văzut pe fratele meu făcînd ceva şi l-am osîndit sau m-am scîrbit de el sau l-am grăit de rău? [...] Dar să venim iarăşi la cuvîntul ce vi-l grăiam ca să vă cercetaţi cum aţi trecut ziua şi noaptea. Dacă aţi stat la biserică cu luare aminte şi cu gîndul la rugăciune sau vi s-au robit cugetele voastre de rele; dacă aţi ascultat citirile cu înţelegere sau, lăsînd slujba, aţi ieşit afară din biserică şi v-aţi netrebnicit în zadar. Aşa, dacă se va cerceta cineva pe sine în toate zilele şi dacă se va sîrgui să se întoarcă spre pocăinţă din cele ce a greşit şi se va sili să se îndrepte, începe a-şi împuţina răutatea de la nouă la opt. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporind spre bine puţin cîte puţin, nu lasă patimile să se înrădăcineze; că de nu se va sili cineva în acest chip să stîrpească o patimă înainte de a se înrădăcina, ajunge la marea primejdie a obişnuinţei celei rele, încît (precum v-am zis) de va vrea să se pocăiască, nu mai poate singur să biruiască patima, de nu va avea de ajutor pe cineva dintre Sfinţi [...] Credeţi-mă, fraţilor, că de va fi cineva cuprins numai de o patimă obişnuită, fie cît de mică, aceea singură îl poate osîndi la munca cea veşnică. Şi, de ar face cineva zece fapte bune şi numai o răutate obişnuită să aibă, acea una care se face din obiceiul cel rău, biruieşte pe cele zece bune. După cum un vultur, de va scăpa tot trupul lui din cursă şi numai de o unghie va fi prins, din pricina acestei mici părticele a trupului lui nu-i foloseşte cealaltă putere, ci, oricînd va vrea, merge vînătorul şi-l prinde. Aşa este şi cu sufletul. Numai cu o patimă de se va fi obişnuit, ori în ce ceas va vrea diavolul îl biruieşte, căci prin acea patimă îl are în mîinile lui. De aceea vă zic pururi: nu lăsaţi vreo patimă să se înrădăcineze în voi, ci vă nevoiţi, rugîndu-vă lui Dumnezeu noaptea şi ziua să nu cădeţi în ispită. Chiar de vom fi şi biruiţi vreodată, ca nişte oameni, şi vom cădea în vreo greşeală, să ne sîrguim a ne pocăi îndată, să o părăsim şi să plîngem înaintea lui Dumnezeu pentru ea şi să priveghem ca să nu mai cădem. Iar Dumnezeu, văzînd cugetul nostru cel bun, smerenia şi pocăinţa noastră, ne va da mînă de ajutor şi va face milă şi cu noi. [...]

Cuvîntul 12

Pentru frica de muncile cele viitoare şi ca cel ce vrea să se mîntuiască să nu se lenevească niciodată de mîntuirea lui

[...] Deci acum vă zic şi vouă, fraţilor, că nu trebuie să se întristeze cineva, orice i s-ar întîmpla, ci toate, precum am zis, să le socotească că sunt din pronia lui Dumnezeu şi să se odihnească: pentru că sînt unii care aşa de mult se întristează la scîrbele ce li se întîmplă încît se deznădăjduiesc şi de viaţa lor şi doresc să moară, numai să scape.

Şi pătimesc aceasta nu din altă pricină, decît numai din slăbiciunea sufletului lor şi din multă nepricepere, neştiind ce nevoie mare şi înfricoşată are sufletul cînd iese din trup. Iar a fi pedepsiţi în această lume este o mare iubire de oameni a lui Dumnezeu. Însă noi, neştiind cele mai înfricoşate, vedem aceste ce se fac aici şi ni se par grele, dar nu este aşa. Nu ştiţi ce zice la Pateric? Un frate mult silitor a întrebat pe un bătrîn, zicînd: „Părinte, pentru ce sufletul meu doreşte moarte?.” Şi-i zise lui bătrînul: „Pentru ca să scape de mîhniri de aici, neştiind că scîrba cea viitoare este fără de asemănare mai rea decît aceasta de aici.” Altul, de asemenea, a întrebat pe un bătrîn: „Stăpîne,

care să fie pricina că mă cuprinde trîndăvia şezînd în chilia mea?." Şi-i zise lui bătrînul: „Pentru că n-ai gustat pînă acum încă nici odihna viitoare, nici munca, pentru că de le-ai fi putut simţi pe acestea bine, măcar de-ar fi chilia ta plină de viermi, încît pînă la gît să fii cuprins de ei, ai face mare sîrguire şi nu te-ai lenevi, nici nu te-ai birui de somnul trîndăviei." Aşa de mult erau îngrijorați bătrînii pentru mîntuirea lor, iar noi dormind voim să ne mîntuim. Pentru aceea ne îngreuiem la scîrbele ce ni se întîmplă, de unde s-ar cădea mai degrabă să mulţumim lui Dumnezeu şi să ne fericim că ne-a învrednicit a fi pedepsiți puțintel, pentru ca să aflăm odihna cea adevărată. [...] Aşa şi în sufletul trîndav se fac mărăcini, adică patimi, pe care vrînd cineva să le curățească, trebuie să taie din rădăcină pofta cea veche şi obiceiurile cele înrădăcinate; că nu este alt lucru mai rău decît năravul cel rău. Pentru care zice şi marele Vasile: „Cu anevoie poate cineva birui obiceiul său cel rău, fiindcă un nărav ce s-a întărit de multă vreme, are putere ca o fire." Pentru aceea trebuie să tai, precum am zis, întîi obiceiurile cele rele şi patimile, ca şi pricinile lor care sînt ca nişte rădăcini. De nu se vor usca rădăcinile acelor obiceiuri, lesne odrăslesc iarăşi ca mărăcinii; că sînt unele patimi, care nimic nu pot lucra, dacă vei tăia pricina lor din care se ațîță, precum zavistia singură nu este nimic, dar are pricină şi rădăcină slava deşartă, fiindcă vrînd cineva să fie slăvit, urăşte pe cel ce este slăvit şi cinstit. Tot aşa şi mînia are multe pricini, dar mai vîrtos se naşte din iubirea poftelor trupeşti. Aceasta ne aduce aminte şi Evagrie, spunîndu-ne despre un oarecare sfînt, că zice: Pentru aceea fug eu de poftele trupeşti, ca să pot tăia pricinile mîniei. Şi toți Părinții zic că fiecare patimă se naşte din aceste trei: din trufie, din iubirea de argint şi din iubirea poftelor trupeşti care (cum de multe ori v-am spus) este curvia şi lăcomia. Pentru aceasta trebuie a tăia nu numai patimile ci şi pricinile lor şi a ne îndrepta prin pocăință şi plîngere. Şi apoi să începi a semăna sămînța bună, adică lucrarea faptelor celor bune.

[...] Drept aceea, tot cel ce voieşte să se mîntuiască, trebuie nu numai de răutate să se lase, ci să facă şi bine, precum zice Psalmistul: „Fereşte-te de rău şi fă bine." Adică, de pildă, are cineva obiceiul să facă nedreptate? Trebuie nu numai să nu facă strîmbătate, ci să facă şi dreptate; este curvar şi lacom ori bețiv? Nu numai să le părăsească pe acestea, ci să se silească să cîştige şi înfrînarea. De este mînios, nu numai să contenească mînia, ci să dobîndească şi blîndețe; de se mîndreşte, nu numai să nu se mai mîndrească, ci să se şi smerească. Aceasta însemnează: „Fereşte-te de rău şi fă binele." Căci oricărei patimi rele se împotriveşte o faptă bună: mîndriei - smerenia; lăcomiei - înfrînarea poftei; osîndirii - răbdarea; mîniei - blîndețea; urîciunii - dragostea. Asemenea şi celorlalte patimi li se împotrivesc fapte bune. Deci, precum scoțînd faptele cele bune, am băgat patimi în sufletul nostru, tot aşa trebuie să ne nevoim nu numai să scoatem de la noi patimile, ci în locul lor înlăuntrul nostru să sădim faptele cele bune, pe care le avem din fire, date de Dumnezeu. [...] Aşa şi omul, după ce va scăpa din toate cele ce am zis, nici atunci nu trebuie să fie fără grijă. Că se întîmplă la urma tuturor acestora, că află diavolul ceva şi-l înşeală sau cu îndreptare, sau cu mîndrie, sau aducîndu-i gînduri de necredință. Şi nu numai că pierde toate ostenelile sale, ci îl face să se depărteze şi de la Dumnezeu. Şi ceea ce n-a putut să-i facă cu lucrul îi face cu un gînd rău; căci se întîmplă cîteodată că şi numai un gînd rău de-l va primi cineva, să-l îndepărteze de Dumnezeu. De aceea vă zic pe scurt: cel ce se nevoieşte să se mîntuiască nu trebuie să fie fără de grijă pînă la moarte. [...]

Cuvîntul 13

Pentru ca să suferim ispitele cu mulțumită şi fără tulburare

[…]Aşa este şi la ispite: de le va suferi cineva cu răbdare şi smerenie, le trece fără stricăciune, iar de se vor împotrivi şi turbura, găsind pricină la orice şi pe sine se turbură, şi ispita o adaugă. Şi în loc să se folosească, mai mult se păgubesc: că ispitele mult folosesc pe cei ce le îndură fără turburare. Chiar dacă am fi supărați de vreo patimă, tot nu trebuie să ne turburăm, că cine se tulbură de supărarea patimii, nu o pătimeşte din altceva decît din nebunie şi mîndrie; pentru că nu-şi cunoaşte starea sa şi nici nu vrea să se ostenească, precum zic Părinții. Iar pricina că nu sporim aceasta este că nu ne ştim puterile noastre, nici nu avem răbdare la ceea ce începem, ci fără osteneală vrem să cîştigăm faptele bune. Dar pentru ce te turburi, o, păcătosule, fiind supărat de păcat? Pentru ce te sperii? Dacă l-ai făcut, îl ai, pentru aceea te turbură; arvuna păcatului o ai în tine, de ce zici: „La ce mă supără?" Decît să cîrteşti, mai bine rabdă, nevoieşte-te, roagă-te lui Dumnezeu ca să te izbăvească. Fraților, nu este cu putință să nu aibă scîrba păcatului cel ce îl face. Şi Avva Sisoe a zis: „Lucrurile păcatului avîndu-le întru noi, păcatul nu se depărtează"; dă-i arvuna ce ai luat-o şi aşa o să scapi. Lucrurile păcatului nu sînt altceva decît pricinile care îndeamnă spre păcătuire. Iar arvună - unirea cu dulceața păcatului. Deci, atîta vreme cît nu ne vom izbăvi de acestea, e cu neputință a nu fi robiți de gînduri rele, care ne silesc să facem păcatul şi nevrînd noi, fiindcă de la început, de voie, neam dat în mîinile lor. [...]

Cuvîntul 14

Pentru săvîrşirea şi alcătuirea faptelor celor bune ale sufletului

[...] Meşter destoinic este acela care face faptele bune cu înțelepciune. Că se întîmplă de face cineva o faptă bună, dar, fiindcă nu a făcut-o cu cuget bun, o pierde, ba de multe ori nici nu o poate săvîrşi, ce zideşte azi, surpă mîine, puind o piatră şi scoțînd două. Cum am zice de pildă: vine un frate şi-ți zice cuvînt de mîhnire sau de turburare şi taci şi-i faci metanie; iată, ai pus o piatră. Apoi mergi şi spui altui frate: „Cutare m-a ocărît şi mi-a zis cutare cuvînt, iar eu nu numai că am tăcut, dar i-am făcut şi metanie." Iată că ai pus o piatră, dar ai scos două, căci te-ai fălit. Sau face cineva metanie unui frate din fățărnicie. Această smerenie, fiindcă se face din fățărnicie, nu foloseşte, înseamnă a pune o piatră şi iar a o scoate. Iar cel ce face metanie cu pricepere, convins că el a greşit şi numai el este vinovat, zidirea acestuia este bună. Iarăşi, altul are tăcere, dar nu pricepere, pentru că socoteşte că face bine. Iar cel ce se socoteşte nevrednic să grăiască, acela tace cu pricepere, precum au zis Părinții. Un altul se socoteşte pe sine întru nimic, însă cugetă că face lucru mare, că se smereşte adică, neştiind că nu este nimic aceasta, fiindcă nu o face cu pricepere. Iar a se micşora pe sine cu pricepere înseamnă a se socoti mai mişel decît toți, a se numi om de nimic, defăimîndu-se că nu este vrednic nici a se număra printre oameni. Precum a făcut Moise Arapul zicîndu-şi: „O, piele neagră şi încărbunită, tu nu eşti om, de ce te amesteci cu oamenii?." Altul slujeşte unui bolnav şi socoteşte că slujeşte ca să aibă plată. Iată nici acesta nu este cu minte, pentru că, de i se va întîmplă vreo întristare, îndată părăseşte lucrul înainte de a-l fi terminat, fiindcă o face cu o anumită socoteală. Iar cel ce slujeşte cu minte slujeşte ca să cîştige milosîrdie şi îndurare de milostivire. Unul ca acesta, orice i s-ar întîmplă, fie din afară, fie că însuşi bolnavul s-ar porni spre dînsul, suferă fără turburare, avînd multă luare aminte în cugetul său, ştiind că mai mult îi foloseşte lui bolnavul cu aceasta, decît el bolnavului. Şi cu această bună cugetare se uşurează şi de patimi, se izbăveşte şi de război. Că eu am văzut un frate ce se lupta foarte tare de pofte şi, fiindcă slujea cu pricepere unui bolnav de dezinterie, s-a mîntuit de război. Spune şi Evagrie despre un bătrîn mare că a izbăvit pe un frate de nălucirile ce vedea noaptea poruncindu-i să postească şi să slujească unui bolnav. Fiind întrebat bătrînul despre aceasta, zicea că acest fel de patimi nu se potolesc cu altceva decît cu milosîrdia. De se va pustnici cineva din trufie sau cu cuget înalt, că adică face faptă bună, unul ca acesta nu se nevoieşte cu pricepere. De aceea, din te miri ce începe a se scîrbi asupra fratelui său şi a-l urî, cugetînd în sine că este ceva. Acesta cu osîndirea fratelui său nu numai că pune o piatră şi scoate două, ci este în primejdie a surpa toată zidirea. Iar cel ce se osteneşte cu ştiință nu socoteşte că face o faptă bună, nici nu vrea să fie lăudat ca un sîrguitor, ci se sileşte prin înfrînare să scape de patimi şi, izbăvindu-se de dînsele, se smereşte mai mult, temîndu-se totdeauna de căderea în trufie. Pentru aceasta zic Părinții: „Calea smereniei sînt ostenelile trupeşti, care se fac cu pricepere." În scurt, orice faptă bună nu trebuie făcută cu alt cuget, decît ca să o cîştigi şi să o deprinzi. Unul ca acesta poate fi socotit, precum am zis, meşter şi zidar bun, care poate să zidească casă temeinică. Deci cel ce vrea să ajungă la această bună stare, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu trebuie să zică: „Sînt mari faptele cele bune, cum putem să le săvîrşim?", pentru că cel ce zice acestea, sau nu nădăjduieşte la ajutorul lui Dumnezeu, sau se leneveşte a se ruga pentru vreun bine. Ce faptă bună vreți să o cercetăm ca să vedem că de noi depinde dacă vrem s-o facem? Scris este să iubeşti pe aproapele tău ca însuți pe tine. Să nu zici: „Cum pot să mă îngrijesc de scîrbele lui ca de ale mele? Şi mai vîrtos de cele ascunse în inima lui, pe care nici nu le văd, nici nu le aud ca pe ale mele?"

Nu-ți lăsa mintea să cugete la acestea, nici nu gîndi că fapta bună este grea şi cu anevoie de făcut, ci caută întîi să crezi în Dumnezeu şi pune început bun; descopere-ți cugetul şi silința ta Celui Preaînalt şi vei vedea ajutorul lui Dumnezeu, spre lesnirea săvîrşirii acelei fapte bune. Însă lucrul peste putință şi fără rînduială să nu încerci nici a începe. De pildă: de ar fi o scară cu un capăt pe pămînt şi cu celălalt în cer, iar tu stînd în mijlocul ei ai zice: „Cum să zbor de la pămînt şi să mă aflu tocmai în vîrful scării?" Acest lucru nu-i cu putință şi nici Dumnezeu nu-l cere de la tine. Ci deocamdată stai pe loc, silindu-te să nu te pogori jos. Adică nu face întîi rău vecinului, nu-l ocărî, nu-l grăi de rău, nu te scîrbi de el, nu-l necinsti şi după ce te vei deprinde cu acestea, începe a-ți fi milă de dînsul, a-l mîngîia cu cuvîntul, apoi să-l şi ajutorezi la vreo lipsă ce va avea. În acest chip, cîte o treaptă suindu-te, ajungi cu ajutorul lui Dumnezeu la vîrful scării. Că, ajutînd vecinului tău cîte puțin, începi să iubeşti şi binele lui ca şi cum ar fi al tău şi folosul lui ca al tău. Aşa se împlineşte porunca care zice să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine. [...] Plăcut este cînd face cineva milostenie fără nici un gînd omenesc, ci numai din bunătatea însăşi, din milostivirea însăşi, atunci cînd este plăcut. Iar desăvîrşire este cînd face cineva milostenie sau orice altă faptă bună fără îndoială, fără pregetare, fără greutate, ci din toată puterea, cu toată voia şi cu atîta dragoste, încît socoteşte că el se foloseşte din acea facere de bine şi nu că pe altul foloseşte, iar dînd milostenie se bucură ca şi cînd ar lua, iar nu ar da el. Atunci

se socoteşte că face voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută şi deplină. Aceasta înseamnă a face poruncile lui Dumnezeu cu pricepere. Negreşit, nu este faptă mai bună ca milostenia, căci aceasta singură poate mîntui pe om, precum zice Proorocul: „Mîntuirea sufletului este bogăția omului.” Şi iarăşi în alt loc: „Cu milostenia şterge-ți păcatele tale.” Însuşi Domnul a zis: „Fiți milostivi, că şi Tatăl vostru cel ceresc este milostiv.” N-a zis: „Postiți, precum posteşte şi Tatăl vostru cel ceresc”, nici n-a zis: „Fiți curați, precum şi Tatăl vostru este curat”, ci zice: „Fiți milostivi, precum şi Tatăl vostru cel ceresc este milostiv.” Pentru că numai această faptă bună se aseamănă cu Dumnezeu. Încă şi în Sfînta Evanghelie unde arată despre a doua venire a Domnului, numai pentru milostenie şi nemilostivire arată. Cu toate acestea, şi aceasta se cuvine să o facem cu pricepere, că scopul milosteniei este de multe feluri. Unul face milostenie ca să i se îndestuleze țarina cu bogată roadă şi Dumnezeu îi blagosloveşte țarina şi nu iese din scopul lui; altul face milostenia ca să nu i se primejduiască corabia şi Dumnezeu o păzeşte; altul pentru sănătatea copiilor lui şi Dumnezeu îi împlineşte cererea; altul face numai ca să fie slăvit şi Dumnezeu nu-i trece cu vederea facerea lui de bine şi-l cinsteşte. Şi orice voieşte fiecare îi dă (cînd ştie că nu i se păgubeşte sufletul din aceasta). Dar aceştia toți şi-au luat plata lor şi cu nimic nu le este dator Dumnezeu, fiindcă şi scopul lor n-a fost pentru folosul cel viitor al sufletului, ci pentru acest vremelnic şi fiindcă fiecare din cei de mai sus şi-au luat plata pentru milostenia făcută, Dumnezeu nu le mai este cu nimic dator. Este şi unul care face milostenie numai ca să scape din munca veşnică. Acesta numai pentru sufletul său a făcut binele, însă nu este precum vrea Dumnezeu, căci încă nu se află în starea fiului, ci ca un argat slujeşte stăpînului său ca să ia simbrie şi să cîştige. Aşa face şi acesta, ca să ia plată de la Dumnezeu. Căci trei sînt stările din care facem binele, precum zice marele Vasile, după cum v-am mai spus şi altă dată: starea slugilor, cînd facem bunătatea temîndu-ne de Dumnezeu şi de muncă; starea argaților cînd o facem cu nădejde de plată; sau, cînd o facem pentru însuşi binele şi pentru dragostea de Dumnezeu, atunci sîntem în starea fiilor, căci fiul nu face voia părintelui său de frică şi nici ca să aibă plată de la el, ci iubindu-l se sileşte să-l cinstească şi să-l odihnească pentru ca să-l veselească. Aşadar sîntem datori să facem milostenie pentru însuşi acest bine, fiindu-ne milă unul de altul ca de nişte mădulare ale noastre; să facem bine altuia ca şi cum noi înşine am fi ajutați de el şi aşa să dăm, ca şi cum noi am lua de la acela. Aceasta este milostenia ce se face cu pricepere. Atunci ne aflăm în starea fiului, precum am zis. Să nu zică cineva că: „Eu sînt sărac şi n-am cu ce să fac milostenie”; că, de nu poți da cît bogații aceia de care scrie Sfînta Evanghelie, dă măcar doi bănuți, ca femeia aceea văduvă şi săracă, şi Dumnezeu îi primeşte de la tine mai mult decît darurile acelora, iar de nu ai nici atît, milostiveşte-te spre vecinul tău şi-l ajută măcar cu lucrul. Nu poți nici aceasta? Mîngîie pe fratele tău cu cuvîntul. Nu poți nici cu aceasta să-l ajuți? Cel puțin cînd se va turbura fratele tău asupra ta şi se va mînia, fă milă cu dînsul şi suferă mînia lui, văzîndu-l supărat de vrăjmaşul. În loc să-i zici un cuvînt ca să-l turburi mai mult, taci şi cu aceasta miluieşti şi sufletul lui şi-l scoți de la vrăjmaşul. Asemenea, de-ți va greşi fratele, milostiveşte-te şi-i iartă greşeala, ca să iei şi tu iertare de la Dumnezeu, Care zice: „Iertați şi vi se va ierta!” Şi cu aceasta, faci milă sufletului fratelui tău, iertîndu-i greşeala cu care ți-a greşit; căci ni s-a dat putere să iertăm unul pe altul la greşale. Iată, neavînd nimic cu care să miluieşti trupul, de vei vrea, poți să miluieşti sufletul şi faci mai mare milă; căci cu cît sufletul este mai cinstit decît trupul, cu atît şi mila făcută de el este mai mare decît cea făcută trupului. În scurt, nimeni nu poate să zică că nu poate să facă milostenie, căci fiecare, după puterea lui şi după starea lui, poate face binele, numai să se silească ca ceea ce face să facă cu pricepere, precum am zis, că cel ce lucrează cu pricepere este meşter iscusit şi zideşte casa lui cu temei. Drept aceea zice şi Evanghelia, că înțelepciunea zideşte casa ei pe piatră şi nu o poate mişca nici un vînt potrivnic. [...]

Cuvîntul 15

Pentru Sfîntul şi Marele Post

[...] Deci cine va vrea să se curățească de toate păcatele de peste an întru aceste zile, întîi trebuie să se păzească de îmbuibarea hranei, căci din mîncarea cea multă, precum au zis Părinții, se naşte toată răutatea; să se ferească a nu dezlega postul decît de mare nevoie; să nu caute hrană pentru îndulcirea gîtlejului şi să nu se îngreuieze cu sațul mîncării şi al băuturii, ci să mănînce numai cît să-şi țină viața. Căci sînt două feluri de lăcomii: una, cînd cineva caută să aibă întotdeauna numai bucate bune, adică cu gust dulce şi plăcut, însă nu mănîncă mult. Unii ca aceştia, cînd mănîncă o bucată dulce după pofta lor, o mestecă multă vreme în gură, ca să prelungească gustul şi dulceața ei. Aceasta se numeşte lemarghie, adică lăcomia gîtului.

Altul este luptat de mîncare multă, nu caută bucate bune, nici nu-i pasă de plăcere, ci într-un fel le socoteşte ori bune ori rele; numai multe să fie ca să-şi umple stomacul şi să-şi umple pîntecele. Aceasta se numeşte

gastrimarghie, adică lăcomia pîntecelui. De acestea trebuie să fugim cu toată luarea aminte dacă vrem să ne curățim de păcatele noastre. Acestea nu folosesc nici trupului, ațîță şi patimile, iar celui ce le face i se socotesc drept păcat. Căci după cum împreunarea cea după lege prin cununie, la faptă este în acelaşi chip ca şi curvia, însă scopul este cel care face mare deosebire lucrului, căci acela se împreună cu muierea lui prin blagoslovenie pentru facerea de copii, iar celălalt împotriva rînduielii numai pentru ca să-şi împlinească pofta, aşa este şi la bucate: tot una este a mînca fie pentru trebuința vieții, fie pentru desfătare. Cel care face păcatul, însă, este scopul.

[...] Dar avem datoria nu numai aceasta să o păzim, ci să ne ferim şi de tot păcatul, ca să postim şi cu limba, precum postim cu pîntecele. Să fugim de grăirea de rău, de minciuni, de înjurături, de vorbe deşarte, de mînie, în scurt de tot păcatul ce se face cu limba. De asemenea să postim şi cu ochii, să nu vedem cele necuviincioase, să nu privim fără ruşine unde nu se cuvine, să nu ne uităm fără frică acolo de unde izvorăşte primejdia. Să oprim de asemenea şi mîinile şi picioarele de la toată fapta rea.

[...] Împotriva nesimțirii sufletului, frate, foloseşte citirea cea deasă a dumnezeieştilor Scripturi şi cuvintele cele de umilință ale Sfinților Părinți, aducerea aminte de Judecata cea Înfricoşată a lui Dumnezeu, de despărțirea sufletului de trup, de întîmpinarea puterilor celor înfricoşate, de faptele ce ai făcut în această scurtă şi ticăloasă viață, de răspunsul ce-l vei da cînd vei sta înaintea înfricoşatului divan al lui Hristos şi al Sfinților Lui Îngeri, fiind întrebat nu numai despre fapte, ci şi de gînduri şi de cuvîntul cel deşert. [...]

Bibliografie: Avva Dorotei, *Învățături şi scrisori de suflet folositoare,* Editura Bunavestire, Bacău, 1997

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DEPRE SLAVA DEŞARTĂ ŞI DESPRE CREŞTEREA COPIILOR

1. Cine oare a făcut ce am cerut? A rugat oare cineva pe Dumnezeu şi pentru noi, şi pentru întreg trupul Bisericii, ca să stingă focul născut din slava deşartă? Focul care a întinat tot trupul Bisericii. Focul care a despărţit trupul unic al Bisericii în multe mădulare. Focul care a sfîşiat dragostea, întocmai ca o fiară care se năpusteşte asupra unui trup frumos şi plăpînd neputincios în a se apăra, tot astfel slava deşartă şi-a înfipt dinţii ei cei pîngăriţi în trupul Bisericii, şi-a lăsat în el veninul umplîndu-l de o miasmă greoaie. Pe unele mădulare ale trupului Bisericii le-a tăiat şi le-a aruncat, pe altele le-a sfîşiat, iar pe altele le-a înghiţit. Dacă ar fi cu putinţă să se vadă lupta dintre slava deşartă şi Biserică, ai vedea o privelişte plină de jale, cu mult mai cumplită decît luptele care au loc în stadion: ai vedea trupul Bisericii întins la pămînt, iar slava deşartă biruitoare, în picioare, uitîndu-se cu mîndrie de jur-împrejur, punînd stăpînire pe cei ce se apropie, fără să le dea cumva vreodată drumul din mînă şi fără să-i cruţe. Cine din noi va pune pe fugă fiara aceasta? Este lucrul lui Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta corp la corp. Este lucrul lui Dumnezeu ca la rugăciunile noastre să trimită pe Îngerii Lui să acopere, ca prin nişte frînghii, gura obraznică şi neruşinată a slavei deşarte spre a o îndepărta. Dar Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta, va face acest lucru numai atunci cînd nu vom mai umbla după fiară, după ce ea va fi fost alungată. Dar dacă Dumnezeu îşi va trimite, la porunca Sa, Îngerii să alunge această cumplită fiară de la noi, iar noi, după ce am scăpat de ea, cu trupul încă plin de nenumărate răni, sculîndu-ne, vom merge în propriul ei culcuş şi o vom căuta iarăşi şi o vom zădărî şi o vom aţîţa spre a o scoate iarăşi din culcuşul ei, atunci Dumnezeu nu va mai avea milă de noi şi nici nu ne va mai cruţa. Căci spune Scriptura: ***Cui îi va fi milă de descîntătorul cel muşcat de şarpe şi de toţi cei ce se apropie de fiare?*** (Isus Sirah 12, 17).

2. Ce e deci de făcut? Cum vom putea scăpa de acest demon rău şi viclean? Căci cu adevărat este un demon cu înfăţişarea fermecătoare. Slava deşartă, lauda lumii, este un demon care se strecoară pe furiş în sufletul nostru sub înfăţişarea unei curtezane: este înconjurată (de jur-împrejur) cu aur; este îmbrăcată cu haine noi şi scumpe; lasă în urma ei mirosul celor mai alese parfumuri. Slava deşartă, lauda lumii, are o înfăţişare atît de frumoasă şi de strălucitoare, încît întrece în frumuseţe pe orice femeie. Mai mult, este în floarea tinereţii, încît înnebuneşte de dragoste sufletele tinerilor. Mijlocul îi este încins cu centură de aur; îşi împleteşte părul cu măiestrie în nenumărate bucle după moda persană, îşi pune în jurul capului diademă în aşa fel, încît să i se poată vedea podoaba părului; în jurul gîtului ei străluceşte lanţ de aur şi pietre preţioase. Şi astfel stă vicleanul diavol, fără rival, sub înfăţişarea unei femei foarte tinere, în faţa trecătorilor şi-şi ia aerul unei femei cuminţi şi ruşinoase. Cine, oare, dintre cei ce trec pe lîngă ea nu este atras de frumuseţea-i? Mai tîrziu, însă, după ce l-a tîrît pe bărbat în casa ei, după ce a lepădat de pe ea toate podoabele acelea, îşi arată adevărata înfăţişare: neagră, focoasă, sălbatică, întocmai ca un demon. Frică şi cutremur îl cuprinde pe nenorocitul care a încăput pe mîinile ei. Se năpusteşte asupră-i, pune stăpînire pe sufletul lui şi-i tulbură mintea. Această înfăţişare o are demonul cel viclean al slavei deşarte, al umbletului după laudele lumii. Ce pare, oare, mai frumos decît lauda lumii? Ce pare, oare, mai fermecător? Şi totuşi, dacă ne vom da seama că toate acestea nu sînt decît o nălucire, că nu sînt decît o înşelăciune şi o făţărie, nu vom fi prinşi în laţurile ei, nici nu vom cădea în mrejele înşelăciunii. Cuvintele spuse despre femeia desfrînată ai putea, pe bună dreptate, să le spui şi despre slava deşartă, despre laudele lumii. ***Miere picură de pe buzele femeii desfrînate*** (Pilde 5, 3). Nu păcătuieşti deloc spunînd despre lauda lumii aceleaşi cuvinte.

3. Slava deşartă, lauda lumii, se aseamănă cu pomii Sodomei. Aceia la înfăţişare sînt frumoşi şi din înfăţişarea lor te-ai aştepta ca şi fructele lor să fie sănătoase şi bune la gust. Dar, dacă iei în mînă o rodie sau un măr, îndată se înmoaie cînd pui degetele pe el şi, zdrobindu-se coaja care-l înveleşte, lasă să-ţi cadă în mîini praf şi cenuşă. Tot aşa-i şi cu laudele lumii, cu slava deşartă. Cînd te uiţi la ea, ţi se pare măreaţă şi grozavă, dar cînd este ţinută în mîinile noastre ne aruncă îndată sufletul în pulbere. Oricum ai privi-o, slava deşartă aşa este. Poate fi, oare, altfel? Vreţi să vă dovedesc asta? Voi începe, mai întîi, cu cele ce se petrec între oamenii care nu cunosc nici pe Dumnezeu, nici pe Hristos, cu cele ce se petrec între necredincioşi.

4. Stadionul este plin de lume. Poporul stă pe băncile aşezate în amfiteatru şi oferă o privelişte încîntătoare. Adeseori zidurile stadionului şi acoperişurile lui sînt acoperite de trupurile oamenilor. Înainte de începerea spectacolului, cînd intră în stadion bărbatul darnic, care a adunat această mulțime, îndată toți cei de acolo, ca şi cum ar fi un singur trup, se scoală în picioare, dau drumul unui singur glas, întind mîinile în sus, numindu-l purtătorul de grijă şi apărătorul întregului oraş. Apoi asemuiesc bogăția dărniciei sale cu un fluviu mare între multe alte fluvii mari şi-l compară, din pricina darurilor pe care le răspîndeşte, cu belşugul revărsat de apele Nilului. Spun că este un Nil al darurilor. Alții îl linguşesc şi mai mult; socotind că asemănarea cu Nilul este prea mică față de dărnicia lui, lasă deoparte rîurile şi mările şi-l compară cu oceanul, spunînd că este un ocean de dărnicie; pe cît de îmbelşugat este oceanul în ape, pe atît de multe sînt darurile pe care le revarsă în jurul său. Şi astfel mulțimea aceasta adunată în stadion nu lasă la o parte nici un fel de asemuire pentru a-l slăvi. Strălucitoare este înfățişarea slavei deşarte şi a laudelor lumii! Voi însă amintiți-vă de chipul tinerei prin care am înfățişat pe demonul slavei deşarte, pe care l-am acoperit de jur-împrejur cu aur şi i-am dat vîrsta unei curtezane, şi veți vedea că imaginea aceasta nu-i departe de cele ce se petrec în stadion.

5. Dar ce se petrece în stadion mai tîrziu? Darnicul nostru se pleacă şi el în fața mulțimii, mulțumindu-i prin acest gest, apoi se aşează în aplauzele şi în strigătele de „Trăiască!” ale tuturor celor de față. Fiecare dintre cei din stadion doreşte atunci să aibă parte şi el de o astfel de fericire ca şi acela şi apoi poate să şi moară. După ce a risipit mult aur şi argint, cai, haine, sclavi şi tot ce se poate da în astfel de ocazii şi după ce a deşertat multe sume de bani, mulțimea îl conduce iarăşi cu multe aclamații, dar nu atît de mulți cîți erau în stadion. În sfîrşit, acasă, ospețe îmbelşugate şi costisitoare, petrecere mare şi mare sărbătoare în ziua aceea. După-amiază, iarăşi, aceleaşi ospețe şi petreceri, şi aşa timp de două sau trei zile. Iar cînd a deşertat toate pungile cu bani şi a cheltuit nenumărați talanți de aur, atunci se vădeşte praful, cenuşa şi pulberea strigătelor de aclamații, de „Trăiască!”

6. Cînd darnicul nostru îşi face acasă socotelile şi se gîndeşte la grozavele cheltuieli pe care le-a făcut, începe să se tînguie. Atîta vreme cît se bucura de aclamații, prins de slava deşartă şi de lauda lumii ca de o beție şi mistuit el însuşi de plăcerea laudelor, nu-şi dădea deloc seama de pagubă. Cînd, însă, este singur în casă, în lăuntrul casei demonului slavei deşarte, cînd au pierit clipele de mulțumire, cînd vede că stadionul este gol de oameni, cînd vede că nu mai este nimeni care să-l aclame, cînd vede că paguba nu-i o părere, ci paguba i-a venit de pe urma risipirii banilor, atunci, da, atunci simte cenuşa slavei deşarte, simte cenuşa laudelor lumii.

7. Dacă se întîmplă, însă, să cheltuiască mai mult de cîtă avere are, şi, sărăcit deodată, cerşeşte în mijlocul pieței şi vede că nimeni din cei care-i strigau că este sprijinitorul lor nu se apropie de el şi nici nu-i întinde mîna, ba, dimpotrivă, se bucură de cele întîmplate (căci chiar atunci cînd îl aclamau le era sufletul ros de invidie şi socoteau o mîngîiere ca cel atît de plin de strălucire să ajungă mai lipsit de cinstire decît ei toți), cînd deci nimeni nu se apropie de el şi nici nu-i întinde mîna, îşi dă seama în ce stare jalnică a ajuns. Poate fi o stare mai vrednică de plîns decît aceasta? Nu este vrednică, oare, mai mult de lacrimi? Poate fi, oare, o altă stare mai cumplită?

8. Nu cunoaşteți pe nimeni care să fi ajuns într-o astfel de stare?

Şi dacă mulțimea s-ar fi mărginit numai la atîta, să nu-i întindă mîna. Dar nu, ea merge mai departe. Cei care altădată îl lăudau acum îl încarcă cu reproşuri şi spun: „De ce-a fost nebun? Pentru ce a îndrăgit slava? Pentru ce a făcut daruri curtezanelor şi bufonilor?”

Pentru ce spui astfel de cuvinte? Omule nerecunoscător, nu-l admirai tu, oare? Nu-l lăudai tu? N-ai fost tu acela care l-ai ridicat pînă la acea înălțime amețitoare prin aplauzele şi aclamațiile tale? Nu l-ai numit tu Nil de dărnicii? Nu l-ai numit tu ocean de dărnicii? Nu ți-ai pierdut toată ziua aclamîndu-l şi lăudîndu-l? Pentru ce ți-ai schimbat dintr-o dată părerea? Tocmai cînd trebuia să-l miluieşti îl acuzi şi-l judeci pentru faptele pe care altă dată le aplaudai.

Dacă pentru fapte pe care noi înşine le dezaprobăm, ne îndurerăm cînd vedem că pentru ele cineva este pedepsit, căci nu avem inimă de piatră, n-ar trebui, oare, cu atît mai mult să ne îndurerăm cînd vedem că cineva suferă nenorociri pentru fapte pe care noi înşine le-am lăudat? Tocmai acum îl dezaprobi şi îl judeci? Pentru ce, oare, nu-l dezaprobai şi nu-l acuzai atunci cînd te încînta tot ce vedeai că se petrece în stadion, cînd îți pierdeai toată ziua în stadion, lăsînd baltă treburile tale?

9. Vezi deci, de ce natură sînt faptele diavolului? Vezi de ce natură sînt fructele slavei deşarte, ale laudei lumii? Eu le-am numit praf şi cenuşă, dar văd că nu sînt numai praf şi cenuşă, ci foc şi fum. Fructele slavei deşarte şi laudele lumii nu se mărginesc numai la aceea că nu dau naştere la nici o bucurie, ci merg pînă acolo că acoperă cu nenorociri pe cel îndrăgostit de slava deşartă şi de lauda lumii. Ar putea fi într-adevăr şi cenuşă fructele slavei deşarte şi ale laudei lumii pentru aceia care cheltuiesc multe averi şi nu au nici un folos de pe urma cheltuielilor lor. Dar nu se poate spune asta pentru aceia, despre cei care suferă în afară de risipirea averilor şi nenorocirile despre care am vorbit mai sus.

10. Dar aş putea fi întrebat:

- Ce e de făcut dacă este neînsemnat fructul risipei aceleia de averi în stadion, pentru care darnicul este cinstit şi admirat de mulțime?

- Vezi bine însă, că cinstea aceasta nu e mare, deoarece, după cum am arătat adineaori, este acoperită de batjocură, este ținută de rău şi hulită.

- Ce vom spune însă, celor aplaudați şi lăudați pentru risipa lor de bani?

- Mulțimea i-a cinstit şi i-a aclamat nu pentru că-şi risipesc averile, ci pentru că nădăjduieşte ca ei să mai facă încă şi altădată astfel de risipe. Dacă le-ar mulțumi într-adevăr pentru darurile ce li s-au făcut mai înainte, atunci pentru ce îi țin de rău cînd nu mai au nimic? Pentru ce nu se mai apropie de ei, ba, dimpotrivă, îşi bat joc de ei şi-i numesc nişte oameni pierduți şi nebuni? Ai văzut deci, că slava deşartă, lauda lumii nu este altceva decît o nebunie?

11. Să lăsăm la o parte acest exemplu al slavei deşarte, al umbletului după laudele lumii, care poate fi înfăptuit numai de un om sau doi, şi să dăm un alt exemplu.

Dar poate că cineva ar întreba:

- Ce vei spune despre cei care cheltuiesc averi mari pentru desfătarea şi distrarea cetățenilor oraşelor?

- Spune-mi, te rog, ce folos au ei de pe urma acestor cheltuieli? Căci şi ei se bucură de slavă şi de aclamație o singură zi. Şi că aşa stau lucrurile se poate vedea de acolo că dacă cineva le-ar propune să aleagă între banii risipiți sau între a treia parte din ei sau cît de puțin din ei, şi auzul strigătelor de aclamație, crezi, oare, că n-ar alege cu cea mai mare bucurie cît de puțin din averea lor în locul laudelor? Ce nu pot să facă astfel de oameni ca să nu-şi piardă nişte averi atît de mari, cînd ei, pentru cîştigul unei singure parale, nu se dau în lături de la nici o poftă încărcată cu ruşine, de la nici un cuvînt ce gîlgîie de îndrăzneală şi de obrăznicie?

12. Acum trebuie să îndrept cuvîntul meu către creştinii noştri care nu voiesc să dea cît de puțin lui Hristos, Cel sărac şi lipsit de hrana de toate zilele, care nu vor să dea cît de puțin din averile lor celor săraci. Creştinii nu dau - de dragul Împărăției celei veşnice a Cerurilor - celor nevoiaşi averile lor, averi pe care oamenii lumii le împrăştie curtezanelor şi măscăricilor de dragul aplauzelor şi aclamațiilor.

13. Dar să vă dau o altă pildă de slavă deşartă. Care anume? Este vorba de slava deşartă care stă la îndemîna tuturor oamenilor spre a o urmări şi nu doar a unuia sau a doi, cum a fost cazul în pilda de mai sus. Ne bucurăm cînd ne laudă lumea chiar pentru faptele de care sîntem conştienți că nu merităm deloc să fim lăudați. Cel sărac face tot ce-i stă în putință ca să se îmbrace cu haine frumoase nu pentru altceva decît ca să fie lăudat de oameni. Adeseori, deşi poate să-şi facă singur toate treburile, îşi tocmeşte un servitor nu pentru că are nevoie de el, ci pentru ca să nu pară sărac şi lipsit de cinste prin faptul că-şi face singur treburile. Dacă ar fi altfel, spune-mi, te rog, pentru care pricină tu, care-ți faci totdeauna singur treburile tale, vrei acum să fii servit de altul? Apoi, dacă se întîmplă ca săracul să se îmbogățească, îşi cumpără mobilier de argint şi casă mare şi luxoasă. Dar şi le cumpără nu pentru că are nevoie de ele, căci, dacă şi le-ar cumpăra din pricină că are nevoie de ele ca să poată trăi, ar urma atunci ca majoritatea oamenilor să piară şi să moară. Iată ce vreau să spun: sînt lucruri necesare fără de care nu putem să trăim, de pildă, roadele pămîntului sînt de neapărată trebuință vieții şi nu poți trăi dacă pămîntul nu rodeşte. Tot de neapărată trebuință sunt, acoperirea trupului cu haine, acoperişurile şi zidurile şi încălțămintea. Acestea într-adevăr sînt de neapărată trebuință; în schimb, toate celelalte sînt de prisos şi nefolositoare. Dacă ar fi de neapărată trebuință

pentru a trăi mobilierul de argint şi casa luxoasă şi dacă nu ar fi cu putință ca un om să trăiască fără slugi, după cum nu este cu putință de trăit fără roadele pămîntului, fără haine, încălțăminte, adăpost, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că cei mai mulți oameni nu au slugi, nici case luxoase. Dacă ar fi de neapărată trebuință ca un om să se servească de vase de argint şi n-ar fi cu putință de trăit fără acestea, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că nu toată lumea are vase de argint. Dacă ai întreba cumva pe unul dintre cei care au vase de argint: „Pentru ce vrei să ai acest vas de argint? Spune-mi, te rog, pricina. La ce-ți serveşte?", nu poate să-ți spună altă pricină decît că are aceste vase de argint pentru a fi cinstit de oameni. „Le am, îți va răspunde el, ca să fiu admirat de lume, şi nu disprețuit; le ascund, însă, iarăşi ca să nu fiu pizmuit şi furat." Poate fi, oare, o nebunie mai cumplită decît aceasta? Dacă le ții în casă ca să fii lăudat şi cinstit de lume, arată-le atunci tuturor, fără deosebire. Dar, dacă te temi că poți fi pizmuit pentru că le ai, atunci este mai bine să nu le ai!

14. Îți voi vorbi încă despre o altă nebunie.

Adeseori unii oameni, chiar cînd ajung să nu mai aibă cele de neapărată trebuință pentru trai şi ajung să moară de foame, nu se despart de aceste vase de argint. Dacă i-ai întreba pentru ce nu le vînd, îți răspund: „Trebuie să-mi păstrez cinstea şi vaza!" Ce cinste, omule, ce vază? Nu vasele de argint fac cinstea şi vaza omului. Dacă ar fi aşa, atunci dreptul Ilie, Elisei şi Ioan Botezătorul ar fi fost cu totul lipsiți de cinste şi de vază, deoarece Ilie nu avea nimic mai mult decît un cojoc (4 Regi 2, 8) şi cerea cele pentru hrană de la o văduvă, săracă şi ea. Ilie ducea o viață de cerşetor; a venit la uşa femeii aceleia sărace şi a rostit cuvintele rostite de un cerşetor (3 Regi 17, 10-11). Era fără cinste şi fără vază Elisei, care a fost hrănit la fel de o femeie săracă? (4 Regi 4, 8-37). Era, oare, fără cinste şi fără vază şi Ioan Botezătorul, care nu avea nici haină şi nici o pîine măcar? (Marcu 1, 6). Există o singură necinste şi o singură lipsă de vază, aceea de a fi bogat. Cu adevărat, bogăția este o mare necinste. Bogăția dă cuiva numai slava de a fi nemilos, trîndav, molîu, îngîmfat, rîvnitor de slavă deşartă, sălbatic, îmbrăcatul hainelor frumoase nu-ți dă cinste şi vază. Dimpotrivă, ai cinste, ai vază dacă te îmbraci cu fapte bune.

15. Aud, însă, despre mulți oameni că sînt admirați pentru bogăția lor.

- Cutare, spun oamenii, are cinstea şi vaza lui. Doarme într-un pat care are tot ce-i trebuie, are multe vase de aramă, este, într-un cuvînt, un om gospodar.

Un astfel de gospodar mi-ar putea face următoarea obiecție:

- Pentru ce ne mustri pe noi, care avem numai atîta avere, cînd ar trebui să mustri pe cei care au mai multă avere decît noi?

- Pe voi vă judec cu mult mai mult decît pe ei. Dacă nu vă scutesc de învinuire şi de mustrare pe voi, care aveți o avere mai mică, cu atît mai mult pe cei care au multe şi nenumărate averi. Cinstea şi vaza cuiva nu stau în a avea o casă luxoasă şi frumoasă, nu stau în a dormi într-un pat acoperit cu cuverturi luxoase, cu perne de puf şi plăpumi de mătase şi nu stau nici în a avea o mulțime de slugi. Toate acestea sînt în afară de noi şi n-au deloc de a face cu noi înşine, cu sufletul nostru. Ceea ce se potriveşte desăvîrşit cu sufletul nostru este modestia, disprețul banilor şi averilor, disprețul slavei, nesinchiseala de cinstea dată de mulțime, puțina prețuire a tot ce-i omenesc, îmbrățişarea sărăciei, depăşirea firii omeneşti printr-o viețuire virtuoasă. Aceasta este adevărata vază, aceasta este adevărata slavă, aceasta este adevărata cinste.

Iar pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care îl punem la temelia educației copiilor noştri. Şi vă voi explica acest lucru în cele ce urmează.

16. Îndată ce s-a născut un copil, tatăl nu-şi dă toată silința ca să-i orînduiască viața şi să-i formeze caracterul, ci ca să-l împodobească şi să-l îmbrace cu haine luxoase, cusute cu fire de aur.

Pentru ce faci asta, omule? Admit ca tu să te împodobeşti cu astfel de haine. Dar pentru ce îl înveți cu ele pe copil, care încă n-a gustat din această nebunie? Pentru ce-i atîrni în jurul gîtului podoabă? Copilul n-are nevoie de aur, ci de un bun şi priceput pedagog care să-l formeze. Şi mai laşi încă să-i atîrne copilului părul pe spate ca unei fete! Prin asta, de la început chiar, slăbănogeşti pe copil şi moleşeşti tăria firii lui. De la început sădeşti în el dragostea zadarnică de bani şi-l convingi că trebuie să poftească lucruri nefolositoare. Pentru ce-i faci încă mai mare

ispita? Pentru ce îl creşti în dragostea celor materiale? Scriptura spune: ***E o ruşine pentru un bărbat dacă lasă să-i crească părul*** (1 Corinteni 11, 14). Firea n-o vrea, Dumnezeu n-a îngăduit-o, este oprită, este un obicei păgînesc. Mulți le atîrnă cercei de aur la urechi. Ar trebui ca şi fetele să se ferească de asemenea podoabe. Voi, însă, aduceți această pierzanie şi peste băieți.

17. Poate că mulți rîd de cuvintele mele ca de nişte nimicuri. Nu sînt, însă, nimicuri, ci idei de foarte mare însemnătate. Dacă o fată este crescută în casa părintească în dragostea şi patima după podoabe femeieşti, cînd va pleca din casa părinților va fi de nesuferit soțului ei şi greu de mulțumit şi mai împovărătoare decît cei care strîng impozitele. V-am mai spus şi altădată că răul nu poate fi îndreptat din lume din pricină că nici un om nu are grijă de copii, nimeni nu le vorbeşte despre feciorie, nimeni nu le spune despre curăția trupească şi sufletească, nimeni nu-i învață să disprețuiască averile şi măririle, nimeni nu le vorbeşte despre poruncile vestite în Scripturi.

18. Ce se va întîmpla cu copiii noştri dacă n-au, chiar din prima vîrstă, educatori? Dacă oamenii care au fost educați chiar de cînd s-au născut şi au fost instruiți pînă la bătrînețe nu reuşesc totuşi să ajungă oameni desăvîrşiți, cît rău nu vor săvîrşi cei care de la începutul vieții lor au fost obişnuiți să audă vorbindu-li-se numai despre lucrurile pămînteşti? În vremea noastră fiecare părinte îşi dă toată silința să instruiască pe copiii lui în meserii, în arte, în ştiință, în oratorie, dar nici unul nu se interesează cît de puțin să educe sufletul lor.

19. Nu încetez de a vă ruga, de a vă ruga cu lacrimi, şi a vă cere ca, înainte de toate celelalte, să dați copiilor voştri o bună educație. Dacă-ți iubeşti copilul, arat-o prin educația ce i-o dai. De altfel, ai şi răsplată. Ascultă ce spune Pavel: ***... dacă vor stărui, cu înțelepciune, în credință, în dragoste şi în sfințenie*** (1 Timotei 2, 15). Dacă ai nenumărate păcate adunate în conştiința ta, atunci născoceşte o iertare a păcatelor tale, şi anume: creşte un atlet pentru Hristos. Prin aceste cuvinte nu-ți spun: „Nu-l lăsa să se căsătorească. Trimite-l în pustie. Pregăteşte-l să îmbrățişeze viața monahilor.” Nu-ți spun asta! Aş vrea negreşit şi aş dori ca toți să îmbrățişeze viața monahală, dar nu silesc pe nimeni, pentru că o astfel de viață pare prea greu de purtat. Creşte un atlet pentru Hristos! Învață-ți copilul din prima vîrstă să trăiască cu evlavie în lume!

20. Dacă vei întipări în sufletul lui încă fraged învățăturile cele bune, nimeni nu va putea să i le desprindă; ele se întăresc ca şi sigiliul aplicat pe ceară. Copilul, cînd e mic, tremură, se teme şi are respect şi de chipul tău, şi de cuvintele tale, şi de tot ce faci. Întrebuințează cum trebuie superioritatea ta. Tu eşti cel dintîi care te vei bucura de bunătăți dacă ai un copil bun şi, apoi, Dumnezeu. Prin educarea copilului tău lucrezi pentru tine însuți.

21. Se spune că mărgăritarele, îndată după prinderea lor, au înfățişarea unei picături de apă. Dacă cel care pescuieşte perla este un om iscusit, pune picătura în palmă şi mişcă podul palmei întorcînd picătura pînă ce se rotunjeşte exact şi o face foarte rotundă şi tare; după ce i s-a dat această formă, nu mai este cu putință să i se mai dea alta. Ceea ce este fraged şi încă n-a căpătat o formă tare poate lua orice formă, pentru că este uşor de schimbat în altă formă; cui este tare, însă, şi a primit tăria în natura sa nu-i este uşor să iasă din natura sa şi să se schimbe în altă formă.

22. După cum pictorii lucrează cu multă grijă şi exactitate tablourile, iar sculptorii statuile, tot astfel şi fiecare tată şi mamă trebuie să-şi dea silința pentru desăvîrşirea acestor tablouri, acestor icoane minunate ale lui Dumnezeu. Pictorii, în fiecare zi, pun în fața lor tabloul şi-i dau culorile trebuitoare, sculptorii fac la fel: dau jos ce este de prisos şi adaugă ce trebuie. Tot aşa şi voi, ca nişte sculptori, întrebuințați tot timpul vostru liber spre a sculpta statui minunate lui Dumnezeu; îndepărtați ce este de prisos, adăugați ce trebuie şi uitați-vă cu grijă la ele în fiecare zi: care este darul natural al copiilor, spre a-l dezvolta, care este defectul, spre a-l îndepărta. Cu multă grijă, în primul rînd, alungați din sufletul lor desfrînarea, căci mai cu seamă dragostea trupească tulbură sufletele tinerilor. Dar mai ales, înainte de a gusta din acest fel de dragoste, învață-l să fie cumpătat, să privegheze, să se roage cu stăruință şi să-şi facă semnul crucii cînd spune sau face ceva.

23. Închipuie-ți că eşti un împărat care are sub conducerea sa un oraş: sufletul copilului. Căci, într-adevăr, sufletul este un oraş. După cum în oraş unii fură, alții fac fapte de dreptate, unii muncesc cum trebuie, iar alții fac toate de mîntuială şi la întîmplare, tot astfel şi în suflet sînt gînduri şi gînduri. Unele se luptă împotriva pornirilor neîndreptățite ale sufletului, cum sînt soldații în oraş; altele se îngrijesc de buna stare a întregii locuințe a trupului, cum sînt oamenii de stat dintr-un oraş; altele poruncesc, cum sînt conducătorii oraşului; altele povestesc lucruri de ruşine şi desfrînate, cum sînt destrăbălații din oraş; altele povestesc lucruri cuviincioase, cum sînt oamenii cumpătați

şi înţelepţi din oraş; altele iubesc o viaţă plină de moleşeală, ca femeile de la noi; altele spun prostii, ca şi copiii; unora li se porunceşte ca unor sclavi, cum sînt servitorii în oraş; altele sînt nobile, cum sînt oamenii liberi din oraş.

24. Avem deci, nevoie de legi ca să alunge gîndurile rele, să le aprobe pe cele bune şi să nu îngăduie ca gîndurile rele să pună stăpînire pe cele bune. Dacă într-un oraş n-ar fi legi care să îngrădească libertatea hoţilor, viaţa în oraş ar fi grozav de tulburată; dacă soldaţii n-ar face uz cum trebuie de puterea lor, s-ar distruge totul; dacă fiecare cetăţean şi-ar părăsi starea şi funcţia sa şi ar urmări-o pe a altuia, s-ar nimici buna rînduială din pricina lăcomiei; tot aşa este şi cu sufletul copilului.

25. Sufletul unui copil este deci, un oraş: oraş de curînd zidit şi întemeiat, oraş care are cetăţeni străini ce n-au încă experienţa nici unui lucru (astfel de cetăţeni sînt mai cu seamă uşor de format). Cei care au fost crescuţi într-un fel rău de viţuire, cum sînt bătrînii, sînt greu de schimbat, deşi nu cu neputinţă, căci, dacă vor, pot şi ei să se schimbe. Cei tineri însă, care n-au încă experienţa vieţii, vor primi cu uşurinţă legile toate.

26. Dă, aşadar, legi acestui oraş, legi înfricoşătoare şi aspre pentru cetăţenii oraşului. Fii apărătorul legilor ce se calcă. Nu-i de nici un folos să dai legi dacă nu cauţi ca aceste legi să fie puse în aplicare.

27. Dă, deci, legi! Ai multă grijă de ele. Legiuirea noastră este pentru bunul mers al întregii lumi. Astăzi construim un oraş. Cele patru simţuri să fie meterezele şi porţile oraşului, iar întreg trupul să fie ca un zid. Porţile lui sînt: ochii, limba, auzul, mirosul şi, dacă vrei, pipăitul. Prin aceste porţi intră şi ies cetăţenii acestui oraş, cu alte cuvinte, prin aceste porţi gîndurile corup sau desăvîrşesc sufletul copilului.

28. Haide deci, să venim mai întîi la prima poartă, limba: căci limba este aceea care se întrebuinţează cel mai mult. Mai înainte de toate celelalte, să-i facem uşi şi zăvoare, nu de lemn, nici de fier, ci de aur. Căci cu adevărat de aur este şi oraşul pe care-l construim. După ce acest oraş va fi gata construit, n-are să locuiască în el un om, ci însuşi împăratul tuturor. În cursul acestei lucrări veţi vedea unde vom aşeza palatul împărătesc al lui Dumnezeu. Aşadar, să facem acestei porţi uşi şi zăvoare de aur, adică din cuvintele lui Dumnezeu, după cum spune Profetul: ***Cuvintele lui Dumnezeu sînt în gura mea mai dulci decît mierea şi fagurele, mult mai de preţ decît aurul şi pietrele preţioase*** (Psalmi 118, 103; 18, 11). Să învăţăm pe copii să aibă necontenit pe buze cuvintele lui Dumnezeu, chiar şi cînd merg, să nu le aibă în chip silit, nici superficial şi nici rar, ci continuu. Uşile nu trebuie să fie acoperite numai cu foiţe de aur, dimpotrivă, să fie făcute groase şi solide, lucrate în întregime din aur; în locul pietrelor bătute pe dinafară, să aibă pietre preţioase. Zăvor al acestor uşi să fie crucea Domnului, făcut în întregime din pietre preţioase, pus de-a curmezişul la mijlocul uşilor. Dacă vom face uşi de aur atît de groase şi le vom pune zăvor, să le facem lor şi locuitori vrednici. Care sînt aceştia? Să învăţăm pe copil să rostească totdeauna cuvinte cuviincioase şi evlavioase. Să avem multă grijă să alungăm pe cetăţenii străini, ca să nu se strecoare printre locuitorii acestui oraş oameni amestecaţi şi stricaţi, adică cuvinte de insultă, de batjocură, cuvinte necugetate, de ruşine, lumeşti; pe toate acestea să le alungăm. Nimeni să nu intre prin aceste porţi. Să intre numai Împăratul (Iezechiel 44, 2). Lui şi celor ai Lui să-I fie deschisă această poartă, ca să se spună şi despre ea: ***Aceasta este poarta Domnului, iar dreptii vor intra prin ea*** (Psalmi 117, 19), precum şi cuvintele lui Pavel: ***Dacă este vreun cuvînt bun, spre zidire, să fie folositor ascultătorilor*** (Efeseni 4, 29). Gura să rostească cuvinte de mulţumire şi cîntece sfînte. Să vorbească totdeauna despre Dumnezeu şi despre filosofia cea de sus.

29. Cum va fi cu putinţă aceasta? Prin ce mijloace vom învăţa pe copii să se poarte astfel? Dacă vom supraveghea cu multă grijă toate cuvintele lor. Cu copilul, lucrul este foarte uşor. Cum? Copilul nu se luptă nici pentru bani, nici pentru măriri. Este copil încă. Nu-l preocupă nici femeia, nici grija de copii şi nici grija de casă. Cine i-ar da, deci, prilej ca să insulte şi să hulească? Cel mult dacă se ceartă cu cei de o vîrstă cu el.

30. Pune deci, numaidecît copilului lege ca să nu ocărască pe nimeni, să nu hulească pe nimeni, să nu se jure, să nu înjure, să nu se bată. Cînd îl vezi că-ţi calcă legea, pedepseşte-l, uneori printr-o căutătură aspră şi severă, alteori prin cuvinte usturătoare, iar alteori, prin cuvinte de mustrare; deşteaptă-i uneori ambiţia prin cuvinte măgulitoare de a fi mai bun decît alţii, alteori făgăduieşte-i răsplată pentru o purtare bună. Nu-l bate mereu şi fără socoteală, ca să nu-l obişnuieşti să fie crescut prin bătaie. Dacă se va obişnui să fie educat numai prin bătaie, va învăţa să disprețuiască bătaia. Iar dacă a învăţat să disprețuiască bătaia, ai stricat totul. Dimpotrivă, să se teamă de bătaie, dar să n-o primească. Să fie mişcat biciul, dar să nu cadă pe spatele copilului. Ameninţările să nu meargă pînă la faptă. Dar să nu creadă că se reduc numai la ameninţări cuvintele tale. Ameninţarea atunci este bună, cînd

este crezut că se va traduce în faptă. Căci, dacă cel ce a greşit îţi află gîndul, va dispreţui şi ameninţarea şi bătaia. Dimpotrivă, să se aştepte să fie pedepsit, dar să nu-l pedepseşti, ca să nu se stingă teama de pedeapsă, ci teama să rămînă ca un foc plin de putere ce arde de peste tot toţi spinii sau ca o cazma ascuţită ce sapă pînă în adînc. Cînd vei vedea că teama are bune rezultate, fii blînd. Firea omenească are nevoie şi de blîndeţe.

31. Învaţă pe copil să fie îngăduitor şi bun cu oamenii. Dacă-l vei vedea că înjură şi insultă pe servitor, nu trece cu vederea acest lucru, ci pedepseşte-l pe copil. Dacă ştie că nu-i este îngăduit să înjure şi să insulte sluga, cu atît mai mult nu va înjura şi insulta pe ceilalţi oameni. Închide-i gura la orice cuvînt rău şi urît. Dacă-l vei vedea că huleşte pe cineva, astupă-i gura şi îndreaptă-i limba spre propriile sale greşeli şi scăderi.

32. Sfătuieşte şi pe mamă să-i dea copilului astfel de învăţături; tot aşa şi pe pedagog, ca şi pe servitorul ce-l însoţeşte la plimbare, pentru ca toţi la un loc să-i fie paznici şi să observe ca nu cumva să iasă din gura copilului, prin uşile cele de aur, acele cuvinte urîte şi rele.

33. Să nu crezi că-ţi trebuie mult timp ca să ajungi la bune rezultate. Îţi sînt de-ajuns două luni şi ai reuşit în totul dacă de la început îl observi, îl ameninţi şi pui atît de mulţi supraveghetori. Buna lui deprindere se preface într-o a doua natură.

34. Aşadar, această poartă va ajunge o poartă vrednică de a intra prin ea Domnul numai dacă nu se vor rosti nici cuvinte de ruşine, nici cuvinte necugetate şi nici un alt cuvînt rău, ci numai cele ce se cuvin Stăpînului. Dacă cei care instruiesc pe copiii lor pentru a fi buni ostaşi, îi iau de mici şi-i învaţă să tragă cu arcul, să se îmbrace cu haine ostăşeşti, să călărească, fără ca vîrsta copiilor să le fie o piedică, cu cît mai mult trebuie ca aceia care se pregătesc pentru oastea cerească să se îmbrace cu toată această podoabă împărătească! Să fie învăţat, deci, copilul să cînte psalmi lui Dumnezeu, spre a nu-şi petrece vremea cu cîntece de ruşine şi povestiri nefolositoare.

35. Aşa să fie întărită această poartă. Să fie aleşi acei cetăţeni despre care am vorbit. Pe ceilalţi să-i omorîm înlăuntru, cum omoară albinele pe trîntori şi nu-i lasă nici să iasă afară, nici să bîzîie.

36. Să mergem acum şi la altă poartă. Care este aceasta? E aproape de cea dintîi şi se înrudeşte cu ea. Este auzul. Cetăţenii primei porţi ies dinlăuntru în afară şi nici unul nu intră prin ea; cetăţenii porţii a doua intră din afară şi nici unul nu iese prin ea. Prin urmare, se înrudesc mult cele două porţi. Dacă nu se îngăduie nici unui gînd stricat şi rău să-i calce pragurile, nu va face greutăţi nici gurii. Cel care nu aude lucruri ruşinoase sau rele nici nu rosteşte lucruri de ruşine. Dar dacă va fi larg deschisă tuturor, o va pîngări şi pe aceea şi va produce tulburare tuturor celor dinlăuntru. Poate că ar fi trebuit să spun toate aceste lucruri despre auz mai înainte, ca să astup mai dinainte intrarea.

37. Copiii să nu audă nici un cuvînt nelalocul lui, nici de la servitori, nici de la pedagog, nici de la îngrijitori. După cum plantele cînd sînt mici şi plăpînde au nevoie de mai multă îngrijire, tot astfel şi copiii. Să ne îngrijim să le luăm pedagogi buni ca să le punem o bună temelie chiar de la început şi să nu primească din fragedă vîrstă ceva rău.

38. Să n-audă copilul basme prosteşti şi băbeşti. Iată ce se spune în astfel de basme: „Cutare s-a îndrăgostit de cutare.” Sau: „Fiul împăratului şi fiica cea mai mică au făcut cutare şi cutare lucru.” Asemenea povestiri să nu audă copiii. Dimpotrivă, să audă alte povestiri, fără aluzii urîte, ci pline de multă simplitate şi curăţie. Se poate să le audă din gura servitorilor şi din gura celor ce-l însoţesc pe copil la plimbare, dar nu din gura tuturor, căci nu-i îngăduit tuturor servitorilor să se amestece în educaţia copilului. Cei care ne ajută în opera noastră trebuie să fie oameni pricepuţi, ca unii ce au să se apropie de statuia pe care o facem pentru Dumnezeu. Dacă am fi constructori şi am zidi o casă pentru un om de seamă, n-am îngădui servitorilor să se apropie fără nici un rost de construcţie. Oare n-ar fi absurd ca acum, cînd zidim un oraş şi creştem cetăţeni pentru Împăratul ceresc, să îngăduim tuturor, fără deosebire, să se amestece în lucrul nostru? Să ne luăm, deci, în ajutor numai pe acei servitori care sînt pricepuţi şi de folos. Dacă nu avem nici unul, să tocmim unul cu leafă, bărbat virtuos, şi să-i dăm mînă liberă spre a ne ajuta în opera noastră.

39. Să nu audă, deci, copilul basme prosteşti şi băbeşti. Cînd este plictisit din pricina lecţiilor, povesteşte-i istorisiri sfînte - căci sufletului îi place să audă povestiri din vechime. Povesteşte-i, făcîndu-l să-şi uite de joacă; doar tu creşti un filosof, un atlet şi un cetăţean al cerurilor.

Povesteşte-i aşa:

„La început un tată avea doi copii; ei erau fraţi.”

Opreşte-te puţin, apoi adaugă:

„Amîndoi aveau aceeaşi mamă. Unul era mai în vîrstă, celălalt mai tînăr. Cel mai în vîrstă era plugar, iar cel mai tînăr era păstor. Cel mai tînăr îşi ducea turmele sale la păscut pe cîmpii şi pe malurile mării.”

Îndulceşte povestirile ca să fie plăcute copilului, spre a nu-i obosi sufletul:

„Celălalt frate semăna ogoarele şi planta pomi. Odată s-au gîndit să cinstească prin rodul ostenelilor lor pe Dumnezeu. Păstorul a luat ce-a avut mai bun în turma lui şi l-a jertfit lui Dumnezeu.”

Nu-i cu mult mai bine să povesteşti aceste lucruri în locul povestirii neadevărate despre oile cu lîna de aur? Apoi deşteaptă interesul copilului. Poţi s-o faci prin povestire. Să nu adaugi de la tine nimic neadevărat, ci numai ceea ce-i scris în Scriptură:

„Cînd I-a adus lui Dumnezeu jertfă ce a avut mai bun în turmele sale, îndată s-a pogorît foc din cer, a răpit toată jertfa şi a dus-o la jertfelnicul cel de sus. Fratele cel mai mare n-a făcut aşa. S-a dus, şi-a oprit pe cele mai bune din roadele sale pentru sine şi a jertfit lui Dumnezeu fructe mai puţin bune. Dumnezeu nici nu S-a uitat la ele, S-a întors şi le-a lăsat să rămînă pe pămînt. Jertfa celuilalt frate, însă, a primit-o sus, la El. Aşa se întîmplă şi cu administratorii moşiilor: stăpînul cinsteşte pe cel care-i aduce roadele moşiei şi-l pofteşte în casă, iar pe altul, de care nu e mulţumit, îl lasă afară. Tot aşa s-a întîmplat şi aici. Ce a urmat după aceasta? Fratele mai mare s-a întristat, ca unul ce fusese disprețuit şi dezaprobat de Dumnezeu, şi era mîhnit. Şi Dumnezeu i-a spus lui: „Pentru ce eşti trist? Nu ştiai că aduci lui Dumnezeu darurile tale? Pentru ce M-ai insultat? Pentru ce Mi-ai jertfit roade mai puţin bune?”

Dacă vrei să vorbeşti mai simplu, spune:

„Acela neavînd ce răspunde, a stat liniştit.”

Sau, mai bine: „A tăcut.”

„După aceasta, văzînd pe fratele său mai mic i-a spus: „Hai să ieşim la cîmp”. Fratele cel mai mare, prinzînd cu viclenie pe cel mai mic, l-a omorît. Şi credea că poate să se ascundă de Dumnezeu. Dar Dumnezeu a venit la el şi i-a spus: „Unde este fratele tău?” - Nu ştiu, a răspuns el, nu sînt păzitorul fratelui meu! Atunci Dumnezeu i-a spus: Iată, sîngele fratelui tău strigă către Mine!”

Să stea alături şi mama cînd sufletul copilului este format cu astfel de povestiri; ca să-ţi ajute şi ea şi să laude cele spuse de tine.

„Ce s-a întîmplat apoi? Dumnezeu a primit în cer pe fratele ucis; deşi a murit, el trăieşte sus în cer.”

Copilul primeşte această învăţătură despre înviere. Copilul crede, chiar dacă i se spun lucruri imposibile, ca de exemplu: „Şi l-a făcut semizeu.” Copilul nu ştie ce este un semizeu, dar pricepe că trebuie să fie ceva mai mare decît omul şi îndată se minunează. Cu atît mai mult cînd va auzi despre înviere şi că sufletul lui s-a suit în cer.

Şi a luat Dumnezeu pe fratele cel mai tînăr sus; celălalt, însă, a trăit mulţi ani, dar necontenit în suferinţă, cu frică şi cu cutremur; a suferit nenumărate chinuri şi era pedepsit în fiecare zi (Facerea 4, 1-12).

Vorbeşte-i cu tărie despre pedeapsa dată lui de Dumnezeu; nu-i spune numai: „că va fi gemînd şi tremurînd pe pămînt.” Copilul nu poate pricepe ce valoare au aceste cuvinte, aşa că trebuie să-i spui:

„După cum tu, cînd stai înaintea învățătorului, eşti cuprins de spaimă, tremuri şi te temi dacă e vorba să fii bătut, tot aşa a trăit toată viața lui şi fratele mai vîrstnic, pentru că a păcătuit înaintea lui Dumnezeu.”

40. E destul atît pentru copil. Spune-i această povestire seara, în timpul cinei. Mama să-i povestească aceeaşi istorisire din nou. Apoi, după ce a auzit-o de mai multe ori, cere-i s-o povestească şi el: „Spune-mi povestirea”, ca să se simtă şi el onorat de a o povesti. Cînd va stăpîni povestirea îi vei spune şi folosul ce-l putem scoate din ea. Cu toate că sufletul copilului, care a auzit povestirea, ştie să scoată prin propriile sale puteri folosul şi învățătura din ea înainte de a i le spune tu, totuşi spune-i şi tu.

„Vezi cît de mare rău este lăcomia, cît de mare rău este să invidiezi pe fratele tău? Vezi cît de mare rău este să-ți închipui că poți să te ascunzi de Dumnezeu? El vede totul, chiar pe cele săvîrşite întru ascuns.”

Numai această învățătură dacă ai sădi în sufletul copilului, ai făcut mult şi nu mai ai nevoie de pedagog. Frica de Dumnezeu va sta necontenit lîngă copil şi negreşit îl va zgudui mai mult decît frica de orice alt pedagog.

41. Nu te mărgini la atît numai, ci ia-l de mînă şi du-l la biserică! Caută să-l duci mai cu seamă atunci cînd se citeşte această povestire. Îl vei vedea cum se bucură, cum sare în sus şi se veseleşte că ştie ceea ce toți ceilalți nu ştiu încă. O ia înaintea celui ce citeşte povestirea, recunoaşte cele citite şi-i foloseşte mult. În felul acesta povestirea se întipăreşte în mintea sa.

42. Se mai pot scoate şi alte învățături folositoare din această povestire. Învață-l deci:

„Nu trebuie să fim trişti cînd suferim ceva nedrept. Dumnezeu ne arată aceasta, chiar de la început, prin acest frate nedreptățit. Pentru că a făcut fapte plăcute înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a luat, cînd a murit, sus în cer.”

43. Cînd s-a întipărit povestirea aceasta în mintea copilului, povesteşte-i alta, tot despre doi frați, şi spune-i:

„Erau iarăşi doi frați, şi tot aşa, unul mai în vîrstă şi altul mai tînăr. Cel mai în vîrstă se ducea la vînătoare, iar cel mai tînăr stătea pe lîngă casă.”

Această povestire este cu mult mai plăcută decît cea dintîi pentru că are mai multe peripeții, şi frații erau mai în vîrstă.

„Aceşti doi frați erau şi gemeni. De cînd s-au născut, mama iubea pe cel mai mic, iar tatăl pe cel mai mare. Acesta îşi petrecea vremea mai mult pe ogoare, pe cînd cel mai tînăr stătea acasă. Odată tatăl, cînd a îmbătrînit, a spus copilului pe care-l iubea: „Pentru că am îmbătrînit, fiule, du-te şi pregăteşte-mi un vînat, adică prinde-mi o căprioară sau un iepure, adu-mi-l şi frige-l, ca să mănînc şi să te binecuvintez”. Celui mai mic nu i-a spus aşa ceva. Mama a auzit cele spuse de tatăl. A chemat pe fiul cel mai mic şi i-a spus: „Fiule, pentru că tatăl tău a poruncit fratelui tău să aducă un vînat ca să mănînce şi să-l binecuvinteze, ascultă-mă. Du-te la turmă, ia nişte iezi tineri şi frumoşi şi adu-mi-i, iar eu voi face din ei o mîncare aşa cum îi place tatălui tău. Tu îi vei duce-o ca să mănînce şi ca să te binecuvinteze”. Tatăl avea vederea slabă din pricina bătrîneții. După ce fratele cel mai tînăr a adus iezii, mama i-a gătit. A pus mîncarurile pe o tăblie şi le-a dat fiului celui mai tînăr, care le-a dus tatălui său. L-a îmbrăcat şi cu piei de capră ca să nu-l cunoască, deoarece el era fără păr, pe cînd fratele său era păros; aşa putea să-l ascundă ca să nu cunoască tatăl înlocuirea. Şi aşa l-a trimis la tatăl lui. Tatăl, închipuindu-şi că este fiul lui cel mai mare, a mîncat şi şi-a binecuvîntat fiul. Mai tîrziu, după ce dăduse binecuvîntarea, a venit şi fiul cel mai mare şi i-a dat vînatul. Cînd a aflat cele întîmplate, a început să se vaite şi să plîngă.”

44. Vezi cîte foloase se nasc din această povestire? Nu spune toată povestirea, căci vezi cîte învățături folositoare poți scoate din ea. În primul rînd copiii vor respecta şi vor cinsti mult pe părinții lor cînd văd cît de căutată este binecuvîntarea acestora. Vor prefera să ia nenumărate lovituri decît să fie blestemați de părinți. Dacă poveştile băbeşti pun atîta stăpînire pe sufletul copilului, încît îşi închipuie că sînt adevărate cele povestite, cum oare n-ar pune stăpînire pe sufletul lui şi nu l-ar umple de multă teamă, cînd i s-ar spune istorisiri cu totul adevărate?

Tot din această istorisire vei mai scoate învățătura că trebuie să disprețuim pîntecele, lăcomia pîntecelui. Povesteşte-i şi acea parte a istorisirii, că cel mai în vîrstă n-a avut nici un folos de pe urma dreptului de întîi născut, căci din pricina neînfrînării pîntecelui şi-a vîndut dreptul de întîi născut.

45. Mai tîrziu, după ce copilul a înțeles bine această povestire, îi vei cere iarăşi, în altă seară:

„Spune-mi povestirea cu cei doi frați!"

Dacă va începe să o spună pe cea cu Cain şi Abel, opreşte-l şi spune-i:

„Nu ți-o cer pe aceasta, ci pe aceea cu ceilalți doi frați, în care tatăl a dat binecuvîntarea."

Dă-i un fragment din ea, ca să-şi aducă aminte, şi nu-i spune încă numele fraților. După ce-ți va istorisi tot ce i-ai spus, continuă şi spune:

„Ascultă ce s-a mai întîmplat. Fratele cel mai în vîrstă căuta iarăşi, ca şi în povestirea de mai înainte, să omoare pe fratele său şi aştepta moartea tatălui lor. Mama a aflat de gîndul lui şi temîndu-se l-a trimis în altă parte pe fiul cel mai tînăr."

46. Deşi înaltele idei cuprinse în această istorisire depăşesc puterea de înțelegere a copilului, totuşi, cu oarecare îngăduință, pot fi vădite şi în mintea fragedă a copilului, dacă vom şti cum să exploatăm tîlcul. Deci îi vom grăi aşa:

„Acest frate a plecat şi a ajuns într-un loc unde nu avea cu el nici un om, nici servitor, nici îngrijitor, nici pedagog şi nici pe altcineva. Cînd a ajuns în acel loc, s-a rugat şi a zis: «Doamne, dă-mi pîine şi îmbrăcăminte şi mîntuieşte-mă!» După ce a rostit aceste cuvinte, de supărare a adormit. Şi a văzut în vis o scară întinsă de la pămînt pînă la cer; Îngerii Lui Dumnezeu se suiau şi se coborau pe ea; Însuşi Dumnezeu stătea în vîrful ei. Şi a grăit către Dumnezeu: «Binecuvintează-mă!» Şi l-a binecuvîntat şi i-a pus numele Israel."

47. La timp potrivit mi-a venit în minte o altă idee, prilejuită de schimbarea numelui lui Iacov în Israel. Care este aceasta? Putem sădi rîvna pentru virtute în copii chiar prin numele ce-l poartă. Nimeni să nu se grăbească să dea copiilor numele strămoşilor: al tatălui, al mamei, al bunicului, al străbunicului, ci să le dea lor numele Drepților, al Mucenicilor, al Episcopilor, al Apostolilor. Să fie pentru copii şi numele ce-l poartă imbold spre cele bune. Unul să se numească Petru, altul Ioan, iar altul - alt nume al unuia dintre Sfinți.

48. Să nu-mi introduci obiceiuri păgîneşti! E mai mare ruşinea şi batjocura cînd într-o casă de creştini se practică obiceiuri păgîne, cum este obiceiul cu aprinsul lumînărilor, cînd toți aşteaptă să vadă care lumînare se stinge şi se topeşte mai întîi, şi alte obiceiuri asemenea acestora, care aduc celor ce le practică nu puțină pagubă sufletească. Să nu vă închipuiți că asemenea obiceiuri sînt mici şi fără nici o importanță.

49. Aşadar, vă rog să dați copiilor voştri nume purtate de Drepți! Poate că în vechime avea un sens obiceiul de a se da copiilor numele strămoşilor; era o mîngîiere în fața morții: se părea că cel plecat trăieşte prin cel care a primit numele lui. Acum acest sens nu mai are valoare. Vedem că cei drepți n-au procedat aşa cînd au pus nume copiilor lor. Căci Avraam a născut pe Isaac, iar Iacov, Moise n-au fost numiți cu numele strămoşilor lor şi nu vom găsi nici un drept care să fie numit aşa. Ce îndemn şi exemplu de virtute cuprinde numele! Nu vom găsi altă pricină a schimbării numelui în *Sfînta Scriptură* decît că numele este un indiciu de virtute. Iată ce se spune în Sfînta Scriptură: ***Tu te vei numi Chifa, care se tălmăceşte Petru*** (Ioan 1, 42). Pentru ce? Pentru că ai mărturisit. Tu te vei numi Avraam (Facerea 17, 5). Pentru ce? Pentru că vei fi tatăl multor neamuri. Iacov a fost numit Israel (Facerea 32, 28) pentru că a văzut pe Dumnezeu. Întemeiați pe aceste exemple, să începem educația copiilor.

50. Să intre, aşadar, în casă numele Sfinților prin numele ce se dau copiilor. Prin asta se educă nu numai copilul, ci şi tatăl cînd vede că este tatăl lui Ioan, al lui Ilie sau al lui Iacov . Dacă vom da cu evlavie copiilor noştri nume în cinstea Drepților ce au plecat dintre noi, vom avea mai multă înrudire cu Drepții decît cu strămoşii şi acest lucru ne va folosi mult atît nouă, cît şi copiilor. Să nu socoteşti că lucrul este de puțină importanță pentru că este mic; dimpotrivă, este temeiul unui mare folos.

51. Dar, după ce am spus acestea, să ne întoarcem iarăşi să continuăm povestirea:

„Iacov a văzut o scară sprijinită şi a cerut să fie binecuvîntat. Dumnezeu l-a binecuvîntat. Apoi a plecat Iacov la rudele sale şi acolo păştea oile."

Povesteşte-i apoi despre căsătoria lui şi despre întoarcerea lui acasă. Şi din acestea poţi scoate multe învăţături. Căci iată cîte lucruri vă învaţă: va fi învăţat să nădăjduiască în Dumnezeu, dacă este de neam nobil, va fi învăţat să nu disprețuiască pe nimeni, să nu se ruşineze de cele de jos şi fără de valoare, să suporte cu bărbăţie nenorocirile şi multe altele.

52. După ce copilul a crescut mai mare, spune-i şi întîmplări care să-i sădească în suflet mai multă frică de Dumnezeu. Cînd mintea lui e încă fragedă nu-i pune lui astfel de poveri, ca să nu se sperie. Dar cînd este de cincisprezece ani şi chiar mai mult, să audă relatări despre gheenă. Dar, mai bine, cînd este de zece, opt ani şi mai puţin chiar, să audă în toată amănunţimea istoria potopului, a Sodomei, istorisirile despre cele petrecute în Egipt, toate cîte sînt pline cu pedepse trimise de Dumnezeu pentru oameni. Cînd creşte mai mare, să audă istorisiri din Noul Testament, din timpul harului, istorisiri despre gheenă. Îngrădeşte-i auzul cu aceste relatări şi cu altele nenumărate pe care le ai din propria ta experienţă.

53. Să nu-i îngăduim, să nu mai lăsăm să se apropie de el un om care i-ar povesti lucruri nepotrivite. Am spus lucrul acesta şi mai sus. Dacă vei vedea pe un servitor că spune copilului cuvinte de ruşine, pedepseşte-l îndată şi fii judecător aspru şi fără milă al celor greşite. Dacă vei vedea că o fată se apropie de el, păzeşte-l; dar mai bine este să nu se apropie de copil nici o fată, ca să nu se aprindă în el focul, afară de o femeie bătrînă, care nu poate cu nimic să atragă pe tînăr. Păzeşte-l de o fată tînără mai mult ca de foc. Copilul nu va rosti nici un cuvînt nepotrivit dacă nu va auzi cuvinte nepotrivite şi dacă va fi hrănit cu cuvinte cuviincioase.

54. Haide să mergem şi la altă poartă, la miros. Şi prin această poartă se introduce în suflet vătămare dacă nu este bine astupată, spre exemplu: parfumurile şi mirosurile plăcute. Nimic nu nimiceşte atît vigoarea sufletului, nimic nu-l moleşeşte atît cît mirosirea parfumurilor plăcute.

Dar mi-ar obiecta cineva:

- Ce vrei să spui? Trebuie să-mi facă plăcere murdăria?

- Nu spun asta, dar să nu fie nici una, nici alta. Nici un copil să nu se parfumeze. Îndată ce creierul a primit mirosul, a moleşit tot trupul. Prin parfum se aprind plăcerile şi se dă naştere păcatului. Prin urmare, astupă şi această poartă! Rostul mirosului este de a respira aerul, nu de a primi mirosurile plăcute. Poate că unii vor rîde că ne ocupăm de lucruri mici cînd vorbim despre un astfel de mod de purtare. Nu este vorba de lucruri mici, ci de fiinţarea, de educaţia şi formarea întregii lumi, dacă se aplică aceste reguli spuse de mine.

55. Mai este şi o altă poartă, mai frumoasă decît celelalte, dar greu de păzit, poarta ochilor. Pentru aceasta, ea este aşezată sus şi este plină de frumuseţi. Are multe portiţe de apărare. Ochiul nu slujeşte numai la văzut, ci se oglindesc în el toate cele înconjurătoare, cînd este complet deschis.

56. Ochiului trebuie să-i dăm legi aspre. Mai întîi această lege - să nu duci niciodată copilul la teatru, ca să nu se pîngărească în întregime prin cele ce aude şi vede. În pieţe, mai cu seamă cînd trece prin înghesuială de lume, pedagogul să ţină seamă de această lege şi să vorbească cu el în aşa chip, încît să nu se pîngărească ochii copilului.

57. Sînt multe mijloace prin care poţi face pe copil să nu-şi închipuie că merită să fie văzut şi admirat: dezbracă-l de prea multa podoabă; tunde-i părul de pe cap, aşa cum se cade să fie un copil. Dacă se supără copilul că este lipsit de podoabe, învaţă-l în primul rînd că el este cea mai mare podoabă.

58. Astfel, pentru a face pe copil să nu se uite cu plăcere la lucrurile care i-ar vătăma sufletul, serveşte-te de povestirile acelea, destul de bune pentru a-l feri, în care se vorbeşte despre păcatele săvîrşite de fiii lui Dumnezeu cu fiicele oamenilor (Facerea 6, 4; Matei 24, 37-39; Luca 17, 27), despre cele întîmplate sodomiţilor (Facerea 19, 1-28), despre gheenă şi încă multe altele.

59. În privința educației ochilor, pedagogul şi însoțitorul copilului trebuie să aibă multă grijă. Arată-i alte frumuseți şi întoarce-i privirile de la priveliştile de ruşine spre cer, soare, stele, florile pămîntului, livezi, spre pozele frumoase din cărți. Cu astfel de frumuseți să-i încînți vederea. Şi sînt încă alte multe lucruri frumoase care nu sînt vătămătoare.

60. Greu de păzit este această poartă. Foc zace în lăuntrul ochilor; focul este legat de însăşi natura ochilor şi ai putea spune că este chiar constrîngător. Să învețe copilul cîntece dumnezeieşti. Dacă în lăuntrul sufletului său nu se deşteaptă nici o poftă, apoi nu doreşte să vadă nici în afară. Să nu facă baie cu femeile (rău e obiceiul acesta), nici să nu fie trimis unde sînt adunate mai multe femei la un loc.

61. Să audă necontenit întreaga istorie a vieții lui Iosif. Să afle învățăturile despre Împărăția Cerurilor şi ce mare răsplată se dă celor ce trăiesc în castitate. Făgăduieşte-i că ai să-i dai o mireasă frumoasă şi ai să-l faci moştenitorul averii tale. Amenință-l în toate chipurile. Amenință-l în toate chipurile dacă vezi că face altceva decît doreşti şi grăieşte-i aşa:

„Nu vom reuşi, fiule, să-ți găsim o soție virtuoasă dacă nu vei arăta multă grijă de tine, dacă nu vei dori să trăieşti virtuos. Dar dacă te vei sili să trăieşti aşa, te voi însura curînd.”

62. Dacă va fi învățat copilul să nu rostească mai ales cuvinte de ruşine, atunci să sădeşti de sus, de la Dumnezeu, în sufletul lui evlavia. Vorbeşte-i despre frumusețea sufletului. Fă să se nască în sufletul lui gînduri şi sentimente curate față de femei. Spune-i: Cel care se lasă disprețuit de o servitoare este el însuşi un servitor. Spune-i că tînărul trebuie să aibă foarte multă grijă de el însuşi. Să aibă grijă mai mult de ochi decît de limbă: cuvintele sînt auzite îndată de oameni, pe cînd privirile nu sînt observate de toți. Simțul văzului merge iute; poate ademeni, chiar între mulți oameni, fără să fie observat, cu aruncăturile ochilor orice fată ar vrea. Tînărul să nu aibă legătură cu nici o femeie afară de mama lui. Nu-i da bani pe mînă. Să nu se găsească ceva ruşinos în preajma lui. Învață-l să disprețuiască distracțiile şi altele asemenea acestora.

63. Mai este încă o poartă, deosebită față de cele de pînă acum şi răspîndită pe toată suprafața trupului. Se numeşte pipăitul, simțul tactil. Această poartă pare că-i închisă, dar de o deschizi puțin, trimite toate impresiile sale în lăuntrul sufletului. Să nu obişnuim trupul copilului cu haine moi şi nici să nu-i îngăduim să se apropie de alte trupuri. Să căutăm să facem rezistent trupul copilului. Trebuie să ne gîndim că noi creştem un atlet pentru Dumnezeu. Să nu întrebuințeze, deci, nici aşternut moale şi nici haine moi. În acest chip să dăm legi simțului tactil.

64. Haide acum să intrăm în lăuntrul oraşului, să-i prescriem legi şi să facem ordine, o dată ce am rînduit bine porțile. Mai întîi să aflăm cu precizie unde sînt casele şi vistieriile locuitorilor oraşului, unde locuiesc atît cetățenii serioşi, cît şi cei uşuratici.

65. Se spune că mînia, partea irascibilă a sufletului, îşi are locuința în piept, în inima din piept, pofta îşi are locuința în ficat, iar rațiunea, în creier. Fiecare dintre ele are virtuți şi vicii. Virtuțile părții irascibile ale sufletului sînt răbdarea şi blîndețea, iar viciile sînt: arțagul şi încăpățînarea. Virtutea poftei este castitatea, iar viciul: desfrînarea. Virtutea rațiunii este înțelepciunea, iar viciul: prostia.

Să ne îngrijim, deci, ca în inima, în ficatul şi în creierul copilului să ia naştere numai virtuțile, iar virtuțile la rîndul lor să dea naştere unor cetățeni virtuoşi, nu vicioşi. Într-adevăr, aceste puteri ale sufletului: partea irascibilă, pofta şi rațiunea sînt ca nişte mame care dau naştere gîndurilor.

66. Să revenim la mînie, partea irascibilă a sufletului, tiranul sufletului. Nici nu trebuie să tăiem complet din tînăr mînia, dar nici nu trebuie să-i îngăduim să o folosească totdeauna. Din prima vîrstă să învățăm pe copii să rabde chiar cînd ei înşişi sînt nedreptățiți; iar dacă ar vedea pe cineva că este nedreptățit, să păşească curajos şi să ia apărarea celui năpăstuit, cu măsura cuvenită.

67. Cum vom putea sădi în sufletul copilului aceste legi? Prin exerciții în raporturile lui cu servitorii: dacă rabdă cînd nu li se dă atenție, dacă îşi stăpînesc mînia şi nu se supără cînd nu le sînt îndeplinite dorințele şi cererile şi dacă îşi recunosc greşelile săvîrşite față de alți oameni. În toate aceste exerciții tatăl este stăpîn: să fie aspru şi amenințător cînd sînt călcate legile, dar dulce şi prietenos cînd legile sînt îndeplinite, dăruind copilului multe

răsplăți. Tot astfel guvernează şi Dumnezeu lumea: prin frica de iad şi prin făgăduința Împărăției. Aşa să ne purtăm şi noi cu fiii noştri.

68. Să fie mulți care să-l facă pe copil să se mînie, cu scopul de a-l pregăti şi a-l obişnui să rabde cînd este mîniat de cei din jurul lui. Şi după cum atleții, înainte de începerea luptelor, fac exerciții cu prietenii lor pe locurile de antrenament, pentru a fi nebiruiți de rivalii lor, tot aşa şi copilul să fie instruit în casă; iar cel care să-l pună la încercare să fie tatăl, sau, mai mult decît toți. fratele lui. Dar toți cei din casă să se silească să facă pe copil să iasă biruitor, fie răzbunîndu-se pe el, fie împotrivindu-i-se spre a dobîndi tăria caracterului. Şi servitorii să-l mînie adeseori pe drept sau pe nedrept, pentru a-l deprinde prin orice mijloc să-şi stăpînească mînia. Dacă tatăl său îl face să se mînie nu e mare lucru, căci numele de tată pune stăpînire mai dinainte pe sufletul copilului şi nu-l lasă să se revolte. Dar dacă fac acest lucru copiii de aceeaşi vîrstă cu el, robi şi liberi, prin ei se va deprinde să fie blînd.

69. Mai este şi un alt mijloc. Care-i acela? Cînd se mînie, adu-i aminte de scene şi învățăminte din propria sa viață. Cînd se supără pe un servitor care i-a greşit cu ceva, întreabă-l dacă el n-a greşit cu nimic şi ce-ar simți el însuşi dacă ar fi în locul servitorului. Dacă-l vezi că bate un servitor, pedepseşte-l. Dacă-l insultă şi-l înjură, pedepseşte-l din nou. Copilul nu trebuie să fie nici bleg, nici sălbatic, ci să fie şi puternic şi blînd. De multe ori are nevoie să fie ajutat de mînie, atunci cînd el însuşi are să aibă copii sau are să fie stăpîn peste servitori. În toate privințele mînia este folositoare, dar numai atunci nu-i folositoare cînd căutăm să ne răzbunăm. Pentru aceea şi Pavel nu a făcut uz niciodată de mînie în folosul lui propriu, ci numai cînd a fost vorba de cei nedreptățiți. Moise, apoi, cînd a văzut că un frate este nedreptățit, s-a mîniat (Ieşirea 2, 11-12; 16-17), el care era cu totul generos şi cel mai blînd dintre toți oamenii (Numeri 12, 3). Cînd a fost insultat, nu s-a răzbunat, ci a fugit (Ieşirea 2, 15). Să audă copilul aceste povestiri. Cînd ne ocupam cu împodobitul porților, era nevoie de povestiri mai simple, dar cînd am intrat în lăuntrul oraşului, ca să-i formăm pe cetățeni, este timpul să întrebuințăm aceste povestiri mai adînci. Prin urmare, o lege de netrecut să fie pentru copil: să nu se răzbune niciodată cînd este insultat el sau cînd suferă vreo nedreptate sau ceva rău, dar niciodată să nu treacă cu vederea pe altul care suferă pe nedrept.

70. Dacă tatăl învață aceste lucruri pe copiii lui şi-i creşte aşa, atunci şi el va fi cu mult mai bun. Şi va căuta să fie cu mult mai bun dacă nu pentru alt motiv, cel puțin din obligația de a nu-şi prejudicia învățătura prin exemplul său.

Să fie învățat copilul să rabde disprețul şi lipsa de considerație. Să nu ceară de la servitori să-i facă servicii pentru simplul fapt că este fiul stăpînului. Să se servească singur. În acelea numai să fie slujit de servitori în care nu poate să se servească singur, spre exemplu a face de mâncare, îndatorire ce nu-i de căderea unui om liber. Într-adevăr, copilul nu trebuie să neglijeze treburile ce sînt de căderea omului liber, iar în schimb să se ocupe cu lucrurile ce trebuie făcute de sclavi. Cînd trebuie spălat pe picioare, să nu-l spele servitorul, ci să se spele copilul însuşi. Dacă se poartă aşa, el ajunge iubit şi respectat de servitori. Să nu-l îmbrace nimeni cu hainele şi nici să nu aştepte în baie ca să fie servit de cineva, ci el însuşi să le facă pe toate. Dacă va face aşa, va ajunge sănătos, lipsit de mîndrie şi plăcut celorlalți oameni.

71. Învață-l pe copil că toți oamenii sînt egali prin fire; spune-i ce este un rob şi ce este un om liber.

Vorbeşte-i aşa: ***În vechime, fiule, pe vremea strămoşilor noştri, nu erau robi. Păcatul a adus pe pămînt robia. Odinioară, la început, un fiu a insultat pe tatăl său şi a fost pedepsit ca să fie rob fraților săi*** (Facerea 9, 20-25).

„Bagă de seamă deci, să nu fii rob robilor. Dacă te vei mînia şi te vei supăra ca robii şi vei face aceleaşi fapte ca şi ei, atunci nu eşti întru nimic mai presus de ei în ceea ce priveşte virtutea şi nici nu vei mai avea vrednicia de om liber. Sîrguieşte-te, dar, să fii stăpînul lor; şi să fii stăpîn nu prin faptul că eşti stăpîn, ci prin felul tău de a te purta; să fii stăpînul pornirilor tale, ca nu cumva să fii găsit rob al lor, deşi eşti liber. Oare nu vezi cîți părinți au dezmoştenit pe copiii lor şi i-au făcut moştenitori în locul lor pe sclavi? Ai grijă, deci, să nu se întîmple aşa ceva. Din partea mea nici n-o vreau, nici n-o doresc; tu eşti stăpîn şi pe una, şi pe alta."

72. Potoleşte-i în acest chip mînia. Porunceşte-i să se poarte cu slugile cum se poartă cu frații. Învață-l că toți oamenii sînt egali prin fire, spunîndu-i cuvintele lui Iov: ***Dacă aş fi nesocotit dreptul slugii sau al slujnicei mele în socotelile lor cu mine, ce voi face cînd mă va cerceta Domnul? Dacă mă va întreba, ce-I voi răspunde? Oare n-***

au fost şi ei făcuţi în pîntece cum am fost făcut şi eu? Cu toţii am fost făcuţi în acelaşi pîntece (Iov 31, 13-15). Şi iarăşi: ***Oamenii care ţineau de casa mea ziceau: Unde s-ar găsi vreunul care să nu se fi săturat la masa lui?*** (Iov 31, 31).

73. Crezi, oare, că fără rost a poruncit Pavel ca aceluia care nu se pricepe să-şi chivernisească propria sa casă să nu i se încredinţeze nici conducerea Bisericii? (1 Timotei 3, 4-5).

Spune, deci, copilului: „Dacă vei vedea că un servitor ţi-a pierdut creionul sau ţi-a stricat pana de scris, nu te mînia, nici nu insulta şi nici nu înjura; dimpotrivă, fii iertător, potoleşte-te repede. Dacă te vei învăţa să suporţi fără supărări pagube mici, vei suporta şi pe cele mari, cînd ai să pierzi cureaua de la tăbliţă sau lănţişorul de aramă."

Copiii sînt tare supărăcioşi cînd pierd astfel de mărunţişuri şi şi-ar da mai degrabă viaţa decît să lase nepedepsite asemenea pierderi. Atunci este timpul să înmoi asprimea mîniei lui. Fii încredinţat că dacă va fi liniştit şi blînd faţă de aceste pagube, cînd va fi bărbat va suporta cu uşurinţă orice pagubă. Dacă va avea copilul plăcuţa lucrată frumos din lemn foarte curată şi fără nici o pată, iar lîngă ea lănţişoare de aramă şi creioane strălucitoare ca şi argintul şi alte obiecte de acestea copilăreşti şi dacă le va pierde sau le va strica servitorul care-l însoţeşte, iar copilul nu se va supăra, nici nu se va mînia, a dat dovadă de cea mai mare înţelepciune. Să nu-i cumperi îndată lucrurile pierdute sau stricate, ca nu cumva să se stingă dorinţa prin înlocuirea obiectelor. Dimpotrivă, atunci să-i înlocuieşti ceea ce l-a supărat, cînd vei vedea că nu le mai doreşte şi nici nu mai suferă din pricina lor.

74. Nu este vorba aici de lucruri mici, ci sînt lucruri care ţin de orînduirea întregii lumi. Învaţă-l să dea precădere fratelui mai mic, dacă are; de nu are frate, servitorului. Şi acesta este un semn de cea mai mare înţelegere.

75. Înmuiaţi prin aceste mijloace mînia copilului, ca să dea naştere la gînduri potolite şi blînde. Dacă nu simte dezgust de nimeni, dacă suportă paguba, dacă n-are nevoie să fie servit, dacă nu se revoltă cînd altul este cinstit şi preţuit, cum poate să se mai mînie?

76. Este timpul să ne ocupăm de poftă. Aici şi castitatea, şi vătămarea sînt duble. Poţi să te strici pe tine sau pe alţii; poţi să fii tu însuţi cast sau să faci ca alţii să fie caşti. Sînt de părere că trebuie ca nici copilul să nu fie corupt de alţii, dar nici el să nu corupă fetele. Doctorii spun că la cincisprezece ani copiii sînt asaltaţi puternic de poftă. Cum vom înlănţui această fiară? Ce vom face? Ce frîu să-i punem? Nu cunosc altul decît cel al gheenei.

77. Mai întîi să-l îndepărtăm pe copil de vederea şi auzirea a ceva ruşinos. Niciodată un copil să nu se ducă la teatru. Dacă cere să se ducă la teatru, atunci să găsim copii de vîrsta lui care nu se duc la teatru ca, prin puterea exemplului, să-l îndepărtăm de teatru. Nimic nu produce rezultate atît de importante ca emulaţia. S-o aplicăm în toate încercările noastre, dacă este ambiţios copilul. Emulaţia are mai multă putere decît frica, decît făgăduinţa şi decît orice altceva.

78. Să-i procurăm apoi alte distracţii nevătămătoare. Să-l ducem să viziteze pe oamenii sfinţi, pe monahi, să-i dăm putinţa să se odihnească, să-l cinstim cu felurite daruri, pentru ca sufletul să poată suporta lipsa spectacolelor obscene din teatre. În locul acelor spectacole, dă-i să citească povestiri plăcute, arată-i livezi, cîmpii şi clădiri frumoase. După ce i-ai dovedit frumuseţea acestora, spune-i:

„O, fiule, spectacolele acelea de teatru nu sînt pentru oamenii liberi, să vadă femei goale şi să audă cuvinte de ruşine. Făgăduieşte-mi că n-ai să asculţi niciodată vreun cuvînt urît şi nici n-ai să vezi ceva ce nu se cade. Dacă-mi faci această făgăduinţă, du-te la teatru. Totuşi, îţi spun, nu-i cu putinţă să nu auzi acolo ceva de ruşine. Cele ce se petrec la teatru nu sînt vrednice de privit."

Spunînd aceste cuvinte, să-l sărutăm, să-l luăm în braţe, să-l strîngem la piept ca să-i arătăm dragostea noastră. Prin toate acestea îl înmuiem.

79. Ce alte mijloace să mai întrebuinţăm? După cum am spus mai sus, să nu se apropie de nici o fată şi nici să-l servească vreo fată, ci o servitoare înaintată în vîrstă, o femeie bătrînă. Vorbeşte-i de Împărăţia Cerurilor. Dă-i exemple de oameni, atît dintre păgîni, cît şi dintre creştini, care au strălucit prin castitate. Umple-i necontenit

urechile cu astfel de exemple. Iar dacă avem şi servitori care trăiesc în castitate, să-i dăm şi pe ei de exemplu. Pentru că-i ruşinos ca un servitor să fie cast, iar fiul stăpînului nu.

Mai avem încă un leac. Care? Să-l deprindem să postească; dacă nu totdeauna, cel puţin de două ori pe săptămînă: miercurea şi vinerea. Să se ducă la biserică. Iar seara, cînd iese lumea de la teatru, tatăl să-şi ia copilul de mînă şi să-i arate pe cei ce ies din teatru; să deplîngă pe bătrînii ce vin la teatru, că sînt mai lipsiţi de înţelepciune decît tinerii şi să aducă mustrare şi tinerilor că s-au dus acolo ca să se aprindă. Şi să întrebe pe copil: „Ce-au cîştigat toţi aceştia? Nimic altceva decît ruşine, insultă şi dispreţ." Nu este puţin lucru pentru păstrarea castităţii copilului îndepărtarea lui de la auzirea şi vederea acestor spectacole ruşinoase.

80. Mai este încă şi alt mijloc de a păstra cast pe copil. Să fie învăţat să se roage cu multă rîvnă şi umilinţă. Copilul va primi aceste poveţe pentru că prin firea sa el este pătrunzător şi are sufletul treaz. În istoria Vechiului Testament găsim multe exemple de genul acesta, spre exemplu: Daniel, Iosif. Să nu-mi spui că Iosif avea şaptesprezece ani cînd se ruga (Facerea 37, 2), ci gîndeşte-te că mult mai înainte şi mai mult decît fraţii săi a cucerit inima tatălui prin cuvioşia sa (Facerea 37, 3). Iacov nu era fratele cel mai tînăr (Facerea 28, 11-22)? Dar Ieremia (Ieremia 1, 6-7)? Dar Daniel, nu era de doisprezece ani (Daniel 1, 4-17)? Dar Solomon, nu era şi el de doisprezece ani cînd a îndreptat spre Dumnezeu acea minunată rugăciune (3 Regi 3, 6-7)? Dar Samuel nu l-a învăţat cînd era tînăr pe propriul lui dascăl (1 Regi 3, 1-20)? Prin urmare, să nu deznădăjduim. Dacă are cineva un suflet lipsit de maturitate, nu acceptă rugăciunea; vîrsta copilăriei, însă, o primeşte pe aceasta. Să fie învăţat deci copilul să se roage cu multă umilinţă şi să ia parte la privegherile de noapte atît cît poate. În general, îndemnăm să se formeze în copil caracterul unui bărbat sfînt. Într-adevăr, cel care nu se jură, cel care nu se sileşte să ocărască atunci cînd este ocărît, cel care nu insultă, care nu duşmăneşte, cel care posteşte şi se roagă, cel care are atîtea calităţi, acela are destule ajutoare pentru a păzi fecioria.

81. Cînd vine timpul să intre în viaţă, însoară-l numaidecît. Nu aştepta să facă armata sau să capete vreo slujbă. Nu amîna căsătoria lui pînă atunci. Ci mai întîi educă-i sufletul şi după aceea îngrijeşte-te de măririle lumeşti. Crezi că e de puţin folos căsătoriei ca să se însoare neprihănit cu o fecioară? Este de mare folos nu numai pentru castitatea tînărului, dar şi pentru castitatea soţiei. Nu va fi, oare, atunci mai ales dragostea lor mai curată? Dar ceea ce este mai mult este faptul că Dumnezeu va fi cu mai multă îndurare faţă de această căsătorie şi o va umple de nenumărate binecuvîntări, cînd soţii vor trăi aşa cum El a poruncit. Dumnezeu va face ca bărbatul să aibă necontenit în inima sa dragoste de soţia lui şi să fie atît de stăpînit de această dragoste, încît să nu se mai uite la altă femeie.

82. Cînd îi vei lăuda copilului tău pe fată pentru frumuseţea ei, pentru modestia şi pentru virtutea ei sau pentru alte calităţi ale ei, adaugă şi aceste cuvinte:

„Nu va vrea să se căsătorească cu tine cînd va afla că duci o viaţă stricată, cînd va afla că eşti un trîndav."

Cînd tînărul va auzi aceste cuvinte, îşi va da toată silinţa să se îndrepte, ca şi cum l-ar ameninţa cea mai mare primejdie. Căci dacă dragostea a silit pe acel sfînt logodnic, pe Iacov, chiar fiind insultat, să slujească şapte ani, mai exact paisprezece ani (Facerea 29, 18-30), cu atît mai mult noi.

Spune-i tînărului: „Toţi cei ai logodnicii tale: tatăl, mama, slugile, vecinii, prietenii îţi observă purtarea şi toţi i-o aduc la cunoştinţă logodnicei tale."

Leagă-l cu lanţul acesta, lanţ care-l face să fie cast. Dacă nu e cu putinţă ca de la început să aibă soţie, totuşi, de la început să aibă logodnică, spre a-l ambiţiona să fie bun şi cinstit. Acesta este un mijloc destul de puternic spre a-l îndepărta de orice viciu.

83. Este şi un alt mijloc de a păzi castitatea. Să vadă des pe înainte-stătătorul Bisericii şi să audă din gura lui laude, iar tatăl să-şi arate bucuria cînd fiul lui este lăudat înaintea multor oameni. Fetele să se ruşineze şi să aibă respect faţă de el cînd îl văd. Prin urmare, îi vor da lui mult ajutor pentru păstrarea castităţii: povestirile folositoare, frica şi făgăduinţele tatălui, iar, pe lîngă acestea, răsplata ce o are de la Dumnezeu şi marile bunătăţi de care se vor bucura cei ce au trăit în castitate.

84. Vorbeşte-i încă şi despre bunul nume pe care poate să-l aibă în armată şi în societate. Mai presus de toate, vorbeşte-i necontenit cu dispreț de desfrînare şi laudă mult castitatea. Toate acestea sînt îndestulătoare ca să pună stăpînire pe sufletul copilului. Cu astfel de învățături sufletul lui va da naştere gîndurilor curate.

85. Ne-a mai rămas încă ceva. Să mergem la stăpînul tuturor cetățenilor noştri, la cel care îi conduce pe toți. Care este acesta? Înțelepciunea. Aici e nevoie de multă osteneală spre a-l face pe copil înțelept şi a alunga din sufletul lui orice necunoştință. Mai ales aceasta este partea cea mai însemnată şi cea mai minunată a filosofiei, de a cunoaşte dogmele despre Dumnezeu, despre toate bunurile ce sînt depozitate în acestea, despre gheenă, despre Împărăția Cerurilor. ***Începutul înțelepciunii este frica de Domnul*** (Pilde 1, 7).

86. Să sădim, deci, în sufletul copilului această înțelepciune şi să i-o întărim ca să cunoască bine valoarea lucrurilor omeneşti: ce este bogăția, slava, puterea, ca să ajungă în stare să le disprețuiască şi să dorească bunurile cele mai mari. Să-i amintim mereu cuvintele acestea sfătuitoare: „Fiule, teme-te de Dumnezeu şi de nimeni altul!”

87. Întemeiat pe aceste învățături, copilul va ajunge un bărbat înțelept şi plin de har. Nimic nu înnebuneşte atît pe un om ca împâtimirea după bogăție, mărire şi putere. Ca să fii înțelept, e de ajuns să te temi de Dumnezeu şi să ai o judecată conformă cu adevărul asupra lucrurilor omeneşti. Culmea înțelepciunii constă în a nu fi încîntat de lucruri copilăreşti. Învață-ți copilul să nu pună nici un preț pe bani, nici pe slava omenească, nici numai pe viața de aici. Dacă va avea astfel de gînduri, va fi un înțelept. Dacă-l vom înzestra pe copil cu astfel de deprinderi, gîndeşte-te ce mare dar va fi el pentru mireasa lui.

88. Să nu facem nunta fiului nostru cu lăutari, cu chitare şi cu dans, căci ar fi curată nebunie să fie ruşinat un astfel de mire cu astfel de lucruri. Dimpotrivă, să chemăm la nuntă pe Hristos. Mirele este vrednic de Hristos. Să chemăm pe ucenicii lui Hristos, pe preoți. Dacă vom face aşa, toate îi vor merge mirelui foarte bine. Va învăța şi el să crească pe copiii lui cum a fost crescut şi el; aceia, la rîndul lor, pe copiii lor, şi astfel vor forma un lanț de aur.

89. Să facem aşa, ca fiul nostru să se ocupe şi cu treburile obşteşti ale statului, cele potrivite puterii lui şi care nu implică păcate. Dacă vrea să se facă militar, dacă vrea să se facă avocat sau orice altceva, învață-l să nu-şi cîştige existența în chip ruşinos.

90. Mama să caute să-şi crească fiica în acelaşi chip, să îndepărteze de fata ei luxul, podoaba şi toate celelalte lucruri cu care se împodobesc femeile stricate. În afară de aceasta, să stabileşti o lege generală ca să îndepărtezi, atît pe tînăr, cît şi pe fată, de lux şi de beție. Şi acest lucru este de mare ajutor pentru păzirea castității. Pe tineri îi ispiteşte pofta trupească, iar pe fete, dragostea de podoabe şi uşurătatea. Să căutăm să stîrpim toate aceste porniri.

Crescînd astfel de atleți, vom putea să plăcem lui Dumnezeu ca să putem şi noi, şi copiii noştri, să dobîndim bunătățile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, prin harul şi prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. a Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh este slava, puterea, cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creşterea copiilor,* Editura Institutului Biblic, Bucureşti, 2001

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, LA 1 IANUARIE, LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI (Luca 2, 51) - DESPRE CREŞTEREA COPIILOR

Cînd Apostolul vorbeşte despre însuşirile cele bune ale unei văduve, aminteşte mai întîi de toate că ea trebuie să fi crescut copii (1 Timotei 5, 9-10). Cuvîntul creştere, însă, el nu-l ia într-un înțeles obştesc, de jos, precum mulți înțeleg aceasta, că adică văduva nu trebuie să fi lăsat copiii săi să moară de foame. Chiar singură puterea firii unei mame nu ar fi îngăduit aceasta şi, de aceea, nu este trebuință de vreo lege ca văduva să nu lase copiii săi flămînzi. Apostolul vorbeşte aici despre creşterea cea îngrijită întru cucernicie şi dreptate. Iar mamele care nu cresc aşa pe copiii lor sînt mai rele decît cele ce îşi omoară copiii. Aceasta trebuie să se zică nu numai femeilor, ci şi bărbaților. Mulți părinți îşi dau toată truda ce se poate gîndi pentru ca să agonisească fiului lor un cal bun, o casă frumoasă, o moşie prețioasă, iar pentru ca să dobîndească el un suflet nobil şi un simțămînt cucernic nu se îngrijesc cît de puțin. Şi tocmai aceasta aduce toată lumea în neorînduială, că noi nu creştem pe copiii noştri după cuviință şi ne îngrijim numai pentru averea lor, nu pentru sufletele lor. Aceasta învederat este cea mai mare nebunie. Căci fie averea cît de mare şi cît de însemnată, dacă acela care are să o moştenească nu este îmbunătățit şi drept, ea trebuie a se socoti ca şi pierdută; ba încă unui astfel de om averea sa îi este chiar de stricare şi îl duce încă mai sigur şi mai adînc în iad. Dimpotrivă, dacă sufletul este nobil şi îmbunătățit, el, şi sărac fiind, va fi norocit.

De aceea noi trebuie să ne îngrijim la aceea de a nu-i face bogați în aur, argint şi în alte lucruri de asemenea, ci ca să fie foarte bogați în cucernicie, în dreptate şi în fapta cea bună, să nu aibă multe trebuințe şi să nu umble cu ardoare după bunurile şi după plăcerile cele pămînteşti. Trebuie să fim cu băgare de seamă asupra ieşirii şi intrării lor, asupra purtării şi umbletelor şi asupra societății lor, ştiind că cine este leneş întru aceasta nu are a nădăjdui iertarea de la Dumnezeu. Dacă îngrijirea de mîntuirea altor oameni este una dintre cele mai mari datorii ale noastre, precum zice Apostolul: ***nimeni să nu caute folosul său, ci folosul altuia*** (1 Corinteni 10, 24); cu cît mai mult fiecare va trebui să fie răspunzător pentru îngrijirea de mîntuirea copiilor săi? Dumnezeu va zice către fiecare tată de familie: „Nu am dat Eu copilul dintru început în casa ta? Nu te-am pus Eu pe tine învățător, crescător, îngrijitor şi stăpîn al lui? Nu am pus Eu în mîinile tale toată puterea asupra lui? Cînd el era încă gingaş, ți l-am dat ție ca să-l formezi şi să-l orînduieşti. Ce iertare poți tu nădăjdui, cînd pregeți şi treci cu vederea creşterea lui?”

Sau ce poți tu, oare, să zici spre dezvinovățirea ta? Poate că fiul tău este greu de înfrînat şi îndărătnic? Dar la aceasta trebuia să gîndeşti încă de mai înainte şi cînd el era încă mic şi uşor se putea înfrîna, de atunci să te fi îngrijit a-l îmblînzi, a-l obişnui la datoriile lui, a-l aduce la orînduială şi a stîrpi bolile sufletului său. Cînd ogorul inimii lui era încă uşor de lucrat, de atunci trebuia tu să smulgi spinii, atunci cînd ei în vîrsta cea gingaşă uşor se pot smulge; şi patimile copilului nu s-ar fi făcut, prin lenevirea ta, mai mari şi nebiruite. Pentru aceea zice înțeleptul Isus Sirah: ***De ai feciori, învață-i şi pleacă din pruncie grumazul lor*** (Isus Sirah 7, 24). Şi Dumnezeu nu numai porunceşte ție aceasta, ci mai vîrtos te şi ajută El Însuşi. Cum şi în ce chip? Prin aceea că zice: ***Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa cu moarte să se omoare*** (Ieşire 21, 16). Vezi tu cum îngrozeşte El pe copii, cum îi înspăimîntă, cît de mult îți înlesneşte stăpînirea asupra copiilor?

Iar dacă Dumnezeu pedepseşte cu moarte cutezanța copiilor contra părinților, apoi cum putem noi să ne dezvinovățim, cînd am privit cu nepăsare cutezanța copiilor noştri împotriva lui Dumnezeu? Dumnezeu zice fiecărui tată de familie: „Pe fiul care te ocărăşte pe tine îl voi pedepsi cu moarte; iar tu nu voieşti nici măcar cu un cuvînt să tulburi pe cel ce calcă cu picioarele poruncile Mele? Merită acesta iertare”? Tu vezi cum el cutează împotriva Făcătorului său şi nici măcar nu te superi de aceasta, nu-l amenințI, nu-l pedepseşti, deşi ştii bine că Dumnezeu opreşte astfel de îngăduință. Şi Dumnezeu face aceasta nu pentru că o astfel de jignire ar aduce vătămare Însuşi Celui Preaînalt şi neatins, ci pentru ca să mîntuiască pe fiul tău cel păcătos. Iar cel ce este atît de nebun, încă se îndîrjeşte împotriva lui Dumnezeu, acela încă şi mai mult va păcătui contra tatălui său şi a propriei lui mîntuiri sufleteşti.

Aşadar să nu fim negrijitori de aceasta, ştiind că copiii, cînd păzesc cu credință datoriile lor către Dumnezeu, încă şi în celelalte lucruri ale vieții dobîndesc norocire şi cinste, fiindcă oricine cinsteşte şi stimează pe un om îmbunătățit şi bine crescut, fie el oricît de sărac; pe cînd pe cel rău şi fără de rînduială oricine îl înjură şi îl urăşte, fie el oricît de bogat. Un fiu bine crescut, însă, nu numai la alții va dobîndi stimă, dar şi însuți ție, tatălui său, va fi mai iubit, fiindcă la dragostea cea firească se adaugă încă un alt temei al iubirii, adică fapta cea bună a fiului. Afară de aceasta un astfel de fiu nu numai îți va fi ție mai iubit, ci încă mult mai plăcut şi mai folositor, căci el te va cinsti te va sprijini la bătrînețile tale. Precum aceia, care sînt nemulțumitori către Dumnezeu, nu stimează nici pe părinții lor, tot aşa acei ce cinstesc pe Dumnezeu, arată şi părinților lor tot respectul. De aceea pentru ca tu să fii plăcut atît lui Dumnezeu, cît şi oamenilor, ca să-ți găteşti o viață norocită şi să scapi de pedeapsă în viața cea viitoare, creşte pe copilul tău cu toată îngrijirea. Iar cum că aceia, care nu cresc pe copiii lor cu îngrijire, deşi ei altminteri ar fi buni şi vrednici, totuşi se pedepsesc greu, aceasta se învederează dintr-o istorie veche, pe care eu o voi povesti.

A fost un preot mare între iudei, anume Eli (1 Regi 2, 13 şi următoarele). Eli altminteri era vrednic şi bun, însă avea doi feciori foarte răi, pe care el nu i-a ținut în frîu şi nu i-a domolit sau cel puțin nu făcuse aceasta cu destulă putere şi stăruință; căci el ar fi trebuit să-i frîneze, să-i gonească din casa sa şi în tot chipul să-i pedepsească, pentru ca să-i îndrepteze. Însă el numai îi îndemna şi se mulțumea a le da sfaturi blînde, zicîndu-le: ***nu faceți, fiii mei, nu faceți aşa, că nu bine aud eu de voi*** (1 Regi 2, 25). Ce zici tu, Eli? Ei au cutezat împotriva lui Dumnezeu şi tu îi numeşti „fii ai tăi”? Ei nu vor să mai recunoască pe Făcătorul lor şi tu mărturiseşti încă înrudirea ta cu dînşii? De aceea zice Sfînta Scriptură: ***Eli nu a certat pe fiii săi*** (1 Regi 3, 13). Căci cînd cineva îndeamnă simplu, aceasta nu este certare, ci trebuie a întrebuința un mijloc aspru şi tare, precum boala cere. Aşadar nu este de ajuns numai a spune copiilor greşalele şi a-i sfătui, ci trebuie a-i şi înfricoşa, spre a dezrădăcina obiceiurile cele rele de la început.

Însă tocmai prin aceea că Eli, deşi îndemna pe fiii săi, însă nu cu destulă stăruință, precum ar fi trebuit, prin aceea, zic, i-a dat în mîinile vrăjmaşilor. Ei au căzut într-o bătălie contra filistenilor şi fiindcă el n-a putut suferi auzirea despre aceasta, a căzut de pe scaunul său, şi-a frînt grumazul şi a murit. Vezi, că am avut dreptate cînd am zis că părinții care nu-şi cresc copiii şi nu-i țin întru cucernicie sînt adevărați omorîtori ai copiilor lor? Aşa a fost şi Eli omorîtorul fiilor săi. Adică măcar că vrăjmaşii au omorît pe fiii lui, totuşi el a fost vinovat de moartea lor, căci, prin lenevirea sa în creşterea lor, el le-a răpit ajutorul lui Dumnezeu şi prin aceasta i-a dat fără pază şi fără apărare omorîtorilor lor. Dar el a omorît nu numai pe fiii săi, ci şi pe sine însuşi.

Aceeaşi soartă au încă şi acum mulți părinți. Fiindcă ei nu voiesc să înfrîneze, nu voiesc să fie aspri şi să tulbure pe copiii lor cei fără de rînduială şi păcătoşi, ei adeseori sînt siliți a privi că aceia pentru nelegiuiri sînt prinşi, tîrîți înaintea scaunului judecății, aruncați în temniță sau chiar şi omorîți. Căci, dacă tu nu-i pedepseşti, nu-i îndreptezi, atunci se va urma cu dînşii după legile comune şi se vor pedepsi public. La această nenorocire atunci se adaugă şi ruşinea, căci toți arată cu degetul pe tatăl, al cărui fiu a luat un asemenea sfirşit, şi îi fac mai cu neputință orice ieşire din casă. Căci cu ce ochi poate el să se uite la aceia cu care se întîlneşte, după ce fiul lui a adus asupra lui o astfel de ruşine, o astfel de nenorocire? De aceea vă poftesc şi vă rog, îngrijiți bine de copiii voştri şi anume de mîntuirea sufletului lor. Tu, tatăl casei, eşti un dascăl pentru toată casa ta şi Dumnezeu neîncetat trimite la tine în şcoală pe femeia ta şi pe copiii tăi. Despre femei zice aceasta Apostolul Pavel, cînd grăieşte: ***de voiesc ele să se învețe ceva, acasă să-şi întrebe pe bărbații lor*** (1 Corinteni 14, 35); iar despre copii el zice: ***creşteți-i întru învățătura şi certarea Domnului*** (Efeseni 6, 4). Gîndeşte că tu ai în casa ta nişte statui de aur, adică copiii tăi, de aceea orînduieşte-i, cercetează-i în toate zilele cu băgare de seamă, împodobeşte şi formează sufletul lor în tot chipul. Urmează lui Iov celui cucernic, care, de teamă ca nu cumva fiii lui să fi păcătuit întru ceva în inimile lor, aducea jertfă pentru dînşii şi era foarte luător aminte pentru dînşii. Urmează încă şi exemplul patriarhului Avraam. Şi el se îngrijea nu ca să lase fiului său bani şi comori, ci se uita la împlinirea legii lui Dumnezeu, ca să insufle urmaşilor săi din toate puterile împlinirea aceleia. Martor pentru această faptă bună a sa este Însuşi Dumnezeu, cînd zice: ***Ştiu că va porunci fiilor şi urmaşilor săi ca să păzească căile Domnului şi să facă dreptate*** (Facerea 18, 19). Iar David, cînd era să moară, a chemat pe fiul său şi în loc de avere i-a lăsat o sfătuire, pe care el adesea o repeta, adică: ***dacă tu, fiul meu, vei trăi după legea cea dumnezeiască, nu te va întîmpina nici o nenorocire, ci toate îți vor merge cu noroc şi te vei îndulci de mare siguranță şi linişte. Iar dacă vei pierde sprijinul lui Dumnezeu, nu-ți va putea folosi împărăția şi toată puterea lumii*** (3 Regi 2, 1 şi următoarele). Acestea şi altele asemenea i-a vorbit el, deşi nu cu aceste cuvinte.

Deci şi noi, atît în viață cît şi la moarte, acestea să vorbim copiilor noştri şi să-i convingem că frica lui Dumnezeu este averea cea mai mare, moştenirea cea mai sigură şi comoara cea mai nepieritoare. Să nu ne

zbuciumăm a le lăsa comori trecătoare, ci cucernicia, care este o avere rămîitoare şi durabilă. Unde lipseşte cucernicia, acolo şi averea ce posedă cineva se prăpădeşte în primejdii şi în ruşine. Unde, însă, este cucernicia, acolo se vor dobîndi şi averile, pe care cineva încă nu le posedă. Dacă tu vei creşte pe fiul tău întru fapta cea bună, şi alţii vor creşte tot aşa pe fiii lor, atunci se va forma ca un lanţ, ca un şir de bună purtare care va cuprinde la urmă pe toţi, un şir care se începe de la tine şi pentru creşterea cea bună a copiilor îţi va aduce roduri slăvite.

Un copil are trebuinţă de asprime, de supraveghere şi de frică. Aceasta, însă, eu nu o zic pentru ca voi să vă purtaţi neprieteneşte cu copiii, ci pentru ca să fiţi mult stimaţi de către dînşii. Dacă şi femeia trebuie să stimeze pe bărbatul său şi să se teamă de dînsul, cu cît mai mult copiii trebuie să se teamă de tatăl lor. Nu-mi răspunde mie că tinereţea nu se poate domoli. Căci dacă Pavel cere o astfel de îngrijire de la o văduvă, cu cît mai mult o va cere el de la un bărbat? Dacă, însă, ea nu ar fi cu putinţă, el desigur nu ar fi recomandat-o. Însă toată răutatea copiilor se reazimă pe lenea noastră, căci noi de la început, din vîrsta cea fragedă, nu i-am ţinut în cucernicie şi în frica Domnului. Noi ne îngrijim ca ei să capete cultură lumească, să înveţe lucruri şi afaceri lumeşti, cheltuim bani pentru acestea, rugăm pentru dînşii pe prietenii noştri şi nu lăsăm nici o cale neîncercată. Dar nu ne îngrijim nicidecum ca ei să fie în favoare la Împăratul Îngerilor. Noi totdeauna le îngăduim a vizita teatrele, dar nu-i silim să se ducă la Biserică. Şi, dacă copilul vine aici de vreo două ori, stă fără nici un folos şi cîştig, numai pentru a-l desfăta. Însă nu trebuie să fie aşa, ci precum cînd îi trimitem la şcoală le cerem socoteală de ceea ce au învăţat, tot aşa trebuie să fie şi cînd îi trimitem la Biserică sau mai vîrtos cînd îi ducem noi înşine. Trebuie după aceea a-i întreba ce au auzit sau au învăţat ei aici. Cu chipul acesta îndreptarea copiilor ne va fi foarte uşor şi îndemînatic. Dacă ei acasă totdeauna ne aud vorbind de faptele cele bune şi învăţăm datoriile lor, dacă ei apoi cele ce bagă de seamă aici în Biserică le unesc cu cele auzite acasă, atunci ei în curînd ne vor arăta roadele cele slăvite ale acestei nobile seminţii. Dar noi nu facem nimic din toate acestea; datoriile, care sînt cele mai neapărate, noi le privim ca lucruri lăturalnice şi, dacă cineva ne îndeamnă la ele, noi rîdem de dînsul. De aceea toate merg pe dos şi de acolo vine că cei ce nu au fost crescuţi de părinţii lor trebuie să fie certaţi de legile civile.

Dar nu simţi tu ruşine şi nu te roşeşti cînd vezi că judecătorul pedepseşte pe fiul tău şi îl îndreaptă, că el, aşadar, are trebuinţă încă de cercetare străină, deşi el atîta vreme de la început a fost pe lîngă tine? Nu te ascunzi, nu te înveleşti de ruşine? Spune-mi, mai poţi tu purta numele de tată, cînd tu ai fost un vînzător al fiului tău şi nu i-ai dat paza trebuincioasă, ci l-ai lăsat să se piardă prin tot felul de răutate? Cînd tu vezi pe un om rău că bate pe copilul tău, te superi, te mînii şi te aprinzi şi năvăleşti asupra făptaşului. Iar cînd vezi pe satana în toate zilele rănind şi bătînd pe copilul tău şi pe duhurile cele rele amăgindu-l la păcat, te uiţi cu nepăsare şi, dormitînd, nu te superi şi nu cauţi să mîntuieşti copilul tău. Şi aceasta ar fi de cea mai mare trebuinţă, căci păcatul este cel mai rău dintre duhurile cele rele şi cel ce trăieşte în păcat nu poate să se mîntuiască. Aşadar, pe un fiu păcătos nu trebuie numai a-l plînge, ci încă a-l şi pedepsi şi a-l certa, a-l opri şi a-l ţine de frică şi a căuta ca prin tot felul de leacuri să-l vindeci de boala lui cea sufletească. Tu trebuie să urmezi văduvei, despre care zice Pavel: „că a crescut feciori.” Căci marele Apostol nu îndreptează îndemnarea sa numai la văduve, ci la toţi şi sfătuieşte pe toţi oamenii cînd zice: ***Creşteţi pe copii întru învăţătura şi cercetarea Domnului*** (Efeseni 6, 4). Iar aceasta este cea dintîi şi mai mare avere de care părinţii pot împărtăşi pe un copil. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Predici la duminici şi sărbători,* Editura Bunavestire, Bacău, 1997

DARUL SFÎNT AL VIEȚII ŞI COMBATEREA PĂCATELOR ÎMPOTRIVA ACESTUIA

Aspecte ale naşterii de prunci în lumina moralei creştine ortodoxe

Poemul vieții intrauterine a pruncului, dovada „biologică" a intervenției divine în actul procreației.

Minunea zămislirii unui prunc, în sînul matern, priveşte poemul şi drama vieții intrauterine dintre concepere şi implantare (nidație). Cu unirea celor două celule germinative, masculină şi feminină, începe un proces complicat, de creştere şi dezvoltare, care nu se încheie pînă la moartea persoanei respective, mulți ani mai tîrziu. Fenomenul la care ne referim prezintă o anume dinamică internă. Două pronuclee rezultate, în acest proces, din cele două celule germinative, cu cîte 23 de cromozomi, se măresc şi-şi pierd membrana. În decurs de 12 ore ele se unesc de aşa manieră, încît ovulul fertilizat, numit din acest moment „zigot", (dar persoană umană propriu-zisă), deține în mod necesar 23 de perechi de cromozomi, provenite de la cei 2 părinți, şi astfel se poate dezvolta, descoperindu-se progresiv imaginea unui copil. Puține fapte din biologie sînt mai emoționante şi mai importante în implicații, prezente şi viitoare, cum este prima diviziune a zigotului în două părți egale. Prin acest proces, dintr-un singur ovul fertilizat vor rezulta mai multe trilioane de celule ale copilului, de la zămislire şi pînă în momentul naşterii. Fiecare celulă fiică este identică, ca atare, în alcătuirea cromozomială, respectiv în potențialul ereditar, cu zigotul originar. Astfel, fiecare celulă a copilului, care se dezvoltă intrauterin, conține, un număr egal de cromozomi, de la fiecare părinte, şi tocmai aceşti cromozomi sînt cei care poartă unitățile ereditare, cunoscute şi ele cu denumirea de „gene." Codul genetic despre care e vorba este, prin originea şi structura lui, individual şi, în sensul acesta, absolut unic în întreaga existență. Acest cod mărturiseşte de la sine, dincolo de unicitatea şi individualitatea sa, independența copilului față de mama în sînul căreia a apărut, el fiind o persoană umană propriu-zisă. Tot prin acest cod, într-o manieră chiar materială, copilul îşi afirmă dreptul la viață conferit lui de către Creator. Prima diviziune a zigotului are loc la aproximativ 36 de ore, iar a doua diviziune este realizată la două zile de la concepere. În puține zile, ajunge la un număr suficient de celule pentru a forma o sferă numită „morulă", înfăşurată, la rîndul ei, într-un înveliş transparent numit „zonă pellucidă." E important de subliniat faptul că celulele morulei sînt integrate funcțional. Ele şi-au pierdut de acum o parte din independența lor şi, dacă o celulă ar fi separată de celelalte, nu ar mai putea da naştere altor celule individuale separat. Cînd numărul celulelor creşte, atunci molecula de pe locul în care a fost fertilizat ovulul, după aproximativ 3 zile, ajunge, printr-o deschizătură îngustă, în cavitatea uterină. Această cavitate este, metaforic vorbind, sînul mamei. **Pînă la implantare în acest sîn, embrionul îşi trăieşte faza sa numită „embriotropă." În cazul că, în această fază, intervin substanțele contragestive hormonale (pilula), se produce aşa-zisa distrugere a „endometrului", membrana internă a uterului, aducînd cu sine nimicirea oului (embrionului). Astfel se împiedică trecerea la o nouă fază a vieții umane, cunoscută şi ea sub denumirea de faza „histotropă." Ultima fază a vieții embrionului căruia urmează implantarea, respectiv nidația, este cea „hematotropă". În care embrionul ajunge a se hrăni cu sîngele mamei.**

Este uşor de văzut, urmărind acest poem, că actualul început al vieții trebuie considerat a fi, în mod indiscutabil, momentul conceperii. Implantarea este pur şi simplu un alt pas pe drumul stabilit de primul moment al conceperii. Prin urmare, putem afirma că nu întîmplător au vorbit în acest sens Sfinții Părinți despre concepere ca origine a vieții umane intrauterine, deşi nu cunoşteau din punct de vedere ştiințific aproape nimic în această privință. Fără microscoape sau tehnologii moderne, ei cunoşteau prin harul Sfîntului Duh că viața începe în momentul miraculos al unirii celor două pronuclee în procesul fecundației. Marele Vasile, în numele Sfîntei Biserici, a afirmat categoric necesitatea protecției copilului nenăscut, aflat în diferite etape ale sarcinii, cum este şi aceea „embriotropă", cea mai expusă primejdiilor proavorționiste de azi. În felul acesta, el declară textual: „Noi nu facem o distincție precisă între un fetus care a fost deja format şi unul care încă nu a fost format." Aceste cuvinte, în zilele noastre, sînt confirmate ştiințific, atestîndu-se, cu deplină evidență, că viața umană începe la zămislire şi se continuă pînă la moarte, fie în sînul mamei, fie în viața pe care noi o numim de toate zilele. [...]

Atitudini creştine faţă de contracepţie, în trecut şi astăzi

Ce ar fi în realitate o căsătorie a cărei scop e eludat, dacă nu „o formă legală a prostituţiei, o asociere a două pofte trupeşti înhămate ca să se desfăteze sub oribile aparenţe, într-un fel de desfrîu rînduit şi îngăduit de lume?." Recunoaştem uşor, în aceste expresii, cuvintele foarte aspre pe care Fericitul Augustin le adresează „egoismului carnal." Numind acest păcat „fraudă reciprocă", Augustin refuză să-i numească soţi pe complici, deoarece căsătoria nu mai păstrează nimic din adevărata ei menire. „Această cruzime destrăbălată sau destrăbălare crudă ajunge uneori pînă acolo încît caută doctorii pentru sterilitate şi, dacă nu reuşesc, caută să ucidă fătul încă în pîntece." În aceşti termeni se pronunţă, în Răsărit, şi Sfîntul Nicodim Aghioritul, în „Carte folositoare de suflet." [...]

Motivele instaurării sterilităţii voluntare şi consecinţele lor

Raţiunile pentru care se căsătoresc oamenii societăţii de astăzi vorbesc de la sine. Oricare pot să fie acestea, numai nu pentru a avea copii şi a realiza scopurile căsătoriei conferite de morala tradiţională. Vanitatea, pofta de îmbogăţire, pentru a asocia două patrimonii, pentru a legitima un copil natural, pentru a pune în rînduială o veche legătură, pentru a beneficia de pensii, pentru a pune sfîrşit unei vieţi licenţioase de care cineva se satură, acestea sînt motivele celor mai multe căsătorii. [...]

Contracepţia premergătoare pruncuciderii

Cercetătorii preocupaţi de problema socială şi morală a avortului, din viaţa modernă, îl tratează ca atare în cadrul general al sterilităţii voluntare. „Extensiunea practicilor anticoncepţionale este însoţită totdeauna de creşterea numărului avorturilor." Nici nu poate fi altfel. Cînd din neglijenţă, nebăgare de seamă sau accident, „precauţia" n-a oprit, cum se aştepta transmiterea vieţii, e logic să se caute a se corija greşeala printr-un alt mijloc foarte simplu, devenit aproape inofensiv. [...]

Avortul, păcatul care pătrunde în visteriile vieţii

A vorbi despre avort înseamnă a ne referi, potrivit moralei ortodoxe, la cel mai mare păcat pe care îl poate săvîrşi cineva în lume. La începutul creştinismului, trei păcate erau considerate a fi cele mai, grave: apostazia (lepădarea de credinţă, n.n.), uciderea şi desfrînarea. Avortul pare a fi sinteza acestor trei păcate, şi încă ceva mai mult. El e ultima pecete a condamnării la dispariţie a iubirii conjugale. [...]

Motivele condamnării avortului de către Biserica Ortodoxă

[...] Venim în apărarea copilului, din momentul conceperii sale, la această oră, în care bilanţul unui sfîrşit de secol ne avertizează că, în societatea noastră de tip european postcreştină şi deplin secularizată, sub auspiciile industriei avortului, crima colectivă s-a generalizat. Într-o ţară, bunăoară, cu aproximativ 23 de milioane de locuitori, sînt omorîţi prin avort peste un milion de copii în fiecare an. În faţa acestei situaţii, creştinii zilelor noastre, nu pot să rămînă în expectativă. E momentul să se întrebe dacă mai există un drept al copilului. După cum este momentul să se ştie ce au ei de făcut, înainte de a cădea sub osînda generaţiilor viitoare. Dar, mai înainte încă, sub osînda lui Dumnezeu. [...]

Avortul - opunere vădită la porunca divină a transmiterii vieţii

[...] Avortul este opunerea premeditată şi categorică la porunca divină de transmitere a vieţii. El înseamnă egoism şi lipsă de dragoste, atac şi boicot împotriva vieţii umane. Porunca „să nu ucizi" îşi află temeiul în dreptul absolut pe care-l are Dumnezeu şi pe care îl conferă vieţii omeneşti ca privilegiu al ei. Justificările medicale, etico-psihologice, social-profesionale ale avortului în contextul căsătoriei nu sînt esenţiale. Pentru creştini a ucide este întotdeauna un rău, oricare ar fi circumstanţele. Chiar şi aşa-zisul caz al unui avort medical, prin care se încearcă a se justifica posibilitatea salvării mamei, responsabilitatea săvîrşirii acestui act atrage după sine conştiinţa că uciderea rămîne veşnic ucidere. [...]

Cine sînt vinovații crimei privind avortul?

Pentru femeia care a săvîrşit un avort (şi a supraviețuit), mila şi durerea care au urmat acestui act sînt mult mai dureroase şi mai amare decît orice pedeapsă care ar putea fi prescrisă de către Biserică. Totuşi, cea mai mare vină îi revine ei. Există preoți care relatează despre femei care suferă de pe urma avortului şi după numeroase spovedanii şi dezlegări. Datoria Bisericii față de aceşti suferinzi sărmani este de a-i aduce la pace cu ei înşişi şi cu Dumnezeu, curățindu-i de amăgirea că ar fi nevrednici de iertarea lui Dumnezeu şi de mîntuire. A aduce pacea lui Dumnezeu unei femei astfel vătămate este o muncă duhovnicească, spirituală, de ani de zile. Acesta este fructul amar pentru cea de a doua victimă a avortului - femeia. Totuşi, pe lîngă fiecare femeie care a săvîrşit avort, mai există sute, poate mii, care au contribuit la păcatul la suferința ei şi la moartea copilului şi care poartă, nu mai puțin decît femeia (şi uneori mai mult decît ea), povara vinovăției. Şi aceştia dacă sînt ortodocşi, trebuie să vină înaintea lui Dumnezeu cel milostiv în Sfînta Taină a Spovedaniei, să se căiască şi să nu repete faptele lor păcătoase. Aceştia sînt: 1. Corpul medical care îndeplineşte procedurile de avort; 2. Corpul social de menținere a ordinii, ca şi alți lucrători din cabinetele avorționiste, care toți permit ca aceste fapte de ucidere a copiilor şi de desacralizare a femeii să fie săvîrşite în continuare; 3. Politicienii care au votat legislația avorționistă ca şi cei care sînt prea timizi, neinteresați sau ambițioşi ca să lupte pentru menținerea vieții; 4. Asistenții sociali care le-au sfătuit pe femei să săvîrşească avort, trimițîndu-le în mîinile ucigaşilor; 5. Judecătorii şi avocații care folosesc sistemul judiciar pentru a promova avortul un „drept" şi care persecută pe aceia care luptă împotriva uciderii celor nenăscuți; 6. Membrii mass-media care ascund realitatea avortului, spunînd jumătăți de adevăr, şi care mint pentru a adormi poporul, astfel ca acesta să accepte avortul ca pe un „drept" şi o „necesitate socială"; 7. Cei care sînt „ortodocşi" doar duminică dimineața, iar în restul timpului, în lumea din afara Bisericii, se consideră „neutri" sau chiar susținători ai aşa-zisei „proalegeri", ajutîndu-i cu toate resursele lor pe avocații avortului; 8. Cei care sînt directori de fundații, de corporații sau de companii şi care susțin cu capital pe puternicii şi influenții avocați ai avortului, cum ar fi „Organizația Națională a Femeilor" din America; 9. Cei care lucrează în companiile care fabrică uneltele de aspirat, unelte care au unica menire de a-i dezmembra şi ucide pe copii din pîntecele mamei; şi, de asemenea cel care lucrează în crematoriile în care sînt arse trupurile fetuşilor extraşi; 10. Cei ai căror bani şi resurse reproduc prostaglandină şi alte mijloace de promovare a avortului, cum ar fi IUD, apoi a aşa-numitei „pilule de control al naşterilor", cît şi pesticidul uman RU-486; 11. Cei care promovează, sfătuiesc, ori/şi efectuează experimente asupra copiilor vii din pîntecele mamelor, ca şi asupra celor care au fost avortați pentru a fi folosiți în cadrul aşa-numitelor „cercetări pe țesut fetal"; 12. Cei care lucrează şi/sau susțin cabinetele de „planificare familială", cabinete care sînt promotorii şi apărătorii cei mai bogați şi mai mari ai avortului din întreaga lume. Mai mult, este necesar să se descopere dacă cineva susține o organizație, după cît se pare fără legătură cu avortul, dar care îl sprijină. [...]

Sensul avortului ca deicid

Păcatul avortului provocat este atît de mare încît se poate numi şi deicid, respectiv uciderea lui Dumnezeu. E un mod metaforic de a vorbi, dar profund real. Felul în care Hristos-Domnul se identifică oarecum cu omul, copil sau adult, ne este descoperit de Mîntuitorul Însuşi. În pilda judecății viitoare pe care a rostit-o înainte de patima Sa, adresîndu-se celor „de-a stînga", destinați pedepsei veşnice, El se exprimă astfel: „Atunci va zice şi celor de-a stînga: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui. Căci flămînd am fost şi nu Mi-ați dat să mănînc; însetat am fost şi nu Mi-ați dat să beau; străin am fost şi nu M-ați primit; gol şi nu M-ați îmbrăcat, bolnav şi în temnițe şi nu M-ați cercetat." Atunci vor răspunde şi ei zicînd: „Doamne, cînd Te-am văzut flămînd, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță şi nu Ți-am slujit?" El însă le va răspunde zicînd: ***Adevărat zic vouă: Întrucît nu ați făcut unuia dintre aceştia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut*** (Matei 25, 41-45). Aceşti (prea mici) sînt în primul rînd copii avortați, care nu au avut parte să fie hrăniți, adăpați, adăpostiți, îmbrăcați, îngrijiți şi cercetați cu milă şi cu iubire de mamele lor. Mîntuitorul, după cum vedem, se identifică cu ei. Mama care avortează dovedeşte că-L spulberă pe Dumnezeu din rostul existenței Sale, nu numai din rostul primei creații, ci şi din a celei de-a doua creații. Ea ucide copilul de două ori: o dată împiedicîndu-l să vadă lumina zilei acesteia, iar a doua oară, lumina vieții viitoare. Învierea lui Hristos este un act de rezidire a lumii întregi. Toți oamenii iau parte la această înviere. Despre înviere, Hristos Însuşi ne spune că El este Cel dintîi născut din morți. Învierea ne descoperă astfel avortul ca fiind deicid. Făcîndu-se începător al învierii noastre, El a schimbat condițiile ontologice ale existenței în general. Iată cum, cu fiecare copil care se naşte, se naşte într-un fel Hristos Domnul, de aceea şi mamele care-şi ucid copiii îl ucid pe Hristos în fiecare din aceştia. [...]

Combaterea avortului propriu-zis

Asupra avortului voluntar cade, în morala ortodoxă, cea mai grea osîndă, a împiedicării vieții. După cum am văzut în alineatele anterioare, viața copilului începe din clipa în care e conceput. În momentul tainic al zămislirii, Dumnezeu îi creează sufletul nemuritor. Avortul este ucidere, crimă, genocid şi deicid. Este o ucidere, şi încă o ucidere cu premeditare. Este o crimă, cu atît mai vinovată cu cît ia dreptul la viață unei ființe omeneşti, înainte de a se bucura de ea şi de a se învrednici de Sfîntul Botez. Este un genocid, pentru că o dată cu o viață nimicită, se distrug şi viețile urmaşilor posibili ai persoanei ce se cuvine a se bucura de ea, adică a unui neam. Este deicid, pentru că odată cu sîngele copilului se varsă „Sîngele" lui Hristos (e vorba despre o identitate mistică dintre sîngele copilului şi „Sîngele" lui Hristos, pe care o aflăm la Matei 25, 32-46: ***întrucît nu ați făcut unuia dintre aceştia, nici Mie nu Mi-ați făcut,*** (v. 45). Sfinții Părinți, chiar de ar fi să-i numim doar pe Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul, Atanasie Sinaitul, condamnă în unanimitate avortul provocat, declarîndu-l drept ucidere, deicid. În Canonul 2 al Sfîntului Vasile se precizează: „Cea care leapădă fătul cu voie este supusă judecății pentru ucidere." Canoanele 91 Trulan, 21 Ancira, 2 al marelui Vasile consideră doar un pogorămînt oprirea femeii vinovate de săvîrşirea avortului, la 10 ani de la Cele Sfînte. Altfel, oprirea ar fi pe viață, potrivit hotărîrii canonice a Sinodului de la Elvira. Aceleaşi canoane, şi pentru complici. De asemenea, Canoanele 5 al Sfîntului Grigorie de Nyssa, 13 şi 55 ale Sfîntului Vasile caterisesc pe preoții care sînt vinovați de complicitate cu cei ce săvîrşesc crima de avort, fie dezlegînd pe cei ce nu au conştiința păcatului la măsura gravității lui, în scaunul Mărturisirii, fie că sînt vinovați ei înşişi de această crimă comisă în propriile lor familii. [...]

Sensul „planificării familiale"

[...] Aşa-zisul drept de alegere al mamei nu este altul decît dreptul aceleiaşi femei, cel mai rece dintre monştri, după o expresie a lui Nietzsche, de a săvîrşi o crimă, pruncuciderea prin avort. De data aceasta, crima pe care poate să o săvîrşească o mamă ajunge să se constituie drept o crimă perpetuă, tocmai prin folosirea pilulei. **Pilula anovolatorie nu este numai o armă contraceptivă, ci, în speță, una contragestivă. Deşi posibilitate întreruperii sarcinii între concepere şi implantare părea, cu puțin timp înainte, aproape imposibilă, acțiunea fiind redusă la o intervenție chirurgicală, dezvoltarea industriei şi piața planificată a pilulelor, a schimbat completamente situația. Pilula ajunge nu doar să prevină conceperea ci şi implantarea embrionului, după ce conceperea a avut loc, iar utilizarea ei să dobîndească o extindere mondială.**

Referirea pe care o facem la produsele farmaceutice, de provenienţă hormonale, nu exclude raportarea la celelalte mijloace, care pe alte căi urmăresc aceleaşi efecte. În noul cîmp de bătălie împotriva copilului, la pilula de „control al naşterii", care se ia în doze mici şi care se poate găsi peste tot, acționînd ca un mijloc chimic de avort, se adaugă şi comunul IUD - (dispozitivul intrauterin). Totuşi, e de notat că pilula avortivă (RU-486), rămîne arma principală a pruncuciderii, ea nemaiavînd nici măcar legitimitatea falsă de a preveni conceperea, ci este de-a dreptul un medicament, considerat sigur şi eficient în execuția avorturilor. Specificul acestei acțiuni contragestive devine relevant prin aceia că pilula actuală de gen „morning after" a ajuns un medicament de întrerupere a sarcinii în funcție de care femeia nu va mai şti niciodată dacă a fost sau nu însărcinată. Este tocmai ceea ce constituie esența crimei infantile neîntrerupte. [...]

Bibliografie: Pr. Prof. Ilie Moldovan, *Darul sfînt al vieții şi combaterea păcatelor împotriva acestuia.* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997

MIJLOACE ANTICONCEPȚIONALE

Efecte secundare fatale despre care nu se vorbeşte. Un bilanț critic din punctul de vedere al unui ginecolog.

Manipularea limbajului

[...] Scoaterea din domeniul criminalității a uciderii copiilor în trupul mamei lor a devenit posibilă prima dată prin limbaj. Un exemplu clasic pentru o astfel de manipulare a limbajului este modificarea paragrafului 218 din Codul Penal pe vremea guvernului social-democrat (SPD) în Germania. Textul de lege în speță, în vigoare pînă în 1974, definea fapta în următorii termeni:

„O femeie care îşi ucide fătul („Leibesfrucht" în germană, „rodul trupului", n.tr.) sau permite altei persoane să o facă, va fi pedepsită." [110]

Obiectul protecției legale împotriva acțiunii de ucidere, copilul nenăscut, era numit făt. Spre deosebire de această formulare, norma schimbată de SPD şi valabilă din 1974 ne spune numai că:

„Cel care întrerupe o sarcină va fi pedepsit."

Obiectul protecției legale, copilul nenăscut, nu mai este desemnat; este încriminată numai o intervenție asupra corpului femeii! O flagrantă manipulare verbală. În baza cunoştințelor moderne de embriologie umană, prescripția legală ar fi trebuit să sune cam aşa: „Cel care ucide un copil nenăscut în trupul mamei va fi pedepsit. Noul om începe din momentul fecundării" [...]

MIJLOACE CONTRACEPTIVE ARTIFICIALE

Deosebim cinci mari grupe de astfel de mijloace:

1. Spirala (sterilet n.n.) sau IUD (Intra-Uterin-Device)

Există deja de la începutul secolului 20. Pe vremea aceea se fabrica din ceramică. Din cauza unor experiențe neplăcute s-a renunțat, dar în perioada contemporană, noile materiale sintetice ar putea-o readuce masiv în uz.

„Spirala este în primul rînd un mijloc avortiv timpuriu". Prin producerea intenționată a unei congestii de iritație în țesutul conjunctiv uterin, **implantarea embrionului este împiedicată şi acesta moare**. Rolul spermicid al cuprului înglobat în materialul spiralei moderne nu schimbă hotărîtor acest mecanism de funcționare. Tot atît de puțin convingătoare este şi descrierea mai recentă a spiralei care pretinde că IUD pur şi simplu ar împiedica realizarea fecundării.

Efecte secundare

Cele mai importante sînt, aici, infecțiile, mai ales în zona trompelor uterine, ceea ce conduce adesea la închiderea lor şi deci la sterilitate. Datorită acestor infecții apare un mare pericol de sarcină extrauterină (de 10 ori mai frecventă decît la femeile fără spirală) şi sarcină ovariană (de 4 ori mai frecventă). Prin urmare, implantarea unui IUD la o nulipară este, din punctul de vedere al ginecologiei academice, un procedeu greşit profesional. Un alt efect sînt perforații ale uterului, însoțite de pericolul rănirii peretelui intestinului, de exemplu. Sîngerările şi durerile sînt alte posibile efecte secundare.

În SUA, din cauza acestor factori de risc, se află în curs circa 2500 procese de responsabilitate personală, implicînd pretenții la daune de ordinul a miliarde de dolari. Din această cauză, din anul 1987, IUD a fost retras de pe piață în SUA. Industria farmaceutică a avut această inițiativă chiar înainte de a se fi pronunțat interdicția FDA

(Food and Drug Administration). Această abilă mişcare de şah a avut drept scop asigurarea posibilităţii de a produce în continuare spirale pentru export în alte ţări. Verdictul FDA ar fi provocat mari dificultăţi pentru continuarea exportării produsului. Şi în acest caz putem constata un spectru larg de efecte colaterale, pe de o parte, iar pe de alta, efectul de avort timpuriu, cu aspecte etice care nu pot fi trecute cu vederea.

2. Condom-ul sau prezervativul

A fost mult timp criticat şi respins. I s-a atribuit un foarte ridicat coeficient de eşecuri în evitarea sarcinii. Abia odată cu masiva răspîndire a Sindromului Imuno-Deficienţei Umane Dobîndite (SIDA) a reintrat brusc în uz, propagat de stat cu milioane luate din veniturile din impozite, deşi ar trebui să se recunoască un coeficient foarte ridicat de eşecuri şi în evitarea propagării SIDA.

Astfel, medicul ginecolog Prinz, din Munchen, a stabilit prin calcule statistice [92] că - la un index Pearl de 5 - 100 bărbaţi infectaţi cu SIDA infectează anual 35 de femei, dacă aceştia utilizează în exclusivitate prezervativul. Îl putem asemăna cu ruleta rusească. Este deci clară iresponsabilitatea celor care susţin prezervativul ca o protecţie împotriva SIDA: se trece alături de miezul problemei şi trebuie să o numim o adevărată înşelătorie periculoasă.

3. Spermicide sub forma de supozitoare, săruri, alifii, spray-uri, tampoane

Acestea sînt substanţe chimice destinate uciderii spermatozoizilor. Încertitudinea împiedicării fecundării prin acest procedeu nu este nevoie să mai fie scoasă în evidenţă. Vom semnala doar o informaţie recentă, furnizată de Societatea Central-Europeană pentru Medicina Reproducerii, de Societatea Elveţiană pentru Planificarea Familiei şi de Societatea Elveţiană pentru Sterilitate şi Fertilitate în cadrul unei sesiuni de perfecţionare care a avut loc în ianuarie 1989 la Schaffhausen: Toate sărurile, alifiile, spary-urile, tampoanele, supozitoarele anticoncepţionale conţinînd monoxidol-9 nu produc doar reducerea mobilităţii spermatozoizilor şi a funcţiei lor acroseminale, ci au ca efect şi o „decondensare a nucleului lor celular." Se pot produce leziuni moleculare în spermatozoizi şi modificări ale structurii ADN. În cazul unei fecundări, acestea conduc la malformaţii ale zigotului. Pînă în prezent nu s-au semnalat, totuşi, naşteri cu malformaţii, **pentru că. oricum, embrionii astfel apăruţi se elimină de regulă prin avort timpuriu**. Aşadar, şi în acest caz ne aflăm în faţa unui efect avortiv, care nu fusese identificat ca atare pînă în prezent.

4. Sterilizarea bărbatului şi a femeii

Este cunoscută de mult timp. Se realizează pe cale chirurgicală, deseori fără o indicaţie medicală, şi constituie un mijloc radical de evitare a sarcinii. Există două tehnici operaţionale: laparotomia, deschiderea cavităţii abdominale, şi laparoscopia, intervenţie realizată prin examinarea vizuală a cavităţii abdominale. Penetrarea cu succes a abdomenului este asigurată în mare măsură de tehnica nouă a laparoscopiei, care face superfluă laparotomia.

Efecte secundare

Intervenţia nu este lipsită de riscuri şi aceasta mai ales în cazul femeilor, la care este necesară anestezia totală şi deschiderea abdomenului, indiferent de metoda adoptată pentru sterilizare. Pericole deosebite prezintă sterilizarea tubelor prin laparoscopie; dubla introducere a acestora în abdomen, fără control vizual, orbeşte, poate produce, de exemplu, răniri ale vezicii urinare, intestinelor şi pe traiectul vaselor sangvine etc. [...]

Urmări pe termen lung ale sterilizării

Sarcini extrauterine*:* Acestea survin în urma unor eşecuri în sterilizare. Diferite studii indică procente variind între 13, 6 şi 90% din cazuri. Sarcina extrauterină după sterilizare tubulară este o complicaţie foarte gravă şi constituie cauza a circa 10% din cazurile de deces a mamei. [...]

5. Efectul depresiv asupra ovulaţiei şi cel de avort timpuriu exercitat de pilula anti-baby

[...] „Pilula”, este un preparat hormonal chimic, prin care se intervine intenționat în ciclul natural de reglare hormonală a corpului feminin, deconectîndu-l de la ritmul natural, cu efecte importante asupra întregului organism. Acest tip de produse chimice face parte din „clasa steroizilor” (de care aparțin şi preparatele cu cortizon), cu toate avantajele şi dezavantajele lor.

Prin hormonii artificiali, pilula anti-baby are efect asupra mai multor organe din corpul feminin, fie împiedicînd sarcina, fie provocînd avort timpuriu:

- asupra ovarelor, împiedicînd eliberarea ovulelor (inhibitor al ovulației);

- asupra *consistenței mucozității* cervixului în colul uterin, îngroşînd mucusul şi astfel îngreuind sau chiar împiedicînd înaintarea spermatozoizilor spre uter şi trompele uterine;

- **asupra *țesutului mucoasei uterului,* astfel încît implantarea vitală a ovulului fecundat în acest țesut nu mai poate avea loc şi ovulul fecundat (fătul n. n.) moare (inhibarea implantării, deci efect de avort timpuriu)**;

- **asupra *trompelor uterine,* în sensul că ovulul fecundat (fătul n. n.) este transportat atît de lent, încît nu mai ajunge la timp la implantarea salvatoare şi piere (factorul tubar, tot efect de avort timpuriu)**. [...]

Diverşi autori indică în literatura de specialitate efectul de împiedicare a implantării ovulului exercitat de pilulă:

Mutscheler, de exemplu, scrie în al său „Manual de farmacologie” [73]: **„Anticoncepționalele orale, chiar dacă se mai produce ovulația, împiedică totuşi implantarea ovulului (întrucît încetează activitatea normală a endometrului).”**

De asemenea, Häussler [32], directorul celei de-a doua clinici universitare de ginecologie din Munchen, prof. dr. R. Fikentscher afirma în referatul său „[...] că la aşa numiții inhibitori ai ovulației efectul de împiedicare a ovulației nu se realizează întotdeauna şi în circa 7% din cazuri au loc ovulații (Goldzieher, Mears şi Gual). Dar încă de atunci, din 10 decembrie 1967, prof. Fikentscher mergea cu raționamentul mai departe: **„Nu este potrivit să se considere tratamentul medical hormonal drept un inhibitor al ovulației, ci drept o potențială împiedicare a implantării.”**

Reprezentanții unei mari firme producătoare de hormoni admiteau deja în cadrul unui simpozion medical din 1967 **că la administrarea de inhibitori ai ovulației au loc pînă la 67% emiteri de ovule şi că este deci posibilă fecundarea, dar în continuarea procesului va fi, de regulă, împiedicată implantarea ovulului fertilizat în uter**. [32]

Hauser, Lucerna, spunea în 1974 [33] că expresia „inhibitor al ovulației” „nu este o formulă întru totul corectă” din cauza celor 7% produceri totuşi posibile de ovule.

În acelaşi sens, s-a pronunțat şi Haller, din Gottingen [30]: „Folosirea termenului de substanțe care împiedică ovulația pentru preparatele aflate în comerț poate fi contestată în ceea ce priveşte rigurozitatea ei.”

Beller, Munster, 1979/80 [5]: „Efectul avortiv al pilulei - pilula şi IUD = avortive timpurii.”

În acelaşi sens şi Centrala Federală pentru Cercetare în Domeniul Sănătății din Koln (80): **„Înhibitor al ovulației care împiedică implantarea.”**

Taubert şi Kuhl, în cartea lor „Contracepție cu hormoni” (1980) [125] : **„Efectul de împiedicare a implantării al aproape tuturor pilulelor.”**

În revista „Der informierte Arzt” („Medicul informat”) din 1987 [142]: „D-na prof. Marianne Mall-Häfeli din Basel este convinsă că blocarea axei hipotalamo-hipofizare în tratamentul cu micropilula este de o foarte mare importanță. Atunci cînd se administrează pilule în dozaje înalte, datorită blocării acestei axe funcționale, ovarul

intră într-o stare de imobilism; această presiune este mai redusă în cazul preparatelor cu dozaje mici. Dar întrucît efectul anticoncepţionalelor orale este multifactorial, siguranţa tratamentului nu are de suferit datorită acestei schimbări. Totuşi, datorită blocajului mai mic se poate ajunge la o creştere foliculară în ovar şi, în continuare, la o producere endogenă de estrogen. Această relativă hiperestrogenemie se exprimă fiziologic la pubertate şi premenopauză prin uşoare sîngerări, sîngerări bruşte şi congestii ale sînilor ca semne clinice. Dacă astfel de simptome apar în mod persistent la consumatoarea de pilule, D-na prof. Mall-Häfeli este de părere că este indicată trecerea la un preparat cu progestageni mai puternic inhibitori." Şi aici se face referire la *efectul multifactorial,* **deci la *împiedicarea implantării* şi la factorul tubar**; factorul cervical nu arată direct efectul avut în vedere iniţial. La acest efect multifactorial se fac referiri în mod repetat şi în alte publicaţii recente.

Este de asemenea interesant că în SUA, la Congresul Federaţiei Naţionale a Avortului (NAF - National Avortion Federation) din 1985 [74], cu ocazia discuţiilor asupra planificării familiei s-a ajuns la următoarea formulă acceptată de Congres: „Make no mistake, the pili and IUD are avortive" (**„Nu vă faceţi iluzii. Pilula şi spirala (steriletul n. n.) sînt avortive"**). [...]

6. Un alt efect ucigător al pilulei cu hormoni artificiali: factorul tubar sau transportul încetinit al ovulului fecundat în trompele uterine

Vom prezenta aici teoria conform căreia motilitatea tubului este tulburată de anticoncepţionalele hormonale şi drept urmare este încetinit transportul embrionului. În această privinţă, d-na prof. dr. Mall-Hâfeli, Basel [67]: „Acţiunea pilulei este multifactorială - transportul tubar încetinit, el singur, conduce la îmbătrînirea ovulului şi la împiedicarea dezvoltării unui embrion viabil, aşa cum am putut constata şi la fertilizările *În vitro."* **Adică, datorită faptului că embrionul are de suportat un transport prea lent prin trompele uterine, el suferă anumite vătămări şi în momentul cînd ar trebui să realizeze implantarea nu mai are capacitate vitală şi moare. Efectiv „se usucă" pentru că nu ajunge la timp la implantarea care i-ar salva viaţa oferindu-i substanţele hrănitoare necesare dezvoltării.** De asemenea şi din Schering - Înformation [107] : „Estrogenii şi progestagenii influenţează mobilitatea tubelor şi astfel transportul ovulului, încît ovulul nu mai ajunge în timp util la endometru pentru a găsi condiţii favorabile implantării. În afară de aceasta, se modifică şi compoziţia secreţiilor tubului şi, drept urmare, maturizarea ovulului." [...]

Bibliografie: Dr. Rudolf Ehmann (medic primar ginecologie/obstetrică la spitalul cantonal Stans, Elveţia, CH - 6370), în colaborare cu Otto Doppef. (Articolul de mai sus este textul lărgit şi revăzut al conferinţei susţinute de dr. Rudolf Ehmann pe 22.09.1990 la Dresda, la Congresul internaţional „World Federation of Doctors Who Respect Human Life")

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE

De ce au căzut creştinii în vrăjitorii

Şi, într-adevăr, întreaga pricină pentru care creştinii au căzut astăzi în toate relele lucrări ale diavolului şi mai ales în diferitele vrăjitorii se datorează faptului că nu cercetează cu grijă acele prime făgăduinţe şi învoieli pe care le-au dat lui Hristos cînd au fost botezaţi şi că le-au uitat şi cu desăvîrşire le-au şters din amintirea şi inima lor. Pentru ei au urmat acele înfricoşătoare cuvinte pe care le-a spus Domnul: anume că, ori de cîte ori necuratul demon iese din om, merge în locuri secetoase, căutînd odihnă şi nu găseşte; apoi se întoarce iarăşi la omul din care a ieşit şi, deoarece găseşte inima lui neocupată, curăţită şi pregătită, ia împreună cu el încă alţi şapte demoni mai vicleni şi intră acolo înăuntru şi locuieşte şi devin cele de după aceea ale omului aceluia mai rele decît cele dintîi; ***„Şi, cînd duhul necurat a ieşit din om, umblă prin locuri fără apă, căutînd odihnă şi nu găseşte. Atunci zice: Mă voi întoarce la casa mea de unde am ieşit; şi venind o găseşte golită, măturată şi împodobită. Atunci se duce şi ia cu sine alte şapte duhuri mai rele decît el şi, intrînd sălăşluiesc aici şi se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decît cele dintîi”*** (Matei 12, 43-45) [...].

Că cei care fac sau cer vrăjitorii se leapădă şi tăgăduiesc pe Hristos şi se însoţesc cu diavolul

[...] Toţi, toţi aceştia, pînă la unul, şi cei care lucrează, şi cei care suferă, şi cei care oferă vrăjitoriile şi talismanele, şi cei care le primesc, toţi devin locaşuri ale lucrării necuratului duh; cei care se leapădă de Hristos şi de credinţa lui Hristos se alătură lui satana şi slujirii lui şi trufiei sale. De unde, prin urmare, toţi sînt tăgăduitori ai făgăduinţelor pe care le-au dat la Sfîntul Botez, că se vor lepăda de satana şi de orice slujire a lui, că se vor alătura lui Hristos şi credinţei şi cuvintelor Lui. O, ce nenorocire vrednică de plîns! O, ce mare pierzare a creştinilor![...]

Că demonii nu pot să vindece, ci omoară

[...] Aşadar, să nu te înşeli, creştinule, ci află că nici lupul nu se face vreodată oaie, după proverb, nici diavolul nu se face vreodată doctor; şi că mai uşor poate să înghețe focul şi să se încălzească zăpada, decît să vindece într-adevăr diavolul; fiindcă acesta, chiar dacă ar vrea să te vindece, nu poate, deoarece este cu totul neputincios, iar dacă presupunem că poate să te vindece, totuşi nu vrea, deoarece sănătatea omului este un bun, iar diavolul urăşte totdeauna cele bune şi de aceea este numit duşmanul binelui (misokalos). [...]

Că demonii, chiar dacă vindecă trupul cu îngăduinţa lui Dumnezeu, îl însănătoşesc ca să omoare sufletul. Pilde ale celor care s-au îmbolnăvit şi nu au chemat vrăjitori

Astfel încît fii convins şi crede, frate, că numai Dumnezeu este adevăratul doctor al sufletelor şi al trupurilor, iar vrăjitorii şi demonii nu vindecă cu adevărat, ci în închipuire.

Iar, dacă chiar presupunem că însănătoşesc trupul; cu îngăduinţa lui Dumnezeu, totuşi află că îl însănătoşesc cu scopul de a omorî sufletul. Cum? Despărţindu-te de credinţa lui Hristos şi tîrîndu-te spre faptul de a-i crede şi de a-i adora pe ei. De aceea, ce folos ai să primeşti, frate, chiar presupunînd că trupul îţi este însănătoşit, trăind astăzi şi murind mîine, dacă, în schimb, îţi este omorît sufletul nemuritor? Ce cîştig ai să dobîndeşti dacă aici vei gusta puţină sănătate, iar dincolo vei fi pedepsit veşnic? Ducă-se asemenea sănătate! Ducă-se o astfel de viaţă! Mai bună este moartea de mii de ori decît aşa o viaţă şi sănătate, precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „... căci nu vindecă cu adevărat, de n-ar mai fi! Iar eu chiar de ar fi să spun, umflînd lucrurile, că, şi dacă tămăduiesc cu adevărat, este

mai bine să mori decît să alergi la duşmanii lui Dumnezeu şi să fii tămăduit în acest chip. Căci ce folos să fii vindecat la trup, dacă sufletul este pierdut ? Ce cîştig are cineva să dobîndească mîngîieri aici, urmînd să fie aruncat în focul nepieritor dincolo?" (Ioan Gură de Aur, Cuvîntul V, Împotriva iudeilor). Şi iarăşi spune: „chiar dacă un demon va vindeca, mai mult a vătămat decît a fost de folos; căci a fost de folos trupului, care, totuşi, puţin mai tîrziu mort, urmează să putrezească, însă a vătămat sufletul nemuritor" (Ioan Gură de Aur, Cuvînt către iudaizanţi). Deoarece diavolul, fraţilor, este un pescar foarte viclean şi pierde o mică momeală ca să prindă un peşte mare, adică se mulţumeşte să vă dea puţină sănătate, numai să vă lipsească de Rai; să vă lungească puţin viaţa, ca să vă pedepsească veşnic. Nu vezi (îţi spune Sfîntul Ioan Gură de Aur) că slăbănogul era de treizeci şi opt de ani în pat şi, privit cu ură, îşi răbda cu vitejie boala, aşteptînd ajutorul lui Dumnezeu fără să ceară să-l farmece sau să-i dea talismane ? „Şi nu a alergat astfel la prezicători, nu a mers la descîntători; nu şi-a legat amulete, ci a aşteptat ajutorul de la Dumnezeu" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

Şi tu, creştine, fiindcă ai zăcut bolnav puţine zile, de aceea eşti atît de nerăbdător şi alergi la vrăjitori şi vrăjitoare? Nu vezi că Lazăr a zăcut înaintea porţii bogatului, tot timpul vieţii lui, atît de greu rănit, încît, din cauza unei atît de mari neputinţe, nu putea să alunge nici cîinii, care-i lingeau rănile, şi cu toate acestea a preferat să moară într-o asemenea suferinţă decît să ceară amulete şi farmece? „Dar nu a cerut descîntător, nu şi-a legat amulete... nu a chemat la el vrăjitori" (spune în acelaşi loc - Împotriva iudeilor, Cuvîntul V - Sfîntul Ioan Gură de Aur); şi tu, care, pentru puţină febră, alergi la urîtele băbuţe ameţite de băutură, ce iertare vei primi? Nu vezi pe acel viteaz Iov, care, după ce a pierdut şi copiii, şi bunurile, a fost rănit atît de tare, încît peste tot mişunau viermii din toate mădularele lui şi pîine nu putea să mănînce din cauza duhorii ? Şi, deşi putea să scape de toate aceste înfiorătoare lucruri prin hulă şi să moară, aşa cum îi spunea femeia lui: ***„spune orice cuvînt împotriva Domnului şi mori"*** (Iov 2, 9), totuşi a răbdat cu bărbăţie şi nici un cuvînt mărunt de hulă nu a scos din gura lui; iar tu de ce ai o atît de mare nerăbdare şi pentru o foarte mică rană disprețuieşti şi pe Dumnezeu, şi pe Hristos, şi credinţa, şi pe Sfinţi, şi alergi la duşmanii lui Dumnezeu, la vrăjitori şi demoni, ca să fii tămăduit ? Şi ce scuză poţi să primeşti pentru aceasta, precum îţi spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Aşadar ce scuză vom avea noi, dacă cei care suferim şi răbdăm asemenea lucruri, sau din cauza febrei, ori din cauza rănilor, alergăm la sinagogi şi la vrăjitori şi fermecători, îi chemăm şi la casele noastre" (Ioan Gură de Aur, Împotriva iudeilor, Cuvîntul V).

Că vrăjitorii şi vracii, deşi rostesc numele lui Dumnezeu, trebuie îndepărtaţi

Dar spui că acea bătrînă creştină şi acel vraci creştin, ori de cîte ori fac farmece şi dau amulete, nu spun şi nici nu scriu alte nume în afară de numele lui Dumnezeu, al lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu şi al Sfinţilor şi, deci, ce rău fac ei? La acestea îţi răspunde Sfîntul Ioan Gură de Aur şi îţi spune că din această cauză mai mult trebuie să o urăşti pe acea urîcioasă babă sau pe acel urîcios vraci, deoarece folosesc spre jignire şi necinstire numele lui Dumnezeu şi, creştini fiind, fac precum elinii, fiindcă şi demonii, deşi rostesc numele lui Dumnezeu, totuşi tot demoni sînt: „unii, socotind că se îndreptăţesc, spun că este creştină femeia care descîntă acestea şi că nu rosteşte nimic altceva decît numele lui Dumnezeu. Aşadar din această pricină eu mai mult o urăsc şi mai mult mă dezgustă, fiindcă s-a folosit de numele lui Dumnezeu spre ocară; fiindcă, spunînd că este creştină, scoate la iveală cele ale elinilor: căci şi demonii rosteau numele lui Dumnezeu, însă erau demoni; şi astfel vorbeau împotriva lui Hristos: «te ştim cine eşti, Sfîntul lui Dumnezeu» şi totuşi le-a astupat gura şi i-a alungat" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Despre statui, 21).

Cei bolnavi trebuie să alerge la Hristos şi la Sfinţi, şi nu la vrăjitori. Că mare nerecunoştinţă arată creştinii cînd părăsesc pe Hristos, Sfinţii şi Biserica şi merg la vrăjitori

[...] Dreptate are Iisus să strige prin Isaia că El v-a renăscut prin Sfîntul Botez şi v-a făcut copiii Lui, iar voi, pentru puţină boală, aţi disprețuit pe Tatăl vostru şi aţi mers la vrăjitori şi demoni, duşmanii Lui: ***„Ascultă, cerule, şi ia aminte, pămîntule, că Domnul a zis: fii am născut şi i-am înălţat, iar aceştia M-au disprețuit"*** (Isaia 1, 2) şi cum boul şi măgarul cunosc pe binefăcătorul şi stăpînul lor, iar voi nu cunoaşteţi pe binefăcătorul vostru: ***„Boul a***

cunoscut pe stăpîn şi măgarul ieslea domnului său, însă Israel nu M-a cunoscut şi poporul Meu nu M-a priceput" (Isaia 1, 3).

De aceea, ca să nu Se mîhnească Iisus Hristos din cauza voastră şi să spună asemenea lucruri şi să nu vă arătaţi şi voi nerecunoscători faţă de un asemenea desăvîrşit binefăcător, lăsaţi, vă rog, fraţii mei, lăsaţi-vă de faptul de a merge la vrăjitori şi vrăjitoare şi ţigănci, şi, cînd se întîmplă să fiţi bolnavi, alergaţi la Hristos cu căldura credinţei şi cereţi însănătoşirea, Deoarece El este totdeauna Tatăl vostru Cel mai iubitor şi, dacă v-a dat boala, v-a dat-o ca să încerce răbdarea voastră, ca să vă încununeze mai mult şi să vadă dacă îl iubiţi cu adevărat: ***„Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepseşte ?"*** (Evrei 12, 7). El, deşi vă pedepseşte şi vă pălmuieşte uneori părinteşte pentru păcatele voastre, totuşi vă tămăduieşte şi vă mîngîie ca pe copiii Lui, cînd v-aţi întors la El prin pocăinţă şi aţi cerut din toată inima ajutorul Lui. ***„Fericit este omul pe care l-a mustrat Domnul; iar dojana Atotţiitorului să nu o disprețuieşti: căci El face să te doară şi iarăşi te face bine; El te-a lovit şi mîinile Lui te-au tămăduit"*** (Iov 5, 17-18). Alergaţi încă în bolile voastre, după vindecarea de la Dumnezeu şi la Stăpîna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, mîngîierea celor bolnavi şi a celor întristaţi, şi la toţi Sfinţii alergaţi şi, rugîndu-i cu credinţă, veţi dobîndi dorita vindecare de boala voastră. Dacă totuşi chiar nu primiţi dorita însănătoşire, ci Dumnezeu v-a părăsit ca să vă pedepsească, deoarece aşa este de folos pentru sufletul vostru, trebuie să staţi curajoşi şi tari în credinţă şi de o mie de ori preferaţi să muriţi decît să chemaţi vrăjitori şi vrăjitoare şi în acest mod să tăgăduiţi credinţa lui Hristos şi să trădaţi evlavia. Dar, chiar dacă alţii, din întîmplare, vă îndeamnă la aceasta, rude sau prieteni, păziţi-vă, pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu vă supuneţi lor şi să fiţi siguri că, pentru răbdarea şi mărinimia voastră: 1) Dumnezeu are să vă încununeze cu cununa muceniciei; 2) conştiinţa voastră are să se bucure şi să se mulţumească incomparabil mai mult decît dacă primiţi însănătoşirea voastră; 3) oamenii au să vă aducă mari laude şi 4) aveţi, pentru tot timpul de după aceea, să primiţi şi vindecarea bolii voastre, precum ne încredinţează condeiul de aur al Sfîntului Ioan Gură de Aur. [...]

Chiar dacă vrăjitorii ar putea într-adevăr să dea sănătate, tot trebuie să-i îndepărtăm

Şi, ca să spun pe scurt, şi dacă ai fi sigur, frate, că vrăjitorii şi demonii pot să te facă sănătos de boala ta, şi dacă ştii că pot, prin presupunere, să-ţi dăruiască cincizeci de ani de viaţă şi că au putere să scoale un mort (aceste lucruri amândouă sunt cu neputinţă la aceştia); din nou ia aminte, ia aminte, ia aminte să nu alergi la ei ca să te ajute. De ce? Deoarece tăgăduieşti pe Dumnezeu, trădezi pe Hristos, încalci evlavia şi credinţa ta şi, prin opoziţie, adori diavolul, te închini slujitorilor lui, demonii, şi devii rob acestora pentru tot timpul de după aceea; deoarece, deşi te vindeci de boală, vei suferi veşnic de o amară mustrare a conştiinţei, fiindcă din cauza unei mici neputinţe ai încălcat făgăduinţele pe care le-ai dat lui Hristos şi ai lepădat credinţa ta. De aceea sănătatea aceasta a ta va fi mai amară chiar decât cea mai grea boală, precum spune Sfântul Ioan Gură de Aur (Cuvântul V, Împotriva iudeilor). Vrei să afli aceasta? Ascultă ce spune Dumnezeu în Deuteronomul: ***„De se va ridica în mijlocul tău proroc sau văzător de vise şi va face înaintea ta semn şi minune, şi se va împlini semnul sau minunea aceea, de care ţi-a grăit el, şi-ţi va zice atunci: Să mergem după alţi dumnezei pe care tu nu-i ştii şi să le slujim acelora, să nu asculţi cuvintele prorocului aceluia sau ale acelui văzător de vise, că prin aceasta vă ispiteşte Domnul Dumnezeul vostru, ca să afle de iubiţi pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima voastră şi din totul sufletul vostru"*** (Deuteronomul 12, 1-3). Aşadar, dacă profetul acela a spus: eu pot să scol mortul, numai supuneţi-vă mie şi închinaţi-vă idolilor sau demonilor; şi cu adevărat poate prin lucrarea lui să scoale mortul, cum a promis, iarăşi să nu-l ascultaţi să vă închinaţi diavolului şi demonilor, deoarece Dumnezeu a îngăduit ca profetul acela să facă o asemenea minune, ca să vadă dacă voi îl iubiţi din toată inima voastră şi nu adoraţi pe altcineva în afară de El. Aşa tâlcuieşte cugetarea aceasta Sfântul Ioan Gură de Aur în acelaşi cuvânt împotriva iudeilor. Auzi, frate, înfricoşătorul cuvânt pe care îl spune Însuşi Dumnezeu? Aşadar, lasă pretextul acesta, pe care ţi-l înfăţişează diavolul, şi anume faptul de a merge la vrăjitori pentru vindecarea bolii tale şi fugi de ei ca de foc!

Că numai Dumnezeu descoperă cele tăinuite. Că Îngerii şi oamenii cunosc cele tăinuite de la Dumnezeu. Că demonii nu cunosc cele tăinuite

Iar la pretextul acelora care spun că merg la vrăjitori şi demoni ca să afle ce au să păţească sau să găsească comori şi alte lucruri tăinuite răspundem că singur Dumnezeu, în principal, este Acela care descoperă toate lucrurile tăinuite şi le cunoaşte dinainte pe cele viitoare, precum spune Ieremia: ***„Cel care este, Doamne..., să nu ascundă nimic de tine”*** şi Isus Sirah ***„căci a cunoscut Domnul toată ştiinţa şi a căutat la semnul veacului, vestind cele ce au trecut şi cele ce vor veni, şi descoperind urmele celor ascunse”*** (Isus Sirah 42, 24). Iar Îngerii şi oamenii cunosc uneori cele ascunse, dar nu de la ei înşişi, ci din descoperirea şi iluminarea luminii dumnezeieşti, precum este scris: ***„Dumnezeu descoperă cele adînci şi cele tăinuite”*** (Daniel 2, 22). Însă vrăjitorii şi demonii, deoarece sînt întunecaţi şi nu au luminarea de la Dumnezeu, nu pot prin urmare să descopere cele tăinuite; şi acest lucru este evident din visul ce l-a avut regele Nabucodonosor, care, deoarece îndată ce l-a avut l-a şi uitat, a chemat toţi descîntătorii şi vrăjitorii şi făcătorii de farmece şi învăţaţii caldeeni şi le-a poruncit nu numai să-i tălmăcească ce dezvăluia visul lui, dar şi să găsească însuşi visul acela, pe care l-a avut; iar dacă nu, au să fie omorîţi; ***„în afară de vis, arătaţi-mi şi tîlcuirea lui”*** (Daniel 2, 6).

S-au întristat nefericiţii vrăjitori, au rugat din toată inima lor demonii pe care îi cinsteau ca să le dezvăluie visul, dar în zadar; deoarece visul era atît de ascuns, încît nici demonii n-au putut să-l cunoască. De aceea a dat poruncă împărătească să fie omorîţi vrăjitorii, cînd, iată, Dumnezeu a dezvăluit şi visul şi tălmăcirea lui Profetului Daniel şi în acest chip au scăpat aceia de moarte, precum sînt scrise acestea în capitolul al doilea al Cărţii lui Daniel.

Că demonii nu descoperă soarta omului, nu cunosc limpede cele ce ţin de fire şi de voinţa slobodă şi, chiar cunoscînd adevărul, nu-l dezvăluie

Dar demonii nu descoperă ce are să devină sau să păţească omul, deoarece omul, fiind stăpîn pe sine, dacă vrea, înclină spre bine, iar, dacă nu vrea, înclină spre rău. De aceea este nedesluşit sfîrşitul la care are să ajungă.

Şi acest fapt devine limpede din istoria lui Iov. Căci sfîrşitul acestuia nu a putut diavolul să-l cunoască, deoarece el se lupta şi se străduia să-l facă pe Iov să rostească hule împotriva lui Dumnezeu şi prin aceasta să fie pedepsit, dar Iov, deoarece a suferit chinuirile dînd mulţumită lui Dumnezeu, a fost şi mai mult încununat. De aceea a spus şi Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Diavolul nu ştia la ce sfîrşit vor ajunge luptele (lui Iov); căci, dacă ar fi ştiut, nu ar fi încercat, ca să nu-şi atragă o mai rea ocară” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul V la Cartea lui Iov).*

Pentru aceasta şi Dumnezeu, voind să dezvăluie că astrologii şi demonii nu descoperă cele viitoare, învinuieşte şi, într-un oarecare fel, ia în rîs cetatea Babilonului, care avea încredere în astrologi şi demoni, şi îi spune: ***„te-ai istovit în sfaturile tale; să se ridice, deci, şi să te izbăvească cei care iscodesc cerul; cei care cercetează cu privirea stelele să-ţi vestească ce urmează să vină peste tine”*** (Isaia 47, 13).

Da, cunosc dinainte multe şi demonii, cum spun sfinţii teologi, dar mai ales pe cele naturale, deducînd cunoaşterea acestora din cauzele şi legile naturii, precum şi mulţi dintre oameni, care, desigur, sînt filosofi, cunosc dinainte şi prezic multe de felul acesta; însă cele dorite şi aflate în adîncul inimii omului Dumnezeu singur le descoperă cu exactitate, ca un Creator al inimilor, precum a spus Solomon: ***„Tu singur ştii inima tuturor fiilor oamenilor”*** (3 Regi 8, 39); iar diavolul din mişcările trupului deduce gîndurile şi simţămintele, precum spune Isidor din Pelusion, scriind: „diavolul, preabunule, nu ştie cele din cuget, căci acest lucru este numai al puterii dumnezeieşti, care a *zidit inimile noastre,* ci el numai din mişcările trupului pricepe ceea ce vrea sufletul” *(Epistole, 156, Către Arhontie Prezviterul).*

Însă, atît pe cele ce ţin de fire, cît şi pe cele ce ţin de voinţă, pe care demonii vor să arate că le ştiu dinainte, ei le ştiu fără limpezime, întunecate, nelămurite, piezişe. De aceea şi demonul numit Apollon şi idolul lui erau numiţi Loxias chiar de greci, deoarece oracolele şi prevestirile pe care le prezicea erau piezişe, ca mersul crabului, şi puteau să fie înţelese şi-aşa şi-aşa, şi într-un sens şi-n altul, şi-mi îngădui să spun că demonii, deşi cunosc adevărul de cele mai multe ori, totuşi nu vor să-l mărturisească în mod voit, afară de o mare nevoie. Deoarece în chip firesc sînt mincinoşi, prin urmare iubesc totdeauna minciuna, urăsc adevărul, precum a spus Domnul: ***„acela ucigător de oameni a fost de la început şi întru adevăr nu a stat... pentru că este mincinos şi tată al minciunii”*** (Ioan 8, 44).

Aşadar să iasă acum în faţă creştinii aceia care merg la prezicători şi ghicitoare, cerînd să afle ce au să păţească sau să găsească poate comori şi alte lucruri pe care le-au pierdut sau să ceară dezlegarea viselor lor. Să iasă

în față, zic, ca să-i văd şi să le spun ceea ce a spus cîndva Profetul Ilie către poporul lui Israel: creştini fără minte, ***„pînă cînd veți şchiopăta de amîndouă picioarele”*** (3 Regi 18, 21)?

Pînă cînd veți crede în Hristos, dar şi în prezicători şi în demoni ? Dacă credeți în Hristos, că El singur, ca Dumnezeu Care este, descoperă toate cele tăinuite şi toate cele viitoare, şi că dezvăluie acestea şi celorlalți, cum am spus, pentru ce voi nu alergați la Hristos, să vă dezvăluie cele pe care le căutați, ci alergați la prezicători şi demoni ? Iar dacă de la cel potrivnic credeți în prezicători şi demoni, că ei descoperă cunoaşterea celor tăinuite şi adevărul, de ce în van vă mai numiți creştini şi vă închinați lui Hristos ? Nu ați aflat că nu puteți să slujiți doi stăpîni în acelaşi timp, pe Hristos şi pe Belial ? Adevărul şi minciuna ? Pe Dumnezeu şi pe diavol ? Precum şi Domnul şi Sfîntul Apostol Pavel o spun în acelaşi gînd; însă, dacă chiar spuneți că nu credeți în prezicători şi demoni, mințiți. Deoarece, dacă nu credeți în aceştia, cum de mergeți şi întrebați ? Căci această, singură, apropiere a voastră de ei şi întrebarea adeveresc că îi credeți şi sînteți robii lor, precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Căci pentru ce lucru alergi la el (la prezicător)? Ce întrebi? Îndată ce te-ai apropiat de el, îndată ce ai întrebat, sub robia lui te-ai pus pe tine însuți; căci întrebi, deoarece crezi” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei)*.[...]

Ah! unde este şi acum un alt Profet Ilie, să vadă creştinii cum trimit la prezicători şi prezicătoare, ca să întrebe dacă se ridică din boala lor, şi să le spună: voi, creştini, deoarece disprețuiți pe Hristos şi pe Sfinții Lui şi mergeți la prezicători, acestea spune Domnul: nu vă veți ridica din boala voastră! Deoarece chemați la casa voastră vrăjitoare ca să vă facă farmece, acestea spune Domnul: veți muri de moarte urîtă şi dureroasă! Deoarece şi mergeți la demoni şi vrăjitori, cerînd ajutor ca să biruiți tribunalele şi să cîştigați procesul vostru, acestea spune Domnul: voi urmează să fiți biruiți şi să pierdeți procesul vostru. Deoarece şi cereți de la demoni să aflați ce aveți să pățiți, acestea spune Domnul: aveți să pățiți multe nenorociri, multe necazuri, multe primejdii, astfel încît să fiți nimiciți şi să dispăreți de tot, fiindcă ați tăgăduit pe Dumnezeu, Care descoperă toate cele viitoare, şi ați căutat scăpare la demoni, care sînt întunecați şi nu au nici o cunoaştere dinainte a celor viitoare.

Cum de prezic demonii unele lucruri şi se întâmplă

Ştiți pentru ce uneori demonii prezic anumite lucruri şi se întîmplă ?

Deoarece voi nu credeți fără şovăire în Domnul, ci credeți şi în demoni; pentru aceasta, din cauza propriei voastre necredințe, Dumnezeu îngăduie să se întîmple acele lucruri, pe care vi le prezic aceia, precum mărturiseşte Sfîntul Ioan Gură de Aur: „aşadar de ce zic (unii) că (aceia, demonii) spun şi se întîmplă ? Deoarece tu crezi că doar-doar s-o întîmpla” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei).*

Deoarece voi, prin faptul că sînteți robi diavolului, iubind lucrările lui diavoleşti şi patimile, din cauza aceasta, acela, avîndu-vă sub puterea lui, face ceea ce vrea să vă prezică, chiar prin lucrările lui, precum şi un hoț, cînd face rob pe vreun om; dacă îi spune aceluia că are să trăiască sau are să moară, aşa se şi întîmplă. Deoarece, dacă hoțul acela vrea să-i lase viața sau să-l omoare, poate să le facă pe-amîndouă, după acelaşi Ioan Gură de Aur: „Spune-mi, dacă vreo căpetenie de tîlhari are în mîinile şi în puterea lui pe un fiu de împărat, fiu care i-a cerut ajutor în pustietate şi care a îndrăgit viețuirea împreună cu acela, va putea să-i spună dacă moare ori dacă trăieşte ? Negreşit va putea. Dar de ce ? Nu pentru că a prevăzut viitorul, ci deoarece are stăpînire să-l dea pierzării sau să îl izbăvească pe copil, fiindcă acela l-a făcut stăpîn” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei).*

De aceea la un creştin, care are credință puternică în Domnul şi care păzeşte poruncile Lui, demonii nu au nici o putere, nici să prezică, nici să facă altceva. Şi aceasta acelaşi Ioan Gură de Aur o spune pentru el însuşi: „iar dacă au vreo putere de cunoaştere dinainte, adu-i pe aceştia la mine, credinciosule; fără laudă îți spun..., căci sînt plin de păcate; însă în ce-i priveşte pe aceştia nu aş putea să mă smeresc, ci pe toți îi disprețuiesc cu harul lui Dumnezeu; adu la mine pe bărbatul vrăjitor, dacă are vreo putere de cunoaştere dinainte să spună ce mi se va întîmpla mîine; dar nu va spune, căci sînt sub puterea Împăratului (a lui Hristos), şi nu are stăpînire asupra mea, şi nici supunerea (mea)” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul VIII la Epistola a II-a către Timotei).*

Încît din cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur tragem această încheiere de obşte, că demonii nu cunosc dinainte pur şi simplu nici un lucru, ci din necredința față de Dumnezeu şi din credința creştinilor în demoni, şi din viața lor cea rea ei (demonii) primesc motivul cunoaşterii dinainte.[...]

Comorile sînt în mînă lui Dumnezeu şi le dă cui vrea. Iar creştinii trebuie să alerge la Dumnezeu şi la Sfinţi ca să le dezvăluie ce au pierdut

[...] Iar dacă aţi pierdut animale sau robi sau altele de acestea, să nu alergaţi la vrăjitori şi demoni ca să vi le dezvăluie, nu, ci alergaţi la Sfinţi, slujitorii lui Dumnezeu, şi rugaţi-i cu credinţă şi aceia vi le dezvăluie, dacă dezvăluirea lor ţinteşte către folosul sufletului vostru şi mai ales alergaţi la Sfîntul Theodor din Tiron, care a primit de la Dumnezeu harul aparte de a dezvălui lucrurile ascunse şi pentru aceasta este supranumit Dezvăluitorul *(Phanerotis).[...]*

Să spun şi mai pe larg ? Chiar şi dacă spun adevărul prezicătorii şi demonii, voi cu nici un chip să nu-i credeţi. Pentru ce ? Deoarece cînd îi credeţi o singură dată, aceia găsesc un chip ca împreună cu adevărul să amestece şi minciuna, şi astfel vă înşeală şi vă pierd.[...]

Că diavolul trebuie să se teamă de creştini, şi nu creştinii de diavol. După cum vor creştinii, diavolul devine mare sau mic

În afară de această tâlhărească şi parţială putere, pe care o are acum diavolul, şi în afară de înşelăciune, de care se foloseşte, altfel nu poate să lucreze decât prin propria noastră voinţă, şi cu consimţământul nostru, şi cu îngăduinţa şi încuviinţarea cea de la Dumnezeu.

Deoarece diavolul asaltează şi atacă omul prin gândurile rele, stă totuşi în voinţa omului, ori să primească momeala gândurilor, ori să nu o primească, fără nici o violenţă. De aceea spune Sfântul Ioan Damaschinul: „au primit îngăduinţa (demonii adică) să atace omul, însă nu au putere să siluiască pe cineva; căci de noi ţine ca atacul să fie acceptat sau să nu fie acceptat" (Sfântul Ioan Damaschinul, Teologica, Lib. II, cap. 19).

Aşadar, de ce vă temeţi, creştini, de diavolul, care nu poate să vă facă nici o silnicie? Mai degrabă diavolul trebuie să se teamă de voi, şi nu voi de diavol, deoarece voi sunteţi îmbrăcaţi cu toată armura şi armele lui Dumnezeu.

Voi aveţi ca praştie semnul Cinstitei Cruci, cu care şi de la depărtare loviţi toţi demonii; voi purtaţi ca sabie cu două tăişuri înfricoşătorul nume al Domnului nostru Iisus Hristos, de care se tem şi tremură demonii; şi voi, dacă vreţi să păziţi poruncile Domnului şi să fiţi prieteni şi oşteni adevăraţi ai Împărăţiei Cereşti, nu aveţi nevoie de vrăjitorii, nici de vreo altă uneltire a diavolului, ci călcaţi-l pe acesta în picioarele voastre ca pe un nerod, ca pe o vrabie şi ca pe un scorpion şi furnică: ***„Iată, v-am dat puterea să călcaţi peste şerpi şi scorpii, şi peste toată tăria vrăjmaşului, şi nimic nu vă va vătăma"*** (Luca 10, 19), şi, dacă voi vreţi, diavolul se micşorează atât de mult şi se umileşte, încât devine ca un copil fără minte. Şi iarăşi, dacă voi vreţi, diavolul se face atât de mare peste voi, încât răcneşte ca un leu fioros şi caută să vă înghită; de aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur a spus foarte drept despre diavol: „...a făcut din el călcătura acestor picioare ale noastre, dacă vom vrea. Priveşte, aşadar, câtă batjocură, câtă mizerie: să-l vedem stând deasupra capului nostru pe cel pe care l-am primit, spre a-l călca în picioare; iar aceasta cum se face de către noi? Dacă vrem, este mare (diavolul); dacă vrem, este mic; dacă suntem cu băgare de seamă la noi înşine şi dacă suntem împreună cu Împăratul nostru, se umileşte şi nu este mai isteţ decât un copil mic, va fi aşternut la pământ în lupta împotriva noastră; ori de câte ori ne îndepărtăm de El, suflă tare şi răcneşte, scrâşneşte din dinţi: pentru că ne-a prins lipsiţi de ajutorul nostru cel mare" (cel cu Hristos adică). (Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvântul VI la Epistola către Filipeni)

Că demonii fac ceea ce li se porunceşte, iar fără încuviinţarea lui Dumnezeu nu fac rău nici oamenilor, nici animalelor. Că demonii nu se supun diavolului fără încuviinţarea lui Dumnezeu

Şi, ca să concluzionez totul din acest răspuns, demonii nu pot să vă facă rău, fraților, fără să primească îngăduință şi încuviințare de la Dumnezeu, fie pentru păcatele voastre, fie ca Dumnezeu să vă facă mai încercați cu ispitele. Aşadar, zadarnic vă osteniți slujind demonii prin vrăjitorii, deoarece aceştia au să facă întru totul ceea ce li se porunceşte de către Dumnezeu şi dacă îi slujiți şi dacă nu-i slujiți, cum spune Sfîntul Vasile cel Mare, interpretînd cugetarea aceea a lui Isaia care zice: ***„Domnul porunceşte poporului înarmat de luptă”*** (Isaia 13, 4); spune „să nu te temi de cel care loveşte (adică de diavol), ci roagă pe cel care porunceşte (adică pe Dumnezeu); să învețe idolatrii, care spun că aduc jertfe demonilor răi, potolind astfel răutatea lor. Domnul porunceşte acestora, chiar de slujeşti, chiar de nu, ei vor face lucrul poruncit, iar să încalce limitele nu este posibil: nici nu sustrage din amărăciune, nici nu adaugă ceva de la el însuşi, ci a răspuns neapărat cu măsura permisă” (Sfîntul Vasile cel Mare, *Tîlcuire la Cartea lui Isaia).*

Ce spun: nu numai vouă demonii nu au putere să vă facă vreun rău fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici porcilor şi altor animale lipsite de judecată; şi acest lucru reiese din istoria pe care o menționează Sfînta Evanghelie.

Să spun încă şi mai pe larg ? Nu numai diavolul nu poate să vă facă vreun rău, creştini, fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici aceştia înşişi, demonii, nu slujesc căpeteniei lor, diavolul, fără încuviințarea şi îngăduința lui Dumnezeu; şi aceasta o mărturiseşte purtătorul de Dumnezeu, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, spunînd: „fără dumnezeiasca îngăduință nici demonii înşişi nu pot să slujească la nimic diavolului... şi acest fapt îl arată desluşit pomenita scriere despre Iov, că deloc nu este cu putință ca diavolul să se apropie de Iov, fără voia dumnezeiască”.

Aşadar, fraților, lăsați pretextele acestea, pe care vi le strecoară diavolul ca să-l slujiți prin vrăjitorii şi farmece, şi încetați să credeți că vrăjitorii şi demonii au puterea să vă însănătoşească, întrucît ei cunosc dinainte ce aveți să pățiți. Încetați să credeți că sînt vizite bune şi rele, zile bune şi rele, întîlniri bune şi rele. Ce faci, om fără minte ? Dacă tu întîlneşti fecioară sau călugăr, spui că ziua aceea este nerodnică. Şi dacă întîlneşti vreo desfrînată sau vreun orb sau vreun şchiop, prezici că întîlnirea este bună ? Vai de neştiința ta! Ascultă ce-ți spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: că întîlnirea unui om nu face ziua rea, ci faptul că tu trăieşti în păcate. Aşadar, ori de cîte ori tu ieşi din casa ta, păzeşte-te numai de păcat şi să nu te temi nici chiar de diavol în persoană: „căci nu întîlnirea unui om face ca ziua să devină rea, ci viețuirea în păcate; deci, ori de cîte ori ai ieşit, la un singur lucru veghează, să nu-ți iasă în cale păcatul (căci acesta este cel care ne pune piedică), iar fără acesta, diavolul nu poate să ne vatăme cu nimic” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Despre statui, Cuvîntul XXI)*.[...]

Ce pedepse dă Dumnezeu vrăjitorilor

[...] Şi de ce spun eu numai o parte din lucruri? Mulțimi întregi de oameni şi cetăți mari şi faimoase au fost lăsate pradă foametei, măcelurilor şi robiei şi nimicirii din cauza vrăjitoriilor. Astfel, Dumnezeu a pedepsit cu foamete şi cu moarte pe prezicătorii mincinoşi şi pe ghicitorii după zborul păsărilor, care se aflau în Ierusalim şi pe toți aceia care băgau în seamă prezicerile şi cuvintele lor: ***„Prezicătorii minciunii prezic în numele Meu; nu i-am trimis şi nu le-am poruncit şi nu am grăit către ei, pentru că ei vă vestesc vedenii mincinoase şi preziceri şi prevestiri după zborul păsărilor şi presupuneri ale inimii lor vă profețesc aceştia.”*** De aceea Domnul zice aşa despre prezicători: ***„Ei profețesc în numele Meu, dar Eu nu i-am trimis; ei zic: «Sabie şi foamete nu va fi în țara aceasta», dar de sabie şi de foamete vor pieri aceşti prooroci şi poporul căruia ei au proorocit. Vor fi risipiți pe ulițele Ierusalimului de fața săbiei şi a foametei şi nu va fi cineva care să-i îngroape”*** (Ieremia 14, 14-16).

Astfel, Ierusalimul, acea cetate împărătească şi mult iubită de Dumnezeu, a fost nimicit şi distrus pentru diferitele vrăjitorii şi farmece pe care le foloseau cetățenii ei. Pentru aceasta a spus şi Solomon: ***„Căci şi de vechii locuitori ai pămîntului sfînt Te-ai scîrbit pentru făptuirea lucrurilor nelegiuite şi vrăjitoreşti şi pentru jertfele necuviincioase”*** (Înțelepciunea lui Solomon 12, 3-4).

Şi acea primă cetate împărătească, Ninive, a fost nimicită, şi ea, şi cetățenii ei, pentru vrăjitoriile prin care lucrau, precum spune Naum: ***„O, cetate a vărsărilor de sînge, toată plină de minciună şi nedreptate... desfrînată frumoasă şi plăcută, meşteră în farmece, care vinde neamurile prin desfrînarea ei şi popoarele prin vrăjile ei”*** (Naum 3, 1 şi 4).

Iar acea mare cetate a Babilonului, pe neaşteptate a primit lipsa de copii, şi văduvia şi nimicirea, pentru mulţii vrăjitori pe care îi avea şi vrăjitoriile pe care le folosea, precum spune Isaia: ***„Fiică a Babilonului... acum vei avea pe neaşteptate acestea două într-o singură zi, asupra ta: văduvia şi lipsa de copii, prin vrăjitoria ta şi prin puterea descîntecelor tale... şi vei avea asupra ta pieirea, fără să fi avut vreme s-o prevesteşti"*** (Isaia 47, 1, 9, 11).

La ce pedepse supun pe vrăjitori canoanele

De acest fel sînt pedepsele la care Dumnezeu supune pe vrăjitori şi pe cei care aleargă la vrăjitori: Canoanele Sfintelor Sinoade şi ale Sfinţilor Părinţi supun la diferite pedepse pe cei care folosesc vrăjitoriile. Al VI-lea Sfînt Sinod Ecumenic, în Canonul 61, stabileşte ca cei care se încredinţează pe ei înşişi prezicătorilor cu scopul să afle de la ei lucrurile tăinuite, pe care le doresc, să stea departe de Sfintele Taine timp de şase ani. La fel îi pedepseşte pe aceia care spun ursitele oamenilor şi pe prevestitorii după nori, pe cei care fac farmece şi pe cei care fac amulete sau care le poartă. Iar dacă aceştia nu se opresc de la asemenea vrăjitorii, ci stăruie în răutatea lor, porunceşte să fie separaţi cu desăvîrşire şi să fie excluşi din Biserica lui Hristos şi de la contactul cu creştinii. Şi acelaşi Sfînt Sinod Ecumenic afuriseşte pe laicii care aprind focuri în prima zi a lunii şi le sar, iar pe cei sfinţiţi îi cateriseşte în Canonul 65. Sfîntul Sinod local de la Ankyra pedepseşte la cinci ani, în canonul 24, pe acei creştini care aduc vrăjitori la casele lor ca să descopere vrăjitoriile pe care alţii le fac lor. Iar Sfîntul Sinod local de la Laodiceea exclude prin Canonul 36 din Biserica lui Hristos pe aceia care poartă amulete. Şi Sfîntul Vasile cel Mare, în Canonul 65 al lui, îi pedepseşte pe cei care fac vrăji şi pe cei care fac farmece ca şi pe cei care omoară în chip voit, adică îi ţine douăzeci de ani departe de Sfintele Taine. La fel, şi pe cei care s-au lăsat pe ei înşişi pradă prezicătorilor, în Canonul 72 al lui. Iar Sfîntul Grigorie de Nyssa, în Canonul 3 al lui, îi pedepseşte pe aceia care merg la prezicători, pentru desconsiderarea şi încălcarea credinţei lui Hristos, ca şi pe cei care-L tăgăduiesc în chip voit pe Hristos, adică să nu se împărtăşească în toată viaţa lor. Iar pe aceia care pentru vreo nevoie a lor şi constrîngere şi-au nesocotit sufletul şi au mers la vrăjitori îi pedepseşte ca şi pe cei care-L tăgăduiesc pe Hristos, în chinuri şi torturi, adică timp de nouă ani (să nu se împărtăşească). [...]

Ce trebuie să facă creştinii ca să se păzească de vrăjitorii

Pe lîngă faptul de a vă păzi de vrăjitorii şi de lucrarea demonilor şi a vrăjitorilor, să aveţi toţi, mici şi mari, bărbaţi şi femei, Cinstita Cruce, fie de lemn, fie de aramă, fie din alt material, atîrnată la gîtul vostru, precum citim în viaţa celor cinci sfinţi mucenici, că şi vechii creştini aveau crucea la gît. Şi, pentru aceasta, acel apostolic Pangratie, episcopul din Tauromenia, le dădea creştinilor pe care îi boteza şi o cruce de cedru, căci mult se teme diavolul şi demonii de chipul (forma) Cinstitei Cruci şi fug de acolo cînd o văd, precum ei înşişi (demonii) au mărturisit acest lucru. Căci întrebaţi fiind aceştia cîndva de către Sfîntul Ioan Vostrinos, care avea putere împotriva duhurilor necurate, de care lucruri ale lui Hristos se tem mai mult, au răspuns că se tem de cele trei: de crucea pe care o poartă creştinii la gît, de Sfîntul Botez şi de Dumnezeiasca Împărtăşanie, cum este pomenit în culegerile manuscrise pe care le-a făcut Ioan din Antiohia. De aceea mare apărare este şi faptul de a-şi face creştinii crucea de fiecare dată cînd beau apă sau încep orice lucru şi îndeletnicire, precum le porunceşte Sfîntul Chiril al Ierusalimului.

Mare armă şi scut împotriva diavolului este şi faptul de a avea creştinii Sfînta Evanghelie în casa lor, deoarece Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că în casa aceea unde este Evanghelia acolo nu intră diavolul: „Căci dacă acolo în casă este aşezată Evanghelia, diavolul nu va îndrăzni să se apropie; cu mult mai mult, sufletul, purtînd în el asemenea înţelesuri, nu-l va atinge vreodată, nici nu vor năvăli asupra lui diavolul şi nici firea păcatului" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Cuvîntul 32 la Evanghelia după Ioan).*[...]

Dacă pentru puţina credinţă a unor creştini, demonii arată unele năluciri la mormintele unor oameni sau la casele lor, sau în alt loc, acolo trebuie să fie chemat un preot să facă sfeştanie şi să fie stropit locul şi prin dumnezeiescul har să fie desfăcută lucrarea demonilor. Mai ales cînd un creştin are să ridice casă sau moară sau să construiască o barcă, să poftească preotul să facă sfeştanie şi să citească rugăciunea din cartea de rugăciuni pe temelia casei şi atunci să fie pusă temelia casei sau să fie construită barca. [...]

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Despre vrăjitorie,* Editura Sophia, Bucureşti, 2003

CUVÎNTUL CUVIOSULUI PAISIE AGHIORITUL - DESPRE VRĂJITORIE

Vrăjitorii folosesc şi diferite lucruri sfînte

[...] - Părinte, lumea ne cere talismane.

- Mai bine să le dați cruciulițe atunci cînd vă cer talisman. Nu faceți talismane, pentru că şi vrăjitorii fac acum talismane. Pun pe dinafară o iconiță sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea şi se încurcă. Iată, cu cîteva zile mai înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea şi o cruce brodată pe deasupra. Am aflat şi despre un netemător de Dumnezeu că înfăşura diferite iconițe şi înăuntrul lor punea păr, lemnişoare, cuie, mărgele etc. Şi cînd Biserica l-a luat la întrebări, a spus: „Sînt medium", pentru că medium-urile sînt libere, şi astfel face ce vrea. Am spus unuia care a fost vătămat de acela: „Să te duci şi să te spovedeşti, pentru că ai primit înrîuriri diavoleşti." S-a dus şi s-a mărturisit. După aceea a venit şi mi-a spus: „Nu am simțit nici o schimbare." „Bre, nu cumva ai ceva la tine de la acel înşelat?" - îl întreb. „Da, îmi spune, am o cutiuță ca o Evanghelie mică." O iau, o deschid şi găsesc înăuntru diferite iconițe înfăşurate. Desfac - desfac şi la mijloc erau nişte mărgele, păr şi ceva ca lemnul. Le-am aruncat şi s-a eliberat omul. Vezi ce maestru este diavolul!

Sărmanii oameni poartă astfel de talismane - chipurile, ca să fie ajutați - şi se chinuiesc. Pe acestea trebuie să le ardă şi cenuşa s-o îngroape adînc în pămînt sau s-o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai aşa se eliberează. [...]

Lucrările diavoleşti şi vrăjitoreşti

[...] Dar iată şi medium-urile cît rău fac! Nu ajunge că iau banii de la oameni, ci distrug şi familii. Merge, de pildă, unul la medium şi îi spune problema ce o are. „Ascultă, îi spune acela, o rudă de a ta care este puțin brunetă, puțin înaltă etc. ți-a făcut vrăji." Acesta caută să afle care din neamul lui are aceste trăsături. Va afla pe cineva care să semene puțin. „A, aceasta este, îşi spune, aceea care mi-a făcut vrăji", şi-l cuprinde o ură mare împotriva ei. Aceea, sărmana, însă nu ştie nimic, poate să-l fi şi ajutat cîndva, iar acesta să fie înverşunat împotriva ei, să nu vrea nici să o vadă. Se duce din nou la medium, iar acela îi spune: „Acum trebuie să dezlegăm vraja. Şi ca s-o dezlegăm, trebuie să dai ceva bani." „Ei, fiindcă le-a aflat, spune acesta, trebuie să-l răsplătesc!" Şi dă-i bani. [...]

Diavolul niciodată nu poate face binele

Părinte, un vrăjitor poate vindeca vreun bolnav?

- Vrăjitor şi să vindece un om bolnav! Pe unul care este scuturat de diavol, acesta îl poate face bine trimițînd diavolul la altul. Pentru că vrăjitorul şi diavolul sînt asociați, şi de aceea îi spune diavolului: „Ieşi din acesta şi du-te în cutare." Aşadar îl scoate pe diavol din acela şi, de obicei, îl trimite la vreo rudă de a lui sau cunoscut care a dat drepturi diavolului. După aceea cel ce a avut diavol spune: „Eu am suferit, dar cutare m-a făcut bine", şi astfel se face reclamă. Şi în cele din urmă diavolul se învîrte pe la rude sau cunoscuți. Dacă cineva, să presupunem, este ghebos din lucrare diavolească, vrăjitorul poate izgoni diavolul din acela, îl poate trimite în altă parte şi ghebosul se ridică drept. Dacă însă are gheba din betegeală, vrăjitorul nu-l poate face bine.

Unii mi-au spus despre o femeie că vindeca bolnavi folosind diferite lucruri sfînte. Cînd am auzit ce face, am rămas uimit de meşteşugul diavolului. Ținea o cruce în mînă şi cînta diferite tropare. Cînta, de pildă, „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară" şi, cînd ajunge la „binecuvîntat este rodul pîntecului tău", scuipa pe lîngă cruce, adică huleşte pe Hristos, şi de aceea o ajută tangalachi. Astfel, pe unii care sînt bolnavi, suferă de melancolie etc, din înrîurire diavolească, şi medicii nu-i pot face bine, ea îi vindecă, pentru că pe diavolul care pricinuieşte boala îl trimite în

altul şi aceia se slobozesc de mîhnire. Şi mulți o au de sfîntă! Îi cer sfaturi şi, puțin cîte puțin, le vatămă sufletul, îi distruge.

Este trebuință de multă luare aminte. Să fugi departe de vrăjitori şi de vrăji, precum fugi departe de foc şi de şerpi. Să nu încurcăm lucrurile. Diavolul niciodată nu poate face binele. Numai bolile pe care le pricinuieşte el însuşi, le poate vindeca.

Am auzit următoarea întîmplare: Un tînăr s-a încurcat cu un oarecare vrăjitor şi s-a îndeletnicit cu vrăjile. După o vreme s-a îmbolnăvit şi a ajuns la spital. Luni întregi a cheltuit tatăl său, pentru că nu aveau atunci asigurare, ca să afle ce are. Medicii nu-i aflau nimic. Devenise într-un hal fără de hal. Ce face atunci diavolul! Îi apare tînărului în chipul Sfîntului Ioan Botezătorul, pe care îl aveau de patron în acea parte, şi îi spune: „Te voi face bine, dacă tatăl tău îmi va zidi o biserică.” Copilul a spus tatălui său, iar acela, sărmanul, a spus: „Este copilul meu, voi da tot ce am, numai să se facă bine”, şi a făgăduit Sfîntului Ioan Botezătorul să-i zidească biserică. Diavolul a fugit şi copilul s-a făcut bine. Şi-a făcut ... minunea! Atunci tatăl spune: „Eu am făgăduit să zidesc biserica. Trebuie să-mi împlinesc făgăduința.” Nu aveau posibilități materiale şi, ca să zidească biserica, a vîndut tot pămîntul ce-l avea. Şi-a dat toată averea sa. Copiii i-au rămas pe drumuri. S-au revoltat şi au spus: „Nu ne trebuie Ortodoxia” şi s-au făcut martori ai lui Iehova. Îl vezi pe diavolul ce face? Se vede treaba că acolo nu existau martori ai lui Iehova şi a aflat vrăjmaşul un mod ca să se facă şi acolo.

Cînd prind vrăjile

- Părinte, oare vrăjile prind întotdeauna?

- Ca să prindă vrăjile, trebuie ca cineva să dea drepturi diavolului. Adică să dea pricină serioasă şi să nu se fi aranjat corect cu pocăința şi spovedania. De unul care se spovedeşte nu se prind vrăjile, de le-ai arunca cu lopata asupra lui. Pentru că, atunci cînd se spovedeşte şi are inimă curată, vrăjitorii nu pot lucra împreună cu diavolii ca să-l vatăme.

A venit odată la Colibă unul între două vîrste cu nişte aere... Cum l-am văzut de departe, am înțeles că are înrîurire diavolească. „Am venit să mă ajuți, mi-a spus. Roagă-te pentru mine, că fac un an acum de cînd am nişte dureri înfricoşătoare de cap şi medicii nu află nimic.” „Ai diavol, i-am spus, pentru că i-ai dat drepturi să intre în tine.” „Nu am făcut nimic”, mi-a spus. „Nu ai făcut nimic?, îi spun. Nu ai înşelat o fată? Ei, ea s-a dus şi ți-a făcut vrăji. Du-te şi cere iertare de la fată, apoi spovedeşte-te şi să-ți citească exorcisme ca să-ți afli sănătatea. Dacă tu nu-ți dai seama de greşala ta şi nu te pocăieşti, toți duhovnicii lumii de s-ar aduna şi s-ar ruga pentru tine, diavolul tot nu va pleca.” Atunci cînd vin astfel de oameni, cu astfel de aere, le vorbesc deschis. Au nevoie de o zguduitură bună ca să-şi revină.

Un altul mi-a spus că femeia lui are diavol. Stîrneşte mereu scandaluri în casă. Se scoală noaptea, îi scoală pe toți, le răstoarnă pe toate. „Tu te spovedeşti?” îl întreb. „Nu”, îmi spune. „Trebuie să fi dat drepturi diavolului”, îi spun, „nu s-a făcut asta din senin.” În cele din urmă am aflat că s-a dus la un hoge, care i-a dat ceva să stropească în casă pentru noroc şi ca să-i meargă bine la serviciu, şi nici măcar n-a dat vreo însemnătate acestui lucru. După aceea diavolul treiera prin casa lui.

Cum se dezleagă vrăjile

- Părinte, dacă prind vrăjile, cum se dezleagă ele?

- Prin pocăință şi spovedanie. De aceea trebuie ca mai întîi să se afle pricina pentru care au prins vrăjile, să-şi înțeleagă omul greşala, să se pocăiască şi să se spovedească. Cîți nu vin acolo la Colibă chinuiți pentru că li s-au făcut vrăji, şi-mi spun: „Fă rugăciune, ca să mă uşurez de chin!” îmi cer ajutorul, fără să caute şi să afle de unde a început răul, ca să-l îndrepte. Adică să afle în ce au greşit de au prins vrăjile, iar apoi să se pocăiască, să se spovedească, pentru ca să le înceteze chinul.

- Părinte, atunci cînd omul căruia i s-au făcut vrăji ajunge într-o astfel de stare încît nu se poate ajuta singur pe sine, nu se poate spovedi, etc, îl pot ajuta alții?

- Pot chema preotul acasă să-i facă Sfîntul Maslu sau aghiazmă. Să-i dai să bea aghiazmă, ca să dea răul puțin înapoi şi să intre puțin Hristos înlăuntrul lui. Aşa a făcut o mamă cu copilul ei şi l-a ajutat. Îmi spusese că fiul ei suferea mult, pentru că i se făcuseră vrăji. „Să se ducă să se spovedească", i-am spus. „Părinte, cum să meargă să se spovedească în starea în care este?", mi-a spus. „Atunci spune-i duhovnicului tău, îi spun, să vină acasă, să facă aghiazmă şi să-i dea fiului tău să bea aghiazmă. Dar oare o va bea?." „O va bea", îmi spune. „Ei, să începi de la aghiazmă, îi spun, şi după aceea încearcă să-l faci pe copil să vorbească cu preotul. Dacă se va spovedi îl va arunca pe diavolul cît colo." Şi într-adevăr m-a ascultat şi a fost ajutat copilul. După puțin timp s-a putut spovedi şi s-a făcut bine.

O altă femeie, sărmana, ce a făcut? Bărbatul ei s-a încurcat cu nişte vrăjitori şi nici cruce nu voia să poarte. Ca să-l ajute puțin, a cusut pe gulerul sacoului său o cruciuliță. Odată, cînd trebuia să treacă pe un pod de cealaltă parte a unui rîu, cum a călcat pe pod, a auzit o voce spunîndu-i: „Taso, Taso scoate sacoul, ca să trecem împreună peste pod." Din fericire era frig şi el a spus: „Cum să-l scot? Mi-e frig!" „Scoate-l, scoate-l, să trecem", a auzit aceeaşi voce. Măi, şi diavolul acesta! Voia să-l arunce de pe pod în apă, dar nu putea pentru că avea cruciulița asupra lui. Totuşi, în cele din urmă, l-a aruncat acolo într-un loc. Între timp ai lui l-au căutat toată noaptea şi l-au găsit pe sărmanul acela căzut pe pod. Dacă nu era frig şi-ar fi scos sacoul şi diavolul l-ar fi aruncat în mijlocul rîului. L-a păzit crucea ce o avea pe reverul său. Credea şi sărmana lui femeie. Dacă nu ar fi avut credință, ar fi procedat aşa?

Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavolii

- Părinte, un om care are sfințenie nu poate demasca sau frîna un vrăjitor?

- Cum să-l frîneze? Dacă spui unuia care are puțină frică de Dumnezeu să ia aminte, pentru că aşa cum trăieşte nu merge bine, şi tot nu iese din ale lui, cu cît mai mult vrăjitorul, care lucrează împreună cu diavolul. Unuia ca acesta ce să-i faci? Îi vei spune unele lucruri, dar el tot cu diavolul va fi. Nu se poate face nimic. Numai atunci cînd vrăjitorul este înaintea ta şi tu rosteşti rugăciunea, în clipa aceea diavolul se poate încurca şi vrăjitorul să nu-şi poată face treaba sa.

Cineva avea o problemă şi, un vrăjitor, care era şi mare escroc, s-a dus acasă la el să-l ajute. Acela rostea rugăciunea. Sărmanul era un om simplu, nu ştia că celălalt este vrăjitor, şi de aceea a intervenit Dumnezeu. Şi să vedeți ce a îngăduit Dumnezeu, pentru ca să-şi dea seama! Vrăjitorul a început să fie bătut de diavoli şi cerea ajutor de la omul la care a venit să-i rezolve problema.

- Părinte, acela îi vedea pe diavoli?

- Omul acela nu-i vedea pe diavoli, vedea o scenă. Vrăjitorul striga „ajutor", făcea tumbe, cădea jos, ridica mîna ca să-şi apere capul. Pentru că să nu credeți că vrăjitorii o duc bine şi că diavolii le fac întotdeauna hatîrul. Faptul că s-au lepădat odată de Hristos, asta le este de ajuns. La început vrăjitorii fac contracte cu diavolii, ca să-i ajute, şi diavolii se supun, pentru cîțiva ani, poruncilor. După aceea însă le spun: „Acum să ne mai ocupăm de voi?" Mai ales atunci cînd magii nu reuşesc sa facă ceea ce vor diavolii, ştiți ce pățesc după aceea?

Îmi aduc aminte că odată, pe cînd discutam lîngă Colibă cu acel vrăjitor tînăr din Tibet, deodată s-a ridicat, mi-a prins mîinile şi mi le-a întors la spate. „Să vină acum Hagi-Efendi (Sfîntul Arsenie Capadocianul) să te scape", mi-a spus. „Bre diavole, hai, pleacă de aici", i-am spus, şi l-am aruncat jos. Auzi colo, să-l hulească pe Sfîntul! Apoi a venit să mă lovească cu piciorul, dar nu a reuşit, pentru că piciorul s-a oprit lîngă gura mea. M-a păzit Dumnezeu. L-am lăsat şi am intrat în chilie. După puțină vreme îl văd venind plini de spini pe el. „Satana m-a pedepsit pentru că nu te-am biruit. M-a tîrît prin rugi", mi-a spus.

Puterile negre ale întunericului sînt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de la Dumnezeu, dînd astfel drepturi diavolului. [...]

Cu mîndria luciferică omul se poate îndrăci

[...]- Părinte, adică mîndria poate duce la îndrăcire? - Da. Să presupunem că cineva face o greşală şi se îndreptăţeşte pe sine. Dacă ceilalţi îi spun un cuvînt ca să-l ajute, spune că îl nedreptăţesc, crede că este mai bun decît aceia şi îi judecă. Apoi începe încet-încet să-i judece şi pe Sfinţi. Mai întîi pe cei mai noi, apoi şi pe cei mai vechi: „Acela nu a făcut minuni, celălalt a făcut aceea...” Apoi după puţin înaintează şi începe să judece Sinoadele: „Şi Sinoadele în felul în care au hotărît...”, prin urmare, nici Sinoadele nu sînt vrednice de cinstire, după părerea lui. Şi în cele din urmă ajunge să spună: „Şi Dumnezeu de ce a făcut asta aşa?” Ei, cînd omul ajunge în punctul acesta, nu înnebuneşte, ci se îndrăceşte. [...]

Îndrăciţii reacţionează la orice este sfînt

[...] - Părinte, cum ne putem da seama dacă cineva este îndrăcit şi nu bolnav psihic?

- De aceasta îşi poate da seama şi un medic simplu, dar evlavios. Cei care au diavolul sar în sus atunci cînd se apropie de ceva sfînt. Astfel se vede clar că au diavol. De le dai puţină aghiazmă sau dacă îi însemnezi cu sfînte moaşte, se împotrivesc, deoarece diavolul este înghesuit înlăuntrul lor. Iar cei ce suferă de boală psihică nu se împotrivesc deloc. Chiar dacă porţi cruce şi te apropii de cei îndrăciţi, aceştia se neliniştesc şi se tulbură. Odată, la o priveghere în Sfîntul Munte, nişte Părinţi mi-au spus că le spune gîndul cum că un oarecare mirean, care era acolo, are diavol. M-am aşezat în strana alăturată şi am lipit de el crucea mea, ce avea din Sfîntul Lemn. A sărit în sus şi s-a dus în altă parte. Cînd a mai plecat din lumea care era în biserică, m-am dus iarăşi lîngă el. A făcut la fel. Atunci am înţeles că într-adevăr avea diavol.

Cînd îmi aduc la Colibă copii şi îmi spun că au diavol, ca să mă încredinţez dacă sînt îndrăciţi, de multe ori iau o părticică din sfintele moaşte ale Sfîntului Arsenie şi o ascund în palmă. Şi să vedeţi, deşi am amîndouă palmele închise, copilul, dacă are diavol, se uită cu frică la mîna în care ţin sfintele moaşte. Iar dacă nu are diavol, ci, de pildă, vreo boală a creierului, nu reacţionează deloc. Alteori le dau apă în care mai înainte băgasem părticica de sfintele moaşte şi, dacă au diavol, nu o beau, se îndepărtează. Unui copil îndrăcit i-am dat odată mai întîi dulciuri, ca să i se facă sete, şi după aceea i-am adus din acea apă. „Lui Ionică o să-i dau cea mai bună apă”, i-am spus. Cum a gustat puţin, a început să strige: „Apa asta mă arde. Ce are în ea?” „Nimic”, îi spun. „Ce-mi faci? Mă arde”, a strigat. „Nu te arde pe tine, pe altcineva îl arde”, îi spun. Îl însemnam cu semnul crucii pe cap, şi dădea din mîini şi din picioare... Păţise o criză de îndrăcire. Diavolul îl făcuse ghem. [...]

Ajutor pentru cei îndrăciţi

[...]- Părinte, deasa Împărtăşanie îi ajută pe cei îndrăciţi?

- Pentru cei care s-au născut îndrăciţi, nefiind ei vinovaţi de aceasta, deasa Împărtăşanie este medicamentul cel mai eficient. Unii ca aceştia au o plată foarte mare, dacă nu murmură, pînă cînd se vor elibera, cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Sînt mucenici, dacă rabdă; de aceea se şi impune ca ei să se împărtăşească adesea; însă unul care s-a îndrăcit din propria lui neatenţie, trebuie să se pocăiască, să se spovedească şi să se nevoiască pentru ca să se vindece, şi să se împărtăşească atunci cînd trebuie, cu binecuvîntarea duhovnicului lui. Dacă se împărtăşeşte fără să se pocăiască şi fără să se spovedească, se va îndrăci şi mai rău. Odată l-au dus pe un îndrăcit să se împărtăşească şi a scuipat Sfînta Împărtăşanie. Hristos S-a jertfit, a primit să-i dea Trupul şi Sîngele Lui şi acesta să le scuipe! Înfricoşător! Vedeţi că diavolul nu primeşte ajutor?

- Părinte, putem da numele lor să fie citite la Proscomidie?

- Da, desigur. Cei îndrăciţi se folosesc mult atunci cînd preoţii citesc cu durere numele lor la Proscomidie.

- Părinte, atunci cînd cineva care s-a îndrăcit se pocăieşte, se spovedeşte, se împărtăşeşte, dar influenţa diavolească nu scade, ce se întîmplă?

- Nu scade, pentru că în acela încă nu s-a întărit starea cea duhovnicească. Dacă Dumnezeu l-ar ajuta imediat să se slobozească de această influenţă diavolească va aluneca iarăşi îndată. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste îngăduie ca răul să cedeze încet-încet. Astfel omul şi plăteşte - ispăşindu-şi prin pătimire păcatele - şi îşi şi întăreşte starea sa duhovnicească. Cu cît acela îşi întăreşte starea sa duhovnicească, cu atît cedează şi răul. De el însuşi depinde cît de repede se va slobozi de înrîurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil ce avea diavol: „Cînd se va face bine copilul meu?" „Atunci cînd tu te vei întări într-o stare duhovnicească, îi spun, va fi ajutat şi el." Sărmanul copil, deşi trăia duhovniceşte, tatăl lui se împotrivea şi-i spunea că va înnebuni dacă nu-şi va schimba viaţa. Şi a început el însuşi să-l ducă pe copil la case de toleranţă, şi atunci copilul a alunecat şi s-a îndrăcit. Atunci cînd l-a stăpînit diavolul, se năpustea asupra mamei lui cu intenţii urîte. Sărmana mamă a fost nevoită să plece într-o insulă, ca să scape. Tatăl se pocăise şi încerca să trăiască duhovniceşte, dar copilul nu se făcea bine. Abia atunci după ce a mers pe la toate locurile de închinare, a învăţat toate vieţile Sfinţilor şi s-a întărit duhovniceşte, numai după aceasta copilul lui s-a făcut bine.

Despre exorcisme

- Părinte, astăzi au adus o îndrăcită şi ne-au rugat să-i spunem preotului să-i citească exorcisme. Ce să facem?

- În cazul acesta **e** mai bine să le spuneţi să rînduiască aceasta duhovnicul ei. Dacă a intrat diavolul în ea înseamnă că sau ea, sau părinţii ei au făcut un oarecare păcat greu, şi i-au dat drepturi, pentru că păcatul îl aduce pe diavol. Dacă nu se pocăiesc şi nu se mărturisesc, nu pleacă păcatul şi, prin urmare, nu pleacă nici diavolul. Sau poate şi pentru un alt motiv a îngăduit Dumnezeu să se îndrăcească.

- Părinte, îndrăciţii sînt ajutaţi prin exorcisme?

- Depinde. Exorcismele ajută atunci cînd se citesc la un copilaş îndrăcit, care nu a dat drepturi diavolului şi nu ştie încă despre spovedanie, sau la unul mare care şi-a pierdut minţile şi nu se poate mărturisi. Atunci cînd cel îndrăcit este în toate minţile, trebuie mai întîi să se ajute aflînd în ce a greşit de s-a îndrăcit, să se pocăiască, să se spovedească şi după aceea, dacă trebuie, să i se citească exorcisme. Pentru că şi numai prin rugăciunea de iertare poate fugi diavolul. [...]

Îndrăciţii suferă mucenicia

[...] Desigur, poate va spune cineva că există oameni care fac o mulţime de păcate şi totuşi nu se îndrăcesc. Cum de se întîmplă aceasta? Cînd omul a ajuns la nesimţirea desăvîrşită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să ştim că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos, ca să se smerească, să se pocăiască şi să se mîntuiască. [...]

Visele sînt înşelătoare

[...]- Părinte, din vise poate prevedea cineva ceva ce i se va întîmplă?

- Nu, nu daţi atenţie viselor. Fie plăcute, fie neplăcute de sînt, nu trebuie să credem în ele, pentru că există primejdia înşelării. Nouăzeci şi cinci la sută din vise sînt înşelătoare. De aceea Sfinţii Părinţi spun să nu le dăm atenţie. Foarte puţine vise sînt de la Dumnezeu, dar şi acestea, ca să le explice cineva, trebuie să aibă curăţie şi alte condiţii, precum Iosif (Facerea 37, 5-11) şi Daniil care aveau harisma de la Dumnezeu. ***Îţi voi spune, i-a spus Daniil lui Nabucodonosor, - şi ce vis ai văzut şi ce înseamnă*** (Daniel 2, 25-46). Dar la ce stare a ajuns! Era între lei şi leii, cu toate că erau flămînzi, nu s-au atins de el (Daniel 6, 16 ş.u.), Avacum i-a dus de mîncare şi acela a spus: ***Şi-a adus aminte de mine Dumnezeu?*** (Daniel, Bel şi balaurul 1, 45). Dacă nu Şi-ar fi adus aminte Dumnezeu de prooroc, cine şi-ar fi adus aminte de el?

- Părinte, unii oameni nu au vise.

- Mai bine că nu au. Nu cheltuiesc nici pe bilete, nici pe benzină. În vise vezi într-un minut ceva a cărui vizionare ar fi durat în realitate ceasuri, zile, pentru că se suprimă timpul. Iată, din aceasta poate pricepe oricine psalmul: ***O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sînt ca ziua de ieri, care a trecut*** (Psalmi 89, 4).

Atenție la vedenii

- Părinte, atunci cînd oamenii ne povestesc vedenii, sau că au văzut un sfînt etc. ce să le spunem?

- Este bine să le spuneți să fie rezervați. Asta este mai sigur, pentru că nu pot toți să deosebească dacă o vedenie este de la Dumnezeu sau de la diavolul.

Chiar de la Dumnezeu de ar fi vedenia, omul nu trebuie s-o primească. Dumnezeu este mişcat, într-un fel, atunci cînd vede că făptura Sa nu primeşte vedenia, deoarece asta arată că are smerenie. Dacă într-adevăr era sfînt cel ce s-a arătat, Dumnezeu ştie, după aceea, să înştiinţeze şi în alt mod sufletul şi să-l povăţuiască la ceea ce vrea. [...]

Harismele ieftine ale celor înşelați

- Părinte, de ce oamenii merg adeseori, cu vreo problemă ce o au, la cei înşelați?

- Pentru că diavolul are harisme ieftine şi de la ei le iau uşor. Cele pe care aceia le spun oamenilor ca să le facă nu sînt grele şi le odihnesc patimile lor. În loc să se pocăiască pentru păcatele ce le fac în lume, şi să meargă la un duhovnic să se mărturisească, află nişte înşelați, adică pe diavolul, şi îi cer lui să le rezolve problema lor. După aceea se chinuiesc şi nu-şi dau seama că i-a legat diavolul şi le dă comandă. [...]

Metempsihoză

- Părinte, cum oare unii oameni, chiar şi cultivați, cred în metempsihoză?

- Metempsihoză (sau reîncarnarea) este teoria rătăcită potrivită căreia sufletul, după moartea trupească, intră în alt trup omenesc sau de animal şi străbate astfel un ciclu nesfîrşit de morți şi renaşteri. Le convine oamenilor, şi mai ales ateilor şi necredincioşilor. Este viclenia cea mai mare a diavolului. Diavolul îi ține într-o viață de păcat cu gîndul că sufletul vine şi revine în această lume. „Ei dacă de data aceasta nu reuşeşti, le spune diavolul, vei reveni în viață şi vei reuşi a doua oară. Şi dacă iarăşi nu reuşeşti, vei veni, vei reveni, vei evolua....” De aceea unii ca aceştia şi spun: „Nu-i nimic dacă fac şi acest păcat” şi nu le pasă; trăiesc fără luare aminte, nu se pocăiesc. Vezi cum îi orbeşte diavolul şi cum îi prinde în iad! Nu am văzut o viclenie şi o artă mai mare a diavolului ca aceasta, pentru ca să-i adune pe oameni în iad! Şi dacă diavolul te prinde bine o dată, oare te va mai lăsa să te întorci înapoi? Aceasta este teoria cea mai rea dintre toate teoriile hinduiste. [...]

Bibliografie: Cuviosul Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească,* Schitul Lacu, Sfîntul Munte Athos, 2001

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE

[...] Fiindcă am vorbit mult despre căsătorie, arătîndu-vă că este adevărată prea-curvie să-ți depărtezi femeia sau să iei pe una alungată, cîtă vreme trăiește bărbatul cel dintîi. Şi vă aminteam legea lui Hristos, care zice: ***Cine va lăsa pe femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrşească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrşeşte prea-curvie*** (Matei 5, 32). Şi am văzut [atunci] pe multe plecîndu-şi capul, lovindu-se peste față şi neputîndu-şi nici măcar să-şi ridice privirea. Ei bine, atunci, ridicîndu-mi ochii spre cer am zis: „Binecuvîntat este Dumnezeu, pentru că glasul meu nu izbeşte urechi moarte, ci cuvintele mele pătrund cu multă greutate în inimile ascultătorilor."

Bine ar fi să nu greşim deloc, dar nu este puțin lucru pentru mîntuire să suferi greu după păcat, să recunoşti greşeala sufletului tău şi să-ți mustri cugetul cu multă tărie; o astfel de căință este o parte de îndreptățire şi te povățuieşte pe drumul nepăcătuirii. De aceea se bucură Pavel cînd îi întristează pe cei păcătoşi, nu pentru că i-a întristat, ci pentru că prin întristare i-a îndreptat. ***Acum mă bucur nu pentru că ați fost întristați, ci pentru că ați fost întristați spre pocăință; căci întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire fără de căință*** (2 Corinteni 7, 9-10). Deci, fie că v-ați îndurera de păcatele voastre, fie de ale altora, sînteți vrednici de nenumărate laude. Cînd cineva se întristează pentru păcatele altora, arată simțire apostolică şi urmează pe Fericitul care zice: ***Cine este slab şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte şi eu să nu ard?*** (2 Corinteni 11, 29). Iar acela care se căieşte mult pentru păcatele sale a stins pedeapsa hotărîtă pentru cele făptuite şi prin această durere s-a făcut mai tare pentru viitor. De aceea - cînd v-am văzut cu capul plecat, gemînd şi lovindu-vă fața - şi eu m-am bucurat, gîndindu-mă la rodul cel mult al acestei suferințe. Pentru aceea, şi astăzi vă voi vorbi despre acelaşi lucru, încît cei ce ar voi să se căsătorească să se gîndească mult la cea ce fac. În adevăr, dacă atunci cînd avem să cumpărăm o casă, sau robi, ne interesăm mult de stăpînii dinainte, ne îngrijim de starea caselor, de înfățişarea trupului şi de caracterul sufletului [robilor], cu atît mai mult trebuie să arătăm multă băgare de seamă cînd e vorba de ales o femeie. Casa, dacă este rea, poți să o vinzi iarăşi, şi tot aşa poți să înapoiezi vînzătorului robul găsit neîndemînatec; dar ca să înapoiezi iarăşi femeia luată celor ce ți-au dat-o nu se poate, ci eşti silit să o ții în casă toată viața; iar dacă te scapi de ea depărtînd-o, te faci pricină de prea-curvie, după legea Domnului. Deci, cînd ai de gînd să-ți iei femeie, să citeşti nu numai legile lumeşti, dar şi pe cele bisericeşti, căci după acestea şi nu după acelea ai să fii judecat de Dumnezeu în ziua judecății viitoare. Disprețuindu-le pe cele lumeşti, de obicei ai de pierdut o sumă de bani; dar, dacă le calci pe cele bisericeşti, aduci sufletului chinuri veşnice şi focul nestins al gheenei.

Cînd ai de gînd să-ți iei femeie, tu alergi cu mare grabă la legiuitori lumeşti şi, învîrtindu-te pe lîngă ei, cercetezi cu toată îngrijirea ce se va întîmpla dacă femeia moare fără copii, dacă are un copil, doi sau trei, cum să-şi folosească averea cît trăiește tatăl ei şi cum după moartea lui, şi ce se va cădea fraților ei din moştenire şi ce soției, cînd aceasta va fi stăpînă pe toată averea şi cînd va trebui să dea din ea tuturor. Şi multe altele de felul acesta îi întrebi pe ei şi cercetezi, căutînd în toate chipurile să nu cadă vreo parte din bunurile soției la vreo rudă a ei. Deşi, după cum am spus mai sus, chiar dacă ți-ar ieşi ceva greşit, toată paguba va sta în pierderea de bani; cu toate astea nu laşi nimic din ele necercetate. Oare nu este fără rost să arătăm atîta rîvnă pentru o tocmeală de bani, iar cînd e vorba de primejduirea sufletului nostru şi de seama pe care o vom da acolo sus, să nu avem nici o grijă pentru un lucru care cere, mai mult decît oricare altul, muncă, grabă şi grijă?

De aceea, îndemn pe cei ce au de gînd să se însoare, să se sfătuiască cu Fericitul Pavel şi să citească legile pentru căsătorie aşezate de acela, învățînd mai întîi ce îndeamnă el să faci cînd ai parte de o femeie rea şi desfrînată, dată la beție, cicălitoare, fără judecată sau avînd vreun alt neajuns. Căci, dacă vezi că el îți dă voie să o alungi şi să aduci alta în locul ei dacă găseşti în ea vreuna din aceste împrejurări, să fii sigur că nu e nici o primejdie; iar dacă nu-ți dă acest drept şi îți porunceşte că, afară de prea-curvie, să o iubeşti şi să o ții la tine, chiar cu toate celelalte neajunsuri, atunci întăreşte-te pe tine în gîndul că trebuie să înduri toată răutatea femeii tale. Iar de îți pare grea şi nesuferită această poruncă, dă-ți toată silința să-ți iei o femeie bună, înțeleaptă, ascultătoare, ştiind că, luînd una rea, urmează unul din acestea două: sau să înduri o supărare necurmată sau, dacă nu vrei asta, să te faci vinovat de prea-curvie, alungînd-o. ***Cine va lăsa femea sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrşească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrşeşte prea-curvie*** (Matei 5, 32).

Dacă ne-am pătruns de acestea înainte de căsătorie şi am cunoscut bine aceste legi, vom avea mare grijă să ne alegem de la început o femeie virtuoasă şi potrivită cu firea noastră. Astfel, nu vom cîştiga doar aceasta, că nu o vom alunga niciodată, dar o vom iubi cu multă dragoste, aşa cum ne îndeamnă Pavel. Cînd a zis: ***Bărbaţi, iubiţi-le pe femeile voastre*** (Efeseni 5, 25), nu s-a oprit la aceasta, ci ne-a dat şi măsura dragostei: cum Hristos a iubit Biserica. Şi, spune-mi, cum a iubit-o Hristos? Că S-a dat pe Sine pentru ea. Aşa că, dacă trebuie să mori pentru soţia ta, să nu mai stai la tocmeală: căci, dacă Stăpînul a iubit-o pe roabă într-atît, încît şi pe El S-a dat pentru ea, cu atît mai mult trebuie ca tu s-o iubeşti pe tovarăşa ta de robie. Dar să vedem, nu cumva frumuseţea soţiei sau virtutea sufletului l-a fermecat pe bărbat? Nu putem spune aceasta! Cum că a fost urîtă şi necurată, ascultă următoarele, [căci] - după ce a zis: S-a dat pentru ea - a adăugat: ***Ca să o sfinţească pe ea, curăţind-o cu baia apei în cuvînt*** (Efeseni 5, 26). A arătat că înainte a fost murdară şi întinată, şi nu de o murdărie obişnuită, ci de cea mai grozavă necurăţie: era plină de grăsime, de fum, de sînge şi de tot felul de pete. Cu toate acestea, nu s-a dezgustat de urîţenia ei, ci i-a vindecat rănile, i-a schimbat chipul, i-a îndreptat formele, i-a dres neajunsurile. Fă şi tu la fel: chiar dacă soţia ta ar greşi cu mii de păcate în faţa ta, uită-le pe toate, iartă tot; chiar dacă are o fire rea, îndrepteaz-o cu dulceaţă şi bunătate, ca şi Hristos Biserica, [căreia] nu numai că i-a şters necurăţenia, dar a dezbrăcat-o de bătrîneţe, dezbrăcînd pe omul cel vechi, care căzuse în toate păcatele. Aceasta înţelege Apostolul Pavel prin vorbele. ***Ca să o pună înainte pe ea Lui-Şi Biserică mărită, neavînd întinăciune, nici zbîrcitură*** (Efeseni 5, 27). N-a făcut-o numai frumoasă, dar şi tînără, nu numai la trup, dar şi la suflet şi voinţă. Şi a învrednicit-o nu numai de această cinste, căci, primind-o fără chip, nu S-a scîrbit de urîţenia ei, dar S-a şi dat pe Sine morţii şi a adus-o pe ea la o frumuseţe de necrezut. Şi, chiar după aceasta, văzînd-o adesea necurată şi întinată, nu a gonit-o, nici nu a rupt lanţul căsătoriei, ci a binevoit să o îngrijească şi să o îndrepteze. Căci, spune-mi, cîţi n-au greşit după ce au primit credinţa, şi, cu toate acestea, nu S-a scîrbit de ei? Ca pildă stă acela care, în Corint, făcuse cea mai mare desfrînare şi care era din fiii Bisericii. N-a tăiat acel mădular, ci l-a vindecat. Biserica Galatenilor a ieşit toată din calea cea bună şi a căzut în iudaism; cu toate acestea, n-a lepădat-o, ci, îngrijind-o prin Pavel, a adus-o iarăşi la starea dîntîi. Tot aşa, dacă se iveşte vreo boală în trupurile noastre, nu tăiem mădularele, ci depărtăm boala. Aşa să facem şi cu femeia: dacă vreuna ar fi plecată spre prea-curvie, să nu o alungăm, ci să depărtăm răutatea. Şi este mai cu putinţă să îndreptezi o femeie decît să vindeci un mădular vătămat, pe care nu-l tăiem, deşi ştim că nu e cu putinţă vindecarea lui. Mulţi au picioarele sucite, cu fluierele strîmbe, şi mîini uscate şi ochi cu albeaţă; cu toate acestea, nici ochiul nu şi-l scot, nici piciorul nu şi-l taie, nici mîna nu şi-o retează. Şi, deşi acestea sînt nefolositoare şi fac ruşine celorlalte mădulare, le păstrează, pentru că sînt legate de trup. Oare nu este fără rost să ai atîta grijă cînd îndreptarea şi folosul nu este cu putinţă, dar să te împotriveşti vindecării cînd sînt bune nădejdi şi lesnicioasă schimbarea? Neajunsurile trupului sînt peste putinţă de îndreptat, dar o voinţă stricată poţi să o îmbunătăţeşti.

În zadar vei spune că boala femeii tale este de nevindecat, că ea, cu toate îngrijirile, vrea să urmeze aplecările ei rele. Nu este o pricină binevenită pentru a o alunga: căci, din faptul că nu poţi să vindeci un mădular, nu urmează că trebuie să-l tai. Iar femeia este unul din mădularele tale: [...] ***vor fi amîndoi un trup***, zice Scriptura (Facerea 2, 24). Iar cînd e vorba de un mădular [trupesc], odată ce leacurile sînt neputincioase în faţa bolii, nu mai trebuie nici o îngrijire. Dimpotrivă, dacă bolnavul este însăşi femeia ta, chiar dacă boala ei nu se va putea vindeca, ai în vedere că tu vei primi plată pentru lecţiile şi pentru îngrijirile tale. Şi, chiar dacă n-am culege nici un rod, Dumnezeu va şti să plătească răbdarea noastră, pentru că temerea Sa ne-a făcut să arătăm atîta încordare, să îndurăm cu dulceaţă neajunsurile tovarăşei noastre, să îndreptăm acest mădular al nostru. Mădular chiar al nostru, zic, şi mădular nedespărţit: de aceea trebuie să-l iubim mai ales. Aceasta ne învaţă Sfîntul Pavel, cînd zice: ***Bărbaţii sînt datori să-şi iubească femeile ca pe trupurile lor înseşi. Cel ce îşi iubeşte femeia pe sine se iubeşte. Că nimeni nu şi-a urît trupul său vreodată, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte, precum şi Hristos Biserica; că mădulare sîntem ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui*** (Efeseni 5, 28-30). Vrea să spună că, după cum Eva este născută din coasta lui Adam, tot aşa şi noi sîntem născuţi din coasta lui Hristos. Într-adevăr, aceasta însemnează din carnea şi din oasele Sale. Iar pentru Eva ştim toţi că a fost născută din coasta lui Adam, căci Scriptura spune lămurit cum Dumnezeu a trimis somn lui Adam, a luat una din coastele lui şi i-a făcut lui femeie. Acum, prin ce ne încredinţăm că Biserica este zidită din coasta lui Hristos? Şi acest lucru, tot *Scriptura* îl arată: cînd Hristos a fost răstignit sus pe cruce şi a murit, ***unul din ostaşi a împuns coasta Lui cu suliţa, şi îndată a ieşit sînge şi apă*** (Ioan 19, 34), şi din acel sînge şi din acea apă s-a întocmit Biserica. Chiar Hristos mărturiseşte aceasta, zicînd că: ***De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre întru Împărăţia lui Dumnezeu*** (Ioan 3, 5**).** Sîngele este duhul. Şi ne naştem din apa botezului şi ne hrănim cu sînge. Vedeţi cum noi sîntem din oasele şi din carnea Sa, născuţi, crescuţi cu sîngele şi cu apa Sa? Şi, după cum femeia s-a zidit după ce a adormit Adam, tot aşa şi Biserica s-a zidit din coasta lui Hristos cînd El murise.

Şi nu numai pentru aceasta trebuie să ne iubim femeia, fiindcă este mădular al nostru şi are început al zidirii din noi, ci şi pentru că Dumnezeu a aşezat lege, zicînd. ***De aceea, va părăsi omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa, şi vor fi amîndoi un trup*** (Facerea 2, 24). Din aceeaşi pricină ne-a citit legea şi Pavel, ca să fim împinşi din toate părţile către această dragoste. Priveşte înţelepciunea apostolică: ne îndeamnă la dragostea femeilor nu numai după legile dumnezeieşti sau numai după cele omeneşti, dar vorbeşte şi de unele, şi de altele, pe rînd; aşa că sufletele înalte şi pline de înţelepciune sînt împinse să iubească prin încredinţări cereşti, iar sufletele slabe dimpotrivă, prin temeiuri pămînteşti şi fireşti. Pentru aceasta, el se sprijineşte mai întîi pe înţelepciunea lui Hristos şi începe îndemnul său astfel. ***Iubiţi femeile voastre cum Hristos a iubit Biserica.*** Dar ceea ce vine este omenesc: ***Oamenii trebuie să iubească pe femeile lor cum îşi iubesc trupurile lor.*** Urmarea este a lui Hristos: ***Că mădulare sîntem ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui*** (Efeseni 5, 30). Apoi, iarăşi vin temeiuri pămînteşti. ***Pentru aceea, va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa, şi vor fi amîndoi un trup*** (Efeseni 5, 31). Şi, după ce a citit această lege, zice: ***Taina aceasta mare este*** (Efeseni 5, 32). În ce fel este mare?, întrebaţi voi. În aceea că o fecioară, închisă pînă atunci în camera ei, poate să-şi iubească şi să-şi preţuiască, din prima zi şi ca pe însuşi trupul ei, soţul pe care nu l-a văzut niciodată înainte; şi iarăşi, pentru că, din prima zi, bărbatul pe care ea nu l-a văzut niciodată pune înaintea tuturor lucrurilor o femeie cu care el înainte nu schimbase un cuvînt şi o pune înaintea prietenilor, cunoscuţilor, a tatălui şi a mamei sale. Să vorbim acum de părinţi. Dacă li se întîmplă, afară de această împrejurare, să piardă niscaiva bani, se întristează, se îndurerează şi duc înaintea judecăţii pe cei ce i-au păgubit; iar omul pe care ei nu l-au văzut niciodată, nici nu l-au cunoscut, primeşte de la ei, odată cu fecioara lor, şi o zestre destul de mare. Şi se bucură făcînd aceasta şi nu socotesc ca pierdere ceea ce au dat. Cînd îşi văd fiica plecată din casă şi luînd cu dînsa şi o parte din averea lor, nu simt nici părere de rău, nici necaz, nici durere, ba încă mulţumesc şi socotesc că li s-au împlinit dorinţele. Pavel ia seama la toate acestea şi - văzînd cum cei doi soţi îşi părăsesc părinţii pentru a se lipi unul de altul şi cum noua însoţire capătă o mai mare putere decît vechea obişnuinţă de la părinţi - gîndeşte că aici nu-i vorba de un fapt omenesc, ci că Dumnezeu seamănă această dragoste în suflete şi insuflă acea veselie atît părinţilor, cît şi soţilor. Ca urmare, a zis: „Taina aceasta mare este". După cum copilul care se naşte îi recunoaşte de la început pe părinţii săi, înainte de a putea vorbi, tot aşa soţul şi soţia, fără să fie apropiaţi, fără să fie îndemnaţi, lămuriţi asupra datoriilor lor, de la vederea dintîi se şi unesc.

Apoi, văzînd că acelaşi lucru s-a făcut cu Hristos şi cu Biserica, Apostolul se miră mult. Şi cum s-a petrecut aceasta? După cum bărbatul părăseşte pe tatăl său şi îşi caută femeie, tot aşa Hristos a părăsit tronul părintesc şi a venit la mireasă. În loc de a ne chema sus, S-a coborît El singur către noi. Iar prin acest cuvînt, „El a părăsit", să nu înţelegeţi o despărţire, ci o coborîre, căci, chiar fiind cu noi, era şi cu Tatăl Său. De aceea a zis Pavel: „Taina aceasta mare este". Mare, negreşit, chiar dacă s-ar face numai pentru oameni. Dar, cînd văd că aceasta este adevărată şi cu privire la Hristos şi Biserică, atunci sînt mişcat şi mă minunez. De aceea - după ce a zis: ***Taina aceasta mare este - a adăugat: Eu însă zic de Hristos şi de Biserică*** (Efeseni 5, 32). Tu ştii acum ce taină este căsătoria, ştii ce chip de faptă mare este; gîndeşte-te deci mult şi cu îngrijire şi nu căuta bogăţie cînd te căsătoreşti. Nu socoti căsătoria ca un negoţ, ci ca întovărăşire a două vieţi.

Am auzit pe mulţi zicînd: „Cutare era sărac, căsătoria l-a îmbogăţit, a luat o femeie bogată; trăieşte acum în strălucire şi îmbelşugare." Ce spui, omule? Tu vrei ca femeia să-ţi aducă bani? Poţi să spui asta fără ruşine şi fără să roşeşti, nu te ascunzi în fundul pămîntului, cînd cauţi aşa mijloace de cîştig? Aşa vorbeşte un soţ? Numai o singură însărcinare are femeia: să-i păzească pe cei născuţi, să aibă grijă de veniturile tale şi de casa ta. De aceea ţi-a dat-o Dumnezeu, ca să te îngrijească în acestea, ca şi în toate celelalte. Pentru că viaţa noastră cuprinde două feluri de lucrări, cele obşteşti şi cele de casă, Dumnezeu a împărţit sarcina între om şi femeie: ei i-a dat conducerea casei, lui - toate treburile obşteşti, toate cele care se făptuiesc în afară: judecăţi, sfătuiri, conducerea armatei şi celelalte. Femeia nu poate să poarte lancea, să arunce săgeata, dar poate să ţină furca, să ţească pînză, să pună rînduială în întreaga casă. Nu e în stare să dea o hotărîre într-un sfat, dar poate să-şi dea părerea într-ale casei, pe care bărbatul le împarte cu ea. Ea nu poate să mînuiască bine banii obşteşti, dar poate să-şi crească bine copiii, comoara mai scumpă decît toate; poate să vegheze la lucrul şi la purtarea slugilor, să dea încredere bărbatului, să-l descarce de toate grijile pe care le cere o gospodărie, adică de cămară, de ţesut, de mîncare, îmbrăcăminte şi celelalte care nu sînt nici potrivite, nici uşoare pentru bărbat, dacă ar vrea să le ia el asupră-şi. Este o parte din bunăvoinţa şi înţelepciunea dumnezeiască faptul că acela care se pricepe bine în lucrurile mari se arată neputincios şi nepriceput în lucrurile mici, pentru ca omul să aibă nevoie de femeie. Într-adevăr, dacă Dumnezeu l-ar fi zidit pe bărbat deopotrivă îndemînatic în amîndouă sarcinile, neamul femeilor ar fi fost disprețuit; şi, pe de altă parte, dacă ar fi dat femeilor ocupaţii mai înalte şi mai de preţ, ele s-ar fi umplut de trufie. De aceea nu a încredinţat pe amîndouă numai unuia, ca nu cumva soarta celuilalt să fie mai înjosită şi zadarnică; şi n-a împărţit deopotrivă însărcinările, ca să nu se

ivească între ei luptă de întîietate şi femeile să nu ceară de la bărbaţi întîiul rang. Ci, ca să îngrijească şi de unire, şi de întîietate, a împărţit fiecăruia însărcinarea sa astfel încît partea bărbatului să fie mai de folos şi mai însemnată, iar a femeii mai mică şi mai jos puţin; aşa că nevoile vieţii ne îndeamnă să o cinstim [pe femeie], iar micimea însărcinării sale nu o lasă să se ridice împotriva bărbatului său.

Ca urmare, să căutăm toţi de aici înainte un singur lucru: virtutea, ca să ne bucurăm de pace, să gustăm mîngîierile unirii şi ale dragostei necurmate. Dacă te căsătoreşti cu o femeie bogată, iei mai degrabă un stăpîn pe cap decît o femeie. Afară de aceasta, prin firea lor, femeile sînt pline de deşertăciune, de mîndrie şi de dorinţa de a-ţi lua ochii; dacă le mai vine în ajutor şi averea, în ce chip le vor mai putea suferi bărbaţii lor? Dimpotrivă, acela care ia o femeie de seama lui sau una mai săracă decît el îşi ia un ajutor, un tovarăş şi cu adevărat aduce fericirea în casa lor. Lipsa de avere o îndeamnă pe femeie să fie supusă bărbatului întru totul, să i se plece şi să-l asculte în toate, aşa că piere pricina de ceartă, luptă, îngîmfare, neînţelegeri, şi se săvîrşeşte legătura păcii, unirii, iubirii şi a înţelegerii. Pace deci şi bun trai, iar nu bani! Căsătoria nu este făcută ca să ne umplem casa de lupte şi bătăi, să trăim în mijlocul certurilor, să muncim în neînţelegeri şi să ne facem viaţa nesuferită, ci ca să ne dea un ajutor, să ne deschidă un liman, un adăpost, să ne mîngîie în întristare, să găsim mulţumire în vorba cu femeia noastră. Cîţi bogaţi nu s-au văzut mai îmbogăţiţi prin zestrea femeii, dar lipsiţi deodată şi pentru totdeauna de pace şi fericire printr-o căsătorie care făcea din masa lor o arenă, un teatru de lupte zilnice? Şi dimpotrivă, cîţi săraci nu s-au văzut, uniţi cu femei încă mai sărace, care se bucură de pace şi sînt fericiţi să trăiască, pe cînd mulţi bogaţi, în mijlocul belşugului, îşi doresc moartea, ca să scape de femeia lor, şi nu cer decît scăparea de o viaţă atît de nesuferită? Aşa este de adevărat că banii nu folosesc la nimic, dacă n-ai o soţie virtuoasă. Dar ce să mai vorbim de pace şi înţelegere? Aceluia care nu se gîndeşte decît să cîştige bani adesea pătimeşte rău, fiindcă a luat în căsătorie o femeie mai bogată decît el. Cînd îşi sporeşte strălucirea traiului pe măsura zestrei primite, moartea fără de vreme a soţiei vine de-l sileşte să dea înapoi părinţilor zestrea întreagă; atunci, asemenea naufragiaţilor care nu scapă decît cu trupul din valuri, nenorocitul - după atîtea certuri, lupte, neînţelegeri, procese - abia scapă din încurcătură numai cu trupul şi libertatea sa. Şi, după cum neguţătorii nesătui îşi pierd totul în naufragiu pentru că au încărcat corabia cu multe mărfuri şi i-au pus o greutate mai mare decît puterea ei, tot aşa şi cei care urmăresc căsătorii bogate, pe cînd cred că-şi măresc avuţia prin zestrea femeii, o pierd şi pe aceea pe care o avuseseră mai nainte. Este destul o clipă şi o izbitură de val ca să se scufunde o corabie; tot aşa, moartea timpurie a femeii este destulă ca să aducă soţului sărăcia şi doliul.

Gîndindu-ne bine la toate acestea, să nu mai căutăm bani, să căutăm virtutea, cinstea, smerenia. O femeie smerită, virtuoasă, înţeleaptă, fie chiar fără avere, va şti să se folosească de sărăcie mai bine decît alta de bogăţie; dimpotrivă, o femeie rea, neînfrînată, cicălitoare, chiar dacă ar găsi în casă mii de comori, le va risipi mai repede decît orice furtună şi va aduce pe capul bărbatului, odată cu sărăcia, şi nenumărate nenorociri. Să nu căutăm deci bogăţie, ci o femeie care să folosească bine averea noastră.

Află mai întîi care este pricina căsătoriei şi de ce ne-a fost lăsată, şi nu cere nimic mai mult. Care este pricina căsătoriei şi în ce scop a fost hotărîtă de Dumnezeu? Ascultă ce zice Pavel: ***Din pricina aprinderii, fiecare să-şi aibă femeia sa*** (1 Corinteni 7, 2). N-a zis „pentru ca să uşurezi sărăcia" sau „pentru ca să dobîndeşti bogăţie"; dar ce? Pentru ca să fugim de aprindere, să potolim pofta, să trăim în curăţie, să ne facem plăcuţi lui Dumnezeu, mulţumindu-ne numai de femeia noastră. Iată darul căsătoriei, iată rodul, iată cîştigul. Nu da drumul la mult ca să alergi după puţin, căci banii sînt puţin lucru în faţa curăţiei. Singura pricină care trebuie să ne îndemne la căsătorie să fie hotărîrea de a fugi de păcat, de a scăpa de orice aprindere; orice căsătorie deci trebuie să ţintească să ne ajute la păstrarea curăţiei. Şi va fi aşa, dacă vom lua în căsătorie femei care să ne îndemne către multă evlavie, multă înfrînare şi multă înţelepciune. Căci frumuseţea trupului, cînd nu are ca tovarăş virtutea sufletului, îl va putea ţine pe bărbat 20 sau 30 de zile, dar nu va merge mai departe, căci va da pe faţă răutatea ascunsă şi atunci tot farmecul va fi spulberat. Dimpotrivă, acelea în care străluceşte frumuseţea sufletului n-au nici o teamă de fuga vremii, care le dă prilej în fiecare zi să-şi descopere frumoasele lor însuşiri; [faţă de acestea], dragostea soţilor se face mai vie, legătura dintre ei se strînge mereu. În această stare de lucruri şi înaintea acestei vii şi fireşti iubiri, orice fel de aprindere este aruncată departe; chiar gîndul de neînfrînare nu va intra niciodată în mintea bărbatului legat de femeia sa prin dragoste. Îi va fi credincios pînă la sfîrşit şi astfel, prin curăţia sa, va coborî asupra casei sale bunăvoinţa şi sprijinul dumnezeiesc. Iată căsătoriile pe care le făceau dreptii în vremurile vechi, mai aplecaţi către virtute decît către bogăţie. Şi că lucrul acesta este adevărat, vă voi arăta printr-o pildă o astfel de căsătorie: ***Avraam era acum bătrîn şi vechi de zile, şi Domnul îl binecuvîntase întru toate. Atunci a zis Avraam slugii celei mai bătrîne a casei sale, care era mai mare peste toate ale sale: Pune mîna ta sub coapsa mea! Şi te voi jura pe***

Domnul Dumnezeul cerului şi al pămîntului ca feciorului meu Isaac să nu-i iei femeie din fetele Hananeilor, între care locuiesc eu. Ci vei merge în pămîntul unde m-am născut eu, la neamul meu, şi de acolo vei lua femeie fiului meu Isaac (Facerea 24, 1-4). Vedeți ce grijă la acest om virtuos, la acest drept, pentru căsătorie? N-a chemat femei rele, cum fac cei de acum, nici babe bune de gură, ci a încredințat acest lucru în mîna slugii sale. Şi chiar acesta este un semn al marii înțelepciuni a Patriarhului: că a putut să crească o astfel de slugă căreia să-i încredințeze o însărcinare atît de mare. În sfîrşit, femeia care îi trebuie lui nu este nici o femeie bogată, nici o femeie frumoasă, ci o femeie virtuoasă, şi de aceea pune pe sluga sa să facă o cale atît de lungă. Luați în seamă şi priceperea slugii! El nu zice: „Ce însărcinare îmi dai tu? Cînd noi sîntem înconjurați de atîtea neamuri la care se găseşte mulțime de fete de oameni bogați, alese, frumoase, tu mă trimiți într-o țară aşa de depărtată, printre oameni necunoscuți? Cu cine voi vorbi? Cine mă va cunoaşte? Şi dacă îmi întind curse, dacă mă înşeală? Căci nu e nimic mai uşor de înşelat decît un străin." El n-a zis nimic de acestea, ci, dînd la o parte toate, s-a oprit numai la bănuiala care se iveşte de la început în minte: neîmpotrivindu-se stăpînului său, a arătat supunere; [apoi], întrebînd numai ceea ce trebuia să ştie, şi-a arătat priceperea şi prevederea. Care este acest lucru, ce a întrebat pe stăpînul său? Dar de nu va vrea fecioara - a zis el - ***să vină cu mine în pămîntul acesta, întoarce-voi pe fiul tău acolo în pămîntul de unde ai ieşit?*** (Facerea 24, 5). Avraam i-a răspuns: ***Ia aminte să nu întorci pe fiul meu acolo. Domnul Dumnezeul Cerului şi al pămîntului - Cel ce m-a luat din casa tatălui meu şi din pămîntul în care m-am născut, Cel ce mi-a grăit şi s-a jurat mie, zicînd: îți voi da pămîntul acesta ție şi seminției tale - Acesta va trimite pe Îngerul Său înaintea ta, şi vei lua femeie feciorului meu de acolo*** (Facerea 24, 6-7). Vedeți credința Patriarhului? Nu s-a rugat nici de prieteni, nici de rude, nici de vreun altul, ci i-a dat pe Dumnezeu ca tălmăcitor şi ca tovarăş de drum. Apoi, voind să întărească pe slugă, în loc să-i spună numai: „Domnul Cerului şi al pămîntului", adaugă: „Care m-a scos din casa tatălui meu." „Adu-ți aminte - zice el - cum am făcut atîta drum, cum, părăsindu-ne țara, am găsit mai multă mulțumire în pămînt străin, cum cele fără putință s-au făptuit în totul." Şi nu numai în înțelesul acesta zice: „Cel ce m-a luat din casa tatălui meu", ci vrea să-i arate că Dumnezeu îi este datornic. „Noi sîntem creditorii lui - zice Avraam - şi chiar El a făgăduit: „Îți voi da ție acest pămînt şi seminției tale." Aşa că, chiar dacă am fi nevrednici, ne va ajuta, pentru că a făcut învoială nemincinoasă cu însăşi gura Sa; va înlătura toate piedicile dinaintea noastră şi va aduce la îndeplinire dorințele noastre." Zicînd acestea, a trimis sluga.

Ajungînd în țara care îi fusese hotărîtă, slujitorul nu a întrebat pe nici un locuitor al cetății, n-a intrat în vorbă cu oameni şi nici cu femei. Dar băgați de seamă cum îşi vorbeşte lui singur. El se ridică pentru rugăciune şi zice: ***Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam, fă cale bună înaintea mea astăzi*** (Facerea 24, 12). Nu zice „Doamne Dumnezeul meu"; dar cum zice? „Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam." „Eu, zice, nu sînt decît un nevoiaş, dar mă acopăr cu stăpînul meu, căci nu vin pentru mine, nu sînt decît trimisul său; ia în seamă credința lui şi ajută-mi să duc pînă la capăt sarcina dată."

Acum, ca să nu credeți că el vorbeşte ca un creditor care îşi cere dreptul său, ascultați vorbele care urmează: ***Fie-Ți milă de stăpînul meu Avraam*** (Facere 24, 12). Adică: Chiar dacă am avea mii de drepturi, ne rugăm ca să avem totul prin bunătatea Ta, nimic ca plată a datoriei Tale. Şi ce cere el? ***Iată, eu stau la fîntîna apei, şi fetele celor ce locuiesc în cetate ies ca să scoată apă. Şi fecioara căreia eu voi zice: Pleacă urciorul tău să beau!, iar ea va zice mie: Bea tu, şi cămilele tale le voi adăpa, pînă ce vor înceta toate a bea, aceea să fie pe care Tu ai rînduit-o robului Tău Isaac; şi întru aceasta voi cunoaşte că ai făcut milă cu stăpînul meu Avraam*** (Facerea 24, 13-14).

Vedeți înțelepciunea slugii? Ce semn pune el? Nu zice: „Dacă voi vedea pe una dusă într-un car tras de catîri, tîrînd în urma sa o ceată de eunuci, înconjurată de robi numeroşi, frumoasă şi strălucitoare de farmecul tinereții, aceea este pe care ai gătit-o pentru sluga ta." Ce zice însă? „Fecioara căreia îi voi zice: Pleacă vasul tău să beau!" Ce faci tu, omule? O astfel de femeie cauți tu pentru stăpînul tău, o femeie care cară apă şi vrea să-ți vorbească? „Da, răspunde el, căci nu m-a trimis să caut bogăție, nici neam mare, ci bune însuşiri ale sufletului. Se găsesc mai des cărătoare de apă care au o virtute desăvîrşită, pe cînd altele, stăpîne pe bogate locuințe, sînt pline de patimi şi foarte rele. Dar după ce va cunoaşte el virtutea acestei femei? După semnul pe care l-a arătat." Dar cum să pricepi virtutea prin acest semn? El este foarte mare şi cu totul sigur, căci învederează milostenia, încît orice altă dovadă este de prisos. Vorbele slugii însemnează deci acest lucru, deşi el nu-l spune pe față. „Eu, zice, caut o fecioară aşa de milostivă, încît să ducă la capăt toate însărcinările de care este în stare." Şi nu pe nedrept căuta o astfel de soție: ci, trăind într-o casă unde înflorea mai mult primirea de oaspeți, el voia înainte de toate să găsească o femeie potrivită cu firea stăpînilor săi. Ca şi cum ar fi zis: „Noi voim să aducem la noi o femeie ale cărei mîini să fie deschise pentru oaspeți, ca să nu fie luptă şi certuri cînd bărbatul va face milostenii din averea sa, după pilda tatălui său şi va aduce în casă străini; [căci] aşa se va întîmpla, dacă femeia este cicălitoare şi nu-l lasă să facă [aceasta], cum se întîmpla în

multe case. Dintru început vreau să mă încredințez dacă ea este primitoare de oaspeți, căci de aici vine toată fericirea noastră. Prin iubirea de oaspeți a dobîndit, din cer, stăpînul meu pe mirele de azi, prin aceasta s-a făcut tată. A jertfit un vițel şi a primit un copil, a frămîntat făină, şi Dumnezeu i-a făgăduit urmaşi aşa de numeroşi ca şi stelele. Deci, pentru că din primirea de străini ne-au venit nouă în casă toate bunătățile, caut această faptă bună înaintea tuturor celorlalte." Să avem în vedere că omul nu a primit doar apa cerută, ci să ne gîndim că el a aflat ce este un suflet bun, care dă nu numai ce i se cere, ci şi ceea ce nu i s-a cerut.

Dar încă nu sfîrşise el a cugeta acestea în mintea sa, zice, cînd iată că ieşi cu ulciorul pe umăr Reveca (Facerea 24, 15), şi aşa se împlini acea vorbă a Proorocului: ***Pînă să isprăveşti tu de vorbit, Eu sînt de față*** (Isaia 58, 9). Iată cum Dumnezeu binevoieşte să împlinească rugăciunile oamenilor evlavioşi mai înainte ca ele să fie sfîrşite. Ca urmare, şi tu, cînd vei vrea să te căsătoreşti, nu alerga la oameni sau la femei care îşi fac meşteşug din nenorocirile altora şi nu caută nimic altceva decît să capete un cîştig. Aleargă la Dumnezeu, şi El te va ajuta în căsătoria ta, căci avem făgăduința Lui: ***Căutați Împărăția Cerurilor, şi toate celelalte se vor adăuga vouă*** (Matei 6, 33). Şi să nu zică nimeni: „Cum pot să-l văd eu pe Dumnezeu, cum pot să vorbesc cu El şi să-l întreb lămurit?" [Acestea sînt] gînduri ale sufletului fără credință. Pentru Dumnezeu totul este o clipă şi n-are nevoie de vorbă ca să îndeplinească tot ce voieşti. Şi tocmai aceasta s-a întîmplat cu sluga lui Avraam: n-a auzit nici un glas, n-a văzut nici o față. În picioare, lîngă fîntînă, se ruga, şi îndată a fost ascultat: ***Dar încă nu sfîrşise el a cugeta acestea în mintea sa, cînd iată că ieşi cu ulciorul pe umăr Reveca, fata lui Batuil feciorul Milcăi, femeia lui Nahor, fratelui lui Avraam. Aceasta era foarte frumoasă la chip, fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat*** (Facerea 24, 15-16). De ce-mi vorbeşte de frumusețea trupului? Ca să pricepi mai bine marea ei curăție, ca să înțelegi frumusețea sufletului ei. Minunat lucru este curăția, dar mult mai minunat încă atunci cînd este unită cu frumusețea trupului. De aceea *Scriptura,* înainte de a povesti istoria lui Iosif şi curăția sa, vorbeşte mai întîi de frumusețea trupului său, zicînd: ***Iosif însă era chipeş la statură şi foarte frumos la față*** (Facerea 39, 6); şi numai după aceea ne arătă înfrînarea tînărului, zicînd că această frumusețe nu l-a adus la neînfrînare. Căci, după cum frumusețea nu este întotdeauna pricina aprinderii, tot aşa nici urîțenia nu este pricină de înfrînare. Multe femei împodobite cu toate farmecele trupului au strălucit şi mai mult pentru că au fost curate; altele iarăşi, urîte şi pocite, au avut încă mai multă urîțenie în suflet şi s-au necurățit cu nenumărate păcate. Nu în înfățişarea trupului, ci în suflet şi voință se găseşte atît pricina faptei bune, cît şi a păcatului.

Nu fără scop a numit-o de două ori fecioară pe Reveca. După ce a zis: „Fecioară era", a adăugat: „pe care nu o cunoscuse vreun bărbat." Pentru că multe fecioare îşi păstrează trupul neatins, dar au sufletul plin de neînfrînare, dorință de strălucire, curse ca să tragă din toate părțile o mulțime de iubiți în jurul lor, priviri făcute ca să înflăcăreze nădejdile tinerilor, vîrtejuri şi capcane de tot soiul. Şi de aceea Moisi - vrînd să arate că Reveca nu era asemenea cu aceste fete, ci că era fecioară şi cu trupul, şi cu sufletul, a adăugat: „fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat." Cu toate că erau multe prilejuri ca oamenii să o cunoască: mai întîi că era frumoasă, apoi din felul slujbei pe care o îndeplinea. Dacă ar fi rămas pururea în camera sa, ca fetele de astăzi, dacă nu s-ar fi arătat în lume, dacă n-ar fi ieşit niciodată din casa părintească, lauda că nici un om nu o cunoscuse n-ar fi fost aşa de mare. Dar, dacă ți-o închipui mergînd prin lume, nevoită să se ducă în fiecare zi la fîntînă, o dată, de două şi de mai multe ori - şi totuşi nici un bărbat să nu o cunoască, numai atunci vei pricepe bine prețul laudei. S-au văzut multe fete care nu erau nici frumoase, nici plăcute, şi pe care le urmau o mulțime de slugi, pierdute, cu toate acestea, pentru că au trecut o dată sau de două ori prin piața publică. Ce vei zice dar, de aceea care iese în fiecare zi din casa părintească şi nu numai ca să se ducă în piață, ci la fîntînă, să aducă apă, drum pe care eşti silit să ai mii de întîlniri? Nu este cu adevărat vrednică de toată lauda noastră? Cînd nici aceste drumuri neîntrerupte, nici farmecul care o înfrumusețează, nici trecătorii care o întîlnesc pretutindeni - nimic, într-un cuvînt - nu pot să-i atingă curăția?; cînd ea îşi păstrează sufletul şi trupul departe de orice stricăciune, cînd păzeşte curăția mai bine decît femeile care stau închise în casa lor; cînd, în sfîrşit, se arată asemenea cu aceea pe care o cerea Pavel, zicînd: ***Să fie sfîntă la trup şi la suflet?*** (1 Corinteni 7, 34).

Şi, pogorîndu-se ea la fîntînă, şi-a umplut vasul şi a pornit înapoi. Atunci, sluga lui Avraam a alergat înaintea ei şi i-a zis: Dă-mi să beau puțină apă din vasul tău! Iar ea a zis: Bea Domnul meu! Şi, grăind, şi-a lăsat vasul pe brațe şi l-a adăpat pînă a încetat a bea. Şi a zis: Şi cămilelor tale voi scoate apă pînă ce vor bea toate. Şi, grăind, a deşertat vasul în adăpătoare, şi iarăşi a alergat la fîntînă să scoată apă, şi a adăpat toate cămilele (Facerea 24, 16-20). Mare era iubirea de străini a acestei fecioare, mare curăția ei, şi amîndouă acestea sînt bine arătate atît prin vorbele, cît şi prin faptele ei. Ai văzut cum curăția nu-i vatămă întru nimic milostenia, dar nici milostenia curăția sa?! Că nu s-a aruncat înaintea străinului, că nu i-a vorbit ea întîi însemnează că era cuviincioasă;

că nu a tăcut la întrebările puse şi nici nu s-a împotrivit cererii aceluia însemnează multă milostenie şi iubire de oameni. Într-adevăr, după cum s-ar fi arătat îndrăzneață şi neruşinată dacă ar fi mers mai întîi ea la el sau i-ar fi vorbit mai înainte de a fi întrebată, tot aşa, dacă l-ar fi trecut cu vederea cînd era rugată, s-ar fi arătat crudă şi neomenoasă. N-a făcut nici una din acestea: nici n-a depărtat milostenia prin curăție, nici n-a nimicit prin milostenie lauda curăției, ci a arătat aceste două fapte bune în întregime: curăția, aşteptînd întrebarea străinului şi iubirea de oaspeți, săvîrşită într-un chip mai presus decît orice laudă, cum am zis. Cum să numesc pe aceea care dă atît de mult? Negreşit, darul său nu era decît apă, dar aceasta era tot ce avea atunci la îndemînă. Căci obişnuim să judecăm pe oamenii făcători de bine nu după bogăția darului, ci după averea pe care o au. Dumnezeu a lăudat pe omul care a dat un pahar de apă rece şi a zis că femeia care a aruncat doi bănuți a dat mai mult decît toți, pentru că a jertfit tot ce avea atunci. Tot aşa, şi Reveca a dăruit acestui străin tot ceea ce putea să-i dăruiască.

Şi nu fără scop zice *Scriptura* că ea „se grăbi", „alergă" şi altele asemenea, ci ca să se arate dragostea ei, ca una care nu era nici îndatorată, nici silită, ca una care dăruia fără întîrziere şi silă. Şi aceasta nu este fără preț! De cîte ori n-am văzut şi noi trecători, pe care i-am rugat să se oprească o clipă şi să ne lase să aprindem lumină de la ei sau să ne dea puțină apă pentru setea noastră, şi de cîte ori nu ne-au respins cu neruşinare? Dimpotrivă, Reveca, nemulțumindu-se numai să aplece străinului ciutura, îşi ia însărcinarea să scoată apă pentru toate cămilele, punîndu-şi astfel, cu cea mai mare bunătate, chiar trupul său în slujba iubirii de străini. Nu numai fapta ei, dar şi graba îi învederează virtutea. Îl numeşte „domn" pe un necunoscut văzut pentru întîia dată, şi - după cum socrul ei, Avraam, nu întreba pe călători cine sînt, din ce familie, unde merg, de unde vin, ci făcea fără întîrziere milostenie cu ei - tot aşa nici Reveca nu întrebă: „Cine eşti tu, din ce familie? De ce ai venit aici?" Ci, dînd nenumărate semne de milostenie, nici nu ia în seamă celelalte lucruri. Aşa cum negustorii de pietre scumpe şi zarafii caută în totul doar cum să cîştige bani de la acei ce cumpără şi nu-i priveşte nimic altceva, tot aşa, nici Reveca nu caută decît să culeagă rodul iubirii de oaspeți, să primească în întregime cîştigul hotărît. Ea ştie bine că oaspetele trebuie cinstit cu osebire, că el are nevoie de o primire grabnică, fiindcă întîrzierea noastră îl face neîndrăzneț; dacă îl obosim cu o mulțime de întrebări nepotrivite, se înfricoşează, se dă îndărăt şi se apropie de noi cu silă. De aceea, nici Reveca nu s-a purtat aşa față de slujitor, precum nici socrul ei Avraam față de străinii călători, [pe care căuta] să nu-i sperie, ci se mulțumea să se îngrijească de ei, după care le da drumul. De aceea a primit el într-o zi Îngeri în casa lui; dacă i-ar fi copleşit cu întrebări, cîştigul lui ar fi fost mult mai mic. Într-adevăr, ne minunăm de el nu că a primit Îngeri, ci că i-a primit fără să-i cunoască. Dacă i-ar fi îngrijit ştiind cine sînt, nu făcea nimic de mirare: măreția unor astfel de oaspeți ar fi făcut îndatoritor şi omenos şi pe omul cel mai crud şi mai nesimțitor. Acesta e lucrul de mirare: că, socotindu-i pe ei nişte oameni de rînd, le-a arătat atîta îngrijire. Tot aşa a făcut şi Reveca: ea nu ştia numele slugii, pricina călătoriei sale, gîndul pe care îl avea ca să o ceară în căsătorie; ea nu vedea decît un călător şi un străin. Aşa că rodul milosteniei sale a fost cu atît mai mare, cu cît ea a îngrijit cu o bunăvoință desăvîrşită pe un om cu totul necunoscut, rămînînd însă credincioasă legilor buneicuviințe. Nici neruşinare, nici îndrăzneală, nici silă, nici mînie; a ştiut să-şi facă datoria fără să treacă peste marginea cuvenită. Aceasta înțelege şi Moisi cînd zice: ***Iar omul o socotea pe ea şi tăcea, ca să cunoască, îndreptase Dumnezeu calea lui, sau nu?*** (Facerea 24, 21). Ce însemnează „o socotea"? Asta însemnează că îi privea statura, mersul, înfățişarea, vorbirea - în sfîrşit, totul - cu o mare grijă, căutînd să citească, din mişcări, firea sufletului. Şi nu a fost destul: face şi altă încercare. După ce i-a dat să bea, nu s-a oprit, ci a întrebat-o: ***A cui fată eşti? Spune-mi de este la tatăl tău loc, să sălăşluim noi?*** (Facerea 24, 23). Ce a răspuns ea? Cu răbdare şi cu dulceață i-a spus numele tatălui său şi nu s-a supărat, ca să-i zică: „Dar tu cine eşti, îndrăznețule care întrebi aşa de iscoditor de casa noastră?" I-a răspuns: ***Sînt fiica lui Batuil, fiul Melhei, pe care l-a născut ea lui Nahor. Paie şi fin mult este la noi, precum şi loc de sălăşluit*** (Facerea 24, 25). Şi acum, ca şi atunci cînd fusese vorba de apă, ea îi dădu mai mult decît cerea. Atunci cînd el nu voia decît să bea, ea ceru să-i adape şi cămilele şi le-a adăpat. Acelaşi lucru şi aici: el întreabă numai dacă este loc pentru oaspeți, ea îi răspunde că sînt paie, fin şi celelalte, prin aceasta îndemnîndu-l şi trăgîndu-l spre casă, ca să cîştige prețul iubirii de oaspeți. Să nu ascultăm aceasta nici cu uşurință şi nici fără luare aminte, ci să ne gîndim la noi înşine, să ne punem în locul lor şi atunci tot aşa vom socoti şi noi fapta bună a Revecăi. Adesea, cînd adăpostim pe prieteni şi cunoscuți, ne vine greu şi, dacă şederea lor se lungeşte o zi sau două, iată-ne supărați. Reveca ducea cu mare bucurie în casa lor un necunoscut şi un străin, şi avea să se îngrijească nu numai de el, dar şi de atîtea cămile ale lui.

Însă, după ce a intrat oaspetele, luați în seamă înțelepciunea lui: cînd i-a dat pîine să mănînce, el a zis: ***Nu voi mînca pînă ce nu voi grăi cuvintele mele*** (Facerea 24, 33). Vedeți cît de grabnic şi de cumpătat a fost? Apoi, cînd i-a dat voie să vorbească, să vedem în ce chip îi vorbeşte? Oare i-a spus că are un stăpîn de neam mare, cinstit de toată lumea, întîiul locuitor din părțile sale? Dacă ar fi voit să vorbească aşa, n-ar fi fost de loc încurcat, într-adevăr, oamenii din țară aceea cinsteau pe Avraam ca pe un rege. Dar el nu spune nimic [de acest fel], trece peste cinstea

omenească şi nu împodobeşte pe Avraam decît cu cinstea dumnezeiască, zicînd: ***Sluga lui Avraam sînt eu. Domnul a binecuvîntat pe stăpînul meu foarte, şi l-a mărit, şi i-a dat lui oi şi boi, argint şi aur, slugi şi slujnice, cămile şi asini*** (Facerea 24, 34-35). Dacă aminteşte de bogăţii, nu o face ca să arate că Avraam este în belşug, ci ca să se vadă că este iubit de Dumnezeu. Nu voia să-l laude că era bogat, ci fiindcă primise toate acestea de la Dumnezeu. Apoi, a vorbit despre tînăr. ***Şi Sarra, soţia lui, i-a născut un fiu în bătrîneţele lui*** (Facerea 24, 36). Prin aceasta, a lăsat să se înţeleagă felul naşterii, arătînd că naşterea i-a fost dată după rînduială dumnezeiască, în afară de legile firii. Tot aşa şi tu, fie că îţi cauţi o soţie sau un soţ, cercetează înainte de toate dacă este iubit de Dumnezeu, dacă este plin de bunătatea cerească. Căci, dacă se găsesc acestea, toate celelalte vin singure; iar neavînd nimic din acestea, chiar dacă are o mare avere, nu-i nici un cîştig. Apoi, ca să nu fie întrebat de ei de ce nu a luat în căsătorie pe nici una din ţara lui, a adăugat: ***Şi m-a jurat stăpînul meu, zicînd: Să nu iei femeie fiului meu din fetele Hananeenilor, între care locuiesc eu în pămîntul lor. Ci să mergi la casa tatălui meu şi la neamul meu, şi vei lua soţie feciorului meu de acolo*** (Facerea 24, 37-38).

Dar nu vreau să aduc aici toată istoria, căci mi-e teamă să nu vă supăr. Să trecem la sfîrşit. După ce a povestit cum s-a oprit la fîntînă, cum s-a rugat de fată, cum i-a dat mai mult decît a cerut el, cum a fost mijlocitorul său; în sfîrşit, după ce a povestit totul pe larg, a încetat din vorbă. Ceilalţi, după ce au ascultat această povestire, n-au stat nici o clipă la îndoială şi fără întîrziere, ca insuflaţi chiar de Dumnezeu, au dat pe fiica lor îndată. Laban şi Batuil răspunseră: ***De la Domnul a ieşit lucrul acesta; nu vom putea grăi ţie împotrivă, nici rău, nici bine. Iată, Reveca este înaintea ta; ia-o şi te du, şi să fie femeia feciorului stăpînului tău, după cum a grăit Domnul*** (Facerea 24, 50-51). Cine nu se va mira? Cine nu va rămîne izbit de mirare, gîndindu-se la numărul şi la greutatea piedicilor ridicate într-o clipă? Trimisul era un străin şi o slugă; drumul de făcut era foarte lung; nici mirele, nici tatăl său, nici una din rudele sale nu erau cunoscuţi de ei. Erau destule greutăţi ca să împiedice căsătoria. Cu toate acestea, nimeni nu o împiedică şi, ca şi cum Isaac ar fi fost un vecin, o cunoştinţă, un prieten de demult, ei i-au dat pe fiica lor cu o întreagă încredere: mijlocitor era Dumnezeu. Într-adevăr, să încercăm a face ceva fără ajutorul Său: ceea ce ne părea uşor şi lesne ne va pune în cale numai prăpăstii, şi strîmtori şi mii de nenorociri. Deci nimic să nu facem, nici să zicem, pînă ce n-am chemat pe Dumnezeu şi nu L-am rugat să ne ajute în aceea ce vrem a săvîrşi, după cum a făcut această slugă.

Să vedem acum, după ce a luat-o, cum a prăznuit nunta. Oare a înşirat după el chimvale, şi fluiere, şi danţuri, şi tobe, şi flaute, şi tot ce se obişnuieşte în astfel de împrejurări? Nimic din acestea! Singur primise pe Reveca, singur a adus-o, fără alt tovarăş decît Îngerul care îl întovărăşea, îndeplinind rugăciunea pe care Avraam o făcuse lui Dumnezeu, de a apăra călătoria slugii sale, cînd acela părăsise casa lui. Şi tînăra fecioară era dusă la soţul ei fără să audă nici flaut, nici liră, nici alt instrument, dar cu capul acoperit de binecuvîntările cereşti, cunună mai bogată în strălucire decît stema cea mai scumpă. Era dusă la bărbatul ei îmbrăcată nu cu ţesături de aur, ci cu curăţie, credinţă, milostenie, în sfîrşit, cu toate faptele bune. Era dusă la bărbatul său nu pe un car acoperit, nici pe vreun alt scaun împodobit, ci pe spinarea unei cămile. În acea vreme, fecioarele, pe lîngă virtuţile lor, aveau şi sănătate trupească. Într-adevăr, mamele lor nu le creşteau cum este obicei astăzi şi nu stingeau sănătatea lor cu băi, parfumuri, sulimanuri, haine moi şi, în sfîrşit, prin multe alte chipuri de zădărnicii, care mai repede le moleşesc. Dimpotrivă, ele le supuneau la cele mai aspre încercări. De aceea aveau o frumuseţe înnăscută a trupului şi de bun soi, căci aveau totul de la fire, nimic străin. Şi se bucurau de o sănătate neatinsă de nimic, iar farmecele lor erau de neînchipuit, pentru că trupul lor nu era niciodată chinuit de boală şi trîndăvia le era necunoscută. Greutăţile, oboseala, obişnuinţa de a face totul singure, gonind trîndăvia, le dădeau putere şi sănătate nezdruncinată. De aceea erau şi mai plăcute bărbaţilor şi mult mai iubite, pentru că găseau în ele multă înţelepciune.

Reveca era deci pe o cămilă; apropiindu-se [de sălaşurile lui Avraam], mai-nainte ca să ajungă [acolo], a ridicat ochii, l-a văzut pe Isaac şi a sărit jos de pe cămilă. Vedeţi putere? Vedeţi uşurinţă? A sărit jos de pe cămilă! Aşa era vigoarea, care se unea cu înţelepciunea, la fecioarele din acea vreme! Şi a zis slugii: ***Cine este omul acela, care merge pe cîmp spre întâmpinarea noastră? Şi a zis sluga: Acesta este stăpînul meu. Atunci ea îşi luă vălul şi se acoperi*** (Facerea 24, 65). Recunoaşteţi peste tot smerenia ei, admiraţi-i ruşinea şi neîndrăzneala!

Şi a dus-o Isaac în cortul mamei sale, Sarra; şi a luat pe Reveca, şi aceasta s-a făcut femeia lui, şi a iubit-o pe dînsa. Şi s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra (Facerea 24, 67). Aceste cuvinte - „şi a iubit-o pe dînsa, şi s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra” - nu le citesc eu degeaba: am voit să înţelegeţi ce farmec avea Reveca, încît a avut parte de atîta iubire. Şi cine n-ar fi iubit o femeie atît de înţeleaptă, atît de cinstită, de omenoasă, de binefăcătoare, de dulce, o femeie aşa de curajoasă cu inima, aşa de tare cu trupul?

Nu am spus acestea ca să fiu ascultat sau ca să fiu aplaudat de voi, ci ca să ațiț rîvna voastră. Voi, părinților, urmați prevederea Patriarhului, care a vrut să dea fiului său o femeie cu adevărat virtuoasă; n-a căutat nici bogăție, nici neam mare, nici frumusețe, nici altceva, decît frumusețea sufletului. Voi, mamelor, așa să creșteți pe fiicele voastre. Iar voi, tinerilor care voiți să vă luați soții, să prăznuiți nunta cu această cuviință: departe să fie de voi jocurile, zgomotele de rîs, glumele lumești, flautele, și întreagă acea măreție diavolească și orice îi poate semăna; să rugați numai pe Dumnezeu să fie mijlocitorul vostru în toate faptele voastre. Dacă vom săvîrși așa toate faptele noastre, nu va fi nici despărțire, nici bănuială de prea-curvie, nici cuvînt de gelozie, nici bătăi, nici certuri, ci vom gusta toate dulcețile păcii și unirii, la care se vor adăuga cu siguranță toate faptele bune. După cum, atunci cînd bărbatul și femeia sînt neuniți, nu e nimic sănătos în casa lor, chiar dacă lucrurile ar merge bine, tot așa, cînd domnește pacea și unirea, nimic nu va fi neplăcut, chiar dacă s-ar ivi mii de furtuni în aceeași zi. Dacă căsătoriile se vor face astfel, și copii vor putea fi crescuți în lucrarea faptelor bune. Cînd femeia va fi cinstită, înțeleaptă și împodobită cu toate virtuțile, va putea să cîștige cu totul un bărbat pe care să-l și stăpînească prin puterea dragostei ei, și, cînd l-a cîștigat, să găsească în el un tovarăș plin de rîvnă pentru creșterea copiilor. Și va îndemna chiar pe Dumnezeu să privească cu grijă asupra lor. Atunci cînd chiar Dumnezeu ajută astfel de gospodării așa de bine îndreptate, îngrijind chiar el de sufletele copiilor, toate chinurile vor pieri, totul va fi iubire în casă, ca și în sufletele stăpînilor. În acest chip, fiecare, împreună cu casa sa - înțeleg cu femeia, copii și slugile sale - va putea să străbată pînă la capăt, fără primejdie, viața de aici și să intre la sfîrșit în Împărăția Cerurilor, pe care doresc să o dobîndim cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care este mărirea și puterea Tatălui, împreună cu Sfîntul și de viață dătătorul Duh, acum, și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie,* cu traducerea lor, Teză pentru licență, Litotipografia L. Moțăteanu, Bucureşti, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE DESFRÎNARE

Tîlcuire la vorba Apostolului: „Din pricina aprinderii, fiecare să-şi aibă femeia sa.”

[...] În convorbirile din afară (lumeşti), chiar dacă se strecoară cîte ceva bun, dar, între nenumărate necuviinţe, mulţimea abia dacă vorbeşte un cuvînt sănătos. În Sfintele Scripturi este cu totul dimpotrivă: nu vei auzi nici un cuvînt urît, ci pe toate pline de mîntuire şi de multă înţelepciune, cum sînt de pildă, cele ce s-au citit astăzi. Care sînt acestea? *Cît pentru cele ce mi-aţi scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Dar, din pricina desfrînării, fiecare bărbat să-şi aibă femeia sa, şi fiecare femeie să-şi aibă bărbatul său* (1 Corinteni 7, 1-2). Pavel legiuieşte despre căsătorie, şi nu se ruşinează, nici nu roşeşte, şi pe bună dreptate. Căci - dacă chiar Domnul a cinstit căsătoria, împodobind-o cu prezenţa şi cu darul Său (căci a adus la nuntă darurile cele mai mari, schimbînd firea apei în vin) - cum sluga s-ar fi roşit să legiuiască căsătoria? Rău lucru nu este căsătoria, dar este urîtă prea-curvia, urîtă aprinderea. Căsătoria este un leac contra aprinderii.

Să nu o necinstim deci cu praznice diavoleşti, ci, cum au făcut cei din Cana Galilei, tot aşa să facă şi cei ce îşi iau acum femei, să aibă pe Hristos în mijlocul lor. Şi cum se poate face aceasta, întrebi tu? Prin preoţi, căci zice: „Cine vă primeşte pe voi pe Mine Mă primeşte”. Dacă ai îndepărtat pe diavolul - cîntecele destrăbălate, şi melodiile dulcegi, şi jocurile necuviincioase, şi vorbele ruşinoase, şi pompa diavolească, şi sunetul şi rîsul din toată inima - în sfîrşit, dacă ai îndepărtat orice necuviinţă şi ai adus înăuntru pe sfinţiţii robi ai lui Hristos, şi Hristos va fi cu ei, negreşit, cu mama şi fraţii Săi. Căci zice: *Oricine va face voia Părintelui Meu Celui din ceruri, acela Îmi este frate, soră şi mamă* (Matei 12, 50). Şi ştiu că greu şi supărător se va părea unora că sfătuiesc acestea şi că dezrădăcinez un vechi obicei. Nu mă îngrijesc de loc de aceasta, căci n-am nevoie de bunăvoinţa voastră, ci de folosul vostru; nu de bătăi din palme şi laude, ci de cîştig şi de învăţătură. Să nu-mi spună cineva: „Apoi, aşa este obiceiul!” Unde se făptuieşte păcatul, să nu pui înainte obiceiul! Ci - dacă cele făptuite sînt rele, chiar dacă obiceiul ar fi vechi - să-l desfiinţezi; iar dacă nu sînt rele, chiar dacă nu-i obiceiul, adu-l şi îl sădeşte. Obiceiul de a necinsti astfel de lucruri nu era vechi, ci a fost aşezat încoace, căci adu-ţi aminte cum a luat în căsătorie Isaac pe Revecca, ori Iacov pe Rahela. *Scriptura* aminteşte de aceste căsătorii şi povesteşte cum au fost duse ele în casele mirilor lor, şi nu aminteşte nimic de acest fel. Numai băutura şi mîncarea au fost mai bogate ca de obicei şi au chemat pe rude la nuntă; iar flautele, fluierele, chimvalele, şi danţurile de beţivi şi tot cea ce este în mare cinste astăzi au fost înlăturate. Iar oamenii din vremea de astăzi, săltînd, cîntă în cinstea Venerei şi (cîntece în care e vorba de) multe prea-curvii, şi desfaceri de căsătorii, şi dragoste fără de lege şi împreunări neîngăduite. Şi multe alte cîntece pline de necinste şi de ruşine cîntă în acea zi şi după beţie, şi atîta necinste însoţeşte pe mireasă în public cu vorbe murdare. Cum mai ceri de la ea cinste, spune-mi, cînd din prima zi ai dus-o într-atîta neruşinare şi te-ai îngrijit în faţa ei şi să spui, şi să faci de acelea la care nu au drept să asculte nici robii cinstiţi? Atîta vreme s-au muncit tatăl şi mama îngrijind de fecioara lor, încît nici să nu spună, nici să audă pe altul zicînd vreo vorbă necinstită, s-au îngrijit de pat, camere deosebite, păzitori, uşi, zăvoare şi de plimbările spre seară şi să nu fie văzută de nimeni, nici chiar de rude; şi de altele multe mai mari îngrijindu-se. Iar tu, venind, ai risipit toate acestea într-o singură zi şi ai pregătit-o să se facă neruşinată prin acea serbare destrăbălată, şi ai vărsat în sufletul miresei cuvinte de pierzare. Nu vin de-aici relele următoare? Nu de-aici prea-curviile şi gelozia? Nu de-aici sterpiciunea, şi văduvia şi moartea fără vreme a părinţilor? Cînd chemi pe draci prin cîntece; cînd umpli pofta lor prin vorbe urîte; cînd bagi în casă mimi, histrioni şi întreg teatrul; cînd umpli casa de desfrînate şi te îngrijeşti să se desfăteze acolo toată ceata dracilor, ce mîntuire mai aştepţi? Spune-mi, pentru ce mai aduci şi preoţi, cînd a doua zi ai să săvîrşeşti astfel de fapte? Vrei să arăţi binefacere aducătoare de cîştig? Cheamă hore de săraci! Te ruşinezi şi te roşeşti? Atunci ce mai vrei decît această necuminţenie, cînd, băgînd pe diavolul în casă, nu crezi că faci rău, iar cînd e vorba de a intra Hristos te ruşinezi? După cum la intrarea săracilor Hristos priveşte, tot aşa, în mijlocul mimilor, şi infamilor, diavolul ia parte la serbare. Şi din acea cheltuială nu este nici un cîştig, ci se naşte un mare păcat, însă din aceste cheltuieli vei dobîndi repede un mare cîştig. Dar (- zici tu -) nimeni din oraş n-a făcut lucrul acesta! Începe tu, sileşte-te să fi începătorul acestui frumos obicei, pentru ca urmaşii să te laude. Dacă vreunul te urmează întru acest obicei, nepoţi şi strănepoţi vor spune celor ce-i vor cerceta obîrşia: „Cutare cel dintîi a început acest frumos obicei.” Dacă, pentru jocurile publice, cei care au întreţinut cu măreţie aceste lucrări nefolositoare sînt lăudaţi la mese de toată lumea, cu mult mai mult toţi

te vor lăuda pentru această faptă duhovnicească şi vor aduce mulţumiri celui dintîi care a făcut începutul cel bun. Şi îţi va fi aceasta şi dărnicie, şi cîştig.

Sigur, dacă alţii vor urma această pildă, tu, care ai aruncat sămînţa, vei lua preţul rodurilor: prin acesta vei ajunge repede şi tată, şi Dumnezeu va fi de ajutor copiilor tăi şi se va îngriji ca să îmbătrîneşti cu soţia ta. După cum pe cei ce păcătuiesc Dumnezeu îi ameninţă, zicînd: *Şi vor fi femeile voastre văduve, şi fiii voştri orfani* (Ieşirea 22, 24), tot aşa, celor ce se supun Lui în toate, El le făgăduieşte că le va da o bătrîneţe fericită şi toate bunurile împreună cu ea.

Pavel iarăşi ne învaţă despre aceasta cînd zice că morţile grabnice vin adesea din mulţimea păcatelor. *Pentru aceasta* - zice el - *între voi mulţi sînt neputincioşi, şi bolnavi şi mulţi mor* (1 Corinteni 11, 30). Dar hrana dată săracilor împiedică de a se întîmpla acestea; şi, chiar dacă se întîmplă ceva neaşteptat, (milostenia făcută) aduce o repede îndreptare (a necazului), cum se poate afla din istoria fecioarei din Ioppe. Pe aceasta, care zăcea moartă, au înconjurat-o săracii hrăniţi de ea, şi lacrimile lor au deşteptat-o şi au adus-o la viaţă. (Faptele Apostolilor 9, 36). Rugăciunea văduvelor şi săracilor este mult mai folositoare decît rîsul şi orice danţ. Aici, pentru o singură zi este desfătarea, acolo este veşnic cîştigul. Gîndeşte-te cît de mare lucru sînt atîtea binecuvîntări unite pe capul soţiei, atunci cînd intră în casa soţului său. Ce coroane mai vrednice decît acestea? Ce bogăţie mai folositoare? Pe cînd obiceiul de acum este o nebunie curată. Dacă nici o pedeapsă, nici un chin nu ameninţă pe cei ce se poartă aşa de necinstit, gîndeşte-te cît chin este să primeşti atîtea blesteme în public, de la oamenii beţi şi cu mintea întunecată, pe cînd toată lumea ascultă. Săracii, cînd primesc ceva, binecuvîntează, îţi urează mii de bucurii; aceia însă - după beţie, după mîncare - aruncă toate murdăriile pe capetele soţilor şi parcă fac între ei o întrecere drăcească: ca şi cum ar fi vrăjmaşi cei ce se întîlnesc, aşa rudele lor se luptă între ele, care să spună vorbe neîngăduite şi nelegiuite pentru cei ce se căsătoresc, urmînd pe vrăjmaşi; şi întrecerea acestora între ei umple pe mire şi pe mireasă de ruşine.

Oare vom căuta altă probă - spune-mi! - că diavolii mişcă sufletele lor, şi că acestea se fac şi se spun de către ei? Cine va sta la îndoială de acum înainte că diavolii mişcă sufletele lor, şi că acestea se fac şi se spun de către ei? Nimeni, desigur, căci acestea sînt darurile diavolului: glume proaste, beţie, zăpăcirea minţii. Iar dacă vreunul crede că a-i chema pe săraci în locul acestora e semn de nenorocire, să afle şi aceasta, că nu hrănirea săracilor şi văduvelor este semnul relelor înmiite şi al oricărei ruşini, ci stricaţii şi femeile destrăbălate. Adesea, chiar din această zi, desfrînata dintre prieteni, răpindu-l pe soţul căzut în cursă, s-a dus şi i-a nimicit dragostea pentru soţie, i-a sucit bunăvoinţa, i-a stins iubirea înainte de a se aprinde şi a aruncat sămînţa prea-curviei. Ar trebui ca părinţii să se teamă de acestea, chiar dacă n-ar fi altceva, şi să împiedice aducerea mimilor şi jucătorilor la nunţi.

Căsătoria este înfiinţată nu ca să ne stricăm, nici ca să ne pîngărim, ci ca să fim curaţi. Ascultă pe Pavel cum zice: „Din pricina aprinderii, fiecare să-şi aibă femeia sa, şi fiecare bărbatul său". Două pricini sînt pentru care s-a înfiinţat căsătoria: ca să fim curaţi şi ca să ne facem părinţi; dar, din aceste două, cea mai însemnată este curăţia. Cînd a intrat pofta, a intrat şi căsătoria, ca să taie obiceiul cel neînfrînat şi să ne facă a ne mulţumi cu o singură femeie. Căci pentru naştere de fii căsătoria nu face atît cît acel cuvînt al lui Dumnezeu, care zice: *Creşteţi, şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul* (Facerea 1, 28). Şi martori sînt cîţi au fost căsătoriţi şi n-au avut copii. Aşa că pricina adevărată este aceea a curăţiei, şi mai cu seamă acum, cînd tot pămîntul locuit este plin de neamul omenesc. La început, era de dorit să ai copii, pentru ca fiecare să lase amintire şi rămăşiţă a vieţii sale. Fiindcă nu era nici o nădejde de înviere, ci moartea era puternică şi cei ce mureau socoteau că sînt nimiciţi cu totul după această viaţă, Dumnezeu a dat această mîngîiere, facerea de copii, ca să rămînă chipurile vii ale celor ce se duc şi ca neamul nostru să se păstreze. Şi, ca să înţelegi că mai ales pentru aceasta au fost doriţi copiii, ascultă de ce se plînge, după toate suferinţele lor, femeia lui Iov: Iacă - zicea ea - *a pierit amintirea ta de pe pămînt, fiii tăi şi fiicele tale* (Iov 18, 17). Şi iarăşi, Saul către David: *Aşadar, jură-mi pe Domnul că nu vei stîrpi sămînţa mea după mine, şi că nu vei şterge numele meu din casa părintelui meu* (1 Regi 24, 22). Dar - fiindcă învierea este la uşă şi moartea nu înseamnă nimic, ci ne îndreptăm spre altă viaţă, cu mult mai bună - este zadarnică munca pentru acestea. Dacă doreşti copii, poţi să dobîndeşti cu mult mai buni acum, cînd ni s-au adus îmbrăţişări duhovniceşti, şi naşteri mai bune şi toiege de bătrîneţe mai folositoare.

Deci o singură pricină are căsătoria, să nu ne pîngărim, şi de aceea s-a găsit acest leac. Iar dacă ai de gînd ca şi după căsătorie să te pîngăreşti, de prisos şi în zadar ai venit la căsătorie; ba încă nu numai în zadar şi de prisos, ci chiar spre nenorocirea ta. Căci nu este acelaşi lucru dacă te pîngăreşti neavînd soţie, şi dacă, avînd soţie, faci iarăşi

acest lucru. Căci aceasta nu este aprindere, ci prea-curvie. Deşi se pare lucru de necrezut, totuşi ceea ce am zis aşa este în adevăr.

Ştiu că mulţi socotesc prea-curvie numai cînd au înşelat o femeie cu bărbat. Eu zic că că este prea-curvie fie că se împreunează cu o desfrînată de rînd, fie cu o roaba fie cu orice, femeie nemăritată, atunci cînd are femeia lui.

Nu numai după cei înşelaţi, dar şi după cei ce înşeală se socoteşte greşeala de prea-curvie. Să nu-mi pui înainte acum legile publice, care duc la judecată pe femeile publice şi cer să fie pedepsite, iar pe bărbaţii însuraţi şi care îşi bat joc de roabe nu-i pedepsesc. Eu îţi voi citi legea lui Dumnezeu, care se supără deopotrivă şi pe femeie, şi pe bărbat, şi numeşte lucrul prea-curvie. Zice: *Şi fiecare femeie să-şi aibă bărbatul său,* adăugind: *Bărbatul să dea femeii dragostea cuvenită.* (1 Corinteni 7, 3). Ce a voit să înţeleagă prin aceasta? Oare să nu-i prăpădească veniturile? Să-i păstreze zestrea neatinsă? Să-i dea haine scumpe, masă încărcată, alai strălucit, slugi numeroase? Ce zici? Ce fel de dragoste ceri? Căci toate acestea sînt semne de dragoste. „Nimic nu cer de felul acesta, zice el, dar cer înfrînare şi curăţie.” Trupul bărbatului nu-i al bărbatului, ci al femeii, deci să-i păstreze neatinsă această avuţie, să nu o micşoreze, să nu o strice. Dintre slugi, aceea se numeşte iubitoare de stăpîn, care, primind bani (în păstrare) de la stăpînul său, nu ascunde nimic din ei. Deci, fiindcă trupul bărbatului este zestrea femeii, bărbatul să fie binevoitor pentru această avere. Că aceasta înţelege cînd zice: „Să-i arate dragoste.” Ca întărire este adaosul: *Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul: tot aşa şi bărbatul nu este stăpîn pe trupul său, ci femeia* (1 Corinteni 7, 4). Deci, dacă vei vedea vreo prea-curvă că te momeşte, că-ţi întinde curse, că se atîrnă de tine, zi-i ei: „Nu este al meu trupul, este al femeii mele: nu îndrăznesc să mă folosesc de el şi să-l dau altei femei.” Aceasta să facă şi femeia. Mare este această potrivire în vrednicie a amîndorura, deşi în celelalte Pavel pune deasupra mult pe bărbat, cînd zice: *Fiecare să-şi iubească femeia sa (...), iar femeia să se teamă de bărbat* (Efeseni 5, 33) Şi: *Bărbatul este cap femeii* (Efeseni 5, 23). Şi: *Femeia să se supună bărbatului* (Efeseni 5, 22). Şi tot aşa în Vechiul Testament: *Atrasă vei fi către bărbatul tău, şi el te va stăpîni* (Facerea 3, 16). Deci cum a hotărît dreapta împărţire a robiei şi a stăpînirii? Atunci cînd a zis: „Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul; tot aşa, bărbatul nu-i stăpîn pe trupul său, ci femeia”, a aşezat o potrivită îndreptăţire (a fiecăruia): după cum acela este stăpîn al trupului ei, tot aşa şi ea este stăpînă trupului lui. Pentru ce a făcut atîta cinstită împărţire? Pentru că, în toate celelalte, este de trebuinţă mai marea vrednicie a bărbatului, iar unde este vorba de dragoste şi curăţie, acolo bărbatul n-are nimic mai mult decît femeia, ci deopotrivă se pleacă ei dacă a călcat legile căsătoriei. Şi pe bună dreptate, căci nu pentru aceasta a venit la tine soţia ta şi a părăsit pe tatăl, mama şi toată casa ei - ca să o batjocoreşti, ca să o înlocuieşti cu o păcătoasă de roabă, ca să-i faci neajunsuri; ai luat-o ca însoţitoare, ca tovarăşă a vieţii, ca liberă, ca deopotrivă în cinste cu tine. Oare nu este fără noimă, cînd ai primit zestrea ei, să porţi toată grija pentru aceasta şi să nu o micşorezi întru nimic, iar ceea ce este mai scump decît toată zestrea, adică cinstea, şi curăţia şi însuşi trupul tău, care este bogăţia ei, să-l strici şi să-l pîngăreşti? Dacă i-ai mîncat zestrea, vei da socoteală socrului tău; dacă ai micşorat cinstea, te va pedepsi Dumnezeu, Care a înfiinţat căsătoria şi ţi-a dat femeie. Iar că aceasta este adevărat, ascultă ce zice Pavel despre prea-curvie: *Drept aceea, cel ce nesocoteşte (acestea) nu nesocoteşte pe om, ci pe Dumnezeu, Care ne-a şi dat Duhul cel Sfînt* (1 Tesaloniceni 4, 8). Iată prin ce cuvinte a arătat că prea-curvie se face nu numai cînd, avînd femeie, ai necinstit o femeie cu bărbat, dar şi pe orice desfrînată. Căci - după cum numim prea-curvă pe femeie, fie că păcătuieşte cu un rob, fie cu oricine - tot aşa zicem că bărbatul se pîngăreşte dacă are femeie, fie că îşi face poftele cu o roabă, fie cu orice femeie publică. Să nu disprețuim deci mîntuirea noastră şi nici să dăm diavolului sufletul nostru prin acest păcat. Căci de aici se nasc nenumăratele stricări de case, nenumăratele certe; din această pricină se stinge gingăşia, din aceasta piere dragostea. După cum nu e cu putinţă ca un om cinstit să-şi uite şi să-şi disprețuiască femeia, tot aşa nu e cu putinţă ca un om neînfrînat şi curvar să o iubească, chiar dacă ar fi cea mai frumoasă între toate. Din curăţenie se naşte dragostea, din dragoste, nenumăratele bunătăţi. După căsătorie, socoteşte-le pe toate celelalte femei ca fiind pietre, ştiind că dacă te vei uita cu ochi poftitori la vreuna - fie desfrînată, fie măritată - te-ai făcut vinovat de nelegiuirea prea-curviei. Şopteşte-ţi în fiecare zi acestea; şi - dacă vei vedea că s-a născut în tine pofta pentru o altă femeie, iar prin asta femeia ta ţi se pare neplăcută - intră în casa ta, deschide cartea de faţă şi, luînd pe Pavel ca ajutor, stinge-ţi flacăra repetînd neîncetat aceste vorbe.

Şi aşa, femeia ta iarăşi îţi va fi plăcută, cînd nici o poftă nu-ţi va scădea bunăvoinţa către ea. Şi nu numai că soţia îţi va fi mai plăcută, dar şi tu te vei arăta mai cinstit, căci nimic nu este mai ruşinos decît un bărbat căsătorit care se pîngăreşte: unul ca acesta se roşeşte nu numai în faţa socrului, şi a prietenilor şi a oricărui om întîlnit, dar şi în faţa slugilor. Şi nu numai acesta este răul, dar încă mai mult: casa lui i se pare mai grozavă decît orice închisoare cînd o zăreşte pe femeia sa şi îşi întoarce gîndul mereu spre chipul celei stricate.

Vrei să pricepi bine cît de mare este acest rău? Gîndeşte-te ce fel de viaţă duc cei ce îşi bănuiesc femeile, cît de fără gust le pare mîncarea şi băutura. Masa li se pare încărcată cu otrăvuri omorîtoare şi, ca de o molimă plină de toate relele, aşa fug de casa lor. N-au somn, noaptea nu le este liniştită, n-au întîlniri cu prietenii, nici chiar razele soarelui nu mai lucesc pentru ei; cred că îi supără şi lumina, nu cînd au văzut-o pe soţie pîngărindu-se, dar numai cînd au bănuit-o. Gîndeşte-te că şi femeia suferă acestea cînd aude de la vreunul sau numai bănuieşte că te-ai dat pe tine vreunei femei stricate. Judecind acestea, să fugi nu numai de prea-curvie, dar chiar şi de bănuieli; şi, dacă eşti bănuit (de soţie) pe nedrept, împac-o şi o încredinţează (de aceasta). Nu din ură sau din nebunie, ci din grijă face aşa, şi din teama prea-mare pentru averea sa. Într-adevăr - cum am spus mai sus - averea ei este trupul tău, avere mai de preţ decît toate celelalte. Să nu o vatămi pe ea în ce are mai scump, pricinuind rană omorîtoare! Căci, dacă o disprețuiești, să te temi de Dumnezeu, răzbunătorul unor fapte ca acestea şi ameninţătorul cu pedepse neîndurate pentru astfel de păcate. Acelora care stăruiesc în aşa fapte, le zice (că vor ajunge) *unde viermele lor nu moare, şi focul nu se stinge* (Marcu 9, 44). Dacă nu te mişcă prea mult viitorul, teme-te cel puţin de ceasul de faţă. Mulţi din aceia care se alipesc de femeile curve vor pieri chiar în această viaţă, ca răi, cu rău, apucaţi de cursele lor: acelea - luptîndu-se să-i îndepărteze de la soţia luată prin căsătorie, să-i împresoare cu totul în dragostea lor de farmece - se îngrijesc de băuturi vrăjite şi ţes multe curse; apoi - aruncîndu-i astfel în vreo boală grea, şi ducîndu-i spre pierzare şi înconjurîndu-i de o lungă putreziciune şi de nenumărate rele - îi răpesc din această viaţă. Dacă nu te temi de gheena, omule, teme-te de farmecele acelor femei! Căci, cînd vei fi lipsit, din pricina prea-curviei, de ajutorul lui Dumnezeu, cînd vei fi despuiat de ajutorul de sus, femeia cea stricată - luîndu-te pe tine cu îndrăzneală şi chemînd în ajutor diavolii ei, adăugind amulete, punîndu-ţi piedici - alungă mîntuirea ta cu multă uşurinţă, făcîndu-te de ruşine şi de rîs tuturor locuitorilor oraşului, încît nici nu se îndură de tine, care suferi de toate relele. Căci zice: *Cine se va îndura de fermecătorul cel muşcat de şarpe şi de toţi cei care se apropie de fiare* (Isus Sirah 12, 17). Las la o parte pierderea de bani, bănuielile zilnice, neruşinarea, îngîmfarea, certurile urîte din pricina femeilor stricate şi nebune, care sînt mai crude decît toate morţile. De la femeia ta nu suferi adesea nici o vorbă grea, dar te închini în faţa desfrînatei care te nimiceşte. Nu te ruşinezi, nu te roşeşti, nu doreşti să se despice pămîntul sub tine? Cum poţi ruga pe Dumnezeu cu aceeaşi gură cu care ai sărutat o femeie stricată? Şi nu te temi, nu te înspăimînţi - spune-mi! - că o să cadă pe capul tău ruşinat vreun fulger trimis de sus? Chiar dacă te ascunzi de femeia ta nedreptăţită, dar de ochiul cel neadormit nu te poţi ascunde nicăieri, căci - acelui curvar care zicea: *Întuneric şi ziduri mă înconjură, de ce să mă tem?* (Isus Sirah 23, 25) - înţeleptul i-a răspuns că *ochii Domnului au mai multă lumină decît soarele ca să vadă faptele oamenilor* (Isus Sirah 23, 27). Iată de ce Pavel a zis. *Din pricina curviilor însă, fiecare să-şi aibă femeia sa, şi fiecare să-şi aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datoria iubirii; asemenea şi femeia bărbatului ei* (1 Corinteni 7, 2-3). *Nu te uita la femeia linguşitoare, că miere pică din buzele femeii stricate, care pînă la o vreme îndulceşte gîtlejul tău. Iar mai pe urmă, mai amară decît fierea o vei afla şi mai ascuţită decît sabia cea de amîndouă părţile ascuţită* (Pildele lui Solomon 5, 3-4). În sărutările femeii destrăbălate este otravă, otravă ascunsă şi nebănuită. Să alergăm aşadar după o plăcere neîngăduită şi primejdioasă, care pricinuieşte răni nevindecate, în loc de a trăi fericiţi şi apăraţi? Lîngă femeia ta legiuită tu găseşti totdeodată plăcere, pază, cinstire, preţuire şi cuget curat; acolo, dimpotrivă, totul este amărăciune, totul este chin şi tu eşti pururea sub bănuială. Căci, chiar dacă nimeni nu te-a văzut, cugetul tău nu va înceta să te învinovăţească; oriunde te vei întoarce, pretutindeni te vor urmări mustrările, strigătele înfricoşate ale acestui judecător neîmpăcat. Dacă deci căutaţi plăcerea, fugiţi de femeile stricate! Căci nu este nimic mai îngrozitor decît acest obicei, nimic mai nesuferit decît aceste legături, nimic mai necinstit decît această însoţire. *Cerboaică prea-iubită şi gazelă plină de farmec să-ţi fie [soţia]; dragostea de ea să te îmbete totdeauna şi iubirea ei să te desfăteze* (Pildele lui Solomon 5, 19). Cînd tu ai la îndemînă un izvor de apă limpede, de ce să alergi la o baltă noroioasă, care scoate miros de gheenă şi chinuri neînchipuite? Care este apărarea ta, cererea ta de milă? Dacă aceia care cad în aprindere înainte de căsătorie sînt pedepsiţi şi îşi ispăşesc greşeala lor, ca acela care era îmbrăcat cu haine murdare, cu atît mai mult oamenii însuraţi. Căci de această dată, învinuirea este îndoită şi întreită: pentru că mîngîierile de care se bucură îi împiedică a se azvîrli în asemenea neorînduială, vina lor nu mai este socotită numai ca aprindere, dar ca prea-curvie, cel mai greu dintre păcate. Să nu încetăm deci a repeta şi nouă şi femeilor noastre aceste învăţături, cu care vreau chiar eu să sfîrşesc: *Din pricina desfrînărilor (aprinderii) însă, fiecare să-şi aibă femeia sa, şi fiecare să-şi aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datoria iubirii; asemenea şi femeia bărbatului ei. Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul; asemenea şi bărbatul nu este stăpîn pe trupul lui, ci femeia* (1 Corinteni 7, 2-4). Să păstrăm cu îngrijire aceste cuvinte în mintea noastră, în piaţă şi acasă, ziua şi seara, la masă şi în pat, în sfîrşit, peste tot; să le cugetăm, să le învăţăm pe femeile noastre să ni le repete, să le audă şi ele de la noi, pentru ca, petrecînd curaţi această viaţă, să fim primiţi în Împărăţia Cerurilor, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care mărire Tatălui şi Sfîntului Duh în veci vecilor. Amin.

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie,* cu traducerea lor, Teză pentru licență, Litotipografia L. Moțățeanu, Bucureşti, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURA DE AUR - DESPRE POFTA TRUPEASCĂ

Nimic nu zideşte aşa de mult precum buna orînduială, precum pacea, precum dragostea; după cum şi cele împotrivă risipesc. Şi putem vedea aceasta nu numai întru cele duhovniceşti, ci şi întru toate celelalte. Căci - ori la horă, ori la corabie, ori la car, ori la oaste - dacă vei tulbura rînduiala şi, scoţînd pe cele mari din locul lor, vei vîrî pe cele mici în rînduiala acelora, toate le-ai stricat şi aşa cele de sus s-au făcut jos. Deci noi să nu stricăm rînduiala, nici capul să-l facem mai jos şi picioarele sus. Iar aceasta se face cînd socoteala cea dreaptă o vom arunca-o jos, iar poftele, mînia, iuţimea şi dulceaţa le vom pune împotriva părţii celei cuvîntătoare (raţionale, n. n.). Pentru aceea, mult este viforul, şi multă este tulburarea şi nesuferită furtuna, fiindcă toate se cuprind de întuneric.

De voieşti, să cercetăm întîi lucrarea urîtă şi de ruşine care se face de aici, apoi paguba. Aşadar, cum ne va fi aceasta luminată şi foarte-cunoscută? Să aducem în mijloc un om care să se afle astfel, adică unul care să îndrăgească o curvă şi să fie stăpînit de pofta necuvioasă, şi atunci vom vedea rîsul acesta. Căci ce poate fi mai de ruşine şi mai de ocară decît cel ce stăruie la uşile caselor curvelor, şi i se dă palme de către muiere curvă, şi plînge, şi se tînguieşte şi îşi ruşinează slava sa? Iar de voieşti să vezi şi paguba, socoteşte cheltuiala banilor, primejdiile pentru cele mai de pe urmă, războiul împotriva celorlalţi îndrăgitori ai ei, loviturile, rănile ce i se aduc asupra dintru acest fel de lupte. [...]

Care cuvînt va arăta viforul gîndurilor aceluia? Valurile? Negura? Şi, unde sînt valuri şi vifor ca acesta, ce dulceaţă poate fi? Nu este niciuna, ci tulburare, durere şi nori întunecoşi, care, în loc de ploaie, aduc multă scîrbă, ceea ce se întîmplă celor ce poftesc frumuseţe străină. De aceea, cei ce nicidecum nu poftesc sînt în mai multă dulceaţă decît cei ce poftesc. La aceasta, nimeni nu va grăi împotrivă.

Dar eu zic că şi cel ce pofteşte, dar stăpîneşte pofta, se desfătează mai mult decît cel ce se îndulceşte adeseori de curvă. Căci, deşi dovedirea este mai grea, însă şi aşa este de nevoie a îndrăzni la cuvînt. Căci se face mai grea nu pentru firea lucrului, ci pentru că nu sînt ascultători vrednici de filosofia aceasta. Fiindcă ce este mai dulce celui ce iubeşte - spune-mi! - a fi defăimat de ibovnică, sau a o trece cu vederea şi a se cinsti? Arătat că aceasta! Căci - spune-mi! - pe cine va cinsti mai mult curva: pe cel ce îi slujeşte şi e robit de dînsa, sau pe cel ce s-a făcut mai presus de mrejele ei şi zboară mai sus decît lanţurile ei? Fiecăruia este arătat că pe acesta! Şi către cine va avea mai multă sîrguinţă: către cel căzut sau către cel ce încă nu a căzut? Negreşit, către cel ce încă nu a căzut! Care va fi mai poftit: cel prins, sau cel ce încă nu s-a prins? Cel ce încă nu s-a prins! Iar de nu credeţi, voi aduce dovedirea din faptele voastre. Către care muiere va avea cineva mai multă dragoste: către cea care se pleacă lui cu lesnire şi se dă pe sine lui, sau către cea care se leapădă de el şi îi face supărare? Arătat este că spre aceasta! Căci mai mult se aprinde de aici pofta. Deci şi la muieri va fi la fel: ele îl vor cinsti şi îl vor lăuda mai mult pe cel care le trece cu vederea!

Iar dacă aceasta este adevărată, atunci şi aceea este adevărată de asemenea: cel ce e cinstit şi iubit mai mult este în mai mare dulceaţă. La fel, şi un voievod lasă o cetate care s-a luat o dată, iar lîngă ceea ce se împotriveşte stăruie cu toată osîrdia. Şi vînătorul ce are dobitocul vînat închis în întuneric - precum curva pe ibovnic - aleargă după cel ce fuge.

Însă acela se îndulceşte de poftă - se va zice - iar acesta nu se îndulceşte. Dar spune-mi: socoteşti că este puţină dulceaţă a nu fi acela ruşinat, nici a robi poruncilor tiranice (ale curvei, n. n.), nici a fi purtat şi învîrtit de ea ca un rob, dîndu-i-se palme, fiind scuipat şi împins peste cap? Pentru că, dacă cineva va cerceta acestea cu de-amănuntul şi va putea să adune ocările lor, iuţimile cele dese, urîciunile şi toate celelalte pe care le ştiu numai cei ce le pătimesc, va afla că orice război are mai multe răstimpuri de pace decît viaţa cea ticăloasă a acestora. Deci - spune-mi! - care dulceaţă? Cea din împreunare, cea vremelnică şi scurtă? Dar pe aceasta o apucă îndată război, valuri, tulburare şi nebunie!

Acestea s-au zis de noi ca şi cum ar fi vorbit cineva cu nişte tineri desfrînaţi care nu prea suferă să audă cuvinte despre Împărăţia Cerurilor şi despre gheena. Iar cînd şi pe acestea le vom aduce în mijloc, nici nu este cu

putință a spune cîtă este dulceața celor înfrînați cînd plăsmuieşte întru sine cununile, darurile, convorbirea cu Îngerii, lauda înaintea a toată lumea, îndrăzneala, acele nădejdi bune şi fără de moarte!

Dar împreunarea are oarecare dulceață! - zic ei - iar cel înfrînat nu (simte dulceața, n. n), fiindcă totdeauna se luptă cu sila firii. Dar (nu este aşa, n. n), căci sila şi tulburarea este mai mult la cel ce curveşte, pentru că mult cutremur este în trupul lui şi el pătimeşte mai cumplit decît toată marea ce se învăluie de valuri, niciodată stînd împotriva poftei, ci pururea rănindu-se de dînsa, precum cei ce sînt stăpîniți de draci şi neîncetat sînt sfărîmați de duhurile cele viclene. Iar cel înfrînat, neîncetat rănind pofta ca un biruitor viteaz, dobîndeşte dulceața cea prea-bună şi mai dulce decît nenumărate ca acestea, împodobindu-se totdeauna cu biruința aceasta, şi cu ştiința gîndului cea bună şi cu semnele de biruință cele luminate. Iar dacă, după împreunare se odihneşte puțin acela, nimic nu e aceasta, fiindcă iarăşi vine asupră-i viforul, iarăşi valuri. Iar cel ce iubeşte înțelepciunea nu lasă nici să înceapă tulburarea aceasta, nici să se ridice marea, nici să strige fiara. Dar - chiar dacă acesta, ținîndu-şi pornirea, suferă oarecare silă - totuşi celălalt se răneşte neîncetat, împungîndu-se şi nesuferind strechea. Primul este asemenea unuia care ar fi oprit cu frîul un cal sălbatic care turbează şi se împotriveşte şi l-ar fi ținut cu tot meşteşugul. Iar cel ce se pleacă (patimii, n. n.) ca să fugă de osteneală, este asemenea unuia care ar fi purtat pretutindeni de acel cal, fiind tras de el.

Nimeni să nu mă osîndească pentru că acestea s-au grăit mai luminat decît se cuvenea. Căci nu voiesc să mă împodobesc cu cuvinte cinstite, ci să-i fac cinstiți pe ascultători. De aceea, nici Proorocii, vrînd să taie desfrînarea iudeilor, nu cruță vreun cuvînt de acest fel, ci se ating de ei încă mai descoperit decît noi întru cele ce am grăit acum. Căci şi doctorul, vrînd să scoată putreziciunea, nu socoteşte cum îşi va păzi mîinile curate, ci cum va izbăvi pe bolnav de putreziciune. La fel, cel ce voieşte să-l facă înalt pe cel smerit, se smereşte el mai întîi. Iar cel ce se sîrguieşte să junghie pe cel ce îl vrăjmăşeşte, se sîngerează şi pe sine împreună cu acela, şi aceasta îl face mai strălucit. Şi - de vreme ce nimeni, văzînd pe vreun ostaş întorcîndu-se de la război mînjit cu sînge şi cu creieri, nu îl urăşte, nici nu se întoarce de către dînsul pentru aceasta, ci mai ales se minunează - tot aşa facem şi noi cînd vedem pe cineva că, după ce a junghiat pofta, se întoarce mînjit de sînge, şi mai mult ne minunăm de el şi ne facem părtaşi cu el la luptă şi la biruință şi zicem către cei ce iubesc: „Arătați-ne nouă dulceața cea din poftă!” Căci cel înfrînat are dulceața de la biruință, iar tu de nicăieri nu ai niciuna!

Iar voi ziceți că (dulceața n. n.) din împreunare este mai luminată şi mai petrecătoare. Dar tu ai din acea desfătare ceva puțin şi care nici nu se vede, iar de la ştiință acela are veselia şi mai mare, şi totdeauna, şi mai dulce. Fiindcă împreunarea cu femeia nici nu poate, precum iubirea de înțelepciune, să păzească sufletul aşa de netulburat şi să-l înalțe. Căci, celui ce socoteşte firea dulceții, faptul de a avea bună ştiință a gîndului, a fi lăudat de toți şi a aştepta bune nădejdi este mai dulce decît toate. După cum, la cel ce ştie firea mîhnirii, cele dimpotrivă sînt mai întristătoare şi mai cu durere decît toate, ca, de pildă: a fi ocărît de toți, a se pîrî pe sine însuşi, a tremura şi a se teme de cele ce vor să fie şi de cele de acum.

Ca să se facă mai luminată ceea ce zic, să zicem că unul, avînd muiere, sparge căsătoria aproapelui şi se îndulceşte cu acest rău furtişag, desfătîndu-se de cea îndrăgită. Apoi, să punem împotriva acestuia pe altul, care se mulțumeşte cu muierea sa. Şi, ca să se facă biruința mai multă şi mai luminată, acesta din urmă să poftească şi pe aceea ce curveşte, dar să-şi țină pofta şi să nu facă nici un rău. Şi am plăsmuit fapta aşa - măcar că lucrul acesta nu este curată înfrînare - ca mai mult să cunoşti cîtă este dulceața faptei bune. Deci, punîndu-i împreună, să-i întrebăm pe amîndoi: „A cărui viață este mai dulce?” Şi-l vei auzi pe unul fălindu-se şi săltînd pentru biruința împotriva poftei. Cît despre celălalt, nici nu trebuie a aştepta să te înştiințezi ceva de la dînsul, pentru că îl vei vedea că se află mai ticălos decît cei legați în temniță, chiar dacă va tăgădui de nenumărate ori. Căci de toți se teme şi îi bănuieşte: de muierea sa, de bărbatul prea-curvei, de însăşi prea-curva, de casnici, de prieteni, de părinți, şi de umbre şi de sine. Şi, ceea ce este mai cumplit decît toate: are ştiința gîndului strigînd asupră-i, lătrînd în toate zilele. Iar dacă va socoti şi Judecata lui Dumnezeu, nu va putea nici să stea. Dulceața este scurtă, iar durerea dintru aceasta pururea-petrecătoare. Căci şi seara, şi noaptea, şi în pustie, şi în cetate - pretutindeni - urmează pîrîşul, arătînd sabie ascuțită şi muncile cele nesuferite, istovindu-l şi uscîndu-l cu frică. Iar cel înfrînat este izbăvit de toate acestea şi este în slobozenie. El îi vede fără sfială şi cu ochi slobozi pe toți: pe muierea sa, pe copii, pe prieteni. Iar dacă cel ce pofteşte, dar se stăpîneşte, va dobîndi atîta dulceață, atunci decît care liman, decît care alinare nu va avea sufletul mai dulce şi mai blînd cel ce nici nu pofteşte, ci curat se înfrînează? De aceea, vei vedea că cei ce prea-curvesc sînt mai puțini, iar înfrînătorii mai mulți. Iar dacă prea-curvia ar fi mai dulce, pe aceasta ar fi ales-o cei mai mulți. Şi să nu-mi vorbeşti de frica legilor; pentru că nu aceasta îi ține pe ei, ci mărimea necuviinței, şi aceea că mai multe sînt cele de mîhnire decît cele dulci şi hotărîrea ştiinței gîndului. [...]

Căci ce altceva este dulceața, fără numai izbăvire de grijă, de frică şi de mîhnire, şi a nu fi biruit de nimic? Fiindcă cine este în dulceață? Spune-mi! Oare cel ce turbează, se necăjeşte şi se împunge de multe pofte, şi nici întru sine nu este? Sau cel ce este izbăvit de toate valurile acestea şi, ca într-un liman, şade în iubirea de înțelepciune? Oare nu este arătat că acesta!? [...] Pentru aceasta, aşadar, răutatea are numai nume al dulceții, iar nu dulceață, de dulceață este lipsită. Mai înainte de îndulcire este turbare, nu dulceață; iar după îndulcire, îndată se stinge şi ea. Deci - dacă nici la început, nici pe urmă după aceea - nu se vede dulceața (păcatului, n. n.), unde şi cînd se va arăta?

Şi ca să înțelegeți mai luminat ceea ce zic, cu pildă să cercăm cuvîntul. Ia aminte: cineva s-a biruit de pofta unei muieri frumoase şi chipeşe. Acesta, pînă cînd nu va dobîndi pofta, este asemenea cu cei ieşiți din minte şi nebuni. Iar după ce o va dobîndi, a stins pofta. Deci, dacă nici la început nu are dulceață şi nu se veseleşte, pentru că turbare este lucrul, dar nici la sfirşit, pentru că, odată cu împreunarea, încetează strechea, unde o vom afla pe ea aşadar?

Căci - precum într-un ger mare, toate mădularele îngheață şi sînt moarte - tot astfel, tremurînd în viforul păcatelor, sufletul nu lucrează nimic dintru ale sale, fiind înghețat ca de ger de ştiința gîndului. Căci, ceea ce este la trup frigul, aceasta este la suflet ştiința cea rea a gîndului. De aceea se face şi frică, deoarece nimic nu este mai fricos decît cel pironit la lucrurile vieții acesteia. Unul ca acesta viețuieşte viața lui Cain, tremurînd în toate zilele. Şi nici nu mai zic de morți şi pagube, căci, şi fără de acestea, se teme de nenumărate greşeli. [...] Multă este frica, multă este nebărbăția. Că nu numai la primejdii neîndrăzneț este unul ca acesta, ci şi la toate celelalte. [...] De va vedea vreo copilă frumoasă, îndată se cutremură, robindu-se, şi ca un cîine turbat urmează năravului aceluia, deşi ar trebui a face împotrivă.

Căci, cînd vei vedea femeie frumoasă, să nu socoteşti cum să dobîndeşti pofta, ci cum să te izbăveşti de poftă. Dar - zice el - cum este cu putință aceasta?, căci a pofti nu este a voinței mele! Dar a cui? Spune-mi! A ispitirii dracului! Socoteşti, aşadar, că este drac care vrăjmăşuieşte? Atunci nevoieşte-te şi te luptă cu boala! Dar nu pot!, zice.

Vino, dar, să te învățăm mai întîi aceasta, că ceea ce ți se întîmplă este a trîndăvirii tale şi că tu ai dat intrare dracului dintru început. Iar acum, de vei voi, îl vei împinge pe el cu multă lesnire. Căci, spune-mi: Cei ce prea-curvesc o fac fiind stăpîniți de poftă sau doar pentru că poftesc primejdii? Este arătat că fiind stăpîniți de poftă. Deci dobîndesc oare iertare? Nicidecum! De ce? Pentru că greşala este a lor. Dar pentru ce îmi împleteşti silogisme? - zice. Eu ştiu că voiesc să împing şi să gonesc patima, dar nu pot, şi ea stă asupră-mi, şi mă necăjeşte şi mă chinuieşte cumplit! Voieşti cu adevărat să o împingi şi să lepezi - o, omule! - dar nu faci cele ce sînt ale celor ce o împing şi o leapădă. Şi pătimeşti asemenea unuia care, fiind cuprins de friguri, se cufundă în apă rece şi zice: Cîte socotesc şi aflu vrînd să sting frigurile, dar nu pot, ci mai mult îmi aprind fierbințeala! Deci, să vedem, nu cumva şi tu faci cele ce aprind, socotind însă că le afli pe cele ce sting? „Nu!", zice acela. Spune dar, ce te-ai ispitit să faci ca să stingi patima? Şi ce este ceea ce creşte patima? [...]

Veniți, dar, să vorbim despre pofta aceasta a trupurilor şi să vedem de unde creşte răul. Căci aşa vom cunoaşte dacă vina este a noastră ori nu. Şi, dacă este a noastră, vom face totul ca să o biruim. Iar dacă nu este a noastră, de ce ne sfărîmăm în zadar şi de ce nu iertăm, ci învinuim pe cei stăpîniți de dînsa?

Deci, de unde se naşte pofta aceasta? Din frumusețea feței - zice (curvarul, n. n.) - anume cînd va fi frumoasă şi chipeşă ceea ce răneşte. În zadar şi în deşert zici acestea! Pentru că, dacă frumusețea feței ar fi tras îndrăgitorii, pe toți i-ar fi avut îndrăgitori o copilă ca aceasta. Iar dacă nu-i are pe toți, pofta nu este a firii şi nici din frumusețea feței nu se face, ci din ochii cei desfrînați. Căci - cînd, căutînd cu iscodire, te vei minuna şi vei pofti - atunci ai primit săgeata!

Dar - zice - cine va putea, cînd va vedea muiere frumoasă, să n-o laude? Deci, dacă nu este a voinței noastre a ne minuna de unele ca acestea, atunci nici pofta nu este în stăpînirea noastră! Taci, omule! Pentru ce amesteci toate împreună, pretutindeni înconjurînd, dar nevrînd a vedea rădăcina răului? Căci pe mulți văd că se minunează şi laudă, dar nu poftesc.

Dar - zice - cum este cu putință ca cei ce se minunează, să nu poftească? Nu te tulbura, fiindcă aceasta vin să v-o spun, dar aşteaptă! Şi vei auzi pe Moisi minunîndu-se de fiul lui Iacov şi zicînd: „Şi era Iosif frumos la chip şi foarte frumos la față.” Deci, oare poftea cel ce grăia acestea? Nicidecum! Fiindcă nici nu-l vedea pe cel ce îl lăuda. [...] Oare David nu era foarte frumos şi rumen, şi avea frumusețe a ochilor? - frumusețe a ochilor care este partea cea mai silitoare a frumuseții. Deci, oare s-a biruit cineva spre pofta lui? Nicidecum! Deci pofta nu se naşte numaidecît împreună cu mirarea. [...] De aici este arătat că boala aceasta nu este a frumuseții trupului, nici a podoabei, ci a sufletului celui trîndav şi amăgit. Căci mulți, văzînd nenumărate muieri frumoase, s-au dat pe dînşii la cele mai urîte. Deci, de aici, este arătat că pofta nu vine de la frumusețe. [...]

Aşadar, care este pricina? Fiindcă, dacă pofta nu este de la frumusețe, de unde are începutul şi rădăcina? Oare de la drac viclean? Cu adevărat, are şi de acolo, dar nu este aceasta ce se caută, ci dacă nu cumva sîntem şi noi pricinuitori. Pentru că vrăjmăşia nu este numai a aceluia, ci, împreună cu acela, de la noi mai întîi. Căci această boală rea nu se naşte de nicăieri din altă parte decît din obicei, din măgulirea vorbelor, din petrecerea deşartă şi din nelucrare. Pentru că mare este, cu adevărat, puterea obiceiului, atît de mare, încît se preface în silă a firii. Iar dacă este lucru al obiceiului a o naşte pe ea, tot adevărat este că şi a o stinge. Fiindcă mulți, poftind, aşa au încetat de a pofti, de vreme ce nu vedeau fețele pe care le pofteau. Pentru puțină vreme, acest lucru pare amar şi foarte grețos, dar cu vremea se face dulce, şi nici dacă vom voi nu este cu putință a mai întoarce patima de aici înainte.

Dar dacă - zice - mă voi robi fără de obicei, din vederea cea dintîi? Şi aici pricina este nelucrarea trupului, sau hrana, sau faptul că nu porți grija de datoriile cele cuviincioase şi nu petreci în lucruri de nevoie. Căci, înconjurînd ca un rătăcit, unul ca acesta cade în tot răul. Şi cel ce voieşte robeşte un astfel de suflet ca pe un copil rătăcit. Căci, de vreme ce obiceiul sufletului este să lucreze, cînd vei înceta lucrarea lui întru cele bune, el este silit să nască altele, fiindcă nu poate sta fără de lucru. Precum pămîntul - cînd nu se seamănă, nici nu se sădeşte - răsare de la sine iarbă, tot astfel şi sufletul, cînd nu are să lucreze ceva din cele de nevoie, negreşit se dă pe sine la lucruri rele, poftind a lucra. Şi - precum ochiul nu încetează de a vedea, şi de aceea va vedea rele cînd nu vor fi înaintea lui lucruri bune - tot aşa şi gîndul, dacă se depărtează de la cele de nevoie, se învîrteşte de-aici la cele nefolositoare. Căci din multe locuri este arătat că îndeletnicirea şi grija poate să împingă cea dintîi bîntuială. Deci, cînd vei vedea muiere frumoasă şi vei pătimi ceva către dînsa, nu mai căuta la ea şi te-ai izbăvit!

Şi cum voi putea - zice - să nu mai caut la ea, de vreme ce sînt tras de poftă? Dă-te la altele care trag sufletul: la cărți, la griji de nevoie, la apărarea şi ajutorarea celor nedreptățiți, la rugăciuni, la cugetarea şi grija pentru cele ce vor să fie. Cu unele ca acestea leagă sufletul! Aşa, vei îndrepta nu numai patima cea proaspătă, ci o vei lepăda cu uşurință şi pe cea întărită şi veche de mulți ani. Căci, dacă ocara - precum e vorba de obşte -înduplecă pe cel ce pofteşte să înceteze pofta, cum nu cu mult mai vîrtos vor birui răul aceste duhovniceşti descîntece, numai de vom voi să ne depărtăm? Dar, dacă vom vorbi şi vom petrece împreună cu cele ce ne săgetează cu astfel de săgeți, vom hrăni boala. Aşadar, cum voieşti să se stingă focul, aprinzînd flacăra în toate zilele? Şi acestea despre obicei s-au zis de noi către cei tineri, deoarece, către bărbați şi către cei ce ştiu să filosofeze, mai tare decît toate este frica lui Dumnezeu, aducerea aminte de gheena şi pofta Împărăției Cerurilor. Pentru că acestea sînt de ajuns a stinge focul.

Iar împreună cu acestea, socoteşte şi că nimic alt nu este ceea ce vezi fără numai flegmă, sînge şi zeamă de hrană putredă. Dar luminoasă este floarea feței!, zice. Dar nimic nu este mai luminos decît florile din pămînt, ci şi acestea putrezesc şi se vestejesc. Aşadar, nici aici nu lua aminte la floare, ci pătrunde cu mintea mai în lăuntru şi, ridicînd cu mintea acea piele frumoasă, iscodeşte cele ce sînt sub dînsa. Căci şi trupul celor hidropici străluceşte lumina şi nimic urît nu are fața de deasupra, însă, împingîndu-ne de gîndirea zemei ce se află înăuntru, nu putem să-i sărutăm pe unii ca aceştia.

Dar fraged - zice - este ochiul şi întorcător, sprinceana este întinsă bine, perii genelor negri şi lumina ochiului blîndă şi ochiul lin! Însă vezi că şi acestea nimic alt nu sînt fără numai nervi, vine, pieliță şi artere. Nu alergați aşadar la noroi! Căci, cum că trupul curvei este doar noroi, nu întreb pe nimeni altul, ci pe tine, cel ce te tăvăleşti în noroi. Oare nu te ruşinezi de tine? Oare, după păcat, nu te socoteşti că eşti necurat? Pentru aceasta, rogu-vă, fugiți de curvie şi de muma ei, de beție.

De ce semeni unde nu este cu putință a secera, iar, mai ales, chiar de vei secera, multă ruşine îți aduce ție rodul? Căci, de se va naşte copil, şi pe tine te-a ruşinat, şi el s-a nedreptățit, făcîndu-se din pricina ta copil din curvie şi de neam rău. Şi, măcar de îi vei lăsa lui nenumărați bani, cel născut din curvă şi din slujnică este necinstit în casă,

necinstit în cetate, necinstit în divan. Necinstit eşti încă şi tu, şi cînd trăieşti, şi după moarte. Pentru că, deşi te vei duce de aici, rămîn pomenirile lucrării urîte şi de ruşine! Pentru ce, dar, ruşinezi toate?

Pentru ce semeni unde brazda se sîrguieşte să strice rodul, unde multe sînt pricinile sterpiciunii? Unde, mai înainte de naştere, este moarte, căci şi pe curvă nu o laşi să rămînă numai curvă, ci o faci şi ucigătoare de oameni. Văzut-ai - din beţie se naşte curvie, din curvie prea-curvie, din prea-curvie ucidere? Iar, mai ales, ceva mai rău şi decît uciderea. Căci nici nu am cum să numesc lucrul acesta, fiindcă nu îl omoară născut, ci îl opreşte şi de a se naşte. Aşadar, pentru ce ocărăşti darul lui Dumnezeu, şi te lupţi cu legile Lui? Şi alergi după lucrul ce este blestem ca după blagoslovenie, şi faci jitniţă de junghiere jitnița naşterii, şi pe muiere, care s-a dat spre facerea de copii, o găteşti spre ucidere? Căci ea, ca să fie totdeauna lesnicioasă şi drăgăstoasă spre întrebuințarea ibovnicilor şi să tragă mai mult argint, nu se leapădă nici acestea a face, mare foc grămădind pe capul tău. Fiindcă, deşi această faptă rea este a ei, vina se face a ta! Iar de aici urmează şi închinări la idoli. Pentru că multe, ca să fie iubite, meşteşugesc descîntece şi vrăji, farmece de dragoste şi altele nenumărate.

Însă, după atîta lucrare de ocară şi de ruşine, după ucidere, după închinări la idoli, lucrul acesta le pare multora că este fără nici o dare de seamă, chiar şi celor ce au muieri. Acestora grămada răutăților le este şi mai mare. Căci de aici se pornesc otrăviri, dar nu asupra pîntecelui întru care s-a făcut curvia, ci asupra muierii ce a fost nedreptățită, şi nenumărate vrăjmăşii şi chemări de draci, şi farmece, şi războaie în toate zilele şi sfezi neîmpăcate şi neîncetate gîlcevi. De aceea, şi Pavel - după ce a zis: „Nu la curvii şi la necurățenii” - a adăugat: „nu la sfadă şi la rîvnire”, ştiind războaiele ce se nasc de aici, răsturnările caselor, nedreptățile copiilor celor de bun neam, răutățile cele nenumărate. Deci, ca să scăpăm de acestea toate, să ne îmbrăcăm întru Hristos şi împreună cu El să fim totdeauna, pentru că aceasta este a ne „îmbrăca”, a nu rămînea niciodată lipsiți de Dînsul, a Se arăta El întru noi, prin sfințenia noastră, prin blîndețe. [...]

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Puțul şi împărțirea de grîu (57 de predici de Sfîntul Ioan Gură de Aur),* Editura Bunavestire, Bacău, 1995

CUVÎNTUL SFÎNTULUI EFREM SIRUL - DESPRE CUM SE BIRUIE DRACUL CURVIEI

Nu numai prin depărtarea de bucate, ci şi prin oprirea ochilor, ca să nu vadă deşertăciuni, se surpă dracul curviei, că în ochiul cel neînfrînat este preacurvia, după cum şi Domnul a mărturisit: ***Amin zic vouă, că tot cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa în inima lui*** (Matei 5, 28). Pe această preacurvie o dezrădăcinează cel ce îşi are ochiul jos, iar sufletul către Domnul; şi cel ce şi-a stăpînit pîntecele şi-a stăpînit şi privirea. Căci cumplit vînzător este ochiul cel împrăştiat, iar celelalte patimi dintru aceasta se aprind. Iar războiul privirii chinuieşte pe suflet, şi cînd este de faţă şi cînd nu este, arzînd mintea cu pofta.

Adică, ce zic, iubiţilor? A auzit cineva dulce glăsuire de muzică şi a trecut. Apoi a auzit glas de jale; şi plînsul a alungat dulcea glăsuire a muzicii. Aşijderea încă, a gustat cineva miere şi apoi a gustat ceva amar, iar amărăciunea a împins afară dulceaţa mierii din gîtlej. La fel şi mirosirea. A mirosit cineva vreo dulceaţă oarecare, apoi a mirosit şi împuţiciune rea. Şi împuţiciunea cea rea a stins dulceaţa mirosirii. Apoi iarăşi, s-a atins cineva de apă rece, după aceea s-a atins de apă fierbinte, iar căldura fiebinţelii a înlăturat răceala apei. Dar războiul ochiului celui împrăştiat arde pe minte cu pofta, şi fiind, şi nefiind materia de faţă. Încă şi visuri năluceşte în inimă, fiindcă dracii zugrăvesc ispita în cuget şi războiesc mintea, închipuind în imaginaţie ispita. Pentru aceasta Proorocul se roagă, zicînd: ***Întoarce ochii mei ca să nu vadă deşertăciune*** (Psalmi 118, 37), că înşelăciunea poftei schimbă mintea cea fără de răutate şi întru biruirea ochilor este toată osteneala dracilor.

Deci, cînd vine dracul să închipuiască ispita şi să zugrăvească în cugetul tău frumuseţea vreunei femei pe care ai văzut-o vreodată sau ceva din cele asemenea, adu-ţi în mijloc frica de Dumnezeu şi gîndul la cei ce dorm în morminte. Gîndeşte-te la ziua ieşirii tale, cînd sufletul tău se va despărţi de trup. Ia în minte înfricoşatul şi groaznicul glas pe care îl vor auzi cei ce s-au lenevit la lucrurile dreptăţii şi poruncile lui Hristos nu le-au păzit: ***Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui, unde este plîngerea şi scrîşnirea dinţilor, întru întunericul cel mai dinafară*** (Matei 25, 41; 22, 13); adu-ţi aminte de viermele cel neadormit şi de munca cea fără de sfîrşit (Marcu 9, 44). Acestea gîndindu-le şi pomenindu-le, pofta dulceţii se va risipi din cugetul tău, precum se risipeşte ceara de faţa focului, că diavolii nu pot sta împotriva fricii de Dumnezeu. Că cel ce nu se împotriveşte poftei, ci se răspîndeşte cu neînfrînare, slobozindu-şi ochii, negreşit şi-a plecat şi cugetul către patimi. Şi, de n-ar fi fost ruşinea omenească, de multe ori şi trupul şi l-ar fi stricat.

Deci, de nu se va trezvi unul ca acesta şi de nu va pune înaintea ochilor săi frica de Dumnezeu, nu va întîrzia să-şi strice şi trupul. Că acestui drac ce sfătuieşte a răspîndi ochii, alt drac îi urmează, care fireşte cu trupul lucrează păcatul. Că dacă va vedea cel de al doilea pe cel dintîi că a putut pleca sufletul spre răspîndire, îndată începe a-l sfătui să lucreze păcatul şi cu trupul. Şi începe întru acest fel a sfătui şi a zice către cel biruit de ochi: „Iată, cu voirea ai păcătuit şi cu inima ai preacurvit. Acum şi din poruncă ai căzut şi păcatul călcării de poruncă s-a scris ţie acum. Deci, acum săvîrşeşte-ţi pofta ta, că aceeaşi este şi a lucra şi a gîndi. Deci, îndulceşte-te de pofta ta.”

Dar tu să nu te pleci socotelilor lui, fiindcă zice Apostolul: ***Că gîndurile lui nu ne sînt necunoscute*** (2 Corinteni 2, 11). Că întru aceasta voieşte să vîneze sufletul tău. Ascultă o pildă pentru aceasta: Un tînăr oarecare, avînd trei fecioare iubite, s-a dus într-o ţară îndepărtată. Şi, zăbovind el, una din fecioare şi-a luat bărbat. A doua, biruindu-se, a curvit şi a rămas îngreuiată. Iar cealaltă fecioară a zis întru sine: De nu m-aş ruşina de oameni, şi eu mi-aş lua mie bărbat. Şi a început fecioara a se năluci în nişte gînduri ca acestea. Dar şi-a adus aminte de tînărul cel din călătorie, de la care luase arvuna împreună cu celelalte fecioare. Şi căindu-se, a plîns pentru gîndurile rele ce s-au suit în inima ei.

Deci, cînd va veni tînărul, care dintre cele trei fecioare îi va fi lui bine primită? Au nu cea de pe urmă care numai a gîndit şi nimic rău nu a lucrat? Ci încă s-a şi pocăit pentru gîndirea cea rea! Pentru aceasta este nevoie a zice dracului celui ce sfătuieşte către fapta păcatului celui fără de lege: Deşi cu ochiul am căzut şi cu inima am preacurvit, însă pe această inimă care a preacurvit cu suspinuri negrăite o voi zdrobi, şi voi spăla cu lacrimi ochiul ce a căzut, că ***inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18). Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Cuviosul Efrem Sirul, *Cuvinte sfătuitoare,* Editura Credința strămoşească, 1998

CUVÎNTUL SFÎNTULUI NICODIM AGHIORITUL - DESPRE CE SE CADE A FACE CINEVA CÎND VA FI RĂPIT CU OCHII

Iar dacă un fur ca acesta va reuşi să te răpească vreodată, să te nevoieşti ca măcar să nu laşi idolul Afroditei, adică al poftei celei urîte să se întipărească în sufletul tău. Şi cum asta? Sau să năzuieşti la Dumnezeu prin rugăciune - acest lucru fiind mai puternic, căci ***„a Domnului este mîntuirea”*** (Psalmi 3, 8), după cuvîntătorul de psalmi - sau să-ți întorci închipuirea spre un alt gînd oarecare. Că idol pe idol şi închipuire pe închipuire se şterg. Căci - zice înțelepciunea populară - „cui pe cui scoate.” o astfel de lucrare se vede că făcea şi Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu: „Vederea m-a răpit pe mine, dar m-am ținut. Idol al păcatului nu mi-am făurit. Idolul a stătut şi am scăpat de încercare.” Auzi! A stat - zice - idolul păcatului, şi nu s-a întipărit în închipuire, iar omul s-a slobozit numaidecît de ispită, adică de învoirea şi drept urmare, de fapta păcatului.

Sfîntul Ioan Gură de Aur şi Sfînta Singlitichia te sfătuiesc să foloseşti următorul meşteşug pentru a scăpa de patima ta, adică de idolul acelei fețe care s-a întipărit în închipuirea ta şi cu care diavolul nu încetează a te supăra: scoate, cu mintea, ochii idolului aceluia, scoate-i carnea de pe obraji, taie-i buzele, scoate-i pielea de deasupra, care se arată a fi frumoasă, şi gîndeşte-te că ce se ascunde dedesubt este atît de grețos, încît omul nu suferă a o vedea fără urîciune şi îngrețoşare. Nu este altceva decît o căpățînă despuiată şi un os înroşit, plin de sînge şi înfricoşat la vedere. Că Gură de Aur zice: „Nu lua aminte nici aici la floare, ci treci mai în adînc cu gîndul şi, ridicînd cu gîndul de jur-împrejur pielea cea frumoasă, ia aminte la cele ce zac sub ea” (Omilia a şaptea la Epistola a II-a către Corinteni). Iar prea-înțeleapta Singlitichia zice: „De se iveşte în cămările minții o nălucire de vedere necuvioasă, se cade a o schingiui cu cuvîntul: astfel, să se taie ochii acelui idol, să i se scoată carnea din obraji, să i se taie şi buzele şi să se vadă închegarea cea urîtă de oase goale, şi astfel să se socotească ce era de fapt cea dorită. Astfel poate fi oprit gîndul de la rătăcirea cea deşartă. Căci cea iubită nu era nimic decît numai sînge şi oarecare flegmă amestecată. Trebuie însă să ne închipuim în gîndul nostru că din toată ființa celui îndrăgit izvorăsc răni greu mirositoare şi putrezite şi, ca să spun pe scurt, se înfățişează ochilor celor lăuntrici asemenea unui mort. Căci aşa se cade a ne îndepărta de dulcea pătimire” (Marele Atanasie în Viața Sfîntei Singlitichia).

Bibliografie: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri,* Editura Buna Vestire, Bacău, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE DUHUL CURVIEI ŞI AL POFTEI TRUPEŞTI

A doua luptă o avem împotriva duhului curviei şi al poftei trupeşti. Pofta aceasta începe să supere pe om de la cea dintîi vîrstă. Mare şi cumplit război este acesta şi luptă îndoită cere. Căci acest război este îndoit, aflîndu-se şi în suflet şi în trup. De aceea trebuie să dăm lupta din două părți împotriva lui. Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobîndirea desăvîrşitei neprihăniri şi adevăratei curații, de nu se va adăuga şi zdrobirea inimii şi rugăciunea întinsă către Dumnezeu şi citirea deasă a Scripturilor şi osteneala şi lucrul mîinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neastîmpărate ale sufletului şi să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de ruşine. Mai înainte de toate însă, foloseşte smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi. Deci de la început trebuie păzită inima cu toată străjuirea de gîndurile murdare, ***Căci dintru aceasta purced, după cuvîntul Domnului, gînduri rele, ucideri, preacurvii, curvii*** (Matei 15, 19) şi celelalte. Deoarece şi postul ni s-a rînduit de fapt nu numai spre rînduirea trupului, ci şi spre trezvia minții, ca nu cumva, întunecîndu-se de mulțimea bucatelor, să nu fie în stare să se păzească de gînduri.

Deci nu trebuie pusă toată strădania numai în postul cel trupesc, ci şi în meditație duhovnicească, fără de care e cu neputință să urcăm la înălțimea neprihănirii şi curației adevărate. Se cuvine aşadar, după cuvîntul Domnului, ***să curățim mai întîi partea cea dinăuntru a paharului şi a blidului, ca să se facă şi cea din afară curată*** (Matei 23, 26). De aceea să ne sîrguim, cum zice Apostolul, „a ne lupta după lege şi a lua cununa" după ce am biruit duhul cel necurat al curviei, bizuindu-ne nu în puterea şi nevoința noastră, ci în ajutorul Stăpînului nostru Dumnezeu. Căci dracul acesta nu încetează de a război pe om, pînă ce nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduința şi nici prin osteneala sa, ci prin acoperămîntul şi ajutorul lui Dumnezeu se izbăveşte de boala aceasta şi se ridică la înălțimea curației. Fiindcă lucrul acesta este mai presus de fire şi cel ce a călcat întărîtările trupului şi plăcerile lui ajunge într-un chip oarecare afară din trup. De aceea este cu neputință omului (ca să zic aşa) să zboare cu aripile proprii la această înaltă şi cerească cunună a sfințeniei şi să se facă următor Îngerilor, de nu-l va ridica de la pămînt şi din noroi harul lui Dumnezeu. Căci prin nici o altă virtute nu se aseamănă oamenii cei legați cu trupul mai mult cu Îngerii cei netrupeşti, decît prin neprihănire. Printr-aceasta, încă pe pămînt fiind şi petrecînd, au după cum zice Apostolul, petrecerea în ceruri (Filipeni 3, 20).

Iar semnul că au dobîndit desăvîrşit această virtute, îl avem în aceea că sufletul chiar şi în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de ruşine. Căci deşi nu se socoteşte păcat o mişcare ca aceasta, totuşi ea arată că sufletul boleşte încă şi nu s-a izbăvit de patimă. Şi de aceea trebui să credem că nălucirile cele de ruşine ce ni se întîmplă în somn, sînt o dovadă a trîndăviei noastre pînă aici şi a neputinței ce se află în noi, fiindcă scurgerea ce ni se întîmplă în vremea somnului face arătată boala ce şade tăinuită în ascunzişurile sufletului. De aceea şi Doctorul sufletelor noastre a pus doctoria în ascunzişurile sufletului, unde ştie că stau şi pricinile bolii, zicînd: ***Cel ce caută la muiere spre a o pofti pe dînsa, a şi preacurvit cu ea în inima sa*** (Matei 5, 28). Prin aceasta a îndreptat nu atît ochii cei curioşi şi desfrînați, cît sufletul cel aşezat înăuntru, care foloseşte rău ochii cei dați de Dumnezeu spre bine. De aceea şi cuvîntul înțelepciunii nu zice: ***Cu toată străjuirea păzeşte ochii tăi,*** ci ***Cu toată străjuirea păzeşte inima ta*** (Proverbele lui Solomon 4, 23), aplicînd leacul străjuirii mai ales aceluia care foloseşte ochii spre ceea ce voieşte. Aşadar aceasta să fie paza cea dintîi a curației noastre: de ne va veni în cuget amintirea vreunei femei, răsărită prin diavoleasca viclenie, bunăoară a maicii, sau a surorii, sau a altor femei cucernice îndată să o alungăm din inima noastră, ca nu cumva, zăbovind mult la această amintire, amăgitorul celor neiscusiți să rostogolească cugetul de la aceste fețe la nălucirі ruşinoase şi vătămătoare. De aceea şi porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să păzim capul şarpelui (Facerea 3, 15), adică începutul gîndului vătămător prin care acela încearcă să se şerpuiască în sufletul nostru, ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsărire a gîndului, să primim şi celălalt trup al şarpelui, adică învoirea cu plăcerea şi prin aceasta să ducă apoi cugetul la fapta neîngăduită. Ci trebuie, precum este scris: ***în dimineți să ucidem pe toți păcătoşii pămîntului*** (Psalmi 100, 10), adică prin lumina cunoştinței să deosebim şi să nimicim toate gîndurile păcătoase de pe pămînt, care este inima noastră, după învățătura Domnului; şi pînă ce sînt încă prunci, fiii Babilonului, adică gîndurile viclene, să-i ucidem, zdrobindu-i de piatră (Psalmi 136, 9), care este Hristos. Căci de se vor face bărbați prin învoirea noastră, nu fără mare suspin şi grea osteneală vor fi biruiți. Dar pe lîngă cele zise din dumnezeiasca Scriptură, bine este să pomenim şi cuvinte de ale Sfinților Părinți. Astfel Sfîntul Vasile, Episcopul Cezareei Capadociei, zice: „Nici muiere nu cunosc, nici feciorelnic nu sînt". El ştia

că darul fecioriei nu se dobîndeşte numai prin depărtarea cea trupească de muiere, ci şi prin sfinţenia şi curăţia sufletului, care se cîştigă prin frica lui Dumnezeu. Mai zic Părinţii şi aceea că nu putem cîştiga desăvîrşit virtutea curăţiei, de nu vom dobîndi mai întîi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoştinţa adevărată nu ne putem învrednici, cîtă vreme patima curviei zăboveşte în ascunzişurile sufletului. Dar ca să desăvîrşim înţelesul neprihănirii, vom mai pomeni de un cuvînt al Apostolului şi vom pune capăt cuvîntului: ***Căutaţi pacea cu toată lumea şi sfinţirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul*** (Evrei 12, 14). Că despre aceasta grăieşte, se vede din cele ce adaugă, zicînd: ***Să nu fie cineva curvar sau lumeţ ca Esau*** (Evrei 12, 16). Pe cît este aşadar de cerească şi de îngerească virtutea sfinţeniei, pe atît este de războită cu mai mari bîntuieli de potrivnici. De aceea sîntem datori să ne nevoim nu numai cu înfrînarea trupului, ci şi cu zdrobirea inimii şi cu rugăciuni dese împreunate cu suspine, ca să stingem cuptorul trupului nostru, pe care împăratul Babilonului îl aprinde în fiecare zi prin aţîţările poftei, cu roua venirii Sfîntului Duh. Pe lîngă acestea armă foarte tare pentru acest război avem privegherea cea după Dumnezeu. Căci precum paza zilei pregăteşte sfinţenia nopţii, aşa şi privegherea din vremea nopţii deschide sufletului calea către curăţia zilei.

Bibliografie: *Filocalia,* volumul I, ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1992

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IGNATIE BRIANCIANINOV - DESPRE CURĂȚIE

Păcat era curvia cînd stăpînea Vechiul Legămînt; era păcat ca necinstire a firii, ca rea întrebuințare a unei însemnate însuşiri a firii, ca încălcare a legilor firii. Încălcarea era socotită atît de însemnată, că cel vinovat de ea era pedepsit cu moartea. În Legământul cel Nou, acest păcat a dobîndit o nouă greutate, fiindcă trupurile omeneşti au dobîndit o nouă vrednicie. Ele s-au făcut mădulare ale trupului lui Hristos, şi călcătorul curăției necinsteşte de acum pe Hristos, strică unirea cu El, preface mădularele lui Hristos în mădulare ale curviei (1 Corinteni 6, 15). Curvarul este pedepsit cu moartea sufletească. De la cel căzut în păcatul curviei se depărtează Sfîntul Duh; cel care a păcătuit e socotit căzut într-un păcat de moarte, într-un păcat ce înstrăinează de mîntuire, într-un păcat care e chezăşie a unei pierzanii de neocolit şi a veşnicelor chinuri din iad, dacă acest păcat nu e tămăduit la bună vreme prin pocăință.

Ce este curăția? E o virtute potrivnică patimii curviei; este înstrăinarea trupului de căderea cu fapta în păcat şi de toate faptele care duc la păcat, înstrăinarea minții de gîndurile şi visările curveşti, iar a inimii, de simțămintele şi înclinările curveşti, după care urmează şi înstrăinarea trupului de pofta trupească. Unii spun că a cădea în curvie cu trupul şi a cădea în ea cu mintea şi cu inima sînt nelegiuiri de aceeaşi greutate şi însemnătate. Ei îşi întemeiază această părere pe cuvintele Mîntuitorului: ***tot cela ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa în inima sa*** (Matei 5, 28). Greşită părere! Aceste cuvinte au fost spuse spre a arăta deplină porunca Vechiului Legămînt; ele au fost spuse celor ce socoteau păcat doar curvia trupească, nepricepînd că gîndurile rele, printre care se numără şi gîndurile de curvie, ies din inimă şi spurcă pe om (Matei 15, 19-20), despart de Dumnezeu (Înțelepciunea lui Solomon 1, 3), răpesc curăția, mijlocul vederii lui Dumnezeu. Desfătarea de gînduri şi simțăminte curveşti este curvie a inimii şi spurcare a omului, ce îl face netrebnic spre părtăşia cu Dumnezeu, iar curvia trupului este schimbarea întregii ființe omeneşti prin împreunarea cu un alt trup (1 Corinteni 6, 16), este desăvîrşită înstrăinare de Dumnezeu, e moarte, e pierzanie. Pentru a ieşi din cea dintîi stare, omul are nevoie să se trezească; pentru a ieşi din cea de-a doua, trebuie să învie, trebuie să se nască din nou prin pocăință. [...]

Grăit-a Sfîntul Isaac Sirul: „Cel care nu se depărtează din voia sa de pricinile păcatului este tras de păcat împotriva voii sale.” Această pravilă, care priveşte îndeobşte viața monahală, este deosebit de însemnată pentru cei care au intrat în luptă cu firea căzută. De folos este nouă să nu vedem deloc rodul de a cărui gustare ne-am lepădat. Din această pricină, pravilele Sfinților Părinți opresc intrarea femeilor în mănăstiri de bărbați, precum se ține şi acum în Sfîntul Munte Athos. În viața Sfîntului Ioan Scărarul se spune că, prin viețuirea pustnicească şi înstrăinarea de căutarea la față, a stins de tot, în sine văpaia poftei. Toți Sfinții Părinți s-au străduit, după putință, să nu aibă de-a face cu femei, şi această purtare ne-au predanisit-o în cărțile lor mîntuitoare de suflet, de Dumnezeu insuflate. Părinții, ştiind cît de lesne se poticneşte omul, nu se încredeau nici în sfințenia lor, nici în bătrînețele lor adînci şi neputința vîrstei de a păcătui. Pînă la sfirşitul vieții, ei nu au contenit a se depărta de pricinile păcatului: această depărtare este cel mai puternic mijloc de biruință asupra păcatului. Ajungînd Preacuviosul Sisoe cel Mare la bătrînețe adîncă, ucenicul lui, Avva Avraam, l-a îmbiat să se mute undeva mai aproape de oameni. A răspuns bătrînul de nouăzeci de ani: „Să ne sălăşluim unde nu sînt femei.” Ucenicul a întîmpinat: „Dar unde este locul în care să nu fie femei, afară de pustie?” Starețul a grăit „Du-mă, dar, fiule, în pustie.” Înclinarea cea bună a voii omului se întăreşte departe de sminteli, primeşte o neobişnuită putere şi tărie; dimpotrivă, fiind în .apropierea smintelilor, începe să slăbească puțin cîte puțin, şi în cele din urmă se perverteşte cu totul. Astfel, gheața se întăreşte din ce în ce mai mult pe ger; cînd este supusă căldurii, însă, se topeşte şi piere. Fraților! Se cade nouă să ne îndepărtăm de cunoştința, mai ales apropiată, cu femeile, de vederea deasă şi împreună-vorbirile dese cu ele. Voi, care v-ați hotărît să biruiți firea! Pricepeți că această biruință nu este cu putință dacă vom fi supuşi neîncetat înrîuririi firii, ațîțînd în noi înşine lucrarea ei.

Preacuviosul Pimen cel Mare a zis cuiva care era luptat de patima curviei: „Dacă monahul îşi va înfrîna pîntecele şi limba şi va păzi străinătatea, nu va muri de moartea sufletească ce atinge pe oricine cade în curvie. Prin numele de străinătate se înțelege aici îndepărtarea de viața împrăştiată, de purtarea slobodă, de cunoştințele multe şi apropiate, din care se aprinde pofta trupească. Preacuviosul Isaia Pustnicul spunea că războiul curviei se întăreşte din următoarele cinci pricini: grăirea în deşert, slava deşartă, somnul mult, împodobirea cu veşminte şi îmbuibarea. Dintre pricinile ațîțării patimii curviei, cu deosebită putere lucrează şi deosebit de vătămătoare sînt două: călcarea

străinătății şi îmbuibarea. E greu de spus care din ele e mai pierzătoare! Cel ce s-a supus şi robit uneia dintre ele nu va putea să țină piept în lupta împotriva firii sale. Pentru dobîndirea curăției este neapărat nevoie de lepădarea acestor pricini, a amîndurora. După ce am luat aminte în chip deosebit la păzirea de pricinile de căpetenie ale ațîțării poftei, să nu le trecem cu vederea nici pe cele de rangul al doilea, să ne păzim şi de ele. Şi o pricină de mai mică putere dobîndeşte o deosebită putere prin obişnuință, atunci cînd nu luăm seama la ea. De pildă, unii postesc, trăiesc în însingurare şi neagonisire, roagă pe Dumnezeu pentru înfrînarea poftelor firii lor, dar, totodată îşi îngăduie să grăiască de rău, să certe, să osîndească pe aproapele, să-şi bată joc de el; ajutorul lui Dumnezeu se depărtează astfel de la ei; rămîn de capul lor şi nu află putere să se împotrivească imboldurilor păcătoase ale firii căzute. [...]

Sfinții Părinți poruncesc să păzim capul şarpelui (Facerea 3, 15), adică să luăm seama la gîndul păcătos chiar de la începutul lui şi să îl lepădăm. Aceasta s-a spus cu privire la toate gîndurile păcătoase, dar mai cu seamă la cel al curviei, care are ca împreună lucrătoare firea căzută şi care, din această pricină, are asupra noastră o deosebită înrîurire. Preacuviosul Casian Romanul porunceşte monahului începător să mărturisească fără întîrziere starețului gîndul păcătos ce îi vine. Acest mijloc e minunat; el este cel mai bun pentru începător dar şi pentru cel sporit rămîne în unele împrejurări foarte trebuincios şi totdeauna folositor, întrucît strică în chip hotărîtor prietenia cu păcatul la care atrage firea bolnavă. Fericit cel ce poate întrebuința cu lucrul acest mijloc! Fericit începătorul care a aflat stareț căruia să îi poate descoperi gîndurile sale! Monahilor care nu au putința de a merge mereu la un stareț, Părinții le poruncesc să lepede fără întîrziere gîndul păcătos care se iveşte, fără a intra de fel în vorbă ori ceartă cu el (acestora urmîndu-le negreşit atragerea de către păcat) şi să tindă la rugăciune. Acest mijloc a fost întrebuințat cu foarte mare reuşită şi roadă de către Preacuvioasa Maria Egipteanca, precum se vede din viața ei. „Dacă cineva", spune Preacuviosul Nil Sorski, „în orice necaz întîlnit şi în fața oricărui gînd adus de către vrăjmaşul, va striga plîngînd după ajutor la bunătatea lui Dumnezeu, degrab va simți linişte, dacă se va ruga întru înțelegere." „Precum este în firea focului să mistuie vreascurile, aşa este şi în firea lacrimilor curate să nimicească toată întinăciunea trupului şi a duhului", a spus Sfîntul Ioan Scărarul. Cînd sîntem în singurătate, dacă ne năpădesc gîndurile şi visările curveşti şi trupul ni se aprinde în chip neobişnuit, trebuie să cădem în genunchi şi chiar cu fața la pămînt înaintea sfintelor icoane, urmînd Sfintei Maria Egipteanca, şi cu lacrimi să îl rugăm pe Dumnezeu ca să ne miluiască. Cercarea nu va întîrzia să dovedească apropierea lui Dumnezeu față de noi şi stăpînirea Lui asupra firii noastre; aceasta ne-o va aduce credința vie, iar credința vie ne va însufleți cu o putere neobişnuită şi ne va aduce biruință statornică. [...]

Îndeobşte, Părinții cei mai înzestrați cu dreaptă socotință au recunoscut că, în lupta cu poftele firii, înfrînarea de la mîncare şi celelalte nevoințe trupeşti trebuie săvîrşite cu înțelepciune şi măsură; că pofta trupească este doar înfrînată de nevoințele acestea, iar de biruit este biruită prin smerenie şi rugăciune înlăcrimată, ce atrag harul Dumnezeiesc la nevoitor; că marile nevoințe trupeşti sînt mai mult vătămătoare decît folositoare atunci cînd ele, slăbind peste măsură puterile trupeşti, împiedică de la îndeletnicirea cu rugăciunea, plînsul şi faptele smereniei. [...]

Un monah din schit, Preacuviosul Agaton, care era vestit pentru darul dreptei socotințe duhovniceşti, a fost întrebat cu privire la patima curviei. El a răspuns: „Mergi, aruncă puterea ta în praf înaintea lui Dumnezeu, şi vei afla odihnă." Răspunsuri asemănătoare au dat în astfel de împrejurări şi alți mari Părinți. Drept şi adevărat este răspunsul lor! Dacă numai Dumnezeu poate să schimbe firea, atunci conştiința vătămării pricinuite firii de păcatul strămoşesc şi smerita rugăciune pentru tămăduirea şi înnoirea firii de către Ziditorul ei este cea mai puternică, cea mai lucrătoare armă în lupta cu firea. Această armă slăbeşte prin nădăjduirea în sine, la care duce nevoința trupească prisositoare şi nepotrivită cu puterile trupeşti ale nevoitorului. Preacuviosul Casian Romanul bagă de seamă că „războiul cu patima poftei trupeşti este de neocolit pentru suflet pînă cînd sufletul nu va cunoaşte că acest război este mai presus de puterile sale, că nu este cu putință a primi izbîndă asupra lui prin nevoința şi sforțarea proprie, fără ajutor şi acoperămînt de la Domnul." [...] Putem să ne smerim cu duhul numai atunci cînd vom vedea în noi înşine căderea omenirii, robia ei, neomenoasa domnie a dracilor şi a morții veşnice asupra noastră; doar atunci putem striga către Dumnezeu prin rugăciune şi plîns din adîncul inimii, din tot sufletul, şi putem atrage la noi prin această tînguire, prin această recunoaştere a pierzaniei şi a neajutoratei noastre neputințe, harul Dumnezeiesc. Drept aceea, războaiele ce se aprind în noi ajută la sporirea noastră duhovnicească dacă ne luptăm bărbăteşte şi nu ne lăsăm biruiți cu puținătate de suflet. [...]

Atunci cînd harul Dumnezeiesc începe să ne ajute deja în chip vădit, primul semn al acestei ajutorări este neîncuviințarea gîndului, după cum spune Sfîntul Ioan Scărarul; adică se arată în minte, puțin cîte puțin neîncuviințarea față de gîndurile şi închipuirile păcătoase în locul încuviințării de mai înainte, din care luau naştere imboldul păcătos şi înfrîngerea de fiecare dată cînd pentru împotrivire nu era întrebuințată o silință deosebită.

Voi cei feciorelnici, adică cei ce n-ați gustat din moartea sufletească prin căderea în curvie cu fapta! Păziți fecioria voastră ca pe o comoară de mult preț: dacă veți duce după rînduiala dreaptă viața monahală, nu veți întîrzia să simțiți așa numita de către Sfinții Părinți „lucrarea duhovnicească", adică lucrarea Sfîntului Duh asupra sufletului, care este împărtășită de către suflet trupului și ne încredințează prin cercare că trupurile noastre sînt făcute pentru desfătări duhovnicești, că ele s-au coborît la împreună-simțirea cu desfătările dobitocești din pricina căderii, că ele se pot întoarce la împreună-simțirea cu desfătările duhovnicești prin mijlocirea adevăratei pocăințe. Vai! Oamenii, care trîmbițează multele lor cunoștințe, au pierdut pînă și cunoștința faptului că trupul e în stare de simțire duhovnicească. Cînd li se vestește despre această putință a trupului, ei ascultă cu neîncredere, ca și cum ar auzi o învățătură nouă și ciudată! Cercetați scrierile Sfinților Părinți: veți găsi în ele această învățătură. După ce ați luat cunoștință pe scurt cu ea, o veți afla în Sfintele Scripturi. Răscumpărarea dăruită omenirii de Dumnezeu, plină de adevărate și negrăite bunătăți, este mărturisită de acestea; noi, însă, mulțumindu-ne cu niște cunoștințe superficiale despre literă, nu vrem să dobîndim cunoștințele cele din cercare, cunoștințe care cer răstignire (Galateni 5, 24), și ca atare ne lipsim de cunoștințele vii. Se schimbă simțirea inimii ce s-a împărtășit de desfătarea duhovnicească. O astfel de inimă începe să simtă scîrbă față de patima dezmierdării, să se împotrivească plină de osîrdie imboldurilor și insuflărilor acesteia, să strige plîngînd către Dumnezeu pentru izbăvirea din acest noroi al păcatului.

Voi, cei ce ați fost aduși de Pronia lui Dumnezeu în stare de văduvie, care doriți sau sînteți nevoiți să purtați jugul acestei stări! Nu vă opriți a alerga cu rugăciune fierbinte și smerită către Dumnezeu, și El vă va da biruință atît asupra firii cît și asupra obiceiurilor voastre, care au întărit și sprijină puterea și dreptul firii. Nu vă dați în lături a răbda necazul cel vremelnic al luptei cu voi înșivă: acest necaz nu înseamnă nimic față de mîngîierea care apare în urma biruinței, nu înseamnă nimic înaintea acelui simțămînt de libertate ce apare în suflet în urma biruinței.

Voi, cei ce vă aflați în prăpastia preacurviei și a dezmățului! Ascultați glasul ce vă cheamă la pocăință și primiți de la Doctorul Cel Atotputernic, Dumnezeu, atotputernica doctorie a pocăinței cu care vă îmbie El. Această doctorie a făcut din preacurvari pilde ale întregii înțelepciuni, și din dezmățați - Sfinți și Drepți. Ea a prefăcut vase ale diavolului în vase ale Sfîntului Duh, și mulți păcătoși care s-au pocăit au lăsat departe înapoia lor în stadia sporirii duhovnicești nevoitori care nu știau ce înseamnă păcatul de moarte. Vrednicia fiecărui creștin este Răscumpărătorul, și este mai presus de oameni prin vrednicia sa cel ce și L-a însușit cu adevărat pe Răscumpărătorul. [...]

Bibliografie: Sfîntul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice* volumul II, Editura Sophia, București, 2000

DESPRE DIVORȚ DUPĂ CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI

CANONUL 48 APOSTOLIC

Dacă vreun mirean, lepădînd-o pe muierea sa, va lua pe alta sau pe cea lepădată de altul, să fie afurisit! (Soborul al Vl-lea a toată lumea, canonul 87; Anchira, Canonul 20; Cartagina, canonul 113 [107]; Sfîntul Vasile cel Mare, Canoanele 9, 21, 35, 77).

TÎLCUIRE

Fiindcă şi Domnul a spus în Evanghelie că *oricine îşi va lăsa muierea, fără numai din pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Şi oricine o va lua pe cea lăsată prea-curveşte* (Matei 5, 32; 19, 9), pentru aceasta şi dumnezeieştii Apostoli, urmînd rînduirii Domnului, zic întru acest Canon al lor: Orice mirean ce se va despărți de muierea sa, fără numai din pricină de curvie (adică de prea-curvie, căci aici Evanghelistul, în loc de „prea-curvie", a înțeles „curvie", şi vezi despre aceasta Canonul al IV-lea al Sfîntului Grigorie de Nisa), şi va lua pe alta slobodă de nuntă, să se afurisească! La fel să se afurisească şi dacă - după ce se va despărți de muierea sa fără pricină de curvie - va lua altă muiere despărțită şi aceea de bărbatul său fără pricină de curvie, adică de prea-curvie. Acestea însă ce le-am zis pentru bărbat trebuie a se înțelege şi pentru muierea ce-şi va lăsa bărbatul fără pricină de curvie şi va lua pe altul.

Iar orice bărbat sau muiere care s-au despărțit fără pricină binecuvîntată şi s-au căsătorit a doua oară, ca nişte prea-curvari se cuvine a se canonişi şapte ani cu neîmpărtăşirea, după Canonul 87 al Soborului al VI-lea. Canonul 20 al celui din Anchira şi Canoanele 77 şi 37 al marelui Vasile. Citeşte şi Canonul 102 al Soborului din Cartagina, care hotărăşte că, dacă bărbatul şi muierea se vor despărți fără pricină de curvie, ori trebuie să rămînă văduvind, ori să se împace şi să se unească, precum zice şi Apostolul Pavel. În cea dintîi către Corinteni. capitolul 7, stih 11.

Bibliografie: *Pidalion,* Tipografia Sfîntei Mănăstiri Neamțu, 1844

ALT CUVÎNT AL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE CĂSĂTORIE

(La vorba Apostolului: Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăieşte bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Însă mai fericită ar fi dacă ar rămîne cum este (1 Corinteni 7, 39-40).)

În altă zi, Fericitul Pavel ne aşeză legea despre căsătorie şi drepturile ei, scriind şi zicînd aşa către corinteni: Iar pentru care mi-ați scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Iar din pricina prea-curviei, fiecare să-şi aibă femeia sa, şi fiecare să-şi aibă bărbatul său (1 Corinteni 7, 1-2). De aceea am spus şi eu tot ce era de trebuință pentru înțelegerea acestor cuvinte. Dar este nevoie să vorbesc cu voi iarăşi despre acelaşi lucru, fiindcă şi astăzi, acelaşi Sfînt Apostol Pavel pomeneşte de dînsul. Şi l-ați auzit pe el strigînd şi zicînd: Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăieşte bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Dar mai fericită este de va rămîne aşa, după părerea mea. Şi socotesc că şi eu am Duhul lui Dumnezeu (1 Corinteni 7, 39-40).

Deci să urmăm lui şi astăzi, şi să vorbim împreună despre această învățătură; căci, urmînd lui Pavel, prin el vom urma în totul şi lui Hristos, fiindcă şi el nu sie-şi, ci Aceluia urmînd, a scris toate. Şi nu este lucru neînsemnat ca o căsătorie să fie bine înființată, altminteri este izvor de nenumărate rele pentru cei ce nu se folosesc de ea cum trebuie. După cum femeia este un ajutor, tot aşa, adesea, se face şi vrăjmaş. Şi, după cum căsătoria este un liman, tot aşa poate aduce şi naufragiul, nu prin firea sa, ci prin sufletul acelora care se folosesc rău de ea. Acela care păzeşte legile hotărîte ale ei găseşte casa şi femeia lui ca o mîngîere şi liberare de toate necazurile care i se întîmplă, fie în piață, fie oriunde; iar acela care ia lucrul cu nesocotință şi fără judecată, chiar dacă se bucură de multă linişte în afară, intrînd în casă, vede numai stînci şi pietre. Trebuie deci, pentru că este vorba de treburi aşa de însemnate, să dăm mare luare-aminte acestor cuvinte: cel care îşi ia femeie trebuie să facă acest lucru după legiuirea lui Pavel sau, la drept vorbind, după legiuirea lui Hristos.

Ştiu negreşit că multora cuvîntul li se va părea nou şi neaşteptat şi de aceea nu voi tăcea, ci mai întîi vă voi citi legea şi apoi voi încerca să înlătur contrazicerea ce pare că este aici. Care este legea pe care ne-a dat-o Pavel? „Femeia este legată de lege”, deci, cît îi trăieşte bărbatul, nu trebuie să se despartă şi să-şi ia alt soț, încheind o a doua căsătorie. Şi bagă de seamă că foloseşte numai cuvinte desluşite, cu toată îngrijirea. Nu zice: Să trăiască la un loc cu bărbatul cît timp trăieşte acesta ci: „Femeia este legată de lege cît timp trăieşte bărbatul ei”; încît - chiar dacă i se dă carte de despărțire, chiar dacă părăseşte casa, chiar dacă se duce la altul - este legată prin lege şi una ca aceasta este prea-curvă.

Aşadar - dacă bărbatul ar voi să-şi depărteze nevasta, sau femeia să-şi lase bărbatul - să-şi amintească această vorbă şi să se gîndească că Pavel este de fața şi o urmăreşte, zicîndu-i cu tărie: „Femeia este legată de lege”. Căci, aşa cum robii fugiți tîrăsc după ei lanțul, chiar cînd au părăsit casa stăpînului, tot aşa şi femeile, cînd părăsesc pe bărbați, sînt încătuşate de lege, care le urmăreşte şi le învinuieşte de prea-curvie, învinovățind şi pe cel ce a luat-o, cu vorbele: „Ce ați făcut este prea-curvie, căci femeia este legată prin lege cîtă vreme trăieşte bărbatul ei”. Şi: Cel ce va lua pe cea lăsată săvîrşeşte prea-curvie (Matei 5, 32).

Cînd însă are voie să se căsătorească a doua oară? Cînd i-a murit bărbatul, atunci este liberă din lanț. Arătînd aceasta, nu a adăugat: „Dacă a murit bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea”, ci „dacă a adormit”, avînd în gînd nu numai a o mîngîia pe cea văduvă, ci şi a o face să nu mai ia un al doilea soț. „Nu a murit soțul tău, ci doarme!” Cine nu aşteaptă pe un om adormit? De aceea zice: „Dacă a adormit, slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.” Nu zice să se mărite, ca să nu pară că o sileşte. Nici nu o împiedică, dacă vrea, să se căsătorească a doua oară; nici nu o sileşte, dacă nu vrea, ci îi citeşte Legea, zicînd: „Slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.” Şi, zicînd că este slobodă după moartea bărbatului, a arătat că, atîta vreme cît trăia acela, era roabă şi supusă legii şi, chiar dacă ar fi primit mii de cărți de despărțire, s-ar fi făcut vinovată de prea-curvie. Robilor le este îngăduit să-şi părăsească stăpînii în viață, dar femeii nu-i este îngăduit să-şi lase bărbatul cîtă vreme trăieşte el, fiindcă această poftă este prea-curvie. Să nu-mi citeşti legile făcute de legiuitorii lumii acesteia, care învață să dai carte de

despărțire şi să te desfaci de femeie, căci nu după acestea are să te judece Dumnezeu în acea zi, ci după acelea pe care El Însuşi le-a pus. Nici chiar legile din afară (lumeşti) n-au hotărît aceasta cu desăvîrşire şi ele însele pedepsesc fapta, încît şi de aici se vede că înfierează acest păcat. Ele pedepsesc cu pierderea de avere pe cel ce a fost pricina despărțirii. Şi, negreşit, cînd legiuiesc aşa, nu îndeamnă să faci lucrul acesta.

Dar Moisi? Şi el a hotărît aceasta pentru aceeaşi pricină, (dar) tu ascultă pe Hristos cum zice: De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor şi fariseilor, nu veți intra întru Împărăția Cerurilor (Matei 5, 20); şi, mai departe: Tot cel ce-şi va lăsa femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrşească prea-curvie; şi cine va lua pe cea lăsată săvîrşeşte prea-curvie (Matei 5, 32). De aceea a venit Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu, de aceea a luat chip de rob, de aceea şi-a vărsat scumpul sînge, a stricat moartea, a şters păcatul, a dat harul prea îmbelşugat al Duhului: ca să te aducă pe tine spre o înțelepciune mai mare!

Pe de altă parte, nici Moisi n-a statornicit despărțirea cu desăvîrşire, dar a fost silit să ia în seamă slăbiciunea celor pentru care legiuia, pentru că erau aplecați spre omoruri, şi umpleau casele cu sîngele rudelor lor şi nu cruțau nici pe ai lor, nici pe străini. Şi, ca să nu-şi sugrume femeile în ascuns, cînd nu le mai iubeau, de aceea a orînduit să le lase, ca să înlăture o nelegiuire mai mare: uşurința omororilor. Cum că erau vărsători de sînge, ascultă chiar pe Prooroci, care spun: Cei ce zidiți Sionul cu sînge, şi Ierusalimul cu strîmbătăți (Miheia 3, 10) Şi iarăşi: Sîngiuri cu sîngiuri se amestecă (Osea 4, 2) Şi iarăşi: Mîinile voastre sînt pline de sînge (Isaia 1, 15). Şi că erau sîngeroşi nu numai față de străini, dar şi de ai lor, şi aceasta o arată Proorocul, zicînd: Şi au jertfit pe fiii lor şi pe fetele lor diavolilor (Psalmi 105, 37). Cei care nu cruțau pe copiii lor nu ar fi cruțat nici pe femeile lor. Ca să nu facă aceasta a legiuit Moisi aşa.

De aceea, şi Hristos - cînd l-au întrebat iudeii, zicînd: Pentru ce dar Moisi a poruncit să i se dea carte de despărțire, şi să o lase pe ea? (Matei 19, 7) - arătînd că acela a făcut lege care nu este potrivnică cu a Sa, a zis: Pentru învîrtoşarea inimii voastre v-a dat voie Moisi să lăsați pe femeile voastre, dar dintru început nu a fost aşa (Matei 19, 8), Cel care i-a făcut la început, bărbat şi femeie i-a făcut (Matei 19, 4). Vrea să spună că, dacă lucrul acesta ar fi fost bun, Dumnezeu n-ar fi făcut numai un bărbat şi o femeie; ci, făcînd pe Adam singur, i-ar fi făcut două femei, ca, dacă ar fi voit să lase pe una, să o ia în schimb pe cealaltă. Dar chiar prin chipul în care a fost făcută lumea a adus legea pe care eu o scriu acum. Şi care este aceea? Femeia pe care a luat-o fiecare de la început, pe aceea să o țină toată viața. Această lege e mai veche decît aceea despre despărțire şi anume cu cît este de la Adam pînă la Moisi.

Este însă de preț să ascultați şi acea lege pe care a pus-o Moisi în această privință: De îşi va lua cineva femeie şi va locui cu ea, dar ea nu va afla har înaintea lui, pentru că a aflat întru ea lucru urît, îi va scrie ei carte de despărțire, i-o va da la mînă şi o va slobozi pe ea din casa lui (Deuteronomul 24, 1). Vezi, nu zice: „să-i scrie" şi: „să-i dea", dar ce zice? „Şi va scrie carte de despărțire şi i-o va da la mînă." Multă deosebire e între aceasta şi aceea: căci, cînd se zice: „să-i scrie" şi: „să-i dea", este vorba de hotărîre şi poruncă; iar cînd se zice: „Şi va scrie carte de despărțire şi i-o va da în mînă", este vestirea unui fapt, iar nu aducerea unei legi hotărîte. Dacă cuiva - zice el - îi greşeşte femeia sa, şi o trimite pe ea din casa sa, iar ea, gonită fiind, se face nevasta altui bărbat; şi dacă chiar bărbatul din urmă o va urî, şi îi va scrie carte de despărțire şi i-o va da la mînă, şi o va slobozi din casa lui; sau va muri acest din urmă bărbat al ei care a luat-o pe ea ca femeie, bărbatul ei cel dintîi care a alungat-o nu va putea să o întoarcă pe ea şi să o ia ca soția a lui (Deuteronomul 24, 2-4). Apoi - arătînd că nu laudă fapta, nici nu o socoteşte drept căsătorie, dar că s-a coborît pentru slăbiciunea lor - după ce zice: Nu va putea bărbatul cel dintîi, care a alungat-o, să o întoarcă şi să o ia de soție, a adăugat. ...după ce a fost pîngărită (Deuteronomul 24, 4), lămurind prin acest chip de vorbire că a doua căsătorie, făcută cînd trăia primul bărbat, este mai curînd o pată necurată decît o căsătorie. Iată de ce nu a zis: „după ce s-a măritat iarăşi." Vezi că vorbeşte la fel cu Hristos? Apoi a spus şi pricina: ...pentru că aceasta este urîciune înaintea lui Dumnezeu (Deuteronomul 24, 4).

Deci, cu Moisi, aşa stă lucrul. Însă Proorocul Maleahi arată aceasta mult mai lămurit chiar decît Moisi - ori, mai bine, nu Maleahi, ci Dumnezeu prin Maleahi - zicînd aşa: (Dumnezeu) nu mai caută la prinoase şi nu mai binevoieşte să le primească din mîinile voastre (Maleahi 2, 13). Apoi, (după întrebarea „de ce?"), zice: Din pricină că Domnul a fost martor între tine şi femeia tinereților tale, față de care tu ai fost viclean (Maleahi 2, 14). Apoi, ca să arate mărimea răului şi cît nu merită iertare cel ce a făcut aceasta, sporeşte la urmă învinovățirea, zicînd aşa: (Aceasta era) tovarăşa ta şi femeia legămîntului tău (Maleahi 2, 14). Oare nu i-a făcut El ca să fie o singură făptură cu trup şi suflet? (Maleahi 2, 15). Priveşte cîte drepturi îi pune: mai întîi, vîrsta: „femeia tinereții tale"; apoi,

apropierea: „tovarăşa ta”; apoi, chipul zidirii: „o singură făptură cu trup şi suflet”. La toate astea, adaugă aceea ce e mai mare decît toate, anume vrednicia Ziditorului, căci aceasta însemnează zicerea „oare nu i-a făcut El?.” Vrea să spună că nu poţi spune că pe tine te-a făcut Dumnezeu, iar pe ea nu Dumnezeu, ci vreun altul mai prejos decît El. Unul şi Acelaşi v-a făcut pe amîndoi aşa cum sînteţi; aşa că, dacă nu pentru altceva, cel puţin pentru aceasta fiind ruşinat, păstrează dragostea către ea. Căci - dacă adesea aceasta a fost pricină de iubire între robii certaţi, faptul că amîndoi slujesc unuia şi aceluiaşi stăpîn - cu atît mai mult trebuie să se facă între noi, cînd amîndoi avem acelaşi Ziditor şi acelaşi Stăpîn. Ai văzut cum şi în Vechiul Testament se găsesc oarecum începuturile învăţăturii celei noi? Căci - după ce multă vreme au trăit sub lege, fiind nevoie să înainteze către învăţături mai desăvîrşite, pe cînd legea lor se apropia de sfirşit - atunci Proorocul, în vremuri potrivite, îi povăţuieşte spre această învăţătură. Să ne supunem deci acestei legi bune, şi să ne scăpăm pe noi de toată ruşinea şi nici să ne alungăm femeile, nici să primim altele, depărtate de alţii. Cu ce faţă ai să priveşti tu pe bărbatul acelei femei? Cu ce ochi ai să priveşti pe prietenii şi slugile acelui om? Căci, dacă acela care a luat pe soţia unuia care a murit suferă şi este mîhnit numai pentru că a văzut chipul celui răposat, ce fel de viaţă va duce cineva văzînd în viaţă pe bărbatul aceleia cu care trăieşte? Cum va intra în casă? Cu ce simţire, cu ce ochi va privi pe femeia aceluia, care acum este a sa?

Mai curînd nu o vom socoti nici ca soţia unuia, nici ca a altuia: o femeie destrăbălată nu este femeia nimănui. Ea a călcat în picioare învoiala cu acela şi a venit la tine nu după o lege poruncitoare. Ce mare nebunie ai face dacă ai aduce în casă un lucru plin de atîtea rele! Este oare lipsă de femei? De ce să alergăm la cele oprite, cînd sînt multe pe care am putea să le luăm după legi cuviincioase şi cu cugetul curat? De ce să ne stricăm casele, de ce să aducem lupte obşteşti, făcîndu-ne peste tot vrăjmaşi gata să ne învinuiască cu nenumărate învinuiri? De ce să ne necinstim viaţa şi, ceea ce este mai grozav decît toate, de ce să ne gătim în ziua judecăţii pedeapsă neînlăturată? Ce vom răspunde Celui ce are să ne judece atunci cînd, punînd legea la mijloc şi citind, va zice: „Ţi-am poruncit să nu iei o femeie lăsată de altul, spunîndu-ţi că fapta este prea-curvie (Matei 5, 32). Cum ai îndrăznit să faci o căsătorie oprită de lege?” Ce vom zice şi ce vom răspunde? Căci acolo nu eşti slobod să învîrteşti cum vrei legile, cum se întîmplă cu cele hotărîte de veacul acesta, ci eşti silit ca, tăcînd şi în lanţuri, să te vîri în focul gheenei, cu femeile cele stricate şi cu acei care n-au cinstit drepturile căsătoriei altora. Căci şi acela care şi-a depărtat femeia fără pricină de prea-curvie, şi acela care s-a căsătorit cu una depărtată, trăind bărbatul ei, vor lua pedeapsa cu cea alungată. De aceea vă înştiinţez, vă rog şi vă sfătuiesc: Bărbaţi, nu goniţi pe femeile voastre! Femei, nu lăsaţi pe bărbaţii voştri, ci ascultaţi pe Sfîntul Apostol Pavel cum zice: Femeia, cît timp trăieşte bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va muri bărbatul, este de sine stăpînă ca să se mărite cu cine voieşte, numai în Domnul (să se mărite). (1 Corinteni 7, 39).

Ce îndurare vor avea aceia care - după ce Pavel îngăduie şi a doua căsătorie după moartea bărbatului, şi lasă atîta libertate - îndrăznesc să facă de acestea înainte de sfîrşitul primului bărbat? Ce apărare mai rămîne celor care-şi iau alţi bărbaţi, trăindu-le bărbaţii, sau acelora care, avînd femeia lor acasă, se duc la femeile destrăbălate? După cum o femeie cu bărbat, dacă se dă unuia care n-are femeie - fie acesta rob, fie liber - este vinovată de prea-curvie, tot aşa şi bărbatul cu femeie, dacă greşeşte fie cu o femeie publică, fie cu o altă femeie care n-are bărbat, este vinovat de prea-curvie. Să fugim deci şi de acest chip de prea-curvie! Căci ce vom putea spune? Cum vom îndrăzni să tăgăduim acestea? Ce apărare vom aduce? Pofta trupului? Dar femeia de care am avut parte este de faţă şi ne lipseşte de această apărare. De aceea sînt aşezate căsătoriile, ca să nu cădem în prea-curvie. Şi încă nu numai femeia, dar şi alţii mulţi, care au aceeaşi fire ca şi a noastră, ne lipsesc de această apărare. Căci, cînd tovarăşul tău de robie - avînd acelaşi trup, fiind stăpînit de aceeaşi poftă, aţîţat de aceeaşi nevoie - nu vede altă femeie, ci rămîne mulţumit numai cu a sa, ce fel de apărare vei avea tu, punînd înainte pofta? Şi de ce să vorbesc de cei ce au femei? Gîndeşte-te la cei ce trăiesc toată viaţa în feciorie, care nu s-au căsătorit niciodată şi s-au arătat cu totul curaţi. Cînd alţii sînt curaţi fără să se căsătorească, ce fel de iertare mai ceri tu, care te întinezi şi după ce te-ai căsătorit? Să audă aceste vorbe şi bărbaţii, şi femeile, şi văduvele, şi căsătoritele, căci către toate vorbeşte Pavel, şi legea aceea zice: Femeia, cît timp este în viaţă bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va fi murit bărbatul, este de sine stăpînă ca să se mărite cu cine voieşte, numai în Domnul (1 Corinteni 7, 39). Soţiile, fecioarele, văduvele, cele căsătorite a doua oară - într-un cuvînt, toate femeile - pot trage folos din această vorbă. Soţia nu va vrea să fie a altuia, auzind că este legată de bărbatul ei cît trăieşte acesta. Aceea care, după ce şi-a pierdut bărbatul, ar voi să lege a doua căsătorie să nu facă aceasta uşuratic şi fără multă gîndire, ci după legile aşezate de Pavel, care zice: „Liberă este să se căsătorească, dar numai în Domnul”, adică cu înfrînare şi curăţie. Iar dacă voieşte să ţină legătura încheiată cu cel mort, va asculta ce cununi i se păstrează şi va cîştiga o mare bucurie, căci: mai fericită este dacă rămîne astfel (1 Corinteni 7, 40).

Vezi cît de folositor este acest cuvînt, care se coboară pentru slăbiciunea unei femei şi nu lipseşte pe altele de laudele meritate? Ceea ce a făcut pentru căsătorie şi pentru feciorie, aceasta a făcut şi pentru prima şi a doua căsătorie. Căci, după cum n-a oprit căsătoria, ca să nu îngreuneze pe cei prea slabi, nici n-a silit, ca să nu lipsească de cununile hotărîte, pe aceia care voiesc să-şi păstreze fecioria. A arătat că bună este căsătoria, dar a învederat că mai bună este fecioria. Tot aşa şi aici: iarăşi ne pune trepte, arătînd că văduvia este mare lucru şi foarte înalt, iar a doua căsătorie mai prejos; pregăteşte deci pe cei puternici şi pe cei care vor să intre în luptă, iar pe cei slabi nu-i lasă să cadă.

Iar cînd a zis: Mai fericită este dacă va rămîne aşa (1 Corinteni 7, 40), ca să nu crezi că legea este omenească pentru că spune: ...după sfatul meu, a adăugat: Şi socotesc că şi eu am Duhul lui Dumnezeu. Aşa încît nu vei putea zice că este gînd omenesc, ci descoperire a harului Sfîntului Duh şi lege dumnezeiască. Să nu socotim deci că vorbeşte Pavel: Duhul Sfînt ne-a aşezat nouă această lege. Iar cînd zice „cred", nu însemnează că n-ar şti ce să zică, ci vorbeşte ca unul neîndrăzneț şi ca unul ce se umileşte singur. A spus că este „mai fericită", dar cum va fi mai fericită n-a hotărît, căci dăduse destule lămuriri cînd a arătat că Duhul Sfînt i-a încredințat descoperirea. Şi, dacă vrei să găseşti lămuriri, vei găsi aici mare bogăție de dovezi tari şi vei vedea că văduva este mai fericită nu numai în viața viitoare, dar chiar în viața de acum. Şi mai cu seamă acest lucru îl ştia Pavel, care a spus acelea şi despre fecioare. Rugîndu-le şi sfătuindu-le să iubească fecioria, zicea aşa: Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru om să fie aşa (1 Corinteni 7, 26). Şi iarăşi: Fecioara, de se va mărita, n-a greşit. El înțelege prin „fecioară" nu pe una care s-a lipsit de căsătorie, ci pe una care nici nu s-a măritat, dar nici nu s-a făgăduit a-şi păstra fecioria. Numai că unele ca acestea vor avea aprindere în trup. Eu însă vă cruț pe voi (1 Corinteni 7, 28). Prin această singură şi simplă vorbă, el a lăsat ascultătorului să cîntărească în sufletul său greutățile naşterii, grija de copii, neliniştea, bolile, moartea fără vreme, vrăjmăşiile, supunerea la nenumărate păreri, răspunderea pentru greşelile altora, necazurile fără număr căzute pe un singur suflet. De toate aceste rele scapă cea care îmbrățişează înfrînarea şi, alături de aceasta, va mai avea şi o mare răsplată gătită în viața viitoare.

Deci, ştiind toate acestea, să ne silim a fi mulțumiți cu prima căsătorie şi, dacă avem de gînd să facem o a doua, să o facem în chip cinstit, după legile Domnului. De aceea a zis: „Slobodă este să se mărite cu cine vrea", iar apoi a adăugat: „...numai în Domnul", dînd învoire şi întărind învoirea, dar punînd peste tot hotare şi legi; tot aşa, pentru ca femeia să nu aducă în casă bărbați pîngăriți şi stricați, sau actori sau de cei aplecați spre destrăbălare, ci de cei cinstiți, modeşti, credincioşi, ca toate să se facă spre lauda Domnului. Şi - fiindcă multe femei, murindu-le bărbații dintîi şi făcînd mai întîi prea-curvie, luau pe alții şi se gîndeau la alte lucruri înjositoare - de aceea a adăugat vorba: „numai în Domnul", aceasta pentru ca a doua căsătorie să nu aibă nimic (păcătos), fiindcă numai aşa vor putea să scape de pedepse. Cel mai bun lucru din toate ar fi să aştepte pe cel mort şi să păzească legea începută cu el, să iubească înfrînarea, să stea cu copiii rămaşi şi să aibă parte de mai mare bunăvoință din partea lui Dumnezeu. Iar dacă ar voi să se unească cu alt bărbat, să o facă cu modestie, cu cinstire şi după legile cuviincioase; căci şi aceasta este liber, numai aprinderea şi prea-curvia sînt oprite. Să fugim deci de ele şi dacă avem femeie, şi dacă nu sîntem însurați; să nu ne necinstim viața noastră, nici să trăim o viață disprețuită; să nu ne întinăm trupul, nici să vîrîm mustrare în cugetul nostru. Căci cum vei putea să te duci la biserică, după ce ai fost la femei destrăbălate? Cum să-ți ridici la cer mîinile cu care ai îmbrățişat pe o desfrînată? Cum să-ți mişti limba şi să te rogi cu gura cu care ai sărutat o femeie prea-curvă? Cu ce ochi te vei uita la prietenii tăi care mai au ruşine? Dar ce spun eu de prieteni? Chiar dacă n-ar şti nimeni, tu singur ar trebui să roşeşti, şi să te ruşinezi şi să-ți fie silă de singurul tău trup. Dacă asta n-ar fi adevărat, atunci de ce alergi la băi după acest păcat? Nu pentru că te socoteşti mai necurat decît orice murdărie? Ce altă învederare mai mare cauți pentru necurăția ta? Sau ce hotărîre ceri să-ți dea Dumnezeu, cînd tu însuți care ai greşit ai astfel de păreri despre faptele tale?

Că se cred singuri necurați, îi laud mult şi îi încuviințez, dar că nu se duc la adevăratul chip de curățire îi mustru, şi pentru aceea îi învinovățesc Dacă necurăția ar fi numai a trupului, într-adevăr, l-ai curăța pe el cu spălări în baie; însă, cînd ți-ai întinat sufletul şi l-ai făcut necurat, caută o curățire care să poată scoate pata lui. Dar ce fel de baie este pentru astfel de păcate? Calde izvoare de lacrimi, gemete ieşite din fundul inimii, mustrare necurmată, rugăciuni stăruitoare, milostenii bogate, căință pentru păcatul făptuit, pază să nu cazi iarăşi; aşa se spală firea păcatului, aşa se curățeşte pata sufletului şi, dacă n-am făcut aceasta, chiar dacă am trece prin toate izvoarele rîurilor, nici cea mai mică parte din păcatul nostru nu vom putea să spălăm. Însă este mai bine ca nici să nu încercăm acest păcat înjositor. Dar, dacă cumva am alunecat, să luăm aceste leacuri, făgăduind mai întîi că nu vom mai cădea în astfel de păcat. Căci dacă, după ce am greşit, învinuim cele făptuite, dar iarăşi cădem în ele, de nici un folos nu ne va fi curățirea. Fiindcă acela care se spală şi apoi iarăşi se întinează în aceeaşi mocirlă, şi acela ce

dărîmă ceea ce a clădit şi cel ce clădeşte ca să dărîme n-au nici un cîştig, ci lucrează în vînt şi se chinuiesc. Şi noi deci, ca să nu cheltuim în vînt şi zadarnic, să ne curăţim de păcatele făcute înainte şi să petrecem toată viaţa ce ne-a mai rămas în curăţie, şi cinste şi în celelalte fapte bune; pentru ca, şi pe Dumnezeu avîndu-L milostiv, să dobîndim Împărăţia Cerurilor, prin darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia mărire în vecii vecilor. Amin!

Bibliografie: Nicolae N. Marinescu, Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie, cu traducerea lor, Teză pentru licenţă, Litotipografia L. Moţăţeanu, Bucureşti, 1908

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR - DESPRE IERTAREA ŞI IUBIREA VRĂJMAŞILOR

[...] Cînd auzim acestea să ne acoperim feţele de ruşine că stăm atît de departe de Acela Care ne-a poruncit să-L imităm. Să căutăm să vedem cît de departe stăm de El, ca să ne osîndim pe noi înşine, pentru că ducem război acelora pentru care Hristos Şi-a dat sufletul Său, pentru că nu voim să ne împăcăm cu aceia pentru care, pentru ca să-i împace cu Dumnezeu, Hristos nu S-a dat înapoi nici de la junghiere. Numai dacă şi acum nu veţi spune că e nevoie pentru aceasta de cheltuială şi de pierdere de bani, aşa cum spuneţi cînd trebuie să daţi milostenie.

Gîndeşte-te de cît de multe păcate eşti vinovat! De te gîndeşti la ele, atunci nu numai că nu vei amîna să ierţi pe cei ce ţi-au făcut rău, ci chiar vei alerga la cei ce te-au supărat, ca să ai prilej de a ţi se ierta păcatele. Păgînii nu aşteptau răsplată şi cu toate acestea de multe ori trăiau această filozofie, adică iertau pe cei ce le făceau rău; iar tu, care ai nădejdi atît de mari, tu amîni de pe o zi pe alta, pregeţi să ierţi pe cei ce ţi-au făcut rău? Pentru ce nu vrei să faci înainte de timp, de dragul legii lui Dumnezeu, ceea ce va face timpul de la sine? Vrei să ţi se stingă duşmănia fără de răsplată în loc să ai răsplată? Nu vei avea nici o răsplată dacă timpul îţi potoleşte duşmănia, ci, dimpotrivă, mare pedeapsă, pentru că legea lui Dumnezeu nu te-a înduplecat să faci ceea ce timpul a făcut. Iar dacă spui că te apucă furiile cînd îţi aduci aminte de ce ţi-a făcut duşmanul tău, adu-ţi aminte şi de binele ce ţi l-a făcut cîndva, ca şi de relele pe care tu le-ai făcut altora. Te-a vorbit de rău şi te-a batjocorit? Gîndeşte-te că şi tu ai vorbit de rău pe alţii. Cum vrei să fii iertat cînd tu nu ierţi pe alţii? Îmi spui că n-ai vorbit pe nimeni de rău? Dar ai auzit pe cei ce vorbeau de rău pe alţii şi ai încuviinţat. Nici fapta asta nu-i fără de păcat. [...]

După cum în haina împărătească cele mai de preţ dintre flori şi culori sînt cele care slujesc la facerea hlamidei, tot aşa şi aici cele mai de preţ fapte bune sînt cele care întăresc şi ţin dragostea. Nimic nu păstrează dragostea ca uitarea greşelilor celor ce ne-au greşit.

- Cum? Dumnezeu nu zice nimic de cel care ne greşeşte nouă şi ne face rău?

- Cum să nu spună? Nu duce, oare, Dumnezeu pe cel ce face rău la cel căruia i-a făcut rău? Nu-l trimite la el chiar din faţa altarului şi-l cheamă la sfînta masă abia după ce s-a împăcat cu el (Matei 5, 23-24)? Dar pentru că Dumnezeu i-a dat o astfel de poruncă, nu înseamnă ca tu să aştepţi să vină el la tine, pentru că atunci ai pierdut totul. De aceea, mai cu seamă Dumnezeu îţi hotărăşte răsplată nespusă, ca să o iei tu înaintea aceluia; că dacă te împaci la rugămintea lui, împăcarea nu s-a făcut de dragul poruncii lui Dumnezeu, ci datorită stăruinţei celuilalt. De aceea şi pleci fără de cunună; cununa o ia el.

Ce spui? Ai duşmani şi nu îţi este ruşine? Nu ne este de ajuns că ne este duşman diavolul? Pentru ce ne mai facem duşmani şi pe cei de aceeaşi fire cu noi, pe oameni? O, dacă nici diavolul n-ar voi să ne ducă război, atunci nici el n-ar mai fi diavol! Nu ştii, oare, cît de mare e plăcerea după împăcare? N-are importanţă că nu-ţi dai seama de ea cînd eşti cuprins de duşmănie. Atunci vei putea cunoaşte bine că e mai plăcut să iubeşti pe cel ce ţi-a făcut rău decît să-l urăşti, cînd ai pus capăt duşmăniei. [...]

Spui că duşmanul tău ţi-a făcut rău. Dar nu ţi-a făcut atîta rău cît rău îţi faci ţie însuţi ţinînd minte răul! De altfel nici nu-i cu putinţă ca un om bun să sufere ceva rău. Să ne închipuim un om care are femeie şi copii, dar să filozofeze (adică să trăiască potrivit filozofiei creştine); să ne închipuim că are şi o mulţime de pricini pentru a fi atacat, că are multe averi, putere mare, prieteni mulţi şi cinste, dar să filozofeze; condiţia aceasta trebuie neapărat adăugată. Să ne închipuim acum că vin peste el mulţime de lovituri; să-i facă un om rău pagube. Dar ce înseamnă aceste pagube pentru un om care socoteşte o nimica banii şi averile? Să-i omoare copiii! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care filozofează despre înviere? Să-i ucidă soţia! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care a fost învăţat să nu jelească pe cei adormiţi? Să fie dat jos din slujbele sale de cinste! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care socoteşte cele de pe lumea aceasta ca floarea ierbii? Să fie, de vrei, chinuit trupeşte şi aruncat în închisoare!

Dar ce înseamnă toate acestea pentru un om care a învățat că ***chiar dacă omul nostru din afară se strică, cel dinăuntru însă se înnoieşte din zi în zi*** (2 Corinteni 4, 16); şi: ***Necazul lucrează încercare*** (Romani 5, 3).

Făgăduisem să vă arăt că un astfel de om nu este vătămat cu nimic; dar cuvîntul meu, mergînd tot înainte, a arătat că chiar îi sînt de folos, se înnoieşte şi ajunge încercat.

Aşadar să nu căutăm să punem la inimă relele ce ni le fac alții, că de le punem la inimă ne facem nouă înşine rău şi ne slăbănogim sufletul. Nu ne este atît de mare durerea pricinuită de răutatea semenului nostru cît durerea pricinuită de chinul nostru sufletesc. De aceea plîngem şi sîntem abătuți cînd ne ocărăşte cineva; de aceea cînd ne răpeşte cineva ceva pățim ce pățesc copiii cei mici, pe care îi zădărăsc cei mai în vîrstă şi mai şugubeți supărîndu-i pentru nişte lucruri de nimic, nu pentru cine ştie ce mare lucru; aceia, dacă îi văd pe cei mici că se supără, continuă să-i necăjească; dar, dacă îi văd că rîd, îi lasă în pace. Noi însă sîntem şi mai nepricepuți decît copiii; plîngem tocmai pentru acele lucruri pentru care ar trebui să rîdem. De aceea, vă rog să lăsăm această judecată copilărească şi să îmbrățişăm cerurile. Hristos vrea să fim bărbați, bărbați desăvîrşiți. Aşa a poruncit şi Pavel, zicînd: ***fraților, nu fiți copii cu mintea, ci cu răutatea fiți prunci*** (1 Corinteni 14, 20). [...]

Două lucruri caută Hristos să ne învețe prin această pildă (Matei 18, 23 ş.u.): unul, ca noi să ne recunoaştem greşelile noastre; al doilea, să iertăm celor ce ne greşesc. Ne cere să ne recunoaştem greşelile noastre în vederea iertării greşiților noştri, ca să ne fie mai uşoară iertarea; pentru că cel care recunoaşte că greşeşte este mai iertător cu aproapele său. Să nu iertăm însă numai cu gura, ci din inimă, ca nu cumva, răzbunîndu-ne pe cei ce ne-au greşit, să împlîntăm sabia în noi înşine. Te-a supărat, oare, atît de mult cel ce ți-a greşit cîtă supărare îți pricinuieşti ție însuți cînd ții mereu viu în minte răul ce ți l-a făcut acela şi mai atragi asupra ta şi pedeapsa lui Dumnezeu? Dar dacă eşti treaz şi filozofezi, răul se va întoarce pe capul aceluia şi el va suferi. Dacă te superi şi te necăjeşti, atunci tu te vatămi singur, nu celălalt. Nu spune dar: „M-a ocărît, m-a calomniat, mi-a făcut numai rău!" Cu cît vei spune că ți-a făcut mai mult rău, cu atît arăți mai mult că el este binefăcătorul tău. Îți dă prilejul să-ți speli păcatele. Deci cu cît îți face mai mult rău, cu atît acela ajunge mai mare pricină de iertare a păcatelor tale. Dacă vrem, nimeni nu ne poate face vreun rău, ci chiar duşmanii ne pot fi de foarte mare folos. Dar pentru ce vorbesc eu de oameni? Este, oare, cineva mai rău decît diavolul? Ei bine şi diavolul poate să ne fie mare pricină de laude şi de cununi. O arată Iov. Deci pentru ce te mai temi de omul care te duşmăneşte, cînd chiar diavolul îți este pricină de încununare? Vrei să-ți spun cîte cîştigi de înduri cu față senină relele ce ți le fac duşmanii? Cel dintîi şi cel mai mare cîştig este scăparea de păcate. Al doilea cîştig, tăria sufletească şi răbdarea. Al treilea cîştig, blîndețea şi iubirea de oameni. Da, omul care ştie să nu se mînie pe cei care-l supără va fi cu mult mai blînd cu prietenii. Al patrulea cîştig, că nu se mînie niciodată; iar aceasta nu are egal. Că omul care nu se mînie scapă şi de tristețea pricinuită de mînie şi nici nu-şi cheltuieşte viața în supărări şi dureri zadarnice; omul care nu ştie ce-i ura nu ştie nici ce-i supărarea, ci se bucură de mulțumire sufletească şi nenumărate bunătăți.

Deci, dacă urîm pe alții ne pedepsim pe noi înşine, după cum dacă iubim pe alții ne facem nouă înşine bine. În afară de aceasta eşti respectat de toți, chiar de duşmani, fie ei chiar demoni; dar, mai bine spus, dacă nu urăşti, nici nu vei avea duşmani. Iar cel mai mare şi cel dintîi bine este că dobîndeşti iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dacă ai făcut păcate, vei dobîndi iertare; dacă ai făcut fapte bune, vei căpăta mai multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

Să căutăm, dar, să nu urîm pe nimeni, ca şi Dumnezeu să ne iubească pe noi, să Se milostivească şi să ne miluiască, chiar dacă păcatele noastre ar fi de zece mii de talanți.

Îmi spui că cineva ți-a făcut rău? Miluieşte-l, nu-l urî! Plîngi şi jeleşte-l, nu-i întoarce spatele! Că n-ai supărat tu pe Dumnezeu, ci el! Pe tine Dumnezeu te laudă dacă suferi fără gînd de răzbunare răul ce ți s-a făcut. Gîndeşte-te că Hristos, cînd avea să fie răstignit pe cruce, Se bucura pentru El, dar plîngea pentru răstignitorii Săi. Tot aşa trebuie să facem şi noi. Cu cît ni se face mai mult rău, cu atît mai mult trebuie să plîngem pe cei care ne fac rău. De aici, pentru noi, mari bunătăți, pentru aceia, chinuri şi pedepse.

Ai fost ocărît şi lovit în fața oamenilor? Acela s-a făcut de ruşine şi s-a necinstit în fața oamenilor; a deschis împotriva lui gura a nenumărați acuzatori, iar ție ți-a împletit mai multe cununi şi a adunat în jurul tău mulți lăudători ai îndelungii tale răbdări.

Te-a bîrfit la alții? Ce-i asta, cînd ştii că Dumnezeu este Acela Care are să-ți ceară socoteală de faptele tale, şi nu oamenii la care ai fost bîrfit. Bîrfitorul tău şi-a adăugat lui pricină de pedeapsă, ca să dea socoteală nu numai de păcatele lui, ci şi de cele ce le-a spus despre tine. Pe tine te-a bîrfit în fața oamenilor, el însă a fost bîrfit în fața lui Dumnezeu.

Dacă nu-ți sînt de ajuns cele ce ți-am spus, gîndeşte-te că şi Stăpînul tău a fost bîrfit şi de satana şi de oameni; şi a fost bîrfit față de cei pe care-i iubea cel mai mult. Iar Fiul Lui Cel Unul-Născut aceleaşi le-a pătimit. De aceea şi spunea: ***Dacă pe stăpînul casei l-a numit Beelzebul, cu mult mai mult pe casnicii lui?*** (Matei 10, 25). Şi nu numai că vicleanul diavol L-a bîrfit, dar a şi fost crezută bîrfirea lui; şi nu L-a bîrfit cu bîrfeli obişnuite, ci cu ocări şi cu păcate foarte mari: L-a făcut îndrăcit (Ioan 7, 20), a spus că este înşelător (Matei 27, 63) şi împotriva lui Dumnezeu.

Ți s-au răsplătit cu rău binefacerile? Plîngi şi jeleşte mai ales pe cel ce ți-a făcut rău, iar de tine bucură-te că ai ajuns asemenea lui Dumnezeu, Care răsare soarele peste răi şi peste buni (Matei 5, 45). Iar dacă imitarea lui Dumnezeu te depăşeşte - deşi nu-i greu pentru mintea trează -, dacă totuşi ți se pare asta peste puterile tale, haide să te duc la nişte oameni, ca şi tine, la Iosif, care a suferit o mulțime de rele de la frații lui şi totuşi le-a făcut bine (Facerea 45, 1-15), la Moise, care s-a rugat pentru cei care uneltiseră de atîtea ori împotriva lui (Ieşirea 32, 32), la Pavel, care se ruga să fie anatema pentru iudei (Romani 9, 3), deşi nu putea să numere suferințele îndurate de la ei, la Ştefan, care fiind bătut cu pietre, s-a rugat să li se ierte lor păcatul acela (Faptele Apostolilor 7, 60). Gîndindu-ne la toate acestea, să scoatem din sufletul nostru toată mînia, ca şi Dumnezeu să ne ierte şi nouă toate păcatele. [...]

Să nu căutăm, dar, să învingem în orice împrejurare şi nici să fugim de înfrîngere. Sînt victorii care vatămă şi sînt înfrîngeri care folosesc. De pildă cei ce se mînie; se pare că biruie cel ce ocărăşte mai mult; dar nu; el este cel biruit de această patimă cumplită, el este cel vătămat. Şi dimpotrivă, cel ce suferă cu curaj ocările, acela biruie, acela învinge. Celălalt n-a fost în stare să-şi stingă boala lui; acesta a curmat-o şi pe a celuilalt; celălalt a fost biruit de propria lui patimă; acesta a biruit şi patima aceluia; nu numai că nu s-a ars, dar chiar a stins şi flacăra celuilalt, care se urca la înălțime. Dacă ar fi vrut şi acesta să aibă o aparentă victorie, ar fi fost biruit şi el, că ocărîndu-l pe celălalt ar fi făcut să sufere el însuşi mai mult şi ar fi fost amîndoi, ca nişte femei, învinşi de mînie într-un chip ruşinos şi vrednic de milă. Aşa însă acesta, pentru că s-a purtat ca un filozof, a scăpat şi de această ruşine; iar prin frumoasa lui biruință a înălțat împotriva mîniei un trofeu strălucit şi în el însuşi şi în celălalt.

Aşadar, să nu căutăm în orice împrejurare să învingem. Lacomul biruie pe cel ce-l jefuieşte, dar biruința lui e rea şi aduce pagubă biruitorului. Dar dacă cel jefuit, cel care pare învins, rabdă ca un filozof, el este biruitorul, el poartă cununa. În orice împrejurare e mai bine să fii înfrînt; şi acesta e cel mai bun chip de victorie. Dacă te jefuieşte cineva, dacă te bate, dacă te invidiază şi dacă nu mergi împotriva lui şi eşti biruit, atunci tu eşti biruitorul. Dar pentru ce vorbesc eu de jaf şi de invidie? Chiar cel care-i dus la mucenicie, atunci biruie cînd e legat, cînd e biciuit, cînd e tăiat în bucăți, cînd e omorît. Şi ceea ce-i înfrîngerea în război, căderea luptătorului, aceea este la noi victorie. Niciodată nu învingem cînd facem rău! Dar totdeauna învingem cînd suferim răul. Aşa ajunge şi victoria mai strălucitoare cînd, prin răbdare, învingem pe cei ce ne fac rău. De aici se vede că victoria vine de la Dumnezeu. Victoria aceasta este cu totul de altă natură decît victoria cea lumească. Aceasta e mai cu seamă şi dovada tăriei ei. Aşa sfărîmă şi stîncile din mare valurile ce le izbesc; aşa au fost strigați şi încununați şi Sfinții toți şi au înălțat trofee strălucitoare, cîştigînd această biruință, care nu urmărea un folos material. Nici să nu ridici brațul, nici să te osteneşti! Dumnezeu îți dă această putere ca să birui, nu luîndu-te de piept cu cel ce-ți face rău, ci răbdînd numai. Nu lua poziție de atac, şi ai şi biruit; nu te lua la trîntă, şi ai şi fost încununat. Eşti cu mult mai bun, cu mult mai puternic decît potrivnicul tău. Pentru ce vrei să te faci de rîs? Nu-i da aceluia prilej să spună: „Ne-am luat la bătaie şi l-am biruit!”, ci lasă-l pe el să se minuneze şi să se crucească de purtarea ta cea paşnică şi să spună tuturora că ai învins fără să te bați. Aşa a biruit şi Fericitul Iosif. A învins totdeauna pe cei care-i făceau rău răbdînd răul. Şi frații lui şi egipteanca au uneltit împotriva lui; dar el pe toți i-a biruit. Nu-mi vorbi de temnița în care a stat, nici de palatul în care locuia egipteanca, ci arată-mi cine-i învinsul şi cine-i biruitorul, cine e trist şi cine se bucură. Egipteanca n-a putut numai pe dreptul Iosif să-l biruie, dar n-a putut să-şi biruie nici propria ei patimă. Iosif însă a biruit-o şi pe ea şi a biruit şi această patimă cumplită. De vrei, ascultă-i cuvintele şi vei vedea victoria! ***Ai adus aici în casă, spune ea, un sclav evreu ca să-şi bată joc de mine*** (Facerea 39, 14). Nu el, ticăloaso şi nenorocita, şi-a bătut joc de tine, ci diavolul care ți-a spus că poți frînge oțelul. Nu bărbatul tău a adus în casa ta un sclav evreu ca să te ispitească, ci demonul cel viclean a adus în sufletul tău desfrîul cel necurat, el şi-a bătut joc de tine. Ce a făcut Iosif? A tăcut şi a fost osîndit, ca şi Hristos. Că toate cele din Vechiul Testament sînt preînchipuiri ale celor din Noul Testament. [...]

Gîndindu-te la toate acestea (la cîte a pătimit Mîntuitorul), judecă, dar, ca un filozof! Ai pătimit ce-a pătimit Stăpînul tău? Ai fost ocărît în fața întregii lumi? Dar nu ca El! Ai fost batjocorit? Dar nu ți-a fost batjocorit tot trupul, nici n-ai fost biciuit ca El, nici dezbrăcat ca El! Chiar dacă ai fost pălmuit, dar nu atît!

Adaugă-mi acum şi de cine ai fost batjocorit, pentru ce, cînd şi cine! Şi ceea ce-i mai cumplit e că în timp ce se petreceau atunci acestea, nimeni nu spunea un cuvînt, nimeni nu dezaproba cele făptuite, ci dimpotrivă toți le încuviinţau, toți la fel îl batjocoreau, cu toții îşi băteau joc de El ca de un îngîmfat, ca de un înşelător şi amăgitor Care nu putea face ce spusese. Aşa Îl ocărau; dar El tăcea, dîndu-ne nouă cele mai mari leacuri ale răbdării. Dar noi, deşi auzim acestea, nu avem răbdare nici cu slugile noastre, ci sărim şi izbim mai tare decît asinii sălbatici. Cînd sîntem ocărîți sîntem cruzi şi nemiloşi, dar cînd e ocărît Dumnezeu nici nu ne sinchisim. Cu prietenii ne purtăm la fel; dacă ne supără cineva, nu-l suferim; dacă ne ocărăşte, ne sălbăticim mai rău ca fiarele, noi care citim patimile Domnului în fiecare zi. Ucenicul L-a vîndut pe Domnul; ceilalți ucenici L-au părăsit şi au fugit; cei cărora le-a făcut bine L-au scuipat; sluga arhiereului L-a pălmuit; ostaşii L-au lovit cu palmele; cei ce erau de față îşi băteau joc de El şi-L ocărau; tîlharii îl învinuiau, iar El către nimeni n-a scos nici un cuvînt, ci cu tăcerea i-a biruit pe toți, învățîndu-te cu fapta că de vei îndura cu blîndețe totul vei birui pe toți cei ce-ți fac rău şi toți se vor minuna de tine. Căci cine nu se minunează de cel care suferă fără murmur ocările duşmanilor? După cum atunci când suferi pe bună dreptate şi înduri răul fără să murmuri, lumea te crede că suferi pe nedrept, tot aşa cînd suferi pe nedrept, dar te răzvrăteşti, lumea te bănuieşte că suferi pe bună dreptate şi ajungi de ocară, ca un prins de război care-şi pierde nobleţea de se lasă tîrît de mînie. Un om ca acesta nu merită să fie numit liber, chiar de-ar stăpîni mii şi mii de robi. Spui că te-a supărat rău cutare? Ei, şi ce-i cu asta? Atunci trebuie să-ți arăți filozofia! Şi animalele sălbatice stau liniştite cînd nu-i nimeni care să le supere; că nici ele nu se sălbăticesc totdeauna, ci cînd le zădărăşte cineva. Şi noi, deci, ce cîştig avem dacă sîntem liniştiți numai atunci cînd nu ne supără nimeni? Fiarele sălbatice adeseori se înfurie şi au dreptate; că se înfurie cînd sînt mişcate şi împunse; ele însă sînt lipsite de rațiune şi sălbatice prin firea lor dar tu care ai rațiune, spune-mi, ce iertare poți avea cînd te sălbăticeşti şi te înfurii? Îmi spui că ai suferit o nedreptate, că ai fost jefuit? Dar tocmai pentru aceea trebuie să înduri, ca să cîştigi mai mult. Îmi spui că ți s-a luat slava? Şi ce-i cu asta? Cu nimic nu s-au micşorat prin aceasta cele ale tale dacă filozofezi. Iar dacă nu suferi nici un rău, pentru ce te mînii pe un om care nu ți-a făcut rău, ci dimpotrivă, bine? Pe cei trîndavi laudele şi cinstirile îi fac şi mai trîndavi, iar pe cei treji ocările şi disprețul îi fac şi mai cu luare aminte. Deci, dacă sîntem cu luare aminte asupra noastră, cei ce ne ocărăsc ne sînt pricină de filozofie; ceilalți, cei ce ne laudă şi ne cinstesc, dimpotrivă, ne fac să ne mîndrim, ne umplu de îngîmfare, de slavă deşartă şi de moliciune, ne slăbănogesc sufletul. Dovadă sînt părinții că îi țin de rău pe copiii lor mai mult decît îi laudă, ca să nu ajungă nişte răi din pricina laudelor; tot aşa şi dascălii se slujesc de acelaşi leac. Deci, dacă trebuie să întoarcem cuiva spatele, apoi să-l întoarcem mai degrabă celor ce ne linguşesc decît celor ce ne ocărăsc. Celor ce nu iau aminte la ei înşişi le aduce mai mare vătămare linguşeala decît ocara şi e mai greu de stăpînit mîndria pricinuită de linguşeală decît durerea pricinuită de ocară. Plata, apoi, e cu mult mai mare, iar admirația tot pe atît de mare. Într-adevăr, mai minunat lucru este să vezi un om ocărît, care nu face nici o mişcare de împotrivire, decît unul care nu lasă să fie doborît de lovituri şi de izbituri.

- Dar cum e cu putință să nu faci nici o mişcare de împotrivire cînd eşti ocărît? aş putea fi întrebat.

- Te-a ocărît? Fă-ți semnul crucii pe piept! Aminteşte-ți de toate cele petrecute în timpul patimilor Domnului şi toată durerea ți se stinge. Nu te gîndi numai că te-a ocărît, ci gîndeşte-te şi la binele ce ți l-a făcut cel ce te-a ocărît; şi îndată te vei linişti. Dar, mai bine spus, gîndeşte-te la frica de Dumnezeu şi îndată vei fi măsurat şi blînd. [...] Mînia ajunge de nedoborît dacă pe lîngă puterea ei o mai laşi să te stăpînească şi multă vreme. Aş vrea să vă arăt cum este cel ce se mînie şi cum este cel ce filozofează; aş vrea să aduc înaintea voastră gol şi sufletul unuia şi sufletul altuia. Ați vedea că sufletul unuia seamănă cu o mare învălurată, iar al celuilalt cu un port scăpat de frămîntare. Sufletul celui din urmă nu-i frămîntat de aceste duhuri rele; le potoleşte cu uşurință. Cei ce-l ocărăsc fac totul ca să-l supere; dar, cînd văd că nădejdea lor e dezmințită, se potolesc şi ei şi pleacă îndreptați. Nu e cu putință ca un om care se mînie să nu se osîndească pe el însuşi; dimpotrivă, cel ce nu se mînie n-are ce să-şi reproşeze. Ai de mustrat pe cineva? Fă aceasta fără mînie. De faci aşa, n-ai nici o neplăcere. Dacă voim, avem în noi înşine toate bunătățile şi cu harul lui Dumnezeu ne sîntem de ajuns nouă înşine pentru liniştea şi slava noastră. Pentru ce cereți slavă de la altul? Cinsteşte-te pe tine însuți şi nimeni nu va putea să te necinstească. Dar, dacă te necinsteşti pe tine însuți, nu vei fi cinstit chiar de te-ar cinsti toată lumea. După cum dacă nu ne facem nouă înşine rău, nimeni nu poate să ne facă rău; tot aşa dacă nu ne ocărîm pe noi înşine, nimeni nu poate să ne facă de ocară. Să ne închipuim un om minunat şi mare; să-l numească toți desfrînat, hoț, jefuitor de morminte, ucigaş, tîlhar de drumul mare. Acela însă să nu se mînie, să nu se revolte, nici să se simtă cu ceva pe conştiință. Va simți, oare, vreo ocară? Nici una!

- Cum, dacă o mulțime de lume are o astfel de părere despre el?

- Nici aşa nu-i insultat, ci aceia se fac pe ei înşişi de ocară socotind aşa pe un om ca acela. Spune-mi, dacă cineva ar socoti că soarele e întunecos, pe cine a făcut de ocară: pe soare sau pe el? Negreşit pe el, pentru că toată lumea l-ar socoti sau orb sau nebun. Tot aşa se fac de ocară pe ei înşişi şi cei care socotesc pe cei răi buni şi pe cei buni răi. De aceea, trebuie să ne dăm cît mai multă silință să avem o conştiință curată, să nu dăm prilej de bănuială rea, nici să ni se găsească părți slabe. Și dacă alții ar vrea totuşi s-o facă pe nebunii, cînd noi sîntem drepți şi cinstiți, să nu ne îngrijim prea mult de asta, nici să ne supărăm. Omul bun nu este vătămat cu nimic de este bănuit de fapte rele, dar cel ce bănuieşte în zadar şi fără temei, acela se vatămă cumplit; la fel şi cu omul rău; dacă se spune despre el că este un om bun nu cîştigă nimic din asta, ci dimpotrivă osînda i se măreşte, iar trîndăvia îi creşte şi mai mult; dacă însă i se spune că e un rău, e cu putință să se umilească şi să-şi recunoască păcatele; dar dacă i se trec sub tăcere păcatele, atunci ajunge de nu mai simte că păcătuieşte. Dacă păcătoşii se pocăiesc cu greu, chiar cînd toată lumea îi ține de rău, cînd vor mai putea deschide ochii cei ce trăiesc în păcate, cînd nu numai că nu sînt ținuți de rău, dar mai sînt şi lăudați? N-ai auzit că şi Pavel a ținut de rău pe corinteni, că prin încuviințările şi laudele lor nu numai că nu l-au făcut pe cel desfrînat să-şi recunoască păcatul, ci l-au făcut să şi stăruiască în păcat? (1 Corinteni 5, 1-2).

De aceea, vă rog, să nu ținem seamă de părerile oamenilor, nici cînd ne ocărăsc, nici cînd ne laudă. Să urmărim un singur lucru; să nu ne ştim cu nici un păcat pe cuget şi nici să ne facem de ocară pe noi înşine. Făcînd aşa, ne vom bucura şi în veacul de acum şi în cel ce va să fie de multă slavă, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobîndim, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* PSB 23, Bucureşti, 1994

CUVÎNTUL SFÎNTULUI SILUAN ATONITUL- DESPRE IUBIREA VRĂJMAŞILOR ŞI DESPRE SMERENIE

Tânjirea după Dumnzeu

[...] Dar cine nu iubeşte pe vrăjmaşi, acela nu poate cunoaşte pe Domnul, nici dulceața Duhului Sfînt. Duhul Sfînt ne învață să iubim pe vrăjmaşi pînă într-atît încît sufletului să-i fie milă de ei ca de proprii noştri copii. Sînt oameni care doresc vrăjmaşilor lor sau duşmanilor Bisericii pierire şi chinuri în focul iadului. Ei gîndesc aşa pentru că n-au învățat de la Duhul Sfînt iubirea lui Dumnezeu, căci cel ce a învățat aceasta va vărsa lacrimi pentru întreaga lume. Tu zici: „Cutare e un criminal şi e bine să ardă în focul iadului." Dar te întreb: „Dacă Dumnezeu ți-ar da un loc bun în Rai şi de acolo ai vedea arzînd în foc pe cel căruia i-ai dorit chinurile iadului, nu-ți va fi milă de el, oricine ar fi, chiar dacă e un duşman al Bisericii?" Sau vei avea şi tu o inimă de fier? Dar în Rai nu e nevoie de fier. Acolo e nevoie de smerenie şi de iubirea lui Hristos, care are milă de toți. Cine nu iubeşte pe vrăjmaşi n-are în el harul lui Dumnezeu. Milostive Doamne, învață-ne prin Duhul Tău cel Sfînt să-i iubim pe vrăjmaşi, şi să ne rugăm pentru ei cu lacrimi. [...]

Despre smerenie

Acum sînt puțini „stareți" („bătrîni") care cunosc iubirea Domnului pentru noi şi care cunosc lupta cu vrăjmaşii şi ştiu că, pentru a-i birui, trebuie smerenia lui Hristos. Domnul iubeşte atît de mult pe om, încît îi dă darurile Sfîntului Duh, dar pînă cînd sufletul se învață să păstreze harul, suferă mult. În primul an după ce am primit pe Duhul Sfînt, gîndeam: „Domnul mi-a iertat păcatele: harul dă mărturie de aceasta; de ce mai am nevoie?" Dar nu trebuie să gîndim aşa! Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele şi să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea (inimii). N-am făcut aşa şi am încetat zdrobirea şi mult am fost hărțuit de demoni. Eram nedumerit ce să fac cu mine şi-mi spuneam: „Sufletul meu cunoaşte pe Domnul şi iubirea Lui. Cum de-mi vin gînduri rele?" Dar Domnului i S-a făcut milă de mine şi m-a învățat El Însuşi cum trebuie să mă smeresc: „Ține mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!" Şi prin aceasta vrăjmaşii au fost biruiți. Dar de îndată ce las mintea mea să iasă din foc, gîndurile rele cîştigă din nou putere. [...]

Domnul iubeşte pe oameni, dar îngăduie întristări, ca oamenii să-şi cunoască neputința şi să se smerească şi, pentru smerenia lor, să primească pe Duhul Sfînt, iar cu Duhul Sfînt toate sînt bune, toate sînt pline de bucurie, toate sînt frumoase. Dacă cineva suferă mult de sărăcie şi de boală şi nu se smereşte, suferă fără folos. Dar cine se smereşte, acesta va fi mulțumit de soarta lui, oricare ar fi ea, pentru că Domnul e bogăția şi bucuria lui, şi toți oamenii vor fi uimiți de frumusețea sufletului său. [...]

Sufletului mîndru nu se arată Domnul. Chiar dacă ar învăța toate cărțile, sufletul mîndru nu va cunoaşte niciodată pe Domnul, fiindcă mîndria lui nu lasă loc în el pentru harul Sfîntului Duh, iar Dumnezeu nu e cunoscut decît prin Duhul Sfînt. [...] Omul mîndru se teme de reproşuri, dar cel smerit nicidecum. Cine a dobîndit smerenia lui Hristos doreşte totdeauna să i se facă reproşuri şi primeşte cu bucurie ocările şi se întristează cînd este lăudat. Dar aceasta nu este decît începutul smereniei. Dar cînd sufletul cunoaşte prin Duhul Sfînt cît de blînd şi smerit e Domnul, atunci se vede pe sine însuşi mai rău decît toți păcătoşii şi este bucuros să stea pe gunoaie în zdrențe ca Iov şi să vadă pe oameni în Duhul Sfînt strălucind şi asemenea lui Hristos. Dă, Milostive Doamne, tuturor să guste smerenia lui Hristos care e de netîlcuit în scris şi atunci sufletul nu va mai dori nimic, ci va trăi veşnic în smerenie, iubire şi blîndețe. [...]

Despre pace

[...] Slavă Domnului că nu ne-a lăsat orfani, ci ne-a dat pe pămînt pe Duhul Sfînt (Ioan 14, 15-18). Duhul Sfînt învață sufletul o negrăită iubire pentru norod şi milă pentru toți cei rătăciți. Domnului i-a fost milă de cei rătăciți şi a trimis pe Fiul Său Unul-Născut ca să-i mîntuiască; iar Duhul Sfînt învață aceeaşi milă pentru cei rătăciți care merg în iad. Dar cine n-a primit pe Duhul Sfînt, acela nu vrea să se roage pentru vrăjmaşi.

Cuviosul Paisie cel Mare se ruga pentru unul dintre ucenicii lui care se lepădase de Hristos şi, în timp ce se ruga, i S-a arătat Domnul şi i-a zis: „Pentru cine te rogi, Paisie? Nu ştii că el s-a lepădat de Mine?" Dar cuviosul continua să plîngă pentru ucenicul său şi atunci Domnul i-a zis: „Paisie, prin iubirea ta te-ai asemănat Mie." Aşa se dobîndeşte pacea. Altă cale nu este.

Dacă cineva se roagă mult şi posteşte, dar n-are iubire pentru vrăjmaşi, nu poate avea pace sufletească. Nici eu n-aş putea vorbi despre ea, dacă Duhul Sfînt nu m-ar fi învățat această iubire. [...]

Pe fratele trebuie să-l dojenim cu blîndețe şi iubire. Pacea se pierde dacă sufletul e cuprins de slava deşartă, dacă te ridici deasupra fratelui tău, dacă judeci pe cineva, dacă vei mustra pe fratele tău fără blîndețe şi iubire, dacă vei mînca mult sau te vei ruga cu moliciune, pentru toate acestea pacea se pierde. Dacă ne facem obiceiul de a ne ruga din toată inima pentru vrăjmaşi şi de a-i iubi, pacea va locui totdeauna în sufletele noastre. Dar dacă disprețuim pe fratele nostru sau dacă-l judecăm, mintea noastră se întunecă şi pierdem pacea şi îndrăzneala la Dumnezeu. [...]

Întrebare: Cum îşi poate păstra pacea sufletului un şef, atunci cînd oamenii lui sînt neascultători?

Acesta e un lucru anevoios şi foarte trist pentru el. Pentru a-şi păstra pacea, el trebuie să-şi aducă aminte că, chiar dacă oamenii lui sînt neascultători, totuşi Domnul îi iubeşte şi a murit în chinuri pentru mîntuirea lor. De aceea, el trebuie să se roage pentru ei din inimă şi atunci Domnul va da rugăciune celui ce se roagă şi el va cunoaşte din experiență, cum mintea care se roagă are îndrăznire către Dumnezeu şi iubire. Şi chiar dacă eşti un om păcătos, Domnul îți va da să guşti roadele rugăciunii, iar dacă vei lua obiceiul de a te ruga aşa pentru subordonații tăi, atunci în sufletul tău va fi mare pace şi iubire.

Întrebare: Cum îşi poate păstra pacea sufletului un subordonat atunci cînd şeful lui e un om arțăgos şi rău?

Omul arțăgos îndură el însuşi un mare chin de la duhul cel rău. El suferă acest chin din pricina mîndriei lui. Subordonatul, oricine ar fi, trebuie să ştie aceasta şi să se roage pentru sufletul chinuit al şefului său, şi atunci Domnul, văzînd răbdarea lui, îi va da lui (subordonatului) iertarea păcatelor lui şi rugăciunea neîncetată. E mare lucru în fața lui Dumnezeu să te rogi pentru cei ce te ocărăsc şi te mîhnesc; pentru aceasta Domnul îți va da harul Lui şi tu vei cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfînt şi atunci vei suporta cu bucurie toate întristările pentru El, şi Domnul îți va da să iubeşti lumea întreagă şi vei dori fierbinte binele pentru toți oamenii şi te vei ruga pentru toți ca pentru un singur suflet.

Domnul a poruncit: ***Iubiți pe vrăjmaşi*** (Matei 5, 44), şi cine iubeşte pe vrăjmaşi se aseamănă Domnului; dar nu e cu putință să iubeşti pe vrăjmaşi decît prin harul Duhului Sfînt şi de aceea, de îndată ce cineva te-a supărat, roagă-te lui Dumnezeu pentru el şi atunci îți vei păstra în sufletul tău pacea şi harul lui Dumnezeu. Dacă însă vei murmura împotriva şefului tău şi-l vei înjura, vei ajunge tu însuți arțăgos ca şi el şi se va împlini pentru tine cuvîntul Proorocului David: ***Cu cel ales, ales vei fi şi cu cel îndărătnic te vei îndărătnici*** (Psalmi 17, 29). Astfel, este greu pentru un începător să-şi păstreze pacea dacă starețul său are un caracter urît. A trăi cu un astfel de stareț este o mare cruce pentru un începător; el va trebui să se roage pentru stareț şi atunci îşi va păstra pacea sufletească şi trupească.

Iar dacă eşti un şef şi trebuie să judeci pe cineva pentru faptele lui rele, roagă-te ca Domnul să-ți dea o inimă milostivă, pe care o iubeşte Domnul, şi atunci vei judeca cu dreptate; dar dacă vei judeca numai după fapte, atunci vei greşi şi nu vei plăcea Domnului. Trebuie să-l judeci pentru ca omul să se îndrepte şi trebuie să-ți fie milă de orice suflet, de orice făptură şi de toată zidirea lui Dumnezeu şi să şi ai întru toate conştiința curată, şi atunci în sufletul şi mintea ta va fi multă pace. Să trăim în pace şi iubire, şi Domnul ne va asculta şi ne va da tot ceea ce-i vom cere şi ne e de folos. Duhul Sfînt se arată în iubire. Aşa grăieşte Scriptura şi arată experiența.

E cu neputință ca sufletul să aibă pace dacă nu vom cere cu toată puterea de la Domnul să ne dea puterea de a iubi pe toți oamenii. Domnul ştia că, dacă nu vom iubi vrăjmaşii noştri, nu va fi pace în suflet, şi de aceea ne-a dat

porunca: „Iubiți pe vrăjmașii voștri.” Dacă nu vom iubi pe vrăjmași, atunci vom avea uneori în suflet o anume odihnă, dar dacă-i iubim pe vrăjmași, pacea rămîne în suflet ziua și noaptea. Veghează în sufletul tău la pacea harului Duhului Sfînt; nu ți-o pierde pentru lucruri mărunte. Dacă dai pace fratelui tău, Domnul îți va da neasemănat de mult, dar dacă întristezi pe fratele tău, atunci negreșit întristarea se va abate grabnic și asupra sufletului tău. Dacă îți vine un gînd spurcat, alungă-l de îndată, și atunci îți vei păstra pacea sufletului tău, dar dacă-l primești, sufletul tău va pierde iubirea de Dumnezeu și nu vei avea îndrăzneală în rugăciune.

Dacă îți tai voia proprie, ai biruit pe vrăjmașul și vei cîștiga drept cunună pacea sufletului, dar dacă îți faci voia ta, ești deja biruit de vrăjmaș și urîtul va chinui sufletul tău. Cine are patima iubirii de avuții nu poate iubi pe Dumnezeu și pe aproapele; mintea și inima unui asemenea om sînt necontenit preocupate de bogății și nu este în el duh de căință și zdrobire pentru păcate și sufletul lui nu poate cunoaște dulceața păcii lui Hristos. [...]

Despre har

[...] Păstrați harul lui Dumnezeu: cu el viața e ușoară, totul se lucrează bine după Dumnezeu, totul e plin de dragoste și bucurie, sufletul are odihnă în Dumnezeu și merge ca printr-o grădină minunată în care trăiește Domnul și Maica Domnului. Lipsit de har, omul nu e decît pămînt păcătos, dar cu harul lui Dumnezeu omul se aseamănă după minte Îngerilor. Îngerii slujesc lui Dumnezeu și îl iubesc prin mintea lor; la fel și omul după minte e ca un Înger. Fericiți cei care ziua și noaptea se îngrijesc să placă Domnului ca să se facă vrednici de iubirea Lui; ei cunosc prin experiență și simt harul Duhului Sfînt.

Harul nu vine așa încît sufletul să nu-l cunoască și, cînd pierde Harul, sufletul tînjește cu putere după el și-l caută cu lacrimi. Dacă niște părinți și-ar pierde copilul lor preaiubit, cum l-ar mai căuta peste tot ca să-l găsească. La fel îl caută pe Domnul și sufletul care iubește pe Dumnezeu, dar cu mult mai multă nelinişte și tărie, așa încît nu-și poate aduce aminte nici de părinți, nici de cei dragi. Slavă Domnului că ne dă să înțelegem venirea harului și ne învață să cunoaștem pentru ce vine harul și pentru ce se pierde. Sufletul celui ce păzește toate poruncile va simți întotdeauna harul, chiar dacă e numai puțin. Dar el se pierde ușor pentru slava deșartă, pentru un singur gînd de mîndrie. Putem să postim mult, să ne rugăm mult, să facem mult bine, dar dacă pentru aceasta vom cădea în slavă deșartă, vom fi asemenea unui chimval care răsună, dar înăuntru e gol (1 Corinteni 13, 1). Slava deșartă face sufletul gol pe dinăuntru și e nevoie de multă experiență și de o îndelungată luptă pentru a o birui. În mănăstire am cunoscut din experiență și din Scripturi vătămarea slavei deșarte și acum, ziua și noaptea, cer de la Domnul smerenia lui Hristos. Aceasta e o știință mare și necontenită.

Războiul nostru e și crud, și greu și simplu totodată. Dacă sufletul iubește smerenia, el sfărîmă toate cursele vrăjmașilor noștri și ia toate întăriturile lor. În lupta noastră duhovnicească trebuie să ne uităm de asemenea cu grijă să nu ne lipsească munițiile și proviziile. Munițiile sînt smerenia noastră, iar proviziile, Harul Dumnezeiesc; dacă le pierdem, dușmanii ne biruiesc. Războiul e crîncen, dar numai pentru cei mîndri: pentru cei smeriți, dimpotrivă, el este ușor pentru că ei îl iubesc pe Domnul, iar El le dă o armă puternică: harul Duhului Sfînt, de care vrăjmașii noștri se tem fiindcă îi arde cu focul lui.

Iată o cale scurtă și ușoară spre mîntuire: fii ascultător, înfrînat, nu osîndi, păzește-ți mintea și inima de gîndurile cele rele și gîndește că toți oamenii sînt buni și Domnul îi iubește. Pentru acest gînd smerit, Harul Duhului Sfînt va via întru tine și vei zice: „Milostiv este Domnul.”

Dar dacă osîndești, murmuri și-ți place să-ți faci voia, atunci chiar dacă te rogi mult, sufletul tău va sărăci și vei spune: „Domnul m-a uitat.” Dar nu Domnul te-a uitat pe tine, ci tu ai uitat că trebuie să te smerești, și pentru aceasta harul lui Dumnezeu nu viază în sufletul tău; el intră însă cu ușurință în sufletul smerit și îi dă pacea și odihna în Dumnezeu. Maica Domnului a fost mai smerită decît toți și de aceea o preamăresc cerul și pămîntul; și oricine se smerește va fi preamărit de Dumnezeu și va vedea slava Domnului. [...]

Despre voia lui Dumnezeu și libertatea omului în Dumnezeu

[...] Pentru cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu viața e mult mai ușoară, pentru că și atunci cînd se află în boală, în sărăcie și în prigoană, el gîndește așa: „Așa i-a plăcut lui Dumnezeu, iar eu trebuie să îndur aceasta pentru

păcatele mele.” Iată că de mulți ani bolesc de dureri de cap, greu de îndurat dar folositoare, pentru că prin boală sufletul se smereşte. Sufletul meu vrea fierbinte să se roage şi să facă priveghere, dar boala mă împiedică, fiindcă trupul bolnav are nevoie de linişte şi odihnă; şi L-am rugat mult pe Domnul să mă vindece, dar El nu m-a ascultat. Înseamnă că lucrul nu-mi este de folos. Dar iată ce s-a întîmplat cu mine altă dată, cînd Domnul m-a ascultat degrabă şi m-a izbăvit. Într-o zi de sărbătoare, s-a dat peşte la trapeză; şi mîncînd, am înghițit un os de peşte care a rămas prins în piept. Am chemat pe Sfîntul Mare Mucenic Pantelimon cerîndu-i să mă vindece, pentru că nici doctorul nu putea scoate osul din piept. Şi cînd am spus: „Vindecă-mă!”, am primit în suflet răspunsul: „ieşi din trapeză, respiră adînc şi osul va ieşi cu sînge.” Am făcut aşa: am ieşit, am respirat adînc, am tuşit şi un os mare de peşte a țîşnit afară cu sînge. Şi am înțeles că dacă Domnul nu mă vindecă de durerile mele de cap, înseamnă că e de folos pentru sufletul meu să bolesc astfel. [...]

Cum ştii dacă viețuieşti după voia lui Dumnezeu? Iată un semn: dacă te întristezi pentru un lucru oarecare, înseamnă că nu te-ai predat pe deplin voii lui Dumnezeu, chiar dacă ție ți se pare că viețuieşti după voia Lui. Cine viețuieşte după voia lui Dumnezeu, acela nu se îngrijeşte de nimic. Şi dacă are nevoie de vreun lucru, se predă pe sine însuşi şi lucrul de care are nevoie lui Dumnezeu. Şi chiar dacă nu-l dobîndeşte, rămîne la fel de liniştit, ca şi cum l-ar avea. Sufletul care s-a predat voii lui Dumnezeu nu se teme de nimic: nici de furtună, nici de tîlhari, de nimic. Şi orice i s-ar întîmpla, el spune: „Aşa i-a plăcut lui Dumnezeu”. Dacă e bolnav, gîndeşte: „înseamnă că am nevoie de boală; altfel Dumnezeu nu mi-ar fi trimis-o.” Şi aşa se păstrează pacea în suflet şi în trup. [...]

Nimeni pe pămînt nu poate scăpa de întristări şi, deşi întristările pe care ni le trimite Domnul nu sînt mari, pentru oameni, ele par de neîndurat şi îi întristează, şi aceasta pentru că nu vor să-şi smerească sufletul, nici să se predea voii lui Dumnezeu. Dar pe cei ce s-au predat voii lui Dumnezeu, Domnul Însuşi îi călăuzeşte prin harul Său şi ei îndură totul cu bărbăție pentru Dumnezeu, pe Care-L iubesc şi împreună cu Care vor fi preamăriți în veci. [...] Domnul a dat pe pămînt pe Duhul Sfînt şi cel în care Acesta viază simte în el Raiul. Vei zice poate: .De ce nu este şi în mine un asemenea har? Pentru că nu te-ai predat voii lui Dumnezeu, ci trăieşti după voia ta. Priveşte pe cel ce-şi iubeşte voia sa proprie; n-are niciodată pace în suflet şi e mereu nemulțumit: asta nu e aşa, asta nu e bine. Dar cel ce s-a predat pe sine însuşi în chip desăvîrşit voii lui Dumnezeu, acela are rugăciunea curată în sufletul lui, iubeşte pe Domnul, şi toate ale lui sînt dragi şi plăcute. Aşa s-a predat lui Dumnezeu Preasfînta Fecioară: ***Iată roaba Ta. Fie mie după cuvîntul tău!*** (Luca 1, 38). Dacă am spune şi noi aşa: „Iată robii Tăi, Doamne. Fie nouă după cuvîntul Tău”, cele spuse de Domnul şi scrise de Duhul Sfînt în Evanghelie ar rămîne în sufletele noastre şi atunci lumea întreagă s-ar umple de iubirea lui Dumnezeu şi cît de minunată ar fi viața pe întregul pămînt. Dar, deşi cuvintele Domnului se aud de atîtea veacuri în întreaga lume, oamenii nu le înțeleg şi nu vor să le primească. Dar cine trăieşte după voia lui Dumnezeu, acela va fi preamărit în cer şi pe pămînt. [...]

Despre pocăință

[...] Atît de mult i-a iubit pe oameni Domnul, că i-a sfințit prin Duhul Sfînt şi i-a făcut asemenea Lui. Domnul e milostiv, iar Duhul Sfînt ne dă puterea de a fi milostivi. Fraților, să ne smerim şi prin pocăință vom dobîndi o inimă plină de milă, şi atunci vom vedea slava Domnului, care se face cunoscută sufletului şi minții prin harul Duhului Sfînt.

Cine se pocăieşte cu adevărat e gata să sufere toate necazurile: foame şi golătate, frig şi căldură, boală şi sărăcie, dispreț şi prigoană, nedreptate şi defăimare, fiindcă sufletul se avîntă spre Domnul şi nu se mai grijeşte de cele pămînteşti rugîndu-se lui Dumnezeu cu minte curată. Dar cel alipit de averi şi de bani, acesta nu va putea avea niciodată mintea curată în Dumnezeu, fiindcă în adîncul sufletului său şade grija: ce să facă cu aceşti bani? Şi dacă nu se pocăieşte sincer şi nu se va întrista pentru că L-a supărat pe Dumnezeu, va şi muri în patimi fără să fi cunoscut pe Dumnezeu. Cînd ți se ia ceea ce ai, dă tu acel lucru, pentru că iubirea dumnezeiască nu poate refuza nimic; dar cine n-a cunoscut iubirea, acela nu poate fi milostiv, pentru că în sufletul lui nu e bucuria Duhului Sfînt. Dacă prin patimile Lui Domnul Cel Milostiv ne-a dat pe pămînt pe Duhul Sfînt de la Tatăl, ba ne-a dat însuşi Trupul şi Sîngele Lui, e limpede că El ne va da şi toate cele de care avem nevoie. Să ne predăm voii lui Dumnezeu şi atunci vom vedea purtarea de grijă (pronia) a lui Dumnezeu şi Domnul ne va da şi ceea ce nu aşteptăm. Dar cine nu se predă voii lui Dumnezeu, acela nu va putea vedea niciodată purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi.

Să nu ne întristăm de pierderea averilor noastre: acesta e un lucru neînsemnat. Tatăl meu după trup m-a învățat aceasta. Cînd se întîmpla o nenorocire în casă, el rămînea liniştit. După ce casa noastră a luat foc oamenii spuneau: „Ivan Petrovici, ți-a ars gospodăria”, dar el răspundea: „Dacă dă Dumnezeu, mi-o voi pune pe picioare.” Într-o zi mergeam la ogorul nostru şi eu i-am spus: „Uite, ne-au furat snopii de grîu”, dar el mi-a răspuns: „Ei şi? Fiul meu, Domnul a făcut să rodească pentru noi bucate din destul, dar cine fură înseamnă că are nevoie de ele.” Mi s-a întîmplat să-i spun: „Dai mult de pomană, dar iată acolo jos oamenii trăiesc mai bine decît noi şi dau mai puțin”, iar el mi-a răspuns: „Lasă, fiule, Domnul ne va da ce ne trebuie.” Şi Domnul n-a înşelat nădejdea lui. [...]

Dacă gîndeşti rău despre aproapele tău, aceasta înseamnă că un duh rău viază în tine şi acesta îți insuflă gînduri rele împotriva oamenilor. Şi dacă cineva nu se pocăieşte şi moare fără să fi iertat fratelui său, sufletul lui se va pogorî acolo unde sălăşluieşte duhul rău care-i stăpîneşte sufletul. Aceasta e o lege pentru noi: dacă ierți, înseamnă că Domnul te-a iertat; dar dacă nu ierți fratelui tău, aceasta înseamnă că păcatul rămîne încă întru tine. Domnul vrea ca noi să iubim pe aproapele; şi dacă tu gîndeşti despre el că Domnul îl iubeşte, aceasta înseamnă că iubirea Domnului e cu tine; şi dacă crezi că Domnul iubeşte mult făptura Sa şi ți-e milă de întreaga zidire şi iubeşti pe vrăjmaşii tăi şi dacă, în acelaşi timp, te socoteşti mai rău decît toți, aceasta înseamnă că e cu tine un mare har al Duhului Sfînt. Cine poartă în sine pe Duhul Sfînt, chiar dacă nu mult, acela se întristează pentru toți oamenii ziua şi noaptea, şi în inima lui îi este milă pentru orice zidire a lui Dumnezeu şi mai cu seamă pentru oamenii care nu-l cunosc pe Dumnezeu sau se împotrivesc Lui şi care, pentru aceasta, vor merge în focul chinurilor. El se roagă pentru ei ziua şi noaptea, mai mult decît pentru sine însuşi, ca toți să se pocăiască şi să cunoască pe Domnul.

Hristos S-a rugat pentru cei ce-L răstigneau: ***Părinte, iartă-i că nu ştiu ce fac*** (Luca 23, 34). Ştefan, întîiul diacon, se ruga pentru cei ce-l omorau cu pietre, ca Domnul să nu le socotească păcatul acesta (Faptele Apostolilor 7, 60). Şi noi, dacă vrem să păstrăm harul, trebuie să ne rugăm pentru vrăjmaşi. Dacă nu ți-e milă de păcătosul care va fi chinuit în foc, aceasta înseamnă că nu este întru tine harul lui Dumnezeu, ci în tine viază un duh rău; şi cîtă vreme eşti încă în viață, sileşte-te prin pocăință să te slobozeşti de el. [...]

Despre iubire

[...] Sufletul nu poate avea pace dacă nu se va ruga pentru vrăjmaşi. Sufletul care a fost învățat de harul lui Dumnezeu să se roage iubeşte şi-i este milă de fiecare făptură şi îndeosebi de om, pentru care Domnul a pătimit pe cruce şi suferă cu sufletul pentru noi toți. Domnul m-a învățat să iubesc pe vrăjmaşi. Fără harul lui Dumnezeu nu putem iubi pe vrăjmaşi, dar Duhul Sfînt ne învață iubirea şi atunci ne va fi milă chiar şi de demoni, pentru că s-au dezlipit de bine şi au pierdut smerenia şi iubirea de Dumnezeu.

Vă rog, fraților, faceți o încercare. Dacă cineva vă ocărăşte sau vă disprețuieşte sau vă smulge ce e al vostru, sau prigoneşte Biserica, rugați pe Domnul zicînd: „Doamne, noi toți sîntem făpturile Tale. Ai milă de robii Tăi şi întoarce-i spre pocăință!” Şi atunci vei purta în chip simțit harul în sufletul tău. La început sileşte inima ta să iubească pe vrăjmaşi şi Domnul, văzînd dorința ta cea bună, te va ajuta în toate, şi experiența însăşi te va învăța calea. Dar cine gîndeşte rău de vrăjmaşi, acela nu are în el iubirea lui Dumnezeu şi nu-L cunoaşte pe Dumnezeu.

Dacă te vei ruga pentru vrăjmaşi, va veni la tine pacea; iar cînd vei iubi pe vrăjmaşi, să ştii că un mare har al lui Dumnezeu viază întru tine; nu zic că este deja un har desăvîrşit, dar e de ajuns pentru mîntuire. Dacă însă îi ocărăşti pe vrăjmaşii tăi, aceasta înseamnă că un duh rău viază întru tine şi aduce gînduri rele în inima ta; pentru că, aşa cum a spus Domnul, ***din inima omului ies gîndurile bune şi gîndurile rele*** (Matei 15, 19). Omul bun gîndeşte: „Tot cel ce rătăceşte de la adevăr piere” şi, de aceea, îi este milă de el. Dar cine n-a învățat de la Duhul Sfînt să iubească, acela nici nu se va ruga pentru vrăjmaşi. Cine a învățat de la Duhul Sfînt să iubească, acela se întristează toată viața pentru oamenii care nu se mîntuiesc, şi varsă multe lacrimi pentru popor şi harul lui Dumnezeu îi dă puterea de a iubi pe vrăjmaşi.

Dacă nu-i iubeşti, măcar nu-i ponegri şi nu-i înjura; şi acesta va fi un lucru bun. Dar dacă cineva îi blestemă şi-i înjură, e limpede că un duh rău viază în el şi, dacă nu se pocăieşte, va merge după moarte acolo unde sălăşluiesc duhurile cele rele. Să izbăvească Domnul orice suflet de o asemenea nenorocire! Înțelegeți! E atît de simplu. Sînt vrednici de milă oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu sau care se împotrivesc Lui. Inima mea suferă pentru ei şi lacrimi curg din ochii mei. Pentru noi şi Raiul şi chinurile se văd limpede: le cunoaştem prin Duhul Sfînt. Aceasta a

spus-o şi Domnul: ***Împărăţia lui Dumnezeu e înăuntrul vostru*** (Luca 17, 21). Aşa că încă de aici începe viaţa veşnică; şi chinurile veşnice încep şi ele încă de aici. [...]

Despre monahi

[...] Sînt monahi care cunosc pe Dumnezeu, cunosc şi pe Maica Domnului, pe Sfinţii Îngeri şi Raiul, dar cunosc şi pe demoni şi chinurile iadului, şi cunosc aceasta din experienţă. În Duhul Sfînt sufletul cunoaşte pe Dumnezeu. Duhul Sfînt ne dă, pe cît e cu putinţă acest lucru, să cunoaştem încă de aici plinătatea bucuriei raiului, pe care fără harul lui Dumnezeu omul n-ar putea-o purta, ci ar muri. Dintr-o lungă experienţă, monahul duce luptă cu vrăjmaşul mîndriei, şi Duhul Sfînt îl învaţă, îl lămureşte şi-i dă puterea de a-l birui. Monahul înţelept izgoneşte prin smerenie orice înălţare şi mîndrie. El spune: „Nu sînt vrednic de Dumnezeu şi de Rai. Sînt vrednic de chinurile iadului şi voi arde veşnic în foc. Sînt cu adevărat mai rău decît toţi şi nevrednic de a fi miluit.” Duhul Sfînt îl învaţă să gîndească aşa despre sine însuşi; şi Domnul se bucură pentru noi cînd ne smerim şi ne osîndim pe noi înşine şi dă sufletului harul Său. Cine s-a smerit pe sine, acela a biruit pe vrăjmaşi. Cine se socoteşte în inima sa vrednic de focul cel veşnic, nici un vrăjmaş nu se poate apropia de el şi nici un gînd lumesc nu pătrunde în sufletul lui, ci rămîne în Dumnezeu cu toată mintea şi cu toată inima. Iar cine a cunoscut pe Duhul Sfînt şi a fost învăţat de El smerenia, acela a ajuns asemenea Învăţătorului său, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi s-a asemănat Lui. [...]

O, fraţilor, citiţi mai mult Evangheliile, Epistolele Apostolilor şi scrierile Sfinţilor Părinţi, prin această învăţătură sufletul cunoaşte pe Dumnezeu şi mintea e atît de ocupată de Domnul, că uită cu desăvîrşire lumea, ca şi cum nu s-ar fi născut măcar. [...]

Despre ascultare

[...] Prin ascultare omul se păzeşte de mîndrie; pentru ascultare se dă rugăciunea; pentru ascultare se dă şi harul Duhului Sfînt. Iată de ce ascultarea e mai presus decît postul şi rugăciunea. Dacă îngerii căzuţi ar fi păzit ascultarea, ar fi rămas în ceruri şi ar fi cîntat întru slava Domnului. Şi dacă Adam ar fi păzit ascultarea, atunci el şi neamul lui ar fi rămas în Rai. Dar chiar şi acum e cu putinţă să aflăm iarăşi Raiul prin pocăinţă. Domnul ne iubeşte mult în ciuda păcatelor noastre, numai să ne smerim şi să-i iubim pe vrăjmaşi. Dar cine nu iubeşte pe vrăjmaşi, acela nu poate avea pace, chiar dacă ar fi aşezat în Rai. [...]

Despre războiul duhovnicesc. Marea ştiinţă

[...] Lupta noastră se duce în fiecare zi şi în fiecare ceas. Dacă faci reproşuri fratelui sau îl judeci sau îl întristezi, ţi-ai pierdut pacea. Dacă ai căzut în slava deşartă sau te înalţi deasupra fratelui, ai pierdut harul. Dacă-ţi vine un gînd desfrînat şi nu-l depărtezi de îndată, sufletul tău pierde iubirea lui Dumnezeu şi îndrăzneala în rugăciune. Dacă iubeşti puterea sau banii, nu vei cunoaşte niciodată iubirea lui Dumnezeu. Dacă-ţi împlineşti voia proprie, eşti biruit de vrăjmaşul şi urîtul intră în sufletul tău. Dacă urăşti pe fratele tău, înseamnă că ai căzut din Dumnezeu şi un duh rău a pus stăpînire pe tine. Dar dacă faci bine fratelui, atunci vei afla odihna conştiinţei. Dacă-ţi tai voia proprie, vei izgoni pe vrăjmaşi şi vei dobîndi pace în sufletul tău. Dacă ierţi fratelui tău ocările şi iubeşti pe vrăjmaşi, atunci dobîndeşti iertarea păcatelor tale şi Domnul îţi va da să cunoşti iubirea Duhului Sfînt. Iar cînd te smereşti întru totul, atunci afli odihna desăvîrşită în Dumnezeu.

Cînd sufletul e smerit şi Duhul lui Dumnezeu este în el, atunci omul este fericit cu duhul în iubirea lui Dumnezeu. Cînd simte mila Domnului, sufletul nu se mai teme de nimic, de nici o nenorocire pe pămînt, ci doreşte să fie pururea smerit înaintea lui Dumnezeu şi să iubească pe fratele. Dar dacă sufletul cade în slava deşartă, sărbătoarea lui ia sfîrşit, pentru că harul părăseşte sufletul, şi de acum el nu se mai poate ruga curat, ci gînduri rele vin şi frămîntă sufletul.[...]

Nu vă voi ascunde pentru ce dă Domnul harul Său. Nu vreau să scriu mult, ci vă rog numai aceasta: iubiţi-vă unii pe alţii şi veţi vedea atunci mila Domnului. Să iubim pe fratele şi ne va iubi pe noi Domnul. Nu gîndi, suflete, că Domnul te iubeşte, dacă te uiţi la cineva cu duşmănie. O, nu. Mai degrabă te iubesc demonii, pentru că te-ai făcut

slujitorul lor; dar nu întîrzia, pocăieşte-te şi cere de la Domnul puterea de a iubi pe fratele, şi vei vedea atunci pace în sufletul tău.

Din toate puterile cereţi de la Domnul smerenie şi iubire frăţească, fiindcă pentru iubirea de frate Domnul dă harul Său. Încearcă cu tine însuţi: într-o zi cere de la Dumnezeu iubirea de frate şi într-alta trăieşte fără iubire, şi atunci vei vedea deosebirea. Roadele duhovniceşti ale iubirii sînt vădite: pace şi bucurie în suflet, şi toţi oamenii vor fi pentru tine neamuri şi rude dragi şi vei vărsa lacrimi din belşug pentru aproapele şi pentru toată suflarea şi făptura.

Adeseori, pentru un singur cuvînt bun sufletul simte în el o schimbare binefăcătoare; şi, dimpotrivă, pentru o singură privire duşmănoasă se pierde harul şi iubirea lui Dumnezeu. Atunci însă căieşte-te degrabă ca pacea lui Dumnezeu să se întoarcă în sufletul tău. Fericit sufletul care iubeşte pe Domnul şi care a fost învăţat de El smerenia. Domnul iubeşte sufletul smerit care nădăjduieşte cu tărie în Dumnezeu. În fiecare secundă simte mila Lui, astfel încît, chiar dacă vorbeşte cu oameni, el este absorbit în Domnul Cel iubit şi, din îndelungata sa luptă cu vrăjmaşii, sufletul îndrăgeşte înainte de toate smerenia şi nu lasă pe vrăjmaşi să ia de la el iubirea de fraţi. Dacă vom iubi din toate puterile pe fratele şi ne vom smeri sufletul nostru, biruinţa va fi a noastră, pentru că Domnul dă harul Său mai cu seamă pentru iubirea de frate. [...]

Un monah lipsit de experienţă suferea din partea demonilor şi, cînd îl năpădeau, el fugea de ei, dar ei îl urmăreau. Dacă ţi se întîmplă şi ţie ceva asemănător, nu te înspăimînta şi nu fugi, ci stai cu bărbăţie, smereşte-te şi zi: „Doamne, miluieşte-mă, că sînt un mare păcătos” şi demonii pier; dar dacă vei fugi în chip laş, ei te vor goni în prăpastie. Adu-ţi aminte că în ceasul cînd te năpădesc demonii, se uită la tine şi Domnul, să vadă cum îţi pui nădejdea în El. Chiar dacă îl vezi limpede pe satan şi el te va arde cu focul lui şi vrea să înrobească mintea ta, nu te teme, ci nădăjduieşte cu tărie în Domnul şi spune: „Sînt mai rău decît toţi” şi vrăjmaşul se va depărta de tine.

Nu te speria nici dacă simţi că un duh rău lucrează înăuntrul tău, ci mărturiseşte-te sincer şi cere din toată inima de la Domnul un duh umilit (Psalmi 50, 18) şi negreşit Domnul ţi-l va da, şi atunci, pe măsura smereniei tale, vei simţi întru tine harul; şi cînd sufletul tău se va smeri cu totul, atunci vei găsi odihnă desăvîrşită. Aşa este războiul pe care îl duce omul toată viaţa. Sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfînt şi cade în înşelare să nu se înfricoşeze, ci, aducîndu-şi aminte de iubirea lui Dumnezeu şi ştiind că lupta cu vrăjmaşii e îngăduită din pricina mîndriei şi a slavei deşarte, să se smerească şi să ceară de la Domnul să-l tămăduiască şi Domnul va tămădui sufletul uneori degrabă, alteori încet, puţin cîte puţin. Ascultătorul care crede duhovnicului său şi nu crede sieşi se va tămădui degrabă de orice vătămare pe care i-au pricinuit-o vrăjmaşii, dar cel neascultător nu se va îndrepta. [...]

Cine poate înţelege Raiul? Îl poate înţelege în parte cine poartă în el pe Sfîntul Duh, pentru că Raiul este Împărăţia Duhului Sfînt şi Duhul Sfînt în cer şi pe pămînt este Acelaşi. Gîndeam în mine însumi: „Sînt un ticălos şi vrednic de toate pedepsele”, dar în loc de pedepse Domnul mi-a dat pe Duhul Sfînt. Duhul Sfînt e mai dulce decît tot ce e pămîntesc. Este hrana cerească, e bucuria sufletului.

Dacă vrei să ai în chip simţit harul Duhului Sfînt, smereşte-te ca Sfinţii Părinţi. Pimen cel Mare a zis ucenicilor lui: „Credeţi-mă, copiii mei, unde e satana, acolo voi fi şi eu.” Un curelar din Alexandria gîndea: „Toţi se vor mîntui, eu singur voi pieri” şi Domnul a descoperit lui Antonie cel Mare că n-a ajuns încă la măsura curelarului aceluia. Părinţii au dus o luptă încrîncenată cu demonii şi s-au obişnuit să gîndească smerit despre ei înşişi, şi pentru aceasta i-a iubit pe ei Domnul. Domnul mi-a dat să înţeleg puterea acestor cuvinte. Şi cînd ţin mintea mea în iad, sufletul meu are odihnă, dar cînd uit de aceasta, atunci îmi vin gînduri care nu plac lui Dumnezeu.

Gîndeam: „Sînt pămînt, şi încă pămînt păcătos.” Dar Domnul mi-a arătat mila Sa şi mi-a dat din belşug harul Său şi se bucură duhul meu pentru că, deşi sînt un ticălos, Domnul mă iubeşte şi de aceea sufletul meu e atras spre El în chip nesăturat, iar cînd îl voi întîlni, voi zice sufletului meu : Uită-te la El, nu-L pierde, să nu ţi se întîmple ceva mai rău (Ioan 5, 14), pentru că sufletul îndură mari chinuri atunci cînd pierde harul Duhului Sfînt.

Credeţi-mă, scriu înaintea feţei Domnului, pe Care sufletul meu îl cunoaşte. Pentru a păstra harul, trebuie să ne smerim pururea. Iată, Domnul smereşte cu milostivire pe cei care-i slujesc Lui. Antonie cel Mare credea că în pustie el era mai bătrîn şi mai desăvîrşit decît toţi, dar Domnul l-a îndreptat spre Pavel Tebeul şi Antonie a văzut pe cel ce era mai bătrîn şi mai desăvîrşit decît el. Cuviosul Zosima credea că era monah din copilărie şi că nimeni nu

putea discuta cu el, dar a fost smerit de Maria Egipteanca şi a văzut că era departe de a fi ajuns la măsura ei. Sfîntul Tihon din Zadonsk a fost smerit de un nebun întru Hristos, care i-a dat o palmă şi i-a zis: „Nu te trufi cu înţelepciunea!” Astfel, Domnul Cel Milostiv smereşte pe Sfinţi, ca ei să rămînă smeriţi pînă la sfîrşit. Cu atît mai mult trebuie să ne smerim noi. De aceea, ziua şi noaptea cer şi eu de la Dumnezeu smerenia lui Hristos. Duhul meu însetează să o dobîndească, pentru că este darul cel mai înalt al Duhului Sfînt. În smerenia lui Hristos e şi iubire, şi pace, şi blîndețe, şi înfrînare, şi ascultare, şi îndelungă-răbdare, şi toate virtuțile sînt cuprinse în ea.[...]

Cît trăim pe pămînt trebuie să ne învățăm să ducem război cu vrăjmaşii. Lucrul cel mai chinuitor decît toate este să ne omorîm trupul pentru Dumnezeu şi să ne biruim iubirea de sine. Pentru a birui iubirea de sine, e nevoie să ne smerim totdeauna. Aceasta este o mare ştiința, pe care ne-o însuşim degrabă. Trebuie să ne socotim mai răi decît toți şi să ne osîndim la iad. Prin aceasta sufletul se smereşte şi cîştigă plînsul pocăinței din care se naşte bucuria. Este bine să ne obişnuim sufletul să gîndească: în focul iadului voi arde. Dar, vai, puțini înțeleg aceasta. Mulți cad în deznădejde şi merg spre pierzanie. Sufletele lor se sălbăticesc şi nu mai vor nici să se roage, nici să citească, nici chiar să se mai gîndească la Dumnezeu.

Trebuie să ne osîndim pe noi înşine în sufletul nostru, dar să nu deznădăjduim de mila şi iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să dobîndim duh umilit şi înfrînt şi atunci vor pieri toate gîndurile şi mintea se va curați. Dar înainte de aceasta trebuie să ne cunoaştem măsura, ca să nu ne chinuim fără folos sufletul. Învață să te cunoşti pe tine însuți şi să dai sufletului nevoință (asceză) după puterile lui. [...]

Despre gînduri şi înşelare

[...] A venit un nor, a ascuns soarele şi s-a făcut întuneric. Tot aşa, pentru un singur gînd de mîndrie, sufletul pierde harul şi îl năpădeşte întunericul. Dar, tot aşa, şi numai pentru un singur gînd de smerenie harul vine din nou. Am încercat aceasta pe mine însumi. [...]

Dacă vezi o lumină înăuntrul sau în afara ta, nu te încrede în ea, dacă împreună cu lumina nu simți în tine zdrobire (de inimă) pentru Dumnezeu, nici iubire pentru aproapele; însă nici nu te teme, ci smereşte-te şi lumina va pieri. Dacă vezi vreo vedenie sau un chip sau ai un vis, nu te încrede în aceasta, pentru că dacă este de la Dumnezeu, Domnul te va face să înțelegi aceasta. Dacă n-a cunoscut după gust pe Duhul Sfînt, sufletul nu poate înțelege de unde anume vine vedenia. Vrăjmaşul dă sufletului o anumită dulceață amestecată cu slavă deşartă şi după aceasta se recunoaşte înşelarea.

Părinții zic că dacă o vedenie e pricinuită de vrăjmaşul, sufletul simte tulburare. Însă numai sufletul smerit şi care nu se socoteşte pe sine vrednic de vedenii simte tulburare şi frică la lucrarea vrăjmaşilor, dar omul mîndru şi căzut în slava deşartă nu poate încerca nici frică, nici tulburare, fiindcă el vrea să aibă vedenii şi se socoteşte pe sine vrednic de aceasta şi de aceea vrăjmaşul îl înşeală uşor.

Lucrurile cereşti se cunosc prin Duhul Sfînt, iar cele pămînteşti prin minte: dar cine vrea să cunoască pe Dumnezeu cu mintea lui din ştiință, acela e în înşelare pentru că Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfînt. Dacă vezi cu mintea demoni, smereşte-te şi sileşte-te să nu-i vezi şi mergi degrabă la duhovnicul sau „bătrînul” (starețul) căruia ai fost încredințat. Spune totul duhovnicului şi atunci Domnul te va milui şi vei scăpa de înşelare. Dar dacă crezi că ştii mai multe în privința vieții duhovniceşti decît duhovnicul tău şi dacă la mărturisire nu-i spui ce ți s-a întîmplat, atunci pentru mîndria ta va fi îngăduit unei înşelări să pună stăpînire pe tine spre povățuire. [...]

Aşa cum oamenii intră şi ies dintr-o casă, aşa şi gîndurile iscate de demoni vin şi iarăşi pleacă, dacă nu le primeşti. Dacă gîndul îți spune: „Fură!” şi tu-l asculți, ai dat prin aceasta demonului o putere asupra ta. Dacă gîndul îți spune: „Mănîncă mult!” pînă la ghiftuială şi tu vei mînca mult, demonul a luat din nou putere asupra ta. Şi aşa, dacă gîndul fiecărei patimi te va stăpîni, vei ajunge un bîrlog de demoni. Dar dacă înțelegi să te pocăieşti cum se cuvine, vor tremura şi vor fi siliți să plece. [...]

Despre părintele Stratonik

[...] La început, cînd omul vine să lucreze pentru Domnul, Domnul dă sufletului harul Său şi o rîvnă puternică pentru bine şi totul îi este atunci uşor şi plăcut; şi cînd sufletul vede în el aceasta, atunci, în lipsa lui de experienţă, îşi spune: „Voi avea toată viața această rîvnă.” Şi prin aceasta se înalță mai presus de cei ce trăiesc în nepăsare şi începe să-i judece; şi aşa pierde harul care l-a ajutat să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Şi sufletul nu înțelege cum s-a întîmplat aceasta, totul mergea atît de bine, dar acum totul e atît de chinuitor şi nu mai vrea să se roage. Dar nu trebuie să se înfricoşeze: este Domnul Care povățuieşte cu milostivire sufletul. De îndată ce se înalță mai presus de fratele său, chiar în acel minut sufletului îi vine un gînd rău care nu-i place lui Dumnezeu, şi dacă sufletul se smereşte, harul nu-l părăseşte, dar dacă nu se smereşte, se iveşte o mică ispită ca sufletul să se smerească. Dacă iarăşi nu se smereşte, atunci începe lupta curviei. Dacă tot nu se smereşte, atunci cade într-un păcat oarecare. Şi dacă nici atunci nu se smereşte, vine o mare ispită şi el va săvîrşi un păcat mare. Şi aşa ispita se va face tot mai puternică, pînă ce sufletul se va smeri; atunci ispita piere şi, dacă se smereşte mult, vine străpungerea inimii şi pacea şi tot răul piere.

Astfel, tot războiul se duce pentru smerenie. Mîndria a pricinuit căderea vrăjmaşilor şi ei ne-au tras în adînc şi pe noi. Vrăjmaşii ne laudă, şi dacă sufletul primeşte lauda, harul se retrage de la el pînă ce se pocăieşte. Astfel, toată viața învață sufletul smerenia lui Hristos şi, pînă ce nu va avea smerenia, va fi totdeauna chinuit de gînduri rele. Dar sufletul smerit găseşte odihna şi pacea de care vorbeşte Domnul (Ioan 14, 27).

Postul şi înfrînarea şi privegherea şi liniştirea (isihia) şi celelalte nevoințe (ascetice) ne ajută, dar puterea de căpetenie stă în smerenie. Maria Egipteanca şi-a uscat trupul prin post într-un singur an, pentru că nu avea nimic de mîncare, dar cu gîndurile a trebuit să lupte timp de şaptesprezece ani.

Smerenia nu se învață dintr-o dată. De aceea a zis Domnul: ***Învățați de la Mine smerenia şi blîndețea*** (Matei 11, 29). Ca să înveți ai nevoie de timp. Unii au îmbătrînit în nevoințe şi totuşi n-au învățat smerenia şi nu pot înțelege de ce nu le merge bine, de ce n-au pace şi sufletul lor e mîhnit, şi abătut. [...]

Gînduri, sfaturi şi observații ascetice

[...] Ca să ții rugăciunea, trebuie să iubeşti pe oamenii care te ocărăsc şi să te rogi pentru ei, pînă ce sufletul tău se va fi împăcat cu ei, şi atunci Domnul îți va da rugăciune neîncetată, pentru că El dă rugăciunea celui ce se roagă pentru vrăjmaşi. Adevăratul învățător în rugăciune e Însuşi Domnul, dar cel ce se roagă trebuie să smerească sufletul său. În sufletul celui ce se roagă cum se cuvine e pacea lui Dumnezeu. Inima rugătorului trebuie să fie plină de milă pentru toată făptura. Rugătorul iubeşte pe toți şi are milă de toți, pentru că harul Duhului Sfînt l-a învățat iubirea. [...]

Cum să cunosc dacă Domnul mă iubeşte sau nu?

Iată cîteva semne. Dacă te lupți cu tărie cu păcatul, Domnul te iubeşte. Dacă iubeşti pe vrăjmaşi, eşti şi mai mult iubit de Dumnezeu. Iar dacă-ți pui sufletul pentru oameni, eşti mult iubit Domnului, Care şi-a pus şi El sufletul pentru noi. [...]

Bibliografie: Sfîntul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei,* Editura Deisis, Sibiu, 2000

CUVÎNTUL SFÎNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI - „CU SMERENIA SĂ BIRUIEŞTI DUŞMĂNIA”

Iacov, dorind să îl îmblînzească pe fratele său cel mîndru, Esau, şi să se împace cu el, la început a trimis înaintea lui daruri; apoi văzîndu-l de departe, i s-a închinat de şapte ori cu smerenie, iar la acestea a adăugat şi cuvinte de iubire: „Am văzut fața ta - a spus el - ca şi cum ar fi fost fața lui Dumnezeu.” Astfel, a prefăcut o fiară într-un miel. De aici fiecare poate învăța cum să îi potolească pe cei ce se mînie, să îi îmblînzească pe cei înverşunați, să îi împace pe cei învrăjbiți şi să îi facă prieteni iubitori pe oamenii care nu au iubire. Vrei să ți-1 faci pe duşmanul tău prieten? Fii blînd, smerit, arată-i dragoste şi nu răsplăti răul cu rău şi ocara cu ocară, pentru că focul nu îl stingi cu foc, răul nu îl biruieşti cu rău şi duşmănia nu o biruieşti cu duşmănie, ci nu faci decît să ațîți şi mai mult; iar cu blîndețea, dragostea şi smerenia biruieşti uşor orice înverşunare. Cu dreptate spune Sfînta Scriptură: ***Un răspuns blînd domoleşte mînia, iar un cuvînt aspru ațîță mînia*** (Pilde 15, 1).

Iată ce scrie în „Păşunea duhovnicească” Sfîntul Sofronie, Patriarhul Ierusalimului: „Doi episcopi, care se aflau la o distanță foarte apropiată unul de celălalt, s-au certat odată între ei. Unul dintre ei era bogat, iar celălalt era foarte sărac. Cel bogat găsise prilejul să îi facă un rău celuilalt. Însă cel sărac, auzind despre aceasta (şi ştiind ce vrea să facă), le-a spus preoților săi: „Noi vom birui cu harul lui Hristos”. Preoții i-au răspuns: „Cine poate, stăpîne, să stea împotriva lui?” „Aşteptați şi veți vedea” - le-a spus el. Episcopul a aşteptat să vină momentul. Cînd celălalt episcop a început să săvîrşească slujba în cinstea Sfinților Mucenici, el i-a luat pe preoți şi le-a spus „Veniți după mine şi vom birui”. Preoții, însă, se întrebau în sinea lor: „Ce vrea să facă?”. El s-a apropiat de celălalt episcop şi cînd acela a ieşit cu toată mulțimea, episcopul cel sărac, apropiindu-se şi mai mult de el, a căzut la picioarele lui împreună cu preoții săi şi a spus: „Iartă-ne, stăpîne, căci noi sîntem robii tăi”. Acela, fiind uimit de o asemenea faptă, cu sufletul zdrobit (căci Dumnezeu schimbase inima lui) a înconjurat el însuşi picioarele episcopului căzut la pămînt şi a spus: „Tu eşti stăpînul şi părintele meu!” Şi de atunci a fost mare dragoste între ei. Iar episcopul cel sărac le-a spus preoților săi: „Nu v-am spus eu că vom birui cu harul lui Dumnezeu?”. Şi voi, cînd aveți duşmănie între voi, faceți acelaşi lucru unul cu celălalt, şi veți birui.” (Păşune duhovnicească, cap. 208).

Din această istorioară se vede cum cuvîntul smerit şi supunerea ucid mînia, biruiesc vrăjmăşia, îi împacă pe oameni şi, din vrăjmaşi îi transformă în prieteni. Şi din contră, cuvîntul aspru stîrneşte mînia. Iată ce se povesteşte în viața Sfîntului Macarie Egipteanul: „Odată, pe cînd Cuviosul mergea din schit în muntele Nitri şi nu mai avea mult de mers, i-a spus ucenicului său: „Mergi înaintea mea”. Ucenicul a pornit şi pe drum a întîlnit un popă idolesc, care mergea în grabă, ducînd pe umeri un buştean mare. Văzîndu-l, fratele a strigat către el: „Ia ascultă, diavole! Unde te duci?” Păgînul s-a năpustit asupra lui şi l-a bătut atît de tare, încît de-abia l-a lăsat viu şi, luîndu-şi buşteanul a fugit. După un timp l-a întîlnit şi Avva Macarie şi i-a spus prietenos: „Să te mîntuieşti, sîrguinciosule, să te mîntuieşti!”. Închinătorul la idoli s-a mirat şi i-a spus schimnicului: „Ce vezi tu bun în mine de mă saluți atît de binevoitor?”. „Văd că te trudeşti” - a răspuns schimnicul. Atunci păgînul a spus: „Părinte! Eu am fost mişcat de cuvintele tale şi văd că eşti omul lui Dumnezeu; dar iată, mai înainte un alt monah m-a întîlnit şi m-a ocărît, iar eu l-am bătut pînă la moarte”. Şi a căzut păgînul la picioarele Sfîntului, zicînd: „Nu te voi lăsa în pace pînă cînd nu mă vei face şi pe mine creştin şi monah”. Şi a plecat împreună cu Sfîntul Macarie. Pe drum l-au ridicat pe fratele cel bătut şi l-au dus în biserica ce se află în muntele Nitri. S-au minunat Sfinții Părinți care viețuiau acolo, văzîndu-l pe păgînul idolatru împreună cu Cuviosul Macarie şi l-au creştinat cu Sfîntul Botez şi l-au făcut călugăr, iar după exemplul lui mulți alți păgîni au crezut în Hristos. Şi a spus Avva Macarie: „Cuvîntul cel rău şi pe cei buni îi face răi, iar cuvîntul cel bun şi pe cei răi îi face buni”.

Bibliografie: Sfîntul Dimitrie al Rostovului, *Viața şi omiliile,* Editura Bunavestire, Galați, 2003

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN IACOB HOZEVITUL - DESPRE PĂCATUL DEZNĂDEJDII

Trăim în veacul cel de pe urmă şi vrăjmaşul mîntuirii se sileşte mai tare cu meşteşugul lui, văzînd că se apropie sfîrşitul. Sînt zilele smintelilor, şi este mare secetă de cuvîntul lui Dumnezeu, lipseşte povața cea sănătoasă pentru mîntuire. Astăzi, mulți dintre cei credincioşi ajung la deznădăjduire din cauza lipsei de povățuitor, căci „a lipsit cel cuvios”, cum zice Psalmistul.

Mai dureros însă este că boala deznădejdii se strecoară şi în inima celor care au îmbrăcat „haina mîntuirii”, ba chiar şi la unii din clerici, îndoiala pentru mîntuirea sufletului se vede astăzi la mulți creştini, şi nu numai la cei robiți de patimi sau străini de Biserică, ci şi la unii care merg pe calea pocăinței, cu rîvnă pentru adevărul sfînt. Ei văd stricăciunea dimprejurul lor, văd apoi lipsa cea mare de povățuitori, uneori văd şi lipsa de credință la „cei din sfeşnic”, care trebuie să lumineze, şi pentru asta se împuținează la suflet bieții creştini şi unii se deznădăjduiesc. Cei care îmbrățişează viața monahală sînt mai adăpostiți de valurile lumeşti, dar şi ei văd lipsa de spor duhovnicesc, şi pentru asta îi cuprinde un fel de îndoială pentru mîntuire, slăbănogindu-se la suflet. Prin aceste rînduri, eu nu caut să judec nici să osîndesc pe cei ce au îndoială pentru mîntuirea lor, ci mă silesc să le pun la îndemînă un „tonic”, adică o doctorie întăritoare pentru suflet.

Îndreptarea noastră şi izbăvirea de osîndă am dobîndit-o prin jertfa cea de pe cruce a Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, după cum n-au putut să scape de osîndă toți aleşii lui Dumnezeu din Legea Veche, cu toate bunătățile lor, tot aşa nici noi, cei de azi, nu putem să ne mîntuim prin faptele noastre, fără darul lui Dumnezeu. Întîi este sfîntul dar, şi pe urmă faptele noastre, care ajută la mîntuire. Aceasta o spun din cauză că sînt mulți dintre creştini, şi mai ales dintre monahi, care se bazează mai mult pe faptele lor şi mai puțin prețuiesc darul lui Dumnezeu. Cînd unii ca aceştia pătimesc vreo alunecare în patimi, sau cînd slăbesc cu trupul şi nu mai pot împlini faptele cele bune sau nevoințele lor obişnuite, atunci se deznădăjduiesc de mîntuire. Căci nădejdea lor era la nevoințele şi la bunătățile lor, iar nu la mila lui Dumnezeu. Pentru ei, cînd s-a terminat voinicia trupului sau cînd au suferit vreo alunecare în păcate mari, atunci s-a terminat şi cu mîntuirea, după socoteala lor. Fraților şi surorilor, care vă îndoiți de mîntuire, să vă întipăriți bine în minte că: de-ar face omul toate bunătățile şi chiar de s-ar da şi la moarte pentru apărarea dreptății, însă fără darul cel sfînt al Domnului nu este mîntuire. „A Domului este mîntuirea, şi peste poporul Său - binecuvîntarea Sa”, cum zice Proorocul David în Psalmi. Şi iarăşi: de-ar săvîrşi cineva toate răutățile din lume, însă dacă nu-şi pierde nădejdea în Dumnezeu şi dacă aleargă la pocăință, tot se mîntuieşte. „Deşartă este mîntuirea omului”, zice Psalmistul, adică toată strădania omului este zadarnică, fără ajutorul lui Dumnezeu. Fiecare om este luptat de felurite păcate şi se răneşte de ele. Deci noi singuri, oricîte bunătăți şi oricîte nevoințe am face, nu sîntem în stare să ne vindecăm şi să dobîndim nevinovăția. Darul lui Dumnezeu împlineşte toate lipsurile noastre şi ne vindecă spre mîntuire. Nimeni dintre drept credincioşii creştini să nu se împuțineze la suflet încît să zică sau să cugete că nu mai este mîntuire pentru el. Împuținarea aceasta a sufletului şi îndoiala pentru mîntuire vine de la vrăjmaş. Şarpele care a îndemnat odinioară pe strămoşi să mănînce din rodul oprit, căci nu vor muri niciodată, acum şi-a schimbat glasul şi le şopteşte la mulți, zicînd: „Zadarnic mîncați pîinea vieții”, căci „nu mai este mîntuire pentru voi!” Auziți ce glas înşelător răsună astăzi? Sfîntul Prooroc David pricepea glasul acesta, pentru aceasta zice la Psalmul 3, 2: ***Mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeul lui!*** Dar el se întărea cu nădejdea în Dumnezeu, zicînd: ***Pentru ce eşti mîhnit, suflete al meu, şi pentru ce te tulburi? Nădăjduieşte spre Dumnezeu, că-L voi lăuda pe El, mîntuirea feței mele şi Dumnezeul meu*** (Psalmi 41, 6-7). Şi Proorocul rosteşte aceste cuvinte de mai multe ori, arătînd cu asta primejdia care vine din deznădejde. Citiți cu băgare de seamă la Psaltire şi veți vedea cît de întărit este împăratul David cu nădejdea mîntuirii. El nu era nici botezat şi nici bucuria învierii Domnului n-a cunoscut-o arătat, ci numai în chip tainic, dar nădejdea mîntuirii răsună în toți psalmii lui. Afară de asta, nici el n-a fost scutit de rănile păcatului, ba încă a pătimit cele mai grele răni, din prea-curvie şi din ucidere. Dar nădejdea lui nu s-a împuținat şi pentru aceasta s-a mîntuit şi s-a sfințit. Socotiți apoi că tîlharul cel credincios era în gura morții cu sufletul împovărat de rele, dar nădejdea lui a rămas neclintită pînă la urmă. Căci, de n-ar fi avut nădejde, atunci n-ar fi îndrăznit să zică: „Pomeneşte-mă, Doamne, cînd vei veni întru Împărăția Ta!” Cît de dureros este cînd vezi că mulți din cei ce s-au îmbrăcat întru Hristos prin Taina Sfîntului Botez şi se împărtăşesc cu Pîinea

Vieții, adică cu Trupul Domnului, cu alte cuvinte, cînd vezi pe cei chemați să moştenească Împărăția Cerurilor că se deznădăjduiesc de mîntuire! Mare durere pentru Sfînta Biserică, maica noastră duhovnicească, care se sileşte ca pe toți să ne mîntuiască!

Toți Sfinții Părinți mărturisesc într-un glas că nici un păcat nu este aşa de vătămător precum este păcatul deznădăjduirii, căci el e aproape ca şi lepădarea de Dumnezeu. Pentru aceasta, fraților, să ne doară inima pentru păcatele noastre, căci prin ele am supărat pe bunul Dumnezeu, dar întristarea noastră să fie totdeauna însoțită cu nădejdea în mila Părintelui Ceresc şi niciodată să nu avem îndoială de mîntuire. Obiceiul vrăşmaşului este să aducă în inimă frica cea dobitocească şi tulburare, ca prin asta să arunce pe om în deznădejde. Dar tu, frate creştine, chiar dacă L-ai vedea pe Însuşi Domnul că îşi întoarce fața Sa de la tine şi nu te mai socoteşti între oile Sale, tu nici atunci să nu te împuținezi, ci roagă-te cu stăruință de El, precum se ruga şi văduva cea necăjită către judecătorul nedreptății, cum spune la Sfînta Evanghelie, şi nu vei rămîne ruşinat. Strigă cu îndrăzneală la gîndurile cele otrăvite, cum striga şi Sfîntul Prooroc David, zicînd: „Domnul este luminarea mea şi Mîntuitorul meu. de cine mă voi teme?”, şi apoi zi: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperămîntul meu este Duhul Sfînt!” [...]

Bibliografie: *Profeții şi mărturii creştine pentru vremea de acum,* Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2004

CUVINTE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI - DESPRE ÎMPĂRTĂŞIREA CU VREDNICIE ŞI CU NEVREDNICIE

Tîlcuire a Sfîntului Teofilact al Bulgariei la zicerea Apostolului: Aşadar, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie... (1 Corinteni 11, 27-31)

27. Aşadar, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul şi Sîngele Domnului.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată ghicitoreşte corintenilor că se împărtăşeau cu Dumnezeieştile Taine cu nevrednicie. [...] Dar cum este „vinovat Trupului şi Sîngelui Domnului" acela ce se împărtăşeşte cu nevrednicie? Acesta se face vinovat şi sub judecată la fel cu acela care nu ar voi să mănînce Trupul Domnului sau să bea Sîngele Lui, ci ar voi doar să-L omoare şi să-I verse sîngele. Căci - precum ostaşii care au împuns trupul Domnului (adică mîinile, picioarele şi coasta) nu l-au împuns ca să bea sîngele Lui, ci pentru ca să-l verse spre necinste şi spre defăimare - tot aşa şi acum, cine bea cu nevrednicie tainicul Sînge al Domnului, dar nu ia nici un folos dintru aceasta, l-a vărsat în zadar. Căci evreii, răstignind trupul Domnului, s-au arătat ca şi cum ar fi spintecat hlamida Împăratului; iar creştinul care se împărtăşeşte cu nevrednicie cu Trupul Domnului este asemenea cu acela care ar arunca hlamida Împăratului în mijlocul noroiului, căci noroiul este sufletul lui necurat cu care o împărtăşeşte. De aceea - şi iudeii, care au rupt hlamida Împăratului, şi creştinii care au aruncat-o în noroi - sînt vinovați şi osîndiți ca unii ce L-au necinstit pe Împărat la fel.

28. Să se cerceteze însă omul pe sine şi aşa să mănînce din pîine şi să bea din pahar!

Dumnezeiescul Pavel, cînd alătură în mijlocul oarecărei pricini o altă pricină, obişnuieşte să o povestească pe aceea, precum a făcut şi acum. Căci, avînd înaintea sa pricina despre mese şi căzînd în cuvîntul despre Dumnezeieştile Taine, îl vorbeşte pe acesta cu amănunțime, fiind mai de nevoie, şi arată că este capul bunătăților a se apropia cineva de Dumnezeieştile Taine şi a se împărtăşi cu conştiință curată. Căci zice: Eu nu-ți pun alt judecător ție, creştine, ca să te judece pentru aceasta, ci chiar pe tine te pun judecător al tău însuți. Deci - zice - judecă-te şi te cercetează pe sine-ți cu conştiința ta, şi aşa apropie-te de Dumnezeieştile Taine şi împărtăşeşte-te, nu cînd este praznic, ci cînd te vei afla pe sine-ți curat şi vrednic!

29.1. Căci cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie judecată lui-şi mănîncă şi bea,

Zice: Creştinul care se împărtăşeşte de Trupul şi Sîngele Domnului cu nevrednicie o face spre a sa osîndă, nu din pricina firii Tainelor (pentru că acestea de sine sînt pricinuitoare de viață şi de mîntuire), ci pentru nevrednicia lui. Căci şi soarele este luminos şi dulce celor ce au ochii sănătoşi, iar celor ce îi au stricați şi bolnavi li se face vătămător şi păgubitor.

29.2. nesocotind Trupul Domnului.

Adică: Creştinul ce se împărtăşeşte cu nevrednicie o face spre osînda sa, fiindcă nu cercetează şi nu înțelege mărimea tainei. Căci - dacă am cerceta şi am socoti bine Cine este Acela Care Se află înaintea noastră pe Sfînta Masă, Cine este Acela cu Care ne împărtăşim, că adică este de față Însuşi Iisus Fiul lui Dumnezeu, tăinuit cu dumnezeirea şi omenirea Sa sub chipul Sfințitei pîini - negreşit nu am avea trebuință de altă învățătură; căci însăşi socotința aceasta ne-ar face să ne temem, să ne trezvim şi să fim cu luare-aminte cînd ne împărtăşim.

30. De aceea, mulți dintre voi sînt neputincioşi şi bolnavi şi mulți au murit.

Zice: Din relele şi primejdiile care urmează vouă, creştinilor, luați dovezile a ceea ce vă zic. Căci de aceea urmează la voi morți neştiute, năpraznice şi mai înainte de fireasca vreme şi boli de ani îndelungați, fiindcă mulți dintre voi se împărtăşesc cu nevrednicie. Dar poate ar zice cineva: Apoi ce? Cei ce nu se împărtăşesc şi nu mor înainte de vreme, ci ajung la adînci bătrînețe, aceştia nu păcătuiesc? La aceasta răspundem că păcătuiesc şi aceştia. Dar aceştia - care nu se îmbolnăvesc, nici nu mor mai înainte de vreme, căci nu sînt pedepsiți aici - vor fi pedepsiți mai rău în cealaltă viață.

Noi însă, dacă nu vom păcătui, nu vom fi pedepsiți nici aici, nici acolo. Despre aceasta zice şi mai departe:

31. Căci, dacă ne-am judeca pe noi înşine, nu am mai fi osîndiți.

Nu a zis: „dacă ne-am pedepsi noi pe noi înşine", ci numai: „dacă ne-am judeca", adică: Dacă ne-am cunoaşte păcatele şi ne-am osîndi pe noi înşine cu ocara de sine şi cu pocăința, nici aici nu ne-am osîndi de Dumnezeu, nici acolo, ci am scăpa şi de vremelnicele munci de aici, şi de cele veşnice de acolo. Căci - precum zice dumnezeiescul Hrisostom - „cel ce se osîndeşte pe sine îl îmblînzeşte pe Dumnezeu de două ori, şi pentru că şi-a cunoscut păcatul, şi pentru că se face mai lenevos a urma păcatului" (cuvîntul 28 la această pricină).

Bibliografie: Sfîntul Teofilact al Bulgariei: *Tîlcuirea Epistolei întâi către Corinteni şi a Epistolei a doua către Corinteni a Sfîntului Apostol Pavel,* Editura Sophia, Bucureşti, 2005

CUVINTE ALE SFÎNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG - DESPRE ÎMPĂRTĂŞANIA CU VREDNICIE ŞI NEVREDNICIE

Cuvîntul al IV-lea. Despre pocăință şi umilință şi din ce lucruri le poate cîştiga cineva. Despre lacrimi fără de care nu este cu putință a ajunge cineva la curăție şi nepătimire

[...] În adevăr, dacă omul nu plînge în fiecare zi şi noaptea înaintea lui Dumnezeu, apoi nici atunci cînd vrea să se împărtăşească cu Dumnezeieştile Taine nu va putea să se tînguie şi să plîngă cît de puțin, sau să verse vreo lacrimă după Dumnezeu. Cum să plîngă cel căruia îi vin rar lacrimile, fie din vreo neştiință, fie din vreo întîmplare oarecare? Ceea ce nu mi se pare un lucru de mirare, pentru că mulți nici la ieşirea sufletului nu plîng şi nu lăcrimează. De aceea mi se pare că nici nu sînt mulți cei ce plîng, ci foarte puțini şi lesne de numărat. Iar dacă şi acest lucru îl socotesc cu neputință, şi anume: să se împărtăşească cu Dumnezeieştile Taine totdeauna cu lacrimi, vai de nebunia lor! Vai de nesimțirea lor! Vai şi mie pentru nebunia celor ce zic acestea şi întunecarea şi lenevirea lor! Dacă s-ar fi judecat singuri, nu ar fi judecați de însăşi cuvintele lor. Dacă s-ar fi îngrijit de pocăință nu ar fi răbufnit că lucrul este cu neputință. Dacă ar face fapte mîntuitoare nu s-ar lipsi cu totul de acest dar al lui Dumnezeu. Dacă ar agonisi frica lui Dumnezeu în inimile lor, ar mărturisi că este cu putință a plînge şi a lăcrima nu numai în vremea împărtăşirii cu Dumnezeieştile Taine, ci de-a pururi şi în tot ceasul.

De aceea vreau să încredințez dragostea voastră mai deplin despre acest lucru şi aduc cuvîntul ca şi cum aş întreba chiar pe cei ce au grăit cele de mai sus: Spuneți-mi, fraților, de ce este cu neputință acest lucru? Îmi veți răspunde: Fiindcă din fire unii se pleacă cu lesnire spre umilință, iar alții sînt vîrtoşi şi împietriți la inimă şi nu se umilesc nici cînd sînt bătuți. Cum, deci, să plîngă şi să lăcrimeze aceştia şi să se împărtăşească totdeauna cu lacrimi? Chiar şi preoții, cum pot plînge cînd săvîrşesc Jertfa cea dumnezeiască şi fără de Sînge?

Fie aşa cum ziceți, vă răspund eu, dar spuneți-mi, dacă ştiți, din ce pricină sînt vîrtoşi şi cu anevoie plecați spre umilință? Iar dacă nu ştiți, să nu vă ruşinați a vă coborî puțin din înălțimea voastră şi plecîndu-vă urechea cu dragoste să nu vi se pară lucru nevrednic a învăța de la mine, cel mai din urmă decît toți. Căci scris este: ***Dacă se va descoperi celui mai mic, cel mai mare să tacă!*** (1 Corinteni 14, 30). De ce, deci, vă întreb eu, unul este împietrit, iar altul lesnicios spre umilință? Iată de ce, vă răspund: pentru că, cu voia sa unul este bun, iar altul rău. Cu ştiința sa, unul face cele rele, iar altul nu le face. Unul adică este rău, pentru că face cu voia sa cele potrivnice, iar altul este bun că face cu voia sa cele plăcute lui Dumnezeu. Dacă vei lua aminte, vei vedea că totdeauna oamenii s-au făcut buni din răi şi răi din buni prin aceste trei: cu voia, cu cugetul şi cu fapta. [...]

Dacă nimeni nu este fără de păcat, chiar numai o zi de-ar fi viața lui, şi dacă nimeni nu poate avea inima curată, prea limpede este că nici fără pocăință şi fără lacrimi nu trebuie să treacă nici o zi din viața omului. Dacă n-are lacrimi, măcar este dator să le caute din toată puterea şi din tot sufletul. Altfel nu poate să fie fără de păcat şi cu inima curată. Dacă cineva, ştiindu-şi mulțimea păcatelor şi greutatea greşelilor, nu voieşte să se culce pe jos, să privegheze şi să-şi vindece rănile poftei sale pătimaşe şi ale cugetelor care îl duc la nesimțire, care s-au împuțit şi au putrezit din lenevirea şi neplecarea lui, ceea ce este o mare nebunie, cum se va cutremura el de osînda şi de judecata cea aşteptată de cei păcătoşi, şi cum va plînge întru durerea inimii sale?

Dacă nu voieşte omul să rabde, ostenindu-se şi gîrbovindu-se pînă la sfîrşit, să umble ziua şi noaptea, mîhnindu-se şi necăjindu-se, să se smerească în toate, să răcnească întru suspinarea inimii lui, făcîndu-se ca o pasăre singuratică pe acoperişuri, să se asemene cu pelicanul din pustie, să devină cu aşezarea sufletului străin față de toți cei din mănăstire şi din lume, fără îndrăzneală față de cei mari şi de cei mici, să se ostenească cu suspin, să mănînce cenuşă cu pîinea şi cu băutura sa, s-o amestece cu plîngerea, cum va putea o, fraților, vreodată, în fiecare noapte să-şi spele patul şi aşternutul să-l ude cu lacrimi? Cu adevărat, nicidecum! Şi nu numai că nu va vedea la sine niciodată lacrimi, dar nici în vremea rugăciunii nu le va afla, nici loc nu va putea să gătească Domnului, nici sălăşluire vrednică Dumnezeului lui Iacov, Care este Hristos Domnul, Mîntuitorul şi Dumnezeul nostru. Şi dacă pe acestea nu le va face bine, adică nu se va cumineca cu lacrimi şi cu vrednicie, apoi nu va primi în sine pe Împăratul şi

Dumnezeu, chiar dacă şi numai o dată pe an ar face acest lucru. Că Sfintele se cade totdeauna să fie numai celor Sfinţi. Aceste cuvinte: Sfintele Sfinţilor, unii le propovăduiesc şi le strigă tare, şi o, măcar de le-ar auzi şi ei, iar alţii, cînd le aud zic: „Ce? Cel ce nu este sfînt este şi nevrednic?" Da, nevrednic, cel ce nu-şi mărturiseşte totdeauna cele ascunse ale inimii sale, cel ce nu face pocăinţă adevărată pentru ele şi pentru cele greşite din neştiinţă, cel ce nu plînge de-a pururi şi nu se mîhneşte şi nu face cu rîvnă cele zise mai sus, acela nu este vrednic.

Iar cel ce face toate acestea este foarte vrednic să se împărtăşească cu Dumnezeieştile Taine, nu numai la praznice, ci şi în fiecare zi, şi îndrăznesc să zic chiar de la începutul pocăinţei şi al întoarcerii sale. Pentru că cel ce face acestea pînă la sfîrşitul vieţii sale, trăind în smerenie şi cu inima frîntă, este iertat. Dacă aşa este şi aşa face, se luminează la suflet în fiecare zi, cu ajutorul Sfîntelor Taine, şi, în scurtă vreme, ajunge la desăvîrşită curăţenie şi sfinţenie. Altfel nu este cu putinţă a spăla şi a curăţa vasul nostru cel întinat şi casa noastră cea pîngărită. Mai mult decît atît nici nu am putea învăţa, nici din Dumnezeieştile Scripturi, nici din lucrare. Apostolul ne spune necontenit: ***Să se ispitească omul pe sine şi aşa să mănînce din pîine şi să bea din pahar. Că cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie Trupul Domnului, îşi mănîncă şi bea lui-şi osîndă.*** **Şi iarăşi:** ***Cel ce cu nevrednicie mănîncă Trupul şi bea Sîngele Domnului, nesocotind Trupul Domnului, vinovat va fi de Trupul Domnului*** (1 Corinteni 11, 27-29).

Şi dacă cel ce nu arată roade vrednice de pocăinţă este mustrat şi vădit de toată Scriptura cea de Dumnezeu insuflată că este nevrednic, spune-mi cum va putea cineva fără lacrimi să se curăţească şi să se împărtăşească cu vrednicie cu Sfintele Taine? Căci acestea (lacrimile) sînt cel dintîi rod al pocăinţei. Şi după cum urîta scurgere a trupului şi îndulcirea inimii cu vreo patimă este un fel de jertfa pe care noi o aducem diavolului, tot aşa şi lacrimile vărsate din durerea inimii sînt o jertfă bine primită Stăpînului şi curăţă necurăţia acelei dulceţi pătimaşe. Arătînd acest lucru, David zicea: ***Jertfa (bine plăcută) lui Dumnezeu este duhul umilit, inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmi 50, 18). Şi cu dreptate; că astfel deprinzîndu-se sufletul, şi smerindu-se totdeauna, nu va petrece nici o zi fără lacrimi, precum a zis David: ***Spăla-voi în toate nopţile patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda*** (Psalmi 6, 6).

Pentru aceasta, vă rog pe voi, părinţilor şi fraţilor, fiecare cu rîvnă să-şi iscusească în acestea sufletul, care, astfel umilindu-se şi schimbîndu-se, să se facă puţin cîte puţin izvor care varsă rîuri de lacrimi şi de umilinţă. Iar dacă nu ne vom sîrgui astfel să ne curăţim, ci vom umbla în lenevire, în trîndăvie şi slăbănogire, eu, pentru cruţarea dragostei voastre, nu voi zice ceva apăsător, ci numai atît: chiar dacă cineva se va împărtăşi vreodată cu lacrimi, adică va plînge fie înaintea Dumnezeieştii Liturghii, fie în timpul Sfîntei Liturghii, fie chiar în vremea împărtăşirii cu cele Dumnezeieşti, însă în celelalte zile şi nopţi nu se sîrguieşte să facă acest lucru, de nici un folos, nu-i va fi faptul că a plîns o dată. Că numai cu atîta nu ne facem vrednici şi nu ne curăţim degrabă, ci totdeauna şi neîncetat trebuie să plîngem, pînă la moarte, precum Însuşi Stăpînul ne-a poruncit, zicînd: „Pocăiţi-vă, cereţi, căutaţi şi bateţi. Pînă cînd? Pînă ce veţi lua, veţi afla şi vi se va deschide. Ce anume? Împărăţia Cerurilor."

Că, pocăinţa aceasta care se face necontenit şi pînă la moarte, precum am zis, cu osteneală şi cu necaz, încetul cu încetul ne face să vărsăm lacrimi amare, care spală şi curăţă întinăciunea şi spurcăciunea sufletului. Abia după acestea vine pocăinţa cea curată şi lacrimile cele amare se fac dulci şi bucuria neîncetată se naşte în inimile noastre şi ne face să vedem strălucirea cea nespusă. Pe care de nu ne vom nevoi cu toată sîrguinţa să o ajungem şi s-o primim, duhovniceştilor Părinţi şi fraţi, nu ne vom putea izbăvi de toate patimile, nu vom putea agonisi deloc faptele cele bune, nu vom putea cu vrednicie şi cu lacrimile cele după Dumnezeu să ne împărtăşim totdeauna cu Dumnezeieştile Taine, nici să vedem dumnezeiasca Lumină, Care se află împreună cu ele. Nici inimă curată nu vom avea vreodată, nici Sfîntul Duh nu Se va sălăşlui cunoscut în noi, nici nu ne vom învrednici ca Sfinţii să vedem pe Dumnezeu: nici aici, nici dincolo, dacă ne ducem orbi. Ci, precum zice Sfîntul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu: „Aşa de departe vom fi de vederea aceea, potrivit cu orbirea cea de aici a fiecăruia dintre noi, pe cît neam lipsit de bună voie de Lumina Lui în viaţa aceasta de acum." [...]

Cuvîntul al V-lea. Despre pocăinţă; şi că nu este de ajuns pentru curăţirea sufletului numai să împărţim averile noastre, nici numai să ne lipsim de lucruri, dacă nu vom cîştiga şi plînsul. Despre izgonirea lui Adam. Şi că dacă s-ar fi pocăit după ce a călcat porunca, nu ar fi

fost scos din Rai. Ce mare bine a adus pocăința lui, după cădere. Despre a doua venire a Domnului şi despre osîndirea păcătoşilor. Mustrări celor ce trăiesc în răutate şi fățărnicie.

Bun lucru este pocăința şi folosul pe care îl aduce. Ştiind aceasta, Cel ce pe toate le ştie, Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos a zis: ***Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!*** (Matei 3, 2). Însă vreți să ştiți că fără pocăință din adîncul sufletului, cum o cere Cuvîntul de la noi, nu ne putem mîntui? Ascultați pe însuşi Apostolul care strigă: ***Tot păcatul este afară de trup, iar cel ce curveşte, în trupul său păcătuieşte*** (1 Corinteni 6, 18). Şi iarăşi: ***Se cade să stăm înaintea Judecății lui Hristos, ca să le ia fiecare după cele ce a lucrat în trup, fie bune, fie rele*** (Romani 14, 10).

Dar poate cineva, auzind acest cuvînt, va zice: „Mulțumesc Iui Dumnezeu că nu mi-am spurcat trupul cu nici o faptă rea" (ceea ce eu nu pot spune, eu care sînt lucrător a toată fărădelegea) şi se mîngîie cu aceasta că este fără de păcat trupesc. Îi grăieşte însă împotrivă Stăpînul, cu pilda celor cinci fecioare nebune şi ne învață pe toți cu hotărîre, că nimic nu ne foloseşte curăția trupului, dacă nu avem şi celelalte fapte bune. Acelea, deşi aveau ceva untdelemn în vasele lor, adică oarecare fapte bune în ostenelile cele dinafară, aveau şi unele daruri, de aceea şi candelele lor au ars o vreme, totuşi pentru lenevirea, neştiința şi trîndăvia lor au fost aruncate în focul cel mai din afară. Fiindcă nu au avut grijă de patimile cele ascunse înlăuntru, lucrate de duhurile cele rele, şi nici nu şi-au dat seama de ele. Ci înțelegerea lor a fost vătămată de cele potrivnice, s-au învoit cu gîndurile, au fost amăgite şi biruite de ele şi au săvîrşit în ascuns: zavistie, rîvnire, prigonire, ceartă, grăire de rău, urîciune, mînie, amărăciune, pomenire de rău, slavă deşartă, dorința de a plăcea oamenilor, iubire de argint, plăcerea de sine, poftă trupească, îndulcire de gînduri pătimaşe, necredință, nefrică, netemere, trîndăvie, întristare, grăire împotrivă, slăbănogire, moleşeală, îngîmfare, înaltă cugetare, trufie, mîndrie, nesăturare, desfrînare, lăcomie, deznădejde şi toate lucrurile subțiri ale răutății care sînt păcatele lăuntrice. [...] Deci, spune-mi mie, ce folosim dacă vom împărți săracilor toate averile noastre, dar nu ne vom depărta de la rău şi nici nu vom urî păcatul? Ce ne foloseşte dacă nu facem păcatul trupesc, iar cu mintea ne învoim cu gîndurile cele necurate, săvîrşim păcatul nearătat şi sîntem stăpîniți şi destrămați de patimile sufletului? Să lepădăm, vă rog, patimile şi robia răutăților celor de mai sus şi să nu ne oprim aici şi numai la atît, ci întinăciunea s-o spălăm cu lacrimile pocăinței. [...]

Tot aşa nu se va folosi cineva de şi-ar împărți averile la săraci şi ar lua asupra lui toată sărăcia şi necîştigarea dacă nu se va depărta de rele şi nu-şi va curăți sufletul cu pocăință şi lacrimi. Că tot omul care a păcătuit (asemenea mie celui cu totul osîndit) şi şi-a astupat simțurile sufletului cu noroiul poftelor şi a dulceților, chiar dacă şi-ar împărți toată avuția sa la săraci şi şi-ar părăsi toată slava demnităților sale strălucirea caselor, a cailor, a turmelor, a cirezilor, a robilor şi pe însăşi prietenii şi rudeniile sale, şi aşa sărac ar veni şi ar îmbrăca chipul călugăresc, cu toate acestea, tot are mare trebuință de lacrimile pocăinței, ca să-şi poată spăla noroiul păcatelor sale. Şi cu atît mai mult, dacă (asemenea mie) poartă funinginea şi noroiul răutăților celor multe, nu numai pe față şi pe mîini, ci şi peste tot trupul. Numai împărțirea averilor nu-i de ajuns pentru curățirea sufletului, dacă nu vom plînge şi nu vom lăcrima din suflet, fraților! Că de acest noroi, pe cît socot eu, dacă nu mă voi curați de întinăciunea păcatelor cu lacrimi, ci voi ieşi din această viață întinat, pe dreptate voi fi de rîs şi de batjocură înaintea lui Dumnezeu şi a Îngerilor Lui şi voi fi aruncat împreună cu dracii în focul cel veşnic, într-adevăr, aşa este fraților! Că nimic n-am adus pe lume, pentru ca după ce am păcătuit, să-l dăm lui Dumnezeu drept răscumpărare pentru păcatele noastre şi să fie răsplătit. [...]

Deci este cu putință tuturor, nu numai monahilor, ci şi mirenilor, să se pocăiască neîncetat, să plîngă şi să se roage neîncetat lui Dumnezeu şi prin astfel de fapte să cîştige şi celelalte fapte bune. Că aceasta este calea cea adevărată, o mărturiseşte şi Sfîntul Ioan cel cu graiul de aur (Gură de Aur), stîlpul şi învățătorul cel mare al Bisericii, care în cuvintele sale despre David, la tîlcuirea Psalmului 50, zice: „Şi cel ce are femeie, copii, slujnice şi mulțime de slujitori şi bogăție multă şi s-a învrednicit de mari dregătorii lumeşti, poate totdeauna să plîngă, să se roage şi să se pocăiască şi să ajungă dacă vrea la plinătatea faptelor bune, să ia Duh Sfînt, să se facă prieten al lui Dumnezeu şi să se îndulcească de vederea Lui, cum au fost înainte de venirea lui Hristos: Avraam, Isaac, Iacov şi Lot cel din Sodoma şi (ca să las pe ceilalți prea mulți), Moise şi David. Iar în darul cel nou, la arătarea lui Dumnezeu şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Petru pescarul şi necărturarul, împreună cu soacra sa şi mulți alții care propovăduiau pe Dumnezeu Cel ce Se arătase." Că pe ceilalți cine va putea să-i numere fiind mai mulți decît

picăturile ploilor şi decît stelele cerului: împărații, boierii, puternicii, ca să nu mai vorbesc de cei săraci şi de cei care au trăit numai cu hrana zilnică, despre care mărturisesc pînă acum oraşele, casele şi bisericile ridicate de dînşii cu dărnicie şi azilurile de bătrîni şi de săraci, ce există şi astăzi. Căci toate cele agonisite în timpul vieții lor, ei le folosesc nu ca pe ale lor, ci ca pe nişte robi ai Stăpînului, iconomisindu-le ca pe nişte lucruri încredințate lor şi după plăcerea Stăpînului, folosindu-se de lume după glasul lui Pavel, dar nefolosindu-se rău (1 Corinteni 7, 31). De aceea, au şi fost slăviți şi străluciți în viața aceasta de acum şi vor fi şi de acum şi pînă în veac, iar întru Împărăția lui Dumnezeu vor fi şi mai slăviți şi mai străluciți. [...]

Cuvîntul al VIII-lea. Învățătură către cei ce de curînd s-au lepădat de lume, despre pocăință şi despre începutul unei vieți vrednice de laudă. Cum să se poarte cel ce se pocăieşte. Despre lacrimi şi umilință

Luați aminte la cuvintele mele, primiți-le cu bucurie, ca pe un îndemn făcut pentru binele vostru şi al meu. Că numai aşa sporim şi ne desăvîrşim în Hristos; puțin cîte puțin şi cu măsuri neînsemnate la vedere. Iată ce vreau să vă spun: După ce ieşiți de la biserică, nu vă risipiți în lucruri zadarnice şi nefolositoare, ca nu cumva, venind diavolul şi găsindu-vă robiți de ele, să facă asemenea corbului care răpeşte de pe ogor sămînța neacoperită cu pămînt; adică să nu facă şi el la fel, răpindu-vă din inimă cuvintele acestei învățături şi voi să rămîneți goi şi jefuiți de cunoştința cea mîntuitoare. Ci fiecare să meargă acolo unde este rînduit, la lucrul cu mîinile sau altă ascultare, cu capul plecat şi luînd aminte numai la sine. Iar cînd lucrează sau îşi împlineşte slujba sa, să zică în sine: „O! Ticălosul de mine, cîte zile şi cîți ani i-am petrecut în răspîndire şi desfătare! O, cum mi-am irosit vremea pînă acum, auzind Dumnezeieştile Scripturi şi neluînd aminte la glasul lor. La ce mi-a folosit această viață şi cine ştie de voi mai ajunge ziua de mîine?! Ani întregi numai am mîncat şi mi-am umplut pîntecele cu carne şi cu vin, cu cea mai grozavă lăcomie. M-am îmbrăcat cu haine strălucite, m-am desfătat, am rîs, m-am îmbogățit cu mulțime de bani pe care i-am cheltuit şi i-am risipit pe nimicuri şi apoi am început să adun alții. M-am îmbrăcat, m-am parfumat pînă la sațiu, am călărit pe cai şi pe catîri, m-am îndulcit din multe mese bogate, am zavistuit pe aproapele, l-am ocărît, l-am defăimat, am furat, am mințit. Am vizitat şi m-am împrietenit cu oamenii slăviți şi bogați şi am locuit cu cei mari. Mi-am făcut nume vestit, m-am tolănit pe paturi

moi, mi-am odihnit acest trup de tină şi l-am îndestulat de somn. Toate acestea la ce mi-au folosit pînă acum, sau ce-mi vor ajuta ele mie, dacă mîine Cel ce ține toată suflarea va porunci să fiu răpit din această lume? Cu adevărat nimic.”

De aceea, de acum înainte, măcar zilele care mi-au mai rămas nu le voi mai cheltui zadarnic, ci chiar de acum mă lepăd de toate, ca să trăiesc aşa cum au trăit Sfinții Părinți. De voi posti ca să repar lăcomia trecută, voi posti încît nici limba din gură să n-o mai pot mişca, ca măcar aşa să potolesc această nepotolire, chiar dacă din această cauză voi fi posomorît, palid şi trist. Însă dintr-o dată şi fără osteneală, mă voi slobozi de bîntuielile gîndurilor şi voi curma răspîndirea, desfătarea şi rîsul. Mă voi îmbrăca în haine sărăcăcioase, iar pe cele scumpe le voi da celor necăjiți şi toți banii agonisiți îi voi împărți celor lipsiți. De ce să mă îngrijesc de acestea, cînd m-am lăsat cu totul în purtarea de grijă a Celui ce hrăneşte toată suflarea? Pe cai şi pe catîri nu voi mai încăleca şi mă voi lepăda de toți: de părinți, de prieteni, de tovarăşi, fiindcă oricît de puțin ai iubi pe cineva mai mult decît pe Dumnezeu, nu mai eşti vrednic de El, precum El Însuşi a spus-o. De baie nu mă voi mai apropia, nici pe pat nu mă voi mai culca, ci pe pămînt şi pe loc tare. Iată aşternutul pe care mă voi culca de voie, pentru ca vrînd-nevrînd vîrtoşenia lui să mă supere şi să mă împiedice să dorm prea mult. Ei şi ce dacă voi muri? Dar mai sînt eu oare vrednic să mai trăiesc? Apoi mă voi scula la miezul nopții, voi îngenunchea şi în întristarea ticălosului meu suflet voi plînge şi mă voi tîngui cu lacrimi înaintea lui Dumnezeu, astfel: „Doamne, Dumnezeule al Cerului şi al pămîntului ştiu că am păcătuit mai mult decît tot omul, mai mult decît toate dobitoacele necuvîntătoare şi decît tîrîtoarele înaintea Ta, Dumnezeule, Cel înfricoşat şi neajuns, şi nu mai sînt vrednic de mila Ta. Nici n-aş fi îndrăznit să mă apropii şi să cad la Tine, Iubitorule de oameni, Împărate, dacă n-aş fi auzit Sfîntul Tău glas: Cu voia nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu. Şi iarăşi: ***Bucurie se face în Cer pentru un păcătos care se pocăieşte!*** (Luca 15, 7). Mi-am adus aminte de pilda fiului risipitor, pe care ai spus-o Tu, Stăpîne, cum Tu, Prea Milostive Doamne, chiar înainte de a fi ajuns la Tine, ai alergat înaintea lui, L-ai îmbrățişat, L-ai acoperit cu sărutări. Încrezător în noianul milostivirii Tale, am venit la Tine, cu durere, cu întristare şi cu inimă zdrobită, aşa împietrit şi

sfărîmat cum sînt, zăcînd cu ticăloşie în adîncul iadului fărădelegilor mele. Îți făgăduiesc, Doamne, că de acum înainte nu te voi mai părăsi în toate zilele cîte îmi vei mai dărui, nu mă voi mai întoarce la răutăți nici nu mă voi mai alipi de ele. Doamne, Tu ştii neputința şi ticăloşia mea, Tu ştii slăbiciunea şi vechea mea aplecare spre rele, care mă tiranizează şi mă munceşte. Vino în ajutorul meu! Cad la picioarele Tale, nu mă părăsi, nici nu mă lăsa de istov să fiu batjocura şi rîsul vrăjmaşului, pe mine care de acum sînt sluga Ta, Prea Bunule Doamne."

Iată, fraților, care trebuie să fie de-a pururi cugetele şi frământarea sufletească a celui ce a fugit de lume şi s-a hotărît să învețe arta artelor, adică viața de luptă şi de nevoință şi aşa să intre în stadionul luptei. Pe un astfel de om îl îndemn, dacă se va fi aflînd cumva în mijlocul nostru, dacă e însetat după cuvîntul de întărire şi dacă rîvneşte să înceapă de îndată pocăința cea adevărată. Pe lîngă acestea, prea iubite, pînă seara nu te apropia de mîncare. Seara intră în chilie, şezi pe pat şi reamintindu-ți de toate cîte ți-am spus, mulțumeşte în primul rînd lui Dumnezeu că te-a învrednicit să ajungi la sfîrşitul zilei şi la începutul nopții. Cercetează-te apoi şi cugetă la toate păcatele care le-ai făcut împotriva lui Dumnezeu şi Făcătorului tău. Cugetă la toți anii de cînd te rabdă El şi te lasă să trăieşti şi-ți dăruieşte toate cele de trebuință trupului, adică: hrană, băutură, îmbrăcăminte, aşternut, chilia în care stai, fără să Se mînie, fără să-Şi întoarcă Fața de la tine din pricina păcatelor tale şi fără să te fi dat morții sau dracilor, ca să te piardă. Adu-ți aminte, deci, după cuviință, de toate acestea. Apoi ridică-te, aşterne-ți rogojina pe pămînt, drept pernă pune o piatră şi-ți pregăteşte astfel aşternutul pentru culcare.

Dar mai ascultă ceva. Vreau să-ți pun înainte şi o altă metodă pentru o adevărată şi deplină pocăință, metodă care degrabă îți va aduce lacrimi şi umilință, chiar dacă ai inima de piatră, zăbavnică la întristare şi neputincioasă la umilință. Însă să nu ți se pară nemaiauzit şi neobişnuit printre credincioşi lucrul la care eu te îndemn, mai înainte de a-l încerca tu însuți. Este adevărat că cine s-a păzit după Sfîntul Botez pentru Dumnezeu fără pată şi nu şi-a întinat Chipul Celui ce l-a făcut, acela n-are nevoie de nimic pentru a-şi recăpăta starea cea dintîi, pentru că el deja se află în Dumnezeu. Dar cel ce s-a întinat în fapte nesocotite şi cu fărădelegi; cel ce prin desfrînări a făcut din templul trupului său, adică din lăcaşul lui Dumnezeu, sălaş al poftelor, al patimilor şi al dracilor, acela zic, pentru pocăință are nevoie nu numai de metoda pe care ți-o spun şi la care te îndemn, ci de multe alte mijloace şi metode de pocăință, ca să îmblînzească pe Dumnezeu şi să-şi recapete vrednicia dumnezeiască pierdută prin viața sa de păcat. În această privință găseşti multe lucruri în Cuvîntul despre pocăință, din Scara dumnezeiescului nostru Părinte Ioan Scărarul.

Deci care e metoda de pocăință la care eu te îndemn părinteşte? Ascultă, frate, cu luare aminte şi fără să te sminteşti: După ce ți-ai pregătit rogojina pentru culcare, (cum ți-am spus), stai la rugăciune în picioare, ca un osîndit. Zi: Sfînte Dumnezeule, Tatăl Nostru... şi celelalte rugăciuni, şi cînd le rosteşti cugetă cine eşti tu şi cine Tatăl, pe Care tu îl chemi. Cînd vrei să zici: Doamne miluieşte, ridică-ți mîinile spre cer, uită-te în sus la ele, înalță-ți mintea ațintind-o la mîini, adu-ți aminte de faptele tale cele rele şi de toate păcatele pe care le-ai făcut cu mîinile, de faptele ruşinoase la care ele ți-au slujit, cutremură-te şi spune-ți întru sine-ți: „Vai de mine, necuratul şi spurcatul! Oare văzîndu-mă Dumnezeu că-mi întind cu neruşinare mîinile către Dînsul, nu-Şi va aduce aminte de nelegiuirile pe care le-am săvîrşit cu ele şi nu va trimite foc asupră-mi să mă piardă? Du-ți dar mîinile la spate, ca şi cum ai fi osîndit la moarte, şi suspinînd din adîncul inimii, zi cu glas jalnic: „Mîntuitorule, miluieşte-mă pe mine păcătosul şi nevrednicul de viață şi vrednicul cu adevărat de toată osînda" şi tot ce harul lui Dumnezeu îți va mai da să zici. Aducîndu-ți aminte de păcatele tale, loveşte-te cu putere şi fără milă, zicînd: „Cum de ai făcut unele ca acestea, răule şi ticălosule?" Pune-ți apoi iarăşi mîinile la spate, stai în picioare şi roagă-te lui Dumnezeu. După acestea dă-ți palme peste obraz, trage-te de cap, smulge-ți părul, aşa cum ai face unui duşman de moarte, care a năvălit asupra-ți şi zi: „De ce ai făcut aceasta şi aceea?" După ce ai făcut aceasta îndeajuns, pune-ți mîinile la piept, stai în picioare şi rosteşte cu sufletul plin de bucurie doi sau trei psalmi, fă şi metanii cîte vei putea. Apoi, tot în picioare, adu-ți aminte de toate cele ce ți-am spus şi dacă Dumnezeu îți va dărui lacrimi şi umilință, nu slăbi pînă ce ele vor înceta. Dacă însă n-ai lacrimi, nu te tulbura, ci spune-ți în sine: „Căință şi lacrimi au numai cei vrednici şi cei ce s-au pregătit pentru ele, dar tu cîți ani te-ai rugat lui Dumnezeu sau L-ai ascultat? Cu ce fapte bune te-ai pregătit ca să primeşti aceste daruri? Nu-ți este destul că trăieşti?" Zicînd acestea, şi după ce ai dat slavă lui Dumnezeu, înseamnă-ți fruntea cu Preacinstita Cruce, pieptul şi tot trupul, apoi aşază-te pe rogojină şi te culcă. Iar dacă te-ai trezit, nu te întoarce pe cealaltă parte, ci scoală-te îndată şi începe din nou rugăciunea, aşa cum ți-am spus mai sus şi stai la rugăciune şi citire fără să te mai culci pînă ce bate toaca; atunci mergi cu ceilalți la Utrenie. În Biserică, stai drept ca şi cum ai fi în Cer împreună cu Îngerii, cu cutremur şi socotindu-te nevrednic a fi împreună cu frații. Stînd aşa, ia aminte numai de tine şi nu te uita încoace şi încolo, nu te uita nici la frați, cum stau sau cum cîntă fiecare. Fii atent numai la tine, la cîntare şi la păcatele tale, adu-ți aminte şi de rugăciunea din chilie. Nu vorbi absolut nimic în

timpul slujbei cu nimeni, nici măcar un cuvînt în şoaptă şi nu ieşi din Biserică înainte de rugăciunea cea din urmă. Dacă este cu putință, nu te aşeza jos în timpul cititului, ci stai în picioare într-un loc ferit, ascultînd ca şi cum Însuşi Dumnezeu, Care este deasupra tuturor, Ți-a vorbit prin gura celui ce citeşte. [...] În sfîrşit, ieşind din Biserică după otpust, adu-ți aminte cum ai petrecut ziua trecută şi dacă ai făcut vreo greşeală, îndreptîndu-te.

Dacă vei stărui în această osteneală, Domnul nu va zăbovi să-Şi reverse mila Sa peste tine. Garant mă fac eu pentru Cel Preamilostiv, mă fac eu răspunzător pentru Iubitorul de oameni, oricît de îndrăzneț ar părea acest cuvînt. Dacă El te va trece cu vederea, să mor eu; dacă te va părăsi, să fiu eu aruncat în focul veşnic! Numai ascultîndu-mă fă cum îți spun eu, fără să te îndoieşti cu inima şi fără să fii cu sufletul împărțit. Dar ce înseamnă a fi cu inima îndoielnică şi împărțită? Ia aminte, iubitule! Ai inima îndoielnică dacă socoți sau cugeți întru sine-ți astfel: „Oare Se va milostivi Dumnezeu spre mine sau nu?" Acest cuvînt: „oare" vine din necredință. Dacă tu nu crezi că voieşte să Se milostivească spre tine mai mult decît îți închipui tu, de ce mai vii şi te mai rogi către Dînsul? Şi ai inima împărțită cînd, în loc să mergi pînă la moarte pentru Împărăția Cerurilor, tu te îngrijeşti de ea mai puțin decît pentru viața trupească. Un lucru să ştii: cel ce se pocăieşte cu adevărat trebuie să se păzească cu tot dinadinsul să nu facă ceva care să-l ducă la moarte şi astfel să se facă propriul său ucigaş, fie aruncîndu-se într-o prăpastie, fie spînzurîndu-se, fie făcînd altceva de acest fel. Cît despre cele trebuitoare trupului, precum hrana şi îmbrăcămintea sa, să nu poarte nici o grijă de ele, potrivit cuvîntului: ***Căutați mai întîi Împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte*** *(adică cele necesare trupului)* ***se vor adăuga vouă*** (Matei 6, 33). Cel ce duce o viață de luptă şi trăieşte după Evanghelie, se poate hrăni zilnic şi numai cu pîine şi apă şi să fie sănătos. Ba un astfel de om e mai sănătos decît cel ce se îndestulează cu mese alese. De aceea şi Pavel, ştiind acestea, zicea: ***Avînd hrană şi îmbrăcăminte să ne îndestulăm cu acestea*** (1 Timotei 6, 8). Şi iarăşi: ***Avînd în noi hotărîrea morții, să nu ne punem încrederea în noi înşine, ci în Dumnezeu, Cel ce învia morții.***

Iată că ți-am spus, preaiubite frate, cum să te apropii de Dumnezeu şi ce pocăință să faci înaintea Lui. N-o părăsi pînă la cea din urmă suflare şi nu uita sfatul bun pe care ți-l dau eu, păcătosul. Eu n-am ajuns la această măsură şi nici nu-ți vorbesc din experiență, ci Harul lui Dumnezeu m-a luminat să-ți grăiesc pentru tine şi pentru mîntuirea ta. Dacă cu ajutorul lui Dumnezeu vei face aşa, pe măsură ce vei împlini această osteneală de pocăință şi fiind povățuit de dumnezeiescul Har, încet-încet vei cunoaşte alte taine şi mai mari şi ți se va da nu numai izvor de lacrimi, ci şi izbăvirea de toate patimile. A căuta neîntrerupt pocăința şi umilința şi toate cele prielnice întristării, a plînge şi a ne umili, stăruind cu rîvnă în ele, fără a da întîietate şi nici o ascultare voii trupului, acestea-s mijloacele care degrabă îl duc pe om la sporire, la curăție şi la nepătimire, îl fac părtaş Duhului Sfînt şi, mai mult, deopotrivă cu slăviții Părinți: Antonie, Sava şi Eftimie. Aceasta însă numai dacă mă asculți şi dacă iubeşti pocăința şi umilința. [...]

Cuvîntul al XXXII-lea. Să nu zicem că acum este cu neputință celui ce vrea, să se ridice la culmea virtuții şi să fie asemenea cu Sfinții de altădată. Tot cel ce învață cele potrivnice Sfintelor Scripturi este dascălul unei noi rătăciri pentru cei ce-l ascultă. Despre lacrimi, că ele în chip firesc ne sînt la îndemînă

[...] Ci vorbesc şi numesc eretici pe cei ce zic că în vremea noastră nu există nimeni, care să poată împlini evangheliceştile porunci sau să se facă asemenea cu Sfinții Părinți în credință şi lucrare. Că din fapte se arată credința, aşa cum se văd în oglindă trăsăturile feței. Şi că acum (mai zic ei) nu mai există mari contemplativi şi văzători de Dumnezeu, adică să fie luminați şi să primească pe Duhul Sfînt şi prin El să vadă pe Fiul împreună cu Tatăl. Cei ce zic că acest lucru este cu neputință au căzut nu într-o rătăcire oarecare, ci, dacă se poate spune, în toate de o dată, că aceasta le întrece pe toate prin lipsa de evlavie şi prin mărimea hulei ce o ascunde. Cine vorbeşte astfel răstoarnă toate Scripturile Sfînte. În zadar - îşi zic ei - se mai citeşte Sfînta Evanghelie. În zadar - ne asigură ei - se mai citesc cuvintele Sfîntului Vasile cel Mare şi ale celorlalți Sfinți Părinți şi Sfinți Ierarhi ai noştri şi ceea ce au mai scris ei. Deci dacă ceea ce a grăit Dumnezeu şi ceea ce toți Sfinții mai întîi au împlinit desăvîrşit şi apoi au scris şi le-au lăsat spre învățătura noastră, ca să le facem şi noi şi să le păzim fără ştirbire, dacă toate acestea nu se pot împlini, pentru ce s-au mai ostenit să le scrie şi de ce se mai citesc în Biserică? Cei ce vorbesc astfel închid cerul, pe care ni l-a deschis Hristos şi înfundă calea pe care El Însuşi a străbătut-o urcînd la cer. Atunci cînd acolo sus,

Dumnezeul Cel mai presus de toate, ca la uşa cerului, Se pleacă spre noi şi cînd strigă către credincioşii Săi, care se uită la Dînsul: ***Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni*** (Matei 11, 28), aceşti vrăjmaşi sau mai bine zis antihrişti zic: Aceasta nu se poate, e cu neputinţă. În adevăr, către aceştia grăieşte Stăpînul cu mare glas: ***vai, vouă, povăţuitori orbi ai orbilor*** (Matei 15, 14), ***Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că închideţi Împărăţia Cerurilor înaintea oamenilor; că nici voi nu intraţi, nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsaţi*** (Matei 23, 14). În timp ce El îi fericeşte pe cei întristaţi, ei spun că nu este cu putinţă ca cineva să se întristeze şi să plîngă în fiecare zi. O! ce nesimţire, ce nestăpînită gură, care rosteşte cuvinte spurcate împotriva lui Dumnezeu Cel Preaînalt şi face pradă fiarelor sălbatice turma lui Hristos, pentru care Însuşi Fiul lui Dumnezeu Şi-a vărsat Sîngele! Bine a zis despre ei David, strămoşul (după trup) al lui Dumnezeu, proorocind cu aceste cuvinte: ***Fiii oamenilor, dinţii lor sînt arme şi săgeţi şi limba lor sabie ascuţită*** (Psalmi 56, 6).

Dar spune-mi, pentru ce este cu neputinţă? Sfinţii cum au strălucit pe pămînt şi s-au făcut luminători ai lumii? Dacă n-ar fi cu putinţă, nici ei n-ar fi izbutit, că şi ei erau oameni ca şi noi şi nu aveau nimic altceva mai mult decît noi, în afară de voirea spre bine, răbdarea, smerenia şi dragostea de Dumnezeu. Agoniseşte-le dar şi tu pe acestea şi sufletul tău de piatră se va preschimba în izvor de lacrimi. Iar dacă tu nu vrei să rabzi necazul şi strîmtorarea măcar nu zice că lucrul e cu neputinţă. Fiindcă cel ce vorbeşte aşa nu mai vrea să se curețe, deoarece fără de lacrimi din veac nu s-a mai auzit ca vreun suflet care a păcătuit după botez să se fi curăţit de întinăciunea păcatului. [...] Că plînsul ni-i dat tuturor din fire, te vor învăţa copiii cînd se nasc. Copilul cînd vine pe lume plînge, ceea ce pentru moaşă şi pentru mamă este semn că este viu. Iar dacă copilul nu plînge nu se zice că este viu, ci el, plîngînd, arată că firea chiar de la naştere are cu sine întristarea şi lacrimile. Aşa cum a spus-o şi părintele nostru Sfîntul Simeon Studitul, omul care vrea să se mîntuiască şi să intre în viaţa Fericiţilor, cu acelaşi plîns trebuie să trăiască şi să moară, fiindcă lacrimile de la naştere sînt simbolul lacrimilor vieţii noastre pămînteşti. Lacrimile sînt pentru suflet tot aşa de trebuitoare cum e hrana şi băutura pentru trup, încît cel ce nu plînge în fiecare zi (nu îndrăznesc să zic în fiecare ceas, să nu par exagerat) acela îşi pierde sufletul lăsîndu-l să moară de foame. Deci dacă aşa cum am arătat-o plînsul şi lacrimile sînt fireşti, apoi nimeni să nu lepede acest bun firesc, nimeni prin nepăsare şi prostie să nu se lipsească de un astfel de bine; nimeni din răutate, din lene şi din mîndrie să nu o facă pe fanfaronul şi să se împietrească împotriva firii. Ci fiecare să se străduiască din toate puterile spre împlinirea poruncilor lui Dumnezeu şi să păstreze, vă rog, neîmpuţinat în inima sa acest mare dar, cu sărăcie şi smerenie, cu sufletul simplu şi fără răutate, îndurînd cu răbdare ispitele şi cugetînd necontenit la Dumnezeieştile Scripturi, pocăindu-se necontenit şi aducîndu-şi aminte de căderile sale. Nimeni să nu nesocotească această lucrare. Dar dacă cineva se deznădăjduieşte de mîntuire şi zace nepăsător pe patul lenevirii, cel puţin să nu zică că lucrul este imposibil şi pentru cel rîvnitor. Fiindcă cine vorbeşte aşa, închide tuturor uşa Împărăţiei Cerurilor. Într-adevăr, înlătură lacrimile şi ai înlăturat dintr-o dată şi curăţirea, iar fără de aceasta nimeni nu se mîntuieşte, nimeni nu este fericit de Domnul, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu. [...]

Cuvîntul al XXXIII-lea. Cum să prăznuim sărbătorile şi ce simbolizează cele ce facem noi în sărbători. Cuvînt împotriva celor ce fac din ele prilej de laudă. Despre cei ce se împărtăşesc cu vrednicie sau cu nevrednicie şi ce deosebire este între ei. Cum se uneşte sau nu se uneşte omul cu Dumnezeu în Sfînta Împărtăşanie

[...] Ia aminte bine la cuvintele mele. Dacă te împărtăşeşti cu conştiinţă şi cu cunoştinţă, te împărtăşeşti cu vrednicie; iar dacă nu, apoi mănînci şi bei cu totul cu nevrednicie. Dacă ai primit cu conştiinţă curată ceea ce ai luat, iată că în adevăr te-ai făcut vrednic de această masă. Iar dacă nu te vei face vrednic, nici nu te vei apropia şi nici nu te vei uni în vreun fel cu Dumnezeu Cel nevăzut. Să nu-ţi închipui că cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie cu Sfintele Taine se pot apropia şi uni cu Dumnezeu fără prea multă osteneală, că acest lucru nu se întîmplă şi nici nu se va întîmpla vreodată. Numai cei ce sînt vrednici de descoperirea cea înţelegătoare a Dumnezeirii Celei nevăzute, pe Care ei o văd şi o mănîncă cu ochiul şi cu gura minţii, numai aceia cînd se împărtăşesc cu dumnezeiescul Trup al Domnului Iisus Hristos, cunosc că bun e Domnul. Aceştia nu mănîncă numai pîinea cea văzută, ci totodată mănîncă şi beau în chip tainic pe Dumnezeu. Se hrănesc atît văzut, cît şi nevăzut, cu trupul şi cu sufletul, şi se unesc în amîndouă felurile cu Hristos Cel îndoit în fire, fiind întrupaţi şi uniţi cu slava şi cu Dumnezeirea Lui. Aşa sînt uniţi

cu Dumnezeu cei ce mănîncă din această pîine şi beau din acest pahar cu vrednicie, în cunoaşterea şi contemplarea tainei, cu suflet şi cu inimă simţitoare.

Iar cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie sînt goi de Darul Sfîntului Duh, îşi hrănesc numai trupul, nu şi sufletul. Dar să nu te tulburi, prea iubite, auzind acest adevăr. Dacă tu mărturiseşti că Trupul Domnului este cu adevărat Pîinea Vieţii, Care dă viaţă; dacă ştii că Sîngele Lui de asemenea dă viaţă celor ce se împărtăşesc cu El şi că Se preface în cei ce-L beau în izvor de apă rece ce curge în viaţa veşnică, spune-mi de ce tu, care te împărtăşeşti, nu sporeşti cu nimic în sufletul tău şi cu toate că ai simţit o oarecare bucurie, din nou te afli aproape tot aşa cum erai mai înainte, fără să observi în tine nici cea mai mică sporire, nici izvor care curge, nici o lumină? În adevăr, materialiceşte, această pîine nu este decît o îmbucătură, pentru cei care nu văd dincolo de simţire; dar duhovniceşte, ea e lumină neapropiată, cu neputinţă de cuprins. Tot aşa vinul e lumină, viaţă, foc şi apă vie. Deci, dacă mîncînd dumnezeiasca Pîine şi bînd Vinul veseliei n-ai ajuns în măsură să trăieşti o viaţă nestricăcioasă, că ai primit această Pîine ca un foc sau ca o lumină, asemenea Proorocului, că ai băut Sîngele Domnului ca pe o apă, Care curge şi vorbeşte, dacă nici un fel de rod n-ai văzut şi n-ai simţit, cum îţi închipui că te-ai împărtăşit cu Viaţa? Cum îţi închipui că te-ai atins de focul cel neapropiat sau cum crezi că te-ai împărtăşit cît de puţin din lumina cea veşnică? Ceea ce nu s-a întîmplat vreodată nici unuia, care a fost tot aşa de nesimţitor ca şi tine. Da, lumina te luminează, dar tu eşti orb; focul te încălzeşte, dar tu nu te-ai încălzit; viaţa te-a atins cu umbra sa, dar tu nu te-ai unit cu ea; apa cea vie a trecut prin sufletul tău, ca printr-o conductă, deoarece n-a găsit în tine vasul vrednic de ea. Dacă astfel te împărtăşeşti, dacă astfel te atingi de Tainele, cele neajunse, numai îţi închipui că mănînci, fiindcă nu iei nimic, nu mănînci nimic şi nu ai primit absolut nimic în tine. Fiindcă Cuvîntul Cel neajuns, Pîinea Care Se coboară din cer nu-i cuprinsă de cele văzute. El cuprinde, ia şi se uneşte fără amestecare cu cei vrednici şi bine pregătiţi pentru primirea Lui.[...]

Bibliografie: Sfîntul Simeon Noul Teolog, *Învăţături,* Editura Credinţa strămoşească, 2003

Despre pocăinţă şi care sînt cele ce trebuie să le facă cel ce mai întîi a căzut în păcat şi s-a obişnuit cu el, iar mai apoi s-a mărturisit şi pune început pocăinţei

Sîntem învăţaţi de dumnezeieştile Scripturi, frate al meu duhovnicesc, că nu trebuie nici să deznădăjduim vreodată din pricina mulţimii păcatelor noastre, nici să ne încredem cu îndrăznire în păzirea epitimiilor pe care ni le-a dat duhovnicul nostru din pricina păcatelor noastre, aşa încît nici cel ce s-a oprit sau a încetat păcatul nu trebui să se încreadă cu îndrăznire, nici cel ce a căzut nu trebuie să deznădăjduiască; ci şi cel ce a păcătuit mult să se încreadă cu îndrăznire în pocăinţă şi cel ce a greşit cu măsură să nu socotească că primeşte iertarea greşelilor lui numai de la faptele bune, ci să arate şi pocăinţă; dar nu pocăinţa arătată numai prin cuvinte, post, băut de apă, culcare pe pămînt şi celelalte chinuri ale trupului, ci pe cea care se face prin întreaga zdrobire şi străpungere a sufletului şi inimii lui, pe care a arătat-o şi Proorocul David deşi se găsea cu totul în lume şi în grijile lumii. Fiindcă socotindu-se în el însuşi că L-a mîniat pe Stăpînul Cel Bun şi Milostiv prin aceea că s-a făcut călcător al poruncilor Lui şi I s-a arătat nerecunoscător şi a uitat darurile atît de multe şi de nenumărate şi binefacerile Lui, acela se găsea întotdeauna în toată viaţa lui plîngînd şi mîhnindu-se (Psalmi 34, 14; 37, 7; 41, 10; 42, 2), cum spune el însuşi, şi era nenorocit nu din pricina altuia, ci a lui însuşi; căci se zdrobea pe sine însuşi şi se smerea mult şi se îngropa în suspinul inimii lui, şi celelalte asemenea pe care ne învaţă în fiecare zi psalmii lui. Şi aceste înjosiri David şi le făcea lui însuşi cînd se pocăia, deşi era împărat şi avea grijă de atîta popor, de femei şi copii, de casă şi de împărăţie. Dar ce a făcut Manase şi ceilalţi care s-au pocăit după acestea, pe care îi ştii şi tu? Adică Petru, căpetenia Apostolilor, vameşul, tîlharul şi desfrînata. Şi ce să mai spun multe? Ce a arătat fiul destrăbălat (risipitor) care a cheltuit moştenirea sa părintească cu desfrînatele şi cu vameşii? Din ce fapte au primit toţi aceştia iertarea păcatelor lor? Oare de la postirile lor? Oare de la privegherile lor? Oare de la culcările pe jos? Oare de la milosteniile pe care le-au făcut săracilor? Oare de la vreo altă osteneală trupească făcută cu trupul? Nu! Să nu fie! Ci au primit iertarea numai de la pocăinţa, zdrobirea şi străpungerea (inimii) lor şi de la lacrimile pe care le-au vărsat din adîncul sufletului lor şi de la osîndirea conştiinţei lor; fiindcă venind la simţirea păcatelor lor, fiecare din ei s-a învinuit şi s-a osîndit pe sine însuşi şi a plîns din suflet, de aceea a primit iertarea păcatelor lui. Acest lucru se face şi acum cu toţi aceia care aleargă la Hristos cu lacrimi fierbinţi şi pocăinţă adevărată. Şi Domnul Cel Preabun şi Iubitor de oameni nu închide şi nu va închide nimănui

îndurările iubitoare de oameni ale bunătății Lui; fiindcă iertarea păcatelor fiecăruia nu se face din faptele lui, ca să nu se laude cineva (Efeseni 2, 9), ci din iubirea lui Dumnezeu şi din har.

Trebuie să spunem însă că, pentru ca să luăm iertarea păcatelor noastre, nu trebuie numai să ne pocăim din tot sufletul nostru, ci şi să nu mai cădem altă dată în aceleaşi păcate, nici să ne întoarcem iarăşi precum cîinele la vărsătura lui (2 Petru 2, 22). Dar a ne păzi noi să nu cădem în aceleaşi păcate e lucru foarte anevoios pentru noi dacă nu punem strajă şi pază mare asupra noastră înşine în tot felul şi cu toată grija, şi dacă nu avem ajutoare şi arme duhovniceşti ca să ne împotrivim vrăjmaşilor noştri gîndiți cu mintea (inteligibili) demoni. Căci pentru că am fost prinşi mai înainte de vrăjmaşul prin păcate, şi ne-am făcut robi plăcerilor şi ne-am făcut supuşi şi sclavi diavolului, trebuia să fim tîrîți şi de asemenea pofte şi plăceri şi să fim traşi cu silă mare, ca nişte sclavi fără cinste, în chip vrednic de milă şi ticălos, pentru ca să slujim şi să fim robi vrăjmaşului nostru diavol şi să fugim departe de robia pe care o datorăm Stăpînului nostru Hristos, iar aşa să ne facem călcători ai poruncilor Lui şi ai făgăduințelor pe care I le-am făcut. De aceea, ca să nu ni se întîmple şi să nu pățim un asemenea rău, trebuie să luăm din *Sfînta Scriptură* ajutor şi armă potrivnică pentru fiecare vrăjmaş care vine asupra noastră, precum ne spune dumnezeiescul David: ***Drept aceea spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urît*** (Psalmi 118, 128); şi împotriva poftei gîndurilor de ruşine să punem amintirea morții, a Înfricoşătoarei Judecăți şi a chinurilor de nesuportat ale iadului; împotriva trîndăviei să punem rîvna şi purtarea de grijă; împotriva lăcomiei pîntecului postul; împotriva iubirii de plăcere înfrînarea, împotriva băuturii multe băutura puțină; împotriva aprinderii trupului să punem amintirea focului veşnic şi atenția continuă şi din tot sufletul la Dumnezeu unită cu privegherea şi setea. Căci dacă vom face în acest fel cu fiecare patimă care ne războieşte - ca să nu le spun pe toate şi să lungesc cuvîntul - şi vom dobîndi virtutea opusă acelei patimi, cu siguranță vom fi păziți nevătămați şi nerăniți de vrăjmaşul, pentru că sîntem păziți de aceste virtuți ca de nişte soldați puternici. Căci dacă iertarea obişnuinței rele şi abținerea de la faptele nelalocul lor s-ar putea realiza fără sudori şi osteneli, atunci numai abținerea ar fi de-ajuns celor ce se pocăiesc pentru mîntuirea lor.

Pe lîngă cele pe care ți le-am scris pînă acum, îți scriu, iată, spre aducere-aminte şi cele ce trebuie să le faci şi să le păzeşti pe lîngă acestea, şi care sînt următoarele: Cînd se săvîrşeşte Dumnezeiasca Liturghie şi preotul sau diaconul spune: „Cei chemați ieşiți!”, trebuie să ieşi afară din biserică şi să stai în pridvor şi să nu vorbeşti cu nimeni în vremea aceea, ci să-ți aduci aminte de păcatele tale şi să plîngi. Apoi după ce se încheie Dumnezeiasca Liturghie, iarăşi să intri în biserică, şi cînd vine seara, după pavecerniță, să mergi în acelaşi loc şi să spui **Sfinte Dumnezeule** şi Psalmul 50: **Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!** şi **Doamne miluieşte!** de cincizeci de ori, şi **Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul!** tot de cincizeci de ori, după care să spui Psalmul 6: **Doamne, nu cu mînia Ta să mă mistui pe mine, nici cu urgia Ta să mă cerți!** şi **Doamne, cîte am păcătuit cu lucrul, cu cuvîntul şi cu gîndul, iartă-mă!** pe care să o spui de cincizeci de ori şi să faci douăzeci şi cinci de metanii; miercurea şi vinerea să te abții de la carne, brînză, ouă, peşte, vin şi lapte după canonul Sfinților Apostoli. În postul Sfinților Apostoli, al Maicii Domnului şi Naşterii Domnului să nu mănînci carne, nici brînză, nici ouă, dar din celelalte să mănînci cu măsură şi înfrînare, iar rugăciunile tale, adică psalmii pe care i-am spus şi metaniile, să le dublezi. [...] Mai trebuie să te abții şi de la dumnezeieştile şi înfricoşătoarele Taine, adică să nu te cumineci cu preacuratul Trup şi scumpul Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos; iar eu te sfătuiesc să te abții şi de la pîinea binecuvîntată, adică de la anafura, cît timp gîndul şi socotința ta se vor găsi nemutate de la lucrurile cele rele ale păcatului şi pînă ce vei dobîndi socotință tare ca să nu mai laşi vreodată faptele bune şi virtuțile şi nu vei urî păcatul în chip desăvîrşit. Iar cînd te vezi pe tine însuți că ai ajuns la această stare bună, că ai urît păcatul în chip desăvîrşit şi socotința ta s-a întărit în cele bune şi te-ai făcut tare în încercări, că hotărîrea să te abții de la păcat e nestrămutată, atunci să te apropii, frate, de Taine cu credință neşovăielnică că nu te împărtăşeşti cu o simplă pîine şi un simplu vin, ci cu Trupul şi Sîngele lui Dumnezeu. Şi făcînd aşa te vei face părtaş al slavei Lui şi prin Tainele Lui vei lua iertarea desăvîrşită a păcatelor tale şi vei dobîndi în tine însuți viața veşnică şi te vei face fiu al luminii şi al zilei (1 Tesaloniceni 5, 5). **Vezi ca înainte să faci cele pe care ți le-am spus şi înainte să arăți cuvenita pocăință, să nu îndrăzneşti să te împărtăşeşti cu Trupul şi Sîngele lui Hristos, căci atunci cînd te vor vedea demonii că ai disprețuit pe Dumnezeu şi te cumineci cu nevrednicie, vor năvăli toți asupra ta şi aşa, împiedicîndu-te fără milă şi fără omenie, te vor arunca iarăşi în noroiul neînfrînării tale dintîi; şi atunci te vei face cu adevărat, în loc de creştin, ucigaş de Hristos şi vei fi osîndit împreună cu cei ce L-au răstignit pe Hristos cum zice Pavel:** ***Oricine va mînca şi va bea cu nevrednicie Trupul şi Sîngele Domnului, vinovat va fi față de Trupul şi Sîngele Domnului*** (1 Corinteni 11, 27). **adică va primi aceeaşi osîndă cu aceia care L-au răstignit.** [...]

Bibliografie: Sfîntul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole şi Capitole, Scrieri,* volumul III, Editura Deisis, 2001, Sibiu

CUVÎNTUL SFÎNTULUI IOAN CASIAN - DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII

I Despre înfrînarea pîntecelui

Mai întîi deci vom vorbi despre înfrînarea pîntecelui, care se împotriveşte îmbuibării pîntecelui; apoi despre chipul posturilor şi despre felul şi cantitatea bucatelor. Iar acestea nu de la noi le vom spune, ci după cum le-am primit de la Sfinții Părinți. Aceştia n-au lăsat un singur canon despre postire, nici un singur chip al împărtăşirii de bucate, nici aceeaşi măsură pentru toți. Fiindcă nu toți au aceeaşi tărie şi aceeaşi vîrstă; apoi şi din pricina slăbiciunii unora, sau a unei deprinderi mai gingaşe a trupului, însă un lucru au rînduit tuturor: să fugă de îmbuibare şi de saturarea pîntecelui. Iar postirea de fiecare zi au .socotit că este mai folositoare şi mai ajutătoare spre curăție, decît cea de trei sau de patru zile, sau decît cea întinsă pînă la o săptămînă. Căci zic: cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se foloseşte adeseori şi de hrană. Din pricina aceasta se întîmplă că uneori, din covîrşirea postirii, slăbeşte trupul şi se face mai trîndav spre slujbele cele duhovniceşti; iar alteori, prin prisosul mîncării, se îngreuiază şi face să se nască în suflet nepăsare şi moleşire. Au cercat Părinții şi aceea că nu tuturor le este potrivită mîncarea verdețurilor sau a legumelor şi nici posmagul nu-l pot folosi ca hrană toți. Şi au zis Părinții că unul mîncînd două litre de pîine e încă flămînd, iar altul mîncînd o litră, sau şase uncii, se satură. (Uncia este uncia romană: 27 gr. 165 mlgr.). Deci, precum am zis mai înainte, le-a dat tuturor o singură regulă pentru înfrînare: să nu se amăgească nimeni cu saturarea pîntecelui şi să nu se lase furat de plăcerea gîtlejului. Pentru că nu numai deosebirea felurilor, ci şi mărimea cantității mîncărilor face să se aprindă săgețile curviei. Căci cu orice fel de hrană de se va umplea pîntecele, naşte sămînța desfrînării; asemenea nu numai aburii vinului fac mintea să se îmbete, ci şi saturarea de apă, precum şi prisosul a orice fel de hrană o moleşeşte şi o face somnoroasă. În Sodoma nu aburii vinului, sau ai bucatelor felurite au adus prăpădul, ci îmbuibarea cu pîine, cum zice Proorocul (Ezecheil 16, 49). Slăbiciunea trupului nu dăunează curăției inimii, cînd dăm trupului nu ceea ce voieşte plăcerea, ci ceea ce cere slăbiciunea. De bucate numai atît să ne slujim, cît să trăim, nu ca să ne facem robi pornirilor poftei. Primirea hranei cu măsură şi cu socoteală, dă trupului sănătatea, nu îi ia sfințenia.

Regula înfrînării şi canonul aşezat de Părinți, acesta este: Cel ce se împărtăşeşte de vreo hrană să se depărteze de ea pînă mai are încă poftă şi să nu aştepte să se sature. Iar Apostolul zicînd: ***Grija de trup să nu o faceți spre pofte*** (Romani 13, 14), n-a oprit chivernisirea cea trebuincioasă a vieții, ci grija cea iubitoare de plăceri. De altfel pentru curăția desăvîrşită a sufletului nu ajunge numai reținerea de la bucate, dacă nu se adaugă la ea şi celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul şi prin ostenirea trupului mari foloase aduce. Înfrînarea de la iubirea de argint călăuzeşte sufletul spre curăție, cînd înseamnă nu numai lipsa banilor, ci şi lipsa poftei de a-i avea. Reținerea de la mînie, de la întristare, de la slava deşartă şi mîndrie, înfăptuieşte curăția întreagă a sufletului. Iar curăția parțială a sufletului, cea a neprihănirii adică, o înfăptuiesc în chip deosebit înfrînarea şi postul. Căci este cu neputință ca acela ce şi-a săturat stomacul să se poată lupta în cuget cu dracul curviei. Iată de ce lupta noastră cea dintîi trebuie să ne fie înfrînarea stomacului şi supunerea trupului nu numai prin post, ci şi prin priveghere, osteneală şi citiri; apoi aducerea inimii la frica de iad şi la dorul după Împărăția Cerurilor.

II Despre duhul curviei şi al poftei trupeşti

(capitol pe care l-am reprodus mai înainte în cuvîntul Sfîntului Ioan Casian despre duhul curviei şi al poftei trupeşti)

III. Despre iubirea de argint

A treia luptă o avem împotriva duhului iubirii de argint. Războiul acesta este străin şi ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt ațîțările celorlalte patimi, adică a mîniei şi a poftei, îşi iau prilejurile din trup şi îşi au oarecum începutul în răsadul firii, de la naştere. De aceea sînt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind din afară, se poate tăia mai uşor, dacă este silință şi luare aminte. Dar de nu e băgată în

seamă, se face mai pierzătoare decît celelalte patimi şi mai cu anevoie de înfrînt. Căci e ***rădăcina tuturor relelor*** (1 Timotei 6, 10), după Apostolul. Să băgăm numai de seamă: îmboldirile cele fireşti ale trupului se văd nu numai la copii, în care nu este încă cunoştinţa binelui şi a răului, ci şi la pruncii cei prea mici şi sugari care nici urmă de plăcere nu au în ei, însă îmboldirea firească arată că o au. De asemenea, observăm la prunci şi acul mîniei, cînd îi vedem porniţi asupra celor ce i-au necăjit. Iar acestea le zic, nu ocărînd firea ca pricină a păcatului (să nu fie), ci ca să arăt că mînia şi pofta au fost împreunate cu firea omului de către Însuşi Ziditorul cu un scop bun, dar prin trîndăvie alunecă din cele fireşti ale trupului în cele afară de fire. De fapt îmboldirea trupului a fost lăsată de Ziditorul spre naşterea de prunci şi spre continuarea neamului omenesc prin coborîre unii de la alţii, nu spre curvie. Asemenea şi imboldul mîniei, s-a semănat în noi spre mîntuire, ca să ne mîniem asupra păcatului, nu ca să ne înfuriem asupra aproapelui. Prin urmare nu firea în sine e păcătoasă, chiar dacă o folosim noi rău. Sau vom învinovăţi pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuinţare necesară şi folositoare e vinovat, dacă cel ce l-a primit îl foloseşte pentru ucidere?

Am spus acestea, vrînd să arătăm că patima iubirii de argint nu-şi are pricina în cele fireşti, ci numai în voia liberă cea foarte rea şi stricată. Boala aceasta cînd găseşte sufletul căldicel şi necredincios, la începutul lepădării de lume, strecoară într-însul niscai pricini îndreptăţite şi la păreri binecuvîntate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăveşte monahului în cuget bătrîneţe lungi şi slăbiciune trupească şi-i şopteşte că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mîngîiere, nu mai zic cînd este bolnav, dar nici măcar cînd este sănătos; apoi că nu se poartă acolo grijă de bolnavi, ci sînt foarte părăsiţi şi că de nu va avea ceva aur pus de o parte va muri în mizerie. Mai apoi îi strecoară în minte gîndul că nici nu va putea rămîne multă vreme în mănăstire, din pricina greutăţii îndatoririlor şi a supravegherii amănunţite a părintelui. Iar după ce cu astfel de gînduri îi amăgeşte mintea, ca să-şi oprească măcar un bănişor, îl înduplecă vrăjmaşul să înveţe şi vreun lucru de mînă de care să nu ştie Avva, din care îşi va putea spori argintul pe care îl rîvneşte. Pe urmă îl înşeală ticălosul cu nădejdi ascunse, zugrăvindu-i în minte cîştigul ce-l va avea din lucrul mîinilor şi apoi traiul fără griji. Şi aşa, dîndu-se cu totul grijii cîştigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunericul deznădejdii, care îl cuprinde în caz că nu are parte de cîştig; ci precum altora li se face dumnezeu stomacul, aşa şi acestuia aurul. De aceea şi fericitul Apostol, cunoscînd aceasta, a numit iubirea de argint, nu numai „rădăcina tuturor răutăţilor", ci şi „închinare la idoli". Să luăm seama deci, la cîtă răutate tîrăşte boala aceasta pe om, dacă îl împinge şi la slujirea la idoli. Căci după ce şi-a depărtat iubitorul de argint mintea de la dragostea lui Dumnezeu, iubeşte idolii oamenilor scobiţi în aur.

Întunecat de aceste gînduri şi sporind la şi mai mult rău, monahul nu mai poate avea nici o ascultare, ci se răzvrăteşte, suferă, cîrteşte la orice lucru, răspunde împotrivă şi nemaipăzind nici o evlavie, se duce ca un cal nesupus în prăpastie. Nu se mulţumeşte cu hrana cea de toate zilele şi strigă pe faţă că nu mai poate să rabde acestea la nesfîrşit. Spune că Dumnezeu nu e numai acolo şi nu şi-a încuiat mîntuirea sa numai în mănăstirea aceea; şi că de nu se va duce de acolo se va pierde.

Banii cei puşi de o parte, dînd ajutor socotinţii acesteia stricate, îl susţin ca nişte aripi să cugete la ieşirea din mănăstire, să răspundă aspru şi cu mîndrie la toate poruncile şi să se socoată pe sine ca pe un străin dinafară. Orice ar vedea în mănăstire că ar avea trebuinţă de îndreptare, nu bagă în seamă, ci trece cu vederea, dacă nu defăima şi huleşte toate cîte se fac. Caută apoi pricini pentru care să se poată mînia sau întrista, ca să nu pară uşuratic, ieşind fără pricină din mănăstire. Iar dacă poate scoate şi pe altul din mănăstire, amăgindu-l cu şoapte şi vorbe deşarte, nu se dă îndărăt să o facă, vrînd să aibă un împreună lucrător la fapta sa cea rea. Şi aşa aprinzîndu-se de focul banilor săi, iubitorul de argint nu se va putea linişti niciodată în mănăstire, nici nu va putea să trăiască sub ascultare. Iar cînd dracul îl va răpi ca un lup din staul şi, despărţindu-l de turmă, îl va lua spre mîncare, atunci lucrările rînduite pentru anumite ceasuri în chinovie, pe care îi era greu să le împlinească, îl va face vrăjmaşul să le împlinească în chilie zi şi noapte cu multă rîvnă; nu-l va slobozi însă să păzească chipul rugăciunilor, nici rînduiala posturilor, nici canonul privegherilor. Ci, după ce l-a legat cu turbarea iubirii de argint, toată sîrguinţa îl înduplecă să o aibă numai spre lucrul mîinilor.

Trei sînt felurile bolii acesteia, pe care le opresc deopotrivă atît Dumnezeieştile Scripturi, cît şi învăţăturile Părinţilor. Primul e cel care face pe monahi să agonisească şi să adune cele ce nu le aveau în lume; al doilea e cel care face pe cei ce s-au lepădat de avuţii să se căiască, punîndu-le în minte gîndul să caute cele pe care le-au dăruit lui Dumnezeu; în sfîrşit al treilea e cel care, legînd de la început pe monah de necredinţă şi moleşeală, nu-l lasă să se izbăvească desăvîrşit de lucrurile lumii, ci îi pune în minte frica de sărăcie şi neîncredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îndemnîndu-l să calce făgăduinţele pe care le-a făcut cînd s-a lepădat de lume. Pildele tuturor acestor

trei feluri precum am zis, le-am găsit osîndite în Dumnezeiasca Scriptură. Aşa Ghehazi, voind să dobîndească banii pe care nu-i avea înainte, s-a lipsit de darul proorociei, pe care învățătorul său voia să i-l lase drept moştenire şi în loc de binecuvîntare a moştenit lepră veşnică prin blestemul Proorocului (4 Regi 5, 22-27). Iuda, voind să recapete banii, de care mai înainte se lepădase urmînd lui Hristos, a căzut nu numai din ceata ucenicilor, alunecînd spre vînzarea Stăpînului, ci şi viața cea trupească a sa prin silnică moarte a sfîrşit-o (Matei 27, 5). Iar Anania şi Safira, oprind o parte din prețul vînzării, se pedepsesc cu moartea prin gura apostolească (Faptele Apostolilor 5, 5-10). Marele Moise porunceşte şi el în a *Doua lege,* în chip tainic, celor ce făgăduiesc să se lepede de lume, dar de frica necredinței se țin iarăşi de lucrurile pămînteşti: ***De este cineva fricos şi-i tremură inima de teamă, să nu iasă la război, ci să se întoarcă acasă, ca nu cumva cu frica lui să sperie şi inimile fraților săi*** (Deuteronomul 20, 8). Poate fi ceva mai întemeiat şi mai lămurit decît această mărturie? Oare nu învățăm din aceasta cei ce ne lepădăm de lume, să ne lepădăm desăvîrşit şi aşa să ieşim la război, ca nu cumva punînd început slăbănog şi stricat, să întoarcem şi pe ceilalți de la desăvîrşirea evanghelică, semănînd temere într-înşii? Chiar şi cuvîntul bine zis în Scripturi: ***că mai bine este a da decît a lua*** (Faptele Apostolilor 20, 35), îl tîlcuiesc rău aceştia, forțîndu-l şi schimbîndu-i înțelesul, ca să se potrivească cu rătăcirea şi cu pofta lor de argint. De asemenea învățătura Domnului care zice: ***Dacă vrei să fii desăvîrşit, vinde-ți averile tale şi le dă săracilor şi vei avea comoară în ceruri; şi venind urmează-Mi Mie*** (Matei 19, 21). Ei chibzuiesc că decît să fii sărac mai fericit lucru este a stăpîni peste o bogăție proprie şi din prisosul ei a da şi celor ce au lipsă. Să ştie însă unii ca aceştia că încă nu s-au lepădat de lume, nici n-au ajuns la desăvîrşirea monahicească, cîtă vreme se ruşinează de Hristos şi nu iau asupra lor sărăcia Apostolului, ca prin lucrul mîinilor să-şi slujească lor şi celor ce au trebuința, spre a împlini făgăduința călugărească şi a fi încununați cu Apostolul, ca unii care, după ce şi-au risipit vechea bogăție, luptă ca Pavel lupta cea bună în foame şi în sete, în ger şi fără haine (2 Timotei 4, 7). Căci dacă Apostolul ar fi ştiut că pentru desăvîrşire mai de trebuință este vechea bogăție, nu şi-ar fi disprețuit starea sa de cinste, căci zice despre sine că a fost om de vază şi cetățean roman (Faptele Apostolilor 22, 25). Asemenea şi cei din Ierusalim, care îşi vindeau casele şi țarinile şi puneau prețul la picioarele Apostolilor (Faptele Apostolilor 4, 35), n-ar fi făcut aceasta, dacă ar fi ştiut că Apostolii țin de lucru mai fericit şi mai chibzuit ca fiecare să se hrănească din banii săi şi nu din osteneala proprie şi din ceea ce aduc neamurile. Încă mai lămurit învață despre acestea acelaşi Apostol în cele ce scrie Romanilor, cînd zice: ***Iar acum merg la Ierusalim ca să slujesc Sfinților, că a binevoit Macedonia şi Ahaia să facă o strîngere de ajutoare pentru cei lipsiți dintre Sfinții din Ierusalim. Că au binevoit, dar le sînt şi datori*** (Romani 15, 25-27). Dar şi el însuşi, fiind adesea pus în lanțuri şi în închisori şi ostenit de călătorii, s-a împiedecat de acestea să-şi cîştige hrana din lucrul mîinilor sale, precum obişnuia, spune că a primit-o de la frații din Macedonia, care au venit la el: ***Şi lipsa mea au împlinit-o frații cei ce au venit din Macedonia*** (2 Corinteni 11, 9). Iar Filipenilor le scrie: ***Şi voi Filipenilor ştiți că ieşind eu din Macedonia, nici o biserică nu s-a unit cu mine cînd a fost vorba de dat şi luat, decît voi singuri. Că şi în Tesalonic odată şi de două ori mi-ați trimis cele de trebuință*** (Filipeni 4, 15-16).

Aşadar, după părerea iubitorilor de argint, sînt mai fericiți decît Apostolul şi aceştia, fiindcă i-au dat din averile lor şi lui cele de trebuință. Dar nu va cuteza nimeni să zică aceasta, dacă nu cumva a ajuns la cea mai de-pe urmă nebunie a minții.

Deci dacă vrem să urmăm poruncii evanghelice şi întregii Biserici celei dintru început, întemeiată pe temelia Apostolilor, să nu ne luăm după socotințele noastre, nici să înțelegem rău cele zise bine. Ci, lepădînd părerea noastră cea moleşită şi necredincioasă, să primim înțelesul cel adevărat al Evangheliei. Căci numai aşa vom putea urma Părinților şi nu ne vom despărți niciodată de ştiința vieții de obşte, ci ne vom lepăda cu adevărat de lumea aceasta. Bine este deci să ne amintim şi aici de cuvîntul unui Sfînt, care spune că Sfîntul Vasile cel Mare ar fi zis unui senator, care se lepădase fără hotărîre de lume şi mai ținea ceva din banii săi, un cuvînt ca acesta: „Şi pe senator l-ai pierdut şi nici pe monah nu l-ai făcut!” Trebuie aşadar să tăiem cu toată sîrguința din sufletul nostru „rădăcina tuturor răutăților”, care este iubirea de argint, ştiind sigur că de rămîne rădăcina, lesne cresc ramurile. Iar virtutea aceasta anevoie se dobîndeşte nepetrecînd în viața de obşte, căci numai în ea nu avem să purtăm de grijă nici măcar de trebuințele cele mai necesare. Deci avînd înaintea ochilor osînda lui Anania şi a Safirei, să ne înfricoşăm a ne lăsa ceva nouă din averea noastră veche. Asemenea, temîndu-ne de pilda lui Ghehazi, a celui ce pentru iubirea de argint a fost dat leprei veşnice, să ne ferim de-a aduna pentru noi banii pe care nici în lume nu i-am avut. Gîndindu-ne apoi la sfîrşitul lui Iuda cel ce s-a spînzurat, să ne temem a lua ceva din cele de care ne-am lepădat, disprețuindu-le. Iar peste acestea toate, să avem de-a pururi înaintea ochilor moartea fără de veste, ca nu cumva în ceasul în care nu aşteptăm, să vie Domnul nostru şi să afle conştiința noastră întinată cu iubirea de argint. Căci ne va zice atunci cele ce în Evanghelie au fost spuse bogatului aceluia: ***Nebune, într-această noapte voi cere sufletul tău, iar cele ce ai adunat ale cui vor fi?*** (Luca 12, 20).

IV. Despre mînie

A patra luptă o avem împotriva duhului mîniei. Şi cîtă trebuinţa este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adîncul sufletului nostru! Căci mocnind acesta tăinuit în inima noastră şi orbind cu tulburări întunecate ochii inimii, nu putem dobîndi puterea de-a deosebi cele ce ne sînt de folos, nici pătrunderea cunoştinţei duhovniceşti. De asemenea, nu putem păzi desăvîrşirea sfatului bun şi nu ne putem face părtaşi vieţii adevărate, iar mintea noastră nu va ajunge în stare să privească lumina dumnezeiască. ***Căci s-a tulburat, zice, de mînie ochiul meu*** (Psalmi 6, 7). Dar nu ne vom face părtaşi nici de înţelepciunea dumnezeiască, chiar dacă am fi socotiţi de toţi fraţii înţelepţi. Fiindcă s-a scris: ***Mînia în sînul celor fără de minte sălăşluieşte*** (Ecleziastul 7, 10). Dar nu putem dobîndi nici sfaturile mîntuitoare ale dreptei socoteli, chiar dacă ne socotesc oamenii cuminţi. Căci scris este: ***Mînia şi pe cei cuminţi îi pierde.*** Nu vom putea ţine nici cumpăna dreptăţii cu inimă trează, căci scris este: ***Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu*** (Iacob 1, 20). Nici podoaba şi chipul cel bun nu-l putem dobîndi, cu toate că ne laudă toţi, căci iarăşi scrie: ***Bărbatul mînios nu este cu bun chip*** (Proverbele lui Solomon 11, 25). Drept aceea cel ce vrea să vie la desăvîrşire şi poftеşte să lupte lupta cea duhovnicească după lege, străin să fie de toată mînia şi iuţimea. Iată ce porunceşte vasul alegerii: ***Toată amărăciunea şi iuţimea şi mînia şi strigarea şi hula să se ridice de la voi, dimpreună cu toată răutatea*** (Efeseni 4, 31). Iar cînd a zis „toată", nu ne-a mai lăsat nici o pricină pentru care mînia să fie trebuincioasă sau îndreptăţită. Deci cel ce vrea să îndrepte pe fratele său cînd greşeşte, sau să-l certe, să se silească a se păzi pe sine netulburat, ca nu cumva vrînd pe altul să tămăduiască, să atragă boala asupra sa şi să audă cuvîntul Evangheliei: ***Doctore, vindecă-te pe tine însuţi,*** **sau:** ***Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bîrna din ochiul tău n-o cunoşti?*** (Luca 4, 23; Matei 7, 3).

Din orice fel de pricină ar clocoti mînia în noi, ea ne orbeşte ochii sufletului şi nu-l lasă să vadă Soarele Dreptăţii. Căci precum fie că punem pe ochi foiţe de aur, fie de plumb, la fel împiedecăm puterea văzătoare, şi scumpetea foiţei de aur nu aduce nici o deosebire orbirii, tot aşa din orice pricină s-ar aprinde mînia, fie ea, zice-se, întemeiată sau neîntemeiată, la fel întunecă puterea văzătoare.

Numai atunci întrebuinţăm mînia potrivit cu firea, cînd o pornim împotriva gîndurilor pătimaşe şi iubitoare de plăceri. Aşa ne învaţă Proorocul zicînd: ***Mîniaţi-vă şi nu păcătuiţi*** (Psalmi 4, 4); adică aprindeţi mînia asupra patimilor voastre şi asupra gîndurilor rele şi nu păcătuiţi săvîrşind cele puse de ele în minte. Acest înţeles îl arată limpede cuvîntul următor: ***... pentru cele ce ziceţi întru inimile voastre, în aşternuturile voastre vă pocăiţi*** (Psalmi 4, 4); adică atunci cînd vin în inima voastră gîndurile cele rele scoate-ţi-le afară cu mînie, iar după ce le veţi fi scos, aflîndu-vă ca pe un pat al liniştii sufletului, pocăiţi-vă. Împreună cu acesta glăsuieşte şi fericitul Pavel, folosindu-se de cuvîntul lui şi adăugind: ***Soarele să nu apună peste mînia voastră, nici să daţi loc diavolului*** (Efeseni 4, 26); adică să nu faceţi pe Hristos, Soarele Dreptăţii, să apună pentru inimile voastre, din pricină că-L mîniaţi prin învoirea cu gîndurile rele, ca apoi, prin depărtarea Lui, să afle diavolul loc de şedere în voi. Despre Soarele acesta şi Dumnezeu zice prin Proorocul: ***Iată celor ce se tem de numele Meu, va răsări Soarele Dreptăţii şi tămăduire va fi în aripile lui*** (Maleahi 3, 20).

Iar de vom lua cele zise după literă, nici pînă la apusul soarelui nu ni se îngăduie să ţinem mînia. Ce vom zice deci despre aceia care, în sălbătăcia şi turbarea dispoziţiei lor pătimaşe, ţin mînia nu numai pînă la apusul soarelui, ci, întinzînd-o peste multe zile, tac unii faţă de alţii şi n-o mai scot afară cu cuvîntul, ci prin tăcere îşi sporesc veninul ţinerii de minte a răului spre pierzarea lor. Ei nu ştiu că trebuie să fugă nu numai de mînia cea cu fapta, ci şi de cea din cuget, ca nu cumva, înnegrindu-li-se mintea de întunecimea amintirii răului, să cadă din lumina cunoştinţei şi din dreapta socoteală şi să se lipsească de sălăşluirea Duhului Sfînt. Pentru aceasta şi Domnul porunceşte în Evanghelii să lăsăm darul înaintea altarului şi să ne împăcăm cu fratele nostru (Matei 5, 24). Căci nu e cu putinţă ca să fie bine primit darul pînă ce mînia şi ţinerea de minte a răului se află încă în noi. Asemenea şi Apostolul, zicînd: ***Rugaţi-vă neîncetat*** (1 Tesaloniceni 5, 17) şi ***Bărbaţii să se roage în tot locul, ridicînd mîini cuvioase, fără mînie şi fără gînduri*** (1 Timotei 2, 8), ne învaţă aceleaşi lucruri. Rămîne aşadar ca, sau să nu ne rugăm niciodată şi prin aceasta să ne facem vinovaţi înaintea poruncii apostoleşti, sau, silindu-ne să păzim ceea ce ni s-a poruncit, să facem aceasta fără mînie şi fără a ţine minte răul. Şi fiindcă de multe ori cînd sînt întristaţi sau tulburaţi fraţii noştri, zicem că nu ne pasă, că nu din pricina noastră sînt tulburaţi, Doctorul sufletelor, vrînd să smulgă din rădăcină, adică din inimă, pricinile mîniei, ne porunceşte că nu numai cînd sîntem noi mîhniţi asupra

fratelui să lăsăm darul şi să ne împăcăm, ci şi dacă el s-a mîhnit asupra noastră, pe drept sau pe nedrept, să-l tămăduim, dezvinovăţindu-ne, şi apoi să aducem darul.

Dar de ce să zăbovim prea mult la vremurile evanghelice, cînd putem învăţa aceasta şi din legea veche? Deşi s-ar părea că aceasta e cu pogorămînt, totuşi zice şi ea: ***Să nu urăşti pe fratele tău întru inima ta*** (Leviticul 19, 17), şi iarăşi: ***Căile celor ce ţin minte răul, spre moarte*** (duc) (Proverbele lui Solomon 12, 28). Deci şi acolo se opreşte nu numai mînia cu fapta, ci se osîndeşte şi cea din cuget. De aceea, urmînd legilor dumnezeieşti, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mîniei, a cărui boală o avem înlăuntrul nostru.

Să nu căutăm singurătatea şi pustia pentru că ne mîniem pe oameni, ca şi cînd acolo n-ar fi cel ce ne porneşte spre mînie, sau fiindcă e mai uşor să dobîndim virtutea îndelungii răbdări în singurătate. Căci din mîndrie şi din voinţa de a nu ne învinui pe noi înşine şi de a nu pune pe seama trîndăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărţirea de fraţi. Drept aceea pînă ce aruncăm pricinile neputinţei noastre în socoteala altora, nu este cu putinţă să ajungem la desăvîrşirea îndelungii răbdări. Capătul îndreptării - şi al păcii noastre nu se cîştigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului aproapelui de către noi. Deci de vom fugi de lupta îndelungii răbdări, căutînd pustia şi singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămîne ascunse, dar nu vor fi smulse. Căci pustia şi retragerea celor neizbăviţi de patimi nu numai că le păzeşte patimile nevătămate, ci li le şi acoperă, încît nu-i lasă să se simtă pe ei înşişi de ce patimă se biruiesc, ci, dimpotrivă, le pune în minte năluciri de virtute şi-i face să creadă că au cîştigat îndelunga răbdare şi smerenia, pînă nu este cine să-i ispitească şi să-i probeze. Dar cînd vine vreo pricină, care îi stîrneşte şi-i cearcă, patimile cele ce mocnesc tăinuit sar îndată ca nişte cai fără frîu, hrăniţi multă vreme în linişte şi odihnă, din ocoalele lor şi tîrăsc cu şi mai multă vijelie şi sălbătăcie spre pierzare pe călăreţul lor. Căci şi mai mult se sălbătăcesc patimile în noi, cînd e încetată legătura cu oamenii, încît pierdem şi umbra suferirii şi a îndelungii răbdări, pe care în tovărăşia fraţilor ni se părea că le avem; aceasta pentru lăsarea deprinderii cu oamenii şi din pricina singurătăţii. Căci precum fiarele veninoase ce stau liniştite în culcuşurile lor din pustie, de îndată ce prind pe careva apropiindu-se de ele, îşi arată toată turbarea lor, asemenea şi oamenii pătimaşi, care sînt liniştiţi din pricina pustiei, iar nu din vreo dispoziţie a virtuţii, îşi dau veninul pe faţă cînd apucă pe cineva care s-a apropiat şi-i întărîtă. De aceea, cei ce caută desăvîrşirea blîndeţii sînt datori să pună toată strădania, ca să nu se mînie nu numai asupra oamenilor, dar nici asupra dobitoacelor şi nici asupra lucrurilor neînsufleţite. Căci îmi aduc aminte de mine cînd petreceam în pustie, că mă porneam cu mînie asupra trestiei şi o azvîrleam, pentru că nu-mi plăcea fie grosimea, fie subţirimea ei; asemenea şi asupra lemnelor cînd voiam să le tai şi nu puteam repede, sau asupra cremenii, cînd mă sileam să scapăr şi nu ieşea foc îndată. Aşa mi se întinsese coarda mîniei, încît o porneam şi asupra lucrurilor neînsufleţite.

Drept aceea, de vrem să dobîndim fericirea făgăduită de Domnul, datori sîntem să înfrînăm, precum s-a zis, nu numai mînia cea cu lucrul, ci şi mînia din cuget. Căci nu foloseşte aşa de mult a-ţi ţine gura în vremea mîniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cît foloseşte a-ţi curaţi inima de ţinerea de minte a răului şi a nu învîrti în minte gînduri viclene asupra fratelui. Învăţătura evanghelică porunceşte să se taie mai bine rădăcinile patimilor decît roadele lor. Fiindcă tăindu-se din inimă rădăcina mîniei, nu mai are loc nici fapta de ură sau de pizmă. Căci celui ce urăşte pe fratele său, ucigaş de om i s-a zis, fiindcă îl ucide cu dispoziţia de ură din cugetul lui. Desigur, aici nu văd oamenii vărsîndu-se sîngele aceluia prin sabie, dar vede Dumnezeu cum a fost omorît cu gîndul şi cu dispoziţia de ură. Dumnezeu va da fiecăruia sau cunună, sau osîndă, nu numai pentru fapte, ci şi pentru gînduri şi hotărîri, precum Însuşi zice prin Proorocul: ***Iată vin să adun faptele şi gîndurile lor*** (Isaia 66, 18). La fel zice şi Apostolul: ***înseşi gîndurile lor se vor învinui sau apăra între ele, în ziua în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor*** (Romani 2, 15). Dar Însuşi Stăpînul, învăţîndu-ne că trebuie să lepădăm toată mînia, zice în Evanghelie: ***Cel ce se mînie pe fratele său vinovat va fi judecăţii*** (Matei 5, 22). Aşa stă în copiile cele bune (cuvîntul în deşert e un adaos), potrivit cu gîndul Scripturii despre acest lucru. Căci Domnul voieşte ca noi să tăiem în toate chipurile rădăcina şi scînteia însăşi a mîniei şi nici o pricină a ei să nu păstrăm în noi, ca nu cumva, pornindu-ne la început dintr-o pricină aşa-zisă întemeiată, mai pe urmă să alunecăm în turbarea mîniei fără temei.

Iar leacul desăvîrşit al acestei boli acesta este: să credem că nu ne este iertat să ne stîrnim mînia nici pentru pricini drepte, nici pentru nedrepte. Căci duhul mîniei întunecîndu-ne mintea, nu se va mai afla întru noi nici lumina care ne ajută să deosebim lucrurile, nici tăria sfatului drept, nici cîrma dreptăţii. Dar nici templu al Duhului Sfînt nu ni se mai poate face sufletul, cîtă vreme ne va stăpîni duhul mîniei întunecîndu-ne mintea. Iar la urma tuturor, avînd în fiecare zi în faţă icoana morţii, care nu ştim cînd poate veni, să ne păzim pe noi înşine de mînie şi să ştim că n-

avem nici un folos nici de neprihănire, nici de lepădarea de cele pămînteşti, nici de posturi şi privegheri, căci de vom fi stăpîniţi de mînie şi ură, vinovaţi vom fi judecăţii.

V. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească şi-l opreşte de la toată lucrarea cea bună. Cînd duhul acesta viclean tăbărăşte asupra sufletului şi-l întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-şi facă rugăciunile cu osîrdie, nici să stăruie cu folos pe lîngă sfintele citiri şi nu rabdă pe om să fie blînd şi smerit faţă de fraţi; îi pricinuieşte scîrbă faţă de toate lucrurile şi faţă de însăşi făgăduinţa vieţii. Scurt vorbind, întristarea tulbură toate sfaturile mîntuitoare ale sufletului şi usucă toată puterea şi stăruinţa lui, făcîndu-l ca pe un ieşit din minte şi legîndu-l de gîndul deznădejdii. De aceea, dacă avem de gînd să luptăm lupta duhovnicească şi să biruim cu Dumnezeu duhurile răutăţii, să păzim cu toată străjuirea inima noastră dinspre duhul întristării (Proverbele lui Solomon 4, 23). Căci precum molia roade haina şi caria lemnul, aşa întristarea mănîncă sufletul omului. Ea îl face să ocolească toată întîlnirea bună şi nu-l lasă să primească cuvînt de sfat nici de la prietenii cei adevăraţi, precum nu-i îngăduie să le dea răspuns bun şi paşnic. Ci învăluind tot sufletul, îl umple de amărăciune şi de nepăsare. În sfîrşit îi pune în minte gîndul să fugă de oameni, ca de unii ce i s-ar fi făcut pricină de tulburare şi nu-l lasă să-şi dea seama că nu dinafară vine boala, ci ea mocneşte înăuntru, făcîndu-se arătată cînd vine vreo ispită care o dă la iveală. Căci niciodată nu s-ar vătăma omul de om, dacă nu ar avea mocnind înăuntru pricinile patimilor. De aceea, Ziditorul a toate şi Doctorul sufletelor, Dumnezeu, Cel ce singur ştie rănile sufletului cu de-amănuntul, nu porunceşte să lepădăm petrecerea cu oamenii, ci să tăiem din noi pricinile păcatului şi să cunoaştem că sănătatea sufletului se dobîndeşte nu despărţindu-ne de oameni, ci petrecînd şi exercitîndu-ne cu cei virtuoşi. Cînd, aşadar, pentru oarecare pricini, zise „îndreptăţite", ne despărţim de fraţi, n-am tăiat pricinile întristării, ci numai le-am schimbat, fiindcă boala ce mocneşte înăuntru se poate aprinde şi printr-alte lucruri. De aceea tot războiul să ne fie împotriva patimilor celor dinăuntru. Căci de le vom scoate pe acestea din inimă cu darul şi cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai cu oamenii, dar şi cu fiarele sălbatice vom petrece cu uşurinţă, cum zice şi fericitul Iov: ***Fiarele sălbatice vor fi cu tine în pace*** (Iov 5, 23). Deci mai întîi trebuie să luptăm împotriva duhului întristării, care împinge sufletul la deznădejde, ca să-l alungăm din inima noastră. Căci acesta n-a lăsat pe Cain să se pocăiască după ce şi-a ucis fratele, nici pe Iuda după ce a vîndut pe Domnul. Să ne deprindem numai în acea întristare, care se cuprinde în pocăinţa pentru păcate şi e împreunată cu nădejdea cea bună. Despre aceasta zice şi Apostolul: ***întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăinţă spre mîntuire, fără părere de rău*** (2 Corinteni 7, 10). Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrănind sufletul cu nădejdea pocăinţei, e împreunată cu bucurie. De aceea ea face pe om osîrduitor şi ascultător spre toată lucrarea cea bună, prietenos, smerit, blînd, gata să sufere răul şi să rabde toată buna osteneală şi zdrobirea, ca una ce e cu adevărat după Dumnezeu. Ea face să se arate în om roadele Sfîntului Duh, care sînt: bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credinţa şi înfrînarea. De la întristarea cea potrivnică însă, cunoaştem roadele duhului celui rău, adică: trîndăvia, lipsa de răbdare, mînia, ura, împotrivirea în cuvînt, lenea la rugăciune. De această întristare sîntem datori să fugim, ca şi de curvie, de iubirea de argint, de mînie şi de toate celelalte patimi. Ea se tămăduieşte prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeieşti şi prin petrecerea cu oamenii cuvioşi.

VI. Despre trîndăvie

A şasea luptă o avem împotriva duhului trîndăviei, care e înjugat cu duhul întristării şi lucrează împreună. Cumplit şi apăsător e acest drac şi neîncetat războieşte pe monahi. El cade pe la al şaselea ceas peste monah, pricinuindu-i moleşeală, întristare şi scîrbă chiar şi faţă de locul unde se află şi de fraţii cu care petrece, ba şi faţă de orice lucrare şi de însăşi citirea dumnezeieştilor Scripturi. Îi pune în minte şi gînduri de mutare, şoptindu-i că de nu se va muta într-alte locuri, deşartă îi va fi toată vremea şi osteneala. Pe lîngă acestea mai stîrneşte şi foame într-însul pe la al şaselea ceas, cîtă nu i s-ar fi întîmplat chiar după un post de trei zile, sau după un drum foarte îndelungat, sau după o osteneală grea. Apoi îi pune în minte gîndul că nu va putea scăpa de boala şi greutatea aceasta în nici un chip altfel, fără numai de va ieşi des şi se va duce la fraţi, dîndu-i ca motiv folosul sau cercetarea celor neputincioşi. Iar dacă nu-l poate înşela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu şi se năpusteşte şi mai furios asupra lui, neputînd fi alungat într-alt fel, fără numai prin rugăciune, prin reţinerea de la vorbe deşarte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeieşti şi prin răbdarea în ispite. De nu va găsi însă pe monah îmbrăcat cu aceste arme, îl va săgeta cu săgeţile sale şi-l va face nestatornic, împrăştiat şi leneş, îndemnîndu-l să colinde mănăstiri multe şi să nu se îngrijească de nimic altceva, fără numai să afle unde se fac mîncăruri şi băuturi mai bune. Căci nimic nu-i năluceşte

mintea leneşului decît gînduri ca acestea. Prin acestea îl încîlceşte apoi cu lucruri lumeşti şi puţin cîte puţin îl atrage în îndeletniciri vătămătoare, pînă ce îl scoate cu totul şi din cinul monahicesc.

Ştiind Dumnezeiescul Apostol că această boală e foarte grea şi ca un doctor iscusit vrînd s-o smulgă din sufletele noastre din rădăcini, arată mai ales pricinile din care se naşte, zicînd: ***Vă poruncim vouă fraţilor, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriţi de tot fratele care umblă fără de rînduială şi nu după predania care aţi luat de la noi. Că înşivă ştiţi cum trebuie să urmaţi nouă, că noi n-am umblat fără de rînduială între voi, nici am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu osteneală şi trudă lucrînd zi şi noapte, ca să nu îngreunăm pe nimeni dintre voi. Nu doar că n-am fi avut dreptul, ci ca pe noi să ne aveţi pildă spre a urma nouă. Cînd ne aflam la voi acestea vă porunceam, că dacă cineva nu lucrează, nici să nu mănînce. Auzim că sînt unii dintre voi, care umblă fără rînduială nimica lucrînd, ci iscodind. Unora ca acestora le poruncim şi-i rugăm întru Hristos Iisus, ca întru linişte lucrînd să mănînce pîinea lor*** (2 Tesaloniceni 3; 6-12). Să luăm aminte cît de lămurit ne arată Apostolul pricinile trîndăviei, cînd numeşte „fără de rînduială" pe cei ce nu lucrează, dezvăluind prin acest singur cuvînt multele lor păcate. Căci cel fără de rînduială este şi fără de evlavie şi obraznic în cuvinte şi gata spre batjocură, de aceea şi incapabil de linişte şi rob trîndăviei. Drept aceea porunceşte tuturor să se depărteze de ei, ferindu-se ca de ciumă. Apoi zice: „Şi nu după predania, care aţi luat de la noi", arătînd prin cuvintele acestea că aceia sînt mîndri şi disprețuitori şi desfac predaniile apostolice. Şi iarăşi zice**: *în dar n-am mîncat pîine de la nimeni, ci cu osteneală şi trudă, lucrînd zi şi noapte.*** Învăţătorul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel răpit pînă la al treilea cer (2 Corinteni 12, 2), cel ce zice că Domnul a poruncit ca aceia care vestesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască (1 Corinteni 9, 14), lucrează cu osteneală şi trudă zi şi noapte spre a nu îngreuia pe nimeni. Atunci cum ne vom lenevi noi la lucru şi vom căuta odihnă trupească, odată ce nu ni s-a încredinţat nici propovăduirea Evangheliei, nici grija bisericilor, ci numai purtarea de grijă a sufletului nostru? Apoi arătînd şi mai lămurit vătămarea ce se naşte din şederea fără lucru, adaugă: „nimica lucrînd, ci iscodind". Căci din şederea fără lucru iese iscodirea şi din iscodire neorînduiala şi din neorînduială tot păcatul. Arătîndu-le apoi şi tămăduirea, zice: „Iar unora ca acestora le poruncim ca întru linişte lucrînd să-şi mănînce pîinea lor". Pe urmă le spune într-un chip şi mai dojenitor: „Dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănînce". De aceste porunci apostoleşti fiind învăţaţi Sfinţii Părinţi cei din Egipt, nu îngăduie nici o vreme în care monahii să rămînă fără lucru, mai ales cei tineri, ştiind că prin răbdarea lucrului alungă trîndăvia, îşi dobîndesc hrana şi ajută celor lipsiţi. Căci nu lucrează numai pentru trebuinţele lor, ci din prisos dau şi străinilor, săracilor şi celor din închisori, crezînd că o atare facere de bine este o jertfa sfîntă şi bine primită la Dumnezeu. Încă zic Părinţii şi aceasta: că cel ce lucrează, e războit adesea numai de un drac şi numai de acela e năcăjit, pe cînd cel ce nu lucrează, de nenumărate duhuri este robit. Pe lîngă acestea, bine este să aducem şi un cuvînt al lui Avva Moisi, cel mai cercat dintre Părinţi, pe care l-a zis către mine. Căci şezînd eu puţină vreme în pustie, am fost supărat de trîndăvie şi, m-am dus la dînsul şi am zis: „Ieri fiind cumplit supărat de trîndăvie şi slăbind foarte, nu m-aş fi izbăvit de ea, de nu m-aş fi dus la Avva Pavel".

Şi mi-a răspuns la aceasta Avva Moisi şi a zis: „Să ştii că nu te-ai izbăvit de ea, ci şi mai mult te-ai dat prins şi rob. Deci să ştii că mai greu te va lupta, ca pe unul ce calci rînduiala, dacă nu te vei strădui de acum înainte să o birui cu răbdarea, cu rugăciunea şi cu lucrul mîinilor".

VII. Despre slava deşartă

A şaptea luptă o avem împotriva duhului slavei deşarte. Patima aceasta este foarte felurită şi foarte subţire şi nu o bagă de seamă uşor nici însuşi cel ce pătimeşte de dînsa. Atacurile celorlalte patimi sînt mai vădite şi de aceea e mai uşoară oarecum lupta cu dînsele, căci sufletul cunoaşte pe potrivnicul său şi îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvîntul şi prin rugăciune. Dar păcatul slavei deşarte, avînd multe înfăţişări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostaşul lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvînt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, posturi, rugăciune, citire, linişte, pînă şi prin îndelunga răbdare. Pe cel ce nu izbuteşte să-i amăgească spre slava deşartă prin scumpetea hainelor, încearcă să-l ispitească prin îmbrăcămintea proastă şi pe cel ce nu l-a putut face să se îngîmfe prin cinste, pe acela îl duce la nebunie prin aşa-zisa răbdare a necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava deşartă pentru destoinicia în cuvînt, îl amăgeşte prin tăcere, făcîndu-l să-şi închipuie că a dobîndit liniştea. Dacă n-a putut moleşi pe cineva prin belşugul bucatelor, îl slăbănogeşte prin postul pe care îl ţine de dragul laudelor. Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de război acestui drac viclean. Pe lîngă acestea el îl face pe monah să se gîndească şi la preoţie. Îmi aduc aminte de un bătrîn, pe cînd petreceam în pustia sketică. Ducîndu-se acesta la chilia unui frate spre cercetare, apropiindu-se de

uşă l-a auzit grăind. Şi socotind bătrînul că citeşte din Scriptură a stat să asculte, pînă ce a simţit că fratele îşi ieşise din minte din pricina slavei deşarte şi se hirotonisise pe sine diacon, făcînd tocmai otpustul celor chemaţi. Deci cum a auzit bătrînul acestea, împingînd uşa a intrat şi întîmpinîndu-l fratele i s-a închinat după obicei şi ceru să afle de la el, dacă de multă vreme aşteaptă la uşă. Iar bătrînul i-a răspuns în glumă, zicînd: „Acum venii cînd făceai tu otpustul celor chemaţi". Auzind fratele acestea, a căzut la picioarele bătrînului, cerîndu-i să se roage pentru dînsul, ca să se izbăvească de rătăcirea aceasta.

Am amintit aceasta, vrînd să arăt la cîtă nesimţire duce dracul acesta pe om. Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvîrşit şi să ia cununa dreptăţii desăvîrşite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Să aibă pururi înaintea ochilor cuvîntul lui David: „Domnul a risipit oasele celor ce plac oamenilor". Deci nimic să nu facă uitîndu-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede necontenit gîndurile care vin în inima lui şi îl laudă, şi să se dispreţuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai aşa va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deşarte.

VIII. Despre mîndrie

A opta luptă o avem împotriva duhului mîndriei. Aceasta este foarte cumplită şi mai sălbatică decît toate cele de pînă aici. Ea războieşte mai ales pe cei desăvîrşiţi şi pe cei ce s-au urcat pînă aproape de culmea virtuţilor, încercînd să-i prăbuşească. Şi precum ciuma cea aducătoare de stricăciune nimiceşte nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, aşa mîndria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare din celelalte patimi, deşi tulbură sufletul, se războieşte numai cu virtutea opusă şi căutînd să o biruiască pe aceea, întunecă numai în parte sufletul. Patima mîndriei însă îi întunecă întreg sufletul şi-l prăbuşeşte în cea mai adîncă prăpastie. Ca să înţelegem mai lămurit cele zise, să luăm seama la lucrul următor: îmbuibarea stomacului se sîrguieşte să strice înfrînarea; curvia, curăţia; iubirea de argint, sărăcia; mînia, blîndeţea; şi celelalte feluri ale păcatului asemenea pe celelalte virtuţi opuse. Dar păcatul mîndriei, cînd pune stăpînire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare şi înaltă, îl dărîmă în întregime şi îl surpă pînă în temelii. Mărturie despre aceasta este îngerul acela care pentru mîndrie a căzut din cer. Căci fiind zidit de Dumnezeu şi împodobit cu toată virtutea şi înţelepciunea, n-a voit să le recunoască pe acestea venite din darul Stăpînului, ci din firea sa. De aceea, s-a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu. Gîndul acesta al lui mustrîndu-l Proorocul zice: ***Ai zis întru inima ta: şedea-voi pe un munte înalt, pune-voi scaunul meu peste nouri şi voi fi asemenea Celui Preaînalt*** (Isaia 14, 13-14). Iar tu om eşti şi nu Dumnezeu. Şi iarăşi alt Prooroc zice: ***Ce te făleşti întru răutate puternice?*** (Psalmi 51, 1) şi celelalte ale psalmului. Deci, ştiind acestea, să ne temem şi ***cu toată străjuirea să păzim inima noastră*** (Proverbele lui Solomon 4, 23) dinspre duhul mîndriei cel purtător de moarte, zicînd în noi înşine de cîte ori am dobîndit vreo virtute, cuvîntul Apostolului: ***Nu eu, ci darul lui Dumnezeu, carele este cu mine*** (1 Corinteni 15, 10), şi cel zis de Domnul: ***Fără de Mine nu puteţi face nimic*** (Ioan 15, 5), sau cel zis de Proorocul: ***Dacă Domnul nu ar zidi casa, în zadar s-ar trudi ziditorii*** (Psalmi 126, 1), şi în sfîrşit cel zis de Apostol: ***Nu a celui ce voieşte, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu, carele miluieşte*** (Romani 9, 16). Căci chiar de ar fi cineva cît de fierbinte cu osîrdia şi de sîrguitor cu vrerea, fiind legat de trup şi sînge nu va putea ajunge la desăvîrşire, decît prin mila lui Hristos şi prin harul Său. Pentru că zice Iacov: ***Toată darea cea bună de sus este*** (Iacob 1, 17); iar Apostolul Pavel zice: ***Ce ai tu, ce nu ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca şi cum n-ai fi luat şi te făleşti ca de ale tale?*** (1 Corinteni 4, 7).

Iar că mîntuirea ne vine prin harul şi mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tîlharul acela de pe Cruce, care a primit Raiul nu ca preţ al virtuţii, ci prin harul şi mila lui Dumnezeu. Acestea ştiindu-le Părinţii noştri, toţi cu un glas au învăţat, că nu putem ajunge într-alt fel la desăvîrşirea virtuţii, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naşte din credinţă, din frica lui Dumnezeu, din blîndeţe şi din sărăcia desăvîrşită, prin care ne vine şi dragostea desăvîrşită, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Bibliografie: *Filocalia,* volumul I, ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1992

ÎNDREPTAR DE SPOVEDANIE PE VÂRSTE ŞI STĂRI DUHOVNICEŞTI

Spovedania copiilor de 6-7 ani

Copiii mici, între 6-7 ani, pe care îi aduc părinții la mărturisire, mai ales în sfintele posturi, trebuie să fie primiți de preoți cu multă iubire şi bucurie, căci sunt suflete nevinovate. Pe aceşti copii însuşi Domnul nostru Iisus Hristos i-a luat în brațe, zicând: ***Lăsați copiii să vină la Mine şi nu-i opriți, căci a unora ca aceştia este Împărăția Cerurilor*** (Matei 19, 14).

Copiii mici pot fi primiți la mărturisire, fie singuri, fie câte doi-trei de aceeaşi vârstă, fie însoțiți de mamele lor, dacă sunt bolnavi sau timizi. Ei nu au păcate şi nici nu ştiu ce este bine sau rău. De aceea preotul trebuie să-i întrebe cu multă grijă ca să nu-i sminteasca, în loc să-i zidească sufleteşte. Pentru ei spovedania este mai mult o lecție de religie şi de catehizare ortodoxă.

După ce preotul îi aşează în genunchi şi le citeşte pe scurt rugăciunea de spovedanie, cu față senină şi cu cuvinte potrivite să-i binecuvânteze pe creştet cu Sfânta Cruce şi să-i întrebe următoarele:

Cum te cheamă, copile, şi câți ani ai?

Mai ai şi alți frați acasă?

Ştii să faci semnul Sfintei Cruci?

Ştii pe de rost Tatăl nostru!

Îl zici regulat dimineața când te scoli şi seara înainte de culcare?

Spune Tatăl nostru cu fața la sfintele icoane!

Poți face seara şi dimineața câte cinci sau zece metanii?

Mai ştii şi alte rugăciuni mici? Spune-le pe de rost să te aud şi eu.

Asculți acasă de mama şi de tata? Dar de bunici şi de frații mai mari asculți?

Asculți la grădiniță şi la şcoală de domnii şi doamnele învățătoare?

Aveți icoane în sălile de clasă?

Te închini la icoană când intri în clasă?

După terminarea orelor, te închini când ieşi din clasă?

Ai început să înveți Crezul pe de rost?

Mergi Duminica cu părinții la biserică?

Nu te joci cu copii răi acasă, la bloc sau la şcoală?

Nu te-ai învățat de la ei să furi, să înjuri, să drăcuieşti, să iei bani pe ascuns de la părinți?

Iubeşti pe părinţi şi pe copiii mici şi bolnavi?

Îţi sunt dragi şcoala şi biserica?

Ai milă de albine, de fluturi, de rândunele, de flori şi de toate câte le-a zidit Dumnezeu?

Apoi preotul îi mai întreabă pe copii ce crede că este necesar şi le rânduieşte să învețe pe de rost o nouă rugăciune şi să facă zilnic câte 10-20 de metanii. Iar dacă părinţii le dau un timp mâncare de post, copiii trebuie să fie împărtăşiţi regulat la 40 de zile şi chiar mai des.

La urmă îi binecuvântează din nou, le citeşte o rugăciune de folos sufletesc, le dă iconițe şi cruciulițe şi îi liberează cu pace la casele lor.

Spovedania copiilor între 8-12 ani

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, şi sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie până astăzi:

Fac rău şi strâmb semnul Sfintei' Cruci pe fața mea, supărând pe Dumnezeu;

Nu fac semnul Sfintei Cruci seara când mă culc, nici dimineața când mă trezesc, nici când mă aşez la masă, nici când mă scol de la masă, nici când merg la şcoală sau când trec prin fața sfintei biserici;

Nu ştiu pe de rost *Tatăl nostru* şi *Crezul*, nici alte rugăciuni pentru copii;

Nu zic *Tatăl nostru* şi alte rugăciuni pentru copii când mă culc, nici când mă scol, nici când mă aşez la masă;

Nu fac metanii şi închinăciuni seara şi dimineața, cum mă învață mama şi preotul;

Nu citesc rugăciuni din cartea de rugăciuni, pentru lauda lui Dumnezeu, a Maicii Domnului şi a tuturor Sfinților;

Nu port permanent cruce la piept, nici când merg la şcoală şi la biserică, nici când dorm în patul meu;

Nu ştiu pe de rost rugăciunile începătoare, adică *Împărate Ceresc*, *Sfinte Dumnezeule*, *Preasfântă Treime* şi *Tatăl nostru*, nici *Crezul*, *Psalmul 50* şi *Cuvine-se cu adevărat*, nici rugăciunile ce se spun la masă;

Am mâncat fără rugăciune şi m-am sculat de la masă fără să fac rugăciune de mulțumire;

Nu ascult uneori de părinți, mai ales de mama, şi fac voia mea;

Nu ascult de bunici, de naşul de botez, de preot şi de învățătorii de la şcoală;

Am furat bani din casă, de la părinți, de la bunici şi de la copiii din clasă;

Nu am spus părinților că am furat bani şi alte lucruri de la ei, nici cât am luat, nici ce am făcut cu banii şi cu lucrurile furate;

Am mâncat de dulce pe ascuns miercurea, vinerea şi în posturi, fără voia părinților;

Am supărat pe mama şi pe tata şi m-au bătut, iar eu nu mi-am cerut iertare, nici nu am promis că îi voi asculta;

M-am certat şi m-am bătut cu frații mei, cu colegii de şcoală şi cu copiii la joacă şi i-am înjurat, i-am drăcuit, i-am lovit cu pumnul, cu piciorul, cu piatra şi cu bățul şi nu mi-am cerut iertare de la ei;

Nu sărut mâna mamei, a tatălui şi a bunicilor, seara, la culcare, dimineața şi când vin de la şcoală, nici nu le cer iertare când îi supăr;

Nu mulțumesc zilnic lui Dumnezeu şi părinților mei că mi-au dat viață, că poartă grijă de mine, că îmi dau de mâncare, că mă îngrijesc, că mă trimit la şcoală şi că mă învață dreapta credință şi frica de Dumnezeu;

Duminica şi în sărbători mă scol târziu, nu mă rog lui Dumnezeu, nu fac metanii, nici nu merg cu părinții la Sfânta Liturghie în biserică, ci mănânc de dimineață, mă uit la televizor şi apoi mă duc cu copiii la joacă;

Uneori adorm fără să mă închin şi nu mă rog nici când mă scol din somn;

Când mă duc părinții la biserică nu am răbdare la sfintele slujbe, nici nu zic în gând rugăciuni, ci ies afară, la joacă, cu copiii;

Mă duc la biserică după ce mănânc şi iau anaforă pe mâncate, uitând că este păcat şi supăr pe Dumnezeu; în posturi îmi dă mama mâncare de sec, dar pe ascuns şi la şcoală mănânc de dulce: ciocolată, înghețată, ouă, carne şi brânzeturi, fără a spune preotului şi părinților păcatul acesta;

Mă spovedesc la preot numai obligat de mama şi mă împărtăşesc cu Trupul şi Sângele Domnului fără rugăciune şi post;

După Sfânta Împărtăşanie mă bat cu copiii, scuip pe jos şi vorbesc cuvinte rele, uitând de Domnul şi de sfatul preotului şi al părinților;

Nu ajut părinții la treabă în casă, la câmp şi îi amăgesc că am de învățat, iar eu mă duc la joacă şi la prieteni;

Plec la şcoală, la prieteni, în sat sau oraş, fără a cere voie de la părinți, nici nu le spun sincer unde am fost şi ce am făcut;

Fug de la şcoală, nu-mi fac lecțiile, iau note rele şi nu spun părinților mei tot ce fac, din frică sau din nepăsare;

M-am învățat cu televizorul, cu desenele animate şi cu filmele rele, stând seara la televizor fără voia părinților şi apoi mă culc fără rugăciune;

Mă cert cu băieți şi fetițe, vorbesc mult, spun minciuni şi îi îndemn pe copii să facă cele rele;

Am văzut pe tata beat, fumând, înjurând şi certându-se cu mama şi am încercat să fac şi eu ce face el;

Am început să fumez pe ascuns, să fur, să înjur şi să lipsesc de la biserică, apoi spun minciuni, vorbesc cuvinte urâte şi nu mai ascult de părinți şi de profesori;

M-am împrietenit cu copii şi colegi răi, care m-au învățat să fug de acasă, să fac fapte urâte şi să nu mai ascult de nimeni;

Nu cinstesc cum trebuie pe părinți, pe preoți, pe învățătorii mei, pe rude şi pe naşii de botez, nici nu le sărut mâna.

Acestea şi mai multe păcate decât acestea am făcut şi vă rog, părinte, să mă iertați, să mă dezlegați şi să vă rugați lui Dumnezeu pentru mine păcătosul, căci făgăduiesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mai fac aceste păcate, să fac canon pentru ele şi să pun început bun.

Spovedania elevilor (13-18 ani)

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, şi sfinției vastre, părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie până astăzi:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat şi preamărit;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocşi şi m-a luminat prin baia Sfanțului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoştință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate şi mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

M-am îndoit în credință, citind cărți rele despre Dumnezeu;

Am ascultat pe unii profesori care ne spuneau să nu mergem la biserică şi să nu citim cărți sfinte, ci să mergem Duminica şi în timpul liber la discotecă, la film, la sport şi în excursii;

M-am smintit de părinții mei, de preoți, de colegi care vorbeau de rău pe Dumnezeu şi am slăbit în credință;

Am vorbit cu elevi sectanți care grăiesc de rău Biserica, preoții, crucea, icoanele şi pe Maica Domnului şi am zis că şi religia lor este bună;

Am primit de la colegi şi de la oamenii de pe stradă cărți sectare, fără cruce şi icoane pe ele, le-am dus acasă şi le-am citit, zicând că sunt bune;

Am primit daruri la şcoală, pe stradă şi chiar acasă de la sectanți, precum şi haine, bani, mâncare, şi am zis că ei sunt mai credincioşi decât ortodocşii;

Am fost chemat de colegi sectanți la casele lor de rugăciune şi mi-a plăcut cum cântă şi se roagă;

Am auzit pe tata înjurând de cele sfinte şi m-am învățat să înjur şi eu de lucruri sfinte, supărând pe Dumnezeu;

M-am împrietenit cu colegi răi care înjură, fumează, fură şi păcătuiesc cu fete, făcând şi eu asemenea;

Am furat de la colegi, de la părinți şi bunici, bani, mâncare, haine, cărți, țigări şi unele obiecte scumpe, fără a le mai da înapoi;

Nu mă rog regulat dimineața şi seara din cartea de rugăciuni, nici nu fac metanii, sau fac doar câteva la îndemnul mamei;

Nu ştiu pe de rost rugăciunile începătoare - *Împărate Ceresc*, *Sfinte Dumnezeule*, *Preasfântă Treime*, *Tatăl nostru* - şi nu vreau să le învăț; sau le ştiu pe de rost, dar nu le spun regulat, dimineața şi seara;

Nu ştiu pe de rost *Crezul*, Psalmul 50, *Cuvine-se cu adevărat*, rugăciunile de seară etc, nici nu mă silesc să le învăț, deşi preotul, mama şi bunica mă îndeamnă;

Mă aşez la masă fără rugăciune şi fără să fac cruce şi nu mulțumesc lui Dumnezeu;

Nu am carte de rugăciuni şi nu citesc nici o rugăciune din cărțile sfinte, chiar dacă mama şi preotul mă îndeamnă;

Nu citesc nici alte cărți de rugăciuni şi de învățătură creştină ortodoxă, ci mă duc în timpul liber la plimbare, la cinema, la stadion, la discotecă, la vecini sau stau la televizor;

Nu merg Duminica şi în sărbători, când sunt liber, la biserică, să ascult Sfânta Liturghie, să mă rog lui Dumnezeu pentru mine şi pentru părinții mei;

Nu mă rog nici acasă, nici la biserică pentru colegii bolnavi, pentru frații şi părinții mei, pentru cei săraci, goi şi bolnavi care nu au casă, haine şi mâncare, nici nu mă duc să-i vizitez şi să-i mângâi;

La biserică merg târziu, numai de gura mamei, stau puțin şi fug pe stradă, la joacă, la distracții, la colegi;

Am fost Duminica în timpul Sfintei Liturghii la cinema, la stadion, la adunări lumeşti, la biserici care nu sunt ortodoxe, la plimbare cu fete şi băieți şi la şedințe de yoga, karate, arte marțiale, spiritism etc;

Am râs de preoți, de cerşetori, de bolnavi şi de bătrâni şi i-am vorbit de rău;

Nu ascult de preotul de la biserica noastră, nu-i sărut mâna, nici nu-i dau bună ziua când îl întâlnesc;

Nu merg regulat şi cu dragoste la orele de religie, în biserică şi la şcoală, nici nu ascult cu atenție lecțiile;

Nu citesc cărți ortodoxe sfinte, ca: Noul Testament, *Catehismul ortodox*, *Viețile Sfinților* şi alte cărți de învățătură şi nu mă rog din *Ceasl*ov, *Psaltire*, *Acatistier* şi Cartea de rugăciuni zilnice;

Îmi place să citesc romane, cărți de poveşti şi cărți sectare;

Pierd timpul liber fără folos, stau două-trei ore la televizor, privesc filme de desfrânare şi filme polițiste şi mă smintesc de ele;

Părinții mă opresc să privesc filme pornografice, dar eu, fiind robit(ă) de patima desfrânării, deschid pe ascuns televizorul;

Mă biruiesc de gânduri şi imaginații desfrânate, îmi amintesc cele văzute la televizor şi mă îndulcesc cu aceste gânduri;

M-am învățat de la băieții răi să fac onanie (malahie, masturbare) şi sunt robit de acest greu păcat de mai mult timp, neputându-mă lăsa de el;

Nu postesc regulat sau deloc miercurea, vinerea şi în cele patru posturi de peste an, deşi mama mă îndeamnă să postesc;

Mănânc de dulce pe ascuns, fur carne, ouă, brânză şi primesc de la colegi mâncare de dulce în zile de post;

Ca fată, am intrat necurată în biserică, am sărutat sfintele icoane şi am luat anaforă, fiind machiată;

M-am îmbrăcat necuviincios, cu fustă scurtă, m-am fardat, am smintit băieții cu ținuta mea şi am intrat aşa în biserică;

Am fost vara la mare, la ştrand, la stadion şi am umblat gol (goală), smintind pe alții şi m-am smintit de femei;

Am fost la petreceri de noapte, cu fete şi băieți, şi m-am îmbătat, am dansat, am vorbit cuvinte de ruşine, am înjurat, am fumat, m-am îmbrăcat necuviincios, am smintit pe alții şi m-am smintit;

M-am împrietenit cu fete rele, m-am smintit de ele şi am încercat să fac păcate trupeşti, singur şi cu fete;

Am căzut în desfrânare o dată sau de mai multe ori cu fete, cu una şi cu mai multe;

Am îndemnat şi pe alţi băieţi şi fete să facă acest păcat;

Am căzut în păcate trupeşti cu fete minore, fără voia lor;

Am căzut în păcate trupeşti cu rude, cu prietene şi cu femei căsătorite;

Ca fată am căzut în desfrânare fără voie, fiind violată o dată sau de mai multe ori, şi am rămas însărcinată, apoi am avortat copilul;

Am făcut păcate ruşinoase (onanie) singură şi cu alte persoane şi am învăţat şi pe alte fete să facă la fel;

Am căzut în desfrânare cu voia şi m-am păzit să nu rămân gravidă;

Am căzut în desfrânare, am rămas gravidă şi am avortat copilul, o dată sau de mai multe ori;

Am fugit de acasă la un băiat, fără voia părinţilor mei, şi am păcătuit cu el un timp, făcând toate păcatele cele grele ale desfrânării;

M-am păzit să nu rămân gravidă, ba am făcut şi avort şi am îndemnat şi pe altele la desfrânare şi avort;

M-am certat cu mama şi cu tata şi m-au blestemat;

Am fugit de acasă şi de la şcoală şi m-au bătut părinţii, iar tata m-a înjurat de cele sfinte;

Mă stăpâneşte patima luxului, televizorul, muzica şi curiozitatea desfrânării şi nu mă pot elibera de ele;

Vorbesc mult, sunt nervos, mândru, leneş la rugăciune şi la lucru, mănânc de dimineaţă, nu vreau să postesc, m-am învăţat cu băutura, cu ţigara şi cu desfrânarea şi nu-mi este draga biserica;

Îmi pierd timpul, sănătatea şi tinereţea în toate păcatele, îndemnând şi pe alţii să facă la fel ca mine;

Ca fată îmi vopsesc părul, unghiile, buzele, mă sulemenesc şi port haine foarte scurte, smintind pe băieţi, apoi îndemn şi pe alte fete să facă la fel;

Lipsesc regulat de la biserică, nu mă închin lui Dumnezeu cu credinţă, mă rog puţin, nu m-am spovedit de mult timp şi sunt indiferent(ă) faţă de Sfânta Împărtăşanie şi de Dumnezeu.

Acestea sunt păcatele mele cele mai de seamă, pentru care mă căiesc din toată inima şi cer iertare de la Dumnezeu şi de la sfinţia voastră, părinte, rugându-vă să-mi daţi canon pentru ele şi dezlegare, căci făgăduiesc să mă pocăiesc şi să pun început bun.

Spovedania tinerilor care doresc să se facă preoţi sau să intre în viaţa monahală

Mărturisesc înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Fecioare Maria, tuturor Sfinţilor şi înaintea sfinţiei voastre, părintele meu duhovnicesc, toate gândurile şi dorinţele inimii mele pe care le port în suflet şi rog pe Milostivul Dumnezeu să vă lumineze prin Duhul Sfânt ca să mă învăţaţi ce să fac în viaţă, căci sunt hotărât să urmez lui Hristos şi să slujesc Biserica.

Mai întâi vă mărturisesc că am primit de la părinţi o frumoasă educaţie religioasă şi simt în mine multă bucurie şi pace sufletească;

De mic iubesc pe Dumnezeu şi mă simt chemat să-I slujesc toată viața mea; iubesc mult Biserica, rugăciunea, sfintele slujbe, citirea cărților sfinte şi îmi este drag să aud vorbindu-se despre Dumnezeu;

De asemenea, iubesc mult liniştea, singurătatea, tăcerea, mănăstirile, viața curată în Hristos şi aş dori să-i urmez până la moarte, dar nu ştiu cum anume;

Un glas de taină mă îndeamnă să merg la seminar, la Facultatea de Teologie, să învăț cuvântul Iui Dumnezeu şi să mă fac preot;

Doresc mult să fiu preot bun, să fac misiune ortodoxă cu copiii şi credincioşii, să duc viață duhovnicească, să vorbesc tuturor de Hristos, să călăuzesc multe suflete la Dumnezeu şi să-mi dăruiesc toată viața în slujba Bisericii;

Alt gând mă îndeamnă să părăsesc lumea, să mă retrag în munți la o mănăstire sau un schit, şi să mă rog neîncetat lui Hristos cu smerenie şi lacrimi, pentru iertarea păcatelor mele şi pentru toată lumea;

Dar sunt cuprins de îndoială, că nu ştiu pe ce cale să merg şi care este cea mai bună pentru mântuirea sufletului meu - preoția sau călugăria;

Sunt cuprins şi de frică pentru că atât preoția cât şi viața călugărească sunt grele pentru mine, căci cer jertfă totală şi nu ştiu dacă am chemare pentru ele, deşi le iubesc pe amândouă;

Mă tem, de asemenea, căci sunt păcătos, rău, neascultător şi mândru, nu mă simt vrednic de preoție, fiind slab, fricos, lipsit de bărbăție şi nu mă lasă părinții. Apoi am şi unele păcate trupeşti din tinerețe, care mă fac nevrednic de harul preoției şi nu ştiu ce să fac;

De aceea, vă rog, părintele meu duhovnicesc, să mă cercetați după Sfintele Canoane, să mă călăuziți spre Hristos şi să mă învățați pe ce cale să merg, cum să slujesc mai cu folos pe Dumnezeu şi Biserica Lui şi ce să aleg mai mult: teologia şi preoția misionară sau viața retrasă monahală pentru a mă ruga mai mult pentru mine şi pentru lume;

Vă mărturisesc, de asemenea, că mai am un coleg care vrea să meargă cu mine la Teologie şi la viața monahală, fiind foarte hotărât. Însă nu ştiu dacă are voie, căci părinții lui trăiesc în concubinaj, tatăl este bețiv şi înjură de cele sfinte, mama nu merge la biserică, nici nu se spovedeşte, iar colegul meu a căzut în desfrânare cu mai multe fete şi, deşi s-a mărturisit la duhovnic, nu ştie ce cale să urmeze.

Spovedania tinerilor necăsătoriți

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, şi sfinției voastre, părintele meu duhovnicesc, toate păcatele mele de la ultima spovedanie, precum şi păcatele mele cele mari din copilărie până acum, pentru care mă mustră conştiința:

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocşi şi m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoştință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate şi mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat şi preamărit;

Sunt slab şi îndoielnic în dreapta credință în Dumnezeu;

Nu mă silesc să mă întăresc mai mult în sfânta credință ortodoxă şi în lucrarea faptelor bune, prin rugăciune şi citirea cărților sfinte;

Mă îndoiesc uneori, în cugetul meu, de existența vieții veşnice şi nu mă ostenesc mai mult pentru mântuirea sufletului meu;

Nu cunosc bine dogmele credinţei ortodoxe în care m-am născut şi botezat şi nu mă silesc să iubesc mai mult pe Hristos şi Biserica întemeiată de El;

Mă preocupă sectele religioase şi mi se pare că toate sunt bune, neputând să deosebesc adevărul de minciună;

Am fost la adunări sectare şi am apreciat unitatea şi cântările lor;

Nu cunosc mai profund învățătura Bisericii şi adâncul Ortodoxiei şi nu mă rog lui Dumnezeu cu râvnă şi credință;

Am în casă Biblie şi cărți sectare fără cruce; discut uneori cu sectanți şi mi se pare că şi credința lor este bună;

Nu citesc cărți ortodoxe de explicare a credinței, nici nu mă silesc să slăvesc pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii;

Am primit sectanți în casă, am stat cu ei la masă;

Am primit daruri şi ajutoare de la sectanți ca să părăsesc Biserica Ortodoxă;

Mă rog foarte puțin, dimineața şi seara, acasă, la lucru şi pe cale; nu am *Ceaslov*, *Psaltire*, *Acatistier* şi cărți de rugăciuni ca să laud mai mult pe Dumnezeu şi pe Sfinții Lui;

Nu merg regulat la biserică, mai ales la Sfânta Liturghie în Duminici şi sărbători, şi nu am răbdare să stau la slujbă până la sfârşit;

Nu cunosc însemnătatea sfintelor slujbe din biserică, nici nu le prețuiesc cum se cuvine;

Nu postesc toate posturile de peste an, uneori nici miercurea şi vinerea, mâncând de dulce şi chiar carne, fără a mă teme de Dumnezeu.

Am îndemnat pe alți tineri, băieți şi fete, să meargă Duminica la film, la distracții şi la nunți şi am râs de cei care se rugau şi mergeau la biserică;

Nu fac regulat metanii acasă, nu-mi fac nici canonul dat de duhovnic şi nu mă spovedesc în fiecare post, ci foarte rar;

Nu doresc cu mare bucurie să primesc Sfânta Împărtăşanie, nici nu mă silesc să fiu vrednic de ea;

Nu mă căiesc cu lacrimi când sunt oprit de duhovnic de cele sfinte, fiind împietrit la inimă;

Am căzut din copilărie, cu gândul, cu imaginația şi cu trupul, în ruşinoase şi urâte păcate trupeşti;

Săvârşesc din anii de şcoală păcatul onaniei (malahiei, masturbarii); îl fac singur sau cu alți tineri, rar sau adeseori, şi nu pot părăsi această grea patimă;

Am învățat şi pe alți tineri acest păcat şi l-am făcut şi cu fete, încercând de mai multe ori să cad în desfrânare cu ele;

Am făcut acest urât păcat cu fete minore, cu rude apropiate şi chiar cu animale, supărând foarte mult pe Dumnezeu;

Ca tânăr am căzut în desfrânare o dată sau de mai multe ori, cu una sau cu mai multe fete, silindu-le la păcate grele, fără să mă tem de pedeapsa lui Dumnezeu;

Am săvârşit păcate trupeşti împotriva firii (sodomie), o dată sau de mai multe ori şi nu m-am spovedit la duhovnic de acest păcat;

Am făcut păcate trupeşti cu rude, cu femei de altă religie, cu fete minore, cu femei căsătorite etc, şi le-am păzit să nu rămână însărcinate;

Am lăsat gravidă una sau mai multe fete şi le-am silit să avorteze copiii, devenind astfel ucigaş de copii, fără să mă cutremur de mânia lui Dumnezeu;

Am păcătuit cu două surori, am căzut în desfrânare în zile de post, în sărbători şi la marile praznice, în loc să merg la biserică şi să mă pocăiesc cu lacrimi;

Cheltuiesc timpul liber la cinema, la teatru, la cârciumi, la nunți şi petreceri lumeşti şi stau la televizor câteva ore în fiecare seară, în loc să mă rog, să citesc cărți sfinte şi să mă odihnesc;

Am privit la televizor şi la video filme pornografice, pline de imagini de desfrânare şi din cauza lor am căzut în grele păcate trupeşti;

Am înjurat de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu;

Sunt robit de distracții, de beție, de televizor, de desfrânare, de vrăjitorie, deşi ştiu că supăr pe Dumnezeu;

Am furat bani şi obiecte scumpe de la părinți, de la rude şi de la serviciu şi nu am înapoiat cele furate;

Am deprins patima fumatului de tânăr şi nu mă pot lăsa de ea, fumând în toate zilele şi în posturi;

Port haine scumpe, sunt mândru, lacom, leneş la cele sfinte, răzbunător şi nu iert pe aproapele meu;

Ca fată sunt mândră, luxoasă, clevetitoare, leneşă la cele sfinte, mincinoasă, certăreață cu părinți şi cu aproapele şi iert greu;

Îmi place să mă îmbrac după moda de azi, îmi tund şi îmi vopsesc părul, fața, unghiile; fumez, mă port luxos, iubesc distracțiile, discotecile, dansul, filmele pornografice şi anturajul cu băieți, smintind pe cei mai mulți prin comportarea mea;

Am ispitit pe băieți cu vorba şi cu îmbrăcămintea şi am căzut în desfrânare cu ei, făcând onanie sau alte păcate trupeşti, pierzându-mi fecioria şi rămânând gravidă de minoră;

Am făcut avort şi am îndemnat şi pe altele la desfrânare şi avort, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu;

Nu am ascultat de părinți şi am fost blestemată de ei;

M-am certat cu părinții, cu rudele, cu prietenii şi nu mi-am cerut iertare, sărutându-le mâna;

Am mers la biserică şi am ascultat sfintele slujbe fiind certată cu cineva, când aveam ciclu şi chiar după ce am căzut în desfrânare, sărutând sfintele icoane şi luând anaforă;

Am mers la biserică, la şcoală şi la serviciu coafată, machiată şi cu îmbrăcăminte indecentă, smintind pe mulți, şi nu m-am ruşinat de Dumnezeu şi de oameni;

Nu iubesc sfânta rugăciune, cărțile sfinte, viața duhovnicească, biserica şi mântuirea; ci mă interesează mai ales traiul bun, grija pentru trup, banii, averea, luxul, petrecerile, televizorul şi toate cele trecătoare;

Mă rog foarte puțin acasă, la lucru şi la biserică, nu am răbdare să citesc şi să ascult cuvântul lui Dumnezeu;

Nu am învățat *Crezul* şi *Psalmul 50* pe de rost, nici rugăciunile începătoare, şi mă lenevesc la rugăciune, la post, la metanii, la sfintele slujbe şi la toată fapta bună;

Vorbesc de rău pe părinți, pe preoți, pe colegi, spun minciuni, fac glume urâte, râd de aproapele şi divulg păcatele altora;

Am mers la nunți şi la petreceri de noapte, unde am dansat, am fumat, m-am îmbătat, am vomitat, m-am mascat, am drăcuit şi am căzut în desfrânare;

Am crezut în puterea diavolului, am mers la descântat, la deschis cartea - chiar la preoți -, şi am dat bani să mi se spună viitorul, să mi se ghicească, ba chiar eu însămi am făcut vrăji, am ghicit în cafea, în bobi şi în cărți de joc etc.;

Sunt zgârcit(ă), nu miluiesc pe cei săraci şi nu ajut pe cei din suferință;

Ca student(ă), am mers la examene nespovedit şi neîmpărtăşit, fără să fac rugăciuni cu post, ca să-mi ajute Dumnezeu, încrezându-mă în cunoştințele mele;

Am intrat la facultate cu daruri, cu bani şi cu relații;

La studii mă comport cu mult orgoliu față de colegi şi rude;

Mă îmbrac întotdeauna la modă, iubesc filmele, distracțiile, pornografia, televizorul, plimbările cu fete, desfrânarea, literatura erotică, filosofia raționalistă şi ateistă, sportul, politica, practicile transcendentale etc;

Nu am credință tare şi profundă în Dumnezeu, nu iubesc oamenii, nu merg regulat la sfintele slujbe, mai ales Duminica, nici nu mă rog dimineața şi seara, cu post şi metanii, ca să fiu iertat şi miluit de Dumnezeu;

Nu citesc *Biblia* şi nici alte cărți sfinte ortodoxe, nu mă interesează cunoaşterea profundă a Ortodoxiei, mă îndoiesc în credință şi sunt indiferent şi străin de trăirea vie, duhovnicească, în Hristos;

Nu iubesc din inimă, cu convingere interioară, pe Hristos, Biserica, Sfânta Cruce, Evanghelia, pocăința, rugăciunea, Sfintele Taine şi pe oameni;

Nu mă silesc să-mi schimb viața, să mă rog mai mult, să mă dăruiesc total lui Hristos şi aproapelui, să-mi jertfesc sănătatea, tinerețea, capacitatea intelectuală, puterea şi voința spre slava lui Dumnezeu şi slujirea oamenilor;

Nu citesc cărți sfinte de învățătură ortodoxă, ca să cunosc adevărul şi să trăiesc frumusețea Ortodoxiei;

Studiez cu mult interes filosofia, literatura laică, ştiința, medicina, politica şi dreptul, însă nicidecum teologia, care înalță sufletul la Dumnezeu şi-l întăreşte în dreapta credință;

Sunt stăpânit(ă) de păcatul desfrânării, m-am împrietenit cu o fată şi trăiesc cu ea în concubinaj, fără cununie religioasă şi evit naşterea de copii, practicând paza şi avortul;

Sunt biruit de plăcerile trupeşti, păcătuiesc cu mai multe fete, practicând desfrânarea în felurite chipuri, fac onanie, citesc literatură erotică şi merg la filme pornografice care ucid sufletul;

Ca studentă, trăiesc în desfrânare şi concubinaj cu unul sau mai mulți colegi, nu vreau să nasc copii, mă ascund de părinți, nu mă spovedesc regulat la preot, nici nu spun toate păcatele din cauza ruşinii şi a mândriei, ca să nu ştie nimeni viața mea intimă, ba încă m-am şi împărtăşit, o dată sau chiar de mai multe cu nevrednicie;

Am păcătuit trupeşte cu studenți străini, creştini sau păgâni care nu cred în Hristos, am născut şi copii cu ei şi chiar vreau să mă căsătoresc cu unul din ei şi să plec în țara lui, renunțând la părinți, la țară, la copii şi, mai ales la credința ortodoxă în care m-am născut şi botezat;

Am primit daruri de la străini ca să păcătuiesc cu ei şi am făcut desfrânare în tot felul;

Mă îmbrac cu haine bărbăteşti şi port fustă scurtă; mă machiez, îmi vopsesc părul, unghiile şi fața, smintind pe cei din jurul meu şi îndemnându-i la desfrânare;

Nu m-am spovedit şi împărtăşit deloc din copilărie, nu merg Duminica la biserică, nu mă căiesc de marile păcate în care mă aflu şi sunt nehotărâtă în tot ce fac;

Mă ispiteşte gândul sa plec din țară, să mă căsătoresc cu un străin şi să adun bani şi avere, apoi să revin acasă;

Mă chinuie îndoiala în credință, pofta desfrânării şi mândria că sunt mai deosebită decât alte fete;

Mă luptă uneori gândul deznădejdii, şi al sinuciderii şi chiar îmi doresc moartea; am încercat să mă sinucid o dată sau de mai multe ori, pentru că prietenul meu cu care am greşit m-a părăsit şi are altă prietenă;

Fumez, beau mult, practic perversiuni sexuale cu colegii, sunt mereu tulburată, merg la vrăjitoare ca să mă iubească băieții, nu învăț pentru examene, am rămas corigentă şi chiar am pierdut anul;

Am rămas gravidă de tânără şi am avortat sau am vândut şi abandonat copilul fără să spun nimănui, ca să nu mă ştie nimeni;

Am intrat uneori în biserică necurată, m-am spovedit în grabă, n-am spus păcatele mari din cauza ruşinii, iar uneori m-am împărtăşit, fiind nepregătită;

Ca student practic, încă din liceu, gimnastică yoga, arte marțiale, karate, bahai, spiritism, ocultism, teosofie, budism şi alte practici păgâne transcendentale, total străine de Ortodoxie şi de creştinism;

Înjur de cele sfinte, mă îmbăt adesea, îmi bat soția cu care trăiesc în concubinaj, amân cununia religioasă şi naşterea de copii şi nu ascult de părinți şi de preot, avortând mai mulți copii;

În facultate am participat la adunări sectare, am primit ajutoare de la ei şi m-am lepădat de Biserica Ortodoxă, facându-mă sectant(ă);

Nu sunt mulțumit în viață de nimic, îmi pare rău de tot ce fac, aş dori să mă pocăiesc, dar nu pot părăsi păcatele şi nu ştiu cum şi ce să fac ca să ies din această stare cumplită în care mă aflu;

Caut un duhovnic bun şi nu găsesc, caut cărți bune ortodoxe, caut pe Hristos şi nu ştiu unde să-L aflu şi cum să mă apropii mai mult de Dumnezeu;

Nu m-am spovedit şi împărtăşit de când eram copil. De aceea, mă simt gol şi pustiu la suflet şi nemulțumit în viață.

Am amânat pocăința şi spovedania, iar după ce am venit la spovedanie m-am împărtăşit cu nevrednicie cu Sfintele Taine, înainte de facerea canonului primit, fiind certat(ă) cu aproapele.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut din copilărie până acum, pentru care mă căiesc şi-mi pare rău şi cer iertare de la Dumnezeu, iar de la sfinția voastră, părinte, cer canon de pocăință şi dezlegare, căci făgăduiesc să părăsesc păcatele mele şi să pun început bun.

Spovedania generală a celor căsătoriți

Mărturisesc Domnului Dumnezeului şi Mântuiorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi şi sfinției tale, părinte, toate păcatele mele sufleteşti şi trupeşti făcute din copilărie, din anii tinereții, de la căsătorie şi de la ultima mea spovedanie până acum:

De când mă ştiu pe lume şi din anii copilăriei până acum, în păcate m-am născut, în păcate am copilărit, în păcate mi-am cheltuit tinerețea şi în păcate am trăit până astăzi, netemându-mă de Dumnezeu şi nesilindu-mă să-mi cunosc şi să-mi plâng păcatele, să le mărturisesc cu căință şi cu lacrimi, să le părăsesc şi în locul lor, cu ajutorul Duhului Sfânt, să pun început de pocăință creştinească, cum ne porunceşte însuşi Fiul lui Dumnezeu, zicând: ***Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor*** (Matei 3,2).

Căci din fragedă copilărie am fost rău (rea), neascultător de părinți, mândru, ambițios, îndărătnic, făcând în toate numai voia mea, neiubind pe Dumnezeu, nici Biserica, nici sfânta rugăciune, nici faptele bune. Ci, dimpotrivă, am iubit numai păcatul şi pofta cea rea, fiind robit din pruncie de cugetele desfrânării, de răutate, de mânie, de lăcomie, de furt, de minciună şi de toate cele pământeşti.

La biserică nu mergeam regulat cu părinții, la şcoală eram certăreț, la rugăciune leneş, la post şi la metanii foarte greu mă plecam, iar la spovedanie şi la Sfânta împărtăşanie mă duceam rar, silit de părinți.

Când aveam peste zece ani furam bani de la părinți, mă băteam cu copiii de vârsta mea, încercam să păcătuiesc cu fetele, înjuram de cele sfinte şi învățam să fumez.

Iar când m-am făcut puțin mai mare, am început să fac păcatul onaniei (malahie, masturbarii), care m-a stăpânit până m-am căsătorit. Încă nici nu l-am mărturisit la duhovnic şi m-am împărtăşit cu nevrednicie. Înainte de armată am fost ispitit să cad în desfrânare, şi am căzut cu o fată (sau mai multe), iar după armată am căzut cu totul în cumplitul păcat al desfrânării, păcătuind cu mai multe fete, păzindu-le să nu rămână gravide, lăsând pe una însărcinată şi îndemnând-o să avorteze copilul, smintind pe mulți şi supărând pe Dumnezeu şi pe părinți cu păcatele mele.

Iar de când m-am căsătorit şi până acum am pe conştiință următoarele păcate:

Nu iubesc pe Dumnezeu din toată inima mea şi cu toată credința şi puterea mea;

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat şi preamărit, Care a făcut cerul şi pământul;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocşi şi m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoştință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate şi mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Am slăbit în credință şi m-am îndoit de existența lui Dumnezeu;

În tinerețe am zis chiar că nu există Dumnezeu, devenind ateu. Am îndemnat şi pe alții să nu creadă, i-am aruncat în îndoială, am citit cărți ateiste, hulitoare de Dumnezeu şi nu am voit să cer sfatul şi ajutorul moral al preoților şi oamenilor credincioşi;

În tinerețe am oprit soția şi copiii să meargă la biserică, să postească, să se spovedească şi să se unească cu Hristos prin Sfintele Taine;

În locul cărților ortodoxe creştine am citit cărți de altă religie şi am adus în casă cărți de filosofie păgână, cărți de gândire asiatică şi cărți sectare, smintind pe mulți cu necredința mea;

Am înjurat din copilărie de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu, i-am deprins să înjure şi pe copiii mei şi am smintit pe mulți cu acest greu păcat;

Am fost la adunări sectare şi am zis că şi sectele creştine sunt bune;

Am primit în casă misionari sectanți şi am citit cărțile lor, le-am dat şi altora să le citească, spre osândă şi sminteală;

M-am mâniat şi am urât pe părinți, pe soție şi pe copii, pe rude, pe vecini, pe cei ce mi-au făcut rău şi nu i-am iertat multă vreme, nici eu nu mi-am cerut iertare de la ei; ba chiar şi acum țin mânie pe unii din ei;

N-am iubit pe aproapele meu după putere: părinți, frați, rude, vecini, binefăcători, bolnavi, cerşetori etc, cum ne porunceşte Mântuitorul Hristos în Sfânta Evanghelie;

Urăsc pe cerşetori, pe săraci şi pe cei ce-mi fac nedreptate, dorindu-le moarte şi osândă;

M-am deznădăjduit de viață, din cauza necazurilor şi a păcatelor mele, şi chiar am voit să mă sinucid, spre veşnica mea pierzare;

M-am îndoit în puterea Sfintei Cruci, în sfințenia icoanelor şi în fecioria Maicii Domnului, ascultând hulele sectanților;

M-am îndoit uneori în sfințenia Dumnezeieştilor Taine şi în puterea Sfintei Liturghii şi nu le-am prețuit cum se cuvine;

Ca student(ă), am practicat: yoga, zen, arte marțiale, magie, spiritism, hipnotism şi am studiat filosofia hindusă, ştiințele oculte, teosofia, masoneria şi unele cărți de propagandă religioasă a noilor mişcări apărute: bahai, Noua Eră etc. şi am crezut în reîncarnarea sufletelor, care anulează învierea;

Am fost la vrăjitoare să-mi prezică viitorul, să-mi aleg soția (soțul), să mă răzbun pe duşmani, să câştig bani şi chiar am practicat şi eu vrăjitoria, ghicitul (în cafea, în bobi, în cărți de joc etc), spiritismul, hipnoza, iluzionismul şi am invocat spiritele celor morți;

M-am certat cu soția, cu rudele, cu vecinii, de la avere şi moştenire, i-am dat în judecată şi nu vreau să-i iert până la moarte;

Nu mă mustră conştiința pentru păcatele mele, n-am lacrimi de pocăință, sunt foarte împietrit la inimă şi nu mă căiesc de toate câte am făcut;

Am ucis oameni prin defăimare şi clevetire, râzând de ei sau mințind împotriva lor;

Am desfrânat cu soția peste fire, înainte şi după căsătorie, şi am păzit-o să nu facă copii;

Am obligat soția să avorteze, ucigând mulți prunci nevinovați prin pază sau prin medicamente;

Ca femeie, am avortat fără voia soțului şi a preotului, ucigând atâția copii în viață;

Am îndemnat şi pe alte femei, fiice, rude, vecine şi prietene să-şi avorteze copiii, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu. M-am păzit să nu mai nasc copii, cu voia sau fără voia soțului, şi am fost operată pentru a nu mai face copii ;

Am făcut preadesfrânare, păcătuind cu mai mulți bărbați şi chiar cu rude;

Am născut copii din desfrânare cu alți bărbați şi i-am abandonat, i-am dat la casele de copii, i-am dat la străini pe valută sau i-am ucis pe ascuns, ca să nu ştie lumea păcatele mele şi nu am mărturisit aceste crime la duhovnic;

Ca bărbat, am păcătuit cu mai multe femei, căsătorite, necăsătorite sau văduve, am violat chiar şi fete minore şi am făcut sodomie şi alte cumplite păcate ale desfrânării, pierzându-mi sănătatea, cinstea şi sufletul şi nu le-am mărturisit la duhovnic niciodată, de ruşine;

Am desfrânat cu rude apropiate, făcând amestecare de sânge, ba am căzut la tinerețe în păcat cu o soră după trup şi cu animale şi, de ruşine, n-am mărturisit aceste grele păcate;

Am căzut în desfrânare cu femei (bărbați) necreştine, am născut copii cu ele şi nu i-am botezat creştineşte;

Am păcătuit cu soția înainte de cununie, lăsând-o gravidă şi apoi am obligat-o să avorteze;

Am divorțat de prima şi a doua soție, din motive necanonice, din minciună, gelozie, desfrânare, ură, răzbunare etc. şi am trăit în concubinaj cu multe femei;

Am furat de la biserici icoane, obiecte sfinte, bani etc, spre a mea osândă şi nu mi-am mărturisit acest păcat strigător la cer;

Am făcut casa mea casă de desfrânare şi de ucidere a copiilor, prin injecții şi avort, casă de păcate, de beții şi am privit filme pornografice, adunând la mine pe mulți tineri, bătrâni şi fete şi îndemnându-i la desfrâu;

Am oprit plata lucrătorilor şi săracilor şi nu am dat înapoi împrumutul;

Am furat bani, haine, alimente, materiale etc. de la văduve, săraci, vecini şi de la magazine

, de la spitale şi casele de copii orfani şi handicapați, lăcomindu-mă pentru avere, spre a mea veşnică osândă;

Am bătut pe alții de moarte, la beție sau la mânie, voind chiar să-i ucid, neiertându-i creştineşte mulți ani; încă nici acum nu i-am iertat;

Am vândut alimente stricate sau vechi, am pus apă în lapte şi în vin, ca să câştig bani mai mulți, am dus daruri rele la altar, am furat din biserică şi din curtea cimitirului şi am fost martor mincinos la proces pentru bani sau din răzbunare;

Am smintit pe copii, pe tineri şi pe mulți oameni cu faptele şi cu răutățile mele, îmbătându-mă, mâniindu-mă, furând sau dansând;

Am lucrat la câmp şi acasă, în sărbători şi Duminica, am jucat la cârciumi şi la nunți, în sărbători şi în timpul Sfintei Liturghii. Am căzut în desfrânări spre marile sărbători, Duminica, în posturi şi în timpul sfintelor slujbe, netemându-mă de pedeapsa lui Dumnezeu;

Nu am vrut să plătesc pensie alimentară pentru copiii mei din căsătoria canonică şi din concubinaj, mințind că nu ar fi copiii mei şi am câştigat procesul în favoarea mea prin bani, relații şi corupție.

Citesc cărți erotice şi reviste pornografice, privesc filme de desfrânare la video şi la televizor, cu familia, cu prietenii şi copiii mei, smintindu-i şi îndemnându-i la păcate urâte trupeşti;

Țin în casă şi la locul de muncă imagini necreştine şi pornografice cu femei goale, cu animale şi cu obiecte de tot felul, în loc să pun numai icoane şi imagini creştine;

Am căsătorit copiii mei fără cununie religioasă şi i-am sfătuit să nu nască decât unul sau doi copii, iar pe ceilalți să-i avorteze din cauza condițiilor grele de viață de azi;

Am dat voie şi am îndemnat pe fiii mei să divorțeze din motive omeneşti, pentru avere, pentru locuință, din mândrie şi din răzbunare;

Am dat în judecată pe nedrept pe vecini, pe părinți, pe rude şi pe străini pentru moştenire, pentru grădină, pentru bani, pentru că m-au jignit şi necinstit pe mine, soția şi copiii mei;

Am pus martori mincinoşi la tribunal şi am dat bani să spună minciuni în locul adevărului, netemându-mă de Dumnezeu. Am câştigat procesele cu mită şi daruri, în paguba celor nevinovați;

Am mers adesea la vrăjitoare, la cele ce ghicesc şi lucrează cele rele cu puterea diavolului, în loc să alerg la Dumnezeu şi la preot, prin rugăciune, post şi spovedanie;

Am dat slujbe la catolici, la armeni, la creştini de altă lege, şi am asistat la serviciile lor - botez, nuntă şi înmormântări;

Am stricat casele altora şi am ucis multe suflete prin desfrânare, prin judecăți nedrepte, prin furt şi minciună, prin calomnie şi vrăjitorie;

Am furat din pădure, de pe câmp, de la fabrică, de la rude şi părinți, am furat de pe şantier, dând mită şi făcând acte false şi am adus în casă lucruri, alimente, haine şi bani străini, nemunciți de mine;

M-am îmbogățit din furt, cumpărându-mi maşină şi zidindu-mi casă din avere străină;

Cumpăr ieftin lucruri şi alimente obişnuite şi le vând scump, îmbogățindu-mă din banii săracilor şi ai țăranilor, în timp ce mulți nu au casă, îmbrăcăminte şi hrană;

Vând băuturi de tot felul, mi-am făcut casa cârciumă şi loc de întâlniri, de desfrâu, de beție şi petreceri;

Am vândut băuturi alcoolice scumpe la cei slabi, bețivi şi săraci, adunând averi străine spre veşnica mea osândă şi împingând pe mulți în patima beției;

Am îmbătat pe oameni şi unii s-au bătut şi chiar s-au ucis în casa mea;

Sunt foarte mândru, mă îmbrac luxos, cu haine scumpe, caut să fiu lăudat de toți, uitând că mâine voi muri şi voi fi osândit pentru păcatele mele;

Ca femeie, m-am fardat în tot felul, am purtat haine scurte, mi-am coafat şi vopsit părul şi prin aceasta am smintit şi am tras la desfrânare pe mulți bărbați şi tineri;

Am fost ispită pentru tinerii slabi, pentru copiii mei, pentru bărbații desfrânați, îndemnând pe mulți la desfrânare şi în cele mai grele păcate;

Am îndemnat pe fetele mele să păcătuiască fără cununie religioasă, să poarte îmbrăcăminte necuviincioasă, să se căsătorească cu oameni bogați, iar nu credincioşi, şi să-şi avorteze copiii;

Nu mi-am crescut în frică de Dumnezeu copiii, nu i-am dus la biserică regulat, nu i-am păzit, după putere, de păcatele tinereții, nu i-am dus la spovedanie şi la Sfânta Împărtăşanie;

Nu am dat o bună educație religioasă copiilor şi chiar soțului meu, lăsându-i după voia lor, nici nu le-am dat cărți de învățătură ortodoxă, din care cauză soțul şi copiii nu cred în Dumnezeu sau, deşi cred, nu se roagă, nici nu merg la biserică, ba înclină spre secte;

Sunt zgârcit(ă), nu fac milostenie, nu dau slujbe la biserică, nu port grijă de cei morți şi alung săracii de la uşa mea;

Ca intelectual, încă din anii copilăriei am fost crescut de părinții mei departe de Dumnezeu şi de Biserică, căci nu mă duceau la sfintele slujbe, decât la înviere şi nici nu mă trimiteau la spovedanie;

În anii de liceu m-am îndepărtat mai mult de Dumnezeu, datorită educației ateiste şi lipsei totale de catehizare religioasă. Ajungând la vârsta critică de 18 ani, am afirmat că nu există Dumnezeu, că preoții sunt nişte amăgitori ai oamenilor şi că la biserică merg numai țăranii şi bătrânii inculți care nu ştiu carte; în ultimii ani de liceu am căzut în păcatul onaniei, care m-a stăpânit până la căsătorie; apoi am căzut în desfrânare propriu-zisă cu mai multe fete, din care una sau chiar mai multe au avortat copii;

Tot în anii de liceu am învățat să fumez, am citit multe cărți necreştine, ateiste, de filosofie, de ştiință, de artă, de inițiere teosofică şi masonică şi cărți erotice şi pornografice, care m-au înstrăinat tot mai mult de Dumnezeu, neascultând de preoții Bisericii;

Atât până la căsătorie, cât şi mulți ani după căsătorie, nu am crezut în Dumnezeu şi am hulit în public şi în taină pe Dumnezeu, Biserica şi preoții, rămânând departe de Hristos;

La facultate am fost la fel străin de religie, de biserică, de credința ortodoxă, iubind mai mult studiul, distracțiile, păcatele trupeşti, desfrânând singur şi cu mai multe fete;

Mi-au plăcut de asemenea plimbările, turismul, în țară şi peste hotare, filmele pornografice şi practicile yoga, karate, artele marțiale, budismul, teosofia etc -, iar la biserică mergeam numai ocazional, la îndemnul altora;

M-am îndoit mulți ani în credință, nu m-am spovedit nici nu m-am împărtăşit cu Sfintele Taine din copilărie, oprindu-mi soția şi copiii să meargă la Biserică, sau lăsându-i din copilărie în voia lor;

Nu am dat o educație creştinească copiilor mei, din care motiv şi-au pierdut credința în Dumnezeu şi trăiesc ca şi mine în păcate, departe de Hristos;

Am înjurat de cele sfinte, am fost bețiv, am certat soția, am înşelat-o cu alte femei, am obligat-o să facă avorturi şi n-am lăsat-o să meargă la biserică;

Mi-e ruşine şi acum să merg la biserică în sărbători, ca să nu râdă oamenii de mine şi mă tem să fac o spovedanie generală, căci am multe păcate şi nu le pot încă părăsi;

Am căzut în desfrânare cu mai multe femei, tinere, căsătorite, văduve şi chiar cu rude;

Am făcut onanie, sodomie şi perversiuni sexuale multă vreme şi nici acum nu m-am pocăit de aceste grele păcate, nici nu le-am spovedit până în prezent;

Am făcut politică şi duşmănie între rude şi colegi, am activat în organizații oculte şi securitate, m-am răzbunat, am pârât, am corupt pe alții, nu iubesc pe Dumnezeu şi pe oameni, nu fac milostenie şi mă tem de moarte;

Ca profesor de liceu şi facultate am primit daruri şi bani la examenele de admitere şi am promovat elevii şi studenții slabi la învățătură, luând mită şi cadouri, iar în unele cazuri am corupt fetele să păcătuiască cu mine pentru a lua examenele;

Ca medic am luat mită de la bolnavi ca să-i tratez, să-i operez, să le dau concedii medicale şi să-i scot la pensie;

Ca director de întreprindere, fabrică, şcoală, am luat mită ca să angajez noi salariați, am păcătuit cu femei ca să rămână în serviciu şi m-am purtat rău cu oamenii, persecutând pe cei corecți şi credincioşi şi favorizând pe cei ce-mi dădeau cadouri şi bani;

Mă lenevesc să merg regulat la biserică în sărbători, Duminica şi în posturi, stau mult la televizor cu copiii mei, pierzând timpul de rugăciune şi odihnă, sunt împietrit(ă) la inimă, nu mă rog aproape deloc, nu am lacrimi de pocăință, nu am răbdare în viață, mă supăr din nimic, îmi doresc moartea, smintesc pe cei din jur cu viața mea, nu mă tem de iad şi nu iert din inimă;

Am pierdut în zadar tinerețea, averea, sănătatea, tot ce mi-a dat mai scump Dumnezeu, şi nu ştiu cum să mă pocăiesc şi să dobândesc iertare, fiind bătrân, slab şi păcătos. Însă am mare nădejde de mântuire, căci cred în mila lui Dumnezeu şi în rugăciunile Maicii Domnului care se roagă neîncetat pentru cei păcătoşi.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut din copilărie şi până acum, pentru care mă căiesc şi-mi pare rău şi cer iertare de la Dumnezeu, iar de la sfinția voastră, părinte, cer canon de pocăință şi dezlegare, căci făgăduiesc să părăsesc păcatele mele şi să pun început bun.

(Când m-am spovedit, mi-a fost ruşine să spun anumite păcate, primind dezlegare aşa. Chiar m-am împărtăşit aşa, crezând că preotul trebuie să întrebe de păcate, şi nu să le spun eu singur. Nu-mi cercetez zilnic conştiința. N-am fost cu luare aminte la înțelesul cuvintelor rugăciunii şi nici la cel al cuvintelor citite din cărțile sfinte. Am venit la spovedanie fără să-mi fac un serios examen de conştiință şi să-mi ştiu limpede păcatele mele, să le spun cu părere de rău şi cu hotărârea de a le părăsi desăvârşit şi a pune în locul lor faptele bune potrivnice păcatelor de dinaite n.n.)

Spovedania credincioşilor sporiți duhovniceşte

Mărturisesc Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Maicii Domnului, tuturor sfinților şi sfinției tale, cinstite părinte, toate păcatele mele de la ultima spovedanie pentru care mă mustră conştiința.

Nu slăvesc neîncetat pe Dumnezeu Cel în Treime închinat şi preamărit pentru toate câte mi-a dat în viață;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocşi şi m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoştință că mi-a dat viață, suflet, credință, sănătate şi mi-a adăugat ani până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Nu mulțumesc îndeajuns lui Dumnezeu pentru necazuri, pentru boală, pentru sărăcie, pentru ocară şi pentru toate încercările şi ispitele vieții;

Nu iubesc până la jertfă pe Hristos şi mă tem de moarte şi de chinurile iadului, fiind slab şi nepregătit;

Nu mi-am făcut întreg canonul dat de părintele meu duhovnicesc la ultima spovedanie;

Am greşit cu gândul şi cu imaginația, treaz şi în vis, ziua şi noaptea, din cauza mândriei şi a neluării aminte de sine;

Am greşit cu limba, vorbind mult, clevetind, osândind, glumind, luând în râs pe aproapele şi uitând mereu să rostesc rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!";

Am greşit cu uitarea, căci uit să mă rog neîncetat, să țin tăcere şi să-mi fac canonul dat de duhovnic, uit să fac milostenie după putere, să-mi cer iertare de la aproapele, călcând poruncile Domnului din Sfânta Evanghelie şi, mai ales, uit de ceasul morții şi al judecății viitoare;

Am greşit cu lăcomia pântecelui, mâncând mult şi de două ori pe zi, mai ales în posturi, bând vin şi mâncând cu ulei în zilele oprite;

Sunt biruit de iubirea de bani şi de averi şi nu mă îndur să dau milostenie la săraci, să ajut pe cei lipsiți şi să dau ajutor la construirea bisericilor noi;

Sunt greu luptat de gândul slavei deşarte, de patimile trupului şi de cumplitele gânduri de hulă împotriva celor sfinte;

Sunt adesea biruit de pofta desfrânării, visând necurății, privind cu patimă fețe străine şi, mai ales, femei îmbrăcate necuviincios; nu împlinesc tot ce am promis lui Dumnezeu la spovedanie şi amân pocăința;

Sunt rău (rea), împietrit(ă) la inimă, respingător, îndoielnic, mincinos şi mă rog puțin;

Nu citesc cu râvnă cărțile sfinte ortodoxe, mai ales, Sfânta Scriptură, Filocalia, Viețile Sfinților şi scrierile Sfinților Părinți, cheltuind timpul vieții mele în zadar;

Nu am lacrimi la rugăciune, nu împlinesc jurământul făcut la Botez şi căsătorie şi îmi rămân rugăciunile şi metaniile nefăcute; nu port grijă de copii şi de soț (soție), trăind în neînțelegere şi lipsindu-mi fiii de educație şi de iubirea lui Hristos;

Nu ard la inimă de dorul lui Dumnezeu, nu mă aprind la rugăciune de focul Duhului Sfânt şi nu pot spori deloc în dumnezeiasca iubire şi în lucrarea harică a sfintei rugăciuni, lipsindu-mă de dulceața mistică a unirii minții şi inimii cu Hristos;

Nu iubesc mai mult pe cei bolnavi şi suferinzi, nu vizitez bolnavii din spitale, nu ajut după putere pe săraci, orfani, văduve şi cerşetori, nici nu mă rog lui Dumnezeu pentru ei;

Nu iubesc pe toți oamenii deopotrivă şi, mai ales, pe cei ce nu mă laudă, pe cei ce mă mustră, pe cei ce mă ocărăsc şi îmi vădesc greşelile;

Sunt mândru(ă), trufaş, iubitor de laudă şi caut cinste şi apreciere de la oameni, iar nu de la Dumnezeu;

M-am mărturisit până acum în grabă, superficial, fără căință şi lacrimi;

Nu mă spovedesc regulat şi nu-mi duc soțul şi copiii la mărturisire;

M-am împărtăşit cu Trupul şi Sângele lui Hristos fără lacrimi, cu puțină evlavie şi credință, necutremurându-mă de iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi de harul negrăit al dumnezeieştilor Taine;

Sunt nepăsător de mântuire, fără răbdare în viață, nemulțumit de starea în care mă aflu şi nu are cine mă povățui pe calea cea strâmtă a mântuirii;

Din cauza aceasta mă cert cu soțul (soția) şi copiii, cu rudele şi vecinii şi nu-mi pot stăpâni firea, simțurile, gândurile şi imaginația.

Acum, apropiindu-mă de bătrânețe şi de moarte, doresc să merg la o mănăstire şi să mă rog lui Dumnezeu toată viața în linişte şi singurătate, pentru care vă rog să mă sfătuiți şi să mă călăuziți spre Hristos cum credeți mai bine.

De aceea vă rog, părintele meu duhovnicesc, să aveți milă de sufletul meu, să mă răbdați în ispitele vieții, să mă sprijiniți în lupta grea cu patimile care mă asupresc şi să mă ajutați să nu pierd pe Hristos, ci să mă unesc cu El şi să dobândesc iertare, milă, har şi mântuire de la Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, rânduindu-mi canon de ispăşire şi dezlegare de tot ce am făcut, căci făgăduiesc să pun început bun de pocăință.

Spovedania femeilor gravide care merg la maternitate

întrucât femeile însărcinate trebuie să meargă la maternitate împărtăşite, pentru că îşi riscă viața în timpul naşterii, preoții de parohie sunt datori să le spovedească şi să le împărtăşească înainte de internare la spital, chiar dacă se află sub canon, urmând ulterior să-şi continue canonul dat. în caz de urgență, dacă femeia gravidă a rămas nespovedită şi neîmpărtăşită, preotul este obligat s-o mărturisească pe scurt şi s-o împărtăşească cu Trupul şi Sângele lui Hristos, fiindcă la naştere femeile îşi riscă viața.

Iată un model de spovedanie, pe scurt, în caz de urgență: Mărturisesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinților şi sfinției tale, părinte, păcatele mele cele mai mari pe care le-am făcut în viață şi de la ultima mea spovedanie:

Am fost întotdeauna slabă în credință şi n-am mers regulat la biserică;

M-am rugat puțin, în grabă şi n-am păzit poruncile lui Dumnezeu;

Am căzut în desfrânare înainte de căsătorie şi am trăit în concubinaj, până m-am cununat religios;

Am născut atâția copii şi am avortat cu voia atâția copii; chiar şi acest copil care urmează să-l nasc, am vrut să-l avortez;

Am păcătuit cu unul sau cu mai mulți bărbați, înşelând soțul meu cu voia;

Am înjurat de cele sfinte, am fost la vrăjitoare, am fumat şi m-am îmbătat;

Sunt certată cu părinții, cu rudele şi cu alte femei şi n-am cerut iertare până acum;

Am îndemnat pe alte femei la avort, la desfrânare şi la răzbunare, iar pe unele le-am dus eu la avort şi le-am ajutat;

M-am îmbrăcat necuviincios, după moda de azi, smintind lumea, şi am iubit distracțiile, dansul şi televizorul;

Sunt oprită de Sfânta Împărtăşanie pe un timp, din cauza păcatelor mele;

N-am postit cele patru posturi şi zilele rânduite şi nu țin curăție cu soțul;

Îmi pare rău de toate păcatele pe care le-am făcut şi cu lacrimi cer iertare de la Dumnezeu; iar dacă voi naşte copilul, făgăduiesc că voi părăsi păcatele făcute şi îmi voi face canonul rânduit pentru ele şi nu voi mai avorta nici un copil.

Acestea sunt păcatele mele cele mai grele care le am pe conştiință, pentru care cer iertare de la Dumnezeu şi de la sfinția voastră, cinstite părinte, şi vă rog să mă dezlegați, să mă împărtăşiți cu Sfintele Taine şi să mă binecuvântați ca să am o naştere uşoară şi să-mi dăruiască Domnul un copil frumos şi sănătos.

Spovedania bătrânilor şi bolnavilor în stare gravă

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților şi sfinției tale, părinte, toate păcatele mele mari pe care le-am făcut în viață şi de care mă mustră conştiința.

Am trăit pe pământ cu multă nepăsare de mântuirea sufletului meu şi cu multă îndoială şi nesimțire;

Nu m-am spovedit din copilărie, de când mă ducea mama la biserică şi nu mi-am mărturisit niciodată păcatele mele cele mari;

În copilărie am fost rău, neascultător de părinți, străin de Biserică şi nu aveam frică de Dumnezeu şi de păcat;

N-am dat o creştere bună copiilor mei, i-am lăsat de capul lor, s-au făcut răi de tineri şi au trăit de mici în beții şi desfrânări, departe de Dumnezeu şi de Biserică;

Când eram mai mare iubeam jocurile, petrecerile, beția, furtul, minciuna, tutunul, înjurăturile şi femeile;

Am căzut în păcate cu femei înainte de căsătorie, am înjurat de Dumnezeu, am furat de la alții şi nu mergeam decât rar la biserică. Am păcătuit cu soția mea înainte de căsătorie, am păzit-o să nu facă mulți copii, am născut cu ea atâția copii şi am trimis-o să avorteze atâția copii;

Am înşelat soția de mai multe ori; păcătuind cu alte femei (bărbați), unele chiar rude, şi am lăsat una (sau mai multe) gravidă, fără a mărturisi la preot toate aceste mari păcate şi m-am împărtăşit cu nevrednicie;

Am înjurat mult de cele sfinte, hulind pe Dumnezeu; am bătut de mai multe ori femeia, am alungat-o de acasă, am vrut să iau altă femeie, smintind copiii şi vecinii cu păcatele mele;

Am fost foarte bețiv, rău, necredincios şi fumător în viață şi nu am mers regulat în sărbători la biserică; ci mă duceam la cârciumă, la prieteni, la târg, la câmp cu vitele, uitând aproape total de Dumnezeu;

Posturile nu le-am ținut, decât miercurea şi vinerea, sau câte o săptămână la început şi la sfârşit, iar la spovedanie nu mergeam deloc, fie că nu-mi plăcea de preot, fie din necredință şi uitare de ceasul morții;

La beție şi mânie mi-am bătut soția, m-am certat cu rudele şi cu vecinii, de la pământ şi de la vite, am avut multe judecăți la tribunal, punând martori mincinoşi;

Am ucis mulți oameni în război, am fost crud, răzbunător şi rău;

Am făcut politică şi am trăit toată viața în ură, în ceartă şi duşmănie cu rudele, cu vecinii şi cu copiii mei;

Nu m-am împărtăşit de mic cu Sfintele Taine, nu m-am rugat niciodată din sfintele cărți, nu am citit Biblia, nu cunosc deloc învățătura de credință ortodoxă şi am zis că sectele sunt mai bune ca Ortodoxia.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari din viață, pentru care cer iertare şi dezlegare, ca să pot primi Trupul şi Sângele lui Hristos, înaintea Căruia trebuie să stau cât de curând la judecată.

Spovedania bolnavilor paralizați care nu pot vorbi

Pe bolnavii fără grai sau operați în stare gravă sau muți, dar cu mintea lucidă, preotul trebuie să-i mărturisească pe scurt, de păcatele mari făcute în viață, iar ei trebuie să răspundă afirmativ sau negativ, prin semne cu mâna sau cu capul.

Iată ce anume trebuie să-i întrebe preotul pe cei ce zac în patul suferinței şi aşteaptă ceasul morții şi al judecății:

Frate creştine, crezi cu tărie în Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt?

Ai zis vreodată că nu există Dumnezeu? Ai înjurat în viață de cele sfinte?

Ai mers vreodată la adunările sectanților?

Te-ai deznădăjduit vreodată de viață şi de mântuire? Ai încercat în viață să te sinucizi?

Ai urât pe cineva de moarte? Dar te-ai împăcat cu el până acum?

Ai păcătuit în viață cu alte femei (bărbați) afară de soție (soț)?

Ai păcătuit cu soția înainte de cununia religioasă? Ai obligat soția să-şi ucidă copiii?

Câte avorturi ați făcut în viață?

Câți copii ați născut şi câți ați botezat în viață? Ai ucis vreun om?

În viață ai fost bețiv, desfrânat şi rău?

Ți-ai bătut soția şi copiii?

Ai dat copiilor educație creştinească sau i-ai lăsat în voia lor? Ai împărțit moştenirea în mod egal la copii?

Nu ai stricat în viață familia cuiva? Ai furat ceva din averea altora?

Te-ai rugat lui Dumnezeu regulat seara şi dimineața? Ai mers regulat în sărbători la sfânta biserică?

Ai ținut în viață sfintele posturi?

Ai făcut în viață milostenie la săraci?

Te-ai spovedit şi împărtăşit regulat la biserică? Acum eşti împăcat cu femeia şi cu toți oamenii?

Te-ai pregătit creştineşte pentru moarte şi pentru a sta la judecată în fața lui Hristos?

Te căieşti din inimă de toate păcatele făcute în viață? Ai nădejde tare de mântuire?

Vrei acum să te împărtăşeşti cu Trupul şi Sângele lui Hristos?

Spovedania orfanilor, handicapaților, infirmilor şi cerşetorilor

Mărturisesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinților şi sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele ce le-am făcut în viață şi de la ultima spovedanie care le am pe conştiință:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Care a făcut cerul şi pământul şi mi-a dat viață;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat zile până astăzi, deşi sunt orfan, infirm şi trăiesc din mila oamenilor;

Nu dau laudă lui Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, că mi-a dat minte să pot gândi, ochi să pot vedea, limbă să pot vorbi şi inimă să-L pot lăuda;

Nu mulțumesc din toată inima lui Hristos, Mântuitorul lumii, că are milă şi de mine păcătosul şi mă hrăneşte în toată ziua din mila oamenilor cu pâine, cu haine, cu apă şi adăpost pentru noapte;

Însă mă căiesc, părinte, că sunt nemulțumitor şi cârtesc înaintea lui Dumnezeu, zicând că de ce m-am născut orfan, infirm şi sărac pe lume şi nu sunt şi eu sănătos şi în stare să mă hrănesc cu mâinile mele, ca ceilalți oameni;

Uneori chiar mă deznădăjduiesc şi îmi doresc moartea, când mă văd singur pe lume, gol, bolnav, sărac şi fără mângâiere, mai ales când văd că mulți mă ocolesc, se feresc de mine, nu mă cercetează la azil şi spital şi chiar mă mustră;

Alteori mă mânii pe cei sănătoşi, că nu sunt şi eu ca ei, şi îi judec în cugetul meu;

Iar alteori slăbesc în credință şi zic că Dumnezeu este nedrept, căci unora le dă de toate şi sănătate, iar eu nu am nici adăpost, nici casă, nici masă, nici familie şi copii şi nici trup sănătos;

Din cauza deznădejdii am dorit uneori să-mi pun capăt vieții; altădată am înjurat de cele sfinte, iar în tinerețe am căzut în desfrânare de câteva ori cu o femeie (bărbat) infirmă ca şi mine şi n-am mărturisit niciodată vreunui preot;

De multe ori am furat de la vecini, de pe câmp, din casele şi grădinile altora câte ceva de mâncare şi îmbrăcăminte, că nu aveam cu ce trăi;

La preot nu m-am spovedit de multă vreme, nici nu m-am împărtăşit de mulți ani, căci nimeni nu şi-a făcut milă cu mine să mă ducă la biserică sau să-mi aducă un preot cu cele sfinte;

Nici la biserică nu merg regulat, căci mi-e ruşine de oameni şi n-am cu ce mă îmbrăca, iar când merg, stau la uşa bisericii şi cer milă de la creştini;

De multe ori sunt singur şi părăsit pe lume şi mă rog cu lacrimi înaintea lui Dumnezeu să aibă milă şi de sufletul meu;

Mă bucur mult când mă cercetează şi mă ajută cineva; şi sufăr mult când sunt uitat de toți şi plâng singur, până mă mângâie Dumnezeu şi Maica Domnului.

Acestea sunt păcatele mele cele mai mari din viață şi vă rog, părinte, să mă iertați de toate câte am făcut şi să-mi dați canon şi dezlegare de păcate, şi, dacă se poate, să mă uniți cu Hristos prin Sfânta Împărtăşanie.

Spovedania văduvelor şi văduvilor

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici, tuturor Sfinților Săi, Sfântului Înger, păzitorul vieții mele, şi sfinției voastre, părintele meu duhovnicesc, toate păcatele mele de la ultima spovedanie, precum şi păcatele mele cele mari din copilărie până acum pentru care mă mustră conştiința:

Nu slăvesc pe Dumnezeu Cel în Treime închinat şi preamărit; nu mulțumesc lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru că m-a născut pe lume din părinți ortodocşi şi m-a luminat prin baia Sfântului Botez;

Nu mulțumesc lui Dumnezeu cu lacrimi de recunoştință că mi-a dat viață, suflet,credință, sănătate şi mi-a adăugat anii până astăzi, ca să mă pot pocăi;

Mărturisesc că în tinerețe am fost (sau nu) fată cinstită şi m-am căsătorit cu un tânăr credincios (sau rău, bețiv etc);

În căsnicie m-am împăcat bine (sau nu) cu soțul, am trăit împreună atâția ani şi am născut atâția copii;

O dată (de mai multe ori) mi-am înşelat (sau nu) soțul, păcătuind cu alți bărbați, am avortat (sau nu) atâția copii şi ne-am păzit să nu avem copii, pentru care mă căiesc până la moarte;

De asemenea, mă căiesc foarte mult că nu am dat o bună educație religioasă copiilor mei, lăsându-i să cadă în toate păcatele de moarte: desfrâu, avort, certuri, bații şi divorț;

Mă căiesc din suflet că nu am îndemnat mai mult la rugăciune, la spovedanie şi la biserică nici pe copii, nici pe soțul meu cât am trăit împreună;

Mă căiesc mult că, din neglijența mea, soțul meu a murit nespovedit, neîmpărtăşit şi fără lumânare - care simbolizează lumina faptelor bune pe pământ -, şi s-a dus nepocăit înaintea lui Hristos, Mântuitorul lumii, pentru care amândoi vom da greu răspuns la judecată;

De aceea vă mărturisesc toate păcatele de moarte ale soțului meu, câte ştiu că le-a făcut în viață, singur şi cu mine, şi făgăduiesc, înaintea lui Dumnezeu şi a sfinției voastre, să fac eu canon pentru iertarea păcatelor lui (aici soția spune preotului toate păcatele cunoscute ale soțului ei);

Acum, de când am rămas văduvă, am făcut următoarele păcate mari:

Am cârtit înaintea lui Dumnezeu că m-a despărțit de soțul meu prea devreme, zicând că mai bine aş fi murit eu înaintea lui, căci este foarte grea văduvia;

Mă mustră conştiința căci a murit soțul (soția) repede şi nepregătit(ă) şi nu am făcut destule rugăciuni şi milostenii pentru sufletul lui;

Nu port grijă mai mult de copiii mei căsătoriți şi necăsătoriți, lăsându-i să trăiască fără pocăință, după voia lor şi mă tem să nu aibă şi ei acelaşi sfârşit rău ca şi tatăl lor, spre osânda lor şi a mea;

Nu merg regulat la biserică, nu mă rog mai mult, nu postesc cum trebuie, nu citesc cărți sfinte, mă spovedesc rar, mă împărtăşesc numai la Sfintele Paşti şi mă tem să nu mă duc şi eu nepregătită înaintea lui Hristos, cum s-a dus şi soțul meu;

Apoi am făcut un păcat şi mai mare. Căci dorind să mă căsătoresc a doua oară, n-am cerut sfatul preotului şi am trăit în desfrânare şi concubinaj atât timp cu (unul, doi sau mai mulți) bărbați, făcând grele păcate trupeşti acum la bătrânețe, mâniind pe Dumnezeu şi smintind pe copiii mei şi pe cei ce mă cunosc;

La îndemnul rudelor, m-am cununat religios cu un bărbat văduv şi am convieţuit atâția ani, apoi ne-am despărțit şi de atunci nu am mai greşit cu nici un bărbat;

Acum sunt bătrână şi plină de păcate şi vreau să le părăsesc pe toate, să fac canon pentru ele şi să plâng până la moarte. Căci am mare nădejde că mă va ierta şi milui Bunul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, urmând întru totul sfatul şi canonul dat de sfinția voastră.

Aşa să-mi ajute Dumnezeu.

Spovedania celor ce revin la ortodoxie

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților şi sfinției voastre, părinte, toate păcatele mele cele mari pe care le-am făcut înainte de a părăsi Biserica Ortodoxă şi cele pe care le-am săvârşit cât am fost amăgit de sectanți, până m-am întors iarăşi în sânul Bisericii lui Hristos:

Ca fiu al Bisericii Ortodoxe, încă de copil am fost rău, neascultător de părinți, nu mergeam la sfintele slujbe, nu mă rugam cu credință lui Dumnezeu, nu mă spovedeam decât la Sfintele Paşti;

Când eram elev de şcoală, furam bani de la părinți, spuneam minciuni, nu învățam bine carte, fumam, mergeam cu băieții răi la film, la discotecă, la jocuri şi făceam urâte păcate trupeşti;

Când m-am făcut mai mare, am căzut în păcate trupeşti cu mai multe fete şi am trăit un timp în concubinaj până m-am cununat religios;

Cu soția am făcut multe desfrânări şi uciderи de copii, căci am păzit-o să nu rămână gravidă şi am obligat-o să facă atâtea avorturi, pe care nu le-am mărturisit la preot, nici nu le-am părăsit şi nici nu m-am pocăit pentru ele;

Apoi, fiind stăpânit de duhul mândriei şi neavând un duhovnic bun, mărturisesc că am fost amăgit de sectanți, necunoscând bine credința ortodoxă, şi de atâția ani m-am lepădat de Biserică şi de Botezul ortodox şi m-am dus la sectă (aici se spune numele sectei);

Am primit daruri şi ajutoare materiale de la sectanţi, ca să părăsesc Biserica Ortodoxă şi să hulesc dreapta credinţă în Dumnezeu;

Am fost orbit de diavolul şi am hulit credinţa ortodoxă, mai ales Sfânta Cruce, pe Maica Domnului, icoanele şi preoţii slujitori;

Am ajuns chiar să urăsc pe Sfinţi, pe preoţi şi pe credincioşii ortodocşi, judecându-i şi vorbindu-i de rău;

Am urât de moarte Ortodoxia, Biserica, cele sfinte şi m-am lepădat de Botezul ortodox, primind botezul şi credinţa sectei în care am căzut;

Am alergat peste tot cu daruri şi cărţi sectare, prin casele ortodocşilor de la sate şi oraşe să-i convertesc la secta la care eram eu şi am amăgit unul, doi sau atâţia ortodocşi, făcându-i sectanţi ca şi mine;

Am distrus şi am profanat icoane, cruci, cărţi ortodoxe şi m-am certat cu mulţi ortodocşi pentru credinţă, fiind foarte zelos pentru învăţătura sectară;

M-am certat cu preoţii în public şi i-am hulit, vorbindu-i de rău şi numindu-i mincinoşi şi închinători la idoli;

Am hulit Biserica întemeiată de Hristos, sfintele slujbe şi pe credincioşii ortodocşi, smeriţi şi ascultători;

Am urmărit viaţa preoţilor şi a unor credincioşi mai slabi şi am defăimat în public păcatele lor;

Am răspândit cărţi, Biblii şi broşuri sectare, prin sate şi oraşe. M-am lăsat robit de demonul mândriei şi al iubirii de slavă deşartă, spunând că numai sectanţii se mântuiesc, neştiind că nu este mântuire fără Biserică, fără cruce şi fără Sfintele Taine;

Am predicat cu mândrie în adunarea sectanţilor, socotindu-mă apostol şi trimis de Dumnezeu ca să vestesc mântuirea altora, amăgindu-i că se mântuiesc fără Biserică.

Acum mă căiesc cu lacrimi de aceste păcate grele şi făgăduiesc lui Dumnezeu, Maicii Domnului, tuturor Sfinţilor Lui şi sfinţiei tale, părinte, că mă lepăd de toată învăţătura eretică a sectanţilor, de crezul lor, de mândria lor, de hulele lor, de adunarea lor şi cer iertare din toată inima pentru toate păcatele mele. Vă rog să-mi daţi aspru canon de pocăinţă şi dezlegare, căci mă reîntorc pentru totdeauna în sânul Bisericii lui Hristos, ca să-mi mântuiesc sufletul.

Spovedania ateilor şi păgânilor care se întorc la Hristos şi primesc Botezul Ortodox

Mărturisesc lui Dumnezeu, Cel în Treime închinat şi mărit, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, tuturor sfinţilor şi sfinţiei tale, părinte, că m-am născut din părinţi atei (sau necreştini, păgâni) şi am fost crescut în credinţa părinţilor mei (ateism, păgânism), fără să cunosc pe adevăratul Dumnezeu, fără să ştiu că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii şi să înţeleg că nimeni nu se poate mântui fără dreapta credinţă, fără Botez în numele Preasfintei Treimi şi fără Biserică.

Mărturisesc de asemenea, că, luminându-mă Dumnezeu cu lumina cunoştinţei Sfintei Evanghelii, am aflat calea mântuirii în Biserica Ortodoxă şi am primit de bunăvoie Botezul ortodox, devenind fiu duhovnicesc al Bisericii întemeiate de Hristos, pentru care dau slavă şi mulţumită lui Dumnezeu.

Cât am fost în credinţa părinţilor mei, departe de Hristos, am făcut multe păcate, pe care eu nu le socoteam a fi păcate, nemărturisindu-le niciodată cuiva. Iar acum le mărturisesc cu căinţă Domnului nostru Iisus Hristos şi sfinţiei tale, părinte, după cum urmează:

Am hulit credința creştină adusă în lume de Hristos, socotind-o mincinoasă, amăgitoare şi pierzătoare de suflet;

Am hulit Biserica Ortodoxă, pe slujitorii ei, slujbele ei, Sfinții ei, Crucea răstignirii, învierea din morți a Domnului, icoanele şi pe Maica Domnului;

Am hulit Evanghelia propovăduită în lume de Hristos şi de Sfinții Apostoli, socotind-o neadevărată, mincinoasă, nemântuitoare;

Am hulit dogmele credinței ortodoxe, în special dogma Preasfintei Treimi, dogma întrupării din Fecioară a Fiului lui Dumnezeu şi cea a învierii, profanând şi defăimând dreapta credință şi numele lui Iisus Hristos;

Am hulit pe episcopi, pe preoți, pe creştinii ortodocşi, urându-i de moarte şi numindu-i înşelători ai oamenilor şi vrednici de pedeapsă;

M-am căsătorit cu femeie păgână (atee) ca mine (sau creştină) şi am născut atâția copii pe care nu i-am botezat sau i-am botezat în legea mea sau în legea creştină ortodoxă;

Am păcătuit cu multe femei, creştine şi păgâne, şi am născut copii cu ele pe care i-am botezat în legea mamelor lor;

Am avut mai multe femei şi le-am silit să avorteze copiii, făcând cu ele tot felul de sodomii sau orgii;

Am câştigat mulți bani pe nedrept şi am fost foarte lacom de averi;

Am fost rău, răzbunător, nemilostiv, hulitor de cele sfinte, zgârcit, ucigaş de oameni şi plin de toate păcatele;

Am ucis trupeşte sau sufleteşte, cu voie sau fără voie, mai mulți oameni şi copii de creştini, când eram ateu sau păgân (mahomedan, budist, evreu etc.) şi am făcut mult rău şi pagubă creştinilor, urându-i de moarte pentru Hristos.

Acum mă căiesc de toate păcatele mele din necredință, din neştiință, din răutate, cu voie şi fără voie şi cer să fiu iertat, dezlegat şi numărat între fiii Bisericii lui Hristos, prin baia Sfântului Botez, căci mă căiesc de toate păcatele mele şi mă lepăd de legea păgână în care am fost până acum, de învățătura ei, de botezul ei şi de obiceiurile ei, străine de Hristos şi cer iertare de la Dumnezeu. Iar sfinția voastră să-mi fiți martor înaintea lui Hristos pentru convertirea şi pocăința mea şi să mă ajutați să pun început de viață creştinească, spre mântuirea mea şi a familiei mele.

Spovedania creştinilor care au făcut păcate foarte grele în viață

Mărturisesc Domnului nostru Iisus Hristos, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinților din cer şi sfinției tale, cinstite părinte, că eu sunt creştin numai cu numele, după Botez, dar prin faptele mele cumplite sunt cel mai păcătos om de pe pământ şi nu este altcineva mai rău decât mine. De aceea mă cutremur să-mi mărturisesc şi să-mi descopăr cumplitele mele păcate pe care, singur, de bunăvoie le-am făcut în această viață, netemându-mă de Dumnezeu, neruşinându-mă de oameni şi pentru care nu m-a mustrat conştiința.

Acum, sfințite părinte, văzându-mă bolnav, bătrân şi mustrat de conştiință şi temându-mă de moarte şi de judecata lui Dumnezeu, cu lacrimi şi cu durere din inimă mărturisesc păcatele mele cele prea mari şi grele care mă apasă pe suflet şi pe care nu le-am mărturisit niciodată amănunțit la vreun preot în viața mea, nefăcând nici canon pentru ele.

M-am născut într-o familie de părinți (buni) răi, necredincioşi şi bețivi, care nu mi-au dat nici o educație creştinească în viață;

De mic am fost slab în credință, neascultător, mincinos şi rău, imitând păcatele părinților pe care le vedeam la ei şi la cei din jur, căci înjuram de cele sfinte, fumam, furam, mă băteam cu copiii şi nu mergeam la biserică;

Când eram mai mare am început să fur orice din casă, de la vecini, de la şcoală, de pe câmp, iar banii îi dădeam pe țigări, pe băuturi şi la distracții; alteori fugeam de la şcoală şi de la biserică, pentru că nu-mi plăcea să învăț şi să mă rog;

De la vârsta de 14-15 ani am început să cad în desfrânare, cu o soră a mea mai mică, cu o verişoară, cu mai multe fete, fără nici o ruşine şi teamă de Dumnezeu şi de oameni;

De la vârsta de 16-17 ani am intrat într-o bandă de hoți şi furam bani, vite, haine, de toate;

Am spart case, maşini, magazine, depozite, bănci etc. şi am furat averi mari;

Am jefuit mai multe biserici şi am furat din sfintele altare sfinte vase, cruci de metal prețios, veşminte, obiecte de cult şi cărți, pe care le-am profanat şi vândut pe bani;

Am furat multe icoane vechi din case şi din biserici şi le-am vândut străinilor pe valută; am furat covoare, bani şi alte bunuri din biserici şi le-am vândut;

Am fost în alte țări şi am spart maşini, vagoane de tren, magazine şi am furat bijuterii şi multe obiecte de valoare.

Am spart case de oameni bogați şi de rând şi m-am bătut cu ei; pe unii i-am lovit greu, pe alții i-am mutilat, iar pe alții i-am ucis cu pumnul, cu arma, cu cuțitul etc;

Am ucis în viață mai mulți oameni, la beție, în puşcării, unde am stat de mai multe ori, fie la distracții în cârciumi, în hoteluri şi la nunți, lovindu-i cu cuțitul, cu pumnul, cu obiecte speciale sau cu pistolul, fără să am nici o mustrare de conştiință, fiind mai rău decât fiarele!

Am căzut în tot felul de desfrânări şi sodomii cu zeci de femei şi fete minore, pe unele violându-le, pe altele bătându-le, iar pe altele omorându-le, după ce păcătuiam cu ele, ca să le iau averile;

Fiind în război, am ucis cu voia sute, mii de ostaşi inamici, cu mitraliera, cu tunul, cu tot felul de arme, fără nici o milă şi frică de Dumnezeu;

Am ucis oameni, tineri şi bătrâni, femei şi copii, în casă, la bloc, pe câmp, în cârciumi şi i-am jefuit;

Am vândut diferite droguri şi medicamente false sau vechi, îmbolnăvind pe mulți şi am corupt sute şi mii de tineri, prin ateism, sectarism, yoga, practici metafizice păgâne, teosofie etc. Am stricat casele multora, luându-le femeile sau fetele. Am jurat strâmb, am fost căpitan de hoți şi, putând să scap de la moarte pe cineva, am dat poruncă să-l omoare, nefiind vinovat. Am falsificat bani, paşapoarte şi alte acte publice;

Am răpit copii şi i-am vândut pe bani;

Am bătut pe tata şi pe mama şi am vrut de mai multe ori chiar să-i omor;

Am ucis la beție sau la mânie pe tata, pe mama, pe fratele meu, rude, vecini, femei, duşmani etc, pentru avere, bani şi moştenire; m-am bătut cu alți hoți şi bețivi şi i-am ucis cu arma, cu cuțitul, cu pumnul etc;

Din răzbunare sau la beție, am dat foc la casa mea, a vecinilor, a fraților, a duşmanilor;

Am crezut în vrăji, am făcut vrăji, am avut în casă duhuri rele şi prin ele am făcut mult rău la oameni;

Am stricat casele mai multor creştini prin vrăjitorie, prin desfrânare şi prin lucrarea diavolului;

Am oprit plata celor ce mi-au lucrat, le-am dat mai puțin decât trebuia, i-am jignit, lovit şi amenințat;

Am fost om politic ateu şi am făcut mult rău celor nevinovați care îmi cereau ajutor, cerând de la ei bani mulți şi daruri;

Ca primar, prefect, ministru, om de stat, am trimis pe mulți la închisoare pe nedrept, n-am făcut dreptate, am luat daruri, am fost corupt şi ateu; n-am avut deloc milă de săraci, orfani, văduve, țărani etc;

Fiind în funcții mari de stat, am oprit să se zidească biserici noi, am poruncit să se dărâme biserici şi în locul lor să se facă parcuri, şcoli, cinematografe, cârciumi, blocuri etc;

De asemenea, am persecutat preoți, călugări, creştini evlavioşi, pe motiv că sunt râvnitori pentru Biserică şi întorc pe mulți la Hristos şi nu acceptă corupția şi trădarea;

Apoi am aprobat şi ajutat pe sectanți să-şi construiască, în oraşe şi sate, case de adunare, deşi nu aveau mulți credincioşi, primind de la ei valută şi daruri mari, cu scopul de a-i corupe pe ortodocşi şi a-i face sectanți;

Ca director şi inginer şef, am făcut multe acte false, furturi şi nedreptăți în fabrici, ministere, întreprinderi etc, făcând mare pagubă țării, întreprinderii şi oamenilor, din care cauză mulți au ajuns la închisoare;

N-am dat salariul după dreptate tuturor şi am persecutat femeile muncitoare care nu-mi aduceau daruri şi nu voiau să păcătuiască cu mine; iar pe cele ce furau şi păcătuiau cu mine le favorizam, le dădeam prime şi concedii, netemându-mă de Dumnezeu şi de blestemul oamenilor nedreptățiți;

Ca activist de partid şi ateu, urmăream elevii de şcoli, învățătorii şi funcționarii care mergeau la biserică, pe cei ce credeau în Dumnezeu şi pe cei ce posedau cărți sfinte şi îi param la securitate ca să fie anchetați, scoşi din serviciu şi pedepsiți;

Persecutam pe creştini şi țineam conferințe de ateism în sate, oraşe, instituții, şcoli, facultăți şi fabrici, încercând să conving pe mulți că nu este Dumnezeu şi creştinismul este un mit;

Ca ofițer în armată, am ajuns ateu şi am persecutat şi urmărit pe soldații şi ofițerii evlavioşi, pentru că mergeau la biserică pe ascuns, se cununau religios şi aveau icoane în casă, iar pe unii i-am pedepsit şi i-am persecutat ca să nu mai creadă în Dumnezeu;

Am controlat pe recruți şi soldați dacă poartă cruci la piept şi dacă au cărți şi icoane ortodoxe la ei şi i-am pedepsit;

Ca ofițer de poliție, am urmărit pe cei nevinovați, din motive politice, le-am făcut dosare false le-am pus martori mincinoşi şi i-am aruncat în puşcării pe nedrept pe mulți ani, unde au avut de suferit, iar unii au murit acolo;

Ca ofițer de securitate, am făcut mult rău oamenilor, i-am urmărit pe mulți creştini nevinovați, i-am anchetat noaptea la domiciliu, i-am bătut de moarte ca sa dea declarații false şi la proces am cerut condamnarea lor la închisoare grea, unde unii au şi murit;

De asemenea am corupt pe mulți oameni cinstiți – studenți, funcționari, directori, civili, militari şi fețe bisericeşti -, i-am avansat şi le-am dat bani ca să fie în slujba securității şi a mea;

Am anchetat preoți, călugări şi creştini buni şi am reuşit să-i fac pe mulți informatori politici, ca să-şi pârască pe frații lor, iar pe alții i-am condamnat greu;

Am pe conştiinţă mulţi morţi, bolnavi şi oameni bătuţi, chinuiţi şi pedepsiţi de mine în închisori, pe care n-am recunoscut că i-am pârât şi condamnat şi de la care nu mi-am cerut iertare;

Ca judecător, procuror şi avocat, fiind lipsit de credinţă şi frică de Dumnezeu, am judecat pe nedrept, dând amenzi mari şi condamnând la închisoare grea pe mulţi oameni nevinovaţi, iar pe cei vinovaţi, pe hoţi, atei şi ucigaşi, i-am scos nevinovaţi în faţa legii, în schimbul unor mari daruri şi sume de bani;

Ca judecător şi şef de tribunal, am condamnat la închisoare pe unii oameni nevinovaţi, pe bază de dosare false şi motive politice, pentru că erau împotriva comunismului şi ateismului, unii dintre ei murind prin închisori;

Fiind comandant de puşcărie, am bătut de moarte pe cei condamnaţi politic şi am pus pe gardieni să-i bată cumplit, să-i chinuie cu foamea, cu frigul şi cu tot felul de pedepse, iar pe unii dintre ei i-am ucis, direct sau indirect, prin tortură, înfometare, boală şi împuşcare;

Ca învăţător şi profesor în şcoli, am predat ateismul, am schimbat istoria ţării şi a Bisericii şi am interzis elevilor să creadă în Dumnezeu, să se închine, să aibă Biblie, să citească cărţi sfinte şi să participe la sfintele slujbe;

Ca medic, am făcut sute şi mii de avorturi la spitale şi acasă. Am făcut injecţii speciale femeilor şi le-am dat medicamente anticoncepţionale, sterilizându-le să nu rămână gravide, ucigând prin toate metodele mii de copii, pe care acum îi am pe conştiinţă;

Am dat medicamente vechi sau greşite la bolnavi şi am ucis sau am îmbolnăvit numeroşi copii, femei însărcinate şi bolnavi, călcând jurământul dat ca medic şi supărând mult pe Dumnezeu. Am făcut injecţii cu microbul SIDA, fără să ştiu şi am îmbolnăvit de moarte pe câţiva copii;

Ca farmacist şi asistent(ă) medical(ă) am dat la femeile însărcinate tot felul de medicamente anticoncepţionale şi am făcut personal avorturi clandestine, contribuind direct la uciderea a numeroşi copii şi a câtorva mame, pe care le am pe conştiinţă;

Ca om de afaceri şi comerciant, am dat împrumut bani cu camătă, luând dobânzi mari; am dat fonduri mari proprii pentru cluburi, stadioane, restaurante, hoteluri, bănci, case de toleranţă, case de adunare şi alte organizaţii oculte dubioase, iar pentru spitale, orfelinate, azile şi lăcaşuri de cult ortodoxe n-am dat nimic sau foarte puţin, făcând mult rău Bisericii Ortodoxe, adunând sume mari de bani de la oamenii săraci, încurajând corupţia, beţia şi desfrâul şi mâniind pe Dumnezeu;

De asemenea, am vândut alimente vechi, alterate, băuturi făcute cu chimicale, vin amestecat cu apă, produse industriale slabe şi îmbrăcăminte sintetică, înşelând şi îmbolnăvind pe mulţi oameni, din care am încasat venituri mari;

Ca şofer, am accidentat mortal şi am mutilat cu maşina mai mulţi oameni, lăsându-i să moară în drum şi fugind de la locul accidentului, din cauza mea, fiind băut şi neatent la volan;

Ca ţăran şi muncitor de rând am fost foarte beţiv şi desfrânat, m-am certat cu soţia, am bătut-o greu şi s-a sinucis din cauza mea, apoi m-am judecat cu rude şi vecini de la avere şi teren, câştigând procesul pe nedrept, din care pricină ne-am bătut şi l-am lovit greu, mutilându-l (sau omorându-l);

Ca preot am blestemat pe credincioşi şi au murit nedezlegaţi de mine, n-am sfătuit mai mult pe femei sa nu-şi ucidă copiii (inclusiv prin folosirea mijloacelor contraceptive: pilula, sterilet, injecţii, implanturi care sunt avortive n.n.), n-am încercat să împac pe cei certaţi, divorţaţi (din motive necanonice n.n.), aflaţi în ură de moarte şi în proces, (am cununat a doua oară pe cei care nu aveau motive canonice să divorţeze n.n.);

Au murit câţiva copii nebotezaţi şi bătrâni sau bolnavi nespovediţi şi neîmpărtăşiţi din neglijenţa mea, pentru care voi da greu răspuns în faţa lui Hristos;

De asemenea am rămas văduv şi m-am recăsătorit necanonic, smintind pe credincioşi prin viaţa mea şi pierzând harul preoţiei. Ca monah, am călcat voturile călugăreşti date în faţa lui Hristos cu mâna pe Sfânta Evanghelie, plecând în lume şi căsătorindu-mă. Din această cauză m-am rupt de Biserică, asemenea apostaţilor, smintind oamenii, şi nu m-am hotărât încă să mă întorc înapoi ca să scap de pedeapsa lui Dumnezeu.

Ca bărbat necăsătorit, am desfrânat cu multe fete, femei căsătorite şi văduve, păzindu-le şi obligându-le să avorteze şi să-şi abandoneze copiii.

Acestea sunt păcatele mele cele mari împotriva Duhului Sfânt şi păcatele strigătoare la cer, pe care nimeni altul nu le-a făcut pe pământ, pentru care mă căiesc, căzând la picioarele milei lui Dumnezeu. Iar sfinţia ta, cinstite părinte, să-mi fii martor înaintea lui Hristos la judecată, că m-am mărturisit de ele, că mă căiesc din toată inima, că cer iertare şi aspru canon până la moarte, pentru ca măcar în ceasul cel mai de pe urmă să fiu iertat, dezlegat şi mântuit.

Spovedania femeilor care au făcut păcate mari în viaţă

Mărturisesc lui Dumnezeu, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, tuturor Sfinţilor şi sfinţiei tale, cinstite părinte, toate păcatele mele cele mari şi foarte mari pe care le-am făcut în viaţă împotriva Duhului Sfânt, precum şi păcatele strigătoare la cer, cum nu au mai făcut alte femei pe pământ, pentru care sunt vrednică de toată pedeapsa şi de cele mai grele chinuri ale iadului, şi pe care nu le-am mai mărturisit niciodată la preot:

Am fost născută într-o familie creştină (bună sau) decăzută moral, din părinţi beţivi, răi şi necredincioşi, care trăiau în concubinaj şi nu ştiau de Dumnezeu şi de Biserică;

În copilărie n-am primit nici o educaţie creştină ortodoxă, nici n-am fost dusă la biserică, la spovedanie, la Sfânta împărtăşanie, nici cărţi de rugăciuni nu am avut şi nimeni n-a avut grijă de sufletul şi de viaţa mea;

În anii tinereţii am căzut în desfrânări şi sodomii cu tot felul de tineri şi oameni căsătoriţi şi am făcut multe avorturi;

M-am măritat de tânără şi am avut mai multe cununii civile, dar nici o cununie religioasă (sau numai una). În căsnicie am făcut tot felul de orgii, sodomii şi desfrânări pe care le poate face omul pe pământ, de care îmi este ruşine a le şi spune;

Am păcătuit cu zeci de bărbaţi căsătoriţi şi necăsătoriţi, cununaţi şi necununaţi, creştini şi păgâni, ortodocşi şi de altă lege, tineri şi mai bătrâni, simpli şi intelectuali, şi am făcut cu mulţi dintre ei cumplite păcate de sodomie şi perversiuni sexuale, întinând multe case şi ucigând multe suflete, pentru care voi da greu răspuns la judecată;

Ca femeie măritată am făcut zeci de avorturi, singură sau ajutată de alte femei, acasă şi la spitale sau prin medicamente şi injecţii împotriva naşterii, şi am ucis copiii, încât nu ştiu cum să mă pocăiesc, ca să primesc de la Dumnezeu iertare şi mântuire;

Am făcut avorturi multor femei pentru bani, ucigând sute de copii în pântecele fetelor şi femeilor tinere, acasă sau la spital, pe ascuns ca să nu mă ştie nimeni, adunând mulţi bani şi făcând avere cu banii încasaţi de pe avorturi şi sânge nevinovat, spre a mea cumplită osândă;

M-am păzit să nu rămân gravidă şi am învăţat pe multe fete şi femei cum să se păzească, cum să avorteze şi cum să evite sarcina, omorând prin pază sute de copii pe care îi am pe conştiinţă;

Am făcut casa mea, casa părinţilor mei şi alte locuinţe, case de desfrânare, de sodomii, de orgii diavoleşti şi de uciderи de copii, case de beţii, de petreceri de noapte şi locuri de grele păcate;

Fiind asistentă medicală la spital, am ajutat la maternitate unde se fac avorturi, contribuind personal la avortarea a mii de copii, dând ajutor medicilor la chiuretaje, făcând injecții femeilor ucigaşe şi primind bani de la ele, drept recunoştință;

Mi-am întreținut casa şi copiii, mi-am cumpărat cele de nevoie în viață şi mi-am adunat avere din banii primiți pe avorturi, spre a mea osândă;

Am vândut şi împrumutat medicamente şi instrumente anticoncepționale şi am învățat pe femei cum să le folosească împotriva naşterii de copii, contribuind la avorturi;

Am îmbolnăvit pe unele femei, făcându-le avort clandestin; le-am sterilizat, rămânând sterpe, iar pe una (mai multe) am infectat-o cu seringă, medicamente vechi etc. şi a murit fără pocăință, din cauza mea, făcându-mă prin aceasta ucigaşă de copii şi de mame;

Am stricat mai multe familii prin desfrânările mele, am lăsat femei văduve şi copii orfani, luându-le bărbații, iar o femeie (mai multe), din cauza disperării, s-a sinucis, căci i-am distrus casa şi i-am cheltuit averea;

Am trăit în desfrânare cu un bărbat, şi soția lui, aflând, a divorțat şi s-a sinucis; iar feciorii lor mă urăsc de moarte, vor să se răzbune şi nu vor să mă ierte;

Am făcut multe vrăji, am chemat ajutorul diavolilor, am luat mana de la vite, am făcut farmece ca fetele să nu se mai poată căsători, distrugând prin vrăjitorie mai multe fete, femei şi familii. Am făcut vrăji de tot felul, ghicind fetelor şi femeilor cu cărbuni, cărți de joc, bobi, cafea şi cu cărți sfinte, cum sunt: Evanghelia, Psaltirea etc, adunând mulți bani din vrăjitorie şi făcând ură între oameni;

Am fost bețivă mulți ani, îmbătându-mă mereu, din care cauză am înjurat de cele sfinte, am hulit pe Dumnezeu, m-am certat, am desfrânat cu mulți bărbați şi am blestemat;

Mi-am blestemat copiii şi vecinii, şi am fost şi eu blestemată de mama şi de un preot şi au murit fără să mă ierte, rămânând nedezlegată de blestem;

Am vândut copii de la maternitate, de la leagăn şi de la casele de copii, precum şi de la unele familii sărace, dându-i la români şi la străini, pe valută, cu scopul de a mă îmbogăți, vânzând sânge de copii nevinovați;

Am sfătuit şi am mijlocit vânzarea de copii creştini botezați, la oameni sectanți, atei sau păgâni care nu cred în Hristos, lipsindu-i de mântuire spre a mea cumplită osândă;

La maternitate, ca asistentă, am lăsat să moară mai mulți copii nou-născuți fără botez şi nu m-am silit să-i botez cu aghiasmă, cum m-a învățat preotul;

Am fost femeie de serviciu la oameni mari şi am furat multe lucruri şi bani de la ei, apoi am căzut în desfrânare cu ei şi cu feciorii lor, făcând ură şi dezbinare între soție şi copii;

Am fost convertită de sectanți la secta lor, primind daruri, cărți şi bani şi am pus pe foc icoanele din casă, Crucea, cărțile sfinte, şi, lepădându-mă de Botezul ortodox, am primit botezul lor, certându-mă cu toți ai mei. Ba am atras la sectă şi soțul, copiii şi alți oameni, ducându-i pe toți la pierzare;

Mi-am lăsat soțul, fiind desfrânată, smintind vecinii şi copiii, iar el, de ruşine, s-a sinucis, făcându-mă prin aceasta ucigaşă de oameni;

Rămânând văduvă, n-am făcut parte dreaptă de moştenire copiilor mei şi ca urmare s-au judecat, s-au şi bătut intre ei, iar unul a fost ucis din cauza mea;

N-am îngrijit la maternitate cu atenție femeile lăuze şi pruncii nou-născuți şi din neatenție le-am făcut injecții vechi sau le-am dat medicamente necorespunzătoare şi astfel, din cauza mea, au murit atâția copii şi atâtea mame;

Am acceptat să fiu informatoare la securitate şi martoră mincinoasă la procese, pârând pe mulți şi contribuind la condamnarea unor oameni nevinovați.

Acestea sunt cele mai mari păcate ale vieții mele, pentru care mă căiesc din toată inima şi cu lacrimi cer iertare de la Dumnezeu şi de la sfinția ta, părinte. Vă rog să-mi dați canon de pocăință şi dezlegare, căci făgăduiesc să pun început bun, ca să dobândesc şi eu păcătoasa mântuirea sufletului.

Bibliografie: Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Rânduiala Sfîntei Spovedanii şi a Sfîntei Împărtăşanii*, Iaşi, 2002.

Anexe

Să nu ne împărtăşim cu nevrednicie!

Una dintre cele mai grave înşelări, care astăzi a cuprins pe cei mai mulți dintre creştini - fie mireni, fie clerici – este primirea Sfintei Împărtăşanii cu nevrednicie (1 Corinteni 11, 27-31). Mai mult chiar, ei se îndeamnă unii pe alții a se împărtăşi cât mai des, în această stare de nevrednicie. Încep să se înmulțească scrierile ce susțin lucrul acesta. Zicem „înşelare", pentru că se trece de toți cu vederea un lucru foarte important şi învederat tuturor: anume că creştinii zilelor noastre sunt cu totul diferiți, ca vrednicie duhovnicească, de creştinii pe care Sfinții Părinți îi îndemnau să se împărtăşească mai des. Nu greşim spunînd că noi - creştinii zilelor noastre - suntem radical opuşi, la antipodul creştinilor de altădată. O zic mari ierarhi, precum Ilie Miniatis, de pildă. Nu e greu de demonstrat lucrul acesta prin cele mai simple exemple la îndemâna tuturor. Deci să ne gândim la câteva păcate grave, generalizate astăzi până la o aşa măsură, încît nu mai sunt văzute ca păcate sau, dacă sunt văzute de către unii, le văd ca păcate mici, neînsemnate. Chiar dacă ele existau şi în timpul creştinilor din vechime cărora Sfinții Părinți le cereau să se împărtăşească mai des, ele nu erau atunci într-un număr aşa de mare ca astăzi, când sunt generalizate deja. Iată şi exemplele: astăzi nu mai găsim decât foarte rar logodnici care să vină la cununie în stare de feciorie trupească; de asemenea, familii care să mai nască mulți copii. Rare, prea puține! Dacă familiile de azi fac un copil sau doi (ori nici unul), părinții lor aveau 3-4, iar bunicii sau străbunicii lor aveau 8-9 sau chiar mai mulți. Deci avorturile, chiar dacă existau, erau rare, erau mai puține. Or, doar în ultimii 14 ani, în țara noastră s-au făcut mai mult de 15 milioane de avorturi înregistrate. Dacă mai punem la socoteală avorturile care se fac prin folosirea anticoncepționalelor şi a steriletelor – care sunt avortive, deşi mulți nu ştiu acest lucru! – vedem prea bine cât de mare este deosebirea dintre creştinii zilelor noastre şi cei de acum 100 de ani sau mai mult. Dar ce să mai zicem de alte păcate nefireşti (nu le mai numim, le ştiu prea bine cei ce le săvârşesc şi nu se poate să nu fie mustrați de conştiință!). Asta în ceea ce priveşte relațiile trupeşti în rândurile creştinilor din zilele noastre! Sau ce să mai zicem de divorțuri, care sunt la ordinea zilei?! Aşa era acum 100 de ani?! Sau, mai ales acum 200 de ani?! Sfântul Ignatie Briancianinov zice că pe vremea sa şi mai ales a celor dinaintea sa, când divorțurile erau făcute atunci când Biserica hotăra că pot fi făcute, ele erau foarte rare. Ba unii ierarhi de dinaintea sa nici nu întâlniseră cazuri de divorț! Odinioară, era bine dacă ți-neai seama de „gura lumii", căci pedepsea păcatele grave, mai ales cele făcute în văzul tuturor. Azi, aceeaşi „gură a lumii", sau „lumea" - de care ținem seama mereu, în toate gândurile, cuvintele şi faptele noastre - ne duce absolut sigur spre iad. Câte familii nu sfârşesc rău tocmai pentru că țin seama de ea! Şi nu vor să n-o ia în seamă, chiar dacă văd bine unde îi duce lumea, de a-l cărui glas ascultă mereu. Dacă e „să stăm strâmb, dar să judecăm drept" - cum se zice – astăzi majoritatea creştinilor ar trebui să nu se apropie de Sfânta Împărtăşanie, afară de cazul că vor să facă acest lucru cu nevrednicie. Să judecăm din punctul de vedere al canoanelor Sfinților Părinți familiile tinere care se păzesc de a avea copii. Ar trebui ca, în tot timpul cât se păzesc de a avea copii (şi se păzesc aproape toți!), să nu se împărtăşească. Şi apoi încă 2 ani după ce au încetat să se păzească (pe lângă alte nevoințe ce trebuie să facă în ceea ce priveşte canonul de spovedanie). Aici ar trebui de luat aminte la faptul că, cei ce se păzesc prin folosirea anticoncepționalelor şi a steriletelor, care sunt avortive, trebuie canonisiți într-o măsură mult mai mare. Şi aceasta pentru că e vorba de avorturi în toată regula. Ar trebui în aceste cazuri o canonisire asemenea avorturilor, de mulți ani. Trebuie cercetată bine situația. Dar cu toate acestea ei sunt împărtăşiți!

Ce să mai zicem de mulți creştini de astăzi, care se împărtăşesc fără să țină posturile în întregime, precum şi zilele de post de miercuri şi vineri de peste an, care n-ar trebui să se împărtăşească dacă fac aşa. La fel şi cu cei ce merg pe la vrăjitori şi alții de soiul acestora; de cei ce se căsătoresc în grade de rudenie trupească sau duhovnicească; de cei căsătoriți cu eretici sau cu păgîni; de cei divorțați şi recăsătoriți, însă în mod necanonic; toate, fapte neîngăduite de canoanele Sfinților Părinți, care opreau de la Împărtăşanie pentru foarte mulți ani pe cei ce le făceau. Câți sunt întrebați la spovedanie despre lucrurile acestea?! Sau câți duhovnici îi canonisesc pe cei ce

îndeamnă la aceste păcate: părinți, prieteni, alte persoane, care ar trebui şi ei canonisiți în cazul acesta. Şi, repetăm, toate aceste fapte sunt astăzi făcute de majoritatea creştinilor; răul s-a generalizat.

Ideea că aceste păcate grave s-ar fi săvârşit în aceeaşi măsură şi în trecut, dar că nu se ştia de ele, neexistînd mijloacele moderne de informare de astăzi, este cum nu se poate mai falsă. Referitor la aceasta, reamintim exemplul cel mai grăitor: numărul de copii al tinerilor căsătoriți de astăzi, față de cel din timpul părinților lor, apoi al bunicilor lor şi, mai ales, al străbunicilor lor. Este un lucru învederat tuturor că situația este cu totul diferită. Este un lucru învederat tuturor celor ce vor să gândească şi să se smerească. Deoarece, cine neagă aceste adevăruri şi spune că, în ceea ce priveşte generalizarea păcatelor grave, nu este nici o deosebire între creştinii zilelor noastre şi cei de acum 100-200 de ani, nu arată altceva decât că vrea să se îndreptățească, nevrând să-şi vadă păcătoşenia. Iar atunci când facem aceasta, când ne îndreptățim şi nu vrem să ne vedem păcatele, nu ne vom mai îndrepta înaintea lui Dumnezeu, după Sfinții Părinți. Şi nu ne vedem păcătoşenia pentru că nu ne cunoaştem pe noi înşine. Iar aceasta se întîmplă pentru că ne rugăm fără luare aminte, citim scrierile Sfinților Părinți fără luare aminte. Dacă le mai citim, fiindcă de cele mai multe ori citim altceva decît scrierile Sfinților Părinți. (E bine a citi în acest sens scrierile Sfântului Ignatie Briancianinov).

Sfântul Ioan Gură de Aur - tâlcuind cuvintele Sfântului Apostol Pavel de la I Cor. 11:30: „De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioşi şi bolnavi şi mulți au murit" - zice că acei care nu vor fi pedepsiți până la sfârşitul vieții pentru împărtăşirea lor cu nevrednicie, negreşit vor fi pedepsiți veşnic în viața viitoare. Iar Sfântul Ignatie Briancianinov zice despre cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie: „[…] Apropiindu-se de Tainele lui Hristos din putoarea păcatului, aruncându-se în putoarea păcatului după primirea Tainelor, nevăzând asupra lor pedeapsa neîntârziată, ei presupun că nu urmează niciodată vreo pedeapsă. Greşită părere! Iudeilor le-a fost prezisă pedepsire desăvârşită şi nestrămutată pentru uciderea de Dumnezeu; aceasta însă a urmat la câteva zeci de ani după săvârşirea neîntrecutei nelegiuiri. Negrăita milostivire şi îndelungă-răbdarea lui Dumnezeu încă mai aştepta pocăința lor. Această milostivire şi îndelungă răbdare aşteaptă şi pocăința noastră. Pedeapsa este amânată iar şi iar; ea însă va veni negreşit asupra păcătoşilor nepocăiți, îndărătnici, care săvârşesc dinadins păcatul. Începutul ei se vede cel mai des în moartea năprasnică sau într-o boală care înlătură putința pocăinței. Pedeapsa ca atare e împlinită în tărâmul de dincolo de mormânt" […].

Toate cele spuse mai sus țin de majoritatea creştinilor care se împărtăşesc cu nevrednicie. Nu este însă vorba aici şi de cei ce spovedindu-se la duhovnici iscusiți , se împărtăşesc cu Sfintele Taine în starea duhovnicească pe care o cere Dumnezeu pentru aceasta. De cei ce sunt canonisiți cum trebuie, se cunosc foarte bine pe ei înşişi şi îşi împlinesc cu râvnă canonul primit la spovedanie. Se vede în viața lor schimbarea minții şi inimii lor. O adâncire în starea de smerenie, de conştientizarea păcătoşeniei, şi de celelalte fapte bune.

Aşadar, să nu ne înşelăm pe noi înşine văzând că nu suntem pedepsiți de Dumnezeu la scurt timp de la împărtăşirea cu nevrednicie. Pedeapsa va veni cu siguranță, fie şi mai târziu sau, dacă nu, să fim siguri, vom fi osândiți veşnic în viața viitoare. Iar atunci când suntem pedepsiți încă în viața aceasta, prin boli şi necazuri de tot felul, să ne gândim întâi la această cauză a cauzelor a tuturor pedepselor venite asupra creştinilor zilelor noastre: împărtăşirea cu nevrednicie. Bine ar fi ca atunci când creştinii vin la preot pentru a găsi explicații şi soluții la diversele lor probleme să fie întrebați în primul rând acest lucru: Nu cumva te-ai împărtăşit cu nevrednicie?

Despre actualitatea sfintelor canoane

După cum spun marii duhovnici ai zilelor noastre, Sfînta Taină a Spovedaniei (mărturisirii) este într-adevăr Taina de care depinde mîntuirea tuturor creştinilor, e cheia mîntuirii. Dar numai atunci cînd este făcută în fața unor duhovnici învățați şi iscusiți în fapte, care, în canonisirea păcatelor, țin seama de Canoanele date de Sfinții Părinți. De asemenea, duhovnicii trebuie să se călăuzească tot după Sfinții Părinți şi în privința îndrumărilor pe care le dau celor ce se spovedesc, pentru a-i ajuta să părăsească păcatele, înlocuindu-le cu faptele bune potrivnice acestora. Iar credincioşii, găsind astfel de duhovnici şi avînd voință de mîntuire, trebuie să se străduiască din toate puterile a împlini canonul primit la spovedanie. De fapt, după unii canonişti, preotul îşi dovedeşte vrednicia sau nevrednicia pentru slujirea preoțească la care este chemat mai-nainte de toate prin felul în care înțelege însemnătatea Sfintei Taine a Spovedaniei.

Sfintele Canoane, de a căror covîrşitoare însemnătate şi actualitate vrem să ne ocupăm, au fost date de către Sfinții Părinți, fie de fiecare în parte, fie adunați în soboare locale ori ecumenice, şi în general ele sînt hotărîri, norme sau dreptare, atît în ceea ce priveşte adevărata învățătură de credință, cît şi adevărata trăire a ei în viața creştinilor. Aproape în totalitate, Canoanele date de Sfinții Părinți, atunci cînd e vorba de păcate, au în comun faptul că opresc pe păcătos de la Sfînta Împărtăşanie un număr mai mare sau mai mic de ani (uneori mai puțin de un an), după greutatea păcatelor săvîrşite. Numai că, din nefericire, în vremurile din urmă Canoanele sînt în cea mai mare măsură trecute cu vederea şi cei mai mulți dintre cei bolnavi de păcate nu sînt de loc opriți de la Sfînta Împărtăşanie, iar alții doar pentru scurt timp (de la un post la altul). (Se înțelege, afară de cazurile fericite, care sînt puține.) Acest lucru se întîmplă cu toate că Sfinții Părinți ne spun că: „Păgîn este preotul care dezleagă ceea ce au legat dumnezeieştile Canoane" (Sfîntul Efrem Sirul); şi iarăşi: „Mare prăpastie este unde Canoanele nu stăpînesc, şi mare primejdie apasă asupra preotului care nu cunoaşte dumnezeieştile Canoane" (Sfîntul Ioan Gură de Aur). Iar Sfîntul Vasile cel Mare, vrînd să arate importanța deosebită a ținerii Canoanelor, aduce la cunoştință preoților din eparhia sa că trebuie să ia aminte la Canoanele Sfinților Părinți şi să nu fie nepăsători cu privire la ele, „pentru ca treburile Bisericii să nu ajungă în deplină tulburare" (Canoanele 89 şi 90 ale Sfîntului Vasile cel Mare).

Întrebarea care se pune este aceasta: Se pot aplica întocmai Canoanele Sfinților Părinți statornicite de Biserică? Răspunsul, dat în lumina scrierilor Sfinților Părinți, este un „da" hotărît! Putem întări aceasta arătînd că: Dacă în primele veacuri ale Bisericii - cînd rîvna creştinilor pentru viața trăită în sfințenie era cu totul deosebită de cea a creştinilor zilelor noastre (azi avem creştini de un soi împotrivnic celor de atunci, vorba lui Ilie Miniat) - pentru păcate grave: ucidere (în care intră şi avortul), desfrînare, apostazie (lepădare de Dumnezeu), creştinii erau opriți ani mulți de la Sfînta Împărtăşanie, ba în unele cazuri pînă la sfîrşitul vieții; şi dacă, mai tîrziu, pe la sfîrşitul veacului al VI-lea, Sfîntul Ioan Postnicul scurtează timpul opririi de la Sfînta Împărtăşanie, pentru cele mai multe dintre păcate, la trei ani, dar numai cu condiția ca cei opriți să țină în tot acest timp un post aspru (prin hrănirea cu mîncare uscată după orele 15 sau uneori pînă seara), şi să facă cîte 200-300 de metanii pe zi; deci - dacă în timpurile dinainte, cînd canonisirea era făcută cu adevărat după voia lui Dumnezeu, cei cu păcate grave se împărtăşeau după mulți ani - Canoanele date de Sfinții Părinți sînt valabile cu atît mai mult azi, cînd viața duhovnicească a creştinilor este plină de formalism şi nepăsare.

Doar atunci cînd păcătosul ia în serios canonul primit la spovedanie – care în esența sa stă, după Sfinții Părinți, în părăsirea păcatelor şi în înlocuirea lor cu faptele bune potrivnice acestora, în oprirea de la Sfînta Împărtăşanie, acolo unde o cer Canoanele, şi în săvîrşirea cu luare aminte de rugăciuni, citirea de cărți sfinte (*doar* cele scrise de Sfinții Părinți), postiri, metanii, milostenii – şi se străduieşte cu toată puterea să-l împlinească, aceasta poate fi o pricină pentru ca duhovnicul să-i scurteze răstimpul opririi de la Sfînta Împărtăşanie prescris la început. „Nu cer mulțimea vremii, ci îndreptarea sufletului" – zice Sfîntul Ioan Gură de Aur; şi iarăşi: „Deci aceasta arată-mi: dacă s-a umilit, dacă s-a schimbat, şi s-au făcut toate; dacă aceasta nu va fi, ce folos avem de vreme? Nici nu întrebăm dacă rana s-a legat de multe ori, ci dacă a folosit ceva legătura. Deci, dacă a folosit şi în puțină vreme, să nu se puie mai mult; dar dacă nimic n-a folosit, şi după zece ani să se puie; folosul legăturii va fi hotarul dezlegării." Aici vedem îndreptățirea unor duhovnici (mai ales din mănăstire), care, trecînd mulți ani de la săvîrşirea păcatelor, la mulți dintre cei ce se spovedesc, dar care n-au fost canonisiți cum trebuie şi nu li s-a cerut să răscumpere păcatul pe măsura greutății lui, chiar şi după vreme îndelungată dau celui ce se spovedeşte canon şi îl opresc de la Sfînta Împărtăşanie un anumit număr de ani.

Hotărîtoare rămîn deci roadele pe care le face cel ce se spovedeşte. Dacă acestea nu se văd în răstimpul prescris, canonul de oprire de la Sfînta Împărtăşanie trebuie urmat sau poate fi chiar înăsprit prin sporirea numărului de ani, pînă la îndreptare, dacă această măsură este cea mai potrivită.

Duhovnicii zilelor noastre nu trebuie deci să se teamă atunci cînd canonisesc aşa cum cer Canoanele Sfinților Părinți, văzînd în aceasta o pricină a îndepărtării creştinilor de la Biserica lui Hristos! Ci, din contra, să se teamă cînd *nu fac* astfel! Sfintele Canoane nu şi-au pierdut cu nimic însemnătatea şi puterea, şi de aceea nimeni din cei care nu țin seama de ele să nu le învinuiască pentru răutatea ce stăpîneşte asupra celor fără frică de Dumnezeu. Părintele Cleopa spunea: „Preoții, păstorii, să cunoască bine scumpătatea şi iconomia Sfintelor Canoane şi să le pună în lucrare după vreme şi de la caz la caz cu fiecare suflet rănit de păcate. Studenții teologi ar trebui să cunoască cît mai bine cum să aplice scumpătatea şi iconomia Canoanelor, care s-au pus de Duhul Sfînt în Biserica lui Hristos. Mare primejdie este atît pentru preoți, cît şi pentru păstoriții lor dacă nu cunosc cît de puțin Sfintele Canoane, precum şi felul cum trebuie să le pună în lucrare."

Ca o încheiere la tot ce s-a spus: astăzi - cînd păcatele grave au ajuns obşteşti şi nu mai sînt simţite ca atare, ba, mai mult decît atît, i se zice „răului bine şi binelui rău” (Isaia 5, 20) - se cere asprirea canonisirii. Canoanele par aspre doar aşezate alături de starea duhovnicească nefirească în care trăim. De aceea, păcătosul trebuie îndrumat să ajungă a vedea starea sa de păcătoşenie (printre altele, pregătirea pentru spovedanie trebuie să fie cea mai des luată în seamă în predici şi cateheze), şi căile de a ieşi din ea, dîndu-i-se nădejdea că timpul opririi de la Sfînta Împărtăşanie se poate scurta, atunci cînd el se străduieşte cu toată puterea să împlinească canonul primit la spovedanie.

Grija de căpetenie

Grija cea dintîi şi de toată vremea, atît timp cît trăim pe pămînt, trebuie să fie aceea de a ne despătimi, adică de a dezrădăcina patimile din noi, deci de a le părăsi desăvîrşit şi a le înlocui cu faptele bune opuse lor. Aceasta ar trebui să ne fie ţinta de căpetenie, atît timp cît trăim pe pămînt, despătimirea. Nu a ne împlini profesional cît mai bine, sau a ne aranja cît mai confortabil trupeşte în lumea aceasta, sau a face în aşa fel încît copiii noştri să facă şcoli înalte (cîte 2-3 facultăţi), sau a le asigura cheile de la apartament şi maşină atunci cînd se vor căsători, un serviciu confortabil etc. Sfîntul Simeon Noul Teolog zice că nimeni nu se va mîntui fără osteneală, şi chinuri, şi fără pocăinţă adevărată şi fără paza întocmai a poruncilor lui Dumnezeu. Pentru a ajunge să împlinim cele spuse de Sfîntul Simeon trebuie să ne cunoaştem cît mai bine pe noi înşine şi să avem luare aminte în privinţa tuturor mijloacelor mai însemnate pentru mîntuire: paza minţii, rugăciunea, citirea *Sfîntei Scripturi* şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi, cercetarea zilnică a conştiinţei şi spovedania.

Unii, prea puţini între creştinii de astăzi, mai luptă pentru despătimire. Însă - lipsiţi fiind de povăţuitori duhovniceşti iscusiţi şi neadăpîndu-se zilnic din scrierile Sfinţilor Părinţi care scriu despre felul cum trebuie să ne despătimim şi să facem adevărată pocăinţă - nu înaintează prea mult duhovniceşte. N-au luarea aminte îndreptată spre adevărata ţintă, lupta cu gîndurile, lucrul cel mai important de făcut în vederea despătimirii. Fiindcă tot războiul nevăzut - adică acela cu dracii, după Sfinţii Părinţi - se dă mai întîi în mintea noastră, este în legătură cu gîndurile. Dacă nu vom păcătui cu gîndul şi cu închipuirea, nu vom ajunge nici la păcatul cu fapta şi, mai ales, la repetarea lui pînă a ne deveni o a doua natură, din care cu greu mai putem ieşi.

Deci lucrul cel mai important cît trăim pe pămînt, stă în a avea necontenită luare aminte la gîndurile ce ne vin în minte, spre a le recunoaşte pe cele ce ne vin de la diavoli şi spre a le îndepărta. Iar pentru a face aceasta, trebuie să cunoaştem bine voia lui Dumnezeu, descoperită în *Sfînta Scriptură* şi în scrierile Sfinţilor Părinţi. Citirea lor curăţeşte mintea, o face să se îmbogăţească cu gînduri cuvioase şi să poată îndepărta cu uşurinţă gîndurile rele cu care ne îndeamnă vrăjmaşii noştri nevăzuţi. Însă nu doar aceasta ne ajută pentru păzirea minţii de gîndurile rele, ci - în chip cu totul deosebit, pe lîngă luarea-aminte la sine - rugăciunea cea de toată vremea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul.” Avînd neîncetat în minte pomenirea numelui Domnului nostru Iisus Hristos, putem să punem în faţa Sa, de la prima lui apariţie, orice gînd care ne trece prin minte. Şi aceasta, deoarece Sfinţii Părinţi zic că toate gîndurile care ne vin în minte trebuie puse din prima clipă în legătură cu Mîntuitorul. Şi atunci cînd vedem că ele vin de la vrăjmaşul, să le îndepărtăm. Trebuie deci să nu le primim, să nu vorbim cu ele şi să nu le luăm în seamă deloc, ci să ne preocupăm doar cu rugăciunea şi cu gîndurile pe care le vedem a fi bune, în urma punerii lor din prima clipă în legătură cu Mîntuitorul.

Sfinţii Părinţi împart gîndurile în două categorii: gînduri care „taie” şi gînduri care „se taie”. Şi anume, cele rele le taie pe cele bune, dar şi cele rele se taie de către cele bune. Ei ne dau spre pildă venirea în minte a gîndului bun al găzduirii străinilor spre slava lui Dumnezeu, arătînd însă că vrăjmaşul diavol ne şopteşte să îi primim pe străini doar pentru slava noastră. Deci el taie gîndul nostru bun cu cel rău insuflat de el. Dar şi noi, dacă luăm aminte la gîndurile ce ne trec prin minte şi observăm că ele ne vin de la vrăjmaşul, ca şi în cazul gîndului de a-i primi pe străini pentru slava proprie, le putem tăia la rîndul nostru, punîndu-le în legătură cu Dumnezeu, de pildă dorind să-i primim pe străini pentru slava lui Dumnezeu.

Nu trebuie sa ne tulburăm deloc de năvala necontenită a gîndurilor celor rele. Ele trebuie să vină, căci Dumnezeu îngăduie ca vrăjmaşii noştri nevăzuţi să facă aceasta, pentru a se arăta alegerea noastră, fie spre bine, fie spre rău. Atunci cînd dobîndim neschimbarea în una dintre cele două stări, sîntem deja pregătiţi pentru a fi luaţi în viaţa cealaltă - fie în Rai, fie în iad. Deci noi trebuie să stăm împotriva gîndurilor rele, alungîndu-le prin rugăciune,

prin citirea scrierilor sfinte - amîndouă făcute cu luare aminte, cum s-a spus mai sus - şi prin paza minţii, punînd toate gîndurile care ne trec prin minte în legătură cu Dumnezeu, iar nu în legătură cu felul cum priveşte lumea lucrurile. Aceasta este greşeala de căpetenie a majorităţii creştinilor zilelor noastre: raportarea la judecăţile lumii a tuturor gîndurilor, cuvintelor şi faptelor. Lucru afară de care nu este altul mai rău, deoarece - potrivit *Sfintei Scripturi* - „Cine e prieten cu lumea e duşman cu Dumnezeu" (Iacov 4, 4). Dacă am încerca să vedem de la care duhuri ne vin gîndurile şi le-am pune din prima clipă în legătură cu Dumnezeu, spre a le duce mai departe pe cele bune şi a le îndepărta cu totul pe cele rele, am reuşi cu timpul, cu ajutorul lui Dumnezeu, să gîndim, să cuvîntăm şi să făptuim aşa cum vrea El.

Tot în ajutorul întăririi noastre în gîndrile cele bune şi a izbăvirii desăvîrşite de cele rele, un mijloc foarte important este Taina Spovedaniei. Numai că aceasta nu trebuie făcută oricum, ci la un duhovnic iscusit în fapte şi în învăţătura Sfinţilor Părinţi şi cu multă grijă în canonisirea păcatelor. Sfîntul Ignatie Briancianinov spune că, mărturisind părintelui nostru duhovnicesc gîndurile şi simţămintele noastre cele păcătoase numaidecît ce se ivesc (chiar dacă duhovnicul nostru este un om obişnuit şi fără faimă de sfinţenie), credinţa noastră în sfînta taină a spovedaniei ne va scăpa de ele. Harul lui Dumnezeu, care este prezent în taină, ne va vindeca. Propăşirea noastră duhovnicească, mai repede sau mai încet în timp, depinde în cea mai mare măsură de duhovnicul iscusit. Astăzi, pentru a şti să căutăm şi alegem acest duhovnic iscusit, este mare nevoie a citi două dintre lucrările importante ale Sfinţilor Părinţi: Sfîntul Simeon Noul Teolog: *Scrieri*, volumul III; şi Sfîntul Teofan Zăvorîtul: „*Viaţa Lăuntrică*".

Referitor la duhovnicul priceput, trebuie să ştim că nu învăţătura lumească şi scolastică din şcolile teologice de astăzi îl pot face iscusit pe acesta (vezi Sfîntul Simeon Noul Teolog şi ceilalţi Sfinţi Părinţi), ci viaţa curată trăită în ucenicie la un duhovnic iscusit, rugăciunea, cunoaşterea Canoanelor Sfinţilor Părinţi şi citirea *Sfintei Scripturi* şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi. Toate acestea însă, făcute cu cea mai mare luare aminte.

Şi - nu în ultimul rînd, tot după Sfinţii Părinţi - foarte mult ne ajută pentru a ne despătimi cercetarea zilnică a conştiinţei. În fiecare seară ar trebui să ne cercetăm conştiinţa cu privire la păcatele săvîrşite în timpul zilei (ne putem folosi de listele de păcate din scrierile Sfinţilor Părinţi sau de anumite îndreptare de spovedanie), pentru a vedea care sînt cele mai grave dintre ele, care sînt pricinile lor, străduindu-ne cu toată puterea să le părăsim, înlocuindu-le cu faptele bune potrivnice lor. Dar cercetarea zilnică a conştiinţei este rareori cerută de către duhovnici celor ce li se spovedesc, deşi la Sfinţii Părinţi aceasta era o temelie pentru sporirea duhovnicească. De aceea, odinioară, în multe mănăstiri, monahii se spovedeau zilnic. (Sfîntul Ioan Scărarul ne povesteşte faptul că a întîlnit monahi care purtau la cingătoare un carneţel în care îşi scriau zilnic toate păcatele, spre aducere aminte şi mărturisire.) Lucru pe care nu se pune nici un preţ în zilele noastre. În schimb, se înmulţesc scrierile ce îndeamnă la împărtăşania făcută des, ba chiar locurile unde se practică aceasta, atît în bisericile de mir, cît şi în mănăstiri, deşi aproape întotdeauna aceasta nu este urmare a unei spovedanii adevărate, a unei canonisiri după *Canoanele* Sfinţilor Părinţi şi a împlinirii lor. În astfel de cazuri, făcîndu-se cu nevrednicie, Sfînta Împărtăşanie nu poate fi decît spre pierzania veşnică, atît a celor ce o primesc, dar, întîi de toate, a celor ce o dau. (Să ne gîndim că atunci cînd se împărtăşeau zilnic şi de obşte, creştinii primelor veacuri „stăruiau în învăţătura Apostolilor (…) şi în rugăciuni. Şi tot sufletul era cuprins de teamă, căci multe minuni şi semne se făceau în Ierusalim prin Apostoli, şi mare frică îi stăpînea pe toţi. Iar toţi cei ce credeau erau laolaltă şi aveau toate de obşte. Şi îşi vindeau bunurile şi averile şi le împărţeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare. Şi în fiecare zi stăruiau într-un cuget în biserică şi, frîngînd pîinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie şi întru curăţia inimii, lăudînd pe Dumnezeu şi avînd har la tot poporul, *Faptele Apostolilor* 2:42-47.)

Aşadar, să ne nevoim toată viaţa pentru a avea luare aminte la sine-ne şi să ne păzim mintea pentru a îndepărta gîndurile ce ne vin de la vrăjmaşii nevăzuţi. Să luăm în ajutor pentru aceasta rugăciunea şi punerea în legătură cu Dumnezeu a oricărui gînd, de la prima lui venire în minte, şi doar citirea *Sfintei Scripturi* şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi. Să ne spovedim la un duhovnic iscusit, care canoniseşte după *Canoanele* Sfinţilor Părinţi, şi să ne împlinim cu rîvnă canonul primit la spovedanie. Să ne cercetăm zilnic conştiinţa, pentru a ne cunoaşte cît mai bine pe noi înşine şi a şti cu care patimi trebuie sa luptăm mai întîi şi cum să facem aceasta. Făcînd toate acestea, vom putea să dezrădăcinăm patimile din noi şi să le înlocuim cu faptele bune potrivnice lor. Pentru că, odată părăsite patimile, în locul lor trebuie neapărat să punem faptele bune potrivnice lor, dacă vrem să ne mîntuim sufletele. Aceasta să ne fie grija cea dintîi şi de toată vremea, atît timp cît trăim pe pămînt, iar nu alte griji deşarte, nefolositoare, şi pierzătoare de suflet.

Să ne silim a fi noi înşine!

După Sfinții Părinți, unul dintre cele mai importante lucruri, pe care cei mai mulți dintre noi nu-l cunoaştem, în ceea ce priveşte războiul nevăzut cu vrăjmaşul nostru, diavolul, este faptul că, atîta vreme cît sîntem ținuți de patimi, nu noi sîntem cei ce gîndim şi cuvîntăm în mintea noastră şi simțim în sufletul nostru, ci vrăjmaşul diavol este cel care ne insuflă acele gînduri şi simțiri pătimaşe. De aceea nici nu sporim duhovniceşte, căci diavolul - care gîndeşte în locul nostru, fiindcă noi îl lăsăm să o facă, din cauza neştiinței noastre - nu ne va da decît gînduri şi simțiri deşarte şi pierzătoare de suflet (lăsîndu-ne totuşi impresia că acelea sînt propriile noastre gînduri). De aceea, se întîmplă să nu avem conştiința limpede a ceea ce am făcut în trecut, sau să nu asimilăm prea mult din cele citite; pentru că, în cea mai mare parte a timpului, nu am fost noi înşine, aceasta întîmplîndu-se – repetăm - atîta vreme cît stăm liniştiți în patimile noastre. Şi, dimpotrivă, aşa se face că, atunci cînd conştiința ne mustră, ne pare rău de faptele rele săvîşite, ceea ce arată că atunci ne regăsim pe noi înşine.

În vechime, despre lucrul acesta au vorbit Sfîntul Diadoh al Foticheii şi Sfîntul Macarie cel Mare; mai apoi, Sfîntul Ioan Scărarul, iar mai aproape de zilele noastre, Sfîntul Ignatie Briancianinov şi Sfîntul Teofan Zăvorîtul. Iată ce zice Sfîntul Teofan Zăvorîtul în legătură cu cele spuse mai sus: **„**Grăbiți-vă să vă deosebiți de vrăjmaş şi să vă faceți potrivnici lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în aceea trupească. În cea trupească, vrăjmaşul vine în fața ta şi îl vezi; dar în lupta duhovnicească atît vrăjmaşul, cît şi noi sîntem în acelaşi suflet şi în aceeaşi inimă, şi tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu ştim să-l deosebim pe vrăjmaş de noi înşine şi să ne despărțim de el. Noi credem că mişcarea pătimaşă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, că e o cerință firească, ce trebuie satisfăcută - în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmaşul nostru cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat şi al tuturor faptelor noastre greşite. Dacă am reuşi să deosebim patima de noi înşine, ca pe ceva duşmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însufleți de ură şi împotrivire față de ea.”

Aşadar iată de aici nevoia nesmintită de a lua aminte la noi înşine, de a deosebi gîndurile noastre de gîndurile diavoleşti. Şi putem face aceasta, dacă fiecare gînd ce ne trece prin minte îl punem de prima dată în legătură cu Mîntuitorul, cu voia Sa în ceea ce ne priveşte, prin rugăciunea cea de toată vremea făcută către El („Doamne Iisuse... ”) şi prin celelalte rugăciuni şi citiri ale cărților sfinte, spre a ne curăți astfel mintea şi a o ocupa mereu cu gînduri duhovniceşti; ca nu cumva, în lipsa lor, cele drăceşti, care ne sînt mereu insuflate de către diavol, să o îndepărteze de adevăr şi să o facă să creadă că este ea însăşi, iar nu vrăjmaşul ei, diavolul.

Suprapunerea gîndurilor diavoleşti peste acelea ale minții noastre este cu atît mai greu de văzut (mai ales de cei ce n-au habar de lucrul acesta), cu cît (după cum spunea Cuviosul Părinte Leonid de la Optina), atunci cînd gîndeşte în locul nostru, vrăjmaşul nu zice: „Fă cutare lucru, sau cutare! - ci: *Mi-ar plăcea să fac cutare lucru*”, ca şi cum am vorbi noi înşine. Pentru a depărta pe vrăjmaşul din mintea noastră, ne-ar fi de foarte mare ajutor dacă am ieşi din starea de trîndăvie a minții, dacă am vorbi mereu cu noi înşine şi cu Dumnezeu, folosindu-ne neîncetat de osîndirea de sine. Şi chiar dacă, la început, facem acest lucru mecanic, cu timpul ajungem să-l împlinim cu toată simțirea şi voința noastră, întărind astfel în noi fapta bună a smereniei, virtute pe care diavolul n-o mai poate imita, fiind singura în stare să ne păzească de a cădea în vreuna din cursele sale. Iată ce spune în acest sens Sfîntul Ignatie Briancianinov: „Defăimarea de sine are, la începutul îndeletnicirii cu ea, caracterul unui mecanism inconştient, adică este rostită numai de limbă, fără cine ştie ce împreună-simțire a inimii, chiar împotriva simțămîntului acesteia; după aceea, puțin cîte puțin, inima începe să se obişnuiască a simți potrivire cu cuvintele defăimării de sine; în cele din urmă, defăimarea de sine ajunge să fie rostită din tot sufletul, cu un îmbelşugat simțămînt de plîns, să micşoreze înaintea noastră şi să ascundă de noi neajunsurile şi greşelile aproapelui, să ne împace cu toți oamenii şi cu toate împrejurările, să adune în lucrarea pocăinței gîndurile împrăştiate prin toată lumea, să aducă o rugăciune trezvitoare, plină de străpungere, să însuflețească şi să înarmeze răbdarea cu o nebiruită putere.” Şi, puțin mai departe, zice astfel: „Minunat lucru! Începînd să ne defăimăm pe noi înşine în chip mecanic, silit, sfîrşim prin a ajunge la o defăimare de sine atît de convingătoare şi care lucrează asupra noastră într-un chip atît de puternic, încît cu ajutorul ei răbdăm nu doar necazurile obişnuite, ci şi nenorocirile cele mai mari. Ispitele nu mai au aceeaşi putere asupra celui care sporeşte, ci, după măsura sporirii, se fac mai uşoare, chiar de ar fi mai grele în sine. După măsura sporirii, sufletul se întăreşte şi primeşte puterea de a suferi cu răbdare ceea ce i se întîmplă. Puterea aceasta o dă, ca o mîncare deosebit de hrănitoare, smerenia adîncită în suflet, şi ea este tocmai răbdarea.”

Aşadar, să cugetăm cu adîncă luare aminte asupra celor spuse mai sus de către Sfinţii Părinţi şi să ne străduim ca, prin mijloacele arătate, să fim noi înşine mereu, iar nu vrăjmaşul nostru. Făcînd astfel, despătimindu-ne tot mai mult şi însuşindu-ne faptele bune potrivnice patimilor dinainte, cu timpul vom ajunge să fim şi noi asemenea sfinţilor, în care vrăjmaşul diavol nu mai avea nici o intrare şi care puteau zice despre ei înşişi: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte întru mine!”

---

1. Despre aceasta**,** dăm aici un cuvînt al Sfîntului Simeon Evlaviosul şi unul al Sfîntului Ignatie Briancianinov. Primul zice aşa: „Trebuie să ai totdeauna în tine frica de Dumnezeu şi să cercetezi în fiecare zi ce ai făcut bine şi ce rău. Iar de cele bune să uiţi, ca nu cumva să cazi în patima slavei deşarte, iar faţă de cele potrivnice să te foloseşti de lacrimi împreunate cu mărturisirea şi cu rugăciune stăruitoare. Cercetarea să-ţi fie aşa: sfîrşindu-se ziua şi venind seara, cugetă întru tine: Oare cum am petrecut ziua, cu ajutorul lui Dumnezeu? N-am osîndit pe cineva, nu l-am grăit de rău, nu l-am scîrbit, n-am căutat la faţa cuiva cu patimă, sau n-am fost neascultător celui mai mare în slujbă şi nu mi-am neglijat-o pe aceasta? Nu m-am mîniat pe cineva sau, stînd la rugăciunea de obşte, nu mi-am ocupat mintea cu lucruri nefolositoare, sau n-am lipsit de la biserică şi de la pravilă, îngreuiat de lene? Dacă te găseşti nevinovat de toate acestea - ceea ce e cu neputinţă, ***căci nimeni nu e curat de întinare, nici măcar o singură zi din viaţa lui*** (Iov 14, 4) şi nimeni nu se va lăuda că are inima curată - strigă către Dumnezeu cu multe lacrimi: Doamne, iartă-mi mie toate cîte am greşit cu lucrul, cu cuvîntul, cu ştiinţă şi cu neştiinţă! Căci multe greşim, şi nu ştim” (Filocalia, volumul VI, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1977). Şi al doilea: „Seara, mergînd spre somn (care, faţă de viaţa zilei care s-a scurs, este asemenea unei morţi), cercetează lucrurile pe care le-ai făcut de-a lungul acelei zile. Pentru cel ce duce viaţă cu luare-aminte la sine, este nimicită uitarea, atît de proprie omului împrăştiat. Aşadar, după ce ţi-ai adus aminte toate păcatele pe care le-ai săvîrşit cu lucrul, cu cuvîntul, cu gîndul, cu simţirea, adu pentru ele pocăinţă lui Dumnezeu, cu hotărîrea de a te îndrepta, care este chezăşia inimii pentru pocăinţa ta. Apoi, după ce ţi-ai făcut pravila de rugăciune, încheie cugetînd la Dumnezeu ziua pe care ai început-o cugetînd la Dumnezeu” *(Experienţe ascetice,* volumul II, Editura Sophia, Bucureşti, 2000).

2. „De voieşti să te lepezi de toate şi să te deprinzi cu vieţuirea evanghelică, să nu te dai în seama unui învăţător neîncercat sau pătimaş, ca nu cumva, în loc de petrecerea evanghelică, să o înveţi pe cea drăcească. Fiindcă învăţăturile bune sînt de la învăţătorii buni, iar cele rele de la cei răi. Căci, desigur, din seminţe rele ies roade rele” (Sfîntul Simeon noul Teolog. *Filocalia,* volumul VI, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti. 1977).

3. Iar atunci cînd vorbeşte despre citirea Evangheliilor, Sfîntul Ignatie zice: „La citirea Evangheliilor mai trebuie adăugată citirea tîlcuirii pe care le-o face Fericitul Teofilact al Bulgariei. Citirea acesteia este de neapărată trebuinţă; ea face cu putinţă dreapta înţelegere a Evangheliei, şi prin urmare punerea ei în lucrare cu toată grija. Căci canoanele Bisericii cer ca Scriptura să fie tîlcuită potrivit cu Sfinţii Părinţi, iar nu după voia fiecăruia” *(Fîrîmiturile ospăţului,* Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1996).

4. Atît de grav este păcatul acesta al neiubirii vrăjmaşilor, încît ne poate lipsi şi de cununa muceniciei, după ce mai întîi am suferit multe chinuri, aşa cum i s-a întîmplat lui Saprichie (vezi viaţa Sfîntului Nichifor din 9 februarie).

5. (Această notă se doreşte a fi un ajutor celui care se spovedeşte în a-şi cunoaşte mai bine gravitatea păcatelor, ştiind că Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Cleopa Ilie ţinea foarte mult la respectarea Sfintelor Canoane şi a învăţăturilor Sfinţilor Părinţi. La redactarea ei s-au folosit: Îndreptarea Legii, Târgovişte, 1652, Pidalionul, tipărit la Mănăstirea Neamţ în 1844, Molitfelnic, ediţia 1937, Pravila cea Mică, de arhimandrit Nicodim Sachelarie, Seminarul Monahal Cernica - Ilfov, 1939.)

Cine pune apă în vin şi-l vinde, să nu se împărtăşească 5 ani şi 66 metanii pe zi.

Ascultătorul la ferestre un an să nu se împărtăşească şi să facă câte 15 metanii pe zi.

Femeia care a pierdut copilul fără de voie se canonisește un an. Femeia care desfrânează și își omoară fătul în pântece, 10 ani. Femeia care va bea ierburi ca să nu nască copii, 7 ani și câte 200 de metanii pe zi.

Mireanul care va blestema și va huli, acela se canonisește un an să nu se împărtășească, să facă post, metanii și milostenii.

Cei care s-au căsătorit cu nuntă nelegiuită să cadă sub canon 7 ani, firește după ce s-au despărțit de acea însoțire. Cine își va însura copiii în altă credință, să aibă canon 5 ani. Cei care se căsătoresc fără voia părinților lor, trăiesc în curvie, iar împăcându-se cu părinții lor, se vor canonisi 3 ani. Nunta întâi este lege, a doua este iertare, a treia este călcare de lege. Căsătoria a doua nu se binecuvintează cu cununie (pe cap), ci se canonisește 2 ani a nu se împărtăși, iar a treia căsătorie 5 ani. La aceste nunți, preotul să nu mănânce.

Cel ce clevetește, un an să nu se împărtășească.

Curvarul va fi neîmpărtășit 7 ani. Cel ce a prea-curvit 15 ani. Cel ce va umbla cu femeia sa peste fire, 15 ani. La fel și pe femeie, de va fi fost cu voia ei; iar de va fi fost cu silă, mai puțin. Femeia care a fost siluită [violată] de bărbat, și viața ei dinainte era cinstită, să nu se afurisească; iar dacă viața ei era necinstită, să se afurisească. Cel care a siluit fată minoră, 12 ani.

Curvia cu dobitoace. Cei ce au păcătuit înainte de a împlini 20 de ani, să nu se împărtășească 20 de ani. Cei care după 20 de ani, având și femei, 30 de ani. Iar dacă unii, fiind căsătoriți au păcătuit, având peste 50 de ani, numai la ieșirea din viață. Celui ce a păcătuit cu dobitoace i se va aplica 15 ani, dacă se va mărturisi singur.

Cine va greși cu nașă-sa, 9 ani să se pocăiască și să facă 150 de metanii pe zi. Cine cu fină-sa ce a botezat-o, 12 ani și metanii 300 pe zi. Cine a curvit cu mama logodnicii lui, 14 ani și nunta să nu se facă. Cine a curvit cu soacra, 15 ani și în toate zilele câte 160 de metanii. Cine va curvi cu cumnata, 11 ani. Femeia cu doi frați, 11 ani. Cine păcătuiește cu mama vitregă, 12 ani. De se va întoarce fiul spre mamă sau tatăl spre fiică, 20 de ani să se pocăiască și în toate zilele să facă câte 366 de metanii. Cine a păcătuit cu sora sa, 12 ani. Cu vara sa primară, 10 ani; cu vara a doua, 9 ani. Cine va curvi cu călugăriță, 9 ani și 150 de metanii pe zi.

Cel ce a făcut păcatul malahiei (masturbarii, onaniei n.n.) se canonisește 40 de zile, mâncând mâncare uscată și făcând câte 100 de metanii pe zi, iar de nu vor putea să mănânce sec, atunci să nu se împărtășească un an și să facă în fiecare zi 50 sau 100 de metanii. Iar de vor face malahie între dânșii, atunci să mănânce sec 80 de zile sau să nu se împărtășească 2 ani și câte 50 metanii. Onania este păcatul care-l fac doi soți, care întrebuințează mijloace de a nu face copii (Facerea 38, 9-10). Acest păcat se canonisește ca malahia și avortul, până la vindecare, căci fără îndreptare nu există iertare. Pe cei ce fac acest păcat Dumnezeu îi pedepsește așa: li se întunecă mintea și se îmbolnăvesc sufletește, devin nervoși, le tremură mâinile și trupul, au visuri îngrozitoare, li se nasc copii slabi și bolnavi, îmbătrânesc mai repede și mor rău.

Cei care au casă de toleranță să se afurisească, iar dacă nu se pocăiesc, nici darurile lor să nu se primească, nici în cimitir să nu se îngroape când vor muri. Ei se canonisesc ca și preacurvarii, 15 ani.

Cei care iau dobândă nu se cuvine a fi împărtășiți, dacă stăruiesc în nelegiuirea lor.

Fumatul se canonisește la fel ca luxul și jocul de noroc, 1-3 ani.

Gomoria (relații sexuale orale n.n.) se pedepsește la fel ca sodomia (relații sexuale anale n.n.) și uciderea de suflete, până la 20 de ani.

Cine are vrajbă asupra cuiva, să nu fie primit la Biserică, nici prescurile lui, până ce nu va face pace, că rugăciunea lui se preface în blestem.

Jocul de noroc, sub orice formă, și cu orice scop, se canonisește la fel ca furtul și uciderea. Jocul la nunți sau petreceri de orice fel, 1-3 ani. Nici un mirean sau cleric să nu joace zaruri, table, cărți, ghioc, dame sau alte jocuri de acest fel, iar de va face acestea, clericul să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Se oprește cu

desăvârşire a se face mimi şi teatre ale acestora, precum şi privirile jocurilor de pe scenă, stadioane. Cei care nu se supun acestui canon, să se afurisească.

Călcătorii de jurământ (la tribunal) vor fi necuminecați 10 ani. Cel ce jură strâmb ca să ia bunurile altuia, 3 ani să facă post, metanii şi milostenii şi să întoarcă neapărat bunurile luate.

Cine mănâncă sânge de animal, 2 ani să nu se împărtăşească.

Cel care ține mânie, un an să nu se împărtăşească şi 150 metanii pe zi. Minciuna uşoară, fără gând de a face rău, se canoniseşte ca şi defăimarea, un an.

Jefuitorul de morminte 10 ani va fi neîmpărtăşit. Cei care ard trupurile morților, 20 de ani.

Cine nu va posti cele patru posturi, miercurile şi vinerile de peste an, fără a fi împiedicat de slăbiciune trupească, să se afurisească. Cel care va mânca carne, ouă sau brânză în Postul cel Mare sau miercurile şi vinerile de peste an, 2 ani să nu se împărtăşească. Cine mănâncă carne în lunea brânzei sau cine mănâncă brânză în lunea dintâi a Postului Mare, 4 ani să se pocăiască şi 300 de metanii pe zi. Cine se va spurca din neştiință în Postul Mare, un an şi 36 de metanii pe zi.

Cine răpeşte şi ia al străinului cu nedreptate 5 ani şi câte 100 metanii pe zi (cu condiția să întoarcă ce a răpit).

Cel ce s-a întinat în somn cu patima scurgerii, se înlătură o zi de la împărtăşire, să se spele, să-şi schimbe acoperământul trupului, să zică Psalmul 50 şi să facă 49 de metanii; iar cel ce s-a întinat, fiind treaz cu trupul, se înlătură de la împărtăşire 7 zile, zicând în fiecare zi Psalmul 50 şi câte 49 de metanii. Femeile care se află în scurgerea de sânge obişnuită lor, nu pot intra în biserică până la 7 zile, nici a se împreuna cu bărbații lor, nici a săruta Sfintele Icoane, nici a lua anaforă ori aghiasmă, dar pot a se ruga şi a citi sfintele cărți. De se va afla în Biserică şi va simți că-i vine această scurgere, să iasă afară, iar de se va ruşina şi nu va ieşi, atunci să primească canon; de a luat şi anaforă, să primească canon mai greu. Femeile care zămislesc copii în aceste 7 zile vor naşte copii bolnavi sau copii care se vor îmbolnăvi după naştere cu boli care nu au leac.

Cel ce a ucis de voie şi după aceasta s-a pocăit, va fi neîmpărtăşit 20 de ani; cel ce a ucis fără de voie, 10 ani; cel ce ucide în război, 3 ani.

Omul mirean de se va îmbăta şi va vomita, să nu se împărtăşească un an şi 12 metanii pe zi.

Cel ce se supune vrăjitoriei (descântă) se va canonisi cu timpul ucigaşului (20 de ani). Cine ia mana grâului, a dobitoacelor, sau altceva dintre acestea să aibă pocăință 4 ani şi câte 100 de metanii pe zi. Cei ce se adresează prezicătorilor, ca să afle ceea ce ar voi, se canonisesc 6 ani. Dacă vor stărui în acestea, să se lepede de tot de la Biserică. Preotul care deschide sfintele cărți, să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Cei care practică yoga, bioenergie, radiestezie sau altceva asemănător acestora (care acceptă reîncarnarea sau destinul), să se supună canoanelor pentru vrăjitori, până la îndreptare.

Sinuciderea este un păcat împotriva Duhului Sfânt, care nu poate fi iertat nici în lumea aceasta, nici în cealaltă. Unuia ca acestuia nu i se pot face nici un fel de slujbe. Fac excepție cei care sunt bolnavi mintal (schizofrenicii) şi cei demonizați.

Nici un cleric nu poate dezlega pe cel legat de altul, decât numai dacă cel ce a legat a murit, sau a fost legat pe nedrept şi în urma judecății făcute, sinodul sau episcopul a hotărât să fie dezlegat. Oricare bărbat sau femeie de îşi va lăsa duhovnicul său, fără oarecare vină, şi se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu cel ce l-a primit pe dânsul.

Pentru cei ce se pocăiesc în curățenie şi cu sârguință îşi chinuiesc trupul se **scurtează timpul de pocăință**, după măsura înfrânării. Adică, dacă cineva ar primi să nu bea vin în zile rânduite, se scade un an din canonul prevăzut de Părinți pentru greşeala lui. Dacă promite să nu mănânce carne un timp, se scade încă un an. Iar dacă vrea să nu mănânce brânză, ouă, peşte sau untdelemn, pentru fiecare din aceste abțineri se scade câte un an. Tot

aşa şi pentru o altă nevoință (metanii, post, milostenie) [Vezi Sfântul Ioan Ajunătorul]. (Arhim. Cleopa Ilie, *Îndreptar pentru spovedanie*, Mânăstirea Sihăstria, 2004.)

Pentru cei care vor scurtarea timpului de pocăință, dăm câteva din canoanele Sfântul Ioan Ajunătorul (Postnicul):

Canonul VIII: Cel ce comite malahie se canonisește cu patruzeci de zile, hrănindu-se cu mâncare uscată şi făcând o sută de metanii.

Canonul XII: Îl sfătuim pe tot cel ce a desfrânat, călugăr sau mirean, să nu se împărtășească vreme de doi ani, dacă este însă gata ca - după ceasul al nouălea (ora 15^{00} n.n.) - să mănânce mâncare uscată şi să facă două sute cincizeci de metanii. Iar dacă se va arăta nepăsător, să împlinească vremea hotărâtă de Părinți.

Canonul XIII: Pe preadesfrânat, după trei ani, îl socotim potrivit să se împărtășească, dacă nu se împotrivește să ia hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15^{00} n.n.) şi de va bate două sute cincizeci de metanii în fiecare zi. Iar dacă se leneveşte, să aştepte până la sfârşitul vremii pe care au hotărât-o Părinții.

Canonul XVIII: Cel ce a necinstit pe un bărbat, s-a socotit de cuviință să fie oprit trei ani de la Sfânta Împărtășanie, să se tânguie şi să postească şi să ia hrană uscată către seară şi să facă două sute de metanii. Iar dacă prețuieşte mai mult nepăsarea, să împlinească cei cincisprezece ani (de canonisire).

Canonul XX: Pe ucigaş cel cu voia sa îl îndepărtăm pentru cinci ani de la Sfânta Împărtășanie, iar pe cel fără de voie, la trei ani, dacă - după ce ține post până seara, folosind hrană cu desăvârşire uscată - se învoieşte să facă şi trei sute de metanii zilnic. Dacă însă se leneveşte, să împlinească ce-au hotărât Părinții.

Canonul XXI: Femeile care îşi ucid fătul cu meşteşuguri, ca şi cele care dau sau primesc leacuri ca să lepede şi să nască prunci înainte de vreme, pe acestea noi hotărîm să se osândească până la cinci – sau până la trei ani. Pentru ce ar fi mai mult, să se facă iconomie (vezi Canonul XX de mai sus).

Însemnare

Canonul 91 al Sinodului al şaselea şi Canonul 21 al celui de la Anghira şi canoanele 2 şi 8 ale Marelui Vasile le socotesc pe femeile care săvârşesc aceste fapte, în rândul celor ce ucid cu voie. Totuşi, din iubire de oameni, nu le canonisesc pe acestea până la sfârşitul vieții, ci să nu se cuminece zece ani. Vezi canoanele 21 de la Anghira şi 2 al Marelui Vasile.

Ține seama că într-un manuscris care cuprinde canoanele Postnicului, aflăm şi acestea în legătură cu acest canon: că femeile folosesc în multe chipuri asemenea buruieni. Unele le mănîncă sau le beau, ca să nu rămână însărcinate vreodată şi să nască prunci. Altele îşi ucid fătul când zămislesc sau sunt gata să nască, ceea ce este un păcat mai mare decât cel dintâi. Şi altele, iarăşi, în fiece lună săvârşesc omor cu asemenea buruieni, ceea ce este şi mai rău decât celelalte. Pentru acestea cele ce săvârşesc atare lucru să se împiedice trei ani de la Dumnezeiasca Împărtășanie şi în fiecare zi, să mănânce hrană uscată şi să facă o sută de metanii mari.

Canonul XXVII: Pe furul care se pocăieşte de bunăvoie îl oprim patruzeci de zile de la Sfânta Împărtășanie. Pe cel dovedit (de alții) de hoție, - până la şase luni, cu hrană uscată, după ceasul al nouălea(ora 15^{00} n.n.), şi făcând, în fiecare zi, câte o sută de metanii.

Canonul XXXI: Cei care, de nevoie sau fără de nevoie, au jurat strâmb am socotit că trebuie să-i amânăm cu Împărtășania timp de un an, şi să mănânce hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15^{00} n.n.) şi să bată zilnic două sute cincizeci de metanii.

Canonul XXXII: Celor ce mărturisesc că au făcut *vrăjitorii şi farmece,* le scurtăm, cu pogorământ, la trei ani vremea de pocăință de vor fi gata ca, în fiecare zi, să socotească de foarte mare preț postul, şi, după ceasul al nouălea(ora 15^{00} n.n.) , să folosească hrană sărăcăcioasă şi uscată, încât abia să-şi ducă zilele. Dar să facă şi două sute cincizeci de închinăciuni, lovindu-şi cu evlavie fruntea de pământ. La acestea le îndatorăm şi pe femeile care

fac baiere şi se îndeletnicesc cu ghicitul. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet,* Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

Cum se iconomiseşte cel ce se pocăieşte, când are multe păcate

Şi dacă cel ce se pocăieşte are multe păcate, îi dai canon pentru cel mai mare dintr-însele, adică acela care are drept epitimie cei mai mulți ani. Iar câtă vreme săvârşeşte păcatul, deşi nu se cuminecă, totuşi timpul acesta nu se socoteşte la anii de împlinire a canonului. Iar dacă se va îndepărta de la păcatul pe care l-a mărturisit, oarece vreme, şi apoi cade iarăşi într-însul, iarăşi ia de la început anii de canon. Iar de cade într-alt păcat, trebuie să chibzuieşti care cere mai mulți ani: canonul pe care nu-l împlinise sau păcatul din urmă, şi pe acei ani să rânduieşti să-i țină.

Iar dacă, înainte să ți se fi mărturisit, cel ce se spovedeşte s-a depărtat de la păcat şi, deopotrivă, şi de la Dumnezeiasca Împărtăşanie, fie din îndemnul său fie după al altui duhovnic, să ştii că se numără la canon şi anii aceia care încep odată cu îndepărtarea de la păcat. Să se numere la canon vremea aceia în care s-a îndepărtat de la păcat, şi de la Împărtăşanie cel ce se pocăieşte, după hotărârea sa, adică fără să fi mărturisit păcatul de moarte pe care l-a săvârşit. Aceasta să faci prin pogoromînt şi milostivire şi nu după asprime şi după dreptate. Fiindcă, după ce creştinul îşi va mărturisi păcatul de moarte, de atunci încolo se socoteşte canon şi îndepărtarea de la păcat şi de la Împărtăşanie, precum şi toate faptele bune pe care le face şi-i aduc viață veşnică şi-l slobozesc de osândă veşnică. Iar câtă vreme are nemărturisite păcatul cel de moarte şi îndepărtarea de la păcat şi de la Împărtăşanie, precum şi toate faptele bune pe care le-a săvârşit, (acestea) nu-i aduc nici viață veşnică, nici nu-l izbăvesc de la osânda cea veşnică. Şi acesta este lucru învederat, fiindcă dacă el moare astfel, cu acest păcat de moarte al său nemărturisit, se osândeşte. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet,* Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

Cum trebuie să chibzuiască duhovnicul față de cei ce au gânduri de hulă şi îndoieli

Dacă se întâmplă să spovedeşti pe unii care au gânduri de hulă sau pe unii care au mereu îndoieli şi temeri în cugetul lor, pentru sănătatea şi viata lor, sau pentru mântuirea sufletului, celor dintâi spune-le să-şi defaime hulele acestea şi să nu le privească nicidecum drept un păcat, fiindcă nu sunt rodul lor, ci al diavolului, care urăşte binele sau, de asemeni, să se împotrivească acestor gânduri de hulă cu aceste cuvinte: „Mergi înapoia mea, satană, pentru că eu mă voi închina Domnului Dumnezeului meu şi Lui singur îi voi sluji şi asupra capului tău va întoarce răul şi hula ta, în veacul de acum şi în cel ce va să vină", după cum, cu înțelepciune, sfătuieşte Sfântul Ioan Scărarul, în Cuvântul său al douăzeci şi treilea, împotriva hulei. […]

Cum se cuvine să-i iconomisească pe cei ce au făcut făgăduințe

Dacă vor veni la tine să se mărturisească cei ce au făgăduit lui Dumnezeu să se facă monahi, sau să meargă să se închine la Dătătorul de viață Mormânt sau la alte sfințite mănăstiri şi moaşte, sau să facă milostenii, sau să ridice aşezăminte pentru ucenici sau mănăstiri, sau să țină cutare post, sau vreo altă facere de bine şi virtute, pe aceştia trebuie să-i sfătuieşti, duhovnice, nu numai să împlinească asemenea făgăduințe ale lor, ci şi să le împlinească, cu un ceas mai devreme, fără să amâne sorocul, pentru că păcătuiesc. Că acest lucru este adevărat, o spune Însuşi Dumnezeu, prin gura proorocului Moise: ***De vei da făgăduință Domnului Dumnezeului tău să nu întârzii a o împlini, căci Domnul Dumnezeul tău o va cere de la tine şi păcat vei avea asupra ta*** (Deuteronomul 23, 21), prin gura înțeleptului Isus Sirah: ***Nu te împiedica a împlini făgăduința în vreme bună, şi nu aştepta până la moarte ca să faci ce ai făgăduit*** (Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 22). Pentru aceasta şi Grigorie Dialogul mustră pe Rusticiana, patriciană romană, fiindcă făgăduise să meargă să se închine la Ierusalim, apoi ducându-se la Constantinopol, ca (mai pe urmă) să plece de acolo, îşi pierdea vremea şi nu şi-a împlinit mai repede făgăduința sa. Fiindcă, înainte ca cineva să făgăduiască, trebuie să chibzuiască întru sine, dacă poate să-şi împlinească făgăduința. Dar, odată ce a făgăduit, nu mai poate să o încalce, fiindcă (astfel) ispiteşte şi îşi râde de Dumnezeu, cum spune Isus Sirah: ***Mai înainte de a făgădui, pregăteşte-te şi nu fi ca omul care ispiteşte pe Domnul*** (Isus Sirah 18, 23). Şi nu numai când va îngădui cineva, din interesul său, dar şi când părinții îi vor făgădui pe copiiilor (nevârstnici fiind) lui Dumnezeu, la vreme de boală sau în vreo primejdie, să-i călugărească, şi atunci - zic - sunt datori copiii, împreună cu părinții, să țină şi să împlinească o atare făgăduință, aducându-i pe aceştia înaintea lui Dumnezeu, cum a făcut Ana cu Samuil, precum porunceşte Dumnezeu la cap. 30 al Numerilor. Dacă însă unii ca aceştia sunt împiedicați de vreo mare nevoie să săvârşească, fie închinăciunea la Sfântul Mormânt, fie ridicarea de aşezăminte pentru ucenici sau mănăstiri, pe care le-au făgăduit, trebuie să socoteşti bine, duhovnice, cu mare chibzuință, câte cheltuieli şi nevoințe

puteau ei să folosească pentru împlinirea unor atari făgăduințe ale lor, şi astfel să le ceri să dea sumele acestea la nevoiaşi sau pentru alte fapte bune asemănătoare, dacă au mijloace. Iar dacă nu au, să le ceri să săvârşească alte lucruri care să le înlocuiască, precum posturi, rugăciuni, metanii şi altele.

Iar celor care s-au făgăduit să se călugărească şi apoi s-au însurat, trebuie să le spui, duhovnice, că şi-au călcat făgăduința şi trebuie să se pocăiască față de Dumnezeu. Şi că trebuie, şi căsătoriți fiind, să se nevoiască cu posturi şi rugăciuni, şi cu asupriri ale trupului, şi să se înfrâneze, în ce-i priveşte. Dar şi pe soțiile lor, dacă este cu putință, să le înduplece, cu multe rugăminți, să se înțelepțească întru aceasta. Iar dacă se întâmplă să le şi moară nevestele, atunci trebuie să-şi împlinească făgăduințele şi să se facă monahi. Şi după aceasta, să-i sfătuieşti mereu să nu mai facă asemenea juruințe şi făgăduieli înaintea lui Dumnezeu la orice nevoie care li se întâmplă. Deoarece nefiind în stare să le împlinească, păcătuiesc greu. Vezi canonul 19 al sinodului din Anghira şi canonul 18 al Marelui Vasile, care canonisesc pe cei care făgăduiesc să-şi păzească fecioria şi apoi încalcă făgăduința.

Cum să sfătuiască duhovnicul pe desfrânați

Dacă spovedeşti desfrânați, sau preadesfrânați, pe aceştia toți, duhovnice, trebuie nu numai să-i mustri, îndeobşte, arătându-le că, prin patimile trupeşti, pierd firea înaltă a judecății şi se aseamănă cu dobitoacele cele necuvântătoare, ci mai vârtos să-i faci pe fiecare dintr-înşii să-şi urască păcatul lor. Trebuie să le arăți cât de vătămătoare de suflet sunt desfrâul, preadesfrâul, sodomia, împreunarea cu dobitoace şi malahia.

Cât de stricăcioasă răutate este desfrâul se arată din pricinile care urmează: 1. Că cine desfrânează îşi vătăma şi îşi strică trupul, pentru că îl supune la boli numeroase şi fără leac. Pentru aceasta Apostolul a zis: ***Cine se dedă însă desfrânării păcătuieşte în însuşi trupul său*** (1 Corinteni 6, 18). Aşadar, dacă cel ce săvârşeşte alt păcat este vrăjmaş sufletului său, potrivit cu cuvântul: ***Iar cel ce iubeşte nedreptatea îşi urăşte sufletul său*** (Psalmi 10, 5), cel ce desfrânează este vrăjmaş încă şi al trupului său. 2. Fiindcă cine desfrânează îşi pierde fecioria, care este o comoară ce nu are preț cu care să fie prețuită şi care - după ce a fost odată pierdută - nu mai este chip să se redobândească vreodată. ***Căzută ca să nu se mai scoale fecioara lui Israel, trântită stă la pământ şi nimeni nu o ridică*** (Amos 5, 2). 3. Fiindcă desfrâul atât de mult întunecă mintea şi atât de mult slăbeşte voința încât, mai mult decât oricare alt păcat, nu-l lasă pe nefericitul făptaş al lui să se întoarcă la Dumnezeu şi să se pocăiască: ***Faptele lor nu le dau răgaz să se întoarcă la credința în Domnul Dumnezeul lor, că un duh de ticăloşie sălăşluieşte în mijlocul lor*** (Oseea 5, 4). Pentru aceasta, pe drept a zis dumnezeiescul Isidor acest înfricoşat cuvânt: „Neamul omenesc mai mult este supus diavolului prin desfrâul trupului, decât prin vreun alt păcat". 4. Fiindcă desfrâul este atât de mult urât lui Dumnezeu, încât numai datorită lui a adus în lume acel potop, de n-au mai scăpat alții, fără numai opt oameni şi L-a silit să spună că S-a căit că l-a făcut pe om: ***Şi s-a căit Dumnezeu că a făcut pe om*** (Facerea 6, 7).

Preadesfrânaților spune-le, duhovnice: 1. Că preadesfrânarea este un rău atât de mare, încât Însuşi Dumnezeu porunceşte să se omoare bărbatul şi femeia care l-au săvârşit. ***De se va desfrâna cineva cu femeia măritată, adică de se va desfrâna cu femeia aproapelui său, să se omoare desfrânatul şi desfrânata*** (Leviticul 20, 10) 2. Dacă în Legea veche preadesfrânarea era o fărădelege atât de mare, cu atât mai mult este azi, sub harul Evangheliei, când nunta a fost înălțată la cinstea unei Taine. Pentru aceasta după cum atunci, Dumnezeu mâniindu-se i-a spus lui David că nenorocirile nu vor lipsi din casa lui, pentru preadesfrânarea pe care o făcuse: ***Nu se va depărta sabia de deasupra casei tale în veac, pentru că tu M-ai nesocotit pe Mine şi ai luat pe femeia lui Urie*** (2 Regi 12, 10), aşa şi acum cu mai multă asprime spune aceasta, fiecărui preadesfrânat. 3. Că fiecare preadesfrânat se numeşte fiu al morții, precum singur David i-a spus lui Natan: ***Precum este adevărat că Domnul este viu, tot aşa este de adevărat că omul care a făcut aceasta este vrednic de moarte*** (2 Regi 12, 5, 7) ca fiecare răpire şi furtişag, asemănate cu preadesfrânarea, sunt ca marea de mijloc (Mediterană) față de întreg oceanul, sau ca un om înalt de un cot, față de un uriaş. De aceea şi Solomon a spus: ***Nu este lucru de moarte dacă este prins cineva furând..., iar preadesfrânatul, din lipsă de minte, îşi aduce pierzanie sufletului său, suferă chinuri şi necinste, şi ruşinea lui nu se va şterge în veac*** (Pildele lui Solomon 6, 30-33).

Iar pentru malahie, cât de mare nenorocire este, caută în însemnarea ce urmează celui de al optulea canon al Sf. Grigorie al Nisei.

Cum se canonisesc hulitorii şi cei ce jură strâmb

Celui ce a hulit cu cuvântul să-i dea canon să mărească pe Dumnezeul pe care L-a necinstit; şi tot aşa să-i dai şi celui ce a jurat strâmb, pe lângă celălalt canon pe care îl rânduieşte pentru aceasta Postnicul (canonul 31), şi la amândoi să li se dea canon să citească sau să asculte cărţi de suflet folositoare, mai cu seamă Psaltirea, care cuprinde multe cântări de mărire lui Dumnezeu. […]

Cum se canonisesc hoţii şi cei ce săvârşesc nedreptăţi

Hoţilor şi celor ce săvârşesc nedreptăţi (înainte de alt canon - al douăzeci şi şaptelea al Pustnicului) să le dai canon, duhovnicesc, să înapoieze lucrul străin pe care l-au luat, dacă îl mai au, fie la înşişi stăpânii lucrului, dacă trăiesc, fie la rudele lor, dacă aceia au murit şi anume - fie prin mâna duhovnicului, fie al unui alt ins de încredere. Iar dacă nu-l mai au, să se întoarcă la cel păgubit şi să-i ceară iertare. Iar dacă şi neamurile lor au murit să-i spui să-l dea celor lipsiţi. De aceea şi Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu (Cuvânt la Botez) arată că nici însuşi Sfântul Botez nu poate să ierte nedreptatea aceea, când poate să se dea înapoi (un lucru) şi nu se dă. Fiindcă cine răpeşte lucru străin şi apoi se botează, nu trebuie să creadă că această răpire a lui a fost iertată, dacă lucrul se află încă în mâinile lui şi poate să fie înapoiat; în acest chip, se înşeală cât priveşte curăţirea (de păcat), socotind că prin botez se curăţeşte de nedreptate, fără să fie curăţit. […]

Cum se canonisesc desfrânaţii, preadesfrânaţii şi sodomiţii

Desfrânaţilor şi sodomiţilor să le dai canon: post, mâncare uscată, metanii şi, mai presus de toate, să fugă de aceia cu care au păcătuit sau să-i alunge, dacă îi ţin în casele lor. Să iei aminte bine, duhovnice, să nu citeşti rugăciune de iertăciune nici celor vinovaţi, dacă nu vor înapoia lucrul străin, nici desfrânaţilor şi sodomiţilor dacă nu-şi vor alunga mai întâi din casa lor pe cea sau pe cel cu care au păcătuit. Ci chiar dacă îţi vor făgădui să facă aceasta, tu să nu-i crezi cu uşurinţă, fiindcă cei mai mulţi dintr-înşii îşi leapădă făgăduinţa lor şi îşi râd de tine, până ce îşi capătă iertăciunea, precum ne-am şi învăţat. Şi să ştii şi aceasta, duhovnice că, de multe ori, vei afla multe asprimi şi greutăţi din partea celor ce ţin o desfrânată sau un băieţan în casa lor, căci aceia te vor ruga, odată, cu lacrimi în ochi să îngădui să-şi aibă fiinţele acelea în casă la ei, dar tu să nu te înduioşezi, aducându-ti aminte de cuvântul pe care îl rosteşte Dumnezeu: ***Nici săracului să nu-i fi părtinitor la judecată!*** (Ieşirea 23, 3). Alteori te vor ameninţa că-ţi vor face rău, dar tu să nu te temi, aducându-ţi aminte de cuvântul pe care-l grăieşte Dumnezeu: ***Caută dreptate şi iar dreptate*** (Deuteronomul 16, 20), precum şi: ***Nu te teme de ocara oamenilor şi de batjocura lor să nu te înfricoşezi.*** (Isaia 60, 7).

Cum se canonisesc cei ce învinuiesc fără temei şi cei răutăcioşi

Celor ce învinuiesc pe nedrept şi defăimătorilor să le dai canon, duhovnice, să meargă ei înşişi la locul unde au clevetit şi să spună că minciuni au grăit împotriva fratelui lor. Iar de nu vor merge singuri, măcar printr-un al treilea ins să mărturisească cum că au minţit sau să trimită scrisoare de tăgadă a defăimării lor, în chip făţiş sau în taină. Celor răutăcioşi şi care poartă duşmănie să le dai canon să se împace între dânşii. Ia aminte bine, duhovnice, să nu citeşti rugăciune de iertăciune nici celor răutăcioşi până ce nu fac pace. Şi spune-le cele ce urmează ca să se împace: Cum, adică, Duhul Sfânt le spune: ***Căile celor ce nu uită răul, duc spre moarte*** (Pildele lui Solomon 12, 18) şi, iarăşi, ***Cel ce ţine minte răul este fără de Lege*** (Pildele lui Solomon 21, 24). Şi Ioan Bogoslovul zice: ***Oricine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni*** (1 Ioan 3, 15). Că, de nu-l vor ierta pe duşmanul lor, nu pot să rostească „Tatăl nostru", fiindcă nu iartă greşiţilor - greşelile lor, cum stă scris în „Tatăl nostru". Că Dumnezeu, cu suferinţe va să ceară datoria şi acelora cărora le-au fost iertate de El păcatele, după pilda slujitorului care era dator cu zece mii de talanţi. Fiindcă îndatorirea poruncii cea pentru dragoste, îi sileşte, nu numai să nu se răzbune, dar nici să urască, întru nimic, pe aproapele lor, nici cu cugetul, după cuvântul: ***Să nu duşmăneşti pe fratele tău în inima ta*** (Leviticul 19, 17). Şi că, atunci când se vor împăca cu duşmanul lor, se va uşura şi se va bucura inima lor.

Povesteşte-le lor, duhovnice, pilda Domnului, Care se ruga pe Cruce pentru cei ce l-au răstignit, pilda Sfântului Ştefan, întâiul mucenic, care se ruga pentru cei ce l-au lovit cu pietre. […] În sfârşit, se cade, duhovnice, să-l sfătuieşti pe cel care făcuse începătură duşmăniei, să meargă şi să cadă de multe ori înaintea celui pe care l-a stârnit, până ce îl va face să-l ierte, cum grăieşte dumnezeiescul Gură de Aur: „Să nu-mi spună cineva că l-am rugat odată şi de două ori şi nu m-a primit. Dacă facem aceasta cu inima deschisă, să nu încetăm, până ce, biruindu-l cu multa (noastră) stăruinţă, nu-l vom trage de partea noastră şi nu-l vom îndepărta de ura care ne-o poartă." (Cuvântul XXVIII la Facere). […]

Cum se canonisesc ucigaşii

Ucigaşului să-i dai pe lângă canonul XX al Postnicului, să răscumpere şi un rob, dacă are putinţe (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea LXXII), ca să fie un suflet în locul unui suflet. Iar dacă o femeie a lepădat pruncul, să-i dai canon să crească un prunc sărman, dacă are mijloace, potrivit cu acelaşi Simeon (tot acolo), despre care vezi şi canonul XXII al Postnicului.

Spune-i, duhovnice, ucigaşului că, precum, întru tot Prea Sfinţitul Patriarh Atanasie şi împăratul Andronic hotărăsc (Vlastaris, lit F, cap. VIII), trebuie ca acesta să-şi împartă averea la fiecare din copiii pe care-i are, şi o parte să se dea la cel mort, adică nevestei lui şi orfanilor, dacă-i are. Iar dacă nu-i are, trebuie să dea pomeni şi milostenii pentru sufletul celui ucis. Şi să roage pe Dumnezeu, din tot sufletul, să-l ierte şi, astfel, prin acestea, să facă să tacă strigătul pe care îl face sângele celui ucis şi care cere răzbunare împotriva lui, şi să împiedice înfricoşatele pedepse care sunt pregătite pentru el, atât pe cele veşnice, cât şi pe cele vremelnice. Fiindcă: ***De va vărsa cineva sânge omenesc, sângele aceluia de mână de om se va vărsa*** (Facerea 9, 6).

Iar ca să arăţi şi ucigaşului, pe scurt, cât de mare este păcatul său, spune-i: 1) că, dintre toate răutăţile care se fac aproapelui, cea mai mare şi mai de frunte este omorul. 2) că cel ce ucide răpeşte puterea de la Dumnezeu, care este Domnul vieţii şi al morţii şi 3) că cel ce ucide un om, săvârşeşte mai mare păcat decât dacă ar fi pârjolit şi stricat toate câmpiile cele întinse, toate roadele pământului, toate dobitoacele, toţi copacii lumii, toate casele oraşelor şi satelor. Fiindcă ucigând un om, el a ucis pe împăratul a toată făptura, cel înscăunat de Dumnezeu.

Cum se canonisesc bolnavii foarte bătrâni

Dacă, din întâmplare, se va afla cineva bolnav şi foarte bătrân, că nu poate împlini canonul trupesc pe care îl rânduieşte dumnezeiescul Postnic, acestuia poţi să-i dai, duhovnice, alt canon duhovnicesc: al rugăciunii, al citirii de cărţi folositoare sufletului şi al milosteniei, trupeşti sau sufleteşti (vezi la începutul acestui capitol), dar nu şi să-i dai pogorământ la anii de îndepărtare de la Împărtăşanie, cei rânduiţi de Postnic. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet,* Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea).

6. Adică s-au stricat cu atîtea răutăţi, mari şi covîrşitoare, ca în vremea necredincioşilor slujitori la idoli, care jertfeau pe înălţimile dealurilor.

7. A zis Saul către Samuil: ***Am păcătuit, că am călcat cuvîntul Domnului şi cuvîntul tău*** (1 Regi 15, 24). Antioh (Epifanie, împăratul elenist, n. n.), chinuindu-se cu rana aceea venită de la Dumnezeu, a viermilor şi a putrezirii trupului, zicea, pocăindu-se: ***Cu dreptate este a se supune lui Dumnezeu, şi cel ce este pămîntean să nu se asemene Lui. Şi se ruga spurcatul acesta către Stăpînul, Care nu voia a-l mai milui*** (2 Macabei 9, 12-13). Iar Iuda a zis**: *Am greşit, vînzînd sînge nevinovat*** (Matei 27, 4).

8. Oarecari dascăli despart durerea pe care o ia păcătosul pentru păcatele lui în trei: durerea ce o ia mai înainte de mărturisire, pe care o numesc usturime; durerea ce o ia cînd se mărturiseşte, pe care o numesc zdrobire; şi durerea cea după mărturisire, pe care o numesc sfarîmare de tot.

9. Şi Sfîntul Marcu Ascetul zice: „Deci, dacă pînă la moarte a hotărît (Domnul) pocăinţa, cel ce zice că ea s-a sfîrşit mai înainte de moarte dezleagă porunca, lipsind pe moarte (de pocăinţă). De aceea, şi la mici, şi la mari, pocăinţa este pînă la moarte, necontenită” (Cuvînt pentru pocăinţă).

10. Iar Sfîntul Marcu Ascetul, mergînd mai înainte, zice că, deşi vom socoti că nu greşim noi cu voia, dar pentru păcatul cel strămoşesc ni se cade nouă să ne pocăim. „Altădată, cel vrednic de moarte, după Lege, s-a omorît, iar cel ce trăieşte în credinţă trăieşte pentru pocăinţă; deşi nu pentru al său, ci pentru păcatul călcării poruncii” (Cuvînt pentru pocăinţă). Într-o unire zice şi marele Grigore al Tesalonicului: „Viaţa creştinilor este o petrecere în pocăinţă, care este, şi început, şi mijloc, şi sfîrşit.” (Cuvînt la ajunul Botezului). De aceea, se cuvine să rogi şi tu totdeauna pe Dumnezeu, zicînd împreună cu David: ***Doamne, vindecă sufletul meu, că am greşit Ţie*** (Psalmi 40, 4). Însă să-L rogi întru durerea inimii tale, fiindcă - după Sfîntul Marcu Ascetul - „aducerea aminte de Dumnezeu face să se nască în inimă osteneala şi durerea pentru cinstirea Lui” (capitolul 131, Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptăţesc din fapte).

11. De aceea zice şi Sfîntul Grigorie de Nyssa: „Din desfătare te-ai stricat? Cu postirea tămăduieşte îndulcirea! Ți-a vătămat sufletul desfrînarea? Întreaga înțelepciune să se facă doctorie a bolii! Înfocarea cea gîndită a lucrat-o lăcomia de multă materie? Milostenia să golească umplerea, căci curățirea de cele pline este darea din ale tale. Ne-a vătămat pe noi răpirea de cele străine? Să se întoarcă ele către stăpînul! Minciuna ne-a adus aproape de pierzare? Adevărul cugetîndu-se să oprească primejdia!" (Cuvînt pentru pocăință).

12. De doreşti, frate, să iei în sufletul tău chip şi pildă de pocăință adevărată, deschide cartea Sfîntului Ioan al Scării, caută Cuvîntul 5 pentru pocăință şi citeşte despre cei ce se pocăiau în mănăstirea aceea ce se numea temniță, din pricina locului aceluia lipsit de mîngîiere, şi vei afla petrecerea celor ce se pocăiau cu adevărat.

13. Este vorba de praznicul Învierii Domnului, de la sfîrşitul Postului Mare.

14. La care azi, se adaugă filmul, concertele, discotecile.

15. Azi, şi la cinematograf, sau în fața televizorului şi a calculatorului.

16. Şi părerea generală a teologilor scolastici este că demonii nu descoperă adîncurile inimilor: numai cele pe care omul le spune dintr-un motiv lăuntric, pe acelea le cunosc demonii, pentru că sînt spirite fine şi se găsesc pe suprafața inimii şi ascultă motivul lăuntric cu gîndul, iar pe cele pe care omul nu le spune dintr-un motiv lăuntric nici demonii nu le cunosc, ci numai Dumnezeu, care scrutează inimile şi rărunchii.

17. Prin cuvîntul acesta al Sfîntului Maxim Mărturisitorul este dezlegată aporia (nedumerirea, impasul) acelui cuvînt evanghelic pe care l-a spus Domnul: ***Dacă satana îl scoate pe satana, s-a dezbinat de la sine; aşadar cum va rezista împărăția lui ?*** (Matei 12, 26). Aşadar satana nu scoate pe satana şi întru nimic satana nu slujeşte satanei de la sine. Însă, după îngăduința lui Dumnezeu îl şi scoate pe acesta, îi şi slujeşte. Adaugă şi aceasta: că satana nu se supune satanei pentru ceva bun. Însă, pentru a face rău cuiva, toți demonii se supun şi slujesc, deoarece se înțeleg la rău şi la înfăptuirea răului. Aşadar satana scoate pe satana după îngăduința lui Dumnezeu în primul rînd şi în al doilea rînd ca să facă un rău mai mare.

18. Canonul 61 al Sinodului 6 ecumenic hotărăşte să fie afurisiți vrăjitorii care confecționează „talismane", în care pun simboluri diavoleşti sau diferite obiecte macabre (păr, unghii, oase de şarpe sau de liliac, etc). Acestora le-au fost transmisă de mai înainte influența diavolească, ce se face prin invocările diavolilor.

19. E vorba de grăsimea, fumul, sîngele jertfelor *Legii Vechi,* aşezate de Dumnezeu pentru îmblînzirea sălbăticiei iudeilor celor vechi, iar nu pentru că El Însuşi ar fi avut trebuință de carnea lor, precum şi zice: ***Au doară voi mînca carne de tauri? Sau sînge de țapi voi bea?*** (Psalmi 49, 14).

Iar prin „pete" se înțeleg toate păcatele săvîrşite în Biserica din Ierusalim, unde s-au săvîrşit într-o vreme jertfe idoleşti, cum citim în cărțile Macabeilor.

20. Atunci cînd a întemeiat Biserica *Noului Aşezămînt,* cum se va arăta.

21. Noi, cei care alcătuim Biserica.

22. Cei care vor să se căsătorească, trebuie să ia aminte şi la aceste condiții canonice: **ambii tineri să fie ortodocşi** (De pildă Canonul 10 al Sinodului de la Laodiceea zice: **Nu se cuvine ca cei ce sunt ai Bisericii să împreune cu nebăgare de seamă pe fiii lor cu ereticii prin legătura căsătoriei**. Vezi şi canoanele 26, 45, 65 ale Sfinților Apostoli; 14 al Sinodului IV Ecumenic; 6, 72 al Sinodului Trulan; 31 al Sinodului de la Laodiceea şi 21 al Sinodului din Cartagina. **Problema căsătoriilor mixte, tratată în acest canon, s-a discutat şi reglementat şi la Sinodul IV Ecumenic – canonul 14 – ca şi la Sinodul VI Ecumenic – canonul 72 - . La toate sinoadele s-a dispus că aceste căsătorii sunt interzise. Părinții de la Laodiceea – vezi şi canonul 31 Laodiceea – interzic căsătoriile mixte, şi le permit numai în cazul în care partea neortodoxă trece la Ortodoxie. Cei ce nu au în vedere această rînduială şi încheie căsătorii, Părinții o califică ca fiind făcută „cu nebăgare de seamă**". Citat după *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Arhidiacon prof. dr.Ioan N. Floca, 1991); să nu fie rudenii trupeşti sau duhovniceşti; să fie tinerii de acord; să se căsătorească din dragoste, având la bază ajutorul reciproc (Facerea 2, 18)

şi naşterea de copii (Facerea 1, 28; 1 Timotei 2, 15); părinţii celor doi tineri să fie de acord. După canonul 38 al Sfântului Vasile, cei care se căsătoresc fără voia părinţilor lor, trăiesc în curvie, iar împăcându-se cu părinţii lor, se vor canonisi 3 ani. Înainte de căsătoria religioasă, să se spovedească ambii tineri din copilărie (de preferat la acelaşi duhovnic); să nu trăiască împreună înainte de cununia religioasă (cei care trăiesc împreună se vor canonisi 7 ani); cununia religioasă să se facă duminica la Sfânta Liturghie; dacă nu au păcate opritoare de împărtăşire, să se împărtăşească; naşii să fie creştini ortodocşi, având frica lui Dumnezeu (se va pune o singură pereche de naşi). Nunta nu se face cu jocuri şi cântări lumeşti; nu se cuvine ca bărbatul să fie bătrân şi femeia tânără, sau femeia bătrână şi bărbatul tânăr, ci amândouă părţile să fie deopotrivă cu anii. A opta zi după căsătorie cei doi soţi să meargă la Biserică pentru a li se citi rugăciunile […]. Preotul luând epitrahilul, citeşte aceste rugăciuni la uşa bisericii, după care intră în biserică împreună cu dânşii pentru a participa şi la cealaltă slujbă obişnuită a zilei - Molitfelnic, Ediţia 1937, pag. 89.

Cei căsătoriţi trebuie să se abţină de la împreunare trupească în sărbători, sâmbăta şi duminica, în timpul posturilor, miercurile şi vinerile de peste an, precum şi în timpul scurgerilor lunare şi a purtării sarcinii, prin învoirea amândorura, cu bună înţelegere (1 Corinteni 7, 5).

Nu se cuvine creştinilor ca la nunţi să cânte în organe, ori să joace, ci cu cinste să cineze, ori să prânzească, precum se cuvine creştinilor - Laodiceea 53. Câte de lege sunt îngăduite, acelea să le facem, iar câte nu sunt îngăduite, să luăm aminte a nu le face ca să nu fim munciţi pentru ele.

Spiţele nunţii se împart în cinci rânduri şi se socotesc cinci grade: **din sânge, din cuscrie, din cuscria cea din trei neamuri, din înfiere** (adopţiune) **şi din Sfântul Botez.**

Rudenia din sânge se împarte în trei: *suitori, coborâtori şi colaterali. Suitori:* tatăl meu, bunicul meu, străbunicul meu; mama mea, bunica mea şi străbunica mea. *Coborâtori:* copiii, nepoţii şi strănepoţii mei. *Colaterali:* fratele meu, vărul meu, vara mea, unchiul meu, mătuşa mea.

Fraţii sunt spiţa a doua iar copiii care se nasc din doi fraţi, se cheamă veri primari şi sunt patru spiţe. Dacă verii primari vor naşte fii, se cheamă veri de-al doilea şi sunt şase spiţe. Verii de-al doilea de vor naşte fii, se cheamă veri de-al treilea şi sunt opt spiţe. **A şaptea spiţă de rudenie este oprită a se lua în căsătorie şi numai începând cu a opta se pot căsători.**

Unchi se cheamă fratele tatălui meu, iar sora lui, mătuşă. Unchi mare se cheamă fratele bunicului meu sau al bunicii mele; iar unchi mic, vărul primar al tatălui meu sau al mamei mele. Fratele tatălui meu, faţă de mine, este spiţa a treia, iar al bunicului meu sau al bunicii mele, spiţa a patra. Vărul primar al tatălui meu este spiţa a cincea faţă de mine.

Spiţele din sânge sunt uşor de socotit, iar cele din cuscrie cu anevoie, de aceea să fim cu luare aminte. Dascălii cei vechi au îngăduit, la rudeniile din cuscrie, să se ia în căsătorie la spiţa a şaptea, iar cei mai noi au îngăduit şi la a şasea, iar la a şaptea au oprit, pentru că la a şasea nu este amestecare de sânge, pe când la a şaptea este.

Rudenia din înfiere se numără până la opt spiţe, ca şi a Sfîntului Botez, numai Ia suitori şi coborâtori, adică la părinţii care au înfiat şi la copiii care au fost înfiaţi, nu însă şi la colaterali, adică la fraţii şi surorile lor. Aceştia au devenit rudenii numai dacă înfierea s-a făcut şi la Biserică.

Sfântul Botez este dumnezeiască naştere şi înnoire a sufletului. Cine este naş la botez, se numeşte tată sufletesc al acelui copil şi este pentru acel copil mai mult decât tatăl care l-a născut trupeşte (se va pune un singur naş). Tatăl sufletesc al copilului se face frate al tatălui său trupesc şi sunt spiţa a doua, iar faţă de copilul pe care l-a botezat, o spiţă. Toţi copiii pe care i-a botezat sunt faţă de el o spiţă. Copiii naşului cu copiii pe care i-a botezat sunt două spiţe; pe unii născându-i trupeşte, iar pe alţii, sufleteşte şi nu se pot căsători până la spiţa a opta. Atât la înfiere cât şi la botez, rudenia este numai la cei suitori şi coborâtori, adică la părinţi şi la copii, nu şi la fraţi, pe care îi numim colaterali. Fraţii şi surorile naşului nu au parte de acea înrudire sufletească pe care a făcut-o fratele lor trupesc şi, dacă vor, iau fără nici o piedică copiii sufleteşti ai fratelui lor; aşa că acel copil pe care l-am botezat eu, pe acela fratele meu îi poate lua în căsătorie, la fel şi nepotul meu de frate sau de soră. Toţi copiii care au avut acelaşi naş la botez, chiar dacă părinţii lor nu sunt nici un fel de rudenii, acei copii nu se pot lua în căsătorie până la spiţa a opta,

pentru că sunt frați, având același, tată care i-a născut sufletește (IL 196). Cei care au fost botezați în aceeași zi și în aceeași apă, dar au avut nași diferiți, nu sunt nici un fel de rudenii.

Soacra mea a primit un copil din botez și am primit și eu, ginerele ei, alt copil, unul parte bărbătească și altul parte femeiască. Oare se vor putea lua împreună? Da, pentru că nu sunt nici o rudenie, nici din botez, nici rudenie trupească. Femeia mea a primit o fată din botez, iar eu un băiat; se vor putea lua împreună? Nu. Dacă voi avea un fecior trupesc și altul din botez, aceștia vor putea lua două surori. La fel și doi copii botezați de același naș vor putea lua două surori. Dacă femeia mea a murit, nu pot lua pe fata care a botezat-o socrul meu. Este și altă rudenie, cea din cununie, și este oprită numai din partea cumătrului, a nașului și a copiilor lor.

Rudenia din două neamuri: Nu poate cineva să ia pe mamă și pe fată / Nici pe bunică și nepoată / Nici pe bunică și strănepoată / Nici două surori / Nici mătușă dreaptă și nepoată de soră sau frate / Nici mătușă mare și nepoată de frate sau soră / Nici două vere primare / Nici mătușă mică și nepoată de frate sau soră / Ia însă pe fata verei de-al doilea a femeii sale / Nici tată și fecior nu iau pe mamă și fată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și nepoată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și strănepoată / Nici tată și fecior nu iau pe bunică și răstrănepoată / Nici tată și fecior nu iau pe două surori / Nici tată și fecior nu iau mătușă și nepoată de frate sau soră / Nici tată și fecior nu iau două vere primare / Tată și fecior iau mătușă mică și nepoată de soră sau frate / Tată și fecior nu iau două vere de-al doilea / Tată și fecior nu iau pe mătușă mare și nepoată de soră / Bunic și nepot nu iau pe mamă și fată / Bunic și nepot nu iau pe bunică și nepoată / Bunic și nepot nu iau pe bunică și strănepoată / Bunic și nepot nu iau două surori / Bunic și nepot nu iau pe mătușă dreaptă și nepoată de soră / Bunic și nepot iau pe mătușă mare și nepoată de soră (cu discuții) / Bunic și nepot iau mătușă mică și nepoată de soră (cu discuții) / Bunic și nepot nu iau două vere primare / Bunic și strănepot nu iau două vere primare / Bunic și nepot iau bunică și strănepoată / Bunic și strănepot nu iau două surori / Doi frați nu iau două surori / Doi frați nu iau mătușă și nepoată de soră / Doi frați nu iau două vere primare / Doi frați iau mătușă mică și nepoată de soră / Doi frați iau două vere de-al doilea / Doi frați nu iau pe mamă și fată / Doi frați nu iau bunică și nepoată / Doi frați nu iau bunică și strănepoată / Doi frați nu iau mătușă mare și nepoată de soră / Unchiul și nepotul de frate iau mătușă și nepoată de soră, dacă unchiul ia pe mătușă și nepotul pe nepoată, nu invers, pentru că se amestecă numele și unchiul devine nepot nepotului său și mătușa nepoată nepoatei sale / Unchi și nepot iau două vere primare / Doi veri primari iau două vere primare.

Rudenia din trei neamuri: Cui i-a murit femeia poate lua pe cumnata cumnatului său / Pe femeia fratelui femeii mele, eu nu o pot lua, dar fratele meu o ia / Pe femeia fiului meu vitreg, nu o iau / Iau pe femeia fiului vitreg al fratelui meu / Nici mama vitregă nu ia pe bărbatul fetei sale vitrege / Murindu-mi femeia, iau pe femeia unchiului ei / La fel pe fata vitregă a fratelui femeii mele / Am cumnat după sora mea și iau pe femeia fratelui lui / Pe femeia fratelui bărbatului fetei mele, pe aceea nu o iau / Dar pe sora ei o iau fără nici o piedică / Doi frați au cumnat și cumnată după neveste, se căsătoresc fără nici o piedică / Cumnat și fratele nevestii iau două vere primare / Fata lui Ioan și nepoata de frate sau soră a primei sale femei iau fără nici o piedică doi frați / Unchiul și ginerele după nepoata întâi de frate sau soră iau două surori.

Când s-a făcut nuntă cu simple învoieli, fără slujbă religioasă și după aceea o parte din cele două s-a răzgândit, se despart fără nici o piedică, bărbatul și femeia putându-se căsători. Dar dacă s-a făcut slujbă religioasă, chiar dacă nu s-a făcut împreunare între bărbat și femeie, această nuntă este nuntă legiuită și căsătoria nu se desparte și nimeni nu o poate desface.

Căsătoriile ce se fac din porunca lui Dumnezeu, să nu se despartă fără de pricină dreaptă. Iar acela care a mijlocit ca o nuntă legiuită să se despartă, fără cauză binecuvântată, se numește antihrist, ca unul ce calcă legile lui Dumnezeu și se împotrivește poruncilor Lui; unul ca acesta se face moștenitor al muncii de veci. Căsătoria cea fărădelege să se desfacă, iar canonul acestora, după ce s-au despărțit, este ca și al amestecătorilor de sânge, adică să nu se împărtășească 15 ani. Cine are țiitoare (concubină n.n.) în casa sa și nu voiește să se cunune cu dânsa, nici să se despartă de ea, pe acela nu-l primi în Biserică, nici prinoasele lui, până nu se va despărți cu totul de dânsa. Văduva să nu se recăsătorească timp de 1 an după moartea soțului; la fel și bărbatul după moartea soției. Preoteasa, dacă i-a murit preotul și nu poate rămâne în curățenie, se poate recăsători. Femeia care își va lăsa bărbatul fără de vină, să se afurisească, iar bărbatul este nevinovat - Sfântul Vasile 35 (La fel și în cazul bărbatului).

Bibliografie: Preot Simeon Adrian, *Călăuză canonică*, Editura Pelerinul, Iași, 1996

23. Căci doar Avraam şi Sarra se învredniciseră să aibă ca oaspete pe Însuşi Dumnezeu cel în Treime slăvit, în chipul celor trei Îngeri, cum va arăta în continuare Sfîntul Ioan Hrisostomul.

24. Vezi legămîntul Dumnezeului tuturor cu Avraam, Facerea, capitolul 17.

25. Sfîntul Ioan Hrisostomul vorbeşte pentru vremea sa, pe care o deplînge. Cît despre noi, ce să mai zicem?

26. Scumpătatea şi hotărîrea Domnului vrea întocmai ca nici bărbatul să nu se despartă de muierea sa, nici muierea de bărbatul său. Căci Domnul a zis întocmai şi pentru bărbat, şi pentru muiere: ***Oricine ar lăsa pe muierea sa şi va lua pe alta, prea-curveşte. Iar dacă muierea va lăsa pe bărbatul său şi se va mărita cu altul, prea-curveşte*** (Marcu 10, 11-12) - fără să adauge: „afară de pricină de curvie" doar la bărbat, sau doar la muiere. Ci a lăsat să înțelegem noi aceasta cu neosebire la amîndoi. Iar obiceiul Bisericii dă stăpînire bărbatului a se despărți de muierea sa, aflînd-o curvind sau prea-curvind. Iar muierea să nu se despartă de bărbatul său, măcar de l-ar găsi curvind, sau preacurvind. Iar dacă muierea s-ar despărți pentru pricina curviei sau a prea-curviei, iar el, nerăbdînd, s-ar însura cu a doua muiere, muierea cea dintîi ce s-a despărțit de el are păcatul despărțirii acesteia, iar bărbatul este vrednic de iertare pentru că s-a însurat a doua oară. Iar muierea lui cea de-a doua nu se osîndeşte ca prea-curvă. Teologul Grigorie nu primeşte acest obicei, ce a pătruns în Biserică din legea civilă romană, că zice: „Pe cei mai mulți oameni mireni îi văd înțelegînd greşit cele despre curăție. Şi legea ce o au despre aceasta pe muiere o pedepseşte dacă va curvi, iar bărbatului îi dă voie să curvească? Adică muierea, de va vicleni patul bărbatului, se judecă de prea-curvă, iar bărbatul, avînd muierea sa, de va curvi cu alte muieri, este nevinovat? Eu nu primesc legiuirea aceasta, nu laud obiceiul! Cei ce au făcut legea aceasta au fost bărbați şi de aceea au legiuit numai împotriva femeilor. Căci legiuitorii legii acesteia civile au legiuit ca fiii să fie supuşi taților, iar partea cea mai slabă - adică pe maică, femeie neputincioasă fiind - au lăsat-o fără purtarea de grijă, nelegiuind a fi fiii supuşi şi acesteia. Iar Dumnezeu nu a legiuit aşa, ci zice: ***Cinsteşte pe tatăl tău şi pe maica ta, ca să-ți fie ție bine!*** (Matei 15, 4; Marcu 7, 10; Deuteronomul 5, 16; Ieşirea 20, 12). Şi porunceşte ca cel ce grăieşte rău asupra tatălui său sau asupra maicii sale, cu moarte să se omoare. Deopotrivă - şi către tatăl, şi către maică - şi ascultarea a cinstit-o, şi ocara a pedepsit-o. Iar blagoslovenia tatălui întăreşte casele fiilor, iar blestemul maicii dezrădăcinează temeliile. Vedeți potrivire de legiuiri? Unul este Făcătorul şi al bărbatului, şi al muierii. Un pămînt sînt amîndoi, o Lege li s-a dat amîndorura şi o înviere. Întocmai - şi din bărbat, şi din femeie - ne-am născut, şi cu aceeaşi datorie sînt datori fiii către amîndoi născătorii. Cum dar tu, bărbat legiuitor, ceri curăție de la femeie, dar tu nu o păzeşti? Cum ceri ceea ce nu dai? Cum, avînd trup asemenea cu al femeii, nu legiuieşti asemenea? Iar de socoteşti relele din vremea călcării poruncii şi zici că a păcătuit Eva, ia în seamă că a păcătuit şi Adam. Pe amîndoi i-a amăgit şarpele, şi nici femeia nu s-a aflat mai neputincioasă întru a se amăgi, nici bărbatul mai tare spre a nu se amăgi. Iar de socoteşti bunătățile cele din a doua facere, să ştii că Hristos i-a mîntuit pe amîndoi cu pătimirile Sale, făcîndu-Se trup şi pentru bărbat, şi pentru femeie. A murit şi pentru bărbat, dar şi femeia se mîntuieşte cu moartea Lui. Poate socoteşti că a cinstit pe bărbat pentru că s-a născut din sămînța lui David? Dar, născîndu-Se din Fecioară, a cinstit-o şi pe femeie. ***Vor fi*** *- zice -* ***amîndoi un trup!,*** şi trupul cel unul trebuie aşadar să aibă asemănare. Iar Pavel îi legiuieşte curăția şi bărbatului. Cum? ***Mare*** *- zice -* ***este taina aceasta, iar eu zic de Hristos, şi de biserică*** (Efeseni 5, 32). Bine este a se ruşina femeia de Hristos, prin ruşinarea pe care o arată către bărbatul său. Bine este şi bărbatul a nu necinsti Biserica lui Hristos, prin necinstea pe care o face muierii sale, curvind cu alta."

La fel, şi Hrisostom mărturiseşte aceasta, întru al cincilea cuvînt la prima epistolă către Tesaloniceni: „Rogu-mă - zice - să ne păzim de păcatul acesta! Pentru că - precum noi, bărbații, le pedepsim pe muierile noastre cînd îşi vînd cinstea lor la alții . aşa ne pedepsesc şi pe noi, dacă nu legile romanilor, Dumnezeu, cînd vindem cinstea muierilor noastre, curvind cu altele. Fiindcă şi aceasta, adică păcatul bărbaților cu alta, tot prea-curvie este. Căci este prea-curvie nu numai a prea-curvi cu altul muierea cea măritată, ci şi bărbatul cel însurat a prea-curvi cu alta. Ia aminte cu deamăruntul la ce-ți zic: Nu este prea-curvie numai a păcătui bărbații cei însurați cu muiere străină măritată, ci şi a păcătui cu muiere nemăritată. Aceasta întocmai este prea-curvie, pentru că, deşi muierea aceea cu care ar păcătui nu este legată cu bărbat, cel ce păcătuieşte este legat cu muiere. Şi pentru aceasta ai călcat legea, şi ai nedreptățit pe însuşi trupul tău [pe soție]. Căci de ce pedepseşti pe muierea ta, chiar de ar curvi cu bărbat slobod? Negreşit, pentru că este prea-curvie, muierea ta fiind legată cu bărbat (cu tine adică), măcar că cel ce a curvit cu dînsa nu are muiere. Deci şi tu, fiindcă eşti legat cu muierea ta, cînd vei curvi cu muiere slobodă, asemenea prea-curvie este şi curvia aceasta a ta. ***Cel ce va lăsa*** *- zice Domnul -* ***pe muierea sa, afară de pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Şi cel ce o ia pe cea lăsată, prea-curveşte*** (Matei 5, 32; 19, 9). Şi, dacă aceasta este aşa, au nu prea-

curveşte cu mult mai vîrtos cel ce avînd, muierea sa, păcătuieşte cu muiere slobodă? Cu adevărat, fiecăruia este arătat!"

Şi nu numai Grigorie şi Hrisostom, dar nici Vasilie (atît întru alte părţi, cît şi întru a douăsprezecea hotărîre a iticalelor [canoanelor] sale) nu suferă a urma obiceiul acesta, care surpă porunca cea predanisită de Dumnezeu. Iar în Canonul 35 al său zice că, atunci cînd muierea va lăsa pe bărbatul său, se cuvine să cercetăm pentru ce pricină l-a lăsat, şi, de se va vedea că muierea l-a lăsat fără cuvînt şi fără pricină, bărbatul să fie vrednic de iertare, iar muierea - de canon şi de certare, ca una ce s-a făcut pricină răului. **Iar pricină bine-cuvîntată de despărţire între bărbat şi muiere nu este alta decît curvia, sau prea-curvia bărbatului sau a muierii.** Ci şi adăugirea de lege 117 a lui Iustinian, ce este în Cartea 28 a Vasilicalelor, titlul 7, rînduieşte că - de are bărbatul altă muiere, ori în cetatea ce se află, ori în casa sa, şi păcătuieşte cu dînsa, iar muierea lui cea legiuită i-ar zice să se depărteze de aceea, şi el nu ar voi a se depărta - se dă voie a se dezlega nunta din pricina mîniei muierii lui celei legiuite. Mînie din care unele femei mănîncă otravă şi se omoară, altele îşi pierd minţile, altele se aruncă în prăpastie, iar altele fac alte lucruri prea-necuvioase. Pildele lui Solomon ca acestea urmează în toate zilele mai în fiecare cetate, şi ostrov şi sat. Pentru că - precum mînia bărbatului este plină de rîvnă pentru muierea lui care a prea-curvit, precum zice Solomon (Pildele lui Solomon 6, 34), şi nu o va cruţa în ziua judecăţii, şi nu va schimba vrajba cu nici o plată de izbăvire, nici nu va dezlega mînia lui pentru multe daruri - la fel (ca să nu zic că şi mai mult) plină de rîvnă este şi mînia din inima muierii pentru bărbatul său care curveşte. **Dar ia aminte că - deşi Domnul a îngăduit a se despărţi bărbaţii de muierile lor din pricina curviei. adică a prea-curviei - arhiereii nu se cuvine a le da voie totodată a se însoţi cu altcineva. Ci să-i lase aşa osebiţi îndelungată vreme, pînă ce partea vinovată se va căi, şi va cădea smerindu-se către partea nevinovată şi va făgădui de aici înainte să-i păzească cinstea. Şi aşa, iarăşi să se unească.** Pentru că nici Domnul n-a îngăduit a se despărţi aşa simplu, doar pentru prea-curvie, ci şi pentru alte două pricini: întîi, pentru mînia care urmează din prea-curvie şi pentru uciderea ce poate urma din mînie; apoi, pentru amestecarea şi stricarea neamurilor care urmează din prea-curvie - precum zice Teologul Grigorie. Drept aceea - după zisa lui Zonara, în tîlcuirea Canonului 9 şi 21 ale Marelui Vasilie - bărbatul, dacă nu voieşte, nu este silit a o mai avea ca soţie pe prea-curvă; iar de va voi, o are pe ea şi împreună locuieşte cu ea fără a greşi. Şi de ce zic „fără a greşi"? Lăudat şi prea-înţelept este bărbatul acela care o va primi iarăşi pe muierea sa după ce a curvit (însă cu făgăduinţă a nu mai greşi), pentru două pricini. Mai întîi, pentru dragostea şi milostivirea ce arată pentru trupul său - zic adică pentru muierea sa - urmînd Însuşi Stăpînului a toate Dumnezeu, Care - prea-curvă fiind mai-nainte firea omenească şi curvind cu idolii - a primit a o face mireasă a Sa, prin iconomia întrupării, şi a o mîntui prin pocăinţă şi prin unirea cu Sine. Şi - precum faptă de bărbat înţelept este ca, dacă se răneşte vreun mădular, să nu-l taie de la sine, ci să se silească a-l vindeca - tot astfel faptă de bărbat înţelept este ca - greşind mădularul său, adică muierea - să nu se despartă de ea, ci mai vîrtos să se silească a o îndrepta prin pocăinţă şi întoarcere. Şi al doilea, pentru că necurăţia cea de acest fel între bărbat şi muiere, a urmat după depărtarea lui Dumnezeu din pricina păcatelor lor mai dinainte. (Şi să-şi cerceteze fiecare fiinţa sa, şi va găsi cuvîntul nostru adevărat.) De aceea, amîndoi se cuvine a se suferi unul pe altul şi nu a se despărţi. Căci - dacă Apostolul zice că bărbatul credincios [creştin] se cuvine a locui împreună cu femeia necredincioasă [păgînă]; şi, la fel, femeia credincioasă, cu bărbatul necredincios, pentru nădejdea mîntuirii amîndorura ***Căci ce ştii, bărbate, dacă nu vei mîntui pe femeie? Şi ce ştii, femeie, dacă nu-ţi vei mîntui bărbatul?*** (1 Corinteni 7, 16) - cu cît mai vîrtos se cuvine a locui împreună şi a nu se despărţi unul de altul, măcar şi curvie de ar fi, de vreme ce nu-i desparte nici păgînătatea, care e mai rea decît toate păcatele? Şi cele zise pentru bărbat, se înţeleg asemenea şi pentru femeie. Iar de zice Parimistul: ***Bărbatul ce ţine muiere prea-curvă este fără de minte şi necredincios*** (Pildele lui Solomon 18, 23), zicerea aceasta este a asprimii şi a nemilostivirii *Legii celei Vechi,* iar nu a blîndeţii şi a bunătăţii legii celei bune a *Evangheliei.* Iar mai vîrtos, însăşi *Scriptura cea Veche* zice, cu gura Proorocului Maleahi: ***Pe femeia tinereţii tale să nu o lepezi, căci dacă, urînd-o, o vei depărta, păgînătatea va acoperi gîndurile tale - zice Domnul Atotţiitorul*** (Maleahi 2, 15-16).

Iar dacă, pînă în sfirşit. nu este chip, nici vreo mesteşugire a se uni de aici înainte bărbatul şi femeia, partea cea nevinovată poate, de mare nevoie, a se căsători a doua oară, dar nicidecum şi partea aceea ce a curvit şi s-a făcut pricinuitoare a acestei despărţiri. Căci, în loc de cîntările şi luminile nunţii de-a doua, se cade mai mult a se tîngui. şi a plînge pentru păcatul său şi a se afla în întunericul întristării şi al văduvei celei vii, pentru că i-a despărţit pe cei împreunaţi de Dumnezeu. Ce zic? Se cade să sufere şi pagubă din averile sale, precum poruncesc legile împărăteşti - după Hrisostom (Cuvînt la zicerea: „femeia s-a legat cu lege" şi celelalte). Iar a nu se căsători a doua oară partea ce a prea-curvit, se înţelege din adăugirea de lege 48 a lui Leon. Căci aceasta porunceşte că bărbatul muierii ce a prea-curvit să ia zestrea ei, iar prea-curva să fie băgată în mănăstire şi să fie silită, şi nevrînd, a se călugări. Iar cîte lucruri are mai multe decît zestrea sa, să le împartă copiii săi şi mănăstirea sa.

Sau, de nu va fi avînd copii, să le ia părinții şi rudele sale. Iar adăugirea de lege 117 a lui Iustinian porunceşte că, dacă bărbatul muierii ce se păzeşte în mănăstire pentru prea-curvie va muri în răstimpul a doi ani mai-nainte de a o lua iar, ea să se călugărească (şi deci să nu se căsătorească a doua oară). Iar cum că este îngăduit bărbatului a lua iarăşi pe muierea sa ce a prea-curvit, sînt martori - de o parte Armenopul (Cartea a VI-ea, titlul 2), iar de altă parte Sfințitul Fotie (capitolul 2, titlul 1), care zice: „Adăugirea de lege 134 a lui Iustinian (pusă în cartea 28 a Vasilicalelor, după Valsamon) rînduieşte că bărbatul poate a lua iarăşi pe muierea sa ce a prea-curvit, în vremea a doi ani după ce a prea-curvit şi s-a osîndit a se băga în mănăstire pentru prea-curvie. Şi are toată stăpînirea şi voia a locui împreună cu ea, fără a se teme cît de puțin de vreo primejdie pentru aceasta şi fără a se vătăma nunta de păcatul făcut şi de despărțire. Şi Marele Vasilie, sfătuind, îndeamnă ca bărbatul să se milostivească, dacă muierea sa se va pocăi şi se va îndrepta, şi să o ia iarăşi, ca pe un mădular al său. Dar şi canonul 93 al Soborului al Vl-lea îngăduie ostaşului, de va voi, să-şi ia iarăşi pe femeia sa, măcar de ar fi luat-o altul, pentru îndelungata lui înstrăinare. Asemenea şi Canonul 8 al celui din Neocezareea se vede că îngăduie preotului, de va voi, a viețui împreună cu muierea sa ce a prea-curvit, însă să se caterisească.

Bagă de seamă însă că nu oricine poate porni pîră pentru prea-curvie, ci numai cinci persoane rînduite, şi acestea să fie prea de aproape ale muierii. Adică: tată, frate, unchi după tată şi unchi după maică, iar mai cu deosebire şi mai mult decît toți, bărbatul ei. Însă, pînă nu se dezleagă nunta, nu se îngăduie a porni acest fel de pîră altcineva decît numai bărbatul muierii, prin cinci martori, mărturisind ei în frica lui Dumnezeu că au văzut-o prea-curvind fățiș. Şi se porneşte pîra pentru prea-curvie în curgere de cinci ani, şi nu în mai mulți" (Armenopul, Cartea I, Titlul 3). Pe lîngă toate acestea însă, se cuvine a fi ştiut de toți că legile civile şi împărăteşti nu îngăduie niciodată bărbaților a-şi omorî muierile, chiar de le-ar şi prinde prea-curvind. Pentru aceasta, prea-rău fac cei ce omoară sau pe femeile lor, sau pe surori, pe fete şi pe rudenii pentru că au curvit sau au prea-curvit.

Deci, fiindcă din toate cele zise se înțelege că nu se cuvine a se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, cei doi trebuie a se suferi unul pe altul - după Teologul Grigorie. Şi atît femeia se cade a-l suferi pe bărbat - măcar de o ocăreşte, măcar de o bate, măcar de cheltuieşte zestrea ei, sau altceva de-i face - cît şi bărbatul pe femeie, măcar de se îndrăceşte (după canonul 4 al lui Timotei), măcar alte metehne de ar pătimi şi neputință de ar avea (după Hrisostom, în cuvîntul la zicerea: „muierea s-a legat cu lege" şi celelalte).

Chiar dacă legile împărăteşti şi cele dinafară [civile] îngăduie a se despărți bărbatul de muiere şi muierea de bărbat pentru multe pricini, Hrisostom (în acelaşi), împotrivindu-se lor, zice, că nu are a ne judeca Dumnezeu după legile acestea, ci după legile despre nuntă pe care le-a legiuit El Însuşi. O singură pricină de despărțire este bine-cuvîntată din cele rînduite de legi, după împărații Leon şi Constantin, cînd o parte vrăjmăşuieşte viața celeilalte (Titlul 13 din alegerea legilor). Se despart încă pe drept cuvînt atunci cînd: una din părți este drept-slăvitoare, iar cealaltă eretică, după Canonul 72 al Soborului al Vl-lea; cînd sînt rudenii din sînge, sau din cuscrie, după canonul 54 al aceluiaşi; sau din botez, după Canonul 53 al aceluiaşi; şi cînd stăpînul lor (dacă sînt robi) n-ar voi a se învoi la nunta lor, după Canonul 40, 41 şi 42 ale Marelui Vasilie. Iar forma cărții de despărțire vezi-o la sfirşitul cărții.

27. Însemnăm aici ceea ce zice marele Vasilie, că mare primejdie este a folosi cineva doctorii pentru toate neputințele şi bolile ce pătimeşte. Fiindcă nu toate neputințele şi bolile se fac din fire sau din dieta cea rea şi fără rînduială a omului, neputință la care trebuie şi ajută meşteşugul doctorului; ci sînt neputințe şi boli care urmează din pedeapsa şi bătaia Domnului, ca să ne întoarcem de la păcatul pe care-l facem şi să ne pocăim. Aşa sînt pedepsiți de certarea Domnului şi se îmbolnăvesc cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie de Dumnezeieştile Taine, pentru păcatele lor, şi destui credincioşi chiar mor, precum zice aici Apostolul. „De aceea - zice dumnezeiescul Vasilie - cei ce pătimesc de astfel de boli, nu din fire sau din rea dietă, ci din pedeapsa şi certarea Domnului pentru păcatele lor, aceştia nu se cuvine a chema doctori ca să-i ajute, ci trebuie să se liniştească şi să sufere cu mulțumire boala, mărturisind că bolesc din pricina păcatelor lor, şi să se îndrepteze şi să facă roade vrednice de pocăință. Deci unii ca aceştia, liniştindu-se şi lăsîndu-se de iscusințele doctorilor, trebuie a răbda cele ce au venit asupră-le, după cel ce a zis: ***Urgia Domnului o voi suferi*** (Miheia 7, 9). Şi arată îndreptarea prin a face roduri vrednice de pocăință şi a-şi aduce aminte de Domnul, Care a zis: „Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ți fie ceva mai rău!" (hotărîrea 55 pe larg), (n. n.)

28. **peste tot unde este vorba de avort trebuie să luăm în calcul şi pe cel făcut prin folosirea anticoncepționalelor, steriletului, injecțiilor şi implanturilor n. n.**

29. Dacă bolnavul îşi poate scrie singur păcatele, se poate spovedi şi în scris. Dacă bolnavul cade în comă, poate fi spovedit pe scurt la preot de soție, de părinți sau de copii. Iar dacă cineva este gata să moară nespovedit şi nu este preot la îndemână, bolnavul îşi poate mărturisi păcatele mari la soție, la copii, rude etc. iar aceia sunt datori să spună păcatele mărturisite de cel mort unui duhovnic, ca să fie dezlegat.

30. Despre iscusința duhovnicului este bine a citi cartea Sfîntul Teofan Zăvorâtul *Viața lăuntrică*, cap. III

31. Preot Eugen Drăgoi, *Îndrumarul duhovnicului,* Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2002, p. 156.

32.Op. cit., p. 131.

33. Răstimp în care îşi plîngeau păcatele, mai întîi în fața uşilor bisericii, cerînd credincioşilor să se roage pentru ei; apoi, ascultau slujba în tinda bisericii (şi doar pînă la „Cei chemați ieşiți…”); apoi, stăteau în biserică, (dar tot pînă la cuvintele de mai sus); iar, în sfîrşit, stăteau toată slujba împreună cu cei credincioşi, dar fără să se împărtăşească (vezi Canonul 11 al Sfîntului Grigorie al Neocezareii)

34. Vezi Sfîntul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, vol. II, Ed. Sofia, Bucureşti, 2000, p. 126.

35. De pildă, ai avortat un suflet, dai naştere altuia; dacă poți, sau înfiezi şi creşti un copil, sau opreşti pe altul să facă avort şi în acelaşi timp botezi un copil şi porți grijă de creşterea lui în frică de Dumnezeu, ca şi de propriul tău copil, şi te rogi pentru el.

36. Op. cit, , p. 144.

37. Op. cit., p. 153.

38. Op. cit., p. 13.

39. Proverbele lui Solomon. Petre Vintilescu, *Spovedania şi duhovnicia*, Ed. Librăriei Teologice, Bucureşti, 1939, p. 45.

40. Vezi ce fel de scrieri să citim la Sfîntul Ignatie Briancianinov,